

Szerkesztette: Dr. Béres János

KÜLFÖLDI NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

ZRINYI KIADÓ

Szerkesztette: Dr. BÉRES JÁNOS

**KÜLFÖLDI
NEMZETBIZTONSÁGI
SZOLGÁLATOK**

2018

© Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, 2018
© HM Zrínyi Nonprofit Kft. – Zrínyi Kiadó, 2018

Felelős kiadó: Kovács József
KNBSZ-főigazgató

Szerzők:
A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat szerkesztői kollektívája

Lektorálta: Dr. Magyar István

Szerkesztette: Dr. Béres János

Olvasószerkesztő: Gál Csaba

Tördelőszerkesztő: Tóth Krisztina

A kézirat lezárva: 2017. június 30.

Minden jog fenntartva. Bármilyen másoláshoz, sokszorosításhoz,
illetve más adatfeldolgozó rendszerben történő tároláshoz és rögzítéshez
a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges.

ISBN 978-963-12-9548-1 (nyomtatott)
ISBN 978-963-12-9549-8 (e-book)

Nyomdai előkészítés:
HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit
Korlátolt Felelősségű Társaság, a Honvédelmi Minisztérium által alapított, annak
kizárólagos tulajdonában lévő cég.

Cím: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b
Honlap: www.honvedelem.hu
E-mail: kiado@armedia.hu

Felelős vezető: Benkóczy Zoltán ügyvezető
A Zrínyi Kiadó vezetője: dr. Isaszegi János ny. vezérőrnagy

Vezető szerkesztő: Kiscelli Piroska
Korrektor: Mészáros Károly
Műszaki vezető: Benkő Krisztina
Borító: Gróf István
Tördelési utómunkálatok: Teszár Edit

Nyomdai kivitelezés:
HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú
Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, Sokszorosítóosztály
Felelős vezető: Pásztor Zoltán

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
1. A NEMZETBIZTONSÁGI RENDSZER ELMÉLETI ALAPJAI (DR. VIDA CSABA)	8
1.1. A nemzetbiztonsági rendszer felépítése	9
1.2. A nemzetbiztonsági szolgálat definíciója, meghatározása	12
1.3. A nemzetbiztonsági szolgálatok fajtái	13
1.4. A nemzetbiztonsági szolgálatok feladatrendszere	17
1.5. A nemzetbiztonsági szolgálatok ellenőrzésének rendszere	18
1.6. A nemzetbiztonsági szolgálatok irányításának rendszere	20
1.7. Nemzetközi kitekintés a nemzetbiztonsági szolgálatok vonatkozásában	21
2. MAGYARORSZÁG SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS ORSZÁGOK (SZERK. DR. BÉRES JÁNOS)	25
2.1. Szomszédos és környező országok	25
2.1.1. Ausztria	25
2.1.2. Csehország	27
2.1.3. Horvátország.....	32
2.1.4. Lengyelország.....	35
2.1.5. Románia	41
2.1.6. Szerbia	48
2.1.7. Szlovákia.....	52
2.1.8. Szlovénia.....	56
2.1.9. Ukrajna	60
2.2. Nagyhatalmak	66
2.2.1. Amerikai Egyesült Államok	66
2.2.2. Kínai Népköztársaság	79
2.2.3. Oroszországi Föderáció	82
2.3. Közel-Kelet és Közép-Ázsia	88
2.3.1. Irán	88
2.3.2. Izrael	89
2.3.3. Szaúd-Arábia	92

3. EURÓPAI ORSZÁGOK (SZERK. DR. BÉRES JÁNOS)	95
3.1 Európai nagyhatalmak	95
3.1.1. Egyesült Királyság	95
3.1.2. Franciaország	103
3.1.3. Németország	107
3.1.4. Törökország	113
3.2. Egyéb európai országok	116
3.2.1. Albánia	116
3.2.2. Azerbajdzsán	118
3.2.3. Belgium	119
3.2.4. Bosznia-Hercegovina	121
3.2.5. Bulgária	123
3.2.6. Ciprus	129
3.2.7. Dánia	131
3.2.8. Észtország	136
3.2.9. Fehéroroszország	139
3.2.10. Finnország	140
3.2.11. Görögország	142
3.2.12. Grúzia	144
3.2.13. Hollandia	147
3.2.14. Írország	149
3.2.15. Lettország	154
3.2.16. Litvánia	157
3.2.17. Luxemburg	160
3.2.18. Macedónia	161
3.2.19. Moldovai Köztársaság	164
3.2.20. Montenegró	166
3.2.21. Norvégia	168
3.2.22. Olaszország	172
3.2.23. Örményország	175
3.2.24. Portugália	177
3.2.25. Spanyolország	181
3.2.26. Svájc	185
3.2.27. Svédország	189
4. EURÓPÁN KÍVÜLI ORSZÁGOK (SZERK. DR. BÉRES JÁNOS)	192
4.1. Afrika	192
4.1.1. Algéria	192
4.1.2. Dél-Afrikai Köztársaság	193
4.1.3. Egyiptom	194
4.1.4. Etiópia	195
4.1.5. Kenya	196
4.1.6. Kongói Demokratikus Köztársaság	197
4.1.7. Marokkó	198
4.1.8. Nigéria	199
4.1.9. Szudán	200

4.2. Ázsia	201
4.2.1. Dél-Korea	201
4.2.2. India	203
4.2.3. Indonézia.....	207
4.2.4. Irak	209
4.2.5. Japán	210
4.2.6. Jordánia.....	213
4.2.7. Kazahsztán	213
4.2.8. Kirgizisztán.....	216
4.2.9. Malajzia	218
4.2.10. Mongólia.....	220
4.2.11. Pakisztán	222
4.2.12. Tádzsikisztán	225
4.2.13. Türkmenisztán	226
4.2.14. Üzbegisztán.....	226
4.2.15. Vietnam.....	228
4.3. Észak-, Közép- és Dél-Amerika	230
4.3.1. Argentína	230
4.3.2. Brazília.....	235
4.3.3. Kanada	237
4.3.4. Mexikó.....	241
4.4. Ausztrália és a Csendes-óceán térsége	244
4.4.1. Ausztrália	244
4.4.2. Új-Zéland.....	247
5. NEMZETKÖZI SZERVEZETEK (DR. HABIL. KIS-BENEDEK JÓZSEF – DR. KENEDLI TAMÁS)	251
5.1. NATO	251
5.2. Európai Unió	259
5.3. Brit–amerikai hírszerzési, kommunikációs megállapodás (UKUSA) ...	264
5.4. Sanghaji Együttműködési Szervezet (SCO)	268
5.5. Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (ASEAN) – ASEANAPOL	273
5.6. Interpol	278
5.7. Europol	285
IRODALOMJEGYZÉK	291

BEVEZETÉS

Az államok biztonságának garantálásában napjainkban egyre nagyobb szerepük van a nemzetbiztonsági szolgálatoknak, amelyek egyik meghatározó feladata a külföldi ellenérdekelt szolgálatok tevékenységével szembeni fellépés. Ehhez azonban jól kell ismerni ezen országok nemzetbiztonsági rendszereit, amelyek nemcsak a szolgálatokból, hanem az azokat irányító, szakmailag koordináló, felügyelő és ellenőrző testületekből is állnak. A nemzetbiztonsági rendszerek megértéséhez megfelelő elméleti ismeretrendszer szükséges. Ezt az alaptudást biztosíthatja ez a könyv.

A nemzetbiztonsági rendszerek és alrendszereik – a világban végbemenő változásokhoz igazodva – dinamikusan változnak. Képesnek kell tehát lennünk a különböző szolgálatok beazonosítására, mert a nemzetbiztonsági szolgálatoknak számos fajtája van – feladatrendszerükben, tevékenységükben, módszereikben, irányításukban és ellenőrzésükben egyaránt jelentős különbségek vannak, de alaprendeltetésük minden esetben hasonló. Ezért kell egyfajta nemzetközi kitekintés, hogy lássuk az adott országok esetében a különbségeket vagy hasonlóságokat. E könyv tanulmányozása során általános megállapításokat is tehetünk, többek között, hogy minden országban működik hírszerző és elhárító szolgálat (egyes esetekben közös szervezetben), valamint minden országban létezik legalább egy katonai és egy polgári nemzetbiztonsági szolgálat.

A Földön jelenleg 193 állam létezik, amely megfelel az 1933-as montevideói egyezmény kritériumának, vagyis rendelkezik önálló területtel, saját népességgel, független kormánnyal, valamint azzal a képességgel, hogy a nemzetközi közösség tagja legyen, tehát kapcsolatban álljon más államokkal. A 193 állam közül a „Külföldi nemzetbiztonsági szolgálatok” című könyv közel 80 külföldi ország nemzetbiztonsági szolgálatát dolgozza fel. Az elemzett országok kiválasztása Magyarország nemzetbiztonsága szempontjából történt, így az összes európai és más kontinensek hazánk számára releváns országainak nemzetbiztonsági rendszere megtalálható Kanadától Brazílián, Marokkón, Izraelen és Indián keresztül Japánig és Ausztráliáig. A „Külföldi nemzetbiztonsági szolgálatok” olyan alapadatokat tartalmaz, amelyek a rendeltetésre, feladatrendszerre, szervezetre, létszámra, költségvetésre, történetre vonatkoznak, de többségében megtalálhatók a szolgálatok eredeti, angol és magyar nyelvű megnevezése, valamint internetes honlapjának elérhetősége is. A nemzetbiztonsági rendszerek feldolgozásának mélysége az adott ország relevanciájának nagyságától függ – míg a környező országok apró részletességgel kerültek elemzésre, addig a távoli országok esetében a szolgálatok rövid bemutatására volt lehetőség. Az országok felsorolása is ebben a szellemiségben történt, így Közép-Európából kiindulva Európa összes, majd Európához közeli kontinensek (Afrika, Ázsia), majd Amerika és Ausztrália következnek.

A könyv hiánypótlónak tekinthető, hasonló méretű – széles kitekintésű – mű az elmúlt évtizedekben Magyarországon nem készült. Az elmúlt tíz évben volt ugyan több próbálkozás, amelyek közül kiemelkedik a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen 2007-ben Héjja István szerkesztésében megjelentetett, „Külföldi hírszerző és biztonsági szolgálatok” című kiadvány, amely ugyan jóval kevesebb ország vonatkozásában, de kísérletet tett a külföldi országok nemzetbiztonsági szolgálatainak bemutatására. Az elmúlt tíz évben bekövetkezett változások miatt azonban mindenképpen szükségessé vált annak aktualizálása.

A fentiek alapján a „Külföldi nemzetbiztonsági szolgálatok” című könyvet ajánlom minden érdeklődőnek, aki a nemzetbiztonsági rendszerekről és szolgálatokról átfogó képet kíván szerezni.

Budapest, 2017. július 1.

Börcsök András

1. A NEMZETBIZTONSÁGI RENDSZER

ELMÉLETI ALAPJAI (DR. VIDA CSABA)

A nemzetbiztonsági szolgálatok az államok fennmaradása és sikeres működése érdekében nélkülözhetetlen kormányzati szervezetek, amelyek az állam külső és belső biztonságának garantálása – az ország értékeinek védelme – mellett jelentős szerepet vállalnak az állam (a kormányzat) érdekeinek érvényre juttatásában is. Az ország biztonságának vizsgálata során a szolgálatok képesek előre jelezni és azonosítani azokat a tényezőket, amelyek veszélyt jelentenek az állam számára, valamint – az állam rendvédelmi szervezeteivel együttműködve – részt tudnak venni azok megszüntetésében. A szolgálatok az állami – politikai és katonai – felső vezetés számára olyan elemzett-értékelt információkat biztosítanak, amelyek felhasználásával az ország számára előnyös döntéseket hozhatnak. A nemzetbiztonsági szolgálatokat – feladataik ellátása érdekében, a többi kormányzati szervezethez képest – különleges jogosítványokkal (esetenként a büntető törvénykönyv jogállása alá eső cselekmények elkövetésének engedélyével) is felruházzák, amelyek ellenőrzésére az államok szigorú szabályzórendszert alakítanak ki.

A nemzetbiztonsági szolgálatok alapfeladataikat elsősorban információk megszerzésével, feldolgozásával, elemzésével és értékelésével, valamint a felső vezetők differenciált tájékoztatásával látják el. A szükséges információk megszerzéséhez nyílt és titkos információszerző eljárásokat alkalmaznak. Egyes államokban – a nemzetbiztonsági szolgálatokon túl – más rendvédelmi szervezetek is kaphatnak jogosítványt titkos információszerző módszerek alkalmazására. Fontos megjegyezni, hogy a rendvédelmi szervezetek és a nemzetbiztonsági szolgálatok között alapvető különbség van. A rendvédelmi szervezetek nem látnak el nemzetbiztonsági feladatokat, mivel fő eszközük nem az állami felső vezetés tájékoztatását szolgáló információ, a fő feladatuk a bűnüldözés és a bűnmegelőzés.

Napjaink globalizálódott világában és információs társadalmában az információnak egyre növekvő szerepe van, emellett az állampolgárok is egyre több információhoz férnek hozzá. Korunkban egyre jobban érvényesül az a közhely, hogy „az információ hatalom”. Ezzel a kormányzatok is tisztában vannak, így egyre nagyobb mértékben támaszkodnak a megbízható információkat szolgáltató nemzetbiztonsági szervezetekre. A nemzetbiztonsági szolgálatok szerepe az elmúlt években azért is növekedett, mert a kormányzatok – a világgazdasági válság következtében – egyre kevesebbet tudtak költeni az állam monopóliumához tartozó erőszakszervezetekre, miközben egyre nagyobb szükségük van az ország belső és külső biztonságát fenyegető veszélyek és kihívások előrejelzésére.

A nemzetbiztonsági szervezetek az információszolgáltatás mellett további feladatrendszerrel is rendelkeznek, ahol nem az információ a központi elem, hanem olyan (fedett) műveletek végrehajtása, amelyek felszámolják (vagy jelentős mértékben csökkentik) az ország biztonságát veszélyeztető tényezőket, vagy elősegítik az ország érdekeinek érvényesítését. A műveletek során a szolgálatoknak joguk van többek között az erőszak alkalmazására, ugyanakkor felhatalmazásuk van arra is, hogy külföldi célszországban jogszabályellenes tevékenységet folytassanak.

Az állam biztonságáért a hatalmi ágak közül elsősorban a végrehajtó hatalmi ág, vagyis a kormányzat felelős, így az összes olyan szervezet a kormányzat felügyelete alatt áll, amely részt vesz e feladat ellátásában. Ennek alapján a nemzetbiztonsági szolgálatok is kormányzati szervezetek. Természetesen vannak olyan külföldi államok, ahol a történelmi hagyományok és az állami berendezés sajátosságai miatt a szolgálatok nem a végrehajtó hatalmi ág részeként működnek.

Az állam biztonságát garantáló szervezetek között a nemzetbiztonsági szolgálatokat elsősorban az különbözteti meg más kormányzati, többségében erőszakszervezetektől, hogy a biztonság garantálásában fő eszközük az információ, valamint azok a különleges jogosítványok és felhatalmazások, amelyekkel más szervezetek nem rendelkeznek. A szolgálatok különleges jogköre és feladatrendszere megköveteli, hogy a hatalmi ágak fokozott felügyelet és ellenőrzés alatt tartsák ezeket a szervezeteket.

1.1. A nemzetbiztonsági rendszer felépítése

A nemzetbiztonsági szolgálatok speciális jogköreik és a biztonság garantálásában betöltött szerepük miatt a kormányzati rendszerben nem önálló, elszigetelt szervezatként működnek, hanem rendszert alkotnak, amely nemcsak a szolgálatokból áll, hanem azok tevékenységét irányító, felügyelő, koordináló és ellenőrző testületekből, személyekből és fórumokból is.

A rendszer felépítése meghatározza a szolgálatok helyét a kormányzati struktúrában és a szolgálatok közötti kapcsolatok jellegét. Az államok nemzetbiztonsági rendszere ebből adódóan átfogó képet ad a hatalmi ágak közötti hangsúlyokról és erőviszonyokról, valamint a szolgálatok felügyeletét ellátó miniszterek (személyek) helyéről az államigazgatási rendszerben. Ezeknek a személyeknek sokszor meghatározó befolyásuk van a kormányzat egészének működésére. Számos esetben – a kormányzaton belül – politikai küzdelem folyik a szolgálatok feletti ellenőrzés megszerzéséért.

A nemzetbiztonsági rendszerben – annak fontossága miatt – mindegyik hatalmi ág (a törvényhozói, a végrehajtói, a bírói és az államfői) jelen van.

A rendszer ebből adódóan számos komponenst tartalmaz, amelyeket az alábbi csoportokra lehet bontani:

- irányító/felügyelő testületek és személyek;
- koordináló szervezetek;
- ellenőrző fórumok;
- nemzetbiztonsági szolgálatok.

Az *irányító/felügyelő testületek és személyek* közé tartoznak azok az állami vezetők – elsősorban a végrehajtói hatalmi ág részéről –, akik részt vesznek a szolgálatok irányításában és felügyeletében. A kormányzati vezetők mellett azokban az országokban, ahol az államfő széles jogkörrel rendelkezik, személye is meghatározó szerephez jut a szolgálatok irányításában. A szolgálatok irányítása konkrét feladatok (információigények) meghatározásában és a szakmai tevékenységi rendszer szabályozásában is megvalósul. Az irányítás mellett a felügyelet egyfajta ellenőrzésben is megnyilvánul, amely annak megakadályozására irányul, hogy a szolgálatok visszaéljenek a számukra biztosított különleges jogosítványokkal. A szolgálatok szakmai tevékenysége feletti felügyelet egyfajta politikai ellenőrzésként is értelmezhető. A szolgálatok irányítására testületeket is létrehozhatnak, amelyekbe több állami vezető is bevonhatnak. A *testületi irányítás* esetén az államfő és a miniszterelnök közösen gyakorolhat ellenőrzést a szolgálatok felett. Példaként említhető Románia és Törökország gyakorlata, ahol a Legfelsőbb Védelmi Tanács (CSAT¹) és a Legfelsőbb Katonai Tanács (YAS²) működik. Természetesen ezek a testületek nemcsak a nemzetbiztonsági szolgálatokkal, hanem más szervezetekkel, így a fegyveres testületekkel is foglalkoznak.

A *koordináló testületek* az irányító személyek és szervezetek tevékenységét támogató intézmények, amelyek a szolgálatok közötti együttműködést is koordinálják, valamint előkészítő munkát végeznek az irányító/felügyelő személyek és testületek számára. A koordináció részét képezheti a szolgálatok közötti feladatok elosztása (hatáskörök meghatározása) is, valamint a többi szolgálat feladatkörét képező témakörökben az egyeztetés. Az előkészítő munka keretében biztosítják az irányítók számára a szolgálatokkal kapcsolatos döntési feltételeket és/vagy alternatívákat, valamint megszervezik az irányítói tanácskozásokat. Emellett a koordináló testületek rendelkezhetnek egyfajta információegyesítő szereppel is, vagyis rendelkezhetnek elemző-értékelő képességgel, amely arra irányul, hogy a szolgálatoktól kapott információkat összegezzék és továbbítsák a csúcsvezetők számára. A koordináló testületek tagjai lehetnek a szolgálatokat irányító/felügyelő, de esetenként a szolgálatokat vezető személyek is, így néhány országban az irányító/felügyelő és a koordináló szervezetek ugyanazok a szervezetek. Más esetekben az irányító/felügyelő testületek intézményesült szervezetek, amelyek saját állománnyal, székhellyel és képességekkel rendelkeznek. Egyes államokban a koordináló testületek önálló

¹ Consiliul Suprem de Apărare a Țării – Legfelsőbb Védelmi Tanács.

² Yüksek Askerî Şûra – Legfelsőbb Katonai Tanács.

nemzetbiztonsági szolgálatként működnek (például Portugália, Amerikai Egyesült Államok). A klasszikus koordináló testületekhez lehet sorolni a horvát Nemzetbiztonsági Tanácsot (VNS³).

Az ellenőrző fórumoknak a nemzetbiztonsági rendszerben jelentős szerepük van, mert ezek biztosítják, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok ne élhessenek vissza különleges felhatalmazásaikkal és speciális műveleti lehetőségeikkel. Az ellenőrző szervezetek mindezek alapján elsősorban nem a végrehajtói hatalmi ágat, hanem a törvényhozói és esetenként a bírói hatalmi ágat képviselik. A törvényhozásban különböző (állandó vagy ideiglenes) bizottságokat hoznak létre, amelyek képviselőkből állnak. Ezekben a bizottságokban az ellenzéki parlamenti pártok képviselői (általában) többségben vannak. Ez a gyakorlat egyrészt ellensúlyt képez a hatalmon lévő erővel szemben, másrészt erősíti a kormányzati intézményekhez tartozó nemzetbiztonsági szolgálatok ellenőrzését. A bizottságokat széles jogkörökkel ruházzák fel, amelyek közé tartozik a nemzetbiztonsági szolgálatok vezetőinek kinevezésük előtti meghallgatása, beszámoltatása, a szolgálatok tevékenységébe történő betekintés, adott témakörökben információk kérése és vizsgálatok kezdeményezése. Ezen kívül a képviselőkből álló törvényhozásnak az általa alkotott jogszabályokkal (törvényekkel) és a költségvetés meghatározásával ráhatása lehet a szolgálatok tevékenységére. A bírói hatalmi ág tagjai különböző engedélyek és hozzájárulások megadásával ellenőrzést gyakorolhatnak a szolgálatok felett. Például bíró csak abban az esetben engedélyezi a titkosszolgálati eszközök alkalmazását, ha az arra vonatkozó javaslat megalapozott és megfelel a törvényi előírásoknak. A végrehajtói hatalmi ág részéről is számos kormányzati szervezet vesz részt a szolgálatok ellenőrzésében, ami többek között a szolgálatok pénzügyi gazdálkodásának, adatkezelésének és információvédelmének vizsgálatában nyilvánul meg. Így az államigazgatás részét képező szervezetek (pénzügyi, gazdasági, munkaügyi, adóügyi, munkavédelmi, tűzvédelmi, adatvédelmi) is (szakmai területüket illetően) ellenőrzéseket végezhetnek a szolgálatoknál. Egyes országokban a nemzetbiztonsági szolgálatok feletti társadalmi és állampolgári ellenőrzés is létezik, amelynek egyik fő képviselője az ombudsmani felügyelet, valamint olyan bizottságok vagy szervezetek, amelyekben nem pártok, hanem társadalmi szervezetek delegáltjai vesznek részt. Bár az ilyen szervezetek kontrolljának általában kisebb jelentősége van, mégis komoly szerepet játszik a nemzetbiztonsági szolgálatok társadalmi megítélését illetően.

Nincs olyan ország, még a diktatúrák esetében sem, ahol ne működne a nemzetbiztonsági szolgálatok ellenőrzésének valamilyen rendszere, elsősorban a törvényhozói ág részéről.

³ Vijeće za nacionalnu sigurnost – Nemzetbiztonsági Tanács.

1.2. A nemzetbiztonsági szolgálat definíciója, meghatározása

A nemzetbiztonsági rendszer alapelemei a nemzetbiztonsági szolgálatok, amelyek funkcionálisan elkülönülnek egymástól és ennek megfelelően látják el törvényben meghatározott feladataikat. A nemzetbiztonsági szolgálatok körét viszonylag könnyű definiálni. Napjainkban már sokkal nehezebb meghatározni azt, hogy mely szervezetek tekinthetők nemzetbiztonsági szolgálatnak.

Klasszikus értelemben a nemzetbiztonsági szolgálatok kormányzati szervezetek, amelyek az állam biztonságához kapcsolódó elemzett-értékelt információkkal támogatják a kormányzat munkáját. Az adatszerzés során jogosultak külső engedélyhez kötött és azon kívüli titkos információgyűjtésre, valamint titkos adatszerzésre. Ezekon túl igénybe veszik a nyílt információszerzés lehetőségeit is. Tehát a nemzetbiztonsági szolgálatok kormányzati információszoigálató szervezetek, így az állam külső és belső biztonságát garantáló rendszer meghatározó elemei. Emellett a szolgálatok – különleges jogosítványaikat felhasználva – speciális (hírszerző és elhárító-) műveleteket is végrehajtanak, amelyek alapvető célja az információszerzés, de egyes esetekben az állami érdekérvényesítés is.

Számos külföldi ország nemzetbiztonsági rendszerének vizsgálata alapján megállapítható, hogy egyes országok nemzetbiztonsági szolgálatai nem tekinthetők klasszikus értelemben vett nemzetbiztonsági szervezeteknek, mert nem vagy csak korlátozottan folytatnak információgyűjtést és tevékenységük csak közvetve köthető az állam biztonságának garantálásához. Ezzel szemben a nemzetközi gyakorlatban vannak olyan szervezetek, amelyek ugyan jogosultak a titkos információgyűjtésre, de az adott országban nem minősülnek nemzetbiztonsági szolgálatnak. Emiatt a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatrendszerét és tevékenységét illetően nincs olyan pontos meghatározás, amelyből kizárólagosan meg lehetne határozni, hogy mely szervezetek tekinthetők nemzetbiztonsági szolgáltnak.

A nemzetközi példák alapján (leegyszerűsítve) az a szervezet tekinthető nemzetbiztonsági szolgálatnak, amelyet az adott ország jogrendje annak tart. A szolgálatokat vizsgálva ugyanakkor megállapítható, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok alapvetően az állam értékeinek védelmében és az állami érdekek érvényesítésének támogatásában vesznek részt. Fő feladatuk az állam külső és/vagy belső biztonságának garantálásában történő részvétel. Ehhez igénybe veszik a számukra biztosított különleges jogosítványokat, hogy megfelelő – előrejelzéseket is tartalmazó elemzett-értékelt – információkat tudjanak biztosítani a kormányzati döntéshozóknak, valamint részt tudjanak venni a kormányzat érdekérvényesítésének támogatásában.

1.3. A nemzetbiztonsági szolgálatok fajtái

A nemzetbiztonsági szolgálatok jellegét vizsgálva azokat több csoportra lehet osztani:

- hírszerző (felderítő-) szervezetek;
- elhárító szervezetek;
- (integrált) hírszerző-elhárító szervezetek;
- önálló (technikai) adatszerző szervezetek;
- koordináló-irányító testületek;
- nyomozóhatósági jogkörrel rendelkező testületek;
- adatvédelmi szervezetek;
- valamint a fentiek bármilyen kombinációja.⁴

A nemzetbiztonsági szolgálatok klasszikus változatai a hírszerző és az elhárító szervezetek, valamint a két tevékenységi rendszer összessége, vagyis az integrált hírszerző-elhárító szervezetek.

A rendeltetés szerinti csoportosítás mellett, a történelmi hagyományok alapján, a nemzetbiztonsági szolgálatok *polgári és katonai szervezetekre* oszthatók. A nemzetbiztonsági szolgálatok elődszervezeteit a haderők szervezeteiben kell keresni, mivel a történelem során felderítéssel/hírszerzéssel elsősorban a katonák foglalkoztak, akik meghatározó szerepet tölthettek be az ország védelmében. Példaként említhető az Egyesült Királyság, ahol a két legnagyobb polgári szolgálat rövidítésében még mindig megtalálható a Katonai Hírszerzés elnevezés (MI5/MI6, ahol az MI – Military Intelligence). A katonai nemzetbiztonsági szolgálatok alapvetően a biztonság katonai elemeivel⁵ foglalkoznak, vagyis a hírszerzés keretében a külföldre vonatkozó katonai vonatkozású információkat gyűjtik össze, míg elhárítói (kémelhárítói) tevékenységük elsősorban a haderő védelmére összpontosul. Ez azonban csak általánosságokban igaz, mert a katonai szolgálatoknak – az információs forradalom hatásai miatt – számos nem katonai jellegű információ is a birtokába kerül, amelyeket illetékességből megosztanak a polgári szolgálatokkal, valamint rendkívüli esetben közvetlenül továbbítják az állami vezetés tagjai számára.

Egyes országokban a *katonai hírszerző szolgálat* tevékenysége nem korlátozódik a biztonság katonai elemeire, mivel egyedüli hírszerző szolgálatként a szervezet a teljes kormányzat tájékoztatási feladatait ellátja. Ilyen rendszer működik többek között Svédországban, Ausztriában és Svájcban is. A katonai szolgálatoknak hagyományos tevékenységük mellett számos speciális feladatuk is van, mint például a minősített időszakra történő felkészülés és felkészítés, információk biztosítása a védelmi tervezéshez, valamint a haderő komponensei nemzetközi katonai szerepvállalásának hírszerző támogatása.

⁴ Számos országban a gazdasági-pénzügyi lehetőségek, a történelmi hagyományok, valamint szakmai okok miatt vegyes (hírszerző és elhárító) szolgálatokat is létrehoztak, amelyek alaprendeltetése értelemszerűen szélesebb körű.

⁵ A biztonság katonai elemeinek meghatározásáról lásd: DR. VIDA Csaba: A biztonság és a biztonságpolitikai katonai elemek. Nemzetbiztonsági Szemle, 2013/1. évfolyam 1. szám. pp. 87–105.

A *polgári nemzetbiztonsági szolgálatok* feladatrendszere és tevékenysége a biztonság vonatkozásában sokkal szélesebb, mivel nem korlátozódik a biztonság katonai összetevőire. A polgári hírszerző szolgálatok működésük során alapvetően a biztonságpolitika, a gazdaság és a műszaki-tudományos területre helyezik a hangsúlyt, amivel felfedik az ország elleni politikai és gazdasági törekvéseket, valamint támogatják a kormányzat külpolitikai és külgazdasági érdekeinek érvényre juttatását. A polgári elhárító szolgálatoknak általában szoros kapcsolatuk van a rendvédelmi szervezetekkel, mert az ellenérdekelt titkosszolgálatok tevékenységének felfedését, a közrend és az alkotmányos rend megzavarására irányuló törekvések meghatározását követően a konkrét ügyeket már a rendvédelmi szervezetek a nyomozati eljárás során fejezik be.

A nemzetbiztonsági szolgálatok rendeltetés szerinti felosztásának vizsgálatát követően szükséges áttekinteni a *szolgálatok jellege alapján történő csoportosítást*. A *hírszerző szolgálatok* tevékenységi körére a szakirodalomban⁶ számos meghatározást lehet találni, de általánosan egyik sem elfogadott.⁷ Értékelésünk szerint a hírszerző szolgálatok alaprendeltetése a külföldről származó, külföldre vonatkozó, az ország biztonsága szempontjából releváns információk megszerzése, elemzése-értékelése, valamint jelentése a döntéshozók részére, illetve hírszerzési műveletek végrehajtása az ország érdekeinek támogatása céljából. Ennek alapján a hírszerzők alapvetően a honi területen kívül folytatnak információszerző tevékenységet,⁸ így mindenekelőtt külföldre vonatkozó információkkal foglalkoznak. A nemzetközi gyakorlat áttekintése alapján megállapítható, hogy a határon túli és azon belüli tevékenység elkülönítése nem egyértelmű. Többek között a nemzetbiztonsági elméletek angolszász terminológiája az elhárítást (counter-intelligence) a hírszerzés (intelligence) egyik összetevőjének tekinti, így egy szolgálat esetében nem lehet mindig pontosan szétválasztani a hírszerzési és az elhárítási funkciókat. Ezekben az esetekben a felelősségi terület alapján lehet megállapítani, hogy az adott nemzetbiztonsági szolgálat alapvetően hírszerző vagy elhárító feladatokat lát-e el. A hírszerző szolgálatokhoz tartozik Magyarországon az Információs Hivatal, az Amerikai Egyesült Államokban a Központi Hírszerző Ügynökség (CIA), az Egyesült Királyságban a Titkos Hírszerző Szolgálat (SIS/MI6), míg Oroszországban a Külső Hírszerző Szolgálat (SZVR).

Az *elhárító szolgálatok* definiálása előtt meg kell határozni az elhárítás fogalmát. Az elhárítás „*a mindenkor legitim állam gazdasági-politikai befolyásoktól mentes, szuverén működését alapjaiban érintő, azt veszélyeztető emberi eredetű, leplezett törekvések azonosítására, megismerésére (azaz felderítésére), az állami vezetés azokról történő tájékoztatására, továbbá az azonosított ellenérdekelt*

⁶ A hírszerzés és a hírszerző szolgálatok fogalmi körére vonatkozó meghatározás ugyan megtalálható számos lexikonban (például Hadtudományi Lexikon. MHTT, Budapest, 1995. pp. 558–559.), de az azokban leírt definíciók napjaink információs társadalmában már elavultnak tekinthetők.

⁷ DR. VIDA Csaba: A hírszerzés szerepe, jelentősége, az információgyűjtés fajtái és formái.

In: DR. KOBOLKA István (szerk.) Nemzetbiztonsági alapismeretek. Budapest, NKTK, 2013. p. 95.

⁸ Ez alól kivételt képezhetnek a technikai felderítés erői, valamint a nyílt forrású adatszerzők, mivel speciális információszerző képességeik biztosítják annak a lehetőségét, hogy a határokon túl keletkezett információkat a honi területen is rögzíteni tudják.

törekvések megszüntetésére (elhárítására) irányuló tudatos és jogszerű tevékenység”.⁹ Az elhárító szolgálatok tehát a fenti feladatok végzésére szakosodott olyan kormányzati szervezetek, amelyek elsősorban a nyílt és a titkos információgyűjtés eszközeivel, valamint az ország nemzetbiztonsága szempontjából káros tevékenység megakadályozásával teljesítik feladataikat. A klasszikus elhárító szervezeteknek nincs nyomozati jogkörük, mert tevékenységük e tekintetben kizárólag a jogellenes tevékenység felderítésére és azonosítására korlátozódik. Ennek alapján az elhárító szolgálatok elsősorban az ország területén belül folytatnak tevékenységet, és csak különleges esetekben vannak feladataik az ország határain túl. Az elhárító szolgálatokhoz tartozik Magyarországon az Alkotmányvédelmi Hivatal, az Egyesült Királyságban a Biztonsági Szolgálat (SS/MI5), Romániában a Román Hírszerző Szolgálat (SRI), míg Oroszországban az Állambiztonsági Szolgálat (FSZB).

Egyes országokban *integrált hírszerző-elhárító szolgálatok* működnek. Létrehozásuknak történelmi, (szakmai) elméleti, politikai, valamint pénzügyi okai voltak, amelynek következményeként korlátozták a nemzetbiztonsági szolgálatok számát és összetételét. Ezen országok esetében később jelentős paradigmaváltásnak kellett bekövetkeznie ahhoz, hogy a két szakágat újra szétválasszák. Mivel minden államban a nemzetbiztonság elmélete a működő rendszereket támogatja, így egy szétválasztás és/vagy összevonás esetén át kell formálni az elméleti alapokat is, amelyek általában két meghatározó okra vezethetők vissza. A politikai okok általában olyan paradigmaváltásokhoz köthetők, amikor a kormányzati pozícióba kerülő politikai elit a szolgálatok korábbi tevékenysége miatt dönt a nemzetbiztonsági rendszer átalakításáról. A pénzügyi-gazdasági okok egyre növekvő szerepet játszanak a szolgálatok összevonásában, valamint a vegyes összetételű szolgálatok működtetésében.

Az integrált hírszerző-elhárító, valamint a vegyes rendszerű szolgálatokkal kapcsolatban az elmúlt két évtizedben kettős irányú folyamat figyelhető meg. Egyrészt újabb és újabb funkcionális szervezetek jöttek létre, amelyek növelték a szolgálatok számát, míg a másik oldalról – politikai és pénzügyi szempontok miatt – az összevonások sorozata történt és vegyes szolgálatok alakultak ki. Az integrált szolgálatok példaként lehet említeni az amerikai nemzetbiztonsági szolgálatok többségét, a közelmúltban Szlovákiában létrejött Katonai Hírszerzést (VS) vagy a hazánkban 2012-ben megalakított Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatot (KNBSZ).

⁹ SZABÓ Károly: Az elhárítás. In: DR. KOBOLKA István (szerk.) Nemzetbiztonsági alapismeretek. NKTK, Budapest, 2013. p. 160.

Az *önálló adatszerző szolgálatok* olyan nemzetbiztonsági szervezetek, amelyek a hírszerzési ciklusból csak az adatszerző szakaszt végzik, vagyis csak adatfeldolgozó képességekkel rendelkeznek, míg elemző-értékelővel nem, így nem folytatnak klasszikus tájékoztatótevékenységet. Elsősorban a többi nemzetbiztonsági (hírszerző és/vagy elhárító) szervezet számára folytatnak információszerzést. Általában csak egyfajta adatszerzési móddal, többségükben technikai felderítéssel foglalkoznak. Az adatszerzéssel foglalkozó nemzetbiztonsági szolgálatok közé tartozik Magyarországon a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (NBSZ), az Egyesült Királyságban a Kormányzati Kommunikációs Parancsnokság (GCHQ) vagy az Amerikai Egyesült Államokban a Nemzetbiztonsági Ügynökség (NSA).

A *koordináló-irányító testületek* általában nem önálló nemzetbiztonsági szolgálatok, mivel számos országban a testületeket maguk az állami vezetők alkotják. Néhány országban olyan önálló szervezeteket hoztak létre, amelyek alapvető funkciója nem az információszerzés, hanem a nemzetbiztonsági szolgálatok közötti együttműködés koordinálása, valamint az állami vezetés és a szolgálatok közötti kapcsolat erősítése. Ezekre a koordináló funkciót ellátó szervezetekre azért van szükség, hogy a szolgálatok hatékonyabban tudják kielégíteni az állami vezetés információigényét. Ezen szervezetek általában elemző-értékelő kapacitásokkal is rendelkeznek, amelyek lehetővé teszik, hogy egy-egy témakörben – a nemzetbiztonsági szolgálatoktól érkező jelentések feldolgozását követően – tájékoztassák a felhasználókat. Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy ezek a testületek nem rendelkeznek önálló információszerző képességgel. Ezek a szervezetek az egyes országokban a felső vezetők által alkotott különböző nemzetbiztonsági tanácsok (bizottságok, kabinetek) tevékenységét biztosító és támogató intézmények. Nemzetbiztonsági szolgálatként való megjelenésük viszonylag új komponense a nemzetbiztonsági rendszernek. Többségük az utóbbi évtizedekben jött létre általában olyan biztonsági traumákat követően, amelyekben a nemzetbiztonsági szolgálatoknak is részük volt. Nemzetbiztonsági szolgálatként (nemzetbiztonsági közösség részeként) működő önálló koordináló-irányító testület Magyarországon nem működik. Az Amerikai Egyesült Államokban 2005-ben hozták létre a Nemzeti Hírszerzési Igazgató tisztségét, amelynek hivatala (ODNI) lát el ilyen funkciót, Portugáliában a Portugál Köztársaság Hírszerzési Rendszere (SIPR) tölt be hasonló feladatokat.

A *nyomozóhatósági jogkörrel rendelkező nemzetbiztonsági szolgálatok* zömmel olyan, alapvetően elhárító szervezetek, amelyek nemcsak információszerzéssel foglalkoznak, hanem a megszerzett információk felhasználásával részt vesznek a bűnüldözésben is. Ezen szolgálatok alapfeladata általában a transznacionális kihívások elleni fellépésre, azon belül is a nemzetközi terrorizmus elleni harcra terjed ki, valamint olyan bűnügyek felderítésével foglalkoznak, amelyek az ország biztonsági helyzetét alapvetően befolyásolják. Ezek közé tartoznak a szervezett bűnözés, a korrupció és a gazdasági bűncselekmények is. Ilyen jellegű szolgálat Magyarországon nincs, de az Amerikai Egyesült Államokban a Szövetségi Nyomozóirodát (FBI), Ausztriában az Alkotmányvédelmi és

Terrorizmusellenes Szövetségi Hivatal (BVT), míg Lengyelországban a Korrupcióellenes Központi Irodát (CBA) lehet ilyen szervezetnek minősíteni.

Az adatvédelemmel foglalkozó szervezetek nem minden országban minősülnek nemzetbiztonsági szolgálatnak, így nem tekinthetők klasszikus nemzetbiztonsági szervezeteknek. Rendeltetésük azon információk védelme, amelyek nyilvánosságra kerülése közérdeket sért. Ennek érdekében minden kormányzati szervezet esetében megkülönböztetett figyelemmel felügyelik ezen adatok védelmét. Ezen túl jogosultak azon személyi engedélyek kiadására is, amelyek feljogosítják az adott személyt a minősített köziratokba történő betekintésre. Ezt a feladatrendszert általában valamely nemzetbiztonsági szolgálat (általában elhárító szervezet) látja el, de néhány helyen erre külön nemzetbiztonsági szolgálatot hoztak létre. Ilyen szolgálat működik Szlovákiában Nemzetbiztonsági Hivatalként (NBÚ).

A fenti kategóriákon túl még számos, többnyire az adott ország nemzetbiztonsági rendszeréből és történelmi hagyományából fakadó, *más jellegű szolgálat* is létezik, de azok – specialitásuk miatt – általában csak az adott országban minősülnek nemzetbiztonsági szolgálatnak, vagy máshol más-más szervezet részeként működnek. Ide sorolhatók a pénzügyi, adóügyi, kereskedelmi és egészségügyi területeken lévő, információszerzéssel és bűnügyi nyomozással felhatalmazott szervezetek is, ha azokat az adott országban nemzetbiztonsági szolgálatnak tekintik.

1.4. A nemzetbiztonsági szolgálatok feladatrendszere

A nemzetbiztonsági szolgálatok feladatrendszerét az államok többségében jogszabályokban rögzítik, amelyekben az egyes szolgálatokra részletesen lebontva határozzák meg a felelősségi területükhöz tartozó feladatokat, valamint az azok végrehajtásához kapcsolódó különleges jogosítványok alkalmazásának szabályait.

A szolgálatok feladatrendszere – törvényi felhatalmazás alapján – *elsősorban a biztonsághoz kötődik*, vagyis a biztonságot kedvezőtlenül befolyásoló kihívásokhoz, kockázatokhoz és fenyegetésekhez. A szolgálatok feladata a saját felelősségi területükhöz tartozó (törvényileg a feladatkörükhöz sorolt) veszélytényezők esetében azok bekövetkezésének előrejelzése, azonosítása, meghatározása, változásainak figyelemmel kísérése és felszámolásukban történő részvétel. Ennek alapján a szolgálatok feladatrendszerét meghatározzák a biztonsági helyzet változásai is, vagyis a szolgálatok feladatainak forrásai, a veszélytényezők.

A kihívásokat, kockázatokot és fenyegetéseket a szolgálatok általában két csoportra, belső és külső, valamint hagyományos és transznacionális veszélytényezőkre bontják.

A hagyományos veszélytényezőkhöz tartoznak az ország területe és függetlensége ellen irányuló törekvések, az ország alkotmányos berendezkedése elleni fellépések, idegen, törvénytelen érdekérvényesítés megjelenése, az állampolgárok

létbiztonságának vagy az állam további értékeinek fenyegetése, illetve az állam érdekérvényesítésének akadályozása.

A *transznacionális veszélytényezőkhöz* soroljuk azokat a többnyire aszimmetrikus kihívásokat, amelyek általában nemcsak a biztonság egy dimenziójában, hanem a biztonság teljes spektrumában jelen vannak. A transznacionális fenyegetések körébe a nemzetbiztonsági szolgálatok számára az alábbiak tartoznak:

- terrorizmus;
- tömegpusztító fegyverek terjedése;
- illegális kereskedelem (ember, fegyver, kábítószer, védett technológiák, korlátozás alá eső termékek);
- szélsőségesesség terjedése;
- határokon átnyúló szervezett bűnözés;
- illegális migráció;
- infokommunikációs hálózatok fenyegetése (kiberbűnözés és kibertámadások).

A szolgálatok biztonságához csak közvetve kötődő feladatrendszeréhez tartoznak az adatvédelemmel, a személy- és objektumvédelemmel, valamint a különböző biztonsági engedélyekhez köthető hatósági jogkörrel kapcsolatos feladatok.

1.5. A nemzetbiztonsági szolgálatok ellenőrzésének rendszere

A nemzetbiztonsági szolgálatok ellenőrzése rendkívül összetett tevékenység, amelyet a nemzetbiztonsági rendszer áttekintése során már érintettünk. Összetettsége abban is megnyilvánul, hogy mindegyik hatalmi ág szerepet vállal a szolgálatok tevékenységének ellenőrzésében. A nemzetbiztonsági szolgálatok ellenőrzését érintően jelentős különbség van a demokratikus, illetve az autokrata vagy diktatórikus berendezkedésű országok gyakorlata között. Demokráciákban a hatalmi ágak szétválasztása miatt az ellenőrzés hatékonyan működik. Az autokrata és diktatórikus rendszerekben, mivel a hatalmi ágak nem válnak szét és a hatalom egy kézben (egy szervezetnél) összpontosul, a szolgálatok hagyományos értelemben vett ellenőrzése is csak korlátozottan valósul meg. Ennek ellenére ezekben az országokban is léteznek a nemzetbiztonsági szolgálatok ellenőrzését ellátó fórumok, de azok csak jelképesek, így nem hatékonyak. Ezekben a rendszerekben az ellenőrzés a vezető kezében van, aki a szolgálatokat saját – többnyire politikai – céljaira használja fel.

A demokratikus országok nemzetbiztonsági szolgálatainak ellenőrzésében a legnagyobb szerepe a *törvényhozói hatalmi ágnak* van. A törvényhozáson belül is többoldalú ellenőrzés valósul meg, amelyet alapvetően két részre, a plenáris és a bizottsági szintre lehet bontani. Plenáris szinten a képviselők a nemzetbiztonsági

szolgáltatokra vonatkozó jogszabályalkotással és a pénzügyi források meghatározásával gyakorolnak felügyeleti jogkört, valamint interpellációkat és kérdéseket fogalmazhatnak meg a szolgálatok vezetőinek vagy a szolgálatok felügyeletét ellátó kormányzati vezetőknek (minisztereknek), akik kötelesek szóban vagy írásban válaszolni a képviselők felvetéseire. Ezen túl egyes országokban a szolgálatok vezetőinek meghatározott időközönként (évente, félévente) be kell számolniuk a parlament plenáris ülése előtt, amelyet a képviselőknek jóvá kell hagyniuk. A beszámolóban a szolgálatok szakmai tevékenységére is ki kell terjednie. A többkamarás parlamentek esetében mindkét ház jogosult a szolgálatok megszólítására.

A *bizottsági ellenőrzés* elsősorban az állandó és az ideiglenes (vizsgáló-) bizottságok létrehozásában nyilvánul meg. Az állandó bizottságok látják el a nemzetbiztonsági szolgálatok folyamatos ellenőrzését. A bizottságot a parlamenti pártok által delegált képviselők alkotják, ahol az ellenzéki képviselők meghatározó szerepe érvényesül. Ez nem jelenti automatikusan azt, hogy többségben is vannak a bizottságban. Számos helyen ellenzéki képviselő a bizottság elnöke is. A bizottság az ellenőrzéseit a szolgálatok vezetőinek meghallgatásával, beszámoltatásával, információk kérésével, valamint a szolgálatok egy-egy ügyszökhöz köthető tevékenységének vizsgálatával valósítja meg. Ezen túl a bizottság tagjai betekinhetnek a szolgálatok dokumentumaiba, valamint beléphetnek a szolgálatok objektumában, ahol adatokat kérhetnek ki. A bizottságok jelentős szerepet vállalnak a szolgálatok vezetőinek kinevezésében, mivel a vezetőjelöltek meghallgatása a bizottságban történik. A képviselők megfelelő arányának támogatásával vizsgálóbizottságot is létre tudnak hozni, ami nem a szolgálatok átfogó ellenőrzésére alakul meg, hanem azokat érintő egy-egy olyan ügyszökhöz kapcsolódik, amely a tevékenységükhöz kötődik. A vizsgálóbizottság munkájának eredménye a bizottsági jelentés, amit a törvényhozás plenáris ülésen tárgyal. Egyes esetekben a vizsgálatok kedvezőtlen eredménye – főként törvénytelenések megállapítása esetén – jelentős változásokat okozhat a szolgálatok életében (vezetők váltása, szervezeti és működési változtatások stb.).

Az *államfői hatalmi ág* számos országban aktív szerepet vállal a nemzetbiztonsági szolgálatok ellenőrzésében, kiemelten azokban az államokban, ahol az elnök széles jogkörrel rendelkezik. Az elnöki rendszerekben az államfő a végrehajtói hatalmi ág részét képezi, így a szolgálatok ellenőrzését ebben az esetben is a végrehajtói hatalmi ágban kell keresni. Az államfők részéről az ellenőrzés jogköreiktől függ, így szerepük lehet a vezetők kinevezésében, a szolgálatokról szóló jogszabályok jóváhagyásában, a szolgálatok vezetőinek beszámoltatásában és meghallgatásában, információk kérésében stb. Ezen túl az elnök felhasználója a nemzetbiztonsági szolgálatok által készített jelentéseknek és tájékoztatóknak is.

A *bírói hatalmi ág* legfontosabb szerepe a szolgálatok ellenőrzésében, a titkos információgyűjtéssel kapcsolatos engedélyezési folyamatban, valamint a szolgálatok törvényes – alkotmányos – működésének kontrolljában van. Egyes országokban az engedélyezési folyamat megosztott a végrehajtói hatalmi ág egyes vezetői között.

A végrehajtói hatalmi ágban, annak ellenére, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok is oda tartoznak, többféle ellenőrzési mechanizmus működik. Az ellenőrzés megnyilvánul a hatalmi ág vezetői részéről, amely – a felügyelet mellett – megjelenik a törvényi működés betartásában is. Ez a politikai vezetők érdeke is, mivel a nemzetbiztonsági szolgálatok botrányai kedvezőtlenül befolyásolhatják megítélésüket. A vezetők mellett a kormányzati rendszer ellenőrző szervezeteit képezik: a számvevőszék, az adó-, munkaügyi, tűzvédelmi, környezetvédelmi hatóságok, illetve az ügyészségek.

A nem demokratikus országokban a végrehajtói ág ellenőrző mechanizmusa a legerősebb, mert a szolgálatoknak az állami vezető személy vagy szervezet (párt) döntéseit kell maradéktalanul végrehajtani. Ellenkező esetben a szolgálat retorziókra számíthat.

1.6. A nemzetbiztonsági szolgálatok irányításának rendszere

A nemzetbiztonsági szolgálatok irányítási rendszere jó képet ad az egyes állami vezetők helyéről és szerepéről a hatalmi rendszeren belül, ezért a kormányzatban verseny van a szolgálatokért, vagyis azok felügyeletéért. Az az állami vezető (politikus), akinek felügyelete alá tartozik egy vagy több nemzetbiztonsági szolgálat, sokkal erősebb pozícióhoz jut, mint mások. Ez érvényes a demokratikus országokra is, de az autokrata rendszerekre és diktatúrákra sokkal jobban jellemző. Ennek következtében számos országban testület(ek)et hoznak létre a szolgálatok felügyeletére, amellyel az állami vezetők nemcsak a felelősséget, hanem a hatalmat is megosztják egymás között. A testületi felügyelet hátránya ugyanakkor, hogy a tagok közötti érdeellentétek ellehetetleníthetik a szervezetek hatékony működését, így kedvezőtlenül befolyásolhatják a szolgálatok tevékenységét is.

A szolgálatok felügyeletének és irányításának rendszerét jelentős mértékben befolyásolja az adott ország állami berendezkedése, a kormányzat hagyományos struktúrái, amelyek hosszú évtizedek alatt alakultak ki, és csak nagyobb paradigmaváltások során alakultak át. Sok esetben megkövesült struktúrákról van szó, így a felügyeleti rendszer rendkívül színes képet mutat.

A fentiek alapján a nemzetbiztonsági szolgálatok irányítása egyszemélyi vagy testületi vezetéssel történik. A szolgálatok irányításában/felügyeletében alapvetően a kormányzati vezetők (politikusok) vesznek részt, de más állami vezetők, kiemelten az államfők is szerepet vállalnak. Az *államfő* részvétele a hatalmi rendszerben betöltött szerepétől függ. Ha széles jogkörökkel rendelkezik, nagy valószínűséggel részt vesz a szolgálatok felügyeletében is, ha inkább protokolláris jellegű jogkörökkel rendelkezik, akkor csak közvetve tud hatást gyakorolni a szolgálatok tevékenységére.

Az államfő befolyása, amennyiben aktív szerepet vállal a szolgálatok irányításában, kétféleképpen érvényesülhet. Egyik esetben az *elnök teljes jogkörrel rendelkezik egyes szolgálatok felett*, amely esetben a szolgálatok alapvetően az elnök döntés-előkészítését támogatják, míg a kormányzat tagjainak tájékoztatása másodlagos. Ilyen esetben az államfő a kormányzattal

szemben ellensúlyként is használhatja a szolgálatokat, hogy hatalmát erősítse. Ezáltal az elnök általában szigorú felügyeletet gyakorol a neki alárendelt szolgálatoknál, amelyben az elnöki hivatal különböző részlegei nyújtanak segítséget. A másik esetben az elnök is részt vesz abban a testületben, amely ellátja a szolgálatok felügyeletét. Ezekben a testületekben kollektív vezetés keretében irányítják a szolgálatokat, annak ellenére, hogy a szervezet vezetője általában az államfő és/vagy a kormányfő. Ha mindketten részesei az irányításnak, az elnöknek általában nagyobb hatalma van. Sok esetben azonban ezek a szervezetek nemcsak a nemzetbiztonsági szolgálatok, hanem más, az állam biztonságáért felelős szervezet felügyeletét is ellátják. Néhol ezeket a testületeket *Nemzetbiztonsági Tanácsnak* nevezik, amelyek pontosabb megnevezése nemzeti biztonsági tanács lenne, mert nem csak nemzetbiztonsági kérdésekkel foglalkozik. A tanács tevékenységét saját szervezet támogatja, amely lehet önálló, lehet az elnöki hivatalban, de lehet a kormányfő hivatalában is. A kollektív felügyelet általában nagyobb hatékonysággal működik abban az esetben, ha a tagok nem politikai ellenfelek, és félreteszik egyéni politikai érdekérvényesítési szempontjaikat az ország biztonsága érdekében. Amennyiben erre nem kerül sor, akkor a szolgálatok feladatvégrehajtását inkább akadályozza, mint támogatja a tanács működése.

A nemzetbiztonsági szolgálatok felügyeletét/irányítását többségében a kormányzati vezetők látják el. Természetesen a *miniszterelnökek* meghatározó szerepe van ebben, de a konkrét megvalósítást általában egy vagy több miniszterére bízta. A kormányzati felügyeletet illetően kétféle tendencia figyelhető meg. Az egyik, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységéhez közel álló terület tárcavezetője látja el a szolgálatok felügyeletét (például a katonai szolgálatokét a védelmi miniszter, a polgári elhárító szolgálatokét a belügyminiszter, míg a polgári hírszerző szolgálatokét a külügyminiszter vagy a Miniszterelnökséget/Kancelláriát vezető miniszter/államtitkár). A másik, hogy a kormányzaton belül tárca nélküli miniszter gyakorolja a szolgálatok felügyeletét. Egyes országokban vegyes rendszer is működhet.

Az irányítás a szolgálatok esetében nemcsak a műveleti, a művelettámogató és az adminisztratív tevékenység kontrolljában nyilvánul meg, hanem szakmai feladatok meghatározásában (információigények megfogalmazásában), valamint visszacsatolásokban is. A szolgálatok felügyelete nemcsak irányítási és ellenőrzési funkciókban jelenik meg, hanem az adott állami vezető részéről a politikai felelősségvállalásban is.

1.7. Nemzetközi kitekintés a nemzetbiztonsági szolgálatok vonatkozásában¹⁰

A különböző országok sokszínű nemzetbiztonsági rendszere miatt szükséges egy szélesebb mintavétellel megvizsgálni azt, hogy melyek azok a sajátosságok, amelyek általánosítható jellemzőként határozhatók meg a rendszerek felépítésével kapcsolatban. A vizsgálatot alapvetően Magyarország szemszögéből célszerű

¹⁰ Az elemzés alapját BÖRCSÖK András – DR. VIDA Csaba: A nemzetbiztonsági szolgálatok rendszere című tanulmány alkotja. Nemzetbiztonsági Szemle, 2014/1. szám.

elvégezni, amelynek során hazánk szempontjából releváns országok kerültek elemzésre. Ezen országok többsége demokratikus berendezkedésű.¹¹ Az autokrata és diktatórikus rezsimek esetén a nemzetbiztonsági rendszer nem működik olyan struktúrában, amelyet vizsgálni lehetett volna, mert az egyszemélyi vezetés specialitásai felülírnak bármilyen jogszabályi előírást. A diktatúrákban a nemzetbiztonsági szolgálatoknak sokkal nagyobb hatalma van, mint eredetileg a szolgálatokat irányító miniszternek. Egyes esetekben a szolgálatok alárendeltségébe tartoznak a szakági minisztériumok is. Ennek alapján alapvetően az európai demokratikus országok képezhetnek mintát a magyar nemzetbiztonsági rendszer számára.

A vizsgálatba bevont 32 ország nemzetbiztonsági szolgálatainak áttekintését követően megállapítható, hogy a szolgálatok rendszerének kialakításánál azonosíthatók ugyan bizonyos törvényszerűségek, amelyek nemzetbiztonsági elméletekből fakadnak, de számos országban ezektől eltérnek a helyi sajátosságok és a történelmi hagyományok miatt. A vezérlő elv központi komponense a szolgálatok rendeltetésük és jellegük alapján történő felosztása, amely szerint megkülönböztetünk katonai és polgári, valamint hírszerző és elhárító szolgálatokat, amelyek saját adatszerző és elemző-értékelő képességekkel rendelkeznek. Ezek alkotják a klasszikus nemzetbiztonsági rendszer fő, meghatározó összetevőit, de a nemzetközi kitekintés azt is megmutatta, hogy vannak olyan szolgálatok is, amelyek nem tartoznak a klasszikus komponensekhez. Ezek többségükben az elmúlt évtizedekben alakultak ki vagy váltak a nemzetbiztonsági rendszer önálló összetevőivé. Az új nemzetbiztonsági szervezetek közé tartoznak a koordináló-irányító, valamint az adatvédelemmel foglalkozó szolgálatok, míg számos helyen nemzetbiztonsági szolgálattá alakultak át a nyomozati jogkörrel rendelkező, a terrorellenes vagy a korrupcióellenes küzdelemmel foglalkozó rendvédelmi szervezetek is. Ezen kívül egyes országokban különváltak a kizárólag adatszerzéssel foglalkozó szervezetek.

¹¹ A vizsgálatba bevont országok az EU-tagországok Luxemburg és Ciprus kivételével, továbbá Norvégia, Svájc, az Amerikai Egyesült Államok, Oroszország, Törökország és Ukrajna. Ez utóbbi három ország esetében lehet kétséges a demokrácia értelmezése.

A nemzetközi kitekintés példái alátámasztják, hogy a nemzetbiztonsági rendszer központi irányító szereplője a kormányzat, amely részt vesz a szolgálatok irányításában és ellenőrzésében is. A kormányzat nevében az esetek többségében nem a miniszterelnök, hanem a kormány kijelölt tagjai látják el a szolgálatok szakmai felügyeletét. Az, hogy a kormányzat melyik minisztert hatalmazza fel az adott szolgálat irányításával, általában a szolgálat jellegéből és feladatrendszeréből, valamint abból fakad, hogy melyik szaktárca a szervezet által szolgáltatott információk fő felhasználója. Így a katonai szolgálatok majdnem minden esetben a védelmi miniszter felügyelete alá tartoznak. Ez alól csak akkor van kivétel, amikor a kormányfő, az államfő, illetve az általa irányított testület látja el az adott katonai szolgálat irányítását. A polgári szolgálatok esetében már nem ennyire egyértelmű a helyzet, mivel a polgári hírszerző szolgálatok esetében többnyire a kormányfő/államfő látja el a felügyeletet, aminek az a magyarázata, hogy elsősorban nekik van szükségük a hírszerzés által megszerzett információkra. A polgári elhárító szolgálatok esetében még nagyobb a megosztottság, mert a kormányfő és az államfő mellett több esetben a belügyminiszter és az igazságügyi miniszter is részt vesz azok irányításában. Ez attól függ, hogy az elhárítótevékenységet rendvédelmi vagy jogi oldalról közelítik-e meg. A nem klasszikus szolgálatok vonatkozásában egyedül a nyomozati jogkörrel rendelkező szervezetek esetében lehet tendenciaként megállapítani, hogy az esetek többségében a belügyminiszter vesz részt a szolgálat irányításában.

A szolgálatok számára vonatkozó adatokból megállapítható, hogy a nagyobb országok (Amerikai Egyesült Államok és Oroszország) kivételével kettő–hat, de többségükben (11 esetben) kettő–négy nemzetbiztonsági szolgálat működik. Köztük nincs olyan ország, ahol legalább egy katonai nemzetbiztonsági szolgálat ne létezne. Kijelenthető továbbá, hogy több helyen van katonai hírszerző szolgálat, mint polgári. Az elhárító szolgálatok esetében már nem ennyire egyértelmű a helyzet, mert ott közel hasonló arányban vannak a polgári és a katonai szolgálatok. Az elhárító szolgálatoknál ez abból adódik, hogy a katonai elhárítás csak a haderővel foglalkozik, míg a polgári elhárítás az egész országgal, így sok esetben a katonai elhárítást a polgári szervezetbe integrálták. A hírszerző szolgálatok vonatkozásában alapvetően katonai fölény van, amely abból adódhat, hogy a hírszerzés történelmileg a haderőben alakult ki és fejlődött tovább.

A Magyarországgal összemérhető és kisebb országok (hat) esetében jellemző az integrált hírszerző-elhárító szolgálat működése. A nem klasszikus nemzetbiztonsági szolgálatok ugyan jelen vannak, de jelentéktelen mértékben. A nyomozóhatósági jogkörrel rendelkező szolgálatok jelennek meg viszonylag nagyobb számban (négy). A koordináló, az adatszerző és az adatvédelmi szolgálatok egy-két esetben léteznek.

A tárgyalt országok nemzetbiztonsági rendszereinek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok nemcsak a kormányzatok egy-egy különálló támogató szervezeteként működnek, hanem komplex rendszert képeznek, amelynek működésében mindegyik hatalmi ág szerepet vállal. A nemzetbiztonsági rendszerben ennek következtében a nemzetbiztonsági szolgálatokon túl jelen vannak a törvényhozók, a bíróságok képviselői, valamint a kormányzat (a végrehajtói hatalom) meghatározott spektruma is. Erre azért van szükség, mert a nemzetbiztonsági szolgálatok olyan funkciókat látnak el, amelyek az ország biztonságával és fennmaradásával vannak összefüggésben, így hatékonyságuk, eredményességük meghatározhatja az ország túlélési képességét. Ennek érdekében az állam olyan jogosítványokat adott a szolgálatoknak, amelyekhez átlagon felüli ellenőrzés is szükséges, hogy megelőzzék a hatalmukkal történő visszaélést.

Ez a komplex nemzetbiztonsági rendszer minden országban jelen van (még akkor is, ha hivatalos létezését nem minden ország fogadja el létező fogalomként), de az országok sajátosságai, többek között a politikai berendezkedés, a történelmi hagyományok, a nemzetközi biztonsági helyzet, a pénzügyi-gazdasági lehetőségek meghatározzák a rendszer szereplőinek számát és működését. A nemzetbiztonsági rendszer alapvető átalakítása minden esetben olyan paradigmaváltásokhoz köthető, mint például új államalakulatok létrejötte (Csehország és Szlovákia esetében), fegyveres konfliktusok (délsláv háborúk, az 1989-es romániai forradalom), rendszerváltások (Bulgária), valamint a szolgálatok olyan mértékű törvényellenes működése (Lengyelország), ami elkerülhetetlenné tette a változtatást.

A nemzetbiztonsági szolgálatok számát illetően az elmúlt évtizedben kettős folyamat volt megfigyelhető. Az egyik a szolgálatok számának a növekedése, a nemzetbiztonsági rendszer fragmentálódása. Ennek oka, hogy a nemzetbiztonsági rendszernek egyre szélesebb feladatrendszert kell ellátnia, és ennek érdekében az állam újabb funkcionális, de nem klasszikus szolgálatokat hoz létre. 2001 után számos országban a korábbi terrorellenes szervezeteket alakították át nemzetbiztonsági szolgálatokká. A másik folyamat a szolgálatok létszámának csökkenése, ami a létező nemzetbiztonsági szervezetek integrációjában jelenik meg. A szolgálatok összevonására általában pénzügyi és gazdasági szempontok miatt kerül sor.

Az országok sajátosságai ellenére is vannak olyan törvényszerűségek, amelyeket a nemzetbiztonsági szolgálatokkal kapcsolatban meg lehet határozni, amelyek a szolgálatok jellegére, kategóriájára, valamint irányítására és felügyeletére vonatkoznak.

2. MAGYARORSZÁG SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS ORSZÁGOK (SZERK. DR. BÉRES JÁNOS)

2.1. Szomszédos és környező országok

2.1.1. Ausztria

Ausztriában az első nemzetbiztonsági szolgálatokat már a Habsburg Birodalom időszakában létrehozták. A második világháborút követően létrejött Osztrák Köztársaságban alakították meg az Osztrák Államrendőrséget (StaPo¹), a mai polgári nemzetbiztonsági szolgálat (BVT) jogelődjét. Az osztrák hadsereg 1955-ben alakította meg a katonai titkosszolgálatot, amelynek alapjain 1972-ben hozták létre a Katonai Hírszerző Hivatalt (HNaA²). A HNaA eleinte hírszerző és elhárítótevékenységet is folytatott, majd 1985-ben a szervezetből kiválva megalakult a Katonai Elhárító Hivatal (HAA³).

Az Osztrák Köztársaság jelenleg három nemzetbiztonsági szolgálattal rendelkezik. A politikai és a katonai döntéshozatal előkészítéséhez szükséges külföldi információszerzéssel a Katonai Hírszerző Hivatal (HNaA) foglalkozik. Az országhatáron belüli polgári elhárítótevékenység végzése a Szövetségi Alkotmányvédelmi és Terrorelhárító Hivatal (BVT⁴) feladata, míg a katonai elhárításért a Katonai Elhárító Hivatal (HAA) felel.

Az osztrák nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységét a szövetségi kormány a Nemzetbiztonsági Tanácson (NSR⁵) és a két illetékes miniszteren⁶ keresztül irányítja. A Nemzetbiztonsági Tanács a szövetségi kormány támogató szervezete védelmi, biztonsági és külpolitikai kérdésekben, amely szavazati joggal rendelkező és tanácsadó tagokból tevődik össze. Vezetője a mindenkori szövetségi kancellár. Szavazati joggal rendelkező tagjai: az alkancellár, a külügyminiszter, a védelmi és sportminiszter, a belügyi, illetve az igazságügyi tárca vezetői, továbbá két-két fő parlamenti képviselő a parlamenti pártoktól. A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenysége feletti ellenőrzést a parlament állandó Nemzetbiztonsági Bizottsága, valamint a jogszabály- és adatvédelmi biztos (RSB⁷) gyakorolja. Az ellenőrzések alkalmával a Nemzetbiztonsági Tanács illetékes (tehát a belügyi és a nemzetvédelmi) bizottságainak egy-egy állandó albizottságot kell létrehozniuk. Az albizottságok általában negyedévente üléseznek, a tanácskozás titkos. A bizottság tagjai az NSR elnöke előtt titoktartási fogadalmat tesznek.

A szolgálatoknak minden olyan dokumentumot az ellenőrzést végző szervezetek rendelkezésére kell bocsátaniuk, amelyek nem fedik fel az adott szolgálat működése során alkalmazott forrásokat, és más módon sem veszélyeztetik a köztársaság biztonságát.

¹ Österreichische Staatspolizeiliche Dienst.

² Heeres-Nachrichtenamt.

³ Heeres-Abwehramt.

⁴ Bundesamt für Verfassungsschutz und Terrorismusbekämpfung.

⁵ Nationaler Sicherheitsrat.

⁶ HNaA és HAA esetében a védelmi, a BVT esetében pedig a belügyi tárca vezetője az illetékes.

⁷ Rechtsschutzbeauftragter.

Katonai Hírszerző Hivatal (HNaA)

Németül: Heeres-nachrichtenamt

Székhely: Bécs, Mária Terézia Laktanya

Internet: http://www.bundesheer.at/organisation/beitraege/n_dienste/index.shtml

A Katonai Hírszerző Hivatal 1972-ben jött létre a második köztársaság idején működő, a Szövetségi Védelmi Minisztérium fennhatósága alá tartozó úgynevezett kommunikációs csoport jogutódjaként. Az 1985-ben végrehajtott szervezeti átalakítást követően a HNaA soraiból megalakult egy nemzetbiztonsági feladatokat ellátó új intézmény, a Katonai Elhárító Hivatal (HAA). Ezzel a döntéssel a katonai hírszerzés és elhárítás tevékenysége egymástól élesen elkülönült.

A HNaA Ausztria egyetlen hadászati hírszerző szolgálata, szerves részét képezi a biztonsági korai előrejelző rendszernek. Hat osztályból áll, amelyek vezetési, értékelési, műszaki fejlesztési, beszerzési, logisztikai és vezetéstámogató feladatokat látnak el. A Hivatal Bécsen kívül az ország több pontján is rendelkezik objektumokkal.

A Szolgálat működésének jogi háttérét a 2001. július 1. óta érvényben lévő Katonai Illetékességi Törvény (MBG⁸) biztosítja. A Hivatal feladata: külföldi eredetű, idegen országokra, nemzetközi és más szervezetekre vonatkozó, biztonságpolitikai és katonai szempontból releváns információk gyűjtése, elemzése, értékelése, jelentése. Tevékenységével hozzájárul az EU biztonságpolitikai környezetének javításához, jelentéseivel segíti a kormányzati döntés-előkészítést, továbbá támogatja a politikai és katonai felső vezetést döntések meghozatalában. A Hivatal többek között a Védelmi Minisztérium, a Külügyminisztérium és a szövetségi kormány részére nyújt tájékoztatást. Szoros együttműködést folytat más országok (például Németország) partnerszolgálataival.

Katonai Elhárító Hivatal (HAA/AbwA)

Németül: Heeres-Abwehramt

Székhely: Bécs, Hetzgasse 2.

Internet: http://www.bundesheer.at/organisation/beitraege/n_dienste/index.shtml

Az 1985-ben megalakult HAA az országhatáron belüli katonai biztonsággal kapcsolatos elhárítási feladatokat látja el. A Szolgálat tevékenységének jogi háttérét szintén az MBG biztosítja. A Hivatal a Szövetségi Védelmi és Sportminisztérium fennhatósága alá, a tárcavezető közvetlen alárendeltségébe tartozik. Négy osztályból áll, amelyek a vezetéssel, az információszerzéssel, az elemzéssel és helyzetértékeléssel, valamint a külföldi, illetve a belföldi ügyekkel kapcsolatos tevékenységet végzik, továbbá felelnek az információtechnológiai és információbiztonsági

⁸ Militärbefugnisgesetz.

ügyekért is. A Hivatal a fővárosban és négy vidéki objektumban látja el feladatait. Kiemelt ügyekben együttműködik a BVT-vel.

A stratégiai infrastruktúrák sebezhetősége miatt a HAA szoros együttműködést folytat többek között a belügyi tárca, a különböző információtechnológiai szervezetek és hivatalok, valamint más minisztériumok kiberbiztonságért felelős szakértőivel is a kibertér biztonságának fenntartása érdekében.

Szövetségi Alkotmányvédelmi és Terrorrelhárító Hivatal (BVT)

Németül: Bundesamt für Verfassungsschutz und Terrorismusbekämpfung

Székhely: Bécs, Herrngasse 7.

Internet: http://www.bmi.gv.at/cms/bmi_verfassungsschutz/

A polgári elhárításért felelős hivatalt az Állambiztonsági Rendőrségi Szolgálat reformja során 2002. december 1-jén hozták létre. A szervezeti átalakítást a 2001. szeptember 11-ei terrortámadással és a nemzetközi terrorveszély növekedésével indokolták. A BVT a Belügyminisztérium két államvédelmi osztálya és a Terrorizmus Elleni Műveleti Csoport összevonásával alakult meg. A Hivatal működésének jogi hátterét az 1993-ban érvénybe lépett Rendőrségi Biztonsági Törvény (SPG⁹), a büntetőeljárásról 1975. évben alkotott törvény (StPO¹⁰) és egyéb rendelkezések biztosítják. A Hivatal ellenőrzését a Nemzetbiztonsági Tanács – a belügyekért felelős albizottságon keresztül – gyakorolja. A BVT a Belügyminisztérium, a Biztonsági Igazgatóság és a rendőrség illetékes osztályainak közös vezetésével működik, szervezetileg a belügyi tárca Közbiztonsági Főigazgatóságához tartozik. Egy központi irányító osztályból és négy részlegből áll.

A Hivatal fő feladata az állam biztonságát veszélyeztető fenyegetések elleni védelem, az államellenes tevékenység felderítése, megelőzése, különös tekintettel az extrémizmusra, a terrorizmusra, a kémkedésre, a proliferációra, valamint az illegális fegyverkereskedelemre és a politikai motiváció alapján elkövetett törvényellenes cselekményekre. A szervezett bűnözés elleni harc keretében a BVT tevékenysége a tiltott fegyverkereskedelem, továbbá a hasadóanyagok illegális forgalmazásával kapcsolatos elhárítótevékenységre is kiterjed. A Hivatal az alkotmányos intézmények, a külföldi diplomáciai képviselők és a nemzetközi szervezetek intézményeinek, illetve más fontos létesítmények védelmi feladatait is ellátja, továbbá felel a külföldi biztonsági és hírszerző ügynökségekkel történő együttműködésért. Tevékenységéről az évenként megjelenő Alkotmányvédelmi Jelentésben¹¹ ad tájékoztatást.

⁹ Sicherheitspolizeigesetz.

¹⁰ Strafprozessordnung.

¹¹ Verfassungsschutzbericht.

2.1.2. Csehország

A Cseh Köztársaság 1993. január 1-jei megalakulásával kialakították a cseh nemzetbiztonsági szolgálatok rendszerét, amely a csehszlovák szolgálatok bázisán jött létre. A cseh nemzetbiztonsági rendszer az elmúlt két évtizedben több változáson ment keresztül. A csehszlovák nemzetbiztonsági szolgálatok felbomlását követően (még az 1992-ben elfogadott jogszabályok alapján létrehozott szolgálatok rendszerében) 1994-ben újabb változások történtek. Az újonnan elfogadott törvény önálló kormányzati szervezetekké alakította át a szolgálatokat, és két önálló katonai nemzetbiztonsági szolgálatot (Katonai Hírszerző Szolgálat, Katonai Védelmi Hírszerzés) hozott létre. A cseh szolgálatok jelenlegi rendszere 2005-ben alakult ki, amikor a két katonai szolgálatot összevonták, és megalakult a Katonai Hírszerzés.

A cseh nemzetbiztonsági rendszer középpontjában a kormány áll. Az államfő információigényekkel fordulhat a szolgálatokhoz, a parlament pedig ellenőrzési funkciót lát el. A kormányzat részéről a kormányon belül létrehozott Állami Biztonsági Tanács (BRS¹²) látja el a szolgálatok közötti koordinációt, valamint felel az állam biztonságával kapcsolatos kérdésekért. A BRS vezetője a miniszterelnök, tagjai a miniszterelnök-helyettes, a belügyminiszter, a külügyminiszter, a védelmi miniszter, az ipari és kereskedelmi miniszter, az egészségügyi miniszter, a Cseh Nemzeti Bank kormányzója, az állami tartalékokat kezelő szervezet elnöke és a Kormányhivatal vezetője. Az államfőnek joga van részt venni a BRS ülésein. A BRS-en belül – a nemzetbiztonsági szolgálatok közötti koordináció érdekében – létrehozták a Hírszerzési Tevékenység Bizottságát (VZC¹³), amely részt vesz a hírszerző tevékenység tervezésében, valamint végzi a más állami szervezetekkel és intézményekkel történő koordinációt is. A VZC tagjai többségében megegyeznek a BRS tagjaival, kiegészülve a nemzetbiztonsági szolgálatok vezetőivel. A VZC tevékenységét titkárság segíti, amely a bizottság adminisztratív támogatását és döntések előkészítését végzi.

Csehországban jelenleg három – két polgári és egy katonai – nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- Biztonsági Információs Szolgálat (BIS¹⁴) – polgári elhárító;
- Külföldi Kapcsolatok és Információs Hivatal (ÚZSI¹⁵) – polgári hírszerző;
- Katonai Hírszerzés (VZ¹⁶) – katonai hírszerző és elhárító.

¹² Bezpečnostní rada státu.

¹³ Výbor pro zpravodajskou činnost.

¹⁴ Bezpečnostní informační služba.

¹⁵ Úřad zahraniční styky a informace.

¹⁶ Vojenské zpravodajství.

Biztonsági Információs Szolgálat (BIS)

Csehül: Bezpečnostní informacní služba (BIS)

Angolul: Security Information Service (SIS)

Székhely: Praha, Národní ulica 2

Honlap: www.bis.cz

A Biztonsági Információs Szolgálat Csehország központi polgári elhárító szolgálata, amely a kormány közvetlen felügyelete és irányítása alatt országos hatáskörű szervezetként végzi munkáját. A Szolgálat független valamennyi minisztériumtól. A BIS alapvetően belföldön folytat információszerzést titkosszolgálati módszerek és eszközök alkalmazásával a biztonság, az alkotmányvédelem és az ország gazdasági érdekeinek védelmében. A BIS jogelődjei az egykori csehszlovák Állambiztonsági Szolgálatból jöttek létre.

A BIS működését meghatározó jogszabályok:

- a Cseh Köztársaság hírszerző szolgálatairól szóló 153/1994. számú törvény;
- a Biztonsági Információs Szolgálatról szóló 154/1994. számú törvény;
- a biztonsági szolgálatok munkatársainak szolgálati viszonyáról szóló 361/2003. számú törvény;
- a minősített adatok védelméről és a biztonsági módszerekről szóló 412/2005. számú törvény.

A BIS ellenőrzését elsősorban a kormány és a parlament látja el. A kormány mellett az Állami Biztonsági Tanács – a VZC-n keresztül – gyakorolja az ellenőrzést. A parlamentben a képviselők közül létrehozott héttagú különbizottság végzi a Szolgálat ellenőrzését, amelynek az elnöke ellenzéki képviselő.

A Szolgálat információt gyűjt a terrorizmusról, az ország jelentősebb gazdasági érdekeit fenyegető tényezőkről, az ellenérdekelt országok titkosszolgálatainak Csehország területén folytatott tevékenységéről, a szélsőségesekről, a szervezett bűnözésről és a minősített adatok védelmét sértő tevékenységről. A BIS nem rendelkezik bűnüldözési jogkörrel. Joga van együttműködni cseh és külföldi nemzetbiztonsági szolgálatokkal, valamint a cseh rendőrséggel és más kormányzati szervezettel. A BIS fegyveres testületnek minősül.

Műveleti tevékenysége során nyílt forrásokból, ügynöki hálózatból emberi erőforrással végzett hírszerzés keretében és infokommunikációs hálózatok megfigyeléséből és lehallgatásából szerez információkat. A titkos információszerzési módszerek alkalmazásához a Legfelsőbb Bíróság szenátusának elnökétől kell engedélyt kérnie. A BIS igazgatóját a kormányfő nevezi ki a parlament illetékes bizottsága meghallgatását követően. A BIS az állami költségvetésben önálló költségvetési fejezettel rendelkezik.

Külföldi Kapcsolatok és Információs Hivatal (ÚZSI)

Csehül: Úrad pro zahraniční styky a informace

Angolul: Office for Foreign Relations and Information (OFRI)

Székhely: Praha, Strelnicná ulica 1673/10

Honlap: <http://www.uzsi.cz/cz/>

A Külföldi Kapcsolatok és Információs Hivatal Csehország polgári hírszerző szolgálata, amely a belügyminiszter felügyelete alatt a kormány irányítása alapján látja el feladatait, és országos hatáskörű szervezetként végzi tevékenységét. Az ÚZSI a Belügyminisztériumtól függetlenül működik, kormányzati szervezet. Külföldön folytat információszerző tevékenységet, amelynek során a politika, a gazdaság és a biztonság területén gyűjt információkat. A Szolgálat tevékenységének célja Csehország védelme a nemzetközi terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek proliferációja, a gazdasági bűnözés és a politikai szélsőségeség által jelentett fenyegetésekkel szemben. A Hivatalt 1993-ban, Csehország létrejöttével a Belügyminisztérium egykori I. Csoporthatóságából hozták létre.

Az ÚZSI működését meghatározó jogszabályok:

- a Cseh Köztársaság hírszerző szolgálatairól szóló 153/1994. számú törvény;
- Csehország nemzetközi szerződései;
- kormányrendeletek és a belügyminiszter utasításai;
- Etikai Kódex az alkalmazottak számára.

A Hivatal tevékenységének ellenőrzését a kormányzat és a törvényhozás látja el. A kormány a belügyminiszteren, a parlament Külügyi Bizottságán, valamint a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységével foglalkozó bizottságokon keresztül gyakorolja a felügyeleti ellenőrzést.

Az ÚZSI információt gyűjt a külföldi országok olyan külpolitikai törekvéseiről, amelyek hatással lehetnek Csehország érdekeire. A gazdaságot érintően olyan információkat szerez, amelyek Csehország stratégiai gazdasági érdekeire, gazdasági fejlődésére és az ország gazdasági biztonságára gyakorolnak hatást. A biztonság területén információszerezést folytat a nemzetközi terrorizmusról és más aszimmetrikus kihívásokról, amelyek fenyegetést jelentenek az ország biztonságára. Az információszerezést a hírszerzési ciklus keretében végzi. A Hivatal műveleti szervezeti komponensei műveleti (hírszerző), rádiófelderítő és elemzőrészlegekből állnak.

Az ÚZSI igazgatóját – a kormány jóváhagyásával – a belügyminiszter nevezi ki. A Hivatal költségvetése a Belügyminisztérium fejezetén belül található meg.

Katonai Hírszerzés (VZ)

Csehül: Vojenské zpravodajství
Angolul: Military Intelligence (MI)
Székhely: Praha, Tychonova 221/1
Honlap: <http://www.vzcr.cz/>

A Katonai Hírszerzés a Védelmi Minisztérium része, és a védelmi miniszter felügyelete alatt végzi tevékenységét. A Szolgálat rendeltetése a Cseh Köztársaság védelme szempontjából fontos információk gyűjtése, feldolgozása, elemzése és értékelése. A VZ belföldön és külföldön is folytat információszerező tevékenységet. A VZ számára az információigényeket a kormány határozza meg.

A Szolgálat jogelődjei még 1992-ben jöttek létre a csehszlovák katonai hírszerzés és elhárítás bázisán. Az 1994-ben elfogadott törvény alapján alakult meg a Katonai Hírszerző Szolgálat (VZS¹⁷) és a Katonai Védelmi Hírszerzés (VOZ¹⁸). 2003-ban merült fel a két szolgálat összevonásának a gondolata. Addig a VZS a vezérkari főnök, míg a VOZ a védelmi miniszter közvetlen irányítása alatt működött. 2005-ben a két szolgálat összevonásával hozták létre a Katonai Hírszerzést, amely magában foglalja a hírszerző és az elhárító szakágot is.

A VZ működését meghatározó jogszabályok:

- a Cseh Köztársaság hírszerző szolgálatairól szóló 153/1994. számú törvény;
- a Katonai Hírszerzésről szóló 289/2005. számú törvény;
- a minősített információk védelméről és a biztonsági jogosultságról szóló 412/2005. számú törvény;
- a személyi adatok védelméről szóló 101/2000. számú törvény;
- az egykori Állambiztonsági Szolgálat dokumentumaihoz történő hozzáférést biztosító 140/1996. számú törvény.

A VZ ellenőrzését elsősorban a kormányzat és a parlament látja el. A kormányzat a védelmi miniszteren keresztül gyakorolja a Szolgálat felügyeletét, a parlament pedig bizottságot hozott létre a Szolgálat ellenőrzésére. A Katonai Hírszerzés tevékenységét ellenőrző bizottság jelenleg hét főből áll, elnöke ellenzéki képviselő. A Szolgálat ellenőrzésében részt vesz a védelmi szektor (így a Védelmi Minisztérium) felügyeletét ellátó Védelmi Bizottság is.

Az információszerezés során hírszerző módszereket alkalmaznak, amelyek az emberi erőforrással folytatott hírszerzés (HUMINT¹⁹), a rádióelektronikai felderítés (SIGINT²⁰) és a nyílt forrású információszerezés (OSINT²¹). Az általuk szerzett információkat kiegészítik a nemzetközi együttműködésből érkezőkkel. A VZ jogosult titkosszolgálati eszközök alkalmazására, amelyek közé tartozik

¹⁷ Vojenské obranné zpravodajství.

¹⁸ Vojenská zpravodajská služba.

¹⁹ Human Intelligence.

²⁰ Signal Intelligence.

²¹ Open Source Intelligence.

hírszerző technika és fedőokmányok használata, valamint fedett személyek alkalmazása is. A Szolgálat szervezete tükrözi az alkalmazott információszerző módszereket. A szervezet élén igazgató áll, munkáját két helyettes és törzsfőnök segíti. A VZ igazgatóját – a parlament illetékes bizottsága előtti meghallgatást követően – a védelmi miniszter a kormány jóváhagyásával nevezi ki.

A műveleti szervezeti elemekhez tartozik az elemzés, a belbiztonság, a gazdasági biztonság, az információvédelem és a rádióelektronikai felderítés. Ezenkívül a VZ közvetlen alárendeltje a 601. különleges műveleti csoport is. A Szolgálat részt vesz a haderő békeműveletekben folytatott nemzetközi katonai szerepvállalásainak felderítésközvetítésében, amelynek során nemzeti hírszerző elemeket telepít a válságkörzetekbe. A Szolgálat költségvetése a védelmi tárca költségvetésének egyik fejezete.

2.1.3. Horvátország

Horvátországban a nemzetbiztonsági szolgálatok a horvát parlament (Szábor) által 2006. június 30-án elfogadott törvény alapján működnek. A Horvát Biztonsági és Hírszerző Szervezetek megalakulásáról szóló törvény 2006. augusztus 15-én lépett hatályba. A törvény értelmében Horvátországban egy polgári és egy katonai nemzetbiztonsági szolgálat működik. Mindkettő ellát hírszerzési és elhárítási feladatokat is. A Biztonsági és Hírszerző Ügynökség (SOA²²) a polgári, a Katonai Biztonsági és Hírszerző Ügynökség (VSOA²³) pedig a katonai területen tevékenykedik.

A titkosszolgálatok irányítása egy központi koordináló testületen, a Nemzetbiztonsági Tanácson keresztül valósul meg, amely ellenőrzi és értékeli az országot érintő biztonsági fenyegetettséget és kockázatot, irányelveket határoz meg és döntéseket hoz a nemzeti érdekek védelme érdekében. Tagjai: a köztársasági elnök, a miniszterelnök, a honvédelmi miniszter, a belügyminiszter, a külügy- és az európai integrációs ügyekért felelős miniszter, az igazságügyi miniszter, az elnök nemzetbiztonsági tanácsadója, a vezérkari főnök és a szolgálatok igazgatói.

A nemzetbiztonsági szolgálatok parlamenti felügyelete közvetlenül a parlament Nemzetbiztonsági Bizottságán keresztül valósul meg, amelynek elnökét a legnagyobb ellenzéki párt delegálja. A felügyelet ellátása érdekében a Szábor tájékoztatást kérhet a biztonsági és hírszerző ügynökségek tevékenységéről és az általuk foganatosított intézkedésekről a Legfelsőbb Bíróságtól az egyes személyekről folytatott titkos adatgyűjtés kapcsán, illetve mindkét szervezettől a parlamenti képviselőkről és a családtagjaikról folytatott titkos adatgyűjtés ügyében.

A törvény értelmében a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenysége feletti szakmai felügyeletet a Nemzetbiztonsági Tanács Hivatala gyakorolja. Felügyeli és ellenőrzi a szolgálatok tevékenységének hatékonyságát, a titkos adatgyűjtés

²² Sigurnosno-obavještajna agencija.

²³ Vojna sigurnosno-obavještajna agencija.

törvényességét, a szolgálatok költségvetésének felhasználását, a partnerszolgálati együttműködés alakulását, valamint betekinthez a szolgálatok dokumentumaiba is.

Horvátországban a nemzetbiztonsági szolgálatok polgári felügyeletét a Nemzetbiztonsági Szolgálatokat Felügyelő Civil Tanács²⁴ látja el. A Tanács az állampolgárok és a civil szervezetek beadványai alapján indíthat felügyeleti eljárást, valamint akkor, ha „bármí módon” arra lehet következtetni, hogy a titkosszolgálatok tevékenységük során állampolgári jogokat sértenek. A Tanács képviselője abban az esetben is részt vehet a szolgálatok feletti felügyeleti munkában, amikor azt a parlament Nemzetbiztonsági Bizottsága vagy a Nemzetbiztonsági Tanács Hivatala folytatja le.

Munkájuk végzése során a biztonsági-hírszerző ügynökségek együttműködnek egymással. Ha az egyik ügynökség tevékenységi körébe tartozó adatok a másik birtokába jutnak, vagy az összegyűjtött adatok a másik ügynökség munkájához fontosak, akkor kötelesek azokról egymást tájékoztatni. Az ügynökségek adatokat, információkat kérhetnek egymástól. Közvetlen együttműködés során vagy a munkájukat koordináló tanácson keresztül biztosítják az érdeklődés elkerülését, tiszteletben tartva a nemzetbiztonság közös céljait és a munka gazdaságosságát. Ha a fenti kérdésekben nem sikerül elérni a megfelelő mélységű együttműködést, akkor az ügynökségek munkáját koordináló tanács a Nemzetbiztonsági Tanácstól kér állásfoglalást.

A biztonsági-hírszerző ügynökségek nemzetközi kapcsolataik alapján együttműködhetnek külföldi biztonsági, hírszerző és más illetékes szolgálatokkal adatok és eszközök cseréjében, a tevékenységi körükbe tartozó feladatok közös végrehajtásában és a személyi állomány képzésében. Az együttműködés létesítését és megszakitását a biztonsági-hírszerző ügynökségek vezetőinek javaslata alapján, a koordináló tanács véleményével, a Nemzetbiztonsági Tanács hagyja jóvá.

Biztonsági Hírszerző Ügynökség (SOA)

Horvátul: Sigurnosno-obavještajna Agencija
Angolul: Security Intelligence Agency
Székhely: Zágráb
Internet: <https://www.soa.hr/>

A SOA belföldön és külföldön egyaránt gyűjti, elemzi, feldolgozza és értékeli a politikai, gazdasági, tudományos-technikai, biztonsági és természeti (földrajzi) adatokat, amelyek az államokra, szervezetekre, politikai és gazdasági szövetségekre, csoportokra és személyekre vonatkoznak. Külön figyelmet fordít azokra az információkra, amelyek a nemzetbiztonság szempontjából fenyegetésére irányuló szándékot, lehetőséget, titkolt tervet és titkos tevékenységet valószínűsítenek vagy bizonyítanak. Horvátország nemzetközi elkötelezettsége alapján a SOA együttműködik külföldi biztonsági, hírszerző és más hasonló ügynökségekkel információk vagy

²⁴ Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija.

eszközök cseréjében, illetve közösen irányított műveleti akciók végrehajtásában. A SOA élén igazgató és az igazgató általános helyettese áll.

A szervezet felépítése:

- igazgatói kabinet;
- belső pénzügyi ellenőrzés;
- Műveleti Igazgatóság;
- Biztonsági Igazgatóság;
- Hírszerző Igazgatóság;
- Elemző és Értékelő Igazgatóság;
- Infokommunikációs Igazgatóság;
- Jogi, Személyügyi és Pénzügyi Igazgatóság;
- Biztonsági és Védelmi Igazgatóság.

A SOA önálló költségvetési szervezet, így éves költségvetése külön fejezetként megtalálható az erre vonatkozó törvényben.

Katonai Biztonsági Hírszerző Ügynökség (VSOA)

Horvátul: Vojna Sigurnosno-obavještajna Agencija

Angolul: Military Security Intelligence Agency

Székhely: Zágráb

Internet: nem elérhető

A VSOA a Védelmi Minisztérium szervezeti egységén belül létrehozott, de önálló költségvetéssel rendelkező szervezet, amelyet a Védelmi Minisztérium és a horvát fegyveres erők hírszerző támogatására hoztak létre. Tevékenységének fő irányai a szélsőséges és terrorista csoportok, valamint azok a transznacionális kihívások, amelyek valamilyen formában veszélyt jelentenek a fegyveres erők állományára. Az ország területén adatokat gyűjt, elemez, feldolgoz és értékkel az országban lévő csoportok, szervezetek és személyek szándékairól, lehetőségeiről, terveiről, amelyek célja az állam védelmi képességének gyengítése, valamint intézkedéseket fogyanatosít e tevékenységek felfedésére, figyelemmel kísérésére és felszámolására. Feladata továbbá a Védelmi Minisztérium és a fegyveres erők állományának, valamint a felvételre tervezett személyek biztonsági ellenőrzése, elhárítási tevékenység végzése. Biztosítja a Védelmi Minisztérium és a haderő személyi állományának és objektumainak elhárítási védelmét, amelynek során együttműködik a Külügyminisztérium illetékes szervezeteivel. A Nemzeti Biztonsági Felügyelet igénye alapján a VSOA végzi a NATO minősített adatokkal dolgozó katonaszemélyek biztonsági ellenőrzését.

A VSOA-t az igazgató és annak általános helyettese vezeti. A szervezet igazgatói kabinetből, védelmi, biztonsági, támogató és információs biztonságért felelős igazgatóságokból, műveleti és feldolgozó igazgatóságokból, elemző és általános ügyekért felelős igazgatóságokból, valamint a Vezérkar Felderítő Csoportfőnökségéből (J-2) áll.

A VSOA belföldön folyamatosan gyűjti és elemzi a különböző személyekkel, csoportokkal és szervezetekkel kapcsolatos, az ország védelmi ereje elleni fenyegetettségre utaló információkat, megteszi a szükséges lépéseket e tevékenységek megelőzésére, elhárítására, folyamatos figyelemmel kísérésére. Az elhárítómunka terén a FÁK tagállamainak titkosszolgálatai, továbbá az orosz, a szerb és az iráni szolgálatok képezik a VSOA kiemelt feladatait.

Hírszerző tevékenysége során főként az európai országokra, s ezen belül is a balkáni térségre koncentrál. Megkülönböztetett figyelmet szentel a Bosznia-Hercegovina, Szerbia, Macedónia és Koszovó területén megfigyelhető társadalmi, politikai folyamatoknak. Kiemelt feladatként kezeli a NATO és az EU nemzetközi műveleteinek hírszerző biztosítását. Tevékenységében Afganisztán, a Golán-fennsík és Szíria élvez prioritást. Horvátország nemzetközi vállalása alapján a VSOA együttműködik külföldi biztonsági, hírszerző és más hasonló ügynökségekkel információk és eszközök cseréjében, esetleg közösen végrehajtott műveletekben.

A katonai attasék irányításában a VSOA-nak továbbra sincs szerepe, azt a Védelmi Minisztérium nemzetközi főosztálya látja el, a védelempolitikai államtitkár közvetlen irányítása mellett.

A VSOA a kormány önálló költségvetési szervezete, éves költségvetése külön fejezetként megtalálható a költségvetési törvényben, a kormányhoz rendelt szervezetek egyik alfejezeteként.

2.1.4. Lengyelország

Lengyelországban az 1989-es rendszerváltást követően azonnal hozzáfogtak a nemzetbiztonsági szolgálatok rendszerének átforgalmazásához, az új szolgálatok megalakításához és a szolgálatok személyi állományának átvilágításához. 1990. május 10-én létrehozták az Államvédelmi Hivatalt (UOP²⁵), amely a belügyminiszter alárendeltségében a polgári hírszerzésért és elhárításért felelt. A katonai nemzetbiztonsági szolgálatok megalakítása hosszabb időt vett igénybe, így a Nemzetvédelmi Minisztérium alárendeltségében csak 1991. július 22-én hozták létre a Katonai Információs Szolgálatot (WSI²⁶), amely úgyszintén integrált hírszerző és elhárító szolgálat volt.

A 2001-es parlamenti választásokat követően megalakult baloldali kormány, választási ígéretéhez híven, 2002 májusában feloszlatta az UOP-ot és önálló hírszerző és elhárító szervezeteket hozott létre, az előbbi Hírszerző Ügynökség (AW²⁷), az utóbbit Belbiztonsági Ügynökség (ABW²⁸) néven. A 2005. évi választásokat követően hatalomra került jobboldali kormány 2006. szeptember 30-ával felszámolta a WSI-t. Feladatai szétválasztásával két katonai nemzetbiztonsági szolgálatot alakított meg: a Katonai Hírszerző Szolgálatot

²⁵ Urząd Ochrony Państwa.

²⁶ Wojskowe Szłużby Informacyjne.

²⁷ Agencja Wywiadu.

²⁸ Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

(SWW²⁹) és a Katonai Elhárító Szolgálatot (SKW³⁰). Ugyanebben az évben hívták életre ötödik biztonsági szolgálatként a Központi Korrupcióellenes Irodát (CBA³¹), mellyel kialakult a nemzetbiztonsági szolgáltatók mai struktúrája.

A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységének parlamenti felügyeletét és ellenőrzését a Szejm³² titkosszolgálatok ügyeiben illetékes bizottsága végzi, amelynek elnökét az ellenzéki pártok jelölik ki. A bizottság véleményezi a szolgálatok tevékenységét szabályozó jogszabálytervezeteket, a szolgálatok éves költségvetési tervezetét, a tevékenységükről készített éves beszámolókat, valamint a szolgálatok vezetőinek kinevezésével és felmentésével kapcsolatos indítványokat. Tájékoztatást kérhet a szolgálatoktól a nemzetbiztonságot érintő vagy a szolgálatok tevékenységével összefüggő fontos kérdésekben, értékeli a szolgálatok együttműködését egymással, más állami szervekkel és a fegyveres erőkkel, továbbá kivizsgálja a szolgálatok tevékenységével kapcsolatos panaszokat.

Lengyelországban a nemzetbiztonsági szolgálatok munkáját a miniszterelnök felügyeli és irányítja, a katonai szolgálatok esetében a nemzetvédelmi miniszter útján.

A nemzetbiztonsági szolgálatokat érintően a miniszterelnök illetékes véleményező és tanácsadó szerve a Titkosszolgálatokat Felügyelő Kollégium, amely a szolgálatok működésének szabályozásával, tervezésével, szervezésével, felügyeletével és ellenőrzésével, valamint tevékenységük koordinálásával kapcsolatos kérdésekben foglal állást. A nemzetbiztonsági terület védelme és erősítése érdekében javaslatokat fogalmaz meg az öt szolgálat, valamint a rendőrség, a határőrség, a kormányőrség, a Katonai Csendőrség, a vámőrség, a Pénzügyminisztérium és a fegyveres erők felderítő struktúrái tevékenységének összehangolására és együttműködésükre vonatkozóan.

A Kollégium vezetője a miniszterelnök, tagjai: a belügyminiszter, a külügyminiszter, a pénzügyminiszter, a nemzetvédelmi miniszter, a köztársasági elnök nemzetbiztonsági főtanácsadója és a titkosszolgálatokat koordináló miniszter (amennyiben kinevezésre kerül). A Kollégium ülésein jelen van az öt nemzetbiztonsági szolgálat vezetője, valamint a Szejm biztonsági szolgálatok ügyében illetékes bizottságának elnöke.

²⁹ Służba Wywiadu Wojskowego.

³⁰ Służba Kontrwywiadu Wojskowego.

³¹ Centralne Biuro Antykorupcyjne.

³² Sejm Rzeczypospolitej Polskiej – az országgyűlés alsóháza.

A minisztertanács elnöke – a titkosszolgálatokat koordináló miniszter kinevezésekor – jogosítványainak egy részét a miniszterre ruházhatja át, de a katonai nemzetbiztonsági szolgálatok estében nem kerülheti meg a nemzetvédelmi minisztert.

Hírszerző Ügynökség (AW)

Lengyelül: Agencja Wywiadu
Angolul: Foreign Intelligence Agency (FIA)
Székhely: 02-634 Varsó, ul. Milobedzka 55.
Internet: <http://www.aw.gov.pl>

A Hírszerző Ügynökséget a Belbiztonsági Ügynökségről és a Hírszerző Ügynökségről alkotott 2002. május 24-i törvény hatályba lépésekor, 2002. június 29-én hozták létre az Államvédelmi Hivatal Hírszerző Csoportfőnökségének bázisán.

Az AW az állam külső biztonságának szavatolására hivatott szervezet, amely felderíti és elhárítja az ország függetlenségét, biztonságát és védelmi képességeit veszélyeztető külső fenyegetéseket, megszerzi és elemzi az ország gazdasági és védelmi potenciálja szempontjából fontos információkat, valamint felderítést folytat a nemzetközi terrorizmussal, extrémizmussal és a szervezett bűnözéssel kapcsolatban. Feladata még a lengyel külképviseletek és az ott dolgozó személyek, valamint a diplomáciai képviseletekkel folytatott kommunikáció kriptográfiai védelme. Mindezekon felül rádióelektronikai felderítést is folytat.

Az AW feladatait elsősorban a Lengyel Köztársaság határain kívül hajtja végre. Az ország területén kizárólag csak a határokon túl végzett tevékenységéhez kapcsolódóan folytathat szakmai tevékenységet. Ennek során műveleti tevékenységet csak az ABW főnökének tudomásával és közreműködésével végezhet.

Az AW tevékenységét a miniszterelnök felügyeli és irányítja, aki jogosítványainak egy részét átruházhatja a titkosszolgálatok tevékenységét koordináló miniszterre.

A szervezet főigazgatóját – a Titkosszolgálatokat Felügyelő Kollégium, a Titkosszolgálatokat Felügyelő Parlamenti Bizottság és a köztársasági elnök véleményének meghallgatását követően – a miniszterelnök nevezi ki, illetve menti fel. A főigazgatónak két helyettese van, akiket a főigazgató javaslatára – a Parlamenti Bizottság véleményezését követően – szintén a miniszterelnök nevezi ki.

Az AW önálló költségvetési szervezet, éves költségvetése a költségvetési törvény 59. számú fejezetében szerepel. Az Ügynökség szervezeti felépítése nem nyilvános.

Belbiztonsági Ügynökség (ABW)

Lengyelül: Agencja Bezpieczenstwa Wewnetrznego
Angolul: Internal Security Agency (ISA)
Székhely: 00-993 Varsó, ul. Rakowiecka 2a
Internet: <http://www.abw.gov.pl>

A Belbiztonsági Ügynökséget a Belbiztonsági Ügynökségről és a Hírszerző Ügynökségről alkotott törvény alapján 2002. június 29-én hozták létre az Államvédelmi Hivatal kémelhárító, gazdaságvédelmi és nyomozó csoportfőnökségeinek bázisán.

Az ABW az állam belső biztonságának és alkotmányos rendjének védelmére hivatott szervezet. Ennek érdekében megszerzi és elemzi az ehhez szükséges információkat, felderíti és elhárítja az ellenérdekelt titkosszolgálatok tevékenységét, felderítést folytat a terrorfenyegetések vonatkozásában és megakadályozza terrorcselekmények végrehajtását. Megelőzi, illetve felfedi az állam gazdasági érdekeit sértő bűncselekményeket, a fegyverek, robbanóanyagok és tömegpusztító fegyverek jogellenes birtoklásával és kereskedelmével, illetve a stratégiai fontosságú termékekkel és technológiákkal kapcsolatos bűncselekményeket, valamint fellép a közfunkciókat betöltő személyeket érintő korrupcióval szemben és harcol a szervezett bűnözés ellen. A minősített információk védelméről szóló törvény értelmében a szervezet felel a minősített információk, kiemelten az államtitkok védelméért. Az ABW működését meghatározó alapvető jogszabályok:

- a Belbiztonsági Ügynökségről és a Hírszerző Ügynökségről alkotott 2002. május 24-ei törvény;
- a minősített információk védelméről hozott 2010. augusztus 5-i törvény;
- a büntető törvénykönyv (1997. június 6.);
- a büntetőeljárás törvénykönyv (1997. június 6.).

Az ABW a Lengyel Köztársaság területén és az ország határain kívül kizárólag csak a törvényben külön meghatározott feladatok ellátása érdekében folytathat tevékenységet.

Az Ügynökség főigazgatóját – a Titkosszolgálatokat Felügyelő Kollégium, a Titkosszolgálatokat Felügyelő Parlamenti Bizottság és a köztársasági elnök véleményének meghallgatását követően – a miniszterelnök nevezi ki, illetve menti fel. A főigazgatónak két helyettese van, akiket a főigazgató javaslatára – a Parlamenti Bizottság véleményezését követően – szintén a miniszterelnök nevezi ki.

2011. január óta az ABW főigazgatója a Nemzeti Biztonsági Hatóság feladatkörét is ellátja. Az ABW önálló költségvetési szervezet, éves költségvetése a költségvetési törvény 57. számú részében szerepel. Szervezeti felépítése nem nyilvános.

Központi Korrupcióellenes Iroda (CBA)

Lengyelül: Centralne Biuro Antykorupcyjne
Angolul: Central Anti-Corruption Bureau
Székhely: 00-583 Varsó, Al. Ujazdowskie 9.
Internet: <http://www.cba.gov.pl>

A Központi Korrupcióellenes Irodát a róla alkotott 2006. június 6-ai törvény hozta életre. Tevékenységét a tárgyév októberében kezdte meg. Rendeltetése, hogy a közéletben és a gazdasági életben, ezen belül is kiemelten az állami és az önkormányzati szervezeteknél fellépjen a korrupció ellen, valamint harcoljon az állam gazdasági érdekeit sértő tevékenységekkel szemben.

A CBA működését meghatározó alapvető jogszabályok:

- a Központi Korrupcióellenes Irodáról alkotott törvény;
- a minősített információk védelméről hozott törvény (2010. augusztus. 5);
- a nemzetbiztonsági szolgálatok, a rendőrség, a határőrség, a kormányőrség, a Büntetés-végrehajtási Szolgálat és a tűzoltóság állományába tartozó személyek anyagi felelősségéről szóló 1994. május 7-i törvény.

A CBA legfontosabb feladata, hogy megelőzze, felderítse és felfedje a közszféra és a magánszféra érintkezése során elkövetett korrupciós bűncselekményeket, vagyis azokat, amelyek az állami hivatalok és az önkormányzatok hivatalnokai ellen irányulnak vagy érintettségükkel realizálódnak. Feladata továbbá a közéleti szereplők gazdasági tevékenységének korlátozásával kapcsolatos törvények betartásának ellenőrzése, a politikai pártok finanszírozásának és költségvetésének ellenőrzése, valamint a privatizációs eljárások, a közbeszerzések és a vagyonyilatkozatok ellenőrzése. Az Iroda műveleti-felderítő, vizsgálati-nyomozati, ellenőrző és elemző-értékelő, valamint megelőző és felvilágosító tevékenységet folytat.

A CBA önálló költségvetéssel rendelkező központi kormányzati szervezet. Főigazgatóját – a Titkosszolgálatokat Felügyelő Kollégium, a Titkosszolgálatokat Felügyelő Parlamenti Bizottság és a köztársasági elnök véleményének meghallgatását követően – a miniszterelnök nevezi ki, illetve menti fel. A főigazgató megbízatása négy évre szól, amely egy alkalommal további négy évre meghosszabbítható. A főigazgatónak két helyettese van, egy műveleti és egy igazgatási, akik más közszolgálati funkciót nem tölthetnek be, politikai pártok nem lehetnek tagjai és nem folytathatnak politikai tevékenységet.

A CBA szervezetében műveleti-nyomozó, ellenőrző és elemző-értékelő igazgatóságok, valamint támogató főosztályok találhatók, továbbá országszerte

11 területi kirendeltséggel rendelkezik. Az Iroda személyi állománya 880 fő. A CBA éves költségvetése a költségvetési törvény 56. számú részében szerepel.

Katonai Hírszerző Szolgálat (SWW)

Lengyelül: Sluzba Wywiadu Wojskowego
Angolul: Military Intelligence Service (MIS)
Székhely: 00-909 Varsó, Al. Niepodleglosci 243.
Internet: <http://www.sww.gov.pl>

A Katonai Hírszerző Szolgálat megalakítására a Katonai Információs Szolgálatok feloszlásáról, valamint a Katonai Elhárító Szolgálat és a Katonai Hírszerző Szolgálatról alkotott 2006. június 6-i törvények alapján 2006. október 1-jén került sor. Az SWW a nemzetvédelmi miniszter alárendeltségében működő nemzetbiztonsági szervezet. Rendeltetése a lengyel állam védelmi képességét, a fegyveres erők biztonságát és harckészültségét veszélyeztető külső fenyegetések felderítése és felfedése.

A szervezet működését meghatározó alapvető jogszabályok:

- a Katonai Elhárító Szolgálatról és a Katonai Hírszerző Szolgálatról alkotott törvény;
- a Katonai Elhárító Szolgálat és a Katonai Hírszerző Szolgálat személyi állományának szolgálatáról szóló törvény (2006. június 9.);
- a hivatásos katonák jogállásáról szóló törvény (2003. szeptember 11.).

Az SWW a Lengyel Köztársaság határain kívül hajtja végre feladatait. Az ország területén kizárólag csak a határokon túl végzett tevékenységéhez kapcsolódóan működhet. Főigazgatóját a nemzetvédelmi miniszter javaslatára – a Titkosszolgálatokat Felügyelő Kollégium, a Titkosszolgálatokat Felügyelő Parlamenti Bizottság és a köztársasági elnök véleményének meghallgatását követően – a miniszterelnök nevezi ki és menti fel. A főigazgatónak két helyettese van, akiket a főigazgató javaslatára – a Parlamenti Bizottság véleményezését követően – a nemzetvédelmi miniszter nevezi ki.

A Szolgálat önálló költségvetési szervezet, éves költségvetése a költségvetési törvény 29. részének „Nemzetvédelem” fejezetében önálló alfejezetben szerepel. A SWW szervezeti felépítése nem nyilvános.

Katonai Elhárító Szolgálat (SKW)

Lengyelül: Sluzba Kontrwywiadu Wojskowego

Angolul: Military Counter-Intelligence Service (MCIS)

Székhely: 00-909 Varsó, ul. Oczuki 1.

Internet: <http://www.skw.gov.pl>

A Katonai Elhárító Szolgálat megalakítására a Katonai Információs Szolgálatok feloszlataásáról, valamint a Katonai Elhárító Szolgálat és a Katonai Hírszerző Szolgálatról alkotott 2006. június 6-i törvények alapján a tárgyév október 1-jén került sor. Az SKW a nemzetvédelmi miniszter alárendeltségében működő nemzetbiztonsági szervezet, rendeltetése a lengyel állam védelmi képességét, a fegyveres erők biztonságát és harckészültségét veszélyeztető belső tényezőkkel szembeni védekezés. Az SKW működését meghatározó alapvető jogszabályok:

- a Katonai Elhárító Szolgálatról és a Katonai Hírszerző Szolgálatról alkotott törvény;
- a Katonai Elhárító Szolgálat és a Katonai Hírszerző Szolgálat személyi állományának szolgálatáról szóló törvény (2006. június);
- a hivatásos katonák jogállásáról szóló törvény (2003. szeptember 11.);
- a minősített információk védelméről hozott törvény (2010. augusztus 5.).

Az SKW külföldön kizárólag csak a törvényben külön meghatározott feladatok esetében, a lengyel állam területén végzett tevékenységéhez kapcsolódóan működhet.

A Nemzetvédelmi Minisztériumnál és alárendeltjeinél, valamint a fegyveres erőknél a Szolgálat felel a minősített információk és az államtitkok védelméért.

Főigazgatóját a nemzetvédelmi miniszter javaslatára – a Titkosszolgálatokat Felügyelő Kollégium, a Titkosszolgálatokat Felügyelő Parlamenti Bizottság és a köztársasági elnök véleményének meghallgatását követően – a miniszterelnök nevezi ki, illetve menti fel. A főigazgatónak két helyettese van, akiket a főigazgató javaslatára – a Parlamenti Bizottság véleményezését követően – a nemzetvédelmi miniszter nevezi ki.

A Szolgálat önálló költségvetési szervezet, éves költségvetése a költségvetési törvény 29. részének „Nemzetvédelem” fejezetében önálló alfejezetben szerepel. A SKW szervezeti felépítése nem nyilvános.

2.1.5. Románia

Romániában az 1989. évi forradalom és a rendszerváltás után sor került a nemzetbiztonsági rendszer átalakítására is. Új nemzetbiztonsági szolgálatok alakultak, amelyek működésüket az ország Alkotmánya, valamint az 51/1991. számú törvény alapján végzik.

Romániában 2004 és 2008 között kidolgoztak egy – az ország biztonságpolitikai helyzetében, illetve a biztonsági környezetben bekövetkezett változásokat figyelembe vevő – nemzetbiztonsági törvénycsomagot, amelynek parlamenti vitájára még nem került sor. Az 51/1991. törvény önállóan működő polgári nemzetbiztonsági szolgálatként határozza meg a Román Hírszerző Szolgálatot (SRI³³), a Külföldi Hírszerző Szolgálatot (SIE³⁴) és az Őrző Védő Szolgálatot (SPP³⁵).

Bár nem végez klasszikus hírszerző és elhárítótevékenységet, feladatrendszeréből adódóan mégis nemzetbiztonsági szolgálatnak tekintik az elsősorban az állami vezetés védett kommunikációjáért, illetve a többi szolgálat technikai támogatásáért felelős Speciális Távközlési Szolgálatot (STS³⁶) is. A törvény lehetővé teszi a Nemzetvédelmi Minisztérium, a Belügyminisztérium és az Igazságügyi Minisztérium számára, hogy miniszteri alárendeltségben működő nemzetbiztonsági szervezeteket hozzanak létre. Ennek megfelelően a Nemzetvédelmi Minisztérium alárendeltségében működik a katonai nemzetbiztonsági szolgálat – a Védelmi Információs Főigazgatóság (DGIA³⁷) –, a Belügyminisztérium alárendeltségében pedig a Belső Védelmi Államtitkárság (DIPI³⁸).

A nemzetbiztonsági rendszer politikai irányítását a köztársasági elnök (Elnöki Hivatal), illetve a kormány végzi, a szolgálatok tevékenységének szakmai felügyelete és működésük koordinációja a Legfelsőbb Védelmi Tanácson (CSAT³⁹) keresztül valósul meg. A CSAT önálló adminisztratív hatóság, amelynek feladata, hogy szervezze és egységesen koordinálja az ország védelmével és nemzetbiztonságával kapcsolatos tevékenységeket. Elnöke az államfő, alelnöke a miniszterelnök, titkára az Elnöki Hivatal egyik munkatársa (elnöki tanácsadó), tagjai pedig miniszterek (nemzetvédelmi, belügy- és közigazgatási, külügy-, igazságügyi, gazdasági és valamint pénzügy-), a SRI és a SIE vezetői, az Általános Vezérkar főnöke, valamint a köztársasági elnök nemzetbiztonsági tanácsadója. Tevékenységét a 415/2002. számú, a CSAT szervezetéről és működéséről szóló törvény szabályozza. A Tanács, többek között, elemzi a nemzetbiztonsági szolgálatok által biztosított adatokat, információkat és értékeléseket, valamint jóváhagyja az SRI, a SIE, az STS és az SPP szervezeti felépítését, létszámát és működési szabályzatát. A CSAT 146/2005. számú határozatában a nemzetbiztonsági szolgálatok bevonásával létrehozta a Nemzeti Hírszerző Közösséget (működési szabályait még nem dolgozták ki). A CSAT tevékenységéről a Tanács elnöke évente (vagy szükség szerint) a parlament plenáris ülése előtt számol be.

A nemzetbiztonsági szolgálatok közül a SRI és a SIE ellenőrzését a parlament bizottságokon keresztül látja el, a minisztériumok alárendeltségében működő

³³ Serviciul Român de Informații.

³⁴ Serviciul de Informații Externe.

³⁵ Serviciul de Protecție și Pază.

³⁶ Serviciul de Telecomunicații Speciale.

³⁷ Direcția Generală de Informații a Apărării.

³⁸ Departamentul de Informații și Protecție Internă.

³⁹ Consiliul Suprem de Apărare a Țării.

szolgálatok tevékenységét az adott minisztériumot felügyelő parlamenti bizottság ellenőrizheti.

Román Hírszerző Szolgálat (SRI)

Románul: Serviciul Român de Informații
Székhely: Bukarest, 14 Libertatii Boulevard
Internet: <https://www.sri.ro>

A Román Hírszerző Szolgálat Románia országos hatáskörű, önálló költségvetéssel rendelkező polgári nemzetbiztonsági szolgálata, a nemzetvédelmi rendszer része. A Szolgálat elsősorban az ország határain belül folytat információszerző és elhárító szakmai tevékenységet, amelynek során törvényi felhatalmazással rendelkezik titkosszolgálati módszerek és eszközök használatára. A SRI – más román intézményekkel együttműködve – külföldön is tevékenykedik a határokon átnyúló fenyegetések megfigyelése, megelőzése, illetve elhárítása céljából. Fő feladata – a nemzetbiztonsági eszkörendszer alkalmazásával – a demokratikus értékek, Románia és szövetségesei nemzeti érdekeinek, a jogállamnak és az állampolgároknak a védelme, valamint az emberi és a szabadságjogok érvényesülésének biztosítása.

Újabb feladatai közé tartozik Románia és szövetségesei védelme az államok, a vállalatok és az aszimmetrikus fenyegetések változó környezetében. Szakmai tevékenységének fő irányai:

- a kémtevékenység, a terrorizmus és a határokon átnyúló, a nemzetbiztonságot befolyásoló szervezett bűnözés megelőzése és az ellenük való fellépés;
- Románia demokratikus értékeinek, illetve az államtitkoknak védelme;
- az állampolgárok és a gazdasági biztonság védelme.

A SRI tevékenységét meghatározó főbb jogszabályok:

- Románia Alkotmánya;
- az 51/1991. számú törvény Románia nemzetbiztonsági szolgálatairól;
- a 14/1992. számú törvény a SRI szervezetéről és működéséről;
- az 535/2004. számú törvény a terrorizmus megelőzéséről és az ellene való harcról;
- az 544/2001. számú törvény a közérdekű információkhoz való hozzáférésről;
- a 182/2002. számú törvény a minősített információk védelméről.

A SRI tevékenységét – a CSAT mellett – a parlamentnek a SRI Tevékenységét Ellenőrző Bizottsága is ellenőrzi a főigazgató évenkénti vagy eseti beszámoltatásával. A kilenc főből álló bizottság jogosult jelentéseket, tájékoztatókat, írásos indoklásokat kérni, illetve személyes meghallgatásokat kezdeményezni a Szolgálat tevékenységével kapcsolatban, valamint ellenőrizni a SRI költségvetésének felhasználását is.

A SRI élén a miniszteri ranggal rendelkező főigazgató áll, akit a köztársasági elnök javaslatára a parlament plenáris ülésén neveznek ki. A Szolgálat

tevékenységét az Igazgatótanács irányítja, amely a főigazgatóból, a főigazgató első helyetteséből, három igazgatóhelyettesből, valamint egyes központi és területi szervezeti egységek vezetőiből áll. A szakmai tevékenység irányításáért az Igazgatótanács Operatív Hivatala felel, amelynek tagjai a főigazgató és a helyettesei. A főigazgató közvetlen alárendeltségébe tartozik a Kabinet, a Főtitkárság és a Tájékoztatósztály. Az első helyettes, illetve a három helyettes közvetlen alárendeltségébe tartoznak a hírszerző, az operatív, az elemző és a tervező szervezeti elemek, amelyek szakmai feladatok szerint hírszerző-operatív, operatív technikai, valamint elemző-, tervező- és együttműködő tevékenységet végeznek. A Szolgálat megyei kirendeltségei szintén ehhez a szakmai területhez tartoznak. A főigazgató adminisztratív helyettese alárendeltségébe tartoznak a humán, az oktatási, a logisztikai és a pénzügyi szervezeti komponensek. A biztonsági és ellenőrző testületekhez tartoznak a központi biztonsági, a megyei biztonsági és ellenőrző, valamint a belső könyvvizsgálói szervezeti egységek. Szintén a SRI szervezetéhez tartozik a „Mihai Viteazul” Nemzeti Hírszerző Akadémia, ahol pszichológia-hírszerzés, illetve kommunikáció, társadalmi kapcsolatok, hírszerzés szakok képezik a Szolgálat és más nemzetvédelmi szolgálatok szakembereit. A Szolgálat létszáma nem nyilvános.

Az SRI önálló költségvetéssel rendelkező szervezet, éves költségvetése külön fejezetként szerepel az állami költségvetésről elfogadott törvényben.

A Külföldi Hírszerző Szolgálat (SIE)

Románul: Serviciul de Informații Externe

Székhely: Bukarest, Ploiesti nr. 280-282

Internet: www.sie.ro

A Külföldi Hírszerző Szolgálat Románia országos hatáskörű, önálló költségvetéssel rendelkező polgári nemzetbiztonsági szolgálata, a nemzetbiztonsági rendszer része. Törvényi felhatalmazással az ország határain kívül folytat hírszerző tevékenységet, eközben titkosszolgálati módszereket és eszközöket alkalmazhat.

Fő feladatai:

- olyan nemzetbiztonságra vonatkozó információk megszerzése, amelyek alapján az állami vezetők meghozhatják döntéseiket;
- előrejelzés és korai riasztás biztosítása, a fenyegetések és a biztonsági kockázatok meghatározása;
- stratégiai szintű elemzések készítése a nemzetbiztonsági környezetről;
- műveletek végrehajtása Románia nemzetbiztonsági érdekeinek védelmében.

A SIE működését meghatározó alapvető jogszabályok:

- az 1/1998. számú törvény a SIE szervezetéről és működéséről (módosítva a 154/2001. és a 98/2004. számú kormányhatározatokkal);
- az 544/2001. számú törvény a közérdekű információkhoz való hozzáférésről;
- a 182/2002. számú törvény a minősített információk védelméről;
- az 585/2002. számú kormányhatározat a minősített információk romániai védelmének nemzeti követelményeiről.

A SIE tevékenységét – a CSAT mellett – a parlamentnek a SIE Tevékenységét Ellenőrző Bizottsága az igazgató évenkénti vagy eseti beszámoltatásával ellenőrzi. A bizottság jogosult jelentéseket, tájékoztatókat, írásos elemzéseket kérni, illetve személyes meghallgatásokat kezdeményezni a Szolgálat tevékenységével kapcsolatban, valamint ellenőrzi a SIE költségvetésének felhasználását is.

A SIE élén miniszteri ranggal rendelkező igazgató áll, akit a köztársasági elnök javaslatára a parlament plenáris ülésén neveznek ki. Az igazgató vezető tevékenységét a műveleti és elemző igazgatóhelyettes, valamint a forrásokért felelős igazgatóhelyettes segíti. Az igazgató közvetlen alárendeltségében található az igazgatói kabinet és az ellenőrző szervezet. A műveleti és az elemző igazgatóhelyettes irányítja a műveleti (hírszerző), az elemző és az őrzésvédelmi szervezeti egységeket. A forrásokért felelős igazgatóhelyettes alárendeltségében találhatóak a technikai, a humán, a pénzügyi és a logisztikai szervezeti egységek. A Szolgálat létszáma nem nyilvános. A SIE önálló költségvetéssel rendelkező szervezet, így éves költségvetése külön fejezetként szerepel az állami költségvetésről elfogadott törvényben.

Őrző-Védő Szolgálat (SPP)

Románul: Serviciul de Protecție și Pază

Székhely: Bukarest, Bulevardul Geniului 42B

Internet: <http://www.spp.ro/>

Az Őrző-Védő Szolgálat rendeltetése alapján nem nevezhető klasszikus nemzetbiztonsági szolgálatnak, mivel elsődleges feladata nem az információszerzés és az elhárítás, hanem az állami vezetők és a kiemelt fontosságú objektumok biztonsági és őrzésvédelme. Az SSP feladatának ellátásának érdekében folytathat információgyűjtést is, ami elsősorban az állami vezetők és az objektumok védelméhez szükséges információk megszerzésére irányul. Az SPP katonai szervezettel rendelkezik, a román nemzetvédelmi rendszer része. Tevékenységét a 191/1998. számú, az SPP szervezetére és működésére vonatkozó törvény szabályozza.

A Szolgálat tevékenységét a parlament Védelmi, Közrend- és Nemzetbiztonsági Bizottsága az igazgató évenkénti vagy eseti beszámoltatásával ellenőrzi. Az SPP élén államtitkári ranggal rendelkező igazgató áll, akit a CSAT javaslatára a köztársasági elnök nevez ki. Az igazgató vezetői tevékenységét első helyettese és egyben törzsfőnöke, valamint az információszerzésért felelős igazgatóhelyettes segíti. Az igazgató közvetlen alárendeltségébe tartoznak a humán, az ellenőrző, a belső könyvvizsgáló, a jogi és a társadalmi kapcsolatokkal foglalkozó szervezeti egységek. Az első helyettes irányítja a törzset, a három őrző védő szervezeti egységet, az antiterrorista szervezeti egységet, valamint a szállító szervezeti egységet. Az információszerzésért felelős igazgatóhelyettes alárendeltségébe tartoznak az információszerző és a belső védelmi szervezetek. A főszemlélő – egyben gazdasági igazgató – vezetése alatt állnak a logisztikai, a pénzügyi és az egészségügyi szervezeti egységek. A Szolgálat létszáma nem nyilvános.

A SPP önálló költségvetéssel rendelkező szervezet, éves költségvetése külön fejezetként szerepel az állami költségvetésről elfogadott törvényben.

Speciális Távközlési Szolgálat (STS)

Románul: Serviciul de Telecomunicații Speciale
Székhely: Bukarest, Splaiul Independentei 323A
Internet: <http://www.sts.ro/>

A Speciális Távközlési Szolgálat rendeltetése alapján szintén nem nevezhető klasszikus nemzetbiztonsági szolgálatnak, mivel elsődleges feladata az állami vezetés védett kommunikációjának és a többi nemzetbiztonsági szolgálat technikai támogatásának a biztosítása. Tevékenységét a 92/1996. számú, az STS szervezetről és működéséről szóló törvény szabályozza. A törvény alapján a Szolgálat nem folytathat a nemzetbiztonsági szolgálatokra jellemző információgyűjtést, -tárolást vagy -elemzést. Ugyanakkor feladata a nemzetbiztonságot fenyegető különleges hírközlési (kommunikációs) rendszerek feltörése, működésük akadályozása, közleményeik elfogása.

Az STS tevékenységét a parlament Védelmi, Közrend- és Nemzetbiztonsági Bizottsága az igazgató évenkénti vagy eseti beszámoltatásával ellenőrzi.

Az STS élén államtitkári ranggal rendelkező igazgató áll, akit a CSAT elnöke (államfő) javaslatára a CSAT nevez ki beosztásába. Az igazgató vezetői tevékenységét az igazgató első helyettese, technikai helyettese és gazdasági helyettese segíti. Az STS szervezeti felépítésében az igazgató közvetlen alárendeltségébe tartoznak a humán, a belső könyvvizsgáló, a rezsim és a jogi, az ellenőrző, a társadalmi kapcsolatok, a nemzetközi segélyhívó vonallal (112) kapcsolatos, a programokért felelős és a nemzetközi kapcsolatokért és együttműködésért felelős szervezeti egységek. Az első igazgatóhelyettes alárendeltségébe tartoznak az információs-technikai osztály, a szervezési, a mozgósítási és a műveleti osztályok, valamint a megyei hivatalok. A technikai helyettes alárendeltségébe tartoznak a telefonos kommunikációs osztály, a

rádiós hírközlési osztály, a hírközlésvédelmi osztály, valamint a hírközlési programfejlesztő és -szabályozó osztály. A gazdasági helyettes alárendeltségébe tartozik a gazdasági és a pénzügyi-számviteli osztály, a logisztikai osztály és az egészségügyi központ.

A Szolgálat létszáma és szervezeti felépítése nem nyilvános. Az STS önálló költségvetéssel rendelkező szervezet, így éves költségvetése külön fejezetként szerepel az állami költségvetésről elfogadott törvényben.

Belső Védelmi Főigazgatóság (DGPI)

Románul: Direcția Generală de Protecție Internă

Székhely: Bukarest, Intrarea Razoare 5

Internet: www.dgpi.ro

A DGPI-t a Belső Védelmi és Információs Főigazgatóság⁴⁰ 2016. novemberi megszüntetését követően állították fel. A Belügyminisztérium alárendeltségében működő nemzetbiztonsági szolgálat a minisztérium feladatainak megfelelően, személyi állománya és minősített információinak védelmében végez belső hírszerző és elhárító tevékenységet. Feladatát képezi a belügyi tárca keretében keletkező minősített információk kezelésének felügyelete, valamint a kibervédelmi tevékenység ellátása is.

Tevékenységét a 30/2007. számú, a Belügyminisztérium szervezetére és működésére vonatkozó kormányhatározat, a 15/2008. számú törvény módosításai, valamint a 76/2016. számú sürgősségi kormányrendelet határozzák meg.

A Szolgálat főbb feladatai:

- a súlyos bűncselekmények megelőzéséhez, illetve az ellenük való fellépéshez szükséges információk gyűjtése és értékelése;
- a közrendre veszélyes fenyegetések és kockázatok azonosítása és dokumentálása;
- hírszerző és belső védelmi tevékenység végzése;
- a terrorizmus elleni küzdelem, illetve a minősített információk védelme a Belügyminisztérium szervezetén belül.

A DIPI tevékenységét a parlament Védelmi, Közrend- és Nemzetbiztonsági Bizottsága az igazgató évenkénti vagy eseti beszámoltatásával ellenőrzi. A DIPI vezetője helyettes államtitkári besorolású, akit a belügyminiszter javaslatára a miniszterelnök nevez ki. Munkáját egy helyettes segíti. A Szolgálat szervezete a bukaresti központból és területi (megyei) szervezeti egységekből áll. Létszáma és szervezeti felépítése nem nyilvános.

⁴⁰ Departamentul de Informații și Protecție Internă (DIPI).

Védelmi Információs Főigazgatóság (DGIA)

Románul: Direcția Generală de Informații a Apărării
Angolul: General Directorate for Defence Intelligence
Internet: <http://www.mapn.ro/structuri/dgia/>

A Védelmi Információs Főigazgatóság Románia katonai nemzetbiztonsági szolgálata, amely a Nemzetvédelmi Minisztérium szervezetében látja el feladatait. A DGIA alárendeltségébe tartozik a katonai hírszerzésért felelős Katonai Hírszerző Igazgatóság (DIM⁴¹) és a katonai elhárítást végző Katonai Igazgatóság. A DGIA alárendeltségébe harcoló alakulatok is tartoznak, annak érdekében, hogy a Szolgálat a hadszíntereken, illetve a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem során eleget tudjon tenni információszerző feladatainak. A DGIA személyi állománya nyílt vagy fedett beosztásokban tevékenykedik.

Fő feladatai:

- megszerzi, feldolgozza, ellenőrzi és tárolja azokat a külső és belső, katonai vagy nem katonai kockázatokra és fenyegetésekre vonatkozó információkat, amelyek hatást gyakorolnak a nemzetbiztonság katonai dimenziójára;
- koordinálja az elhárító intézkedések alkalmazását;
- koordinálja a más hazai nemzetbiztonsági szolgálatokkal és állami intézményekkel, valamint a szövetséges országok – illetve olyan koalíciók és nemzetközi szervezetek, amelyeknek Románia is tagja – hasonló rendeltetésű szervezeteivel folytatott együttműködést;
- biztosítja a nemzeti, a NATO és az EU minősített információk biztonságát a Nemzetvédelmi Minisztérium szervezeti szintjén.

A DGIA tevékenységét a parlament Védelmi, Közrend- és Nemzetbiztonsági Bizottsága a főigazgató évenkénti vagy eseti beszámoltatásával ellenőrzi. A DGIA élén főigazgató áll, aki államtitkári besorolású és tábornoiki rendfokozatú aktív hivatásos katona. A főigazgatót beosztásába – a CSAT jóváhagyásával – a nemzetvédelmi miniszter nevezi ki. A Szolgálat létszáma és szervezeti felépítése nem nyilvános.

2.1.6. Szerbia

A parlament által 2007. december 11-én elfogadott, a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény értelmében Szerbiában három nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- Biztonsági Információs Ügynökség (BIA⁴²);
- Katonai Felderítő Ügynökség (VOA⁴³);
- Katonai Biztonsági Ügynökség (VBA⁴⁴).

⁴¹ Direcție de Informații Militare.

⁴² Bezbednosno-informativna agencija.

⁴³ Vojno-obaveštajna agencija.

⁴⁴ Vojno-bezbednosna agencija.

A nemzetbiztonsági szolgálatok felügyelete, működésük összehangolása többszintű. Az első szintű ellenőrző testület a Nemzetbiztonsági Tanács, amelynek tagjai az államfő, a kormányfő, a védelmi, az igazságügyi és a belügyminiszter, a vezérkari főnök, valamint a nemzetbiztonsági szolgálatok igazgatói. A Tanács elnöke az államfő, aki jogosult a testület összehívására. A Tanács határozza meg a nemzetbiztonság prioritásait, közvetlenül is irányíthatja a szolgálatokat, illetve konkrét feladatokat is szabhat számukra. A Nemzetbiztonsági Tanács ülésein részt vesz annak kijelölt titkára, aki jelenleg a védelmi miniszter.

A következő szint a Koordinációs Iroda, amely a szolgálatok igazgatóiból, valamint a Nemzetbiztonsági Tanács titkárából áll, és a Nemzetbiztonsági Tanács irányítása alá tartozik. Feladata a Nemzetbiztonsági Tanács döntéseinek végrehajtása, illetve a nemzetbiztonsági szolgálatok együttműködésének irányítása, koordinálása. Az Iroda munkájában szükség szerint részt vehet a külügyminiszter, a rendőrség és a vámhatóság vezetői, továbbá a főügyész is.

A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységének parlamenti felügyeletét a Nemzetbiztonsági Bizottság gyakorolja. A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény értelmében a parlament Nemzetbiztonsági Bizottságának jogköre a korábbiakhoz képest szélesedett. A Bizottság tagjai betekintést kérhetnek különböző dokumentumokba és a szolgálatok pénzügyeibe. Ezenkívül vizsgálhatják működésük törvényességét, és rendkívüli beszámolót is kérhetnek munkájukról. A Bizottság nem tekinthet be a folyamatban lévő akciók dokumentumaiba, nem kaphat tájékoztatást a titkosszolgálati módszerekről, és nem kaphatja meg azokat az információkat sem, amelyek külföldi partnerszolgálati együttműködés keretében kerültek a szolgálatok birtokába. A törvény szerint a szolgálatoknak évente egy alkalommal kell beszámolniuk tevékenységükről a Bizottság előtt, de lehetőség van a szolgálatok vezetőinek soron kívüli meghallgatására is.

A katonai nemzetbiztonsági szolgálatok felügyeletének és ellenőrzésének további eleme a főszemlélő, aki felügyeli a VOA és a VBA politikai és ideológia semlegességét, felügyeli a titkos adatgyűjtés során foganatosított különleges eljárások és intézkedések törvényességét, ellenőrzi a költségvetési és más eszközök törvényes felhasználását, véleményezi a törvénytervezeteket, a VOA és a VBA belső utasításait, valamint feltárja az esetleges törvénytelenégeket és szabálytalanságokat a szolgálatok tevékenységében. A főszemlélő az ellenőrzéseinek eredményéről jelentést tesz és intézkedéseket javasol a védelmi miniszternek.

Biztonsági Információs Ügynökség (BIA)

Szerbül: Bezbednosno-Informativna Agencija

Angolul: Security Information Agency

Székhely: Belgrád

Internet: <http://www.bia.gov.rs/index-rsl.html>

A Biztonsági Információs Ügynökség felderíti a Szerbia területén tevékenykedő külföldi hírszerző szolgálatok és az ország biztonságára fenyegetést jelentő személyek, csoportok és szervezetek tevékenységét, feldolgozza, értékeli és jelenti a megszerzett információkat. Gyűjti, elemzi, értékeli és jelenti a külföldön, illetve a honi területen végrehajtott műveletek során megszerzett olyan politikai, gazdasági, katonai és belbiztonsági jellegű információkat, amelyek arra utalnak, hogy egyes országok, csoportok és szervezetek megpróbálják aláásni Szerbia biztonságát. Felderíti a szervezett bűnözői csoportok, valamint a hazai és a nemzetközi terroristák, illetve azok sejtjeinek, csoportjainak tevékenységét, megakadályozza tevékenységüket.

A BIA élén főigazgató áll, akinek munkáját általános helyettes támogatja. Az Ügynökség Műveleti Igazgatóságból, Logisztikai Igazgatóságból és területi központokból áll.

A BIA a kormány önálló költségvetési szervezete, így az éves költségvetése külön fejezetként megtalálható a költségvetési törvényben a kormányhoz rendelt szervezetek egyik alfejezetként.

Katonai Felderítő Ügynökség (VOA)

Szerbül: Vojno-Obaveštajna Agencija
Angolul: Military Intelligence Agency
Székhely: Belgrád
Internet: <http://www.voa.mod.gov.rs/>

A Katonai Felderítő Ügynökség tájékoztatja az állami és a katonai vezetőket a Szerbia biztonságát érintő külföldi fenyegetésekről és veszélyekről, kiemelten figyelemmel kíséri a Szerbiát körülvevő országok politikai és biztonsági helyzetét, a nemzetközi katonai kapcsolatait. Folyamatosan értékeli és jelenti a beérkezett információkat. Előkészíti, tervezi és irányítja a szerb haderő hírszerző tevékenységét, biztosítja a hírszerzési és felderítési adatokat a haderő alakulatai számára, és végrehajtja a külföldön szolgálatot teljesítő szerb erők hírszerző támogatását. Az attaséhivatalokon keresztül külföldön képviseli és érvényesíti a Védelmi Minisztérium és a haderő érdekeit, részt vesz a két- és többoldalú együttműködés kialakításában a külföldi haderőkkel és katonai szervezetekkel, valamint információkat gyűjt a diplomáciában megengedett eszközökkel.

A VOA élén főigazgató áll. Munkáját egy általános és egy szakmai helyettes segíti. A szakmai helyettes irányítja a nemzetbiztonsági szempontból kiemelkedő fontosságú hírszerző és felderítőműveleteket (akciókat), javaslatokat tesz a hírszerző és a felderítőtevékenység fejlesztésére.

A szervezet felépítése:

- Műveleti Igazgatóság;
- Elemző Igazgatóság;
- Támogató Igazgatóság;
- Tervezőosztály;
- Belső Ellenőrzési Osztály.

A VOA a kormány önálló költségvetési szervezete. Éves költségvetése külön fejezetként megtalálható a költségvetési törvényben. Személyi állományának 65%-a hivatásos tiszt, 13%-a tiszthelyettes és 22%-a polgári alkalmazott. Az állomány több mint kétharmada felsőfokú szakmai képesítéssel rendelkezik, és idegen nyelvet is beszél. A polgári alkalmazottak felvétele 2009 óta nyilvános pályázatok alapján történik, míg a hivatásos állomány belső pályázat vagy kinevezés útján kerül beosztásba.

Katonai Biztonsági Ügynökség (VBA)

Szerbül: Vojno-Bezbednosna Agencija

Angolul: Military Security Agency

Székhely: Belgrád

Internet: <http://www.vba.mod.gov.rs/>

A Katonai Biztonsági Ügynökség felfedi, megfigyeli, dokumentálja és megelőzi a külföldi nemzetbiztonsági szolgálatoknak a haderő és az ország védelmi képességeinek gyengítésére irányuló tevékenységét. Felfedi, megfigyeli, megelőzi és felszámolja a terrorista tevékenységet, a korlátozás alá eső anyagokkal és termékekkel történő illegális kereskedelmet, valamint a fegyverek és a katonai felszerelések csempészetét. Felfedi, azonosítja, dokumentálja és felszámolja a haderő ellen irányuló vagy a haderő állományát érintő szervezett bűnözői tevékenységet.

Az Ügynökség központja Belgrádban van, kirendeltségei működnek Belgrádban, Újvidéken, Nisben és Kraljevoban. A dandároknál biztonsági alosztály, míg zászlóaljknál egy-egy elhárítótiszt tevékenykedik. A dandároknál és ennél magasabb szinten a kirendeltségvezető egyben az alakulat parancsnokának biztonsági helyettese is.

A VBA létszáma 400–450 fő. Élén főigazgató áll, akinek a munkáját egy általános helyettes segíti.

A szervezet felépítése az alábbi:

- Műveleti Igazgatóság;
- Elemző Igazgatóság;
- Támogató Igazgatóság;
- a főigazgató közvetlen alárendeltségében tevékenykedő Belső Ellenőrzési Osztály;
- Általános Támogatóosztály;
- területi kirendeltségek.

A VBA szintén a kormány önálló költségvetési szervezete, így éves költségvetése külön fejezetként jelenik meg a költségvetési törvényben.

2.1.7. Szlovákia

A Szlovák Köztársaságban a nemzetbiztonsági szolgálatokat az ország megalakulásával, 1993. január 1-jével hozták létre a csehszlovák szolgálatok Szlovákia területén lévő erőiből, illetve új munkatársak toborzásával. Az ország létrejöttkor egy polgári és egy katonai szolgálat alakult meg. Ezekhez 2001-ben csatlakozott egy újabb polgári nemzetbiztonsági szolgálat, amely elsősorban adatvédelemmel foglalkozik. 2013. január 1-jével – a katonai nemzetbiztonsági szolgálatoknál történt botrányok miatt – a kormány a két katonai nemzetbiztonsági szolgálatot összevonta. Ennek következtében jelenleg két polgári és egy katonai nemzetbiztonsági szolgálat működik Szlovákiában:

- Szlovák Információs Szolgálat (SIS⁴⁵);
- Nemzetbiztonsági Hivatal (NBU⁴⁶);
- Katonai Hírszerzés (VS⁴⁷).

A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok közvetlenül a kormány irányítása alatt működnek, míg a katonai szolgálat felett a védelmi miniszter gyakorol felügyeletet. A polgári szolgálatok közül a Nemzetbiztonsági Hivatal nem tekinthető klasszikus nemzetbiztonsági szolgálatnak, mivel információszerezést nem folytat. Napjainkban napirenden van a szolgálatok további átalakítása, amelynek törvénytervezete 2015. március óta nyilvános. A közel hároméves folyamatot követően egy korszerűbb, napjaink kihívásainak jobban megfelelő törvény elfogadására lehet számítani.

Szlovák Információs Szolgálat (SIS)

Szlovákul: Slovenská informáčná služba
Székhely: 831 04, Pozsony, Vajnorská 39
Internet: <http://www.sis.gov.sk/>

A Szlovák Információs Szolgálat a Szlovák Köztársaság meghatározó polgári nemzetbiztonsági szolgálata, amely külföldön és belföldön egyaránt folytat titkosszolgálati tevékenységet (hírszerzést és elhárítást egyaránt). A SIS a szlovák kormány felügyelete és a parlament ellenőrzése mellett végzi tevékenységét. A Szolgálat együttműködhet hazai és külföldi szervezetekkel, elsősorban nemzetbiztonsági partnerszolgálatokkal. A szervezetet 1993. január 1-jén, a Szlovák Köztársaság megalakulásakor hozták létre a csehszlovák Szövetségi Biztonsági Információs Szolgálat (FBIS⁴⁸) Szlovákia területén lévő erőiből. Rövid történelme során több botrányban volt érintett, amelynek során számos törvénytörés is történt. A Szolgálatot a szlovák

⁴⁵ Slovenská informáčná služba.

⁴⁶ Národný bezpečnostný úrad.

⁴⁷ Vojsnké spravodajstvo.

⁴⁸ Federální bezpečnostní informační služba.

politikai elit több alkalommal használta fel politikai ellenfelei, valamint egyes országok lejáratására.

A SIS működését meghatározó jogszabályok:

- a 46/1993. számú törvény a Szlovák Információs Szolgálatról;
- a 73/1998. számú törvény az állami szolgálatról;
- a 215/2004. számú törvény a minősített tények (adatok) védelméről;
- a 300/2005. számú büntető törvénykönyv;
- a 166/2003. számú törvény a magánélet védelme az infokommunikációs rendszerek jogosulatlan használata ellen;
- a 110/2004. számú törvény a Szlovák Köztársaság Biztonsági Tanácsáról;
- a 211/2000. számú törvény az információhoz történő hozzáférésről.

A SIS alapfeladata az információszerzés, valamint a megszerzett információk összegzése és elemzése. A Szolgálat külföldön és Szlovákiában folytat információszerzést az alábbi témakörökben:

- az ország alkotmányos berendezkedése, területi integritása és függetlensége ellen irányuló tevékenységek;
- az ország biztonsága ellen irányuló törekvések;
- külföldi titkosszolgálatok tevékenysége;
- szervezett bűnözés és terrorizmus;
- az ország gazdasági érdekeit veszélyeztető folyamatok;
- különleges rendelkezéseket, nemzetközi szerződéseket és nemzetközi megállapodásokat veszélyeztető tevékenységek, illetve az ország számára fontos adatok illegális kiáramlása.

A Szolgálat feladataihoz tartozik a nemzetközi szerződésekből, megállapodásokból és a nemzetközi szervezetekben való tagságból adódó nemzetbiztonsági feladatok ellátása. A SIS a megszerzett és értékelt információkról tájékoztatja a köztársasági elnököt, a Nemzeti Tanácsot (parlamentet) és a kormányt. Ezenkívül információkat biztosít bűncselekmények elkövetéséről a rendőrségnek és más állami szervezeteknek. A Szolgálat operatív eljárásokat alkalmazhat és speciális eszközöket is használhat.

A SIS ellenőrzését a Nemzeti Tanács (a parlament) látja el. Erre a célra a parlament képviselőiből különbizottságot hoztak létre. A bizottság vezetőjét és tagjait a parlament választja meg. A bizottság létszámáról és összetételéről a parlamenti pártok döntenek. A bizottság 14 tagú, amelynek elnöke ellenzéki képviselő. A bizottságban ugyanakkor kormánypárti többség van. Tagjainak jogukban áll a Szolgálat egyik munkatársának kíséretében belépni a SIS bármelyik objektumába. A Szolgálat köteles a bizottság elé terjeszteni a szervezet alapszabályzatát, belső működési szabályzatát és tevékenységének értékelését, továbbá köteles támogatni a Szolgálat ellenőrzésére irányuló tevékenységet. A bizottság ülései nem nyilvánosak, döntései és határozatai titkos minősítésűek.

A Szolgálat vezetője évente egy alkalommal köteles jelentést terjeszteni a parlament elé a SIS előző évi tevékenységéről. Ezenkívül a Szolgálat köteles a

köztársasági elnök, a parlament és a kormány írásos kérelme alapján jelentést felterjeszteni az általuk kért témakörökben.

A titkosszolgálati eszközök alkalmazásának engedélyezéséről és használatának ellenőrzéséről speciális hatáskörrel rendelkező bírók döntenek. A Szolgálat élén igazgató áll, akit a kormányfő javaslatára az államfő nevez ki vagy ment fel. Az igazgató munkáját két igazgatóhelyettes támogatja.

A műveleti szervezeti komponensekhez tartozik:

- központi elemzés;
- technikai hírszerzés;
- külföldi hírszerzés;
- belföldi gazdasági hírszerzés;
- belföldi biztonsági hírszerzés.

A SIS országos hatáskörű, önálló költségvetéssel rendelkező szervezet. Éves költségvetését a költségvetési törvény rögzíti. A szervezet létszáma nem nyilvános.

Nemzeti Biztonsági Hivatal (NBÚ)

Szlovákul: Národný bezpečnostný úrad

Székhely: 851 06, Pozsony, Budatínska 3249/30

Internet: <http://www.nbusr.sk/>

A Nemzeti Biztonsági Hivatal a legfiatalabb szlovák nemzetbiztonsági szolgálat, amely nem folytat klasszikus nemzetbiztonsági tevékenységet (információszerzést), hanem a minősített és a rejtjelezett információk védelmét, valamint az elektronikus aláírással kapcsolatos feladatokat látja el. A Hivatal 2001. november 1-jén kezdte meg működését. Az NBÚ országos szintű központi állami szervezet. Jelentősége az ország euroatlanti csatlakozását követően jelentősen megnőtt.

A Szolgálatot a titokvédelemről szóló 241/2001. számú törvény alapján hozták létre. Jelenlegi tevékenységét a titokvédelemről szóló 215/2004. számú törvény szabályozza.

Az NBÚ alapfeladata az információk védelme, amelynek fő területei:

- a minősített információk védelme:
 - a minősített adatok ellenőrzése;
 - biztonsági felülvizsgálatok végrehajtása;
 - iparbiztonsági engedélyek kiadása;

- a külföldi információk védelme:
 - a külföldről érkező információk védelme és nyilvántartása;
- rejtjelezett információk védelme:
 - rejtjel-felügyelet ellátása;
- elektronikus aláírás kiadása.

A Szolgálat tevékenységének területei:

- az ipari biztonság;
- a technikai eszközök védelme;
- a személyi és az objektumvédelem;
- az adminisztratív biztonság;
- személyi biztonsági ellenőrzés (felülvizsgálat).

A Szolgálat ellenőrzését a parlament látja el, ennek megvalósítása érdekében a képviselők közül különleges bizottságot hoz létre. Az NBÚ tevékenységét ellenőrző bizottság vezetőjét és tagjait a képviselők közül a parlament választja meg, míg a bizottság összetételét és létszámát – a parlamenti pártok megegyezése alapján – parlamenti határozatban rögzítik. A bizottság elnöke jelenleg kormánypárti képviselő, és a bizottságban is kormánypárti többség van.

A Szolgálat igazgatóját – a kormány javaslata alapján – a parlament nevezi ki és hívja vissza. Az igazgató kinevezése hét évre szól, mandátuma egy alkalommal további hét évre meghosszabbítható.

Az NBÚ szervezetét feladatcentrikusan hozták létre, és a törvényben meghatározott egy-egy feladatot külön részleg hajt végre. A Szolgálat létszáma nem nyilvános.

Katonai Hírszerzés (VS)

Szlovákul: Vojenské spravodajstvo

Székhely: 832 47, Pozsony, Kutuzova 8

Internet: <http://www.vs.mosr.sk/>

A Katonai Hírszerzés 2013. január 1-jével jött létre a korábbi két katonai nemzetbiztonsági szolgálat, a Katonai Hírszerző Szolgálat (VSS⁴⁹) és a Katonai Védelmi Hírszerzés (VOS⁵⁰) összevonásával. A VS Szlovákia katonai hírszerző és elhárító nemzetbiztonsági szolgálata, amely mind belföldön, mind pedig külföldön folytathat tevékenységet.

A Szolgálat a védelmi miniszter felügyelete alatt működik. Az elhárító szakág rendeltetése a Védelmi Minisztérium, a fegyveres erők és a meghatározó szlovák hadiipari vállalatok nemzetbiztonsági védelme, míg a hírszerző szakág a külföldön keletkező, a Szlovák Köztársaság biztonságával kapcsolatos katonai és biztonságpolitikai információk gyűjtését, elemzését, továbbá az állami felső vezetés tájékoztatását végzi. A Szolgálat aktív együttműködést folytat külföldi

⁴⁹ Vojenská spravodajská služba.

⁵⁰ Vojenské obranné spravodajstvo.

partnerszolgálatokkal, kiemelten a NATO-tagországokban működő katonai felderítőszolgálatokkal.

A Szolgálat működését a többször módosított 198/1994. számú, a katonai felderítésről szóló törvény szabályozza, de a hivatásos katonai állományra és a nemzetbiztonsági szolgálatokra vonatkozó jogszabályok is befolyásolják a Szolgálat tevékenységét.

A Szolgálatra – katonai jellege miatt – a következő törvények vonatkoznak:

- a 319/2002. számú, a Szlovák Köztársaság védelméről;
- a 321/2002. számú, a Szlovák Köztársaság fegyveres erőiről;
- a 281/2015. számú, a Szlovák Köztársaság fegyveres erői hivatásos katonáinak állami szolgálatáról.

A VS-re – nemzetbiztonsági jellege miatt – a 215/2004. számú, titokvédelemről szóló, valamint a 166/2003. számú, a lehallgatás elleni védelemmel kapcsolatos törvények is vonatkoznak. A Szolgálat szervezeti felépítését és működését a Katonai Hírszerzés Alapszabálya rögzíti, amelyet a védelmi miniszter javaslatára a kormány hagy jóvá.

A VS ellenőrzését az erre a célra létrehozott bizottságon keresztül a parlament látja el. A bizottság tagjainak jogukban áll a Szolgálat egyik munkatársának kíséréte mellett a VS bármelyik objektumába belépni. A Szolgálat köteles a bizottság elé terjeszteni a Szolgálat alapszabályzatát, belső működési szabályait és a Szolgálat tevékenységének értékelését, valamint köteles támogatni a Szolgálat ellenőrzésére irányuló tevékenységet.

A VS vezetését igazgató látja el, munkáját egy helyettes segíti. Az igazgatót a védelmi miniszter a kormány jóváhagyásával nevezi ki és menti fel. A Szolgálat műveleti szervezeteit négy hivatalba szervezték:

- Katonai Elhárító Hivatal;
- Katonai Hírszerző Hivatal;
- Hírszerző Technikai Biztosító Hivatal;
- Biztonsági Hivatal.

A műveleti hivatalok mellett művelettámogató és kiszolgáló szervezeti elemek tartoznak a Szolgálatához.

2.1.8. Szlovénia

Szlovéniában a nemzetbiztonsági rendszert már az ország létrejöttét követően, 1991-ben kialakították, amikor megalakult az első önálló szlovén nemzetbiztonsági szolgálat Biztonsági és Információs Szolgálat (VIS⁵¹) néven. A szolgálatok jelenlegi összetételét 1995-ben határozták meg, amelyet követően már csak néhány apróbb módosítást hajtottak végre, legutóbb 2013-ban.

⁵¹ Varnostno-informativna služba.

A nemzetbiztonsági rendszer irányítását a kormány és a Nemzetbiztonsági Tanács (SNAV⁵²) látja el, míg ellenőrzését a parlament (Nemzetgyűlés⁵³) végzi. A kormány a miniszterelnökön és a szakminisztériumokon keresztül politikai szempontból felügyeli a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységét. A polgári nemzetbiztonsági szolgálat felügyeletét a miniszterelnök, míg a katonai nemzetbiztonsági szolgálatét a védelmi miniszter látja el. A SNAV többek között koordinálja és szakmailag irányítja a nemzetbiztonsági rendszer működését, valamint javaslatot tesz a kormány számára a nemzetbiztonsági szolgálatokat érintően. A Tanács tagjai a kormány által kijelölt személyek: miniszterelnök, miniszterelnök-helyettes, védelmi miniszter, belügyminiszter, külügyminiszter, pénzügyminiszter és a polgári nemzetbiztonsági szolgálat vezetője.

A Tanács munkáját titkárság támogatja, amely szakmai tanácsadó testület. A titkárság munkájában részt vesznek a fegyveres és a rendvédelmi testületek vezetői, a nemzetbiztonsági szervezetek vezetői, az illetékes minisztériumok államtitkárai és a kormányzati tanácsadók.

Szlovéniában jelenleg két nemzetbiztonsági szolgálat működik, egy polgári és egy katonai:

- a Szlovén Hírszerző és Biztonsági Ügynökség (SOVA⁵⁴);
- a Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (OVS⁵⁵).

A fenti szolgálatokon kívül a Belügyminisztérium alárendeltségébe tartoznak még olyan szervezetek, amelyek ugyan nem minősülnek nemzetbiztonsági szolgálatnak, de rendelkeznek néhány speciális jogosítvánnyal. Ezek közé tartozik a Különleges Rendőri Igazgatóság (UzPS⁵⁶) és a minisztérium Rendőrségi és Biztonsági Igazgatósága.

Szlovén Hírszerző és Biztonsági Ügynökség (SOVA⁵⁷)

Szlovénul: Slovenska obveščevalno-varnostna agencija
Angolul: Slovene Intelligence and Security Agency (SISA)
Székhely: 1000 Ljubljana, Stegne 23c
Internet: <http://sova.gov.si>

A Szlovén Hírszerző és Biztonsági Ügynökség a Szlovén Köztársaság központi polgári nemzetbiztonsági szolgálata, amely a kormány felügyelete és irányítása alatt, országos hatáskörű szervezetként önállóan folytatja tevékenységét. A SOVA külföldön és belföldön is folytat hírszerző tevékenységet, amelynek során törvényi felhatalmazása van titkosszolgálati módszerek és eszközök használatára. Az Ügynökség együttműködik az illetékes állami szervezetekkel és szolgálatokkal

⁵² Svet za nacionalno varnost.

⁵³ Državni zbor.

⁵⁴ Slovenska obveščevalno-varnostna agencija.

⁵⁵ Obveščevalno varnostna služba.

⁵⁶ Uprava za policijske specialnosti.

⁵⁷ Szlovénul baglyot jelent.

a biztonsági engedélyek kiadásában, valamint személyek, épületek és területek védelmében.

A SOVA működését meghatározó alapvető jogszabályok:

- a 81/2006. számú törvény a Szlovén Hírszerző és Biztonsági Ügynökségről;
- a 93/2007. számú törvény a hírszerző és biztonsági szolgálatok parlamenti felügyeletéről;
- a 27/2010. számú parlamenti határozat a Szlovén Köztársaság Nemzetbiztonsági Stratégiájáról;
- az 50/2006. számú törvény a minősített információkról.

Az Ügynökség információszerzést és értékelést folytat, valamint hírszerzést hajt végre külföldön az állam érdekeit érintő kérdésekben biztonsági, politikai és gazdasági területeken. Felderítést végez olyan szervezetek, csoportok és személyek ellen, akik tevékenységükkel veszélyt jelenthetnek Szlovénia biztonságra vagy az ország alkotmányos berendezkedésére.

A Szolgálat – a hírszerzés mellett – belföldön biztonsági feladatokat is ellát, ami személyek és objektumok védelmében nyilvánul meg, illetve aktív résztvevője a biztonsági és betekintési engedélyek kiadásának. A Szolgálat feladatát meghatározzák az ország stratégiai dokumentumai is, amelyeket a parlament fogad el, míg az Ügynökség számára a kormány nemzetbiztonsági programja biztosítja a prioritásokat.

Tevékenysége során együttműködik más állami szervezetekkel. Ha a Szolgálat olyan információk birtokába jut, amelyek törvénysértésekre vonatkoznak, akkor tájékoztatja az országos rendőrfőkapitányt, ha az információk katonai területet érintenek, akkor a katonai nemzetbiztonsági szolgálat igazgatóját.

Az Ügynökség a megszerzett információkról elsőként a miniszterelnököt tájékoztatja, majd az államfőt és a parlament elnökét, illetve ha szükséges, az illetékes minisztereket is. A SOVA hírszerzési információkkal és elemzésekkel segíti a Nemzetbiztonsági Tanács munkáját is.

A SOVA ellenőrzését a parlament látja el, amelyet a hírszerző és biztonsági szolgálatok parlamenti felügyeletéről szóló törvény szabályoz. A parlament a jogszabályok alapján a szolgálatok ellenőrzésére a parlamenti képviselőkől bizottságot hoz létre. A bizottság jogosult a Szlovén Köztársaságban működő hírszerző és biztonsági szolgálatok tevékenységének és működésének ellenőrzésére, amihez a szolgálatoknak teljes körű támogatást kell biztosítaniuk. A bizottság tagja a parlament jóváhagyása nélkül nem helyettesíthető más képviselővel. A bizottság ülései nem nyilvánosak, a döntéseket kétharmados többséggel hozzák meg.

Az Ügynökséget igazgató vezeti, aki felelős a kormánynak a SOVA tevékenységéért. Az igazgatót a miniszterelnök javaslatára a kormány nevezi ki és hívja vissza. Az igazgatónak a jogszabályok szerint egy helyettese van, aki támogatja a Szolgálat vezetésében, valamint távollétében helyettesíti. Az igazgatóhelyettes kinevezése is a kormány jogköre. A Szolgálat létszáma és

szervezeti felépítése nem nyilvános. A SOVA állománytáblájáról – az igazgató javaslata alapján – titkos rendeletben a kormány dönt.

A SOVA a kormány önálló költségvetési szervezete, éves költségvetése külön fejezetként megtalálható a költségvetési törvényben a kormányhoz rendelt szervezetek egyik alfejezeteként.

Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (OVS)

Szlovénül: Obveščevalno varnostna služba

Angolul: Intelligence and Security Service (ISS)

Székhely: Vojkova cesta 55, 1000 Ljubljana, valamint Dimičeva ul. 15, 1000 Ljubljana

Internet:

http://www.mo.gov.si/si/o_ministrstvu/organizacija/obvescevalno_varnostna_sluzba/

A Hírszerző és Biztonsági Szolgálat a Szlovén Köztársaság Védelmi Minisztériumának alárendeltségében önálló szervezetként, a védelmi miniszter felügyelete alatt végzi munkáját. A Szolgálat országos hatáskörű szervezet, állománya a szlovén haderőhöz tartozik. Az OVS alaprendeltesítése alapján hírszerzési, elhárítási és biztonsági feladatokat lát el külföldön és a Szlovén Köztársaság területén. Tevékenysége során szoros együttműködést folytat a SOVA-val és a katonai rendőrséggel.

Az OVS tevékenységét a többször módosított 103/2004. számú, az ország védelméről szóló törvény 4. fejezete szabályozza. A Szolgálat állományának helyzetét a katonák jogállására vonatkozó jogszabályok határozzák meg. A Szolgálat alapfeladatát három részre osztották: hírszerzés, elhárítás és biztonsági feladatok. Ennek alapján:

- a hírszerzés feladata az állam védelmének biztosítása, eközben az ország védelmét érintő, külföldi országokkal kapcsolatos információk megszerzését, értékelését és elemzését végzi;
- az elhárítás feladata megakadályozni olyan személyek, helyek, objektumok és területek ellen irányuló veszélyes tevékenységet, amelyek fontosak a védelem, a haderő, a hadiipar, valamint a haderő számára szükséges eszközök és anyagok beszerzése szempontjából, és a védelmi rendszerhez tartozó adatok megszerzésére irányulnak;
- a biztonsággal kapcsolatos feladatokhoz tartozik a Védelmi Minisztériumot és a haderőt érintő bűncselekmények megakadályozása és felderítése.

A biztonsági feladatok teljesítése során a Szolgálat szorosan együttműködik a katonai rendőrséggel. Az OVS támogatást nyújt a haderő alkalmazási tervei és más védelmi felkészítéshez szükséges dokumentumok kidolgozásához. Az OVS a megszerzett információkról – azok elemzését és értékelését követően – tájékoztatja az államfőt, a kormányfőt és a kormány más tagjait, akik döntéshozói tevékenységük során felhasználják azokat.

A Szolgálat tevékenységének ellenőrzését a parlament látja el. Erre a célra a parlamenti képviselők közül bizottságot hoztak létre, amely nemcsak a katonai, hanem a polgári nemzetbiztonsági szolgálat ellenőrzését is ellátja.

Az OVS munkatársai a Védelmi Minisztérium állományában teljesítenek szolgálatot. A hivatásos állomány a szlovén haderő kötelékébe tartozik. Az elhárítási és a biztonsági feladatokat ellátó állomány a Szolgálat katonai területi parancsnokságain és a haderő alakulatainál működő részlegekben teljesít szolgálatot. A Szolgálat állományára a hivatásos katonákra vonatkozó jogszabályok vonatkoznak, de szolgálatuk ellátása során a rendőrökkel azonos jogkörökkel rendelkeznek.

Az OVS élén főigazgató áll, aki egy személyben felel a szervezet működéséért. Őt a kormány nevezi ki és hívja vissza. A Szolgálat szervezeti felépítését és létszámát a védelmi miniszter javaslata alapján a kormány hagyja jóvá.

Az OVS költségvetése a Védelmi Minisztérium költségvetésén belül található meg. Mivel a Szolgálat a védelmi költségvetésen belül konkrét alfejezettel nem rendelkezik, kiadásai a minisztérium egyes alfejezeteiben jelennek meg.

2.1.9. Ukrajna

A Szovjetunió széthullását és Ukrajna 1991. augusztus 24-i függetlenné válását követően szükségessé vált az ország önálló nemzetbiztonsági struktúrájának kialakítása, nemzetbiztonsági szolgálatok létrehozása. A régi-új politikai és katonai vezetők a volt KGB mintájára, annak bázisán kezdték meg a hírszerző és elhárító szolgálatok megalakítását. Ezzel párhuzamosan létrehozták a Nemzetbiztonsági és Védelmi Tanácsot és a parlament Nemzetbiztonsági és Védelmi Bizottságát. E két szervezet – többek között – a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységének felügyeletét látja el. A gyakorlatban azonban a szolgálatok az államfő közvetlen irányítása alatt működnek, így a civil kontroll sérül, nincs összhangban a demokratikus intézményrendszer követelményeivel.

Az ukrán nemzetbiztonsági szolgálatok működését az 1992. március 25-én, az 1992. szeptember 7-én, a 2001. március 22-én és a 2004. október 14-én a Legfelsőbb Tanács (parlament) által elfogadott és az államfő által aláírt törvények szabályozzák.

Az ukrán hírszerző közösség komponensei a következők:

- az Ukrán Biztonsági Szolgálat (SZBU⁵⁸);
- a Katonai Felderítő Főcsoportfőnökség (HUR⁵⁹);
- a Külső Hírszerző Szolgálat (SZRU⁶⁰);
- Állami Különleges Híradó és Információvédelmi Szolgálat (DSZSZZZIU⁶¹).

⁵⁸ Служба Безпеки України.

⁵⁹ Головне Управління Розвідки.

⁶⁰ Служба Зовнішньої Розвідки України.

⁶¹ Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Titkosszolgálati eszközök és módszerek alkalmazására jogosult továbbá a Határőrség Felderítő Főcsoportfőnöksége, az Ukrán Államvédelmi Csoportfőnökség, a Belügyminisztérium Korrupció és Szervezett Bűnözés Elleni Harc Főosztálya és Belső Biztonsági Szolgálat, valamint az Adó- és Vámhivatal Nyomozati Osztálya. Valamennyi nemzetbiztonsági szolgálat önálló pénzügyi szervezet, költségvetését a Legfelsőbb Tanács fogadja el.

Ukrán Biztonsági Szolgálat (SZBU)

Ukránul: Служба Безпеки України (Szluzsba Bezpeki Ukrajini)

Angolul: Security Service of Ukraine

Székhely: 01010 Kijev, Aszkolgyiv utca 3-A.

Internet: www.ssu.gov.ua

A Legfelsőbb Tanács Ukrajna függetlenné válását követően, 1991. szeptember 25-én 25 fős bizottságot hozott létre, amelyben minden akkori politikai erő képviseltette magát. A bizottság feladata volt a KGB ukrainai szervezeteinek a felszámolása és egy nemzeti alapokon működő polgári nemzetbiztonsági szolgálat létrehozásának előkészítése. A Szolgálat megalakítása, a jogi alapok megteremtése közel öt hónapot vett igénybe. A parlament által 1992. március 25-én elfogadott törvény hatályba lépésével megalakult az Ukrán Biztonsági Szolgálat.

Az SZBU felelt az ország szuverenitásának és alkotmányosságának, gazdasági, tudományos-technikai és hadiipari potenciáljának védelméért, a belföldi és a külföldi hírszerzésért, a rádióelektronikai felderítésért, az elhárításért (a katonaiért is), valamint a kormányzati szervezetek tájékoztatásáért, a működésükhöz szükséges védett híradás megszervezéséért. Felelősségi körébe tartozott a korrupció, a szervezett bűnözés, a kábítószer és a terrorizmus elleni küzdelem.

Az eredeti törvényt több alkalommal módosították, ami változásokat eredményezett az SZBU feladatrendszerében is. 2004-ben a Hírszerző Főcsoportfőnökség, 2007-ben pedig a Különleges Híradó és Információvédelmi Csoportfőnökség vált ki az SZBU kötelékéből. Ezt követően szervezeti átalakításokat hajtottak végre a Szolgálatnál: megszüntették a főcsoportfőnökség–csoportfőnökség struktúrát, igazgatóságokat hoztak létre. Az SZBU kiemelt feladata az országon belüli elhárítás lett.

A Szolgálat főbb szakmai szervezeti egységei:

- Elhárító Igazgatóság (beleértve a katonai elhárítást);
- Gazdasági Kémelhárító Igazgatóság;
- Alkotmányvédelmi Igazgatóság;
- Korrupció és Szervezett Bűnözés Elleni Harc Igazgatósága;
- Stratégiai Tervező, Elemző és Értékelő Igazgatóság;
- Műveleti Igazgatóság;
- Terrorelhárító Központ.

A fentiekén kívül a Szolgálat önálló személyügyi, jogi, gazdálkodási, pénzügyi, szervezési és tervezési főosztályokkal is rendelkezik. Az SZBU egy regionális (Krím) és 25 megyei szintű kirendeltséget állított fel.⁶²

A Szolgálat közvetlenül Ukrajna elnökének alárendeltségébe tartozik. Főigazgatóját, annak helyetteseit és az igazgatókat az államfő nevezi ki. A szervezet felügyeletét a Nemzetbiztonsági és Védelmi Tanács gyakorolja. Létszáma közel 30 000 fő.

Az SZBU-nak saját főiskolája és akadémiaja van, emellett a Bölcs Jaroszláv Állam- és Jogtudományi Egyetemen (Kijev) lévő önálló fakultás is képez jogászokat a szervezet számára. Ezen túlmenően a különböző egyetemek harmadik és negyedik évfolyamos hallgatói közül is toboroznak tagokat.

Az elmúlt néhány évben a szervezet politikai befolyás alá került, a hatalmi elit „megrendeléseit” teljesítette. Viktor Janukovics volt államfő elnöksége idején az SZBU a politikai ellenzék elleni fellépés kulcsszereplője volt. A 2014. február 24-i hatalomváltást követően a Szolgálat teljes állományát átvilágították, az orosz kapcsolattal rendelkező munkatársakat eltávolították.

Katonai Felderítő Főcsoportfőnökség (HUR)

Ukránul: Головне Управління Розвідки (Holovne Upravlinnja Rozvidki)

Angolul: Defence Intelligence/Ministry of Defence of Ukraine

Székhely: 04176 Kijev, Ribalszkij félsziget, Elektrikiv utca 33.

Internet: www.gur.mil.gov.ua

Az önálló katonai felderítés 1992. szeptember 7-én alakult meg, magában foglalva a Vezérkar Felderítő Csoportfőnökségét és a Hadászati Felderítő Csoportfőnökségét. A két szervezet bázisán és a Védelmi Minisztérium alárendeltségében 1993. július 6-án alakították meg a Felderítő Főcsoportfőnökséget. 1994-ben a szervezet nevét az Ukrán Védelmi Minisztérium Katonai Hírszerző Szolgálatára módosították. Jogállását és működését az ukrán parlament 2001-ben elfogadott hírszerzési törvényben erősítette meg.

A szervezet közvetlen elnöki irányítás alatt tevékenykedik, fő feladatait a köztársasági elnök határozza meg. Szakmai eljárója a védelmi miniszter.

A Főcsoportfőnökség nincs alárendelve a vezérkari főnöknek, de köteles őt és a vezérkar szervezeteit információkkal ellátni az általuk igényelt kérdésekről.

⁶² A Krím félsziget 2014. március 16-ai orosz annektálását követően a krími kirendeltséget megszüntették.

A HUR feladatai:

- az ország biztonságára, szuverenitására, politikai, gazdasági életére hatást gyakorló katonai információk gyűjtése, elemzése, jelentések felterjesztése a köztársasági elnök, a miniszterelnök és a védelmi miniszter számára;
- a vezérkar igénye szerinti információszolgáltatás;
- információszolgáltatás a katonai és technikai együttműködés résztvevőinek;
- együttműködés a belföldi nemzetbiztonsági szervezetekkel;
- a Védelmi Minisztérium külföldön akkreditált attaséhivatalainak irányítása;
- együttműködés külföldi partnerszolgálatokkal;
- a haderőnek felderítőszolgálatainak szakmai irányítása.

A Főcsoportfőnökség végzi a hadműveleti-harcászati felderítés vezérkari szintű irányítását is. A három haderőnem (szárazföldi csapatok, légiereő és haditengerészet) törzseiben felderítő csoportfőnökségek működnek, vezetői a parancsnokok felderítőhelyettesei.

A HUR állományának létszáma – beleértve az alárendeltek is – megközelíti a 10 000 főt. A Főcsoportfőnökség vezetésének a megfelelő minőségű személyi állomány kiválasztása érdekében jogában áll bárkit – hivatásos katonát vagy polgári személyt – az állományába felvenni. A szervezetnél polgári személy is betölthet beosztást, továbbá a hivatásos szolgálat leteltével egy adott beosztást betöltő hivatásos katona polgári alkalmazottként a helyén maradhat. Az állomány megtartása és a hivatás vonzóvá tétele érdekében a Főcsoportfőnökségen dolgozó tisztek illetménye legalább kétszerese a haderő többi tisztje átlagilletményének.

A HUR főbb szakmai szervezeti egységei:

- Hadászati-hadműveleti Felderítő Igazgatóság (J-2);
- Hírszerző Igazgatóság;
- Információelemző Igazgatóság;
- Rádióelektronikai Felderítő Főosztály;
- Belső Biztonsági Főosztály;
- Információvédelmi Főosztály;
- Kozmikus Felderítő Szolgálat.

A szervezet különféle támogató és logisztikai főosztályokkal, valamint háttérintézményekkel is rendelkezik. Szakmai elöljárója a haderő különleges műveleti és felderítőalakulatainak.

Ukrajna külföldre kiküldött katonadiplomatai, egy-két kivételtől eltekintve, kizárólag a HUR állományából kerülnek ki. Jelenleg Ukrajna összesen 51 katonaiattasé-hivatalt működtet külföldön, a katonadiplomataik 73 országban vannak akkreditálva. A szervezet kétoldalú együttműködést folytat a legtöbb NATO-tagállam katonai hírszerzésével. A HUR állománya jelen van a különböző ukrán békefenntartó missziókban is.

Ukrán Külső Hírszerző Szolgálat (SZZRU)

Ukránul: Служба Зовнішньої Розвідки України (Szluzsba Zovnyisnoji Rozvidki Ukrajini)

Angolul: Foreign Intelligence Service of Ukraine

Székhely: 04107 Kijev, Nahirna utca 24/1.

Internet: www.fisu.gov.ua

Az Ukrán Külső Hírszerző Szolgálatot a 2004. október 14-én kiadott elnöki rendelet alapján hozták létre. Az SZZRU feladata külföldi információk megszerzése, gyűjtése és elemzése a politika, a gazdaság, a katonai technológia, a tudomány és az ökológia területén, valamint az ukrán állami felső vezetés tájékoztatása, továbbá a külföldön lévő ukrán intézmények, érdekeltségek és állampolgárok biztonságának garantálása. A szervezet részt vesz a szervezett bűnözés és a nemzetközi terrorizmus elleni harcban is.

Az SZZRU az államfő alárendeltségében látja el feladatait, tevékenységét a Nemzetbiztonsági és Védelmi Tanács koordinálja. A Szolgálat az alábbi főbb szakmai szervezeti egységekből áll:

- Hírszerző Igazgatóság;
- Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság;
- Elemző és Értékelő Igazgatóság;
- Nemzeti Biztonsági Igazgatóság;
- Terrorizmus és Szervezett Bűnözés Elleni Igazgatóság;
- Operatív Technikai Biztosító Igazgatóság;
- Belbiztonsági Igazgatóság.

A Szolgálat központi apparátusához tartozik továbbá a logisztikai, a pénzügyi, a személyügyi igazgatóság, a Kiképző és Tudományos Intézet és a regionális kirendeltségek. A Szolgálat személyi állománya 4350 fő.

Állami Különleges Híradó és Információvédelmi Szolgálat (DSZSZZZIU)

Ukránul: Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України (Derzsavna Szluzsba Szpecialna Zvjazku ta Zahisztu Informaciji Ukrajinyi)

Angolul: State Service of Special Communication and Information Protection of Ukraine

Székhely: 03680, Kijev, Szolomjanszka u. 13.

Internet: www.dsszzi.gov.ua

A Szolgálat az SZBU Különleges Összeköttetési Rendszerek és Információvédelmi Igazgatóságának bázisán alakult meg 2006. február 23-án. Tevékenységét a kormány irányítja és a parlament ellenőrzi. Nemzetbiztonsági kérdésekben a DSZSZZZIU az államelnök alá van rendelve. Ezzel együtt a mindennapi tevékenysége során gyakorlatilag kizárólag a kormánynak van alárendelve, így a működése során az államelnök politikai befolyása nem érvényesül.

Feladata az állam szempontjából érzékeny információk, adattárak, kommunikációs vonalak, információs források védelme, rejtjelezés és az információk egyéb technikai védelme. Békeidőben és háborúban egyaránt védi az ukrán elnök, a parlament elnöke, az ukrán miniszterelnök, más fontos kormányzati szereplők, a helyi politikai és a katonai vezetők kommunikációs vonalait, valamint az információ szempontjából érzékeny komplexumokat és hálózatokat, a kulcsfontosságú dokumentumokat. Működését külön jogszabály, illetve a telekommunikációs eszközök alkalmazására vonatkozó törvény szabályozza.

A Szolgálat munkatársai az SZBU-hoz és a SZZRU-hoz hasonlóan hivatásos és civil alkalmazottak. Jogállásukat ennek megfelelően a hivatásos állományra vonatkozó előírások és az ukrán munkaügyi jogszabályok határozzák meg.

A Szolgálat főbb szervezeti elemei az alábbiak:

- központi adminisztráció;
- regionális szervek;
- területi alegységek;
- Különleges Összeköttetés és Információvédelem Állami Tudományos Kutatóintézete;
- különleges összeköttetési egység;
- kriptográfiai egység;
- technikai biztosító és telekommunikációs egység;
- támogató egységek.

2.2. Nagyhatalmak

2.2.1. Amerikai Egyesült Államok

Az Amerikai Egyesült Államok Hírszerző Közössége (IC⁶³) 16 – a Nemzeti Hírszerző Főigazgató Hivatalával (ODNI⁶⁴) együtt 17 – nemzetbiztonsági szervezet/ügynökség szövetsége, amelyek önállóan, de szoros együttműködésben folytatják az ország nemzetbiztonságának védelmét és a külkapcsolatainak alakítását támogató hírszerző tevékenységüket. A IC-t 1981. december 4-én Ronald Reagan elnöki rendelettel hozta létre.

Az IC törvényességi felügyelete megoszlik a törvényhozó és a végrehajtó hatalmi ágak között. Az elsődleges kormányzati felügyeletet az elnök Külügyi Hírszerző Tanácsadó Testülete,⁶⁵ az Egyesített Hírszerző Közösségi Tanács,⁶⁶ a Főfelügyelő Hivatala,⁶⁷ valamint a Menedzsment és Költségvetési Hivatal⁶⁸ gyakorolja. A Kongresszusban az IC törvényességi felügyeletét a Képviselőház Allandó Hírszerzési Bizottsága és a Szenátus Hírszerzési Bizottsága végzi.

A Hírszerző Közösséghez tartoznak a szövetségi kormányzat hírszerző ügynökségei, a katonai hírszerzés és a polgári hírszerzés, valamint az elemző hivatalok. Az IC-t a Nemzeti Hírszerző Főigazgató (DNI⁶⁹) irányítja, aki hírszerzési és nemzetbiztonsági kérdésekben közvetlenül az elnöknek jelent. A DNI 2005. április 22-én létrehozott hivatala – saját törzsét kivéve – nem rendelkezik irányítási és felügyeleti joggal az IC egyetlen szervezete felett sem.

A DNI hivatalának feladatai:

- a Nemzeti Hírszerző Program költségvetésének felügyelete;
- az IC számára a célok és a prioritások meghatározása, a kapcsolódó irányelvek kiadása;
- az IC tagjai által a nemzeti hírszerzési információk gyűjtésével, elemzésével-értékelésével, a tájékoztatók elkészítésével és címzettekhez történő eljuttatásával kapcsolatos feladatok menedzselése, irányítása.

⁶³ Intelligence Community.

⁶⁴ Office of the Director of National Intelligence.

⁶⁵ President's Foreign Intelligence Advisory Board.

⁶⁶ Joint Intelligence Community Council.

⁶⁷ Office of the Inspector General.

⁶⁸ Office of the Management and Budget.

⁶⁹ Director of National Intelligence.

A DNI jelenleg James R. Clapper főigazgató, aki 2010. augusztus 9-én vette át beosztását. Rangidős helyettese Stephanie O'Sullivan, akit 2011. február 28-án neveztek ki beosztásába.

A DNI hivatalának központja Virginiában (Liberty Crossing) található. Jelenleg körülbelül 1750 munkatársa van.

Az IC tagszervezeteinek fő feladatai – amellett, hogy eltérő a felelősségi területük és feladatrendszerük – az ország nemzetbiztonsága, politikai, gazdasági és katonai érdekei szempontjából fontos külföldi és hazai hírszerzési információk gyűjtése, elemzése, valamint tájékoztatók készítése a szövetségi kormány vagy annak illetékes szervezetei igénye alapján, illetve részvétel a katonai tervezésben.

Az IC a tevékenységét két különálló program alapján hajtja végre:

- A Nemzeti Hírszerző Programba tartozik minden, az IC alaprendeltetéséből eredő program, projekt és tevékenység, valamint bármely, a DNI és valamely szövetségi miniszter, vagy ügynökség, vagy az amerikai elnök által közösen meghatározott program. A Program nem vonatkozik a Védelmi Minisztérium hírszerzési igényire és információira.
- A Katonai Hírszerző Program a Védelmi Minisztérium által végrehajtott programok, projektek vagy tevékenységek, amelyek célja az amerikai fegyveres erők által folytatott harcászati szintű katonai tevékenységek tervezése és végrehajtása támogatására vonatkozó hírszerzési információk megszerzése. A Katonai Hírszerzési Programot a védelmi miniszter felügyeli és irányítja.

Az IC részletes feladatai:

- információgyűjtés az elnök, a Nemzetbiztonsági Tanács, a külügyminiszter, a védelmi miniszter és más kormányzati hivatalok igényei alapján felelősségi területeiknek megfelelő feladataik ellátásához;
- hírszerzési tájékoztatók készítése és megküldése;
- az Amerikai Egyesült Államok ellen külföldi országok, szervezetek, személyek és ügynökeik által folytatott hírszerző tevékenységről, illetve az ország vagy érdekeltségeit érintő, veszélyeztető nemzetközi terrorista és/vagy kábítószer-kereskedelmi és más ellenséges tevékenységekről, szándékokról szóló információgyűjtés és megelőző tevékenység folytatása;
- különleges műveletek végrehajtása;
- a hazai és a külföldi területen végzett műveletek végrehajtásához szükséges adminisztratív és támogatótevékenység;
- minden más olyan hírszerzési tevékenység, amelyet az Amerikai Egyesült Államok elnöke az IC számára meghatároz.

Az IC tagszervezetein kívül több mint ezer kormányzati szervezet és mintegy kétezer polgári cég foglalkozik az Amerikai Egyesült Államokban terrorizmussal és terrorista szervezetekkel, személyekkel, a nemzetbiztonsággal vagy hírszerzéssel kapcsolatos feladatokkal.

A Védelmi Minisztérium (Pentagon) hírszerzési tevékenységgel összefüggő éves költségvetési törvénytervezetét, a minisztérium javaslatára, a Képviselőház és a Szenátus Fegyveres Erők Bizottságai⁷⁰ részletesen megvitatják, majd – a Hírszerző Közösség többi tagjának költségvetésével együtt – a Képviselőház és a Szenátus Költségvetési Bizottságai véglegesítik.

A Hírszerző Közösség tagjai:

Központi Hírszerző Ügynökség (CIA⁷¹)

Az 1947 szeptemberében létrehozott Központi Hírszerző Ügynökség elsődleges feladata és felelőssége, hogy a nemzetbiztonságot érintő hírszerzési információkkal ellássa a kormányzat döntéshozóit. A CIA főigazgatóját az amerikai elnök jelöli, és a Szenátus hagyja jóvá. A főigazgató felelős a szervezet személyi állománya biztosításáért, költségvetése megtervezéséért, műveleteinek végrehajtásáért, valamint ő irányítja a nemzeti emberi erőforrású hírszerzést (HUMINT).

A szervezet hat alapvető komponense a 2012 áprilisában létrehozott Nemzeti Titkosszolgálat (NCS⁷²), a Műveleti Igazgatóság,⁷³ az Elemző Igazgatóság,⁷⁴ a Tudományos és Technológiai Igazgatóság,⁷⁵ a Digitális Innovációs Igazgatóság⁷⁶ és a Támogató Igazgatóság. Az Ügynökség struktúrájában megtalálhatók továbbá azok a kiszolgáló szervezetek (személyügy, civil kapcsolatok, jogi ügyek, protokoll, kongresszusi ügyek, információmenedzsment, nemzetközi kapcsolatok), amelyek lehetővé teszik a fenti hat komponens hatékony és folyamatos működését.

A CIA prioritásai:

- a terrorizmus elleni harc;
- a nukleáris és más tömegpusztító fegyverek terjedésének megakadályozása, különös tekintettel Észak-Koreára;
- az amerikai vezetők tájékoztatása, figyelmének felhívása a fontosabb tengerentúli eseményekre, különös tekintettel Pakisztánra;

⁷⁰ Armed Services Committee.

⁷¹ Central Intelligence Agency – CIA.

⁷² National Clandestine Service.

⁷³ Directorate of Operation.

⁷⁴ Directorate of Analysis.

⁷⁵ Directorate of Science & Technology.

⁷⁶ Directorate of Digital Innovation.

- elhárítás, elsődleges célpontként Kínát, Oroszországot, Iránt, Kubát és Izraelt megjelölve;
- kibernetikai hírszerzés.

A szervezet számára a legfontosabb kihívások:

- a hírszerzési területen meglévő hiányosságok csökkentése az elnök és nemzetbiztonsági tanácsadói számára a kritikus országokról, a nem állami szereplőkről és más fontos témákról szóló információk gyűjtésének és elemzésének erősítésével;
- az Ügynökség globális küldetésének megfelelően döntési előnyt biztosítani a szervezet ügyfelei számára;
- a technológiai előnyök kihasználása a hatékonyabb hírszerző és elemzőmunka érdekében, valamint a külső fenyegetések kivédéséért;
- a tehetségek felkutatásával, fejlesztésével és megtartásával kapcsolatos eljárások fejlesztése a CIA munkatársaiban rejlő potenciál maximális kihasználása érdekében;
- a költségvetési megszorítások idején az Ügynökség forrásainak hatékonyabb menedzselése.

A szervezet központja Langley-ben (Virginia) található. Az Ügynökség létszáma és költségvetése nem nyilvános, nyílt forrásokból elérhető adatok szerint az alkalmazottak száma mintegy 21 500 fő, éves költségvetése 2015-ben több mint 12,3 milliárd dollár volt, ami – a katonai ügynökségeket leszámítva – a teljes IC költségvetésének 20%-a.

Védelmi Hírszerző Ügynökség (DIA⁷⁷)

A Védelmi Hírszerző Ügynökséget 1961-ben Robert McNamara hozta létre. A DIA a Védelmi Minisztérium alárendeltségében tevékenykedik, elsődleges feladata a katonai műveletek hírszerzési támogatása. A DIA két alapvető feladata, hogy megakadályozza bármely szemben álló fél hadászati szintű meglepetését és döntési előnyhöz juttassa a harcoló csapatokat, a védelmi tervezőket, valamint a katonai és a politikai felső vezetést. A DIA személyi állománya összesen 17 000 fő, ennek 25%-a katona, és többségük – a teljes állomány megoszlásához hasonlóan – Washington D.C.-n kívül dolgozik. A szervezet főigazgatója katonai hírszerzési kérdésekben a védelmi miniszter és a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottsága (JCS⁷⁸) elnökének első számú tanácsadója. A főigazgató egyben a védelmi hírszerzési közösség tevékenységét koordináló Katonai Hírszerzési Bizottság⁷⁹ elnöke is.

⁷⁷ Defense Intelligence Agency.

⁷⁸ Joint Chiefs of Staff.

⁷⁹ Military Intelligence Board.

A DIA alapvető szakági komponensei:

- az emberi kapcsolatok felhasználásával folytatott hírszerzés (HUMINT);
- a technikai hírszerzés (MASINT⁸⁰);
- az elemzőtevékenység (All-Source Analysis);
- az elhárítás (CI⁸¹);
- az Összhaderőnemi Globális Hírszerző Kommunikációs Rendszer (JWICS⁸²).

(A JWICS leírása: A Hírszerző Közösségen belül, kívülállók számára nem hozzáférhető, szigorúan ellenőrzött hálózaton futó Intellipedia nevű projekt, amely nem más, mint egy szigorúan titkos Intelink hálózaton működő enciklopédia. Az amerikai Védelmi Minisztérium külön hálózatán elérhető, a polgári internettel semmilyen kapcsolatban nem álló rendszeren a MediaWiki fut, ugyanaz a szoftver, amellyel a Wikipedia szabad felhasználású enciklopédia is működik. A kezdeményezés lényege, hogy – a Wikipédiával ellentétben – a bejegyzések pártatlanságot vagy semlegességet egyáltalán nem feltételező rendszerén keresztül a hírszerzésben dolgozók olyan információkat oszthassanak meg egymással a világ minden pontján, amelyek egyébként elvesznének. Az Intellipedia kockázatot is jelent, mivel az azon elérhető információk kiszivárgása komoly következményekkel járhat. A szakemberek reményei szerint azonban az Intellipedia segíthet a hírszerzési fiaskók elkerülésében.)

A DIA igazgatóságai:

- Műveleti Igazgatóság: Védelmi Titkosszolgálat (Defense Clandestine Service), Véderőattasé-hálózat, Védelmi Fedett Hivatal (Defense Cover Office).

A DIA Védelmi Titkosszolgálatának állománya – a CIA hasonló nevű szervezetéhez (NSS) hasonlóan – nemcsak az információk gyűjtésében, hanem a hírszerző műveletek végrehajtásában is részt vesz. Létszáma nem ismert. A szervezet létrehozása és tevékenysége a haderő, és különösen a műveletekben részt vevő csapatok számára a szükséges információkhoz való gyorsabb és pontosabb, igényeikhez jobban alkalmazkodó hozzáférést tesz lehetővé, mint az IC különböző ügynökségeinek együttműködésével megvalósuló információáramlás során. Szorosan együttműködik az NSS-sel. A szervezet politikai támogatottsága nem egyértelmű, ellenzői szerint a CIA megfelelő képességekkel rendelkezik a külföldi hírszerzési feladatok elvégzésére is.

- Elemző Igazgatóság;
- Tudományos és Technológiai Igazgatóság;
- Műveleti Támogató Igazgatóság.

⁸⁰ Measurement and Signature Intelligence.

⁸¹ Counter Intelligence.

⁸² Joint Worldwide Intelligence Communication System.

Az Ügynökség továbbá négy földrajzi és egy regionális központtal rendelkezik:

- Amerika;
- Ázsia–Csendes-óceán;
- Európa–Eurázsia;
- Közel-Kelet–Afrika;
- Terrorizmus elleni harcot koordináló központ.

A főigazgató szerint a szervezet csak a folyamatos átalakítás, megújulás, adaptáció és a hosszú távú tervezés útján képes megfelelni annak a szerepnek, amely szerint a DIA tevékeny részvétele nélkül nem lehet eredményesen harcolni, háborút viselni vagy nyerni.

Ezért a szervezetet képessé kell tenni:

- a hadászati szintű meglepetések megakadályozására;
- a felemelkedő regionális versenytársak megismerésére, szándékaik megértésére;
- az „Anti-Access és Area Denial” stratégiák elleni eredményes fellépésre;
- a szélsőséges (terrorizmus) fenyegetésekre történő hatékony reagálásra;
- a döntési előny és a szervezettel szembeni bizalom biztosítására;
- a költségvetési bizonytalanság kezelésére.

A DIA átszervezésének fontos célja volt, hogy a nemzetvédelem erősítése érdekében integrálják a hírszerzést a műveleti tervezésbe és végrehajtásba.

A DIA szervezetének és feladatrendszerének átalakítását szükségessé teszi:

- a „rebalance” – az ázsiai–csendes-óceáni térség átfogóbb és mélyebb megismerése, az információszerző és elemzőképességek hangsúlyának változása, információs hálózat kiépítése;
- a kibernetikai hadviselés/fenyegetés – az amerikai haderő számára is új kihívás, amelynek elhárítására megfelelő szervezeti elemek, képességek és szakértelem létrehozása, megszerzése szükséges;
- „arab tavasz” – az addig rendelkezésre állt kapcsolatrendszer megbomlása, a szükséges új kiépítése;
- a föld lakosságának nagy ütemű növekedése (1950-ben 3,4 milliárd, 2030-ban várhatóan 8,3 milliárd lakos);
- a megművelhető termőterület hiánya, korlátozott hozzáférés az élelmiszerhez, az ivóvízhez és az energiához;
- instabil kormányok problémái a lakosság ellátásában;
- a természeti erőforrásokért folytatott versengés által előidézett társadalmi nyugtalanság;
- a transznacionális (terrorista, szervezett bűnözői) csoportok megerősödése.

Az információs forradalom (1980-ban az IBM PC- és a mobiltelefon-hálózatok még fejlesztés alatt vagy csak embrionális állapotban voltak, 2020-ban már négy milliárd internetfelhasználó lesz):

- a technológia fejlődése és a „felhő” nagy tömegek számára biztosít lehetőséget véleményük, nézeteik kifejtésére;
- a hálózat mint új, hatékony fegyverrendszer;
- a sávszélesség mint alapvető szükséglet;
- adat mint muníció.

Flynn altábornagy távozását követően az új főigazgató, Stewart altábornagy nem változtatott a szervezet struktúráján és feladatrendszerén, valamint a DIA feladatrendszerének a jelenkori kihívásokhoz történő hosszú távú (Vision 2020) adaptációs tervein, folyamatán. Az elemző szakemberek földrajzi hadműveleti parancsnokságokhoz történő vezénylése és a műveleti információk helyben, a Központ támogatása, adatbázisai felhasználásával történő feldolgozása, elemzése és a felhasználók közvetlen, gyors tájékoztatása továbbra is kiemelt irányelv a szervezetnél.

A DIA központja Arlingtonban (Virginia), az Anacostia-Bolling Joint Force Base-en található. Költségvetése nem nyilvános, ugyanakkor 2015-ban a DIA által irányított Katonai Hírszerző Program 16,6 milliárd dollár éves központi forrással rendelkezett a Nemzeti Hírszerző Programból, amit azonban nem egyedül a DIA használt.

Nemzetbiztonsági Ügynökség (NSA⁸³)

A Nemzetbiztonsági Ügynökség 1952-ben alakult meg, és a Védelmi Minisztérium alárendeltségébe tartozik. Az NSA az Amerikai Egyesült Államok rejtjelező szervezete, amely az amerikai informatikai és kommunikációs rendszerek védelme érdekében végzett speciális tevékenységet koordinálja, irányítja és végrehajtja, valamint globális szintű rádióelektronikai felderítőtevékenységből (SIGINT) származó információkat szerez. A szervezet az amerikai kormányzaton belül a külföldi nyelvek elemzésének és kutatásának egyik legjelentősebb központja, és a legnagyobb számban alkalmaz matematikusokat. Az NSA feladata támogatást nyújtani a katonai felhasználóknak, a kormányzati döntéshozóknak, valamint a terrorizmus elleni küzdelemben részt vevő ügynökségeknek és az elhárító közösségeknek, továbbá a szövetséges országoknak.

Az Ügynökség központja Fort Meade-ben (Maryland) található, létszámát 35–40 ezer fő közé teszik, költségvetése mintegy 11 milliárd dollár.

⁸³ National Security Agency.

Az NSA főigazgatója 2014. április 3. óta Michael S. Rogers tengernagy, aki egyben a Kiberhadviselési Parancsnokság (CYBERCOMMAND) parancsnoka. A CYBERCOMMAND teljes állománya hatezer fő, ebből 790 fő dolgozik Fort Meade-ben.

Nemzeti Térinformatikai Ügynökség (NGA⁸⁴)

Az 1996. október 1-jén alakult Nemzeti Térinformatikai Ügynökség a Védelmi Minisztérium harctámogató szervezete. Tevékenységét a hírszerzésért felelős államtitkár irányítja. Feladata, hogy időszerű, helytálló és pontos térinformatikai hírszerzési információkat gyűjtsön a nemzetbiztonsági célok elérésének támogatása érdekében. Az Ügynökség által gyűjtött és feldolgozott információkat a felhasználók követelményeihez szabják. Az NGA térinformatikai hírszerzési információkkal támogatja a polgári és a katonai vezetőket, a döntéshozókat, valamint hozzájárul a fegyveres erők megfelelő készenlétének a fenntartásához. A szervezet támogatja az olyan humanitárius feladatokat is, mint például árvizek és tüzek nyomon követését, és segíti a békefenntartó műveletek végrehajtását. Az NGA központja a Fort Belvoir bázison, Springfieldben (Virginia) található.

Az Ügynökség létszáma és költségvetése nem nyilvános, nyílt forrásokból elérhető adatok szerint az alkalmazottak száma körülbelül 16 ezer fő, éves költségvetése mintegy ötmilliárd dollár volt.

Nemzeti Felderítő Iroda (NRO⁸⁵)

A Nemzeti Felderítő Iroda 1961-ben jött létre. A Védelmi Minisztérium alárendeltségében tevékenykedik, de költségvetését a Nemzeti Hírszerző Programba tartozó Nemzeti Felderítő Program Biztosítja. Feladata a nemzeti felderítőműholdak tervezése, gyártása és működtetése. A szervezet által készített anyagokat széles körben használják, többek között a CIA és a Pentagon is hasznosítja az NRO lehetséges konfliktusokról szóló globális előrejelzéseit, figyelmeztetéseit, a katonai műveletek tervezéséhez nyújtott támogatását és az élő környezet monitorozásából eredő információit. Az IC tagjaként az NRO fontos szerepet játszik abban, hogy a kormányzat és a haderő információs fölényrel rendelkezzen.

Személyi állományát a Pentagon, a CIA, az NGA és az NSA biztosítja. Központja Virginia államban, Chantilly település közelében található. Az Iroda létszáma és költségvetése nem nyilvános, nyílt forrásokból elérhető adatok szerint az alkalmazottak száma körülbelül hármezer fő, éves költségvetése 10 milliárd dollár körüli.

A 25. Légierő (25th Air Force⁸⁶)

⁸⁴ National Geospatial-Intelligence Agency.

⁸⁵ National Reconnaissance Office.

Az 1948. október 20-án létrehozott Légierő Hírszerző, Megfigyelő és Felderítőügynökségből (AF ISRA⁸⁷) 2014. október 1-jén létrejött a 25. Légierő szervezet, amely a Légierő Hadműveleti Parancsnoksága (AFOC⁸⁸) alárendeltségébe került. A szervezet feladata, hogy kidolgozza a légierő hírszerző szervezetei számára a követendő legmagasabb szintű szabályzókat (policy), eljárásmodokat, felügyeli tevékenységüket és útmutatást nyújt számukra.

A 25. Légierő szervezet megalakítja, kiképzzi, felkészíti, felszereli és telepíti azokat az erőket – köztük a rejtjelező és térinformatikai szakértőket és alakulatokat –, amelyek hírszerző, megfigyelő és felderítőfeladatokat hajtanak végre a műveleti parancsnokok támogatása és a nemzetbiztonság szavatolása érdekében. A 25. Légierő szervezet továbbá felelős a szabályzók és iránymutatások betartásáért és felügyeletéért, valamint a légierő hírszerző, megfigyelő- és felderítőképeségei folyamatos bővítéséért, hogy azok megfeleljenek a jelenlegi és a jövőbeli kihívásoknak. A szervezet rejtjelező komponense felelős minden, a légierőnél folyó rejtjelezéssel kapcsolatos tevékenységért az NSA és a Központi Biztonsági Szolgálat (Central Security Service) felé.

A szervezet parancsnoksága a Lackland légibázison (San Antonio, Texas) található. A 25. Légierő szervezet világszerte 75 helyszínen több mint 26 000 aktív, tartalékos hivatásos és polgári állományú, illetve a Nemzeti Gárda állományába tartozó személyt alkalmaz. Alárendeltségébe tartozik a 9. felderítőezred (Beale Air Force Base, California), az 55. ezred (Offutt Air Force Base, Nebraska), a 70. ISR-ezred (AF Cryptologic Wing – Fort George G. Meade, Maryland), a 361. ISR-csoport (Hurlburt Field, Florida), a 480. ISR-ezred (Joint Base Langley-Eustis, Virginia), a 363. ISR-ezred (Joint Base Langley-Eustis, Virginia), a Légierő Technikai Központja⁸⁹ (Patrick Air Force Base, Florida), a Nemzeti Légi és Űrfelderítési Központja⁹⁰ (Wright-Patterson Air Force Base, Ohio), valamint a Légierő Nemzeti Gárda 102. (Otis Air National Guard Base, Massachusetts), 181. (Terre Haute Air National Guard Base, Indiana) és 184. (McConnell Air Force Base, Kansas) hírszerző ezredei.

⁸⁶ Air Force Technical Application Center 25th Air Force.

⁸⁷ Air Force Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Agency.

⁸⁸ Air Force Operational Command.

⁸⁹ Air Force Technical Application Center.

⁹⁰ National Air and Space Intelligence Center.

Szárazföldi Haderőnem Hírszerzése (AI⁹¹)

A Szárazföldi Haderőnem Hírszerzése (G-2) felelős a haderőnem hírszerzési tevékenységével kapcsolatos felső szintű szabályzók kialakításáért, a szervezet költségvetéséért, menedzsmentjéért, a hírszerzési feladatok tervezéséért, felügyeletéért, ellenőrzéséért és kiértékeléséért. A G-2 felelős továbbá a haderőnemen belüli öt legfontosabb katonai hírszerző szakágazat⁹² teljes koordinációjáért.

A G-2 alárendeltségében tevékenykedő Katonai Hírszerző Hadtest (MI⁹³) a szárazföldi haderőnem hírszerző alakulata, amelynek feladata időszerű, helytálló, pontos és összehangolt hírszerzési és elektronikai hadviselési támogatás biztosítása a harcászati, a hadműveleti és a hadászati szintű parancsnokok számára. Az MI által készített hírszerzési anyagok a szárazföldi haderőnemen kívül megosztásra kerülnek a teljes Hírszerző Közösségen belül.

Az AI és az MI központja a Fort Belvoir bázison, Springfieldben (Virginia) található. Állományukba 28 000 fő katona és 3800 polgári alkalmazott tartozik.

Tengerészgyalogság hírszerzése (MCIA⁹⁴)

A tengerészgyalogság hírszerzését 2000. április 27-én hozták létre. Felelős a tengerészgyalogság hírszerzési tevékenységével kapcsolatos felső szintű szabályzók kialakításáért, az MCIA költségvetéséért, menedzsmentjéért, a hírszerzési feladatok tervezéséért, felügyeletéért, ellenőrzéséért és kiértékeléséért, valamint a tengerészgyalogos-alegységek tevékenységéhez szükséges harcászati és hadműveleti szintű hírszerzési információk biztosításáért. A szervezet feladata a tengerészgyalogság parancsnokának mint a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottsága tagjának támogatása, a tengerészgyalogság képvisellete összhaderőnemi és hírszerzési ügyekben és a tengerészgyalogság hírszerzési tevékenységének felügyelete. A szervezet feladatkörébe tartozik a térinformatikai és a fejlett térinformatikai hírszerzés, a SIGINT, a HUMINT, az elhárítás, valamint a tengerészgyalogság hírszerző, megfigyelő és felderítőtevékenységének fejlesztéséhez szükséges egységes és összehangolt stratégia biztosítása. Az MCIA központja a Quantico-ban (Virginia) lévő tengerészgyalogos-bázison található.

Az MCIA a Haditengerészeti Erők hírszerző alakulata, tagja a DIA-nak és azUSIC-nek. Feladata időszerű, helytálló és pontos hírszerzési támogatást biztosítani a haditengerészet, a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottsága és a hadműveleti parancsnokságok számára.

⁹¹ Army Intelligence.

⁹² Imagery Intelligence, Signals Intelligence, Human Intelligence, Measurement and Signature Intelligence, and Counterintelligence and Security Countermeasures.

⁹³ Military Intelligence Corps.

⁹⁴ Marine Corps Intelligence Activity.

Haditengerészeti Hírszerzési Hivatal (ONI⁹⁵)

A Haditengerészeti Hírszerzési Hivatal a Haditengerészet Vezérkara alárendeltségébe tartozik, fő feladata tengeri hírszerzési információk biztosítása a haderőnem és az összhaderőnemi műveleti erők, valamint a kormányzati döntéshozók és az IC más megrendelői számára. Az 1882-ben létrehozott szervezet a nemzetbiztonság szempontjából időszerű, helytálló és pontos tudományos, technikai, geopolitikai és katonai hírszerzési információk elemzése alapján készít értékeléseket és tájékoztatókat, amelyeket továbbít a világ számos pontján lévő megrendelőjének. Az ONI központja Suitlandben (Maryland) települ, több mint 3000 fős hivatásos, polgári, tartalékos és szerződéses állományt foglalkoztat.

Hírszerző és Elhárító Hivatal (OICI⁹⁶)

Az 1977-ben létrehozott Hírszerző és Elhárító Hivatal felelős az Energiaügyi Minisztérium (Department of Energy – DOE) bázisán végzett hírszerzési és elhárítási feladatokért, amelyben országshozta több mint 30 hírszerző és elhárító szervezet vesz részt. Fő feladata, hogy a DOE laboratóriumaiban és erőműveiben dolgozó számos szakértő védelmét, biztonságos tevékenységét szavatolja, azokat képviselje. Nemzetbiztonsági szempontból a szervezet felelős a létfontosságú információk és technológiák védelméért. Képviselet a felbecsülhetetlen értékű szellemi termékeket, valamint egyedülálló tudományos és technikai szakértelmet biztosít az amerikai kormányzat számára a külföldi hírszerző, terrorista és kibernetikai fenyegetések elhárítása az energiabiztonsággal összefüggő legsúlyosabb problémák és kihívások megoldása érdekében, továbbá számos más nemzetbiztonsági szempontból fontos kérdéssel is foglalkozik.

Hírszerző és Elemző Hivatal (I&A⁹⁷)

Az Állambiztonsági Minisztérium (DHS⁹⁸) alárendeltségébe tartozó Hírszerző és Elemző Hivatal felelős azért, hogy a források széles körének felhasználásával szerzett hírszerzési és egyéb információk segítségével azonosítsák és értékeljék az Amerikai Egyesült Államok biztonságát érintő jelenlegi és jövőbeli fenyegetéseket.

⁹⁵ Office of Naval Intelligence.

⁹⁶ Office of Intelligence and Counterintelligence.

⁹⁷ Office of Intelligence and Analysis.

⁹⁸ Department of Homeland Security.

Az I&A négy stratégiai területre összpontosít:

- hírszerző módszerek és elemzések alkalmazásával a fenyegetések természetének megértése;
- az állambiztonságra vonatkozó hírszerzési és egyéb információk gyűjtése;
- az információk megosztása a szükséges műveletek végrehajtása érdekében;
- a hírszerzés menedzselése az állambiztonság területén.

A szervezet központja Washington D.C.-ben található, létszáma mintegy 850 fő, költségvetése 300 millió dollár.

A Parti Őrség Hírszerzése (CGI⁹⁹)

A Parti Őrség Hírszerzése is a DHS alárendeltségébe tartozik, 2001. december 28. óta tagja a Hírszerző Közösségnek. Feladata a Parti Őrség széleskörű felelősségi rendszeréből eredően az amerikai állampolgárok tengeri biztonságának védelme, az Amerikai Egyesült Államok ellen a tengerek felől érkező fenyegetések elhárítása és az ország tengeri területeinek védelme. A Parti Őrség folyamatos tengeri jelenlétének, valamint változatos feladatrendszerének és széles körű joghatóságának köszönhetően egyedi szerepet játszik a Hírszerző Közösségben. Különleges lehetőségei, feladatai és szaktudása eredményeként olyan hírszerzési információkat képes gyűjteni és elemezni, amelyekkel nemcsak a Parti Őrség tevékenységét, de nemzeti célokat is támogat. A Parti Őrség hírszerző állománya több mint 1200 fő.

Szövetségi Nyomozó Iroda (FBI¹⁰⁰)

A Szövetségi Nyomozó Iroda hírszerzési információkat gyűjtő és feldolgozó, valamint hatósági jogkörrel rendelkező Ügynökség, amely felelős a nemzetbiztonsági fenyegetések természetének megismeréséért, az azokra vonatkozó információk gyűjtéséért, feldolgozásáért, valamint azoknak a hazai és transznacionális hálózatoknak a felderítéséért és felszámolásáért, amelyek szándékkal és megfelelő képességgel rendelkeznek ahhoz, hogy kárt okozzanak az Amerikai Egyesült Államoknak. 2005-ben elnöki rendelet alapján jött létre a Nemzetbiztonsági Szervezet (National Security Branch – NSB), amely egy kézben egyesíti az FBI terrorizmusellenes (jelenleg a legfőbb prioritás) és elhárító, tömegpusztító fegyverekért felelős és hírszerzési komponenseinek feladatait, forrásait.

Az FBI központja a J. Edgar Hoover épületben található Washington D.C.-ben. Az Ügynökség létszáma mintegy 35 000 fő, költségvetése 8,45 milliárd dollár.

⁹⁹ Coast Guard Intelligence.

¹⁰⁰ Federal Bureau of Investigation – FBI.

Kábítószer-rendészeti Adminisztráció, Nemzetbiztonsági Hírszerző Hivatal (DEA/ONSI¹⁰¹)

A kormányügynökség felelős a kábítószerrel kapcsolatos amerikai törvények és rendeletek betartásáért. A DEA/ONSI 2006 óta tagja az IC-nek. Az ONSI teljes körű és jól szervezett hírszerzési együttműködést és információmegosztást folytat az IC többi tagjával és az országvédelem elemeivel. Fő feladata, hogy elősegítse a kábítószer-terjesztés elleni küzdelmet, védelmezze a nemzetbiztonságot és harcoljon a globális terrorizmus ellen. A DEA-nak 21 osztálya működik az Amerikai Egyesült Államokban, és több mint 80 hivatala van mintegy 60 országban. Központja Arlingtonban (Virginia) található, létszáma 10 800 fő, ebből mintegy 4900 fő különleges ügynök, költségvetése közel 3 milliárd dollár.

Hírszerzési és Kutatási Iroda (INR¹⁰²)

A Hírszerzési és Kutatási Iroda a Külügyminisztérium alárendeltségébe tartozik, feladata időszerű, helyálló, pontos és tárgyyszerű elemzések készítése a globális fejleményekről, valamint valós idejű, teljes körű hírszerzési információk biztosítása a Külügyminisztérium számára. Központi szerepet játszik a Külügyminisztérium szervezetén belül minden „policy” jellegű kérdésben és az olyan tevékenységekben, amelyek érintik a Hírszerző Közösséget. Az INR vezetője közvetlenül a külügyminiszternek jelent, és ő a tárcavezető első számú tanácsadója hírszerzési kérdésekben. Központja Washington D.C.-ben található, állománya mintegy 300 fő.

Terrorizmus és Gazdasági Hírszerző Hivatal (TFI¹⁰³)

A 2004-ben létrehozott Terrorizmus és Gazdasági Hírszerző Hivatal irányítja és felügyeli az államkinestár (Department of Treasury) hírszerzési és rendészeti funkcióit, hogy védelmezze a pénzügyi rendszert a visszaélésekkel szemben, valamint harcoljon a latorállamok, terroristák, tömegpusztító fegyverek terjesztői, pénzmosók, drogbárók és más, a nemzetbiztonságot fenyegetők ellen.

A Hírszerző Közösség költségvetése

Az amerikai nemzetbiztonsági szolgálatok – az amerikai Hírszerző Közösség – Nemzeti Hírszerző Programra fordítható központi költségvetése 2015-ben 50,3 milliárd dollár volt, ami csekély csökkenést jelentett a 2014-ban kapott 52,2 milliárd dollárhoz képest. 2016-ra a DNI összesen 53,9 milliárd dollárt igényelt.

¹⁰¹ Drug Enforcement Administration, Office of National Security Intelligence.

¹⁰² Bureau of Intelligence and Research.

¹⁰³ Office of Terrorism and Financial Intelligence – TFI.

A Katonai Hírszerzési Program költségvetése – a Védelmi Minisztérium tájékoztatása szerint – 2015-ben 16,6 milliárd dollár volt. 2016-ra a Pentagon összesen 17,9 milliárd dollárt kapott, 2017-re pedig 16,8 milliárd dollárt igényelt.

2.2.2. Kínai Népköztársaság

A kínai hírszerző tevékenység több mint 2000 éves múltra tekint vissza. Alapjait Szun-Ce kínai hadvezér tette le a „Háború művészete” című művében.

A Kínában manapság működő nemzetbiztonsági tevékenységet szabályozó jogi alapokat a Kínai Kommunista Párt (KKP) VII. Pártkongresszusán 1988-ban elfogadott kínai titokvédelmi törvény, majd a titkosszolgálatok működésének és tevékenységének alapelveit meghatározó, 1993-ban elfogadott nemzetbiztonsági törvény szabályozza (nemzetbiztonsági szolgálatok működésének, felépítésének, munkamódszereinek és hírigényeinek sajátosságai).

A nemzetbiztonsági szervek fő feladatai az alábbiak:

- a kínai politikai status quo fenntartása;
- Kína területi integritásának védelme;
- a korszerűsítési programban való aktív részvétel; annak elősegítése, hogy Kína mielőbb felzárkózzon a fejlett országokhoz ipari, műszaki-tudományos és katonai-védelmi területeken.

A Kínai Nemzetbiztonsági Szolgálatok (PRCIS¹⁰⁴) között versengés folyik, az együttműködés és az információmegosztás gyenge, de az elmúlt években e téren javulás tapasztalható. A Kínai Nemzetbiztonsági Szolgálatok egyre agresszívebb eszközök alkalmazásával lépnek fel, főként a nem kínai nemzetiségű célpontok ellen. A Szolgálatok az emberi erővel végrehajtott hírszerzés (HUMINT) mellett egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a technikai hírszerzésre (például SIGINT, úrkutatás, kiberbiztonság és -hadviselés), amelyek fejlesztésére egyre több erőforrást fordítanak. Jelentős lemaradás mutatkozik ugyanakkor az elemzés és a tudományos kutatás terén. Az információk megszerzését követően nehézséget jelent az információk feldolgozása és véglegesítése.

A Kínai Népköztársaság valamennyi titkosszolgálatára fölötti ellenőrzés koordinálásáért és szakmai felügyeletéért a KKP Központi Bizottság döntéshozó testülete, a Politikai Bizottság a felelős. A Polgári Nemzetbiztonsági Szolgálatok az Államtanács (kormány) adminisztratív alárendeltségében tevékenykednek.

A Kínai Nemzetbiztonsági Szolgálatok fő feladata a külföldi tevékenység ellenőrzése az ország határain belül.

¹⁰⁴ People's Republic of China's Intelligence Services.

Kínában jelenleg három – két polgári és egy katonai – nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- Állambiztonsági Minisztérium;
- Közbiztonsági Minisztérium;
- a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg (KNFH) alárendeltségébe tartozó szervezetek, főként a Vezérkar 2. és 3. Csoportfőnöksége.

A fenti, vezető szerepet betöltő szervezeteken kívül hírszerző, illetve elhárító feladatkörrel rendelkezik:

- a KKP Központi Katonai Bizottság (KKB) közvetlen alárendeltségébe tartozó Egyesült Front Munka Osztály, amelynek munkatársai elsősorban Kína külföldi diplomáciai képviselőin, fedőbeosztásban végeznek hírszerző munkát;
- a KNFH Vezérkara Politikai Főcsoportfőnökségének Összekötő Irodája;
- civil szervezetként tevékenykedik az Új Kína Hírügynökség (Xinhua), amely kiterjedt külföldi tudósítói hálózatán keresztül végez információszerezést;
- a Nemzetvédelem Tudományos, Technológiai és Ipari Állami Felügyelete (SASTIND¹⁰⁵), amelynek munkatársai hadiipari és haditechnikai jellegű információszerezést végeznek.

Állambiztonsági Minisztérium (ÁBM)

Kínaiul: 中华人民共和国国家安全部= (Guojia Anquan Bu)

Angolul: Ministry of State Security (MSS)

Székhely: 14 Doncheng Avenue, Beijing 100741

Az Állambiztonsági Minisztériumot 1983 júliusában a KKP Központi Bizottsága Nyomozóosztályának és a Közbiztonsági Minisztérium Kémelhárítási Részlegének összevonásával alakították meg. 1983 júniusában az Országos Népi Gyűlés meghatározta az ÁBM feladatait, amelyek a következők:

- elsődlegesen a külföldi ellenérdekelt csoportok, szervezetek tevékenységének felderítése, valamint ügynökök, kémek és ellenforradalmi tevékenységet folytatók elleni fellépés;
- a Kínai Népköztársaság biztonságának megőrzése;
- a növekvő fenyegetések észlelése és az ellenük való fellépés;
- belső feszültségek, szabotázs felderítése.

Az ÁBM a külföldre irányuló polgári hírszerző tevékenység fő felelőse, de elhárítási feladatkörrel is rendelkezik, főként titkos információgyűjtést folytat (HUMINT). Hírszerzési munkájában a prioritást a külföldi csúcstechnológia megszerzése, valamint a külföldön élő kínai ellenzéki csoportok felderítése jelenti. Ezeket a feladatokat ügynökökön, illetve külföldön tanuló, dolgozó, kutató

¹⁰⁵ State Administration for Science, Technology and Industry for National Defense.

személyeken keresztül végzi. A Szervezet fontos célja a külföldön élő kínai származásúak egyre nagyobb számban történő bevonása az információszerző munkába. Az elhárító munkában a Kínában akkreditált külföldi diplomáciai képviseletek felügyelete, valamint a Kínában élő, dolgozó külföldi üzletemberek, újságírók megfigyelése és beszerzése a fő feladata. Az ÁBM 70 országban körülbelül 150 irodát működtet. Kiemelkedő tevékenységet folytat a kibernetikus területén.

A 2017. évi Nemzeti Hírszerzési garantiája a minisztérium számára a külföldön végrehajtott hírszerzési tevékenység végrehajtását. A minisztérium közel 100 ezer fős állománnyal dolgozik, amelyből legalább 40 ezer fő külföldön tevékenykedik. Szervezetét 17 igazgatóság adja, amelyek különböző irányokba (belföld, külföld, Tajvan, Hong-Kong, technológia, kutatás, tudomány, hadiipar, informatika stb.) tevékenykednek. 2016 decemberében szervezeti átalakítás során a minisztériumot egy elhárító és egy nemzeti hírszerző ügynökségre osztották. További szervezeti struktúrája nyílt forrásból nem elérhető.

Közbiztonsági Minisztérium (KBM)

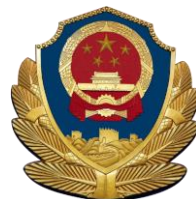
Kínaiul: Gong An Bu

Angolul: Ministry of Public Security (MPS)

Székhely: East Changan Avenue, Dongcheng District, Peking

Internet: www.mps.gov.cn

A Közbiztonsági Minisztérium előszervezetét 1949-ben alapították. A szervezet közvetlenül a Kínai Népköztársaság kormányának alárendeltségében tevékenykedik. A minisztérium elsősorban Kína belső biztonsági felelőse, feladata a közrend fenntartása és a biztonság stabilizálása. Elhárítási és külföldi hírszerzési jogkörét 1983-ban adták át az ÁBM-nek, de korlátozott elhárítási feladatokat a mai napig ellát. Külföldi bűnüldözői szervezetekkel tart fenn kapcsolatot, és aktív szerepe van a kábítószer-ellenes küzdelemben. Jelentős támogató feladatokról lát el a kémelhárítási műveletekben és a belbiztonsági feladatokban az ország határain belül.

A közbiztonságot felügyelő rendőrség mellett felügyeletet és ellenőrzést lát el a 660 ezer fős Népi Fegyveres Rendőrség (csendőrség) felett. A szervezet látja el a közintézmények biztosítását, fontos építmények (hidak, repülőterek, alagutak), a párt és az állami hivatalok, valamint a diplomáciai képviseletek őrzésvédelmét. Háborús helyzetben a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg irányítása alá kerül, és objektumvédelmi feladatai területvédelmi feladatokkal is kiegészülnek. A minisztériumon belül a belső elhárítás meghatározó szervezete a Belbiztonsági Igazgatóság. Székhelye Pekingben található, de tartományi szinten kihelyezett igazgatóságok révén látja el feladatát.

Kína katonai hírszerzést képviselő szervezetei – a Népi Felszabadító Hadsereg alárendeltségébe tartozó Vezérkar 2. és 3. Csoportfőnöksége

Angolul: Second and Third Department PLA General Staff Headquarters

Székhely: No. 21, North Andeli Street, Peking
Internet: –

A Vezérkar 2. Csoportfőnöksége

A 2. Csoportfőnökséget a mindenkori vezérkari főnök egyik helyettese felügyeli. A külföldi katonai és politikai információk megszerzéséért és elemzéséért felel. Harcászati, hadműveleti és hadászati szintű információszerzést végez, elsősorban HUMINT-módszerrel. A szervezet az általános katonai és biztonságpolitikai jellegű információszerzés mellett egyre növekvő mértékben a külföldi haditechnikai hírszerzés és csúcstechnológiai eszközbeszerzés fő felelőse is. Többszöri szervezeti átalakítás során jutott el a funkcionális szervezeti struktúrára, amely magában foglalja az összekötő irodát, az elemző igazgatóságokat (területi és regionális), a felderítő és a technikai igazgatóságokat. A 2015-ben meghirdetett haderőreform egyelőre még nem érintette a szervezet struktúráját és funkcióját.

A Vezérkar 3. Csoportfőnöksége

A 3. Csoportfőnökség elsődlegesen technikai hírszerzést végez, fő feladata SIGINT-műveletek végrehajtása, a külföldi diplomáciai, katonai és műholdas eszközök figyelése, kriptográfia és minősített rendszerek felderítése. A rádióforgalom ellenőrzését kizárólag Kína területéről végzik, de több tisztjüket helyezték ki az Amerikai Egyesült Államokba, Japánba és Európába azzal a feladattal, hogy számukra fontos tudományos és technológiai adatokat szerezzenek meg. Ezen személyek nem vesznek részt műveletekben. A szervezet nagy létszámának köszönhetően hatékonyan működik.

A Kínai Népi Felszabadító Haderő Hadászati Támogató Erő

A 2015. évi haderőreform keretében meghatározottak szerint a Hadászati Támogató Erő felelős az űr-, a kiber- és elektronikai hadviselési területekért, valamint a haderő összhaderőnemi műveleteinek hadászati szintű információkkal történő támogatásáért.

2.2.3. Oroszországi Föderáció

Az Oroszországi Föderációban – a Szovjetunió felbomlását követően – az ország átalakítása magával vonta a szovjet évtizedekből megörökölt nemzetbiztonsági szolgálatok rendszerének újjászervezését is. A nagy múlttal rendelkező, 1918 óta működő katonai hírszerzés továbbra is a Védelmi Minisztérium alárendeltségébe tartozó vezérkar felügyelete alatt maradt Felderítő Főcsoportfőnökség (GRU¹⁰⁶) néven. (A szervezet időközben nevet változtatott, jelenleg egyszerűen csak a Főcsoportfőnökség (GU¹⁰⁷) nevet viseli.) Ugyanakkor az egykori teljes Szovjetunió területére kiterjedő rendszert működtető, 1991-ben megszűnt Állambiztonsági Bizottság (KGB¹⁰⁸) helyébe

¹⁰⁶ ГРУ – Главное разведывательное управление Генерального штаба Вооружённых Сил Российской Федерации.

¹⁰⁷ ГУ – Главное управление Генерального штаба Вооружённых Сил Российской Федерации.

¹⁰⁸ КГБ – Комитет Государственной Безопасности.

Oroszországban új polgári utódszervezetek léptek. Nevezetesen a polgári elhárításért felelős Szövetségi Biztonsági Szolgálat (FSZB¹⁰⁹) és a hírszerzésért felelős Külső Hírszerző Szolgálat (SZVR¹¹⁰).

Az Oroszországi Föderációban a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok felett az államfő közvetlen, míg a katonai szolgálat felett – a védelmi tárca vezetőjén keresztül – közvetett irányítást gyakorol. A Szolgálatok vezetőinek kinevezése az államfő jogköre. Az Oroszországi Föderáció Biztonsági Tanácsa további lehetőséget biztosít az államfő számára, hogy irányítsa és ellenőrizze a nemzeti biztonság szempontjából meghatározó fontosságú területekért felelős minisztériumok és más szervezetek tevékenységét. „A biztonságról” szóló 1992. évi törvény szerint a Biztonsági Tanács feladata az államfő biztonsági kérdéseket érintő döntéseinek előkészítése. A Tanács elnöke az államfő, tagjai – a miniszterelnök mellett, többek között – a nemzetbiztonsági szolgálatok vezetői, a belügyi, a külügyi és a védelmi tárca vezetője, valamint az orosz haderő vezérkari főnöke.

Az Oroszországi Föderációban kialakították a szolgálatok parlamenti ellenőrzésének rendszerét. Ennek keretében a kétkamarás parlament, a Föderációs Gyűlés mindkét házának égisze alatt működik egy-egy illetékes bizottság, amelynek feladatai között szerepelnek a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységének szabályozásával és felügyeletével kapcsolatos kérdések. A felsőház, azaz a Föderációs Tanács részéről a Biztonsági és Védelmi Bizottság, az alsóház, azaz az Állami Duma részéről pedig a Biztonsági és Korrupcióellenes Bizottság felelősségi körébe tartoznak a nemzetbiztonsági szolgálatok.

A nemzetbiztonsági szolgálatok, továbbá az illetékes minisztériumok és szervezetek, valamint a haderő vezérkari főnöke, a védelmi miniszter első helyettese együttműködésének különleges formája a 2006-ban a terrorellenes intézkedésekről szóló államfői rendelet értelmében létrehozott Nemzeti Terrorellenes Bizottság (NAK¹¹¹), amelynek tevékenységét a Szövetségi Biztonsági Szolgálat vezetője koordinálja.

Az Oroszországi Föderációban olyan szövetségi szolgálatok is működnek, amelyek szűkebb értelemben nem minősülnek nemzetbiztonsági szolgálatnak, fontos szerepük van azonban az állam biztonságának szavatolásában, és ennek megfelelően különleges jogosítványokkal is rendelkeznek. Ilyen szolgálat például az államfő és a meghatározott állami vezetők, valamint az Oroszországba látogató külföldi vezetők személyi biztosítását és a kijelölt objektumok őrzésvédelmét végző Szövetségi Védelmi Szolgálat (FSZO¹¹²), valamint az információbiztonságért, az ország területén végzett külföldi technikai felderítés elhárításért és az exportellenőrzésért felelős, elnöki irányítás alatt álló, a Védelmi Minisztérium alárendeltségébe tartozó Technikai és Exportellenőrzési Szövetségi Szolgálat (FSZTEK¹¹³).

¹⁰⁹ ФСБ – Федеральная Служба Безопасности Российской Федерации.

¹¹⁰ СВР – Служба Внешней Разведки Российской Федерации.

¹¹¹ НАК – Национальный Антитеррористический Комитет.

¹¹² ФСО – Федеральная служба охраны Российской Федерации.

¹¹³ ФСТЭК – Федеральная служба по техническому и экспортному контролю.

Az orosz nemzetbiztonsági szolgálatok a jelenlegi államfő, Vlagyimir Putyin elnöki ciklusai alatt megerősödtek, aktivitásuk és befolyásuk belföldön és külföldön egyaránt megnőtt. Az orosz szolgálatok tevékenysége átalakult a hidegháborús amerikai–szovjet szembenállás időszakához és a posztszovjet időszak első évtizedéhez képest. A jelenlegi világrenddel azonosulni nem akaró, annak megváltoztatására és Oroszország nagyhatalmi státuszának visszaállítására törekvő orosz vezetés a céljai elérése érdekében felhasználja az ország nemzetbiztonsági szolgálatait is. A 2009-ben meghirdetett amerikai–oros „reset”¹¹⁴ folyamatának megkezdése, valamint a 2013–2014. évi ukrajnai válság kapcsán az Európai Unió és a NATO Oroszországi Föderációhoz fűződő kétoldalú kapcsolatainak felfüggesztése, továbbá a módszerek és a technikai feltételek fejlődése miatt egyre erősödő kihívást jelent a Nyugat, így Magyarország számára is.

Az Oroszországi Föderáció Szövetségi Biztonsági Szolgálata (FSZB)

Oroszul: Федеральная Служба Безопасности Российской Федерации

Angolul: Federal Security Service of the Russian Federation

Cím: 107031 Moszkva, ul. Bolsaja Lubjanka, dom 1/3.

Internet: <http://www.fsb.ru>, fsb@fsb.ru

A Szövetségi Biztonsági Szolgálat az Oroszországi Föderáció legnagyobb és legbefolyásosabb nemzetbiztonsági szolgálata. Az FSZB közvetlenül az államfő irányítása és ellenőrzése alatt áll.¹¹⁵ Az egykori KGB bázisán megalakult Szövetségi Biztonsági Ügynökség, majd Minisztérium, később pedig Szövetségi Elhárító Szolgálat (FSZK¹¹⁶) jogutódjaként létrejött szolgálat működését, az Alkotmányon kívül, a Szövetségi Biztonsági Szolgálatról szóló, többször módosított 1995. évi 40. számú szövetségi törvény, valamint a Szolgálat jogállásáról és feladatairól szóló, többször módosított 2003. évi 960. számú elnöki rendelet szabályozza. Fő feladata a polgári elhárítás, de a katonai elhárítás is az FSZB szervezeti struktúrájába tartozik. 2003-ban a korábban önálló szövetségi szervezetként működő Kormányzati Híradó- és Információs Ügynökség és a határőrség átkerült az FSZB állományába. Az FSZB igazgatója az Oroszországi Föderáció Biztonsági Tanácsának állandó tagja.

Az FSZB információszerző, felderítő- és elemzőtevékenységet folytat, tájékoztatja az államfőt, a miniszterelnököt és felhatalmazásuk alapján az államigazgatás és a közigazgatás kijelölt szervezeteit az Oroszországi Föderáció nemzeti biztonságát érintő fenyegetésekről. Felderíti, megelőzi és megszünteti a külföldi nemzetbiztonsági szolgálatok és személyek által folytatott, az Oroszországi Föderációnak kárt okozó hírszerzési tevékenységet. Koordinálja a kormányzati

¹¹⁴ Az Obama-adminisztráció 2009-ben tett kezdeményezése az amerikai–orosz kapcsolatok „tisztalappal” történő újraindítására. Hillary Clinton külügyminiszter akkor átadott orosz kollégájának egy fehér táblára szerelt piros „reset” gombot.

¹¹⁵ Vlagyimir Putyin jelenlegi államfő 1998. július és 1999. augusztus között volt az FSZB igazgatója.

¹¹⁶ ФСК – Федеральная Служба Контрразведки.

szervezetek által saját védelmük érdekében végzett kémelhárítási tevékenységet. Részt vesz a szervezett bűnözés, a korrupció, az illegális migráció, a kábítószer- és fegyverkereskedelem, valamint a fegyveres csoportok és bűnszervezetek elleni küzdelemben, továbbá az ország alkotmányos rendjét veszélyeztető, fegyveres lázadást, erőszakos hatalomátvételt célul kitűző szélsőséges csoportok és egyes személyek felderítésében, tevékenységük megszüntetésében.

Felderítőtevékenysége során együttműködik az orosz polgári hírszerző szervezetekkel. Fontos tevékenységet végez az államtitkok védelme érdekében, a külföldi szervezetek által végzett technikai felderítés megakadályozásában. Az FSZB az információbiztonság terén a rejtjelezési és a titkosítási eszközök, valamint a védett összeköttetés biztosításával járul hozzá az Oroszországi Föderáció és a külföldön található intézményei közötti kapcsolattartáshoz.

Az FSZB az oroszországi terrorellenes küzdelem egyik legfontosabb szereplője, a 2006-ban létrehozott Nemzeti Terrorellenes Bizottság állományának jelentős többsége az FSZB tagja, a Bizottság elnöke pedig az FSZB igazgatója. A Szolgálat együttműködik különböző nemzetközi szervezetekkel és szolgálatokkal a nemzetközi terrorizmus elleni harcban. 2014-ben az FSZB az állami vezetéstől további jogköröket kapott az internet és az internetfelhasználók átfogó ellenőrzését illetően.

FSZB 3. Csoportfőnökség – Katonai Elhárítás

Oroszul: Федеральная Служба Безопасности Российской Федерации –

Департамент военной контрразведки ФСБ России

Angolul: Federal Security Service of the Russian Federation – Department of Military Counterintelligence

Internet: <http://www.fsb.ru>, uvkr@fsb.ru

A Katonai Elhárítás szervezetileg a polgári elhárításba tagozódik, szakmai irányítását azonban a védelmi miniszter végzi. Az FSZB szervezetén belül a 3. Csoportfőnökség felel a katonai elhárításért. A Szolgálat működését – az Alkotmányon kívül – a Szövetségi Biztonsági Szolgálatról szóló, többször módosított 1995. évi 40. számú szövetségi törvény, továbbá az FSZB által az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erőinél és más fegyveres testületeknél működtetett szervezeti egységeinek jogállásáról és feladatairól szóló 2000. évi 318. számú elnöki rendelet szabályozza. A Katonai Elhárítás 2018-ban ünnepli megalakulásának 100. évfordulóját.

A Katonai Elhárítás a Védelmi Minisztérium és a Vezérkar mellett a haderő különböző vezetési szintjein, továbbá a három haderőnemhez (szárazföldi csapatok, légierő, haditengerészet) és a három önálló fegyvernemhez (hadászati rakétacsapatok, lég- és űrvédelmi csapatok, légideszantsapatok) tartozó katonai szervezeteknél, ezenkívül a katonai oktatási intézményekben, valamint a Belügyminisztérium alárendeltségébe tartozó belügyi csapatoknál és más fegyveres alakulatoknál rendelkezik kirendeltségekkel.

A 3. Csoportfőnökség az FSZB felelősségi körébe tartozó szakmai területekre meghatározott feladatokat végzi a haderőben: az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erői és más fegyveres testületek, valamint irányításukért-vezetésükért felelős szervezetek ellen irányuló bűncselekmények, terrorizmus, szervezett bűnözés felderítése, megelőzése, megakadályozása (lásd részletesen fentebb az FSZB feladatai között). Kiemelt feladata a külföldi hírszerző szervezetek és személyek tevékenységének felderítése, megakadályozása és megszüntetése, a haderő és más fegyveres testületek vezetési szintjein és az alárendeltségükbe tartozó alakulatoknál.

Az Oroszországi Föderáció Külső Hírszerző Szolgálat (SZVR)

Oroszul: Служба Внешней Разведки Российской Федерации

Angolul: Foreign Intelligence Service of the Russian Federation

Székhely: Jasznyevo, Moszkva; a sajtószolgálat a 119034 Moszkva, Osztozsenka 51. címen érhető el

Internet: <http://svr.gov.ru>

A polgári hírszerzés feladatait az Oroszországi Föderáció Külső Hírszerző Szolgálat látja el. Tevékenységét – az Alkotmánnyal összhangban – a külső hírszerzésről szóló 1996. évi 5. számú szövetségi törvény alapján végzi. Az SZVR elődszervezeteinek működését 1920-ig vezetik vissza, azóta különböző szervezetek részeként működött. 1991 novemberében kivált az egykori KGB szervezetéből, és a korábbi KGB 1. Főcsoportfőnökség önálló szervezetként az egykori Szovjetunió Központi Hírszerző Szolgálataként (CSZR¹¹⁷) folytatta munkáját. Az 1991. decemberi vonatkozó rendelet alapján a jelenlegi Külső Hírszerző Szolgálat e szervezet bázisán alakult meg, azóta többször átszervezték. Az SZVR igazgatója az Oroszországi Föderáció Biztonsági Tanácsának állandó tagja.

Az SZVR feladata az állam, a társadalom és az állampolgárok megvédése a külső fenyegetések ellen. Az SZVR hírszerző tevékenységével biztosítja az államfő, a parlament és a kormány részére a politikai, a gazdasági, a stratégiai-katonai, a tudományos-technikai és az ökológiai kérdésekben a döntéshozatalhoz szükséges információkat. Az SZVR feladata megteremteni azokat a feltételeket, amelyek elősegíthetik az Oroszországi Föderáció biztonságpolitikai céljainak a sikeres megvalósítását. Kiemelt feladata továbbá az ország gazdasági, tudományos-technikai fejlődésének és a haditechnika biztonságának támogatása.

Az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erői Vezérkarának Főcsoportfőnöksége

Oroszul: Главное управление Генерального штаба Вооруженных Сил Российской Федерации (GU – az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erői Vezérkarának Főcsoportfőnöksége), korábban Главное разведывательное управление Генерального штаба Вооруженных Сил Российской Федерации

¹¹⁷ ЦСР – Центральная служба разведки СССР.

(GRU – az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erői Vezérkarának Felderítő Főcsoportfőnöksége)

Angolul: Main (Intelligence) Directorate of the General Staff of the Armed Forces of the Russian Federation

Székhely: 119160 Moszkva, ul. Znamenka, dom 19. (a Védelmi Minisztérium postacíme), a GU/GRU épületegyüttese Moszkva Horosovszkij kerületében a Grizodubova utcán található (Horosovszkoje sossze 76B címen).

Internet:

http://structure.mil.ru/structure/ministry_of_defence/details.htm?id=9711@egOrganization

Az 1918-ban létrejött katonai hírszerzés az orosz haderő vezérkara alárendeltségébe tartozik, feladata a Védelmi Minisztérium és a haderő számára a külső hírszerzés biztosítása. Tevékenységének jogi háttérét alapvetően az Alkotmány, továbbá a külső hírszerzésről (1996. évi 5. tv.), a védelemről (1996. évi 61. tv.) és a biztonságról (2010. évi 390. tv.) szóló szövetségi törvények képezik.

A katonai hírszerzés tevékenysége során katonai, katonapolitikai, haditechnikai, hadigazdasági és ökológiai területekkel kapcsolatos feladatokat lát el. A katonai hírszerzés célja, hogy biztosítsa az államfő, a parlament, a kormány, a védelmi miniszter és a vezérkari főnök számára a szükséges információkat a politikai, gazdasági, védelmi, tudományos-technikai és ökológiai kérdésekben a döntéshozatalhoz. A GU feladata az Oroszországi Föderáció védelmi és biztonságpolitikai célkitűzései sikeres megvalósításának elősegítése. Akárcsak a polgári hírszerzést végző SZVR-nek, a GU-nak is kiemelt feladata a közreműködés az ország gazdasági és tudományos-technikai fejlődésének, valamint a haditechnika biztonságának támogatásában.

A GU számára a fő tevékenységi irányt (a hidegháborút követő időszakban is) a NATO jelentette és jelenti a mai napig, ezen kívül pedig igyekszik befolyásának erősítésére a Független Államok Közössége országaiban is az orosz érdekérvényesítő képesség növelése érdekében. A GU szervezeti felépítése államtitok.

2.3. Közel-Kelet és Közép-Ázsia

2.3.1. Irán

Regionális szerepe miatt Irán jelentős hatást gyakorol a térség folyamataira. Az atomprogram körüli nemzetközi viták az ország hírszerző szolgálatainak feladataira is kihatnak. Az iráni hírszerző közösség pontos összetétele és irányítási rendszere nem ismert. A szervezetek irányítása és ellenőrzése a törvényhozás illetékes bizottságán, a Legfelső Nemzetbiztonsági Bizottságon keresztül valósulna meg, de a gyakorlat ettől eltér. A szervezetek többsége az ország legfelső vezetőjének¹¹⁸ közvetlen alárendeltségébe tartozik. A szolgálatok vezetőit az államfő nevezi ki, de a kinevezéshez szükséges a legfelső vezető jóváhagyása is.

A Hírszerzési és Biztonsági Minisztérium (HBM) mellett az Iszlám Forradalmi Gárdahadtest (IRGC¹¹⁹) alárendeltségében lévő Al-Kudusz (Jeruzsálem) Különleges Erők rendelkeznek még hírszerző képességekkel. Ezen túlmenően, az iráni reguláris haderő, az IRGC részét képező Baszidsz Milícia és a rendőrség is rendelkezik felderítő-, hírszerző és elhárítóképessegekkel.

Hírszerzési Minisztérium

(Vezārāt-e Ettelā'āt Jomhuri-ye Eslāmi-ye 'Irān / VAJA, korábbi megnevezéssel Vezārāt-e Ettelā'āt va-Amniyat-e Keshvar / VEVAK)

A szervezet ügynökeit gyakran „Záman Imám¹²⁰ ismeretlen katonáiként” is emlegetik. A szervezet székhelye és alkalmazottainak száma nem ismert, feltételezések szerint ez utóbbi meghaladja a 30 ezer főt.

A sah¹²¹ rendszerének 1979-ben történt megbuktatását követően az általa létrehozott titkosszolgálat, a SZAVAK¹²² utódszervezete a forradalom során megalakított SZAVAMA¹²³ lett. A két szervezet feladatrendszere között jelentős átfedés van, bár ideológiájuk eltérő. Az 1983–1984-es átalakításokat követően utódszervezetként létrejött VEVAK minisztériumi rangot kapott. A három hírszerző és elhárító szervezet összevonásával megalakult titkosszolgálat napjainkban is az egyik legnagyobb és legbefolyásosabb kormányzati szervezet Iránban. Önálló titkos költségvetéssel rendelkezik, felhasználásáról a legfelső vezetőn kívül senkit sem tájékoztat. Törvényeken felüli szervezetként működik.

Az iráni alkotmány értelmében a VAJA felel az országon belüli és kívüli ügynöki hírszerzésért, valamint a többi hírszerző szolgálat ilyen jellegű

¹¹⁸ Irán legmagasabb rangú vallási és politikai személyisége a legfőbb vallási vezető, aki a fegyveres erők főparancsnoka is és ellenőrzést gyakorol a törvényhozó, a végrehajtói és a bírói hatalom felett is.

¹¹⁹ Islamic Revolutionary Guard Corps – Iszlám Forradalmi Gárdahadtest.

¹²⁰ A nevet Khomeini ajatollah, az Iráni Iszlám Köztársaság alapítója adta.

¹²¹ Mohammad Reza Pahlavi (1941–1979).

¹²² Sāzemān-e Ettelā'āt va Amniyat-e Keshvar, a SZAVAK (Nemzeti Hírszerzési és Biztonsági Szervezet) 1957–1979 között Irán politikai rendőrsége és egyben titkosszolgálat volt, hírszerzési és elhárítási feladatokkal.

¹²³ Szazman-E Ettel'at Va Amniat-E Melli-E Iran (Ministry of Intelligence and National Security).

tevékenységének koordinálásáért. Az alkotmány előírja, hogy minden kormányzati szervezetnek együtt kell működnie vele az információmegosztás terén. A katonai hírszerzés irányítása ugyancsak a Hírszerzési Minisztérium közvetlen alárendeltségébe tartozik, annak ellenére, hogy mind a reguláris haderő, mind pedig az IRGC rendelkezik önálló hírszerző képességekkel. Törvény írja elő azt is, hogy az IRGC köteles alávetni magát a Minisztérium irányításának a honi ellenzéki csoportok és eszmék terjesztésének felszámolása, továbbá a rezsimellenes személyek felkutatása és törvény elé állítása terén.

Az ügynöki hírszerzés mellett a rádióelektronikai felderítés, az országon belüli elhárítás, a média teljes körű kontrolja, pszichológiai hadviselés, továbbá a külföldön végrehajtott operatív tevékenység ellenőrzése ugyancsak hatáskörébe tartozik. Feladatait széleskörű informátorhálózatával és külföldön telepített ügynökeivel hajtja végre.

Al-Kudsz¹²⁴ Különleges Erők (Nīrū-ye Qods vagy Sepāh-e Qods)

A szervezet az Iszlám Forradalmi Gárdahadtest (Pasdaran) elit egysége, létszáma, székhelye nem ismert. A gárdán belüli megalakítására az 1990-es években került sor. Miután nincs olyan törvény Iránban, amely pontosan meghatározná a hírszerző szolgálatok alá- és fölrendeltségét, valamint pontosan rögzítené azok feladatait, a szervezetek tevékenysége gyakran összemosisdik.

Bár az IRGC parancsnoka a legfelső vezető közvetlen alárendeltségébe tartozik, az Al-Kudsz Különleges Erők mindennemű tevékenységükről kötelesek tájékoztatni a HBM-et. A Minisztérium teljes körű logisztikai és egyéb támogatást biztosít a szervezet számára, koordinálja az együttműködést a különböző honi és külföldi szervezetekkel (elsősorban az Irán-barát szélsőséges csoportokkal, mint például a libanoni Hezbollah) a külföldi operatív feladatok végrehajtása során.

A szervezet az ügynöki hírszerzés folytatásán túl közreműködik a különböző regionális, az Amerikai Egyesült Államok és az EU által terrorista szervezetként nyilvántartott csoportok kiképzésében és támogatásában. Ügynökei Iránon kívül operatív tevékenységet is folytatnak. Ez elsősorban terror- és szabotázsakciók, valamint célzott likvidálások formájában jelenik meg.

2.3.2. Izrael

Az ország katonai erőre támaszkodó stratégiája nagymértékben számít a lakosság magas szintű motiváltságára, képzettségére és szervezhetőségére. Különleges szerepe van a határ menti településeknek, amelyek a reguláris erők megérkezéséig átmenetileg védelmi feladatokat is ellátnak.

¹²⁴ Megnevezése az arab Jeruzsálem kifejezésből származik.

A fegyveres erők vezérkari főnöke a miniszternek van alárendelve. Irányítja a hadműveleti tervezést, a humán erőforrások tervezését, a haderővel kapcsolatos szolgáltatások megszervezését, a stratégiai tervezést és a hírszerzést. A vezérkarnak jelentős befolyása van a nemzetbiztonsági koncepció kidolgozására.

Izraelben a védelmi ügyeket titkosság övezi. A döntésekbe bevont politikusok és szakemberek köre jelentős mértékben a miniszterelnök személyes kapcsolatainak és preferenciáinak a függvénye. A katonák befolyása a döntések meghozatalába nagyobb, mint a civileké. A vezérkari főnök mellett a döntések meghozatalába bevonják a Katonai Hírszerzés és a Biztonsági Szolgálat vezetőjét is.

A szervezetek felépítésére és összetételére vonatkozóan kevés nyílt információ áll rendelkezésére, az adatok többsége nem nyilvános.

Jelenleg az izraeli hírszerző közösséget a következő (egymással együttműködő, ugyanakkor egymással rivalizáló) szolgálatok alkotják:

- Aman (katonai hírszerzés);
- Moszad (a polgári hírszerzésért és a külföldi műveletekért felelős szervezet);
- Sin Bét (Izrael és a palesztin területek belbiztonságáért felelős szervezet);
- az izraeli rendőrség hírszerző részlege;
- az izraeli Külügyminisztérium alárendeltségében lévő Politikai Kutatások Központja.

A szervezetek között a legnagyobb költségvetéssel és állománnyal a Moszad és az Aman rendelkezik. Pontos költségvetési és létszámadatok azonban egyik szervezet vonatkozásában sem ismertek.

Az izraeli szolgálatok tevékenységét az izraeli törvényhozás (Knesset) Védelmi és Külpolitikai Albizottsága felügyeli. Ugyanakkor egyes feladatok végrehajtását és a vezetőállomány kinevezését a miniszterelnök személyesen engedélyezi. A szolgálatok közvetlenül a kormányfőnek tesznek jelentést.

Moszad (HaMossad leModiin uleTafkidim Meyuadim)

A David Ben Gurion miniszterelnök javaslatára 1951-ben létrehozott szervezet a kormányfő közvetlen alárendeltségébe tartozik. A szervezet igazgatója mindenkor a miniszterelnöknek jelent.

A Moszad fő feladata információszerzés (ügynöki hírszerzés), fedett műveletek végrehajtása és terrorelhárítás. Ennek megfelelően a szervezet egyik legnagyobb részlege a hírszerzés, amely a világ minden pontján működik. Tevékenységét állománya az esetek többségében diplomáciai vagy polgári fedésben hajtja végre. A szervezet rendelkezik egy politikai és összekötő részleggel is, amely elsősorban a külföldi szolgálatokkal folytatott együttműködésért felel. A kiterjedt kutatás-fejlesztési és technológiai részleg a Moszad végrehajtó állományának készít a feladatok végrehajtásához szükséges eszközöket. A terrorellenes részleg, amelyet gyakran Caesarea-részlegnek vagy Kidon-alegységnek hívnak, a célzott likvidálásokért felel. A Kidon állományát az izraeli haderő különleges

műveleti alegységeinek egykori katonái alkotják. A Moszad feladatai közé tartozik még a zsidók hazatérésének a biztosítása is.

Aman, Katonai Hírszerző Igazgatóság (Agaf HaModi'in, röviden: Aman)

Az 1950-ben alapvetően a Haganah hírszerző szolgálatából, a Shai-ból létrehozott szervezet az Izraeli Védelmi Erők szerves részét képezi, de önálló szervezatként működik. A hírszerző közösségen belül az Aman felel a hírszerző képességek kialakításáért. Szabályozza az elemző-értékelő tevékenységet és az ahhoz szükséges információk megosztását. Megteremti az ország védelméhez szükséges korai előrejelzés feltételeit, és szükség esetén végrehajtja a riasztást. A hírszerző közösség adataira támaszkodva elkészíti az átfogó nemzeti stratégiai értékelést és folyamatosan tájékoztatja a polgári és a katonai vezetőket. Meghatározza a nemzeti hírszerző komponensek feladatait és összehangolja a különböző képességeket. Felderítési adatokkal támogatja a vezérkart. Ügynöki tevékenysége Izraelre és a vele szomszédos országok területére terjed ki.

A haderőnemek (szárazföldi csapatok, légierő, haditengerészet) és a különböző parancsnokságok (északi, középső, déli és hátországvédelmi) hírszerző szervezeteinek szakmai irányítását szintén az Aman végzi.

Az Aman közvetlen irányítása alá tartozik a Sayeret Matkal, az izraeli haderő elsősorban különleges rendeltetésű alegysége, amely fennállása óta számos akciót hajtott végre külföldön. A katonai hírszerzés alárendeltségébe tartozik a rádióelektronikai felderítés is (8200 egység), amely az amerikai NSA izraeli megfelelője. Alkalmazottai számát 7000 körülire becsülik.

Sin Bét (Sherut haBitahon haKlali, röviden: Sabak)

A Szolgálat leginkább a Sabak vagy az Izraeli Biztonsági Szolgálat néven ismert. Gyakran „láthatatlan védelemként” is emlegetik, ami egyben a szervezet mottója is. A miniszterelnök alárendeltségébe tartozó szervezet főbb feladatai közé tartozik az állam biztonságának garantálása, terroristák (elsősorban a palesztin szélsőséges szervezetek és a velük kapcsolatba hozható egyéb nemzetközi terrorcsoportok) felderítése, ügynöki információk biztosítása a palesztin területek vonatkozásában. A Sin Bétnek ugyanakkor foglalkoznia kell az izraeli szélsőséges csoportokkal és szerveződésekkel is. További kiemelt feladatát képezi a közjogi méltóságok, valamint a kritikus infrastruktúra létesítményei, a kormányzati épületek, az izraeli nagykövetségek és a nemzeti légitársaság járatai védelmének biztosítása.

A szervezet három nagy műveleti részlegről áll, ahol az ügynöki hírszerzés, az irányítás és az elemző-értékelő szakemberek együttesen tevékenykednek. Fő területei: arab ügyek, nem arab ügyek, valamint biztonság és védelem. A három fő műveleti részleg mellett megtalálható a kihallgató, a terrorelhárító és az arab–iráni ügynöki részleg is. Hivatalos munkatársainak számát 5000 körülire becsülik, informátorai azonban jóval többen vannak.

Politikai Kutatások Központja

A Külügyminisztérium alárendeltségében lévő szervezetet gyakran „Mamad”-nak is nevezik. Az egység feladata elemzések készítése, elsősorban a minisztérium számára. A szervezet felépítéséről és további feladatairól nyílt információ nem áll rendelkezésére.

2.3.3. Szaúd-Arábia

A Perzsa (Arab)-öböl legnagyobb arab állama létrejött (1932) óta működtet nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szervezeteket, de Szaúd-Arábia nemzetbiztonságának története még messzebbre nyúlik vissza. Abdul Aziz ibn Szaúd, az ország első királya (1932–1953 között uralkodott) az Arab-félsziget egyesítése során hírszerzési eszközöket is alkalmazott célja eléréséhez. Az elhárítás feladatait pedig elsősorban a létrejövő állam széthullásának a megakadályozása, valamint a belső fegyveres ellenállás felderítése képezte. Az Általános Biztonsági Szolgálat (GSS¹²⁵) 1953-ban jött létre. A hírszerzési és elhárítási szervezetek szétválasztására 1957-ben került sor, amikor megalakult az Általános Hírszerzési Főosztály (GID¹²⁶).

A királyság kijelölt szervezetei mindenkor a Szaúd család uralmának fenntartását, az ország belső és külső támadások elleni védelmét, a veszélyforrások felderítését szolgálták. Szaúd-Arábia esetében – az Öböl más arab államaihoz hasonlóan – elsősorban nem nemzet- vagy állambiztonságról, hanem rezsimbiztonságról beszélhetünk. Ez a gondolkodás jellemzi a család minden tagját, ezért a nemzetbiztonsági szolgálatok valójában részben önálló szervezetek laza hálózatát képezik. Ennek megfelelően hatalmi gócpont a Védelmi és Polgári Repülési Minisztérium, valamint az alárendeltségébe tartozó hírszerző/felderítőszervezetek (a haderő, a flotta, a légierő és a légvédelem hírszerző egységei, valamint e szervezetek tevékenysége összehangolását végző Egyesített Katonai Hírszerző Parancsnokság).

Másik fontos csomópont a Szaúd-Arábiai Nemzeti Gárda, ahol önálló elhárító és hírszerzési igazgatóság működik. Feladata a gárda állományának ellenőrzése és védelme. A harmadik ilyen csomópont a Belügyminisztérium. Alárendeltségébe tartozik az elhárítási feladatokat végző Általános Biztonsági Szolgálat és az irányítását végző Általános Vizsgálati Igazgatóság (General Directorate of Investigation). Ezek mellett létezik a hírszerzési feladatokkal megbízott Általános Hírszerzési Elnökség (GIP¹²⁷), amely általános Hírszerzési Igazgatóság (GID¹²⁸) néven is ismert. A GIP kivételével minden nemzetbiztonsági szolgálat a koronaherceg irányítása alá tartozik, a valóságban azonban az itt felsorolt négy szervezet mindegyike a Szaúd család valamelyik ágának befolyása alatt áll.

¹²⁵ General Security Service – Mabáhsz al-Ámma.

¹²⁶ General Intelligence Department – Maszaha al-Isztikhbáríjja al-Ámma.

¹²⁷ General Intelligence Presidency – Ríaszta al-Isztikhbárát al-Ámma.

¹²⁸ General Intelligence Directorate – Al Mukhabarat Al A'amah.

A különböző szolgálatok tevékenységének összehangolására, a nemzetbiztonsági feladatok koordinálására is létrehoztak szervezetet, de a 2005-ben megerősített Nemzetbiztonsági Tanács (SNSC¹²⁹) egyelőre csupán újabb hatalmi gócpontnak tűnik. Az Általános Biztonsági Szolgálat a legkorábban létrejött szaúd-arábiai nemzetbiztonsági szervezet, az ország elhárítási feladatokkal megbízott elsőszámú komponense. Az Általános Hírszerzési Elnökség (Igazgatóság) feladata a hírszerzés. A Nemzetbiztonsági Tanács legfelső irányító szervezetként működik.

Általános Biztonsági Szolgálat (al-Mabāhīṭ al-‘Āmma – GSS)

A röviden csak „titkosrendőrség” (Mabāhisz) néven ismert szervezet feladata az országhatáron belüli biztonság fenntartása és a kémelhárítás. Szaúd-Arábia esetében a hagyományos feladatok (szervezett bűnözés, kábítószerkereskedelem, fegyvercsempészet elleni fellépés) között kiemelt szerep jut a terrorelhárításnak, valamint a rezsim belső ellenzéke – mindenekelőtt a keleti tartományban élő síita kisebbség – ellenőrzésének és megfélemlítésének.

A GSS 1954-ben jött létre, de valójában 1957-től, a hírszerzés különválásától kezdődően működik önálló szervezetként. A 15. számú királyi rendelet (1957.10.02.) két elhárítóközpont megalakítását rendelte el. Az egyiket Rijádban, a másikat pedig az ország nyugati körzetében található Dahrán városában hozták létre. A Szaúd család hatalmának megdöntésére törő csoport 1979-es támadását követően a Mabāhisz szerepe megnövekedett. Az ugyanabban az évben bekövetkezett iráni iszlám forradalom tovább erősítette a szervezet szerepét. A következő években az ország területén elkövetett terrortámadások arra késztették a szaúd-arábiai elhárítást, hogy újraértelmezze addigi helyzetét és tevékenységét.

A 2000-es évek végére a terrorcsoportokat felszámolták, a Mabāhisz sikeresen akadályozta meg a terrortámadások folytatódását a királyság területén. Ebben támogatást jelentett a Nemzeti Információs Központ, amely a királyságon belüli adatforgalmat figyeli és az Amerikai Egyesült Államokban működő NSA-hoz hasonló feladatokat lát el.

A Mabāhisz a belügyminiszter alárendeltségébe tartozik, jelentéseit a miniszternek és helyettesének terjeszti fel.

Általános Hírszerzési Elnökség (Ri’āsa al-’istiḥbārāt al-‘Āmma – GIP)

A szervezet Abdul Aziz ibn Szaúd király 11. számú rendeletével jött létre (1957.10.02.). Az 1979-es eseményeket (iráni forradalom) követően megtörtént a GIP átalakítása, majd Khálid király (1975–1982) M-5 jelzésű rendelete (1982.12.19.) kialakította a Mukhābarat jelenlegi szervezetét.

¹²⁹ Saudi National Security Council – Madzslisz al-Amn al-Vatani al-Szaúdi.

Létrejött a Műveleti Főosztály, a Pénzügyi és Igazgatási Főosztály, a Tervezési és Oktatási Főosztály, a Technikai Főosztály, valamint a háttérintézményként működő Nemzeti Kutatási Központ, továbbá a Média és Nemzetközi Kommunikációs Központ. A GIP vezetése és kiképzési központja Rijádban található, további központokkal rendelkezik Khubarban és Dzsiddában.

A GIP feladatai:

- a királyság biztonságával kapcsolatos értesülések időbeni megszerzése a biztonságpolitikai szempontból fontos országokról;
- hadászati és katonai fontosságú információk megszerzése potenciális ellenségnek tekintett országokról, illetve pszichológiai és politikai jellegű műveletek vezetése ezen országok ellen;
- a királyság politikai, gazdasági, katonai és diplomáciai céljaival kapcsolatos titkos információk védelme;
- a királyság biztonságát befolyásoló országok ellen irányuló hírszerzési műveletek tervezése és végrehajtása;
- információgyűjtés a GIP tevékenységének megakadályozására törekvő, kémtevékenységet folytató személyekről;
- a nemzetbiztonsággal kapcsolatos tanulmányok és vizsgálatok készítése.

A GIP elnöke a miniszterelnök (vagyis a király) közvetlen alárendeltje.

Nemzetbiztonsági Tanács (SNSC)

A Nemzetbiztonsági Tanácsot 2005. október 16-án Abdalláh király (2005–) hozta létre a királyságot érintő politikai, pénzügyi és biztonsági kérdések stratégiai vizsgálatára. Másik feladata Szaúd-Arábia nemzetbiztonsági szolgálatai tevékenységének összehangolása. Felhatalmazást kapott, hogy szükség esetén vizsgálatot kezdeményezzen bármelyik szolgálat ellen, ha az SNSC vezetőségének megítélése szerint az adott szolgálat megsértette a királyság nemzetbiztonsági érdekeit. A megalakítása óta eltelt időben az SNSC nem vált csúcsszervezetté (bár az uralkodó annak szánta), a fontos döntéseket továbbra is az illetékes minisztériumok, illetve a GIP vezetősége hozza (a döntéshozatalban részt vesznek az SNSC tagjai is). A Nemzetbiztonsági Tanács ugyanakkor felhatalmazást adott főtitkárának, hogy önálló hatalmi központ kiépítéséhez kezdjen.

Az SNSC vezetője a király, helyettese az első koronaherceg, aki egyúttal a védelmi miniszter is. Az adminisztrációs feladatokat a főtitkár, illetve helyettese látja el. A Tanács további tagjai: a belügyminiszter, a Nemzeti Gárda minisztere, a külügyminiszter és az iszlámügyi miniszter.

3. EURÓPAI ORSZÁGOK (SZERK. DR. BÉRES JÁNOS)

3.1 Európai nagyhatalmak

3.1.1. Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyság, azaz Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága nyolc polgári nemzetbiztonsági szolgálattal, valamint egy – a brit Védelmi Minisztérium alárendeltségében lévő – katonai nemzetbiztonsági szolgálattal rendelkezik.

A szolgálatok rendszere és irányítása

Az Egyesült Királyság a világpolitikában elfoglalt helyével, az ország terrorizmus általi fenyegetettségének mértékével, valamint a fegyveres erők válságkezelésben történő részvételével összhangban álló, a hírszerzési és a biztonsági kérdések körét teljesen lefedő nemzetbiztonsági struktúrával rendelkezik.

A nemzetbiztonsági szolgálatok működéséért a miniszterelnök felel. A nemzetbiztonság kérdése a kormány kiemelt prioritása. A 2010. május 12-én megalakított Nemzetbiztonsági Tanács (NSC¹) működése beváltotta a hozzá fűzött előzetes elvárásokat.

A döntéssel párhuzamosan a miniszterelnök létrehozta a nemzetbiztonsági tanácsadó² pozíciót is. A beosztást betöltő személy – biztonsági kérdésekben – a miniszterelnök közvetlen tanácsadója.

Az NSC összetétele a következő:

- miniszterelnök (elnök);
- miniszterelnök-helyettes;
- a Konzervatív Párt frakcióvezetője;
- külügyminiszter;
- pénzügyminiszter;
- belügyminiszter;
- védelmi miniszter;
- energia- és biztonságügyi miniszter;
- nemzetközi fejlesztési miniszter;
- az államkincstár vezetője;
- a kormányzati politikáért felelős miniszter.

¹ National Security Council.

² National Security Adviser.

A testület munkájában (igény szerint) részt vesznek az Egyesített Vezérkar főnöke,³ a biztonsági és a hírszerző szolgálatok vezetői és más miniszterek, illetve magas beosztású személyek.

Az NSC hetente ülésezik, tájékoztatást kap a kockázatokra és a fenyegetésekre vonatkozó aktuális hírszerzési információkról és értékelésekről, amelyek alapján döntéseket hoz.

A Miniszterelnöki Hivatal alárendeltségében Egyesített Hírszerző Bizottság (JIC⁴) működik, amely a kormányzati vezetők tájékoztatásáért felelős. Ennek keretében közép- és hosszú távú értékeléseket készít, elsősorban biztonsági, védelmi és külpolitikai témakörökben. A JIC-nek kulcsszerepe van a hírszerzésben érintett szervezetek számára a követelmények és az információigények kormányzati szintű meghatározásában és annak koordinálásában. Tagjait a következő szervezetek magas rangú tisztviselői adják:

- Miniszterelnöki Hivatal (bizottsági elnök);
- Védelmi Hírszerző Törzs (elnökhelyettes);
- Külügyminisztérium;
- Védelmi Minisztérium;
- Belügyminisztérium;
- Pénzügyminisztérium;
- Titkos Hírszerző Szolgálat;
- Kormányzati Kommunikációs Központ;
- Biztonsági Szolgálat.

A JIC értékelő törzse az Egyesített Hírszerző Szervezet (JIO⁵), amely a Miniszterelnöki Hivatalon belül működik. Feladata a JIC és az NSC elemzett információkkal történő támogatása. Vezetője egy személyben a JIC elnöke, a JIO vezetője, illetve a hírszerzési elemzés vezetője (PHIA⁶) is. A szervezet a nemzetbiztonság szempontjából aggodalomra okot adó kérdésekről és helyzetekről készít rövid összefoglaló jelentéseket. Figyelmeztet a brit érdekek fenyegetettségére, valamint figyelemmel kíséri azokat az országokat, ahol fennáll az instabilitás és a válságok kialakulásának a kockázata. Összefoglaló jelentései elkészítéséhez a nemzetbiztonsági szolgálatok által készített részletes szakmai jelentéseken kívül diplomáciai jelentéseket és nyílt forrásokat is felhasznál.

A szervezet egy elemző-értékelő részleg a Miniszterelnöki Hivatalon belül, amelynek nincs saját állandó állománya. A szervezetben dolgozó elemzőket a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok (MI5, MI6, GCHQ stb.), a katonai hírszerzés (DI), a Külügyminisztérium és a rendőrség állományából vezénylik a szervezethez (általában négy-hat hónap időtartamra). Az állomány egy adott feladat végrehajtásához bármely kormányzati szervezet szakértői állományából

³ Chief of the Joint Staff.

⁴ Joint Intelligence Committee.

⁵ Joint Intelligence Organisation.

⁶ Professional Head of Intelligence Analysis.

megerősíthető. A szervezet létszáma 40–50 fő. A szervezet a miniszterelnöknek és a Nemzetbiztonsági Tanácsban részt vevő minisztereknek készít rövid összegzett jelentéseket, amelyeket a JIC hagy jóvá.

Ellenőrzés és törvényességi felügyelet

A hírszerző és biztonsági szervezetek tevékenysége nem nyilvános. Felügyeletüket a Parlament Hírszerzési és Biztonsági Bizottsága (ISC⁷) végzi a következő törvények alapján:

- 1989. évi törvény a Biztonsági Szolgálatról (Security Service Act 1989);
- 1994. évi törvény a hírszerző szolgálatokról (Intelligence Services Act 1994);
- 2000. évi törvény a szakszolgálati tevékenységek szabályozásáról (Regulation of Investigatory Powers Act 2000);
- 2013. évi igazságügyi és biztonsági törvény (Justice and Security Act 2013);
- 2015. évi törvény a terrorizmus elleni fellépésről és a biztonságról (Counter-Terrorism and Security Act 2015).

Az ISC nem része a parlamenti bizottsági struktúrának. Tagjait a parlamenti alsó- és felsőház képviselői közül a miniszterelnök nevezi ki a parlament jelölése és a két legnagyobb ellenzéki parlamenti párt vezetőjével történt egyeztetést követően. A Bizottság közvetlenül a miniszterelnöknek jelent, rajta keresztül tájékoztatja a parlamentet a végzett munkájáról. A bizottság nyolc tagból és az elnökből áll. Az összes minősített titkosszolgálati anyagba betekintési joggal rendelkezik.

Az ISC évente átfogó jelentésben számol be a végzett munkájáról. A jelentést elfogadásra a miniszterelnök terjeszti a parlament elé. A Bizottság által készített jelentésekből a miniszterelnöknek jogában áll olyan tartalmi elemeket törölni, amelyek nemzetbiztonsági érdekeket sérthetnek, de erről előzetesen konzultálnia kell a Bizottsággal.

A Bizottság nem gyakorol felügyeletet a Védelmi Hírszerző Törzs felett, amelynek vezetője azonban – a kormány egyetértésével – támogatja a Bizottság tevékenységét.

Költségvetés

A brit költségvetés önálló nemzetbiztonsági fejezetében rögzítik a titkosszolgálatok költségvetését. Ebbe nem tartoznak bele a terrorelhárítás és a határbiztonság fejlesztésére költendő források.

⁷ Intelligence and Security Committee of Parliament.

Az Egyesült Királyságban kilenc önálló nemzetbiztonsági szolgálat működik, amelyek a következők:

	Szolgálat megnevezése	Feladata
Belföldi hírszerzés	Biztonsági Szolgálat (SS ⁸) (a volt MI5)	Belföldi terrorelhárítás, információgyűjtés és -elemzés
	Nemzeti belföldi szélsőségek elleni felderítőegység (NDEDIU ⁹)	Belföldi szélsőségek elleni információgyűjtés és -elemzés
	Nemzeti Bűnüldöző Ügynökség (NCA ¹⁰)	A szervezett bűnözés elleni hírszerzés és információelemzés
	Nemzeti Ballisztikai Hírszerző Szolgálat (NBIS ¹¹)	Illegális lőfegyver, hírszerzési adatelemzés
	Nemzeti Csalás Elleni Hírszerző Hivatal (NFIB ¹²)	Hírszerzés a gazdasági bűnözésről, adatok elemzése
Külföldi hírszerzés	Titkos Hírszerző Szolgálat (SIS ¹³) (a volt MI6)	Külföldi hírszerzés és információelemzés
	Védelmi hírszerzés (DI ¹⁴)	Katonai hírszerzés és elemzés
Elektronikus felderítés	Kormányzati Kommunikációs Központ (GCHQ ¹⁵)	Elektronikus hírszerzés és elemzés
Egyesített hírszerzés	Egyesített Hírszerző Szervezet (JIO)	Összegyűjtött hírszerzési adatok elemzése

⁸ Security Service.

⁹ National Domestic Extremist and Disorder Intelligence Unit.

¹⁰ National Crime Agency.

¹¹ National Ballistics Intelligence Service.

¹² National Fraud Intelligence Bureau.

¹³ Secret Intelligence Service.

¹⁴ Defence Intelligence.

¹⁵ Government Communications Headquarters.

Titkos Hírszerző Szolgálat (SIS)

Eredeti megnevezés: Secret Intelligence Service (MI6)

Székhely: 85 Albert Embankment, London SE1 7TP

Internet: <https://www.sis.gov.uk/>

A szervezet neve az 1930-as évek végétől a második világháború végéig Military Intelligence Section 6 (MI6) volt. A szervezet – eltérően az MI5-től – soha nem tartozott a katonai hierarchiába, a második világháború során azonban gyakorlati okokból a háborús struktúra részeként alkalmazták. Az MI6 rövidítés a mai napig használatos a médiában.

Tevékenységét az 1994. évi Hírszerző Szolgálatok törvény szabályozza. Irányítását a külügyminiszter látja el.

Feladata: megszerzi és továbbítja a kormányzati döntésekhez szükséges, külföldre vonatkozó vagy külföldi eredetű, a nemzetbiztonságot, a védelem és a külpolitika területét, a gazdasági kérdéseket, továbbá a súlyos bűnügyek elkövetését és felfedését érintő információkat.

A SIS az elmúlt évek során jelentősen megnövelt költségvetéséből a következő területekre összpontosítja fő erőfeszítését:

- a külföldön végzett információgyűjtő és fedett hírszerző munka fejlesztése;
- a belföldi és a külföldi együttműködés fejlesztése;
- műszaki fejlesztések;
- a saját állomány és az ügynökök fokozott védelme mellett a műveleti kockázatvállalás mértékének növelése;
- a széles körben végzendő toborzás és az állomány megtartása.

A szervezet a rendelkezésére álló anyagi források jelentős hányadát költötte a terrorizmus elleni küzdelemre, amely a Biztonsági Szolgálattal történő szoros együttműködés keretében valósul meg.

A szervezet létszáma körülbelül 3200 fő.

A Szolgálat folyamatos toborzást végez, és arra törekszik, hogy a társadalom valamennyi csoportjából szerezzen munkatársakat. A sikeres toborzás érdekében a Szolgálat célirányos hirdetéseket jelentet meg helyi és országos médiumokban.

Kormányzati Kommunikációs Központ (GCHQ)

Eredeti megnevezés: Government Communications Headquarters

Székhely: A3e, Hubble Rd, Cheltenham GL51 0EX

Internet: <https://www.gchq.gov.uk/>

A Külügyminisztérium alárendeltségében a távközlési csatornákon továbbított nyílt és rejtjelezett információk megszerzésével, azok megfejtésével és elemzésével foglalkozik.

Tevékenységét az 1994. évi Hírszerző Szolgálatok törvény szabályozza. Irányítását a külügyminiszter végzi.

Feladata: a rendelkezésre álló technikai eszköztár teljes kihasználásával nyílt és rejtjelezett információk megszerzése és továbbítása kormányzati döntések meghozatalához.

A GCHQ költségvetése az elmúlt években folyamatosan emelkedett. Az erőforrások jelentős hányadát köti le a terrorizmus elleni küzdelem, valamint a hazai és a nemzetközi szélsőséges csoportok internethasználatának és -alkalmazásának a felderítése. A szervezetnél számos műszaki fejlesztési program végrehajtása van folyamatban, amelyek közül a rádióelektronikai felderítés modernizációs programja a legjelentősebb.

A szervezet támogatófeladatokat is végez a másik két titkosszolgálat, valamint a Védelmi Hírszerző Törzs számára. A GCHQ – felkérés alapján – foglalkozik információvédelmi szolgáltatás biztosításával is a kormány, az önkormányzatok, a haderő és a nemzetbiztonsági érdekből fontos intézmények, üzemek és vállalatok számára.

A jelenlegi létszáma körülbelül 6200 fő.

Védelmi Hírszerzés (DI)

Eredeti megnevezés: Defence Intelligence

Székhely: Whitehall, London SW1A 2HB

Internet: <https://www.gov.uk/government/groups/defence-intelligence>

A Védelmi Minisztérium alárendeltségében működő Védelmi Hírszerzés a tevékenységét általánosságban a védelmi kérdéseket szabályzó védelmi törvény, az információszerző tevékenységét pedig a szakszolgálati tevékenységet szabályzó 2000. évi törvény alapján végzi.

Feladata: a Védelmi Minisztérium és a fegyveres erők számára fontos katonapolitikai és hadiipari döntés-előkészítő információk megszerzése, elemzése és jelentése, továbbá a katonai műveletek támogatása rövid, közép- és hosszú távon egyaránt.

Parlamenti felügyelete: a szervezet felügyeletét – a Védelmi Minisztérium mellett – a Parlament Védelmi Bizottsága gyakorolja.

A Védelmi Hírszerzést – átszervezést követően – az Összhaderőnemi Parancsnokság (JFC¹⁶) alárendeltségébe helyezték. A DI vezetője altábornagy rendfokozatú, helyettesei vezérőrnagyok. A főbb szervezeti egységek vezetői dandártábornokok.

A szervezet létszáma körülbelül 4400 fő. Ebből 390 fő az irányító törzs állományába tartozik.

Elemzőrészleg: A DI a nemzetbiztonsági szolgálatok között legnagyobb, körülbelül 400 fős elemzőállománnyal rendelkezik. Több forrás felhasználásával történő elemzést-értékelést végez. Munkája elsősorban a brit haderő honi területen kívüli műveleteinek támogatását szolgálja. Katonai szakértőivel részt vesz a többi szolgálat terrorellenes tevékenységében is. Elemző- és támogatófeladatok ellátására folyamatosan vezényel munkatársakat az Egyesített Terrorizmuselemző Központba (JTAC¹⁷) is.

Az elemző-értékelő munkát szakmai szempontból a stratégiai elemzés főnöke irányítja. A dandártábornoki szintnek megfelelő beosztást polgári személy tölti be. Az Információegyesítési Központ vezetője (Head of Fusion Center) egycsillagos tábornok. Jelenleg egy állandó (Afganisztán) és egy feladatrendszerében változó (jelenleg Észak-Afrika, Közel-Kelet) munkacsoportot irányít. A válságok esetén a központ állományából operatív munkacsoportok hozhatók létre, amelyek – szükség esetén – 24 órás munkarendben végzik feladataikat. A non-prolifációs elemzőtevékenység irányítója (egycsillagos tábornoki besorolással azonos szintű) polgári személy. A hagyományos katonai képességek elemzésének irányítója egycsillagos tábornok. Az elemző-értékelő állományon belül körülbelül 50-50% a polgári és a katonai beosztások aránya.

Az elemző-értékelő szervezet által készített jelentések fő formái az alábbiak: földrajzi térségekre vonatkozó elemzések; tematikus, funkcionális és tudományos-technikai jelentések. A jelentőmunka fő területei:

- regionális politikai és katonai elemzések (különös tekintettel a haderők képességeire és szándékaira): Afganisztán, Irak, Irán, Közel-Kelet, Észak-Afrika, Ázsia, Oroszország és Eurázsia, Szubszahara, Argentína és a Falkland-szigetek;
- a tematikus és funkcionális értékelések (infrastruktúra, humán erőforrások, hadigazdaság, hagyományos fegyver-programok stb.).

Adatszerző részleg: Az adatszerző részleg munkatársainak létszáma körülbelül 4000 fő. Az állomány mintegy 65%-a katona, 35%-a polgári alkalmazott. Többségük Londonon kívül dolgozik. A térképészeti szakterület Felthamban, a légifénykép-értékelés Bramptonban működik, a képzés és a továbbképzés bázisai Chicksandben és Thatchamben találhatóak. A DI erői jelen vannak Cipruson és a Falkland-szigeteken is.

A szervezet felépítése:

¹⁶ Joint Forces Command.

¹⁷ Joint Terrorism Analysis Centre.

- Védelmi HUMINT-szervezet (DHO¹⁸);
- Védelmi Térképészeti Központ (DGC¹⁹);
- Egyesített Légügyi és Térinformatikai Szervezet (JAGO²⁰);
- Védelmi Térinformatikai Információegyesítési Központ (DGIFC²¹);
- Egyesített Rádióelektronikai Felderítőszervezet (JSSO²²).

A DI feladatait a brit titkosszolgálatokkal, mindenekelőtt a GCHQ-val szoros együttműködésben valósítja meg. Együttműködik más kormányzati szervezetekkel, továbbá a NATO-val és az EU-val, valamint számos más országgal kétoldalú együttműködés keretében.

Műveleti részvétel

A DI valamennyi válságkörzetben (ahol a brit haderő jelen van) működtet nemzeti hírszerző csoportokat (National Intelligence Cell – NIC). A kis létszámú csoportok hatékonyan végzik munkájukat. Jelenleg különösen az Afganisztánban (Kabul) működő szervezetek szerepe jelentős.

C4ISR-részleg

A részleg irányítja a haderő teljes C4ISR-képességének²³ alkalmazását. Feldolgozza a műveleti tapasztalatokat, biztosítja a rendszer koherenciáját, javaslatot tesz az alkalmazási koncepcióra, doktrínára és képességfejlesztésre.

Kiképző Központ

A Védelmi Hírszerző és Biztonsági Központ (Defence Intelligence and Security Centre) vezetője ezredesi rendfokozattal rendelkező katona, a Központ székhelye Chicksandsben található. A Szolgálat állományának kiképzésén túl rendszeresen indít nemzetközi tanfolyamokat is.

Egyesített Terrorizmuselemző Központ (JTAC)

Eredeti megnevezés: Joint Terrorism Analysis Centre

Székhely: London

Internet: –

A szervezetet 2003-ban hozták létre a terrorizmus elleni küzdelem hatékonyabbá tétele érdekében. Irányítását, a belügyminiszter alárendeltségében, a Biztonsági Szolgálat főigazgatója végzi. A szervezet vezetőjét az Egyesített Hírszerző Bizottság nevezi ki. A JTAC, a Biztonsági Szolgálat londoni központjában működik.

Az Egyesített Terrorizmuselemző Központ a nemzetbiztonsági szolgálatok által vezényelt munkatársakból áll. Folyamatosan értékeli és elemzi az ország

¹⁸ Defence HUMINT (Human Intelligence) Organisation.

¹⁹ Defence Geographic Centre.

²⁰ Joint Aeronautical and Geospatial Organisation.

²¹ Defence Geospatial Intelligence Fusion Centre.

²² Joint Service Signals Organisation.

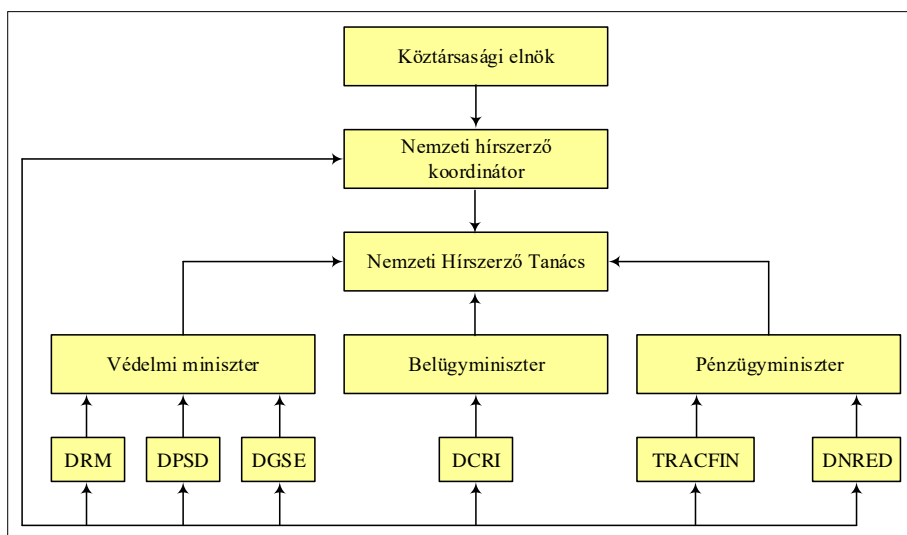
²³ Command, Control, Communication, Computer, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance.

terrorfenyegettségét, amelynek alapján meghatározza az Egyesült Királyság terrorfenyegettségi szintjét. A személyi állomány létszáma 100 fő.

3.1.2. Franciaország

Franciaországban a nemzetbiztonsági szolgálatok struktúráját, felépítését, feladatrendszerét a 2015. július 24-én elfogadott – a 2008-ban kiadott és 2013-ban módosított Fehér Könyv alapján megfogalmazott – 2015-912. számú törvény szabályozza. A vonatkozó törvényi előírások a köztársasági elnököt helyezik a nemzetbiztonsági struktúra csúcsára, aki jogkörét különböző szakmai komponensek bevonásával gyakorolja. A Védelmi, a Belügy- és a Pénzügyminisztérium alárendeltségébe tartozó szervezetek munkájának irányítását a köztársasági elnököt képviselő nemzeti hírszerző koordinátorból,²⁴ a miniszterelnökből, a szakminiszterekből, valamint a szolgálatok főigazgatóiból álló Nemzeti Hírszerző Tanács (CNR²⁵) végzi.

Franciaországban jelenleg hat nemzetbiztonsági szolgálat működik, amelyek közül három a védelmi miniszter, egy a belügyminiszter, kettő pedig a pénzügyminiszter alárendeltségébe tartozik.

²⁴ Coordinateur national du renseignement – a pozíciót 2015. június 4. óta Didier Le Bret tölti be, munkáját a szolgálatok állományából delegált munkacsoport segíti.

²⁵ Conseil National du Renseignement.

A védelmi miniszter alárendeltségébe tartozó szolgálatok

- Külső Biztonsági Főigazgatóság (DGSE²⁶) – katonai és polgári hírszerző szervezet;
- Katonai Felderítő Igazgatóság (DRM²⁷) – katonai felderítő és hírszerző szervezet;
- Haderő Védelmi és Biztonsági Igazgatósága (DPSD²⁸) – katonai elhárító szervezet.

Külső Biztonsági Főigazgatóság (DGSE)

Franciául: Direction Générale de la Sécurité Extérieure

Angolul: Directorate General for External Security

Székhely: 141, Boulevard Mortier, Párizs

Internet: www.defense.gouv.fr/dgse

Mottó: „Ahol a szükség törvényt bont”

A DGSE Franciaország országos hatáskörrel rendelkező, összevont, katonai és polgári hírszerző szolgálata, amely a védelmi miniszter alárendeltségében, a Nemzeti Hírszerző Tanács irányításával látja el feladatait. Tevékenységét a védelmi törvény D. 3126-1–3126-4 pontjai szabályozzák. Információgyűjtő tevékenysége kiterjed a politikai (diplomáciai) területet érintő hírszerzési feladatokra, de magában foglalja a biztonság katonai és gazdasági elemeit érintő információigények megválaszolását, valamint a proliferáció és a terrorizmus elleni küzdelmet is. A DGSE a feladatait humán és technikai hírszerzés, valamint nyílt forrású információszerzés alkalmazásával hajtja végre.

A DGSE létszámát 2016-ban 5491 főben maximalizálták. Éves költségvetése a szervezet 1982-ben történt megalakítása óta folyamatosan emelkedik, 2015-ben megközelítőleg 650 millió eurót tett ki.

Katonai Felderítő Igazgatóság (DRM)

Franciául: Direction du Renseignement Militaire

Angolul: Directorate of Military Intelligence

Székhely: 60, Boulevard du Général Martial Valin, Párizs

Internet:

www.defense.gouv.fr/interarmees/la-direction-du-renseignement-militaire/la-drm

²⁶ Direction Générale de la Sécurité Extérieure.

²⁷ Direction du Renseignement Militaire.

²⁸ Direction de la Protection et de la Sécurité de la Défense.

A DRM Franciaország országos hatáskörrel rendelkező összhaderőnemi katonai hírszerző szolgálata, amely a Védelmi Minisztériumon belül, az Egyesített Vezérkar főnökének alárendeltségében és a Nemzeti Hírszerző Tanács irányításával látja el feladatait. Tevékenységét a védelmi törvény D. 3126-10–3126-14 pontjai szabályozzák. A Szolgálat a biztonság katonai dimenziójára vonatkozó információkat gyűjti. A haderő külföldi alkalmazásához szükséges döntések előkészítése érdekében a válságkörzetekre vonatkozóan értékeléseket készít.

Feladatait elsősorban a haderőnemek felderítőrendszerének alkalmazásával és a megszerzett információk elemzésével-értékelésével végzi. Rendelkezik IMINT-, SIGINT-, COMINT-, ELINT-, HUMINT-, illetve kiberképességekkel is. A DRM létszáma 2016-ban 1800 fő volt, költségvetése 2013-ban 155 millió eurót tett ki.

Katonai Védelmi és Biztonsági Igazgatóság (DPSD)

Franciául: Direction de la Protection et de la Sécurité de la Défense

Angolul: Directorate for Defense Protection and Security

Székhely: 27, Boulevard Stalingrad a Malakoff, Párizs

Internet: www.defense.gouv.fr/dpsd

A DPSD Franciaország országos hatáskörrel rendelkező katonai elhárító szolgálata, amely a védelmi miniszter alárendeltségében és a Nemzeti Hírszerző Tanács irányításával látja el feladatait. Tevékenységét a védelmi törvény D. 3126-5–3126-9 pontjai szabályozzák. Feladatrendszere elhárító feladatokra terjed ki, és magában foglalja:

- katonai szervezetek, objektumok, a védelmi iparhoz kapcsolódó létesítmények és azok személyi állományának védelmét;
- az ellenérdekelt titkosszolgálati tevékenység felderítését;
- kibertámadás, terrorizmus, szabotázsakció megakadályozását;
- szervezett bűnözői körök által jelentett kockázati tényezők és behatolás elhárítását.

A Szolgálat létszáma 2015-ben 1100 fő volt, költségvetése 2014-ben 94 millió eurót tett ki.

A belügyminiszter alárendeltségébe tartozó szolgálat

Belbiztonsági Főigazgatóság (DGSI)

Franciául: Direction Générale de la Sécurité Intérieure
Angolul: General Directorate for Internal Security
Székhely: 84, Rue de Villiers, 92300 Levallois-Perret
Internet: www.interieur.gouv.fr

A DGSI elődje a 2008-ban létrehozott Belügyi Felderítés Központi Igazgatósága (DCRI²⁹) volt, amely a rendőrség szervezeti keretein belül működött. 2014-ben – strukturális reform végrehajtását követően – létrejött a DGSI, amely közvetlenül a belügyminiszter irányítása alá tartozik. A többi szolgálathoz hasonlóan országos hatáskörrel rendelkezik. Tevékenységi köre az ellenérdekelte titkosszolgálati tevékenység felfedése, elhárítása, a francia nemzeti érdekek védelme. Utóbbiba beletartozik a gazdasági, az ipari és a tudományos titkok megszerzésére irányuló kísérletek megghiúsítása, kulcsfontosságú vállalatok védelme, de feladatrendszerében egyre nagyobb teret kap a terrorizmus elleni küzdelem is. Az új kihívásoknak megfelelően kiemelt területet képez a kiberfenyegetettség elleni védelem és a szélsőséges csoportok aktivitásának folyamatos figyelemmel kísérése. A Szolgálat állományába megközelítőleg 3300 fő tartozik, költségvetése 300 millió euró.

A pénzügyminiszter alárendeltségébe tartozó szolgálatok

Nemzeti Vámvizsgálati és Felderítő Igazgatóság (DNRED)

Franciául: Direction Nationale du Renseignement et des Enquêtes Douanières
Angolul: National Directorate of the Intelligence and Customs Investigations
Székhely: 11, Rue des Deux-Communes, Seine-Saint Denis
Internet: www.douane.gouv.fr

A DNRED országos hatáskörű, nyomozati jogkörrel rendelkező szervezet. Feladatait a pénzügyminiszter alárendeltségében hajtja végre. Az Igazgatóság tevékenységének célja a nemzeti és a nemzetközi vámbűncselekmények – ha szükséges, operatív eszközökkel történő – felderítése, valamint nyomozások lefolytatása. A szervezet létszáma 2013-ban 717 fő volt, költségvetése 60 millió eurót tett ki.

²⁹ Direction Centrale du Renseignement Intérieur.

Illegális Pénzügyi Műveletek Felderítése és Felszámolása (TRACFIN)

Franciául: Traitement du Renseignement et Action contre les Circuits Financiers clandestins

Székhely: 10, Rue Auguste Blanqui, 93 186 Montreuil-sous-Bois

Internet: www.economie.gouv.fr/tracfin

A TRACFIN országos hatáskörű nyomozó hatóság, amely a pénzügyminiszter alárendeltségében működik. Bejelentések vagy egyéb úton szerzett információk alapján folytat vizsgálatot nemzeti és nemzetközi viszonylatban a pénzmosás és egyéb pénzügyi bűncselekmények felderítése érdekében. A szervezet létszáma 104 fő.

3.1.3. Németország

A Németországi Szövetségi Köztársaságban a nemzetbiztonsági rendszer jogi keretét az 1949-es Alaptörvény és az újraegyesítést³⁰ követően a nemzetbiztonsági szolgálatokkal kapcsolatban hozott törvények teremtik meg. Ennek értelmében szövetségi szinten három nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatal (BfV³¹);
- Szövetségi Hírszerző Szolgálat (BND³²);
- Katonai Elhárító Hivatal (MAD³³).

A szövetségi hivatalok mellett a köztársaság tartományai az elhárítási és a biztonsági feladatok ellátására önálló hivatalokat³⁴ működtetnek az adott tartomány jogszabályai alapján.

A szövetségi kormány a Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatal tevékenységét a szövetségi Belügyminisztériumon keresztül, a Szövetségi Hírszerző Szolgálatét a Kancellárián keresztül, a Katonai Elhárító Szolgálatét pedig a szövetségi Védelmi Minisztériumon keresztül irányítja. A Kancellária felelős továbbá a három szolgálat tevékenységének koordinálásáért is.³⁵

A három nemzetbiztonsági szolgálaton kívül a szövetségi Belügyminisztérium több olyan központot is működtet, amelyek nem minősülnek nemzetbiztonsági szolgálatnak, viszont rendelkeznek speciális jogosítványokkal, és tevékenységükben – más szövetségi és tartományi szervezetek mellett – a három nemzetbiztonsági szolgálat is aktívan részt vesz.

Ilyen szövetségi szintű szolgálat a BND-ből 1991-ben kivált Szövetségi Hivatal az Információtechnológiai Biztonságért (BSI³⁶), amely felelős az

³⁰ 1990. október 3.

³¹ Bundesamt für Verfassungsschutz.

³² Bundesnachrichtendienst.

³³ Amt für den Militärischen Abschirmdienst.

³⁴ Landesbehörde für Verfassungsschutz.

³⁵ A szakmai irányítást és a koordinációt a Kancellária 6. osztálya végzi, amelynek vezetője 2010-től Günter Heiss alkotmányjogász.

³⁶ Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik.

informatiótechnológiai és a kiberbiztonságért. A szervezet keretében működik a Nemzeti Kibervédelmi Központ (NCAZ³⁷) is, amelynek állományába mindhárom szolgálat delegál munkatársakat.

Az 1996-ban megalakított Információs és Kommunikációs Központ (IKTZ³⁸) a rendőri erők mellett a Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatal részére is végez technikai felderítést honi területen.

A Közös Terozrelhárító Központot (GTAZ³⁹) a BfV működteti. A 2004-ben létrehozott szervezet – fúziós központként – a terozrelhárításban részt vevő szövetségi és tartományi szervezetek munkáját koordinálja, az általuk megszerzett információkat egyesíti és elemzi. A GTAZ-ba a nemzetbiztonsági szolgálatok és a bűnüldöző szervezetek, a vámorség, továbbá a Migrációs és Menekültügyi Hivatal⁴⁰ is delegál munkatársakat.

A legfiatalabb központ a 2007-ben létrehozott – szintén a Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatal által működtetett – Közös Internetközpont (GIZ⁴¹), amely főként az interneten közzétett iszlám szélsőséges tartalmak és kommunikáció megfigyelését és értékelését végzi. A központ a nyílt elektronikus adat- és információszerző módszerek felhasználásával részt vesz a szélsőséges és a terrorista személyek és szervezetek azonosításában, tevékenységük megfigyelésében. A szervezet állományába – a nemzetbiztonsági szolgálatok mellett – a bűnüldöző szervezetek és a szövetségi ügyészség is delegál munkatársakat.

A nemzetbiztonsági szolgálatok parlamenti felügyelete a Bundestag képviselőiből álló Parlamenti Ellenőrző Bizottságon (PKG⁴²) keresztül valósul meg. A PKG nemzetbiztonsági szolgálatokat felügyelő tevékenységét külön törvény szabályozza. Tagjai a szolgálatok tevékenységéről két évente jelentést készítenek, amelynek elkészítéséhez betekintési jogosultsággal rendelkeznek a szolgálatok minősített irataiba, kikérdezhetik a szolgálatok munkatársait, illetve beléphetnek azok objektumaiba is.

Az adatvédelmi jogszabályok betartását az információszabadságért és adatvédelemért felelős szövetségi biztos⁴³ felügyeli, aki szintén két évente készít jelentést a szolgálatok adatvédelmi helyzetéről.

³⁷ Nationale Cyber-Abwehrzentrum.

³⁸ Informations- und Kommunikationstechnikzentrum.

³⁹ Gemeinsame Terrorismusabwehrzentrum.

⁴⁰ Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.

⁴¹ Gemeinsames Internetzentrum.

⁴² Parlamentarische Kontrollgremium.

⁴³ Bundesbeauftragte für den Datenschutz und die Informationsfreiheit.

A szolgálatok gazdálkodását a Bundestag költségvetési bizottságának kilenc főből álló albizottsága⁴⁴ és a Szövetségi Számvevőszék⁴⁵ ellenőrzi.

A biztonságpolitikai helyzet változásának következtében a német nemzetbiztonsági szolgálatok költségvetése az elmúlt három évben folyamatosan nőtt, a Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatalnál és a Szövetségi Hírszerző Szolgálatnál pedig létszámbővítésre is sor került.

Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatal (BfV)

Németül: Bundesamt für Verfassungsschutz

Angolul: Federal Office for the Protection of the Constitution

Székhely: Merianstraße 100, 50765 Köln

Internet elérés: <https://www.verfassungsschutz.de>

Az 1950-ben megalakult Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatal a szövetségi köztársaság polgári elhárító szolgálata. Fő feladatait az 1990-ben kiadott, az alkotmányvédelmi feladatok terén a szövetség és a tartományok együttműködéséről, valamint a Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatalról szóló törvény⁴⁶ és a biztonsági ellenőrzésekről kiadott 1994. évi törvény⁴⁷ szabályozza.

A BfV és a tartományi alkotmányvédelmi hivatalok feladata információ gyűjtése, elemzése és értékelése minden olyan törekvéssel kapcsolatban, amely: a szabad demokratikus államrend ellen irányul; az államszövetség vagy valamely tartomány működése vagy biztonsága ellen irányul; Németország külpolitikai érdekeit erőszak alkalmazásával vagy annak előkészületével fenyegeti; a népek egymás kölcsönös megértésének eszméje, különösen pedig békés egymás mellett élésük elve ellen irányulnak; továbbá idegen hatalmak titkosszolgálati tevékenységével kapcsolatos. A BfV emellett közreműködik a szabotázsakciók elleni védekezésben, valamint az információ- és titokvédelmi feladatok végrehajtásában. A BfV információt gyűjt a szélsőjobboldali, a szélsőbaloldali, az iszlám szélsőséges, valamint a terrorcselekmények végrehajtására készülő személyekről és szervezetekről, illetve részt vesz a kritikus infrastruktúrák védelmében is.

A mintegy 2900 főt foglalkoztató, 2016-ban közel 260 millió euró összegű⁴⁸ költségvetéssel rendelkező Hivatal élén elnök áll. A BfV 13. elnöke 2012. augusztus 1. óta a jogász végzettségű Hans-Georg Maaßen.

⁴⁴ Vertrauensgremium.

⁴⁵ Bundesrechnungshof.

⁴⁶ Bundesverfassungsschutzgesetz.

⁴⁷ Sicherheitsüberprüfungsgesetz.

⁴⁸ 2016. évi árfolyamon számolva mintegy 80 milliárd forint.

A szervezet nyolc igazgatóságból áll, négy igazgatóság (a 2. és a 4–6. számú) felel az alábbi szakterületekért: szélsőséges jobboldali tevékenység és terrorizmus; kémelhárítás, titok- és szabotázs védelem; külföldi és szélső baloldali extrémizmus; szélsőséges iszlám és iszlám terrorizmus.

Négy igazgatóság (1., 3., Z és IT elnevezésűek) a központi feladatokért felel: törzsmunka; szakmai támogatótevékenység; gazdasági és humán erőforrás-menedzsment; információtechnológiai és különleges technikai kiszolgálás.

Szövetségi Hírszerző Szolgálat

Németül: Bundesnachrichtendienst (BND)

Angolul: Federal Intelligence Service

Székhely: Heilmannstrasse 30, 82049 Pullach⁴⁹

Internet elérés: <https://www.bnd.bund.de>

Az 1956-ban megalakult Szövetségi Hírszerző Szolgálat a szövetségi köztársaság egyetlen hírszerző szolgálata. A polgári és a katonai hírszerzés feladatait egyaránt ellátja.

Rendeltetését, feladatait, jogosítványait a 1990-ben elfogadott, a Szövetségi Hírszerző Szolgálatról szóló törvény⁵⁰ szabályozza. A BND a kormány feladatszabása alapján, a kormány, a minisztériumok és a német haderő (Bundeswehr) részére Németország kül- és biztonságpolitikai érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, külföldre vonatkozó információkat gyűjt, elemez és értékeli.

Ennek érdekében követi a stratégiai szintű politikai, gazdasági és technológiai folyamatokat, katonai eseményeket és helyzetet, felfedi a Németországot és állampolgárait fenyegető közvetett és közvetlen fenyegetéseket.

A Szolgálat megszerzett és elemzett információival közvetlenül támogatja a kormányt, annak kül- és biztonságpolitikával kapcsolatos döntéseit. Támogatja a Bundeswehrt külföldi műveletei végrehajtásában, adott esetben részt vesz a Külügyminisztérium válságstábjának munkájában (például külföldi túsmentési feladatok esetén). Részt vesz továbbá humanitárius tárgyalások lebonyolításában külföldön, valamint kielégíti a minisztériumok és más hivatalok eseti információigényeit is.

A 2016-ban mintegy 724 millió euróból⁵¹ gazdálkodó BND személyi állományának létszáma körülbelül 6500 fő, ebből mintegy 750 fő a Bundeswehr állományából vezényelt katona. A Szolgálatot civil státuszú elnök vezeti. Egyik alelnöke a katonai ügyekért felelős, a Bundeswehr tábornoki karából kerül ki.

⁴⁹ A szolgálat székhelye a közeljövőben, a Berlinben (Chauseestrasse-n) nemrég felépített központi objektumban lesz, jelenleg folyik a szervezeti elemek áttelepítése.

⁵⁰ Gesetz über den Bundesnachrichtendienst (BND-Gesetz).

⁵¹ 2016. évi árfolyamon számolva mintegy 222 milliárd forint.

A BND jelenlegi, 13. elnöke⁵² a jogász végzettségű Bruno (Guntram Wilhelm) Kahl, a katonai ügyekért felelős elnökhelyettes pedig Werner Sczesny dandártábornok.⁵³

A BND jelenleg 11+1 igazgatósággal⁵⁴ működik, amelyek közül a szakmai igazgatóságok az alábbiak:

A GU⁵⁵ elnevezésű igazgatóság végzi az információigények és az információszerző tevékenység összehangolását,⁵⁶ a Szolgálat jelentéseinek eljuttatását a felhasználókhoz, valamint működteti a Helyzetelemző és Vezetési Központot.⁵⁷ Emellett a GU végzi a szakmai igazgatóságok részére az IMINT- és az OSINT-, illetve azok információi alapján a GEOINT-tevékenységet. A GU igazgatóság keretében működik a tolmács- és fordítói szolgálat is.

Az OL⁵⁸ igazgatóság koordinálja a társszolgálatokkal, más együttműködő szervezetekkel és a külföldi partnerszolgálatokkal történő együttműködést.

A TA⁵⁹ igazgatóság végzi a COMINT-, valamint a kiberhírszerző és -elhárító tevékenységet.

Az LA és az LB⁶⁰ igazgatóságok külföldön telepített állománya vesz részt a műveleti tevékenységben,⁶¹ az igazgatóságok hazai állománya pedig területi lebontásban végzi a saját állomány és a Szolgálat más igazgatóságai által megszerzett információk elemzését és értékelését. A két igazgatóság feladatköre magában foglalja a politikai, a gazdasági és a katonapolitikai kérdéseket, a kialakult válságok eseményeinek követését, valamint a válság-előrejelző feladatokat is.

A TW⁶² igazgatóság a proliferáció, a nemzetközi fegyverkereskedelem, a tömegpusztító fegyverek, a haditechnika és az új technológiák⁶³ témakörében szerez információkat és végez elemző-értékelő munkát.

A TE⁶⁴ igazgatóság felelősségi területe az illegális migráció, az iszlámalapú nemzetközi terrorizmus, a nemzetközi kábítószer-kereskedelem, a szervezett bűnözés egyes területei és a pénzmosás. A feladat ellátása során – a BND egyetlen igazgatóságaként, a hatékonyság érdekében – a hírszerző és az elemzőtevékenységet egy szervezeti elemen belül, közösen végzik.

Katonai Elhárító Hivatal

⁵² 2016. július 1-jétől.

⁵³ 2016. április 1-jétől.

⁵⁴ Egy ideiglenes igazgatóság a Berlinbe történő átköltözést koordinálja.

⁵⁵ Gesamtlage/FIZ und Unterstützende Fachdienste.

⁵⁶ Azaz a CCIRM-tevékenységet.

⁵⁷ Führungs- und Informationszentrum (FIZ).

⁵⁸ Operative Unterstützung und Liaison.

⁵⁹ Technische Aufklärung.

⁶⁰ Länder A, Länder B.

⁶¹ Azaz a HUMINT-tevékenységet.

⁶² Proliferation, Waffenhandel, ABC-Waffen, Wehrtechnik.

⁶³ A világkereskedelmet, a versenyképességet, a nemzetbiztonságot befolyásolni képes technológiák.

⁶⁴ Internationaler Terrorismus und Organisierte Kriminalität.

Németül: Amt für den Militärischen Abschirmdienst (MAD)
Angolul: Military Counterintelligence Service
Székhely: Brühlerstrasse 300, 50986 Köln
Internet elérés: <http://www.kommando.streitkraeftebasis.de>

A Németországi Szövetségi Köztársaság katonai elhárításért felelős önálló szervezete 1956-ban jött létre, jelenlegi elnevezését 1984-ben kapta. A Hivatal rendeltetését, feladatait és jogkörét az 1990-ben hatályba lépett, a Katonai Elhárító Hivatalról szóló törvény⁶⁵ szabályozza. A MAD-ot a szövetségi kormány a Védelmi Minisztériumon keresztül irányítja. Szakmai felügyeletét és irányítását a katonai biztonságért is felelős államtitkár látja el. A MAD a Bundeswehr Összhaderőnemi Támogató Szolgálat⁶⁶ szemlélőjének közvetlen szolgálati alárendeltségébe tartozik.

A MAD feladata az információszerzés, elemzés és értékelés minden olyan törekvésről, amely a szabad demokratikus államrend, az államszövetség vagy valamely tartomány működése vagy biztonsága ellen irányul; a népek egymás kölcsönös megértésének eszméje, különös tekintettel békés egymás mellett élésük elve ellen irányul; illetve idegen hatalmak által jelentett biztonsági fenyegetésről és titkosszolgálati tevékenységről, ha ezek a törekvések vagy a tevékenység a Védelmi Minisztérium⁶⁷ vagy az érdekükben eljáró szervezetek objektumai, személyi állománya, valamint – nemzetközi szerződések szerint – a szövetséges haderők és nemzetközi parancsnokságok objektumai és létesítményei ellen irányulnak.⁶⁸

A MAD ezen felül értékeli a Védelmi Minisztérium, valamint – nemzetközi szerződések szerint – a szövetséges haderők és a nemzetközi parancsnokságok objektumainak és létesítményeinek biztonsági helyzetét.

A MAD részt vesz továbbá a Védelmi Minisztérium állományába tartozó személyek biztonsági ellenőrzésében, valamint a Védelmi Minisztérium védendő adatai, ismeretei és tárgyai sérthetetlenségének és védelmének technikai biztosításában.

A MAD – feladatának ellátása során – külföldön is szerezhethet információt olyan létesítményekben és objektumokban, amelyekben német katonák vagy a minisztérium polgári alkalmazottai teljesítenek szolgálatot.⁶⁹

A Katonai Elhárító Hivatal civil státuszú elnök, jelenleg⁷⁰ a jogász végzettségű Christof Gramm vezeti, helyettese a Bundeswehr egyik főtisztje, Joachim Smola ezredes.⁷¹

⁶⁵ Gesetz über den Militärischen Abschirmdienst.

⁶⁶ Német elnevezése Streitkräftebasis, a Bundeswehr önálló haderőneme, parancsnoka a szemlélő.

⁶⁷ Beleértve a Bundeswehrt és a háttérintézményeket.

⁶⁸ Az illetékesség kiterjeszhető a fenti személyek hozzátartozóira is, illetve más személyekre abban az esetben, ha azok az illegális cselekményben társként vesznek részt, vagy ha közvetlen veszély elhárításáról van szó.

⁶⁹ Az objektumokon kívül csak a BND szerezhethet információt.

A mintegy 1100 fős, 75 millió eurós⁷² költségvetéssel rendelkező Hivatal 2012-től új szervezeti struktúrával rendelkezik. Központi Hivatalból, és – az ország területét lefedő – hét elhárító állomásból⁷³ áll. A MAD, honi területen kívül, kihelyezett állomásokkal rendelkezik a Bundeswehr külföldi kontingenseinél és az Alkotmányvédelmi Hivatal iskolájában is.

A MAD Kölnben található központja négy szakmai és egy támogatóosztályból áll. Az I. számú osztály látja el a tervezési és az együttműködési feladatokat, továbbá az operatív támogatótevékenységet, a II. osztály felelősségi területe az extrémizmus-, a terror-, a kém- és a szabotázselhárítás, amelynek része a kiberbiztonság is. A III. osztály a külföldi hadműveleti elhárító osztály, amely magában foglalja a külföldi szolgálatban lévő erők fizikai védelmét⁷⁴ is. A IV. osztály feladata a személyi, anyagi, titok- és szabotázs védelem. Az osztály közreműködik a biztonsági ellenőrzések végrehajtásában, és felelős (többek között) a Védelmi Minisztérium központi objektumaiba érkező postai küldemények biztonsági átvizsgálásáért is.

A 2012-ben végrehajtott átszervezés során az I. osztályon belül megalakult egy új szervezeti elem, amely a Katonai Elhárító Hivatal tevékenységének hosszú távú fejlesztéséért felelős. A tapasztalt szakemberekből álló részleg tudományos alapossággal elemzi az elhárítómunka jövőjét befolyásoló trendeket, új szakmai eljárásokat dolgoz ki, illetve javaslatot tesz a szervezeti struktúra, a munkafolyamatok, a humán erőforrás-menedzsment, valamint a kiképzés-oktatás területeit illetően.

3.1.4. Törökország

A török nemzetbiztonsági rendszer központi szervezete a Nemzetbiztonsági Tanács (MGK⁷⁵), amely – a végrehajtói ág részéről – politikailag felügyeli a szolgálatok tevékenységét. Az 1960-ban, a katonai puccsot követően létrehozott MGK elnöke az államfő, tagjai a miniszterelnök, a miniszterelnök-helyettes (igazságügyi miniszter), a belügy- és a védelmi miniszter, valamint a haderő és a haderőnemek parancsnokai, illetve az MGK főtitkára. Az MGK – nemzetbiztonsági szerepe mellett – meghatározó funkciót tölt be az ország biztonsági rendszerében is. Kéthavonta ülésezik.

⁷⁰ 2015. január 1-től.

⁷¹ 2015. február 1-től.

⁷² 2016 évi árfolyamon számolva mintegy 23 milliárd forint.

⁷³ Schwielowsee, München, Stuttgart, Koblenz, Hilden, Hannover, Kiel.

⁷⁴ Force Protection.

⁷⁵ Milli Güvenlik Kurulu.

A török nemzetbiztonsági szolgálatok:

- Nemzeti Hírszerző Szervezet (MIT⁷⁶);
- Közbiztonsági Államtitkárság (KDGM⁷⁷);
- Vezérkar Felderítő Főcsoportfőnöksége.

A fenti szervezeteken túl a Pénzügyminisztérium Pénzügyi Bűncselekményeket Vizsgáló Egysége (MASAK⁷⁸), a Vámügyi Minisztérium vámőrsége, valamint az Erdészeti Minisztérium erdőőrsége is rendelkezik nemzetbiztonsági feladatkörökkel.

Nemzeti Hírszerző Szervezet (MIT)

Eredeti megnevezés: Milli Istihbarat Teskilati

Angol megnevezés: National Intelligence Organization

Székhely: Ankara, Cankaya Ulus

Internet: <http://www.mit.gov.tr/>

A Nemzeti Hírszerző Szervezet Törökország elsőszámú nemzetbiztonsági szolgálata, közvetlenül a miniszterelnök felügyelete alá tartozik. Az 1965-ben létrehozott polgári nemzetbiztonsági szolgálat hírszerzést és elhárítást végez. Bel- és külföldön egyaránt folytat tevékenységet. A Szolgálat működését az 1984-es 2937. számú törvény határozza meg.

Rendeltetése: információk gyűjtése az ország elleni fenyegetésekről, potenciális fenyegetésekről és kockázatokról bel- és külföldi források felhasználásával, továbbá az állami döntéshozók tájékoztatása. Fő feladata: az ország területi és nemzeti integritását, létét, függetlenségét, biztonságát, alkotmányos rendjét, valamint a nemzeti hatalom gyakorlását veszélyeztető információk gyűjtése, értékelése-elemzése és jelentése. A MIT információinak fő felhasználói az államfő, a miniszterelnök, a vezérkari főnök és az MGK főtárháza.

A Szolgálatot a Miniszterelnökség államtitkár-helyettese vezeti. Az alkalmazottak létszáma 5000 fő. Költségvetése egy milliárd török líra (88 milliárd forint). A MIT főbb szervezeti komponensei:

- Stratégiai Elemző Igazgatóság;
- Elhárító Igazgatóság;
- Külső Műveletek Igazgatósága;
- Biztonsági Hírszerző Igazgatóság;
- Elektronikai és Technikai Hírszerző Igazgatóság;
- Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság.

A fenti szervezeteken kívül a Szolgálatnál különböző adminisztratív jellegű komponensek (jogi, média, személyügyi, oktatási stb.) is vannak.

Közbiztonsági Államtitkárság (KDGM)

⁷⁶ Milli Istihbarat Teskilati.

⁷⁷ Kamu Düzeni ve Güvenliği Müstesarlığı.

⁷⁸ Mali Suclari Araştırma Kurulu.

Eredeti megnevezés: Kamu Düzeni ve Güvenligi Müstesarligi
Angol megnevezés: Undersecretariat of Public Order and Security
Székhely: 149 Bakanliklar – Cankaya Ankara
Internet: <http://www.kdgm.gov.tr/>

A Belügyminisztérium kötelékében 2010-ben létrehozott nemzetbiztonsági szolgálat a miniszterelnök-helyettes közvetlen felügyelete alatt végzi munkáját. A Szolgálat tevékenységét a 2010/5952. számú törvény szabályozza. A KDGM rendeltetése a terrorizmus elleni fellépés koordinálása és végzése.

Feladata: politikai irányok meghatározása, stratégiák készítése; információk gyűjtése, elemzése, megosztása a rendvédelmi és a nemzetbiztonsági szervezetek között; a szervezetek közötti koordináció erősítése; a közvélemény tájékoztatása a nemzeti és a nemzetközi terrorellenes fellépésről; az emberi jogok érvényesülésének biztosítása.

A szervezetet a Belügyminisztérium helyettes államtitkára vezeti.

Vezérkar Felderítő Főcsoportfőnöksége

Eredeti megnevezés: Generalkurmay Başkanligi
Angol megnevezés: Department of Intelligence of General Staff
Internet: <http://www.tsk.tr/>

A Vezérkari egyik szervezeti komponenseként működik, katonai hírszerzést folytat. A különleges műveletek végrehajtásáért is felel. A szervezetet főcsoportfőnök vezeti (háromcsillagos tábornok).

A Felderítő Főcsoportfőnökségen kívül, a haderőnemi parancsnokságokon, az alábbi hírszerző szervezetek működnek:

- Szárazföldi Csapatok Parancsnokságának katonai hírszerző szervezete;
- Légierő Parancsnokságának katonai hírszerző szervezete;
- Haditengerészet Parancsnokságának katonai hírszerző szervezete;
- Parti Őrség Parancsnokságának katonai hírszerző szervezete;
- Csendőrség Parancsnokságának Hírszerző és Terrorellenes Szervezete.

A fenti parancsnokságok elsősorban a saját adatszerző szervezeteik által megszerzett információk feldolgozását végzik. Az alárendeltségükbe tartozó katonai szervezeteket és parancsnokaikat látják el elemzett-értékelt információkkal.

3.2. Egyéb európai országok

3.2.1. Albánia

A jelenlegi albán nemzetbiztonsági rendszert 1998-ban⁷⁹ alakították ki, azóta csak kismértékben módosították. Az országban két nemzetbiztonsági szolgálat, a polgári Állami Hírszerző Szolgálat (SHISH⁸⁰) és a Katonai Biztonsági és Hírszerző Ügynökség (AISM⁸¹) működik.

A nemzetbiztonsági rendszer legfelső szintű irányítását az államfő elnökletével ülésező Nemzetbiztonsági Tanács végzi. Tagjai: a miniszterelnök, a házelnök, a védelmi, a belügy- és a külügyminiszter, a vezérkari főnök, valamint a SHISH főigazgatója. A szolgálatok törvényességi ellenőrzését a parlament Nemzetbiztonsági Bizottsága látja el.

Albánia korábbi nagyfokú izolációjából⁸² és az albán nép földrajzi széttagoltságából⁸³ adódóan mindkét szolgálat elsősorban elhárító- és biztonsági tevékenységet végez. Az országon belül, illetve külföldön az albánok által lakott térségekben rendelkezik információszerző képességgel.

Állami Hírszerző Szolgálat

Albánul: Shërbimi Informativ i Shtetit (SHISH)

Angolul: State Intelligence Service (SIS)

Székhely: Tirana, Kongresi i Manastirit utca

Internet: <http://www.shish.gov.al/>

Az Állami Hírszerző Szolgálat a hírszerzésért és az elhárításért egyaránt felelős a polgári nemzetbiztonsági szolgálat. Alaprendeltetése: információgyűjtés Albánia nemzetbiztonságát veszélyeztető kockázati tényezőkről; az ország szuverenitásának és alkotmányos rendjének védelme; a terrorizmus, a kábítószer-termelés és -kereskedelem elleni harc; a tömegpusztító fegyverek előállításának és proliferációjának megakadályozásában való részvétel; a környezetkárosító tevékenység, valamint a szervezett bűnözés felszámolása. Nem jogosult rendőri nyomozati tevékenység folytatására, a védelem területén sem folytathat információgyűjtést. Feladatát a 2004. évi 9322., a Nemzetbiztonsági Stratégiát tartalmazó törvényben rögzített irányelvek alapján látja el.

⁷⁹ Az albán gazdaság 1997-ben az állami szintű piramisjátékok következtében összeomlott. A közrend helyreállítása érdekében nemzetközi katonai beavatkozásra volt szükség. A botrány a titkosszolgálatokat is érintette.

⁸⁰ Shërbimi Informativ Shtetit.

⁸¹ Agjencia e Inteligjencës dhe Sigurisë së Mbrojtjes.

⁸² Albánia teljhatalmú sztálinista diktátora, az országot 1946–1985 között vezető Enver Hoxha nemcsak a Nyugatot tekintette ellenségnek, hanem a Varsói Szerződés tagországait, majd Mao Ce-tung halálát követően Kínát is.

⁸³ Albániában 3,1 millió, Koszovóban 1,6 millió, Törökországban és Macedóniában fél-félmillió, Görögországban negyedmilió, Európa többi országában 1,5 millió, Észak-Amerikában pedig negyedmilió albán él.

A Szolgálat működését elsősorban az Alkotmány és az 1998. évi 8391., az Állami Hírszerző Szolgálat létrehozásáról szóló törvény szabályozza. Tevékenységét a miniszterelnök irányítja, törvényességi felügyeletét a főügyész, költségvetési ellenőrzését pedig az Állami Számvevőszék látja el.

Nemzetközi együttműködést csak kormányzati felhatalmazás alapján folytathat.

A Szolgálatot igazgató vezeti, akit a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök határozatlan időre nevez ki. Munkáját helyettes segíti, továbbá a kormány által kinevezett főfelügyelő ellenőrzi.

A Szolgálat fő szervezeti komponensei a Szervezett Bűnözés Elleni, a Kábítószerrel Kapcsolatos Bűncselekmények Elleni, a Terrorrelhárító, a Környezetkárosítás Elleni, a Kiberbűnözés Elleni, valamint a Támogató és Ellátó Főosztály.

A Szolgálat (Albánián belül) fejlett technikai adatszerző képességgel rendelkezik.

A személyi állomány közalkalmazottakból áll, akiknek többsége a Tiranában települt központi szervezeteknél látja el feladatát. Emellett a Szolgálat az ország 12 adminisztratív körzetében helyi kirendeltségeket, a szomszédos országokban pedig – fedésben – hírszerző állomásokat működtet.

A 2013-ban hatalomra került balközép kormány azzal vádolta a Szolgálatot, hogy 2005–2013 között, a konzervatív kormány időszakában politikai megrendelés alapján lehallgatott ellenzéki politikusokat. A bizalomvesztés következtében az AISM (szakmai téren) domináns helyzetbe került a Szolgálattal szemben.

Katonai Biztonsági és Hírszerző Ügynökség

Albánul: Agjencia e Inteligjencës dhe Sigurisë së Mbrojtjes

Angolul: Defence Intelligence and Security Agency (DISA)

Internet: <http://www.mod.gov.al/index.php/agjencia-e-inteligjences-se-mbrojtjes-aim>⁸⁴

A Katonai Biztonsági és Hírszerző Ügynökséget a 2014. évi 65., a Katonai Biztonsági és Hírszerző Ügynökségről szóló törvény alapján hozták létre katonai hírszerzési, valamint elhárítási és biztonsági feladatok ellátására. Az Ügynökség a Védelmi Minisztérium egyik igazgatóságaként, a védelmi miniszter közvetlen alárendeltségében működik. Elődszervezeténél lényegesen nagyobb hatáskörrel rendelkezik.

Működési körzete Albánián és annak közvetlen szomszédságán kívül mindazon országokra kiterjed, ahol albán katonai kontingensek feladatokat látnak el.⁸⁵ Fő erőfeszítését az elhárítási és a biztonsági szakterületekre összpontosítja. A katonaiattasé-szolgálat az Ügynökségtől elkülönülten működik.

Alaprendeltetése: a fegyveres erők hírszerző támogatása az ország szuverenitásának és alkotmányos rendjének védelme, valamint a nemzetközi békefenntartó

⁸⁴ Az Ügynökségnek nincs saját honlapja. A róla szóló információk a védelmi minisztérium honlapján érhetők el.

⁸⁵ Afganisztán (Határozott Támogatás Misszió), Koszovó (KFOR) és Bosznia-Hercegovina (EUFOR „Althea” Misszió).

tevékenység végzése során. Információszerző tevékenysége az ország biztonságát, szuverenitását, közrendjét, valamint a haderő feladatellátását veszélyeztető tevékenységekre is kiterjed. Az Ügynökség látja el a haderő személyi állományának biztonsági védelmét és végzi nemzetbiztonsági ellenőrzését. A jogelődje által 2010-ben a SHISH-től átvett feladata az állami intézményrendszer kommunikációs csatornáinak és információs rendszereinek kibervédelme is, amelynek során ellenőrzi a SHISH tevékenységét is.

Nemzetközi együttműködést a NATO keretében önálló hatáskörben folytathat.

Az Ügynökség élén – a védelmi miniszter javaslatára, a miniszterelnök által határozatlan időre kinevezett – igazgató áll. Munkáját helyettes segíti. A személyi állomány döntő hányadát hivatásos katonák alkotják. Az igazgató vezetői beosztások betöltésére vonatkozó személyi javaslatait a védelmi miniszter hagyja jóvá.

Az Ügynökség kifejezetten stratégiai szintű hírszerzést folytat. Emberi erővel folytatott hírszerzés és – az Amerikai Egyesült Államoktól az albán haderő külföldi műveleti tevékenységének támogatására kapott lehallgatóberendezések alkalmazásával – a technikai adatszerzés területén is rendelkezik képességekkel. A hírszerző kapacitását az országhatáron belül alkalmazza, a haderő külföldi szerepvállalása esetén kizárólag az albán katonák biztonsági ellenőrzését látja el. Szoros, de mellérendelt kapcsolatban van a csapatfelderítésért felelős Felderítő Csoportfőnökséggel.

Az Ügynökség költségvetése, szervezeti felépítése és egyes komponenseinek települési körzetei nem nyilvános adatok.

3.2.2. Azerbajdzsán

Azerbajdzsánban a Szovjetunió felbomlását (1991) követően 2015. december közepéig az egyetlen nemzetbiztonsági szervezet a kormány alárendeltségébe tartozó Nemzetbiztonsági Minisztérium volt. A Szovjetunió Állambiztonsági Bizottság (Komitet Goszudarsztvennoj Bezopasnosztyi – KGB) azerbajdzsáni szervezetének bázisán megalakult Nemzetbiztonsági Minisztérium (azeri megnevezése: Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi; orosz megnevezése: Министерство национальной безопасности; orosz megnevezése fonetikusán: Minisztjersztvo nacionálnoj bezopasnosztyi; angol megnevezése: Ministry of National Security MNS) 1991. november 1-jétől 2015. december 14-ig működött. Az azerbajdzsáni KGB tagja, majd vezetője volt Heydər Əliyev, aki haláláig a függetlenné vált Azerbajdzsán első államfője, a jelenleg elnöki pozícióban lévő államfő, İlham Əliyev édesapja volt.

Az azerbajdzsáni elnök 2015 végén rendeletben oszlatta fel a minisztériumot, és a nemzetbiztonsági feladatokat bel- és külföldi területekre osztotta. A döntés eredményeként megalakult az Állambiztonsági Szolgálat és a Külföldi Hírszerző Szolgálat.

Állambiztonsági Szolgálat (DTX)

Azeriül: Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti

Angolul: State Security Service – SSS
Székhely: AZ1006, Bakı şəhəri, Parlament prospekti 14.
Internet: <http://www.dtx.gov.az/>

Az államfő felügyelete alatt működő polgári nemzetbiztonsági szolgálat elhárítótevékenységet folytat az ország területére kiterjedően. Nyomozóhatósági jogkörökkel is rendelkezik. A hagyományos elhárítófeladatok mellett felelős az államtitkok védelméért, valamint a terrorizmus elleni küzdelemért is.

Külföldi Hírszerző Szolgálat (XKK)

Azeriül: Xarici Kəşfiyyat Xidməti (XKK)
Angolul: Foreign Intelligence Service – FIS

Az államfő felügyelete alatt működő polgári nemzetbiztonsági szolgálat hírszerzést folytat az ország határain túl.

A két új szolgálat megalakítását és állománnyal való feltöltését 2016 végéig tervezték. A szolgálatok részletes szervezete és feladatrendszere nem ismert.

A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységét szabályozó hatályos jogszabályok: Alkotmány, Nemzetbiztonsági törvény, a hírszerzésről és elhárításról, a műveleti és nyomozati cselekményekről, az államtitokról, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló törvények.

A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységének sajátosságai:

Az azerbajdzsáni biztonságpolitikai helyzetet, valamint a szolgálatok feladatrendszerét alapvetően befolyásolja az Örményországgal fennálló, háború kirobbanásával fenyegető befagyott konfliktus. Kiemelt célországként szerepel Örményország, illetve a kaukázusi térség egésze. Az Oroszország irányába megnyilvánuló kétarcú állami politika a szolgálatokra is jellemző. Egyrészt együttműködésre törekednek, másrészt igyekeznek feltárni az orosz–örmény kapcsolatrendszer gyengeségeit és kijátszani azokat Örményország ellen. Oroszország – az Örményországgal kötött stratégiai szövetségnek, illetve a kaukázusi régióra gyakorolt befolyásának és kialakított pozíciójának köszönhetően – megkerülhetetlen Azerbajdzsán számára a hegyi-karabahi befagyott konfliktus rendezésének kérdésében.

3.2.3. Belgium

A belga nemzetbiztonsági rendszer felépítéséről, feladatairól a hírszerző és a biztonsági szolgálatokról szóló 1998. november 30-i törvény rendelkezik. Ezen kívül két királyi rendelet vonatkozik még a nemzetbiztonsági szolgálatokra.

Az 1996. június 21-én kelt két rendelet közül az egyik, a hírszerző és a biztonsági szolgálatok felügyeletét ellátó miniszteri bizottság megalakításáról, míg a másik a hírszerző és biztonsági felsőfokú tanintézet létrehozásáról szól.

Az ország nemzetbiztonsági rendszere egyszerű és átlátható. Két (egy polgári és egy katonai) nemzetbiztonsági szolgálat működik. Közülük az egyik az igazságügyi miniszter felügyelete alá tartozó (a belügyminiszter utasításai alapján tevékenykedő) Állambiztonsági Szolgálat (SE⁸⁶). A másik a védelmi miniszter alárendeltségében működő katonai hírszerző és elhárító szervezet, az Általános Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (SGRS⁸⁷).

A nemzetbiztonsági szervezetek törvényességi felügyeletét 1991 óta egy állandó parlamenti bizottság, a Hírszerző és Biztonsági Szolgálatok Állandó Felügyeletének Bizottsága (Committee I⁸⁸) látja el. A nemzetbiztonsági szervezetekkel kapcsolatos kormányzati koordinációt és felügyeletet a Hírszerzési és Biztonsági Miniszteri Bizottság⁸⁹ gyakorolja. Feladata a kormány politikai szándékának érvényesítése a hírszerzéssel és a nemzetbiztonsággal kapcsolatban. A bizottság tagjai: a miniszterelnök, a külügyminiszter, az igazságügyi miniszter, a védelmi miniszter, a belügyminiszter és a gazdasági miniszter. A szolgálatok tevékenységének koordinálását a Fenyegtettségelemző Koordinációs Szervezet (OCAM⁹⁰) végzi. Elsősorban a terrorista és szélsőséges szervezetekkel és személyekkel kapcsolatos, az SGRS-től és az SE-től kapott titkosszolgálati jelentések elemzésére támaszkodik. Az OCAM az igazságügyi, illetve a belügyminiszter közös felügyelete alatt látja el feladatát.

Állambiztonsági Szolgálat (SE)

Franciául: la Sûreté de l'État

Angolul: State Security Service

Székhely: Boulevard du Roi Albert II, 6, Brüsszel

Az Állambiztonsági Szolgálat az ország belső biztonságáért felelős polgári titkosszolgálat. Kizárólag az ország területén belül végzi tevékenységét. Állampolgárokkal szembeni intézkedésre nem jogosult. Feladatai közé tartozik a terrorizmus és a szélsőséges ideológiát képviselő csoportok elleni küzdelem, a kémelhárítás, valamint a szervezett bűnözés és az ipari kémkedés elleni fellépés. Kiemelt feladatát képezi a kormányzati infrastruktúra és a főbb ipari létesítmények biztonsági védelme. A Szolgálat látja el a Belgiumba érkező külföldi állami vezetők személyi védelmével kapcsolatos feladatokat, valamint az igazságügyi és a rendvédelmi szervezetek technikai támogatását is.

⁸⁶ la Sûreté de l'État.

⁸⁷ le Service Général du Renseignement et de la Sécurité.

⁸⁸ Comité Permanent de Contrôle des Services de Renseignements et de Sécurité.

⁸⁹ le Comité Ministériel du Renseignement et de la Sécurité.

⁹⁰ Organe de Coordination pour Analyse de la Menace.

A Szolgálat két, műveleti és elemző igazgatóságból áll. A Műveleti Igazgatóság hírszerző, biztonsági és személyi védelmi részlegekre tagolódik.

Általános Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (SGRS)

Franciául: le Service Général du Renseignement et de la Sécurité

Angolul: General Information and Security Service

Székhely: Brüsszel

Internet: –

Az SGRS Belgium katonai hírszerző szolgálata, a védelmi miniszter alárendeltségében működik. A szervezet főigazgatója egyben a vezérkari főnök hírszerző és biztonsági helyettese (Sous-chef d'État Major Renseignement et Sécurité – ACOS IS) is. Az SGRS feladatai közé tartozik az ország ellen irányuló támadó szándékok felfedése, a külföldön élő belga állampolgárok védelme, részvétel a haderő külföldi szerepvállalásával kapcsolatos döntések előkészítésében. A szervezet hatáskörébe tartozik a haderő létesítményeinek, személyi állományának ellenérdekelt szolgálatokkal, szélsőséges csoportokkal, valamint szervezett bűnözői körökkel szembeni védelme. A Szolgálat információvédelmi és kiberbiztonsági feladatokat is ellát, valamint technikai támogatást nyújt a rendvédelmi és az igazságügyi szervezeteknek. Az SGRS főbb szervezeti komponensei: Hírszerző Igazgatóság, Elhárító Igazgatóság, Támogató Igazgatóság, valamint a Katonai Biztonság és Biztonsági Tanúsítványok Igazgatósága.

3.2.4. Bosznia-Hercegovina

Bosznia-Hercegovinában az 1991–1995 közötti polgárháború során és az azt követő, közel tízéves időszakban a három alkotmányos nemzetnek (bosnyák, szerb és horvát), illetve a két entitásnak (Bosznia-Hercegovinai Föderáció, boszniai Szerb Köztársaság) saját hírszerző és elhárító szervezetei voltak. Az egységes állam kialakításának főként a nemzetközi közösség által támogatott, felügyelt és ösztönzött igénye, valamint az ország euroatlanti integrációs törekvései követelték meg az országos hatáskörű nemzetbiztonsági szolgálatok megalakítását.

Az állami szintű nemzetbiztonsági szervezetek létrehozása nemzetbiztonsági reformfolyamat keretében történt, 2002 és 2004 között. A reform eredményeként jelenleg két önálló országos hatáskörű, nemzetbiztonsági jogkörökkel rendelkező szervezet működik Bosznia-Hercegovinában: a Hírszerző és Biztonsági Ügynökség (OSA⁹¹) és az Állami Nyomozó és Biztonsági Ügynökség (SIPA⁹²). A katonai hírszerzés és elhárítás feladatainak bizonyos hányadát a Védelmi Minisztérium Hírszerzési és Biztonsági

⁹¹ Obavještajno-sigurnosna agencija.

⁹² State Investigation and Protection Agency; bosnyák, horvát és szerb nyelven: Drzavna Agencija za Istrage is Zastitu.

Főosztálya látja el, ugyanis az országban egyelőre nincs önálló katonai nemzetbiztonsági szolgálat.

Hírszerző és Biztonsági Ügynökség (OSA)

A nemzetbiztonsági reform legfontosabb komponenseként az állami szintű parlament két háza 2004 márciusában elfogadta a Hírszerző és Biztonsági Ügynökségről szóló törvényt, aminek következtében megalakult az OSA. Az Ügynökség az ország egyetlen polgári hírszerző-elhárító szolgálata, amely információkat gyűjt, elemez és továbbít az állami szintű felhasználóknak. Fő feladata:

hozzájárulás Bosznia-Hercegovina biztonsága, szuverenitása, területi integritása és alkotmányos rendjének védelméhez. A Szolgálat központja Szarajevóban, a Mehmed Spaha utca 7. szám alatt található.

Az OSA tevékenységének felügyelete több szinten valósul meg. A szakmai felügyeletet az Államelnökség, a kormány szerepét betöltő Miniszterek Tanácsa és az utóbbiból megalakított kabinet gyakorolja. Az Államelnökség felügyeleti tevékenysége elsősorban a szolgálathoz delegált, az államfő által kinevezett és irányított főszemlélőn keresztül érvényesül. A legfőbb felügyeletet a Miniszterek Tanácsa és a kabinet gyakorolja, amelyeknek tagja a nemzetbiztonsági feladatokért felelős biztonsági miniszter is. A Miniszterek Tanácsa jóváhagyja az OSA Szervezeti és Működési Szabályzatát, kiadja az éves hírszerzési és elhárítási direktívát és az éves feladattervet. A felügyelet hatékonyabbá tétele érdekében a kabinet Hírszerző Végrehajtó Bizottságot hozott létre. A Bizottság keretében titkárságot működtet Hírszerző-Biztonsági Tanácsadó Szolgálat néven. Az OSA parlamenti ellenőrzését az országgyűlés két házának hat-hat tagjából álló, Vegyes Hírszerző-Biztonsági Bizottság végzi.

Az OSA-t főigazgató és helyettese vezeti. A vezetőket beosztásukba a Miniszterek Tanácsa nevezi ki a kabinet javaslatára, az Államelnökséggel, a Hírszerző Végrehajtó Bizottsággal, valamint a Vegyes Hírszerző-Biztonsági Bizottsággal folytatott konzultációt követően. Az alkotmányos nemzetek közötti megállapodással összhangban az OSA főigazgatója mindig bosnyák nemzetiségű, jelenleg Osman Mehmedagić. A főigazgató-helyettesi beosztást boszniai szerb nemzetiségű vezető, jelenleg Trifko Buha látja el. A főszemlélő személyére a boszniai horvátok tesznek javaslatot. A beosztást jelenleg Damir Bevanda tölti be. A szervezeten belül a főigazgató közvetlen alárendeltségébe tartozik az adminisztrációs terület, a kiképző központ, a technikai támogató, az elemző és a belső vizsgálati részleg, valamint az összekötő iroda. A főigazgató-helyettes irányítja a műveleti feladatokat, valamint a Szarajevóban, Brčkoban, Banja Lukában és Mostarban települt regionális OSA-központok tevékenységét.

Állami Nyomozó és Védelmi Ügynökség (SIPA)

A SIPA 2002-ben, az Információs és Védelmi Ügynökségről szóló törvény elfogadását követően alakult meg. Működését a 2004 júniusában jóváhagyott, az Állami Nyomozó és Védelmi Ügynökségről szóló törvény szabályozta. A törvény szerint a SIPA a Biztonsági Minisztérium alárendeltségébe tartozik. Feladata: a bűncselekmények megelőzése, felderítése, kivizsgálása (különös tekintettel a szervezett bűnözésre, a terrorizmusra, a háborús bűnök elkövetésére, az emberkereskedelemre és más kiemelt bűnesetekre), továbbá a középületek fizikai és technikai védelme, valamint ezen ügyekkel összefüggésben információk gyűjtése és elemzése. A szervezet központja Kelet-Szarajevóban, a Nikola Tesla utca 59. szám alatt található. Kirendeltségei működnek Banja Lukán, Mostarban és Tuzlán.

A SIPA-t főigazgató és helyettese vezeti, akiket a Miniszterek Tanácsa nevez ki beosztásukba. A főigazgatói beosztást mindig boszniai szerb vezető, jelenleg Perica Stanić tölti be. A főigazgató-helyettes boszniai horvát nemzetiségű, jelenleg Djuro Knežević. A főigazgató segítője jelenleg a bosnyák nemzetiségű Jasmin Gogić. A SIPA szervezeti felépítése egy klasszikus, országos hatáskörű nyomozóhatóságot tükröz.

Védelmi Minisztérium Hírszerzési és Biztonsági Főosztálya

A Védelmi Minisztérium Hírszerzési és Biztonsági Főosztályának feladata a haderő katonai hírszerző és elhárító biztosítása, ezen belül a személyi állomány biztonsági ellenőrzésének végrehajtása. Az utóbbi feladat során a minősített iratokba történő betekintés elbírálásával kapcsolatos ellenőrzéseket az OSA munkatársai végzik. A Főosztályon belül működik a katonai hírszerzésért és programokért felelős osztály, a biztonsági és elhárító osztály, a hírszerző és stratégiai elemzőosztály, valamint a támogatóosztály. A Főosztály vezetője a boszniai szerb Marinko Šiljegović.

3.2.5. Bulgária

A bolgár nemzetbiztonsági rendszer alapjait a rendszerváltást követően, 1990-ben alakították ki. Szervezetét ismétlődő botrányok⁹³ miatt azóta többször is (általában kormányváltásokat követően) módosították.

Az országban jelenleg öt nemzetbiztonsági szolgálat, három polgári és két katonai működik:

- Állami Hírszerző Ügynökség (DAR⁹⁴) – polgári hírszerző szolgálat;
- Állami Nemzetbiztonsági Ügynökség (DANSZ⁹⁵) – polgári elhárító szolgálat;
- Katonai Hírszerző Szolgálat (SZVI⁹⁶) – katonai hírszerző szervezet;

⁹³ A szolgálatokat bolgár politikusok illegális lehallgatásával és minősített információk idegen hatalmak – főként Oroszország – számára történő kiszivároztatásával vádolták meg.

⁹⁴ Държавна агенция Разузнаване.

⁹⁵ Държавна агенция Национална сигурност.

⁹⁶ Служба Военна информация.

- Katonai Rendőri Szolgálat (SZVP⁹⁷) – katonai elhárító szervezet;
- Operatív Eszközök Állami Ügynöksége (DATO⁹⁸) – a magyar Nemzetbiztonsági Szakszolgálat bolgár megfelelője, a szolgálatok operatív technikai kiszolgálásáért felelős.

A nemzetbiztonsági rendszer legfelső szintű irányítását az államfő elnökletével ülésező Nemzetbiztonsági Konzultatív Tanács végzi. Tagjai: a miniszterelnök, a védelmi, a belügy-, a külügy- és a pénzügyminiszter, a vezérkari főnök, valamint minden parlamenti frakcióval rendelkező párt képviselőjében egy-egy személy. A nemzetbiztonsági szolgálatok az illetékes parlamenti bizottságok és az ügyészség törvényességi felügyelete alatt állnak, tevékenységüket a kormány a miniszterelnökön és az illetékes szakminisztereken keresztül irányítja.

Állami Hírszerző Ügynökség (DAR)

Bolgáruul (cirill): Държавна агенция Разузнаване (ДАР)

Bolgáruul (latin): Drzsavna Agencija Razuznavanje (DAR)

Angolul: State Intelligence Agency (SIA)

Székhely: 1216 Szófia, Hajduska Poljana utca 12.

Internet: <https://www.dar.bg>

Az Állami Hírszerző Ügynökség Bulgária polgári hírszerző szolgálata. A kormány irányítása alatt áll, országos hatáskörű, önálló költségvetéssel rendelkező szervezet. Hírszerző tevékenységét külföldön és Bulgáriában is végezheti. Jogosult titkosszolgálati módszerek és eszközök alkalmazására. A DAR hazai és nemzetközi együttműködést folytat, aktívan részt vesz az EU és a NATO hírszerző közösségének munkájában.

Működésének alapjait az Alkotmány, a 2015. évi LXXIX., az Állami Hírszerző Ügynökség létrehozásáról szóló törvény és az ahhoz kapcsolódó, a kormány 66/2016. számú (03.28.) rendeletével jóváhagyott végrehajtási utasítás, illetve a 2015. évi LXI., a Bulgária nemzetbiztonságának védelméről szóló törvény szabályozza. Az adatok és információk kezelése során kötelees betartani a 2002. évi XLV., a minősített adatok védelméről szóló, a 2002. évi I., a személyes adatok védelméről szóló, illetve a 2000. évi LV., a nyilvános információkhoz való hozzáférésről szóló törvény előírásait. A titkosszolgálati eszközök és módszerek alkalmazása során az Ügynökség számára⁹⁹ az 1997. évi XCV., a különleges titkosszolgálati eszközök alkalmazásáról szóló törvény az irányadó.

⁹⁷ Служба Военна полиция.

⁹⁸ Държавна агенция Технически операции.

⁹⁹ Valamennyi felsorolt jogszabályt többször is kiegészítették, illetve módosították.

A DAR alaprendeltetése: külföldi eredetű vagy külföldre vonatkozó, Bulgária nemzetbiztonságát érintő politikai és gazdasági információk megszerzése az állami vezetés számára. Kiemelt feladata a nemzetközi terrorizmus és az aszimmetrikus fenyegetések felderítése, valamint nemzetközi információcsere folytatása. Jelentőtevékenysége során felhasznál emberi erővel és technikai eszközökkel szerzett információkat, továbbá titkos és nyílt módszerekkel megszerzett adatokat is. A megszerzett információkról elsősorban a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt, az illetékes szakminisztereket és a parlament elnökét tájékoztatja.

Az Ügynökség élén a kormány javaslata alapján a köztársasági elnök által öt évre kinevezett főigazgató áll. A két főigazgató-helyettest a főigazgató javaslata alapján a kormány nevezi ki öt év időtartamra. Az Ügynökség feletti jogi és szakmai felügyeletet a miniszterelnök által kinevezett felügyelőbiztos gyakorolja. A DAR valamennyi munkatársa köztisztviselő.

A főigazgató közvetlen alárendeltségébe a főigazgató-helyettesek, a Sajtóiroda és a Vezetéstámogató Osztály tartoznak. A felügyelőbiztossal és a Belső Auditészleggel történő együttműködés is a főigazgató vezetési szintjén történik. A fő szervezeti komponenseket négy igazgatóság, négy főosztály és három részleg alkotja. A Hírszerző Igazgatóság az emberi erő felhasználásával folytatott hírszerzésért, az Operatív Technikai Igazgatóság a technikai adatszerzésért, az Információs és Elemző Igazgatóság az elemzés-értékelésért, a Humán Igazgatóság a humánerőforrás-menedzsmentért és a munkatársak szakmai továbbképzéséért felelős. A terrorizmussal és az aszimmetrikus fenyegetésekkel, a nemzetközi együttműködéssel, az Ügynökség tevékenységének pszichológiai támogatásával, illetve a munkatársak biztonsági ellenőrzésével és a minősített információk védelmével egy-egy főosztály foglalkozik. Önálló szervezeti komponenseket képez az archívum, a Jogi Részleg és a Logisztikai Részleg.

A főigazgató minden évben március 31-én jelentést készít a kormánynak az Ügynökség éves munkájáról, amelynek nyílt minősítésű kivonatát közzéteszi.

Az Ügynökség a kormány önálló költségvetési szervezete. A szervezet számviteli ellenőrzését a Bolgár Nemzeti Számvevőszék végzi, amely azonban nem jogosult a speciális rendeltetésű kiadások ellenőrzésére.

Állami Nemzetbiztonsági Ügynökség (DANSZ)

Bolgárul (cirill): Държавна агенция Национална сигурност (ДАНС)

Bolgárul (latin): Drzsavna Agencija Nacionalna Sigurnost (DANSZ)

Angolul: State Agency for National Security (SANS)

Székhely: 1407 Szófia, Cserni Vrah sugárút 45.

Internet: <http://www.dans.bg>

Az Állami Nemzetbiztonsági Ügynökség Bulgária polgári elhárító szolgálata. A 2007. évi CIX., az Állami Nemzetbiztonsági Ügynökség megalakításáról szóló törvény alapján 2008. január 1-jén jött létre.

Alaprendeltetése: Bulgária szuverenitásának, területi integritásának, alkotmányos rendjének és nemzeti érdekeinek, valamint állampolgári szabadságjogainak védelme.

Fő tevékenységi területei: a kémelhárítás, az alkotmányellenes szervezkedések elleni védelem, valamint a korrupció és a pénzmosás elleni harc. Emellett foglalkozik: a gazdasági-pénzügyi fenyegetések és a környezeti károkozás elhárításával; hazai bázisú terrorelhárítással; a fegyverkereskedelem és a proliferáció elleni fellépéssel; a stratégiai fontosságú objektumok védelmével; a kibervédelemmel; valamint az illegális migráció által jelentett biztonsági kockázatok kezelésével. Az Ügynökség Bulgáriában a minősített információk védelmére kijelölt állami főhatóság. Szerteágazó működése során szinte valamennyi hatályos bolgár jogszabályt figyelembe kell vennie.

Az Ügynökség a kormány alárendeltségében, önálló költségvetési szervezetként működik. Törvényességi ellenőrzését külön erre a célra létrehozott parlamenti bizottság, valamint az ügyészség végzi.

Fő együttműködő partnerei a hazai társszolgálatok és hatóságok. A regionális vagy globális fenyegetések és kihívások – például kábítószer- és fegyverkereskedelem, szervezett bűnözés – kezelése érdekében részt vesz az EU és a NATO által kezdeményezett multilaterális együttműködési formákban is.

Az Ügynökség élén a miniszterelnök által jelölt és a parlament plenáris ülése által elfogadott főigazgató áll. Kinevezése öt évre szól.

A DANSZ fő szervezeti komponensei: Kémelhárító Igazgatóság, Nyomozó Igazgatóság, Operatív Technikai Igazgatóság, Elemző és Előrejelző Igazgatóság, Információ- és Kibervédelmi Igazgatóság. Az Ügynökség nagy hangsúlyt fektet a bulgáriai hatóságok munkájának támogatására. Minden igazgatóság foglalkozik a szakterületét érintő módszertani elemzéssel is.

Katonai Hírszerző Szolgálat (SZVI)

Bolgárul (cirill): Служба Военна информация (СВИ)

Bolgárul (latin): Służsba Vojenna Informacija (SZVI)

Angolul: Defence Information Service (DIS)

Székhely: 1000 Szófia, Džakon Ignatij utca 3.

Internet: <http://dis.mod.bg>

A Katonai Hírszerző Szolgálat a 2009. évi XXXV., a bolgár fegyveres és védelmi erőkről szóló törvény alapján, a Védelmi Minisztérium alárendeltségében működik. Tevékenységének jogi alapját a 2015. évi LXXXVIII., a Katonai Hírszerző Szolgálatról szóló törvény képezi, amely rögzíti szervezeti felépítését és létszámát is. Törvényességi ellenőrzését a parlament Védelmi Bizottsága látja el. A Szolgálat a Bizottság számára munkájáról éves összefoglaló jelentést készít.

A Szolgálat alaprendeltetése a hadászati szintű katonai hírszerzés¹⁰⁰ és a válságkezelő műveletek során külföldön települt bolgár katonai kontingensek felderítőbiztosítása. A szervezet a biztonsági helyzet folyamatos megfigyelése és a kockázati tényezők értékelése alapján biztosítja a szükséges információkat a felhasználók számára. Fő feladata a válságövezetek, a nemzetközi terrorizmus és az illegális migráció eseményeinek nyomon követése. Fő erőfeszítését Bulgáriára, a fekete-tengeri régióra és azokra az országokra összpontosítja, ahol bolgár katonai kontingensek tevékenykednek.¹⁰¹

Feladatai ellátásához emberi erőforrások felhasználásával és technikai eszközökkel is végez titkos információszerzést. Elemzéseket és előrejelzéseket készít a védelmi vezetés számára, működteti a katonadiplomáciai szolgálatot, együttműködik a hazai társszolgálatokkal és a külföldi partnerszolgálatokkal, valamint részt vesz a NATO és az EU hírszerző közösségének munkájában.

A Szolgálat élén a védelmi miniszter által jelölt és a miniszterelnök által öt évre kinevezett főigazgató áll. Munkáját két helyettes segíti. A szervezetet a Hírszerző, az Elemző-értékelő és a Logisztikai Igazgatóság, a Biztonsági, a Pénzügyi, a Jogi és a Vezetéstámogató Osztály, a Számviteli Ellenőrzőrszleg, valamint a Sajtóiroda alkotja. Állományában főként hivatásos katonák, kisebb számban közalkalmazottak teljesítenek szolgálatot.

A Szolgálat a Védelmi Minisztérium 1. számú épületében, a minisztérium fő szervezeti komponenseivel együtt települ.

A Katonai Hírszerző Szolgálat 26 országban működtet attaséhivatalt. A katonai attasék átkreditalásával Bulgáriának 45 országban van katonadiplomáciai képviselője.

¹⁰⁰ A csapatfelderítésért a Vezérkar alárendeltségében működő Felderítő Csoportfőnökség (J-2) a felelős.

¹⁰¹ Afganisztán (Határozott Támogatás Misszió), Bosznia-Hercegovina (EUFOR „Althea” Misszió).

Katonai Rendőri Szolgálat (SZVP)

Bolgárul (cirill): Служба Военна полиция (СВП)

Bolgárul (latin): Szluzsba Vojenna Policija (SZVP)

Angolul: Military Police Service (MPS)

Székhely: 1000 Szófia, Totleben sugárút 34.

Internet: <http://vp.mod.bg>

A Katonai Rendőri Szolgálat a védelmi miniszter közvetlen alárendeltségében működő, a fegyveres erőknél belüli elhárító és rendfenntartó tevékenységért felelős katonai titkosszolgálat. Működésének jogi alapját a 2009. évi XXXV., a bolgár fegyveres és védelmi erőkről szóló és a 2011. évi XLVIII., a katonai rendőrségről szóló törvény képezi. Tevékenységéről éves jelentést készít, amelyet a védelmi miniszter, a vezérkari főnök és más, magasabb beosztásban lévő katonai vezetők zárt ülésen vitatnak meg.

A Szolgálat alaprendeltetése: a Védelmi Minisztérium és háttérintézményei, valamint a fegyveres erők objektumvédelme, személyi állományuk nemzetbiztonsági ellenőrzése, a bűn- és terrorcselekmények megelőzése. Biztonsági tiszteket vezényel a külföldön szolgálatot teljesítő bolgár katonai kontingensek állományába; részt vesz katonai légi balesetek kivizsgálásában; tűzvédelmi feladatokat lát el; információgyűjtő, elemző-értékelő és jelentőtevékenységet végez; ellátja a haderőt érintő közrendvédelmi, továbbá (a polgári társszervezetekkel együttműködve) rendezvény- és mozgásbiztosítási feladatokat. Nyomozati (beleértve az ujjlenyomat- és a DNS-mintavételt is) és őrizetbe vételi jogköre is van. Hazai és nemzetközi körözést is kiadhat.

Nagy erőfeszítéseket tesz a tömeges, illegális migrációval összefüggő válsághelyzetek kezelésére, amelyek során elsősorban a polgári társszolgálatokkal és a rendfenntartó erőkkel működik együtt.

A Szolgálat élén főigazgató áll, aki a védelmi miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozik. A szervezet személyi állományát hivatásos katonák és honvédségi közalkalmazottak alkotják.

A szervezet a Védelmi Minisztérium 2. számú épületében települt parancsnokságból, egy szófiai laktanyában¹⁰² települt logisztikai bázisból és öt regionális parancsnokságból¹⁰³ áll.

¹⁰² Az épület a Cvetan Lazarov professzor sugárút házszámozás nélküli részén található.

¹⁰³ Szófia, Plevén, Várna, Szliven, Plovdiv.

Operatív Eszközök Állami Ügynöksége (DATO)

Bolgárul (cirill): Държавна агенция Технически операции (ДАТО)

Bolgárul (latin): Drzsavna Agencija Tehnicseszki Operacii (DATO)

Angolul: State Agency for Technical Operations (SATO)

Székhely: 1000 Szófia, Szeptember 6-a utca 29.

Internet: <https://www.dato.bg>

Az Operatív Eszközök Állami Ügynöksége a kormány alárendeltségében működő, technikai adatszerzéssel foglalkozó nemzetbiztonsági szakszolgálat. Működésének jogi alapját az 1997. évi XCV., a különleges titkosszolgálati eszközök alkalmazásáról szóló és a 2013. évi CCXLVII., a DATO létrehozásáról szóló törvény képezi. Törvényességi ellenőrzését az operatív technikai eszközök alkalmazásáért felelős államtitkár végzi.

Az Ügynökség fő feladatait a rejtett megfigyelés, a személyi követés, a titkos behatolás, a fénykép-, videó- és hangfelvételek rögzítése, illetve az internetszolgáltatók adatforgalmának ellenőrzése képezi. Emellett a megszerzett adatok alapján elvégzi a célszemélyek pszichológiai profilalkotását is. Tevékenységét a titkosszolgálati módszerek és eszközök alkalmazására jogosult hatóságok – főként a négy másik bulgáriai nemzetbiztonsági szolgálat – megrendelésére végzi.

Fő erőfeszítését a nemzetközi szervezett bűnözés, a nemzetközi terrorizmus, a gazdasági bűnözés, a csempészet, a korrupció, az emberkereskedelem és az illegális határátlépés elleni küzdelemre összpontosítja.

Az Ügynökség élén a miniszterelnök által jelölt és a kormány által négy évre kinevezett főigazgató áll. Munkáját a kormány által kinevezett helyettes segíti.

A DATO központi és területi igazgatóságokból, valamint önálló intézetekből áll. A Belügyminisztérium épületében települt¹⁰⁴ központi igazgatóságok a támogatóerőket egyesítik. Ezek közül a fontosabbak: a humán erőforrás-menedzsmentért, a nemzetközi együttműködésért, a belső biztonságért, a vezetéstámogatásért, a pénzügyekért, valamint a logisztikai biztosításért felelős igazgatóságok, illetve a tudásközpont. Az operatív munkát végző szervezeti komponenseket területi elv alapján működtetik.

3.2.6. Ciprus

A függetlenségét 1960-ban elnyert Ciprusi Köztársaság északi, törökök által lakott részét Törökország 1974 óta megszállva tartja, a két országrész határán pedig az ENSZ Ciprusi Békefenntartó Erői (UNFICYP¹⁰⁵) állomásoznak.

¹⁰⁴ A szervezet jogelődje a Belügyminisztérium közvetlen alárendeltségében végzett hasonló tevékenységet.

¹⁰⁵ United Nations Peacekeeping Force in Cyprus.

A Ciprusi Köztársaságban nem töltik fel a török kisebbség számára biztosított parlamenti helyeket és állami vezetői beosztásokat, a török ciprióták azonban az elszakított ország részben kikiáltották – az eddig csak Törökország által elismert – Ciprusi Török Köztársaságot. A rendezetlen közjogi helyzetből fakadóan nyugati típusú nemzetbiztonsági rendszerről Cipruson nem beszélhetünk. A szigetországban két nemzetbiztonsági szolgálat működik: a polgári Ciprusi Hírszerző Szolgálat (KYP¹⁰⁶) és a Ciprusi Nemzeti Gárda Hírszerző Igazgatósága (DMI CNG¹⁰⁷).

Ciprusi Hírszerző Szolgálat (KYP)

Görögül (görög): Κυπριακή Υπηρεσία Πληροφοριών (ΚΥΠ)

Görögül (latin): Kypríakí Ypiresía Pliroforión (KYP)

Angolul: Cyprus Intelligence Service (CIS)

A Ciprusi Hírszerző Szolgálat a 2016. évi 75. (I), a nemzetbiztonsági rendszer kereteit is rögzítő törvény elfogadásával jött létre az országos rendőrfőkapitány alárendeltségében működő jogelőd szervezet független kormányhivatallá történt átalakításával. A KYP hírszerzésért és elhárításért is felelős polgári nemzetbiztonsági szolgálat. A szervezetet a köztársasági elnök – a kormánytagok esetenkénti bevonásával¹⁰⁸ – irányítja. Alaprendeltetése: információgyűjtés bel- és külföldön az ország biztonságára veszélyt jelentő fenyegetések elhárítása érdekében. A szervezet elsősorban elhárítást végez, komolyabb hírszerző képességekkel kizárólag Törökországot illetően rendelkezik. Legfontosabb külföldi együttműködő partnerei a görög, a brit¹⁰⁹ és az amerikai hírszerzés.

A Szolgálat – a nyugati országokban megszokottnál szélesebb körű – felhatalmazással rendelkezik titkos információszerzési módszerek alkalmazására. Tevékenységének részleteit csak az elnök ismeri, a parlamenti pártok vezetői arról csak korlátozott tájékoztatást kapnak. A szervezet törvényességi ellenőrzését az elnök által kinevezett háromtagú különleges bizottság végzi.

A KYP főigazgatóját és a két főigazgató-helyettest – akik egyben a köztársasági elnök nemzetbiztonsági tanácsadó testületét is alkotják – a köztársasági elnök nevezi ki.

A Szolgálat munkatársait érintően a munkáltatói jogokat¹¹⁰ a főigazgató gyakorolja. A KYP önálló költségvetésű szervezet, költségvetésének összege minősített adat.

¹⁰⁶ Kypriakí Ypiresía Pliroforión.

¹⁰⁷ Directorate of Military Intelligence of the Cypriot National Guard.

¹⁰⁸ A Ciprusi Köztársaságban nincs miniszterelnök, a kormányt a köztársasági elnök vezeti, az ország második főméltósága pedig a házelnök. A köztársasági elnöknek és a házelnöknek jogilag van ugyan helyettese, de ezek a török kisebbségnek fenntartott tisztségek nincsenek betöltve.

¹⁰⁹ Az Egyesült Királyság két külbirtokkal – Akrotíri és Dekélia Szuverén Bázisterületek – rendelkezik Cipruson.

¹¹⁰ Az elődszervezet állományában a rendőrség és a Nemzeti Gárda időlegesen a szervezethez vezényelt tagjai teljesítettek szolgálatot.

A Ciprusi Nemzeti Gárda Hírszerző Igazgatósága (DMI CNG)

Angolul: Directorate of Military Intelligence of the Cypriot National Guard

Az Igazgatóság a Ciprusi Nemzeti Gárda parancsnokának közvetlen alárendeltségében felderítő csoportfőnökségként, egyben a katonai hírszerzésért és elhárításért felelős nemzetbiztonsági szolgálatként működik. Alaprendeltetése a Törökországgal és a Ciprusi Török Köztársasággal kapcsolatos információszerzés, a katonai kémelhárítás, valamint a Ciprusi Nemzeti Gárda tagjainak nemzetbiztonsági ellenőrzése. Kiegészítő feladatát képezi a hadászati műveleti tervezés támogatása, valamint a katonai térképészeti szolgálat működtetése.

A fő szervezeti elemei: Felderítőfőnökség, Elhárítófőnökség, Térképészeti Szolgálat és a Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya. A Felderítőfőnökség alárendeltségében működik az emberi erővel folytatott hírszerzésért, az elemzésértékelésért, illetve a nyílt forrású információszerzésért felelős részleg. Az Elhárítófőnökség a nemzetbiztonsági ellenőrzésekkel, a stratégiai objektumok biztosításával, katonai kémelhárítással, illetve a kiemelt – hazai és külföldi – személyek védelmével foglalkozik.

Az Igazgatóság élén igazgató áll, akit a Ciprusi Nemzeti Gárda parancsnoka nevez ki. A szervezetről kevés adat áll rendelkezésre, mivel a magát gyakorlatilag hadban állónak tekintő ország kevés információt hoz nyilvánosságra katonai egységeiről és azok képességeiről.

3.2.7. Dánia

A Dán Királyság 1849 óta alkotmányos monarchiaként működik. Jelenlegi uralkodója és államfője II. Margit királynő. A tényleges hatalmat a kormány, a miniszterelnök és a miniszterek gyakorolják, akik a parlamentnek¹¹¹ tartoznak felelősséggel. A legfelsőbb bíróság tagjait az uralkodó nevezi ki.

Dániában egy polgári és egy katonai nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- Biztonsági Hírszerző Szolgálat (PET¹¹²);
- Védelmi Hírszerző Szolgálat (FE¹¹³).

¹¹¹ Folketing.

¹¹² Politiets Efterretningstjeneste.

¹¹³ Forvarets Efterretningstjeneste.

Biztonsági Hírszerző Szolgálat (PET)

Dánul: – Politiets Efterretningstjeneste

Angolul: The Danish Security and Intelligence Service¹¹⁴

Székhely: Klausdalsbrovej 1 2860 Søborg (kapcsolattartási cím)

Internet: www.pet.dk

A Biztonsági Hírszerző Szolgálat (dán nevén Rendőrségi Hírszerző Szolgálat) kizárólag belbiztonsági ügyekkel foglalkozik. Tevékenységének döntő hányada titkos. Az Igazságügyi Minisztérium alárendeltségébe tartozik, tevékenységéről a felelős miniszternek¹¹⁵ számol be. A szervezet felett az alábbi testületek és személyek gyakorolnak ellenőrzést: Parlamenti Ellenőrző Bizottság,¹¹⁶ a parlamenti ombudsman,¹¹⁷ bíróságok,¹¹⁸ a Független Rendőri Panaszügyi Hatóság,¹¹⁹ a rendőrség¹²⁰ és a Nemzeti Ellenőrző Hivatal.¹²¹

A PET elhárítótevékenységet folytat, megalakítása a második világháború idejére nyúlik vissza.

Az 1939. március 15-i 90-es számú törvénymódosítás alapján megalakult a Biztonsági Rendőrség (SIPO), amelynek feladata a királyság függetlenségét és a társadalmi rendszerét veszélyeztető szervezetek és akciók elleni védelem, valamint a külföldiek hatékony ellenőrzése volt. A SIPO ez időben elsősorban vidéken tevékenykedett, a főváros védelmi feladatait a Koppenhágai Rendőrség „D”-alosztálya látta el. 1945. május 7-én megalakult a Rendőrségi Hírszerzési Részleg Nemzeti Különmegbízottjának szervezete (REA), amely a SIPO szervezeteként működött. 1951. január 1-jén a rendőrségi hírszerzés a rendőrkapitányság irányítása alá került PET néven. Koppenhágában települt, jelentéseit az Igazságügyi Minisztérium Állandó Titkársága, valamint (különleges esetekben) az igazságügyi miniszter és a miniszterelnök számára terjesztette fel.

Működését a 2014. január 1-jén életbe lépett, a Dán Biztonsági és Hírszerző Szolgálattal kapcsolatos törvény szabályozza. Tevékenységét ugyancsak a törvénnyel létrehozott Hírszerzést Felügyelő Testület ellenőrzi.

A szervezet központja Koppenhágában van, irodái és kirendeltségei működnek Søborgban, Århusban és Odenseben. A szervezet az összes körzeti rendőrhivatalban képviselteti magát.

¹¹⁴ DSIS.

¹¹⁵ Justitsministeriet.

¹¹⁶ Folketingets Kontroludvalg.

¹¹⁷ Folketingets Ombudsmand.

¹¹⁸ Domstolene.

¹¹⁹ Den Uafhængige Politiklagemyndighed.

¹²⁰ Rigspolitiet.

¹²¹ Rigsrevisionen.

A terrorizmus elleni küzdelem terén a PET együttműködik külföldi biztonsági és hírszerző szolgálatokkal, valamint az Európai Unió Terrorelhárítási Csoportjával. Az együttműködés a szakterületét képező információk megosztására, valamint közös akciók végrehajtására terjed ki. A nemzetközi információáramlást az Igazságügyi Minisztérium által 2009. december 7-én elfogadott szabályozás rögzíti.

Fő feladatai:

- Dánia szabadságát, függetlenségét és biztonságát veszélyeztető kihívások elleni megelőző tevékenység és nyomozás;
- terrorelhárítás;
- szélsőséges csoportok elleni tevékenység;
- kémelhárítás;
- szakterületével kapcsolatos tanácsadás a dán kormány, az állami intézmények és a rendőrség részére;
- a királyi család, politikusok és más fontos beosztásban lévők személyi védelme.

Főbb szervezeti komponensei (2015. január 1-jén):

- Megelőző Biztonsági Osztály;
- Hírszerző Osztály (terrorizmus elleni tevékenység, kémelhárítás, információfogadás, terrorizmus elemzés);
- Hírszerzési Adatokat Gyűjtő Osztály;
- Biztonsági (Műveleti) Osztály;
- Jogi Osztály;
- Támogató Szervezetek (humán, információs technológia, dokumentáció, pénzügy és logisztika, összeköttetés stb.).

A PET főigazgatójának munkáját Igazgatótanács és Titkárság segíti. Az Igazgatótanács a főigazgatóból és az egyes szervezetek vezetőiből áll. A belföldi illetékes szervezettel, valamint a külföldi együttműködőkkel a Titkárság tartja a kapcsolatot.

A PET létszáma 2014-ben 708 teljes munkaidőben foglalkoztatott fő volt. 2016. évi költségvetése 720 millió dán koronát tett ki.

A szervezet vezetője 2016. január 1-jétől Finn Borch Andersen.

A PET honlapján évente közzéteszi a Dánia terrorfenyegetettségével kapcsolatos nyílt minősítésű jelentését.

Védelmi Hírszerző Szolgálat (FE)

Dánul: Forvarets Efterretningstjeneste

Angolul: Danish Defence Intelligence Service (DDIS)

Székhely: Kastellet 30 2100 Copenhagen

Internet: www.fe-ddis.dk

A Dán Védelmi Hírszerző Szolgálat az ország egyetlen katonai, egyben külföldi hírszerző szolgálata, a haderő biztonságáért is felel. A Szolgálat Dánia, valamint a külföldi szolgálatot teljesítő dán katonák biztonságával

kapcsolatos információk megszerzésére, elemzésére és jelentésére specializálódott. A hírszerző tevékenység magában foglalja a politikai, a pénzügyi, a tudományos és a katonai jellegű információk beszerzését is. Hatáskörébe tartozik továbbá a nemzetközi terrorizmus, az extrémizmus, a nemzetközi fegyverkereskedelem, valamint a tömegpusztító fegyverek proliferációját érintő információszerzés is. Az adatszerzés titkos és nyílt módszerek alkalmazásával történik. Minősített adatokat szolgáltat az elektronikai és a humán hírszerzés, továbbá a kétoldalú partnerszolgálati együttműködés. A nyílt tájékoztatásokat elsősorban az internetről, valamint a nyomtatott és az elektronikus médiából nyerik. A FE ellenőrzi és irányítja a hazai katonai objektumok és alakulatok, továbbá a külföldön telepített erők és eszközök biztonságával és védelmével kapcsolatos feladatokat.

A szervezet jelenlegi felépítése 1967. október 1. óta van érvényben, vagyis attól kezdve, hogy a Védelmi Minisztérium rendelete alapján a szervezet különvált a Véderő-parancsnokságtól. Az ország védelmi rendszere a NATO-csatlakozást követően átalakult. 1950. október 1-jén összeolvadt a szárazföldi csapatok és a haditengerészet hírszerző szervezete, ami eredményeként megalakult a haderő hírszerző komponense, amely 1967-ig a Véderő-parancsnokság alárendeltségében működött.

A Szolgálat négy szektorból (igazgatóságszintű szervezet) és egy osztályból áll. A szektorok közül három további osztályokat és alosztályokat foglal magában.

A Végrehajtó Hivatal az igazgató közvetlen alárendeltségébe tartozik, jogi tanácsokat ad, javaslatokat és ajánlásokat dolgoz ki a szervezet tevékenységének irányításához, belső és külső együttműködési feladatokat lát el, kapcsolatokat tart külföldi partnerszolgálatokkal.

A Hírszerző és Műveleti Szektor feladata az információszerzés, valamint az információk rendszerezett, strukturált továbbítása az Elemzőszektor felé. A szektor négy osztályra tagolódik. A SIGINT-osztály az elektronikai információszerzésért, a HUMINT-osztály az emberi erőforrások alkalmazásával beszerzett információkért, a Networkosztály az internet és más nyílt források figyelésével elérhető adatokért, az Információs és Koordináló Osztály az információszerző tevékenység koordinálásáért és a megszerzett információk rendszerezéséért felel.

Az Elemzőszektor a megszerzett információ feldolgozásáért, elemzéséért és a felhasználókhoz történő eljuttatásáért felelős. A szektor négy osztályból áll. A Terrorelemző Osztály feladata a Dánia biztonságát veszélyeztető külső terrorfenyegetések elemzése és jelentése. Az osztály szorosan együttműködik a PET-tel és a Terrorelemző Központtal.

A Közel-Kelet és Észak-Afrika Osztály felel a Közel-Kelet, a Perzsa (Arab)-öböl és Észak-Afrika régióihoz kötődő katonai, gazdasági és politikai ügyekkel kapcsolatos, valamint a tömegpusztító fegyverek proliferációjához kötődő információk feldolgozásáért, elemzéséért és jelentéséért.

A Nagyhatalmak és Kiberfenyegetettség Osztály végzi a nagyhatalmakhoz és a kiberfenyegetettséghez kötődő politikai, gazdasági és katonai információk feldolgozását és elemzését, valamint figyelemmel kíséri a fegyverek fejlesztése és kereskedelme kérdéseit.

Az Ázsia és Szubszaharai Afrika Osztály az Afganisztánhoz, Pakisztánhoz és Fekete-Afrikához kötődő információk beszerzését, elemzését, értékelését és jelentését végzi gazdasági, politikai és katonai kérdésekben, valamint a kalózkodásra és a felségjelzés nélküli hajózásra kiterjedően.

A Fejlesztés és Erőforrások Szektor felelős az FE műveleteiért, valamint azok fejlesztéséért. Négy osztályból áll. A Fejlesztési Osztály a fejlesztési feladatokat végzi, a Technikai Szolgálatok Osztály a technikai rendszer fenntartásáért felelős, az Adminisztráció és Szolgáltatások Osztálya a belső irányításért, adminisztrációért, a pénzügyekért és a titkársági ügyekért felel. A Katonai Biztonsági Osztály a védelmi miniszter képviseletében a katonai és az információbiztonságért felel a Védelmi Minisztériumon belül, továbbá biztonsági szűrést végez a minisztérium számára munkát végző polgári vállalatok körében.

A Kiberbiztonsági Központ az FE további szektora, amely nemzeti információs és kommunikációs biztonsági technológiával foglalkozó hatóságként működik. Tevékenységét speciális törvény szabályozza.

Fő feladatai:

- hozzájárulás Dánia kiberfenyegetések elleni védelméhez;
- elősegíteni egy megbízható, országos ICT-rendszer (Information and Communication Technology) kiépítését;
- kibertámadások előrejelzése és az ellenük való védelem.

Fő szervezeti komponensei:

- Tanácsadás és Telekommunikációs Osztály;
- Hálózati Biztonsági Osztály;
- Jogi és Politikai Osztály.

Az FE a védelmi miniszter közvetlen alárendeltségében működik. Tevékenységét a kormány által a két titkosszolgálat ellenőrzésére létrehozott Wamberg Bizottság¹²² ellenőrzi (nevét a szervezet első elnökétől kapta). A bizottság elnökből és három tagból áll, akiket az igazságügyi miniszter nevez ki beosztásukba. Az 1988. július 6-i 378-as számú törvény értelmében az FE a dán parlament felügyelete alá tartozik. A parlament Hírszerző Szervezeteket Ellenőrző, valamint Költségvetési Bizottsága ugyancsak ellenőrzést gyakorol a Szolgálat fölött.

Az FE igazgatója (2017. január 1-jén) Lars Findsen.

3.2.8. Észtország

Az észt nemzetbiztonsági szolgálatok jogállását, tevékenységét, kormányzati irányítását és parlamenti ellenőrzését az észt törvényhozás¹²³ által 2000. december 20-án elfogadott, a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény szabályozza. A törvény értelmében Észtországban két nemzetbiztonsági szolgálat működik. A Belbiztonsági Ügynökség (KaPo¹²⁴) és az Információs Testület (Teabeamet). A katonai hírszerzésért és elhárításért a haderő vezérkarának alárendeltségébe tartozó J-2 szervezet felel.

A nemzetbiztonsági szolgálatok parlamenti felügyeletét a parlament Nemzetbiztonsági Bizottsága látja el. Kormányzati szintű irányításukat és tevékenységük koordinálását a Nemzetbiztonsági Tanács végzi. A Tanács tagjai a miniszterelnök, az igazságügyi, a honvédelmi, a pénzügy-, a belügy- és a külügyminiszter. Feladata az ország nemzetbiztonsági helyzetének áttekintése, elemzése és értékelése, valamint hírigények megfogalmazása a nemzetbiztonsági szolgálatok részére.

A nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatóit az irányító miniszter javaslatára – a Nemzetbiztonsági Bizottság jóváhagyásával – a kormány nevezi ki. A kinevezés öt évre szól, amely egy alkalommal meghosszabbítható.

Belbiztonsági Ügynökség (KaPo)

Észtül: Kaitsepolitseiamet

Angolul: Internal Security Service

Székhely: Toompuiestee 3, Tallinn

Internet: www.kapo.ee

A Belbiztonsági Ügynökség elsősorban nyomozószervezet, de elhárítási feladatokat is ellát. A belügyminiszter alárendeltségébe tartozik. Tevékenységét a 2001. március 1-jén életbe lépett, a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény, valamint a belügyminiszter 2009. december 10-i rendelete szabályozza. A törvény életbe lépésével a KaPo rendőrségi szervezetből nemzetbiztonsági szolgálattá alakult.

¹²² Wamberg-udvalget (Wamberg Committee).

¹²³ Riigikogu.

¹²⁴ Kaitsepolitseiamet.

Az Ügynökség rendeltetése az alkotmányos rend és az ország területi integritásának védelme, az állam ellen irányuló külföldi hírszerző tevékenység megelőzése és felszámolása, valamint a hatáskörébe tartozó bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozati tevékenység és bűnüldözés.

A Belügyminisztérium és az Államügyészség felügyeli a tevékenységét, amelyről évente legalább kétszer beszámol a kormánynak. A büntetőeljárások felügyeletét az ügyészség végzi, az igazságügyi kancellár pedig azt felügyeli, hogy a Szolgálat tevékenysége összhangban áll-e az ország alkotmányával. A költségvetés felhasználásának ellenőrzése az Állami Számvevőszék hatásköre.

Fő feladatai:

- az alkotmányos rend megbontására, az ország területi integritásának erőszakos megváltoztatására irányuló törekvésekkel kapcsolatos információk megszerzése és feldolgozása;
- a külföldi biztonsági szolgálatok állam ellen irányuló tevékenységének felfedése és megakadályozása;
- a terrorizmus elleni harc;
- a tömegpusztító fegyverek terjedésének, a robbanószerkezetek jogellenes kereskedelmének megakadályozásához szükséges információk gyűjtése és feldolgozása;
- az államtitkok és minősített információk védelme;
- nemzetbiztonsági ellenőrzések végrehajtása;
- a korrupció megelőzése és felszámolása.

A KaPo szervezete – az észti közigazgatási rendszerhez igazodva – négy területi igazgatóságra oszlik. A tallinni központú Északi Igazgatóság hatáskörébe egy megye (Harju), a Keleti Igazgatósághoz kettő (Lääne-Viru és Ida-Viru), a Nyugati Igazgatósághoz hat (Hiiu, Saare, Lääne, Järva, Rapla és Pärnu), a Déli Igazgatósághoz szintén hat (Valga, Võru, Viljandi, Tartu, Jõgeva és Põlva) megye tartozik.

Az Ügynökség legutóbbi éves jelentése szerint Észtország alkotmányos rendjére a legnagyobb fenyegetést Oroszország jelenti. Annak elsődleges célpontja az Észtországban élő orosz ajkú lakosság,¹²⁵ de (a nem kormányzati szerveken keresztül) az észti gazdasági és politikai döntések befolyásolását is célul tűzték ki. Az orosz szolgálatok kiemelt érdeklődést mutatnak az észti belpolitikával kapcsolatban is, intenzíven érdeklődtek az ország területén állomásozó külföldi (NATO) katonai kontingensek tevékenysége iránt.

Az Ügynökség kiemelt figyelmet fordít a számítógépes hálózatok ellen irányuló támadások elhárítására, prioritásként kezeli a szenzitív adatok védelmét.

A szervezet főigazgatója (2017. január 1-jén) Arnold Sinisalu.

Információs Testület (Estonian Information Board)

¹²⁵ Az Ügynökség szerint az orosz szervezetek olyan üzeneteket közvetítenek, amelyek szerint Észtország támogatja a náciizmust, az orosznyelvű lakosságot negatívan diszkriminálja és csak haszonélvezője a nyugati partnerek által nyújtott biztonságnak.

Észtül: Teabemet
Angolul: Information Board
Székhely: Rahumäe út 4b, Tallinn
Internet: www.teabemet.ee

Az Információs Testület biztonsági szervezet, amely a honvédelmi miniszter alárendeltségében működik. Tevékenységét a 2000. évi nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény és a honvédelmi miniszter 2001. február 28-i rendelete szabályozza.

Rendeltetése: az ország biztonságának és alkotmányos rendjének védelme, a veszélyek megelőzése nem katonai eszközök alkalmazásával. Információt gyűjt az ország biztonságpolitikájának alakításához és az ország védelmének megszervezéséhez is. 2017. január 1-jétől az Észtt Nemzeti Biztonsági Hatóság a Testület egyik osztályaként működik.

Fő feladatai:

- a hatáskörébe tartozó információk megszerzése, gyűjtése, elemzése és értékelése;
- az észtt külképviseletek és az észtt fegyveres erők külföldön szolgálatot teljesítő alakulatai biztonságának szavatolása;
- a Testület személyi állománya és a vele kapcsolatban álló személyek biztonsági védelme;
- az államellenes bűncselekmények megelőzésében együttműködés a KaPo-val;
- az információvédelem megszervezése és ellenőrzése, védett hírközlési rendszerek kialakítása és működtetése;
- a rejtjelezési eszközök, eljárások és kulcsok felügyelete;
- rádióelektronikai felderítés folytatása a KaPo és a fegyveres erők által igényelt információk megszerzése érdekében.

A szervezet főigazgatója (2016. márciusi helyzet) Mikk Marran.

A J-2 szervezet fő feladatai:

- a katonai felderítés szervezése és végzése;
- koordináció más biztonsági szervezetekkel;
- elhárítótevékenység szervezése és végzése, az ehhez szükséges szervezeti struktúrák kialakítása és működtetése a fegyveres erőknél;
- a NATO hírszerzési és elhárítási elveinek érvényesítése;
- együttműködés a NATO- és az EU-országok katonai nemzetbiztonsági szolgálataival;
- felderítő- és elhárítóképzés folytatása a fegyveres erőknél;
- az államtitok és a minősített információk védelme a fegyveres erőknél.

3.2.9. Fehéroroszország

A fehérorosz nemzetbiztonsági szolgálatok az államfő irányítása alatt állnak. Tevékenységük fő iránya az államfő (és családtagjai) védelmére, az államfő hatalmi (politikai) pozíciójának megőrzésére irányul. Az ország szoros együttműködést folytat Oroszországgal a gazdaság, a biztonságpolitika és kiemelten a katonai (haditechnikai) terén. A fehérorosz–oros nemzetbiztonsági kapcsolatok magas szintűek.

Fehéroroszország nemzetbiztonsági szolgálatainak jogállását, feladatait és tevékenységének fő irányát az 1997. december 3-án elfogadott 102-3. számú, a Fehéroroszország állambiztonsági szervezeteiről szóló törvény szabályozza. Ennek értelmében a nemzetbiztonsági szolgálatok egységes központosított rendszert alkotnak, amelybe az alábbi szervezetek tartoznak:

- Állambiztonsági Bizottság (Komitet Goszudarsztvennoj Bezopasznosztyi – KGB), központi szervezet;
- a KGB megyei csoportfőnökségei (területi szervezetek);
- a KGB katonai elhárítási csoportfőnöksége;
- katonai alakulatok és különleges rendeltetésű alegységek;
- tanintézetek és egészségügyi intézetek.

A fenti szervezeteken kívül nemzetbiztonsági tevékenység folytatására jogosult még az Elnöki Biztonsági Szolgálat és a Vezérkar Felderítő Főcsoportfőnöksége is.

Állambiztonsági Bizottság (KGB)

A KGB az állami vezetés országos hatáskörű szervezete, hírszerzési és elhárítási feladatokat egyaránt végez. A Szolgálat vezetőjét az államfő nevezi ki és menti fel beosztásából. Az Állambiztonsági Bizottság feladatai: az ország függetlenségének és területi integritásának védelme; az állam politikai, gazdasági, katonai biztonságának garantálása; hatáskörének megfelelően a külső hírszerzés megszervezése és végzése; a terrorizmus, a szervezett bűnözés, a korrupció, valamint az illegális kereskedelem és migráció, továbbá a fegyverek és a radioaktív anyagok törvénytelen kereskedelme elleni harc. Feladata továbbá az állambiztonsági szervezetek hatáskörébe tartozó bűncselekmények megelőzése és kivizsgálása.

Elnöki Biztonsági Szolgálat

Feladata: a kiemelten fontos személyek és objektumok védelme, a terrorizmus elleni harc, valamint az ország belpolitikai stabilitását veszélyeztető fenyegetések előrejelzése, feltárása és az ellenük való védelem megszervezése. Az Elnöki Biztonsági Szolgálat költségvetése két komponensből, az államilag garantált alapból és az államfő által jóváhagyott kiegészítő keretösszegeből áll. A Szolgálat pontos létszáma, szervezeti felépítése és költségvetése nem ismert.

Vezérkar Felderítő Főcsoportfőnökség

Nem állambiztonsági szervezet, a vezérkar szervezetében katonai hírszerzést és felderítést folytat. Feladata a katonai hírszerzés és felderítés megszervezése, irányítása és vezetése. A szervezet élén a felderítő főcsoportfőnök, vezérkarifőnök-helyettes áll.

3.2.10. Finnország

A Finn Köztársaságban két nemzetbiztonsági szolgálat működik. Az egyik elhárítási, míg a másik hírszerzési feladatokat lát el. Mindkettő minisztériumi irányítás alatt áll. A szolgálatok vezetői az illetékes miniszternek számolnak be a szervezetek tevékenységéről. Finnországban a végrehajtói hatalom élén az Államtanács helyezkedik el, amely a miniszterelnökből és a miniszterekből áll. A miniszterelnököt a parlament választja. A nemzetbiztonsági szolgálatok decentralizáltan működnek.

Biztonsági és Hírszerző Szolgálat (SUPO)

Finnül: Suojelupoliisi

Angolul: Finnish Security Intelligence Service

Székhely: Ratakatu 12, Helsinki

Internet: <http://www.supo.fi/>

A Biztonsági és Hírszerző Szolgálat elsősorban elhárítási feladatokat lát el, a belügyminiszter alárendeltségében működik. A szervezet 220 különleges képzésben részesült rendőrtisztből áll. 2010. augusztus 27-ig Finn Biztonsági Rendőrség néven működött. Jelenlegi elnevezését akkor kapta, amikor hagyományos rendőrségi feladatrendszerre az elhárítási feladatokkal bővült.

Fő feladatai:

- a biztonságot fenyegető veszélyek megelőzése, a parlamentáris demokrácia és a nemzet védelme;
- az állam védelmének elősegítése hírszerzési és elhárítási tevékenység folytatásával;
- a megszerzett információk elemzése, értékelése;
- terrorelhárítás;
- kémelhárítás, ipari kémelhárítás, a nemzeti érdekek elleni hírszerző tevékenység megakadályozása;
- belső biztonsági fenyegetések elhárítása, megelőző nemzetbiztonsági feladatok végzése;
- biztonsági és védelmi feladatok ellátása;
- nemzetközi bűnözés felfedése;
- szélsőséges csoportok elleni fellépés;
- személyi ellenőrzés (menekültek ellenőrzése), állami vezetők védelme, nemzetbiztonsági ellenőrzések lefolytatása.

Jelentéseit a köztársasági elnöknek, a miniszterelnöknek, a belügyminiszternek és a külügyminiszternek terjeszti fel. Feladatainak ellátása során együttműködik az országon belüli és azon kívüli partnerekkel. Jövőbeni fő feladatának a kibertámadások elleni képesség fejlesztését tekinti.

A Finn Biztonsági és Hírszerző Szolgálat működését szabályozó főbb törvények:

- 158/1996. számú Rendvédelmi Közigazgatási Törvény;
- 1112/1995. számú Rendvédelmi Törvény;
- 456/2008. számú kormányrendelet.

Védelmi Erők Hírszerző Ügynöksége (PT)

Finnül: Puolustusvoimien tiedustelulaitos

Angolul: Defence Forces Intelligence Department

Székhely: Fabianinkatu 2, Helsinki

Internet: <http://puolustusvoimat.fi>

A PT katonai nemzetbiztonsági szolgálatként működik, hírszerzést folytat. Tevékenységéről a védelmi miniszternek számol be. A szervezetet a Katonai Hírszerző Szolgálat jogutódjaként 2014. május 1-jén alapították. Fő szervezeti komponensei Helsinkiben és Jyväskyläban működnek, de a szervezet országos szintű. Részletes szervezeti felépítése, létszáma és képességei nem ismertek.

Fő feladatai:

- az állam védelmének biztosítása, a nemzet biztonságát érintő információk megszerzése, elemzése és jelentése;
- az országon kívüli katonai helyzet figyelemmel kísérése;
- katonai hírszerzés folytatása, a nemzetközi műveletekben részt vevő haderőkomponensek hírszerzési információkkal történő támogatása;
- folyamatos felkészítés válsághelyzetek kezelésére;
- a fenyegetettség folyamatos értékelése, geoinformációs adatok megszerzése;
- kémelhárítási tevékenység végzése;
- államellenes tevékenységek elhárítása;
- tanfolyamok szervezése, a működés hatékonyságának növelése.

A PT három fő komponensre tagolódik:

- Kémelhárítási alegység;
- Biztonsági alegység;
- Támogató alegység.

A PT felelős az ország területe sérthetlenségének biztosításáért, ellenőrzéséért és a kommunikációs csatornák figyelemmel kíséréséért. A szervezet a Védelmi Parancsnokság alárendeltségébe tartozik, a köztársasági elnöknek mint a haderő főparancsnokának is terjeszt fel jelentéseket.

A Védelmi Erők Hírszerző Ügynökségének a tevékenységét külön törvény nem szabályozza. Feladatait és hatáskörét a védelmi törvény tartalmazza.

3.2.11. Görögország

A görög nemzetbiztonsági rendszer kereteit a 2008. évi 3649. számú törvény rögzíti. A biztonsági ügyekkel foglalkozó legmagasabb szintű testület a kormányfő elnöklétével ülésező Külügyi és Védelmi Tanács,¹²⁶ amely a kormánytagok mellett a vezérkari főnököt és a miniszterelnök tanácsadóit is magában foglalja. A nemzetbiztonsági tevékenység politikai szintű koordinálásával egy szűkebb kormánytestület, a Hírszerzési Koordinációs Tanács foglalkozik. Elnöke a belügyminiszter, tagjai a védelmi, a pénzügy-, a hajózási, valamint a halászatért és az égei-tengeri szigetekért felelős miniszterek.

Görögországban jelenleg három, egy polgári és két katonai nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- a Nemzeti Információs Szolgálat (EYP¹²⁷) polgári hírszerző és elhárító szervezet;
- a Vezérkar Katonai Hírszerző Csoportfőnöksége (GEETHA/E¹²⁸) katonai felderítést és hírszerzést folytat;
- a Vezérkar Katonai Biztonsági és Elhárító Csoportfőnöksége (GEETHA/F¹²⁹) a katonai elhárításért felelős.

A nemzetbiztonsági rendszerben a három szolgálat közül az EYP játssza a vezető szerepet. Ellátja a Hírszerzési Koordinációs Tanács titkárságának feladatait, valamint – annak alárendeltségében, az EYP főigazgatójának elnöklétével – működteti a kéthavonta ülésező szakmai koordinációs testületet, a Hírszerzési Tanácsot is. Minősített időszakban az EYP a Vezérkar alárendeltségébe kerül,¹³⁰ és valamennyi, a görög nemzetbiztonsághoz kötődő hatóság központi irányító szervezeteként működik.

Nemzeti Információs Szolgálat

Görögül (görög): Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (EYP)

Görögül (latin): Ethniki Ypiresia Pliroforion (EYP)

Angolul: National Intelligence Service (NIS)

Székhely: Athén, Panagioti Kanellopoulou utca 4.

Internet: <https://www.nis.gr>

¹²⁶ Görögül: Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (KYSEA).

¹²⁷ Ethniki Ypiresia Pliroforion.

¹²⁸ Genikó Epiteleío Ethnikís Ámynas, E Kládos.

¹²⁹ Genikó Epiteleío Ethnikís Ámynas, F Kládos.

¹³⁰ A görög stratégiai gondolkodás állandó eleme, hogy Törökország részéről hagyományos katonai támadással számolnak.

A Nemzeti Információs Szolgálatot az 1986. évi 1645. számú törvénnyel a belügyminiszter alárendeltségében hozták létre. Részletes jogállását és feladatrendszerét a 2008. évi 3649. számú törvény szabályozza. Az EYP alaprendeltesése a demokratikus állami berendezkedésnek, az emberi jogoknak, valamint Görögország szuverenitásának és területi épségének a védelme. Feladatai végrehajtása során a Szolgálat fellép a görög politikai és gazdasági érdekek védelmében, harcol a terrorszervezetek és a szervezett bűnözői csoportok ellen, hírszerző és elhárítótevékenységet folytat külföldön és belföldön. Emberi erőforrások felhasználásával, technikai eszközökkel és nyílt források felhasználásával folytat adat- és információszerzést, valamint elemző-értékelő tevékenységet is végez. A görög diplomáciai külképviseletek biztonságáért is az EYP felel.

Az EYP együttműködik a fegyveres szervezetek nemzetbiztonsági tevékenységgel is foglalkozó komponenseivel, így a két katonai nemzetbiztonsági szolgálattal, a Belügyminisztérium Állambiztonsági Igazgatóságával, a rendőrség kiemelt bűnügyekkel foglalkozó részlegével, a parti őrséggel, valamint a Gazdasági és Pénzügyminisztérium Különleges Ellenőrző Szolgálatával.

A Szolgálat törvényességi ellenőrzését a parlament végzi, és évente megtárgyalja annak éves beszámolóját. Az EYP működéséért a belügyminiszter egy személyben felelős. A parlamenti képviselők az éves beszámolójelentésben foglaltnál bővebb tájékoztatást nem kaphatnak. Az ombudsman a Szolgálatnál nem vizsgálódhat.

Az EYP alárendeltségében hozták létre az országos szintű Információvédelmi Hatóságot és a Nemzeti Kibervédelmi Központot. A Szolgálat tartja fenn a Történelmi Archivumot, az Államjogi Tanács irodáját, valamint az Állambiztonsági Történelmi Levéltárat.

A Szolgálat szervezeti felépítését az 1992. évi 360. számú és a 2001. évi 395. számú elnöki rendelet határozza meg. Az EYP élén a belügyminiszter által kinevezett főigazgató áll, akinek egy műveleti és egy adminisztratív helyettese van. A főigazgató közvetlen alárendeltségében a Központi Adminisztratív, a Belső Biztonsági és a Számviteli Igazgatóság működik. A műveleti főigazgató-helyettes irányítja a Hírszerző, az Elhárító, az Elemző-értékelő, valamint a Rádióelektronikai Felderítő és Kibervédelmi Igazgatóságot. A hírszerzés belföldön regionális kirendeltséget, külföldön pedig hírszerző rezidentúrákat működtet. A főigazgató adminisztratív helyettesének alárendeltségébe az Operatív Technikai, a Személyügyi és a Logisztikai Igazgatóság tartozik.

Az EYP személyi állománya operatív és kiegészítő feladatokat ellátó polgári személyekből, a haderőtől, a rendőrségtől és a parti őrségtől vezényelt hivatásos és sorállományú katonákból és rendőrökből áll. Az állományba vételhez szükséges eljárást a belügyminiszter által létrehozott bizottság folytatja le.

A Vezérkar Katonai Hírszerző Csoportfőnöksége (GEETHA/E)

Görögül (görög): Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, Ε Κλάδος (ΓΕΕΘΑ/Ε)
Görögül (latin): Genikó Epiteleio Ethnikís Ámynas, Ε Κλάδος (GEETHA/Ε)
Angolul: Hellenic National Defence General Staff, Ε Branch (HNDGS/Ε)
Székhely: Athén (15451), Mesogeion 227-231., Papagou Tábor
Internet: www.geetha.mil.gr

A Csoportfőnökség szervezeti felépítését és feladatrendszerét a 2010. évi 3883. számú Szolgálati Törvény határozza meg. A szervezet a vezérkarifőnök-helyettes alárendeltségében működik, személyi állományát hivatásos és sorállományú katonák alkotják. Alaprendeltetése: katonai információk gyűjtése, elemzés-értékelése és a katonai vezetés tájékoztatása más országok fegyveres erőinek képességeiről és szándékairól. A Csoportfőnökség irányítja a görög katonaiattasé-szolgálat tevékenységét, valamint kapcsolatot tart a Görögországban akkreditált külföldi katonai attasékkal. A szervezeten belül három igazgatóság működik. A Hírszerző Igazgatóság felelős az emberi erőforrás felhasználásával folytatott hírszerzésért, a technikai adatszerzésért, a katonai attasék irányításáért, a képelemző tevékenységért és a napi jelentések elkészítéséért. Az Elemző-értékelő Igazgatóság látja el a stratégiai elemzés-értékeléssel, a veszély-előrejelzéssel, a nemzetközi együttműködéssel, az aszimmetrikus fenyegetésekkel, valamint a balkáni régió biztonsági helyzetének értékelésével kapcsolatos feladatokat. Az Elvi Tervező Igazgatóság a hírszerzés fő erő kifejtésének tervezését végzi.

A Vezérkar Katonai Biztonsági és Elhárító Csoportfőnöksége (GEETHA/F)

Görögül (görög): Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, Φ Κλάδος (ΓΕΕΘΑ/Φ)
Görögül (latin): Genikó Epiteleio Ethnikís Ámynas, F Κλάδος (GEETHA/F)
Angolul: Hellenic National Defence General Staff, F Branch (HNDGS/F)
Székhely: Athén (15451), Mesogeion 227-231., Papagou Tábor
Internet: www.geetha.mil.gr

A Csoportfőnökség 2014-ben a GEETHA/Ε Biztonsági és Elhárító Igazgatóságának leválasztásával jött létre. Ugyancsak a vezérkarifőnök-helyettes alárendeltségében látja el feladatát.

Alaprendeltetése: a haderő fenyegetettségének értékelése, valamint a biztonságvédelmi és a kémelhárítási feladatok végzése. A Csoportfőnökség hajtja végre a haderőn belüli biztonsági ellenőrzéseket, illetve titokvédelmi és kibervédelmi feladatokat is. Szervezetét három, létszámában osztályszintű műveleti igazgatóság alkotja.

3.2.12. Grúzia

Grúziában három nemzetbiztonsági szolgálat működik. Tevékenységüket a Nemzetbiztonsági Tanács és az Állambiztonsági és Válságkezelési Tanács felügyeli. A Nemzetbiztonsági Tanács a nemzetbiztonsági szolgálatok legfelsőbb irányító testülete, amely a grúz államfő közvetlen alárendeltségébe tartozik, titkára egyben az államfő nemzetbiztonsági főtanácsadója is. Az Állambiztonsági és Válságkezelési Tanács koordinálja a nemzetbiztonsággal kapcsolatos tervezést és (szükség esetén) irányítja a válságkezelést. Felügyeli a biztonsági és védelmi ügyekkel kapcsolatos rendeletek, utasítások és parancsok végrehajtását. A grúz nemzetbiztonsági szolgálatok működésének jogi hátterét a Nemzetbiztonsági

Koncepció, a Grúz Hírszerző Szolgálatról, az Államtitokról, a Hírszerzői hivatásról, az Elhárítási tevékenységről szóló törvények és a Nemzeti Katonai Stratégia adják.

A Grúziában működő nemzetbiztonsági szolgálatok:

- Grúz Hírszerző Szolgálat (Georgian Intelligence Service – GIS);
- Különleges Államvédelmi Szolgálat (Special State Protection Service – SSPS);
- Állambiztonsági Szolgálat (State Security Service – SSS).

A fenti szervezeteken kívül titkos információszerzést folytat a Katonai Hírszerzési Igazgatóság (Military Intelligence Directorate – MID), amely a védelmi miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozik.

Grúz Hírszerző Szolgálat (GIS)

Székhelye: Tbiliszi, 0179, Kekelidze Str. 4.

Internet: www.gis.gov.ge

A független Grúzia 1991-ben hozta létre Információs és Hírszerző Szolgálatát, amely 1997-ig Külső Hírszerző Főigazgatóságként működött. 1997 szeptemberében létrejött az önálló Állami Hírszerző Csoportfőnökség, majd a grúz törvényhozás 2010. április 27-én elfogadott törvényében elrendelte a Grúz Hírszerző Szolgálat megalakítását. A GIS a miniszterelnök közvetlen alárendeltségébe tartozik, vezetőjét a miniszterelnök nevezi ki. A Szolgálat elsősorban hírszerzési feladatokat lát el, de elhárító feladatrendszerrel is rendelkezik. Feladata a külföldre vonatkozó, Grúzia biztonsági helyzetét befolyásoló információk megszerzése, a grúz politikai vezetés döntéshozatalának támogatása. A Szolgálat létszáma és költségvetése nem nyilvános.

A GIS jelenlegi szervezeti struktúrája:

- Elemző Igazgatóság;
- Műveleti Igazgatóság;
- Biztonsági Igazgatóság;
- Adminisztratív Igazgatóság;
- Kiképző Központ;
- Archívum (Főosztály).

A GIS elemző-értékelő szervezetének feladata a Szolgálat információszerző tevékenységének tervezése és koordinálása, a Szolgálat rövid, közép- és hosszú távú terveinek kidolgozása és értékelése, továbbá a nyílt forrású adatgyűjtés. A különböző forrásokból származó és feldolgozott információkból a szervezet a politikai vezetés döntéshozatalának támogatására jelentéseket készít.

A Műveleti Igazgatóság felelős a Szolgálat a humánerőforrások felhasználásával végzett hírszerzésért. Feladata minősített információk műveleti úton történő megszerzése, előzetes feldolgozásuk.

A Biztonsági Igazgatóság felel a Szolgálat információs biztonságáért, ellátja a Szolgálat állományának nemzetbiztonsági védelmét, elvégzi a Szolgálathoz jelentkező személyek biztonsági szűrését, biztonsági nyilvántartást vezet az állományról.

Az Adminisztratív Igazgatóság feladatkörébe tartozik a humán erőforrással és gazdálkodással kapcsolatos kérdések kezelése, a jogi ügyintézés, a Szolgálat informatikai tevékenységének biztosítása, a külföldi partnerszolgálatokkal történő kapcsolattartás és protokollfeladatok végzése, valamint a Szolgálat PR-tevékenysége is.

A Kiképző Központ biztosítja a Szolgálat állományának speciális kiképzését, valamint más kormányzati szervezetek kijelölt állományának felkészítését.

Különleges Államvédelmi Szolgálat (SSPS)

Székhelye: Tbiliszi, 0108, 9 april St. 2.

Internet: www.ssps.gov.ge

A Különleges Államvédelmi Szolgálatot a grúz parlament 1996. február 20-án elfogadott törvénye alapján alakították meg. (A törvény egyidejűleg rendelkezett az 1993-ban létrehozott „jogelőd szervezet, a „Kormányórság” megszüntetéséről is.) Az SSPS három regionális igazgatóságából (Batumi, Kutaisi, Zugdidi) és központi irányító szervezetből (Tbiliszi) áll. Az SSPS Grúzia speciális fegyveres testülete. Rendeltetése: az állami vezetők meghatározott körének (államfő, miniszterelnök, miniszterek, az igazságszolgáltatás vezető tisztségviselői, a Grúz Ortodox Egyház pátriárkája stb.), a kiemelt fontosságú állami intézmények, a Grúziába látogató külföldi magas rangú állami vezetők, továbbá külföldi államok grúziai külképviseletei fegyveres védelme. Az SSPS vezetőjét a köztársasági elnök nevezi ki, megbízatása öt évre szól. A kinevezett vezető idő előtti felmentése ugyancsak a köztársasági elnök jogköre.

Állambiztonsági Szolgálat (SSS)

Internet: www.facebook.com/sssggeo

Az Állambiztonsági Szolgálat Grúzia meghatározó elhárító szervezete. Jelenlegi formájában 2015-ben alakult meg. A grúz parlament 2015. július 4-én fogadta el az Állambiztonsági Szolgálat létrehozásáról szóló törvényt. 2015. július 15-én a hírszerző és nemzetbiztonsági szolgálatok átszervezésére vonatkozó törvény életbe lépésével a hírszerzési és az elhárítási feladatok végzése a Belügyminisztériumtól az SSS feladatkörébe került. Az SSS-hez kerültek a korábban a BM alárendeltségében lévő korrupcióellenes, elhárítási, terrorelhárítási és operatív-technikai igazgatóságok/főosztályok is. A Belügyminisztérium szervezetében a rendőrség és a határőrség maradt. Az SSS feladata az ország állami (politikai) vezetésének tájékoztatása az ország

biztonságát, alkotmányos rendjét fenyegető veszélyekről, fenyegetésekről. Az SSS vezetőjére a köztársasági elnök tesz javaslatot. A kinevezést a parlament egyszerű többséggel hagyja jóvá. A kinevezés hat évre szól, leteltével a vezető ismételten már nem jelölhető. Az SSS létszáma, költségvetése nem nyilvános.

Katonai Hírszerzési Igazgatóság (MID)

A Katonai Hírszerzési Igazgatóság a védelmi miniszter közvetlen alárendeltségében működik. A Grúz Hírszerző Szolgálattal és a Külügyminisztériummal együttműködve irányítja a külföldön diplomáciai fedésben dolgozó állományt.

Feladata: a katonai vezetés döntéseinek információkkal történő támogatása, valamint a grúz haderő műveleti tevékenységéhez szükséges tervezési adatok és információk biztosítása. A Szolgálat tevékenységét a védelmi miniszter felügyeli. A Szolgálat létszáma, szervezeti felépítése, költségvetése nem nyilvános.

3.2.13. Hollandia

Hollandiában két, egy-egy katonai és polgári nemzetbiztonsági szolgálat működik. Működésük alapját a 2002. évi hírszerző és biztonsági szolgálati törvény rögzíti. A két szolgálaton kívül számos regionális, titkosszolgálati munkát is végző szervezet létezik, amelyek azonban a rendőrség állományába tartoznak. A törvény értelmében a rendőrség, a katonai csendőrség és az adóhivatal is köteles a polgári nemzetbiztonsági szolgálat tevékenységét támogatni. Ennek érdekében egyes szervezeteknél erre a célra kijelölt külön részlegeket kell működtetni, amelyek a belügyminiszter alárendeltségébe tartoznak. Feladataikat a polgári nemzetbiztonsági szolgálat igazgatója határozza meg. A hírszerző és elhárító szolgálatok irányításáért a Hírszerző és Elhárító Szolgálatok Tanácsa (RIV¹³¹) felel, amelynek elnöke a miniszterelnök.

A RIV felelős a nemzetbiztonsági szolgálatok politikai felügyeletéért és tevékenységük koordinálásáért. Havonta ülésezik, és miniszteri szinten foglalkozik Hollandia biztonsági helyzetével. A Holland Egyesített Hírszerző Bizottság (CVIN¹³²) a RIV számára végez előkészítő munkát. Ellátja a szolgálatok parlamenti kontrollját, illetve megtárgyalja a nemzeti és a nemzetközi hírszerzési, valamint a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos információkat. Általában havonta egyszer ülésezik, tagjai a parlamenti pártok elnökei. A Hírszerző és Elhárító Szolgálatok Felügyelőbizottsága a törvényi előírások betartását vizsgálja a szolgálatok tevékenysége során.

A kormány 2016. április 18-án döntött arról, hogy növeli a hírszerző és a nemzetbiztonsági szolgálatok adatforrásokhoz történő hozzáféréseinek lehetőségeit (például internetalapú kommunikációs csatornák esetében). A magánszféra védelme érdekében a jövőben a szolgálatok ez irányú tevékenységét egy

¹³¹ Raad voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

¹³² Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland.

megfelelő jogi háttérrel rendelkező független felügyelő bizottság fogja ellenőrizni és engedélyezni. A szolgálatoknak a telefonlehallgatásokat és a számítógépek átvizsgálását is jelenteniük kell a bizottságnak.

Katonai Hírszerző és Elhárító Szolgálat (MIVD)

Hollandul: Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Angolul: Defence Intelligence and Security Service (DISS)
Székhely: Frederikkazerne, Van Alkemadelaan 786, Hága
Internet: www.defensie.nl
Mottó: „Béke és biztonság előrelátáson keresztül”

Holland Katonai Hírszerző és Elhárító Szolgálat feladata, hogy hírszerzési információkkal támogassa a Védelmi Minisztériumot, a haderő vezetését és parancsnokságait. Tevékenységével részt vesz a békeműveletek mindenoldalú biztosításában, valamint a nemzetközi terrorizmus elleni harcban. Az ország külső és belső védelmének szoros kapcsolata miatt a MIVD szorosan együttműködik az AIVD-vel. Az MIVD igazgatója a védelmi miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozik, aki éves direktívában határozza meg a szervezet feladatait. Az MIVD tevékenységét a képviselőház – az előzőekben ismertetett bizottságokon keresztül – felügyeli.

A Szolgálat által biztosított információk meghatározó szerepet játszanak az országvédelmi feladatokra történő felkészülésben, a nemzetközi műveletekben való szerepvállalással kapcsolatos döntések előkészítésében, valamint a nemzetközi béketámogató és béketeremtő műveletek vezetése során. Ennek megfelelően a békefenntartó műveletek támogatása és a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem a MIVD kiemelt feladatát képezi.

Általános Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (AIVD)

Hollandul: Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Angolul: General Intelligence and Security Service (GISS)
Székhely: Europaweg 4, 2711 AH Zoetermeer
Internet: www.aivd.nl

Az Általános Hírszerző és Biztonsági Szolgálat Hollandia polgári hírszerző és elhárító szolgálata. Rendeltetése a nemzetbiztonsági fenyegetések és kockázatok felderítése, korai előrejelzése és jelentése. A szervezet a belügyminiszter irányítása alatt áll, feladatát a 2002-es hírszerző és biztonsági szolgálatokról szóló törvény által biztosított jogi keretek között végzi.

Fő feladatai közé tartozik a holland nemzetbiztonsági érdekek ellen irányuló tevékenység felfedése, kezelése, következményeinek felszámolása, biztonsági vizsgálatok végzése, külföldre irányuló hírszerző tevékenység folytatása, valamint – a megszerzett és értékelt információkról – az állami vezetés folyamatos tájékoztatása.

Az AIVD feladatrendszerében az alábbi területek elsődleges fontosságúak:

- terrorizmus, szélsőséges szervezetek tevékenysége;
- szélsőséges ideológiák térnyerése;
- külföldi hatalmak ellenséges szándékú tevékenysége;
- tömegpusztító fegyverek proliferációja.

Az AIVD szervezete 2015 óta három igazgatóságból és vezetői törzsből áll. A törzs vezetéstámogató funkciókat lát el politikai, közigazgatási, biztonsági, jogi, kommunikációs és ellenőrzési területeken.

A Hírszerző Igazgatóság földrajzi és funkcionális elv alapján szervezett komponensekből áll. Elemzi és értékeli a felelősségi területéhez tartozó országok (térsegek) politikai, gazdasági és biztonsági folyamatait. Jelentéseivel aktívan hozzájárul a holland kül- és biztonságpolitika alakításához.

A Műveleti Igazgatóság operatív információszerzéssel támogatja a Hírszerző Igazgatóság munkáját. Alárendeltségébe tartoznak a HUMINT- és a SIGINT-szervezetek, a Nemzeti Kommunikációbiztonsági Iroda (NBV¹³³), valamint az Egyesített SIGINT- és Kiberalegység (JSCU¹³⁴). Az NBV a kritikus kormányzati információk védelméért felel, és – az információbiztonság tekintetében – a kormány elsődleges szakértői testülete. A JSCU az AIVD és az MIVD közös szervezete, amely a két szolgálat SIGINT- és kibervédelmi szakértőiből áll. A Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégia keretében a JSCU szakértői segítik a holland internetoldalak védelmét is.

A Biztonsági Ellenőrzési és Adminisztrációs Igazgatóság végzi a kiemelt állami vezetők és tisztviselők nemzetbiztonsági ellenőrzését. Hatáskörébe tartozik még a szervezetek belső ügyrendjének szabályozása, a személyügyi, pénzügyi és logisztikai feladatok ellátása, valamint az objektumvédelem is.

3.2.14. Írország

Az Ír-sziget északi területe, vagyis Észak-Írország brit fennhatóság alá tartozik, a sziget többi része alkotja Írországot. A végrehajtó hatalmat, a kormányt a miniszterelnök vezeti. Az ország államformája parlamentáris köztársaság, amelynek élén köztársasági elnök áll. A nemzetbiztonsági szolgálatok a Belügyminisztérium és a Védelmi Minisztérium alárendeltségében végzik feladatukat. Működésükről az illetékes minisztereknek számolnak be. Az ország nem tagja a NATO-nak, az ENSZ-hez 1955-ben csatlakozott. 2013-ban az Ír Köztársaság a negyedik lett az Európai Unió országainak sorrendjében, ahol a legtöbb terrorizmussal kapcsolatos letartóztatás történt (41 fő). Írországból a nemzetbiztonság garantálása elsősorban a rendőrség, a Garda Síochána¹³⁵ feladata, míg a hírszerzésért a Védelmi Erők szervezete a felelős.

Írországból három nemzetbiztonsági szolgálat működik, két polgári és egy katonai:

¹³³ Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging.

¹³⁴ Joint SIGINT Cyber Unit.

¹³⁵ Jelentése: a béke őre.

- Különleges Nyomozóegység (SDU¹³⁶);
- Nemzeti Ellenőrzőegység (NSU¹³⁷);
- Katonai Hírszerző Igazgatóság (MID¹³⁸).

Különleges Nyomozóegység (SDU)

Írül: Aonad Speisialta Bleachtaireachta

Angolul: Special Detective Unit

Székhely: Harcourt Street, Dublin

Internet: <http://www.garda.ie/Controller.aspx?Page=40&Lang=1>

A Különleges Nyomozóegység polgári nemzetbiztonsági szolgálatként működik. Nyomozásokat végez, amelyek eredményéről a belügyminiszternek számol be. Az SDU a Garda Síochána aleggysége, a Bűnügyi és Biztonsági Ágazat (CSB¹³⁹) irányítása alatt áll. Az SDU az ország legfontosabb terrorelhárítási és kémelhárítási nyomozóegysége. A szervezet a Special Branch egység helyébe lépett, amely az 1921-ben alapított Bűnügyi Nyomozati Osztályt (CID¹⁴⁰) követte. Belső ügyekben együttműködik az ír Védelmi Erőkkel,¹⁴¹ illetve a Védelmi Erők Katonai Hírszerző Szervezetével.¹⁴²

Az SDU mind a hat Garda-régióban jelen van, az országban több fedett státuszú épülettel is rendelkezik, amelyeket bevetéseinél használ. Működését 200–300 civil ruhás nyomozó és Vészhelyzeti Reagáló Egység (ERU¹⁴³) állománya segíti. Az SDU élén nyomozati főellenőr – Detective Chief Superintendent – áll, aki a CSB vezetőjének, a helyettes biztosnak – Assistant Commissioner – tartozik felelősséggel. Utóbbi jelent a Garda-biztosnak – Garda Commissioner –, aki az igazságügyi miniszternek, a miniszterelnöknek és a Nemzetbiztonsági Bizottságnak¹⁴⁴ terjeszti fel jelentéseit.

Az egységen belül minden tiszt rendelkezik fegyverrel, a rendőrnemzőknél gyakrabban hajtanak végre lögyakorlatot, illetve vesznek rész továbbképzéseken.

A szervezet fegyveres taktikai osztálya az ERU, amelynek létszáma körülbelül 100 tiszt, akik különleges feladatok végrehajtására kaptak felkészítést.

A Nemzetközi Terrorelhárítás (CTI¹⁴⁵) az SDU egyik osztálya. 2014-ben alapították az iszlám terrorizmus megfigyelésére. Az egység körülbelül 50

¹³⁶ Special Detective Unit.

¹³⁷ National Surveillance Unit.

¹³⁸ Military Intelligence Directorate.

¹³⁹ Crime & Security Branch.

¹⁴⁰ Criminal Investigation Department.

¹⁴¹ Defence Forces / Fórsaí Cosanta.

¹⁴² G-2 – Military Intelligence Branch of the Irish Defence Forces.

¹⁴³ Emergency Response Unit.

¹⁴⁴ National Security Committee (NSC).

¹⁴⁵ Counter-Terrorism International.

tisztból áll, közvetlenül a Garda-biztosnak tartozik felelősséggel. A belföldi terrorizmus kérdéseivel a Belföldi Terrorelhárítás (CTD¹⁴⁶) osztálya foglalkozik.

A Túsztárgyaló Szekciót (HNS¹⁴⁷) 2007-ben hozták létre az SDU alegységeként. Nyomozati felügyelő – Detective Superintendent – vezeti, személye titkos. Ő és a tárgyaló irányító – Negotiator Co-Ordinator – vesz részt a több mint 70 különleges tárgyaló kiválasztásában, kiképzésében és irányításában. A túsztárgyalók képzését különböző, rendőrségi, nyomozati és egészségügyi intézményekben végzik.

Az SDU egy kisebb, szigorúan titkos alegysége az 1997-ben alapított Tanúvédelmi Egység (WPU¹⁴⁸), vezetője vizsgálati nyomozó – Detective Inspector. Ő irányítja az ír ügyészség által vezetett tanúvédelmi programot is. Szükség esetén az ERU megerősítést és taktikai segítséget ajánl fel a programhoz, amelynek résztvevői új személyazonosságot, lakcímet és fegyveres rendőrségi védelmet kapnak Írországból, illetve külföldön.

Az SDU együttműködik az NSU-val, illetve a pénzügyi hírszerzéssel és a terrorista szervezetek finanszírozásával kapcsolatos ügyekben a Garda megfelelő szerveivel. A G-2-vel közösen is indít akciókat, a szerzett információkat megosztja. A terrorizmus elleni harcban együttműködik brit, amerikai és európai szervezetekkel, valamint az Európával és az Interpollal is.

Fő feladatai:

- terrorelhárítás;
- kémelhárítás;
- az állam védelme, annak biztonságát veszélyeztető személyek és szervezetek megfigyelése;
- pénzzállítmányok védelme;
- szélsőséges csoportok megfigyelése;
- különösen fontos személyek védelme;
- a tanúvédelmi program irányítása;
- elnöki védelem, kíséret az országon belül vagy külföldi hivatalos látogatások során.

Az SDU bevetéseit a terrorellenes törvények szigorú betartásával hajtja végre. Az elkövetők Különleges Törvényszék elé kerülnek. A tárgyalások során a nyomozók személye rejtve marad.

Nemzeti Megfigyelő Egység (NSU)

Írül: Aonad Faireachán Náisiúinta

Angolul: National Surveillance Unit

Székhely: Phoenix Park, Dublin; Harcourt Street, Dublin

¹⁴⁶ Counter-Terrorism Domestic.

¹⁴⁷ Hostage Negotiation Section (HNS).

¹⁴⁸ Witness Protection Unit.

A Nemzeti Megfigyelő Egység polgári nemzetbiztonsági szolgálat. A Belügyminisztérium alárendeltségében végzi feladatát, tevékenységéről a miniszternek jelent. Az NSU is a Garda Síochána alegysége, és a CSB részét képezi. Technikai eszközökkel végzett megfigyelő- és információszerző tevékenységet folytat. Az egység tagjai különleges kiképzésben részesülnek, kilétüket nem fedhetik fel. Az állományt alkotó körülbelül 100 tiszt nyomozói tevékenységet végez a bűnözők, a terroristák és az Írország területén tevékenykedő külföldi hírszerzők ellen.

Az NSU 1995-ben alakult, amikor a különleges és az általános bűnfelderítő egységek (Crime Special Surveillance Unit, Crime Ordinary Surveillance Unit) egybeolvadtak. Az NSU a CSB biztonsági és hírszerző részlegéhez, a hadműveleti ágához tartozik.

Az egységet nyomozati főellenőr vezeti, aki a CSB-ért felelős helyettes biztos felügyelete alatt áll. A szervezetet körülbelül 100 civil ruhás tiszt alkotja, akik fegyveres nyomozók. Tagjai az egész ország területén jelen vannak, szorosan együttműködnek az SDU-val és a Garda elemzőivel. Működése során együttműködik a Nemzeti Nyomozó Hivatal Szervezett Bűnözés Elleni osztályával és az ERU-val.

A szervezeten belül működik néhány úgynevezett „szellem csapat”¹⁴⁹ vagy „szellem egység”,¹⁵⁰ amelyek a „fekete táskás hadműveletek”¹⁵¹ végrehajtói. Ők azok, akik a szükséges engedélyek birtokában magánterületre lépnek be, és ott lehallgatókészülékeket telepítenek.

Az NSU fő feladatai:

- az országra veszélyt jelentő személyek vagy csoportok ellen felderítés folytatása, bizonyítékok beszerzése;
- terrorelhárítás;
- kémelhárítás.

A szervezet akciói nem nyilvánosak.

¹⁴⁹ Ghost Teams.

¹⁵⁰ Ghost Units.

¹⁵¹ Black bag operations.

Katonai Hírszerző Igazgatóság (MID)

Írül: Stiúirthóireacht na Faisnéise

Angolul: Military Intelligence Directorate (G-2)

Székhely: Newbridge, County Kildare

A Katonai Hírszerző Igazgatóság – megegyezik a G-2 szervezettel – a Védelmi Erők katonai hírszerző szervezete, az ország katonai nemzetbiztonsági szolgálata. A Védelmi Minisztérium szervezetében működik. Két részlegből áll, amelyek katonai hírszerzői, illetve elhárítási tevékenységet végeznek. A MID együttműködik az SDU-val, az NSU-val, valamint a nemzeti rendőrség terrorelhárítási és kémelhárítási egységeivel is.

Az Igazgatóság felel az Ír Védelmi Erők biztonságáért és védelméért, bel- és külföldön egyaránt folytat tevékenységet, kielégíti az ír kormány információigényeit a belső és a külső fenyegetésekkel kapcsolatban. A Védelmi Erők minden komponense számára végez felderítést.

A MID kapcsolatot tart külföldi hírszerző szolgálatokkal, információikat a hatékonyabb működés érdekében kölcsönösen megosztják egymással. A szervezetet igazgató vezeti, aki a MID tevékenységéről a vezérkari főnöknek és helyettesének jelent. A vezérkari főnök nemzetbiztonsági kérdésekről a kormány illetékes kabinetjét és az NSC-t tájékoztatja.

A MID legfőbb feladatai:

- az állam védelme külső és belső fenyegetésekkel szemben;
- hírszerzési folytatása;
- az állam érdekeinek védelme bel- és külföldön;
- a külföldön szolgálatot teljesítő ír erők védelme, hírszerző műveletekkel történő támogatása.

A *Nemzetbiztonsági Hírszerző Részleg* (National Security Intelligence Section – NSIS) feladatai:

- az országgal szembeni fenyegetésekkel, kockázatokkal és kihívásokkal kapcsolatos információk megszerzése, értékelése-elemzése, jelentése (ellenséges hírszerző tevékenység, terrorfenyegetés, szervezett bűnözői csoportok tevékenysége stb.);
- kémelhárítás;
- terrorelhárítás;
- felforgatás, lázadás, szabotázs elleni fellépés;
- az SDU-val és az NSU-val együttműködve terrorfenyegetések elhárítása.

A *Védelmi Hírszerző Részleg* (Defence Intelligence Section – DIS) fő feladata a Védelmi Erők hírszerzési információkkal és adatokkal történő támogatása. Ennek érdekében folyamatosan figyelemmel kíséri, értékeli és jelenti az ország számára fontos globális politikai, gazdasági, társadalmi katonai eseményeket. Információival és jelentéseivel támogatja a haderő műveleteit. Jelentéseit a védelmi miniszternek terjeszti fel. A szervezet végzi a haderő teljes

állományának nemzetbiztonsági ellenőrzését is, szorosan együttműködve a Garda megfelelő szervezetével.

A Szárazföldi Csapatok Ranger Hírszerzése (Army Ranger Wing Intelligence Section) a katonai hírszerzés munkatársaival együtt vesz részt külföldi, általában békefenntartó missziókban (ezek ENSZ, EU vagy NATO által vezetett műveletek lehetnek).

3.2.15. Lettország

A lett parlament¹⁵² által 2000. december 14-én elfogadott nemzetbiztonsági törvény értelmében Lettországban három nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- Alkotmányvédelmi Iroda (SAB¹⁵³);
- Katonai Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (MIDD¹⁵⁴);
- Biztonsági Rendőrség (DP¹⁵⁵).

A nemzetbiztonsági szolgálatok működését, hatáskörüket, feladataikat és tevékenységük ellenőrzését a nemzetbiztonsági szervezetekről szóló 1994. május 5-i törvény szabályozza. A törvény egyik fontos rendelkezése, hogy nem lehet a szervezetek alkalmazottja az a személy, aki a Szovjetunió idején tagja volt valamelyik biztonsági szervezetnek, vagy azzal bármilyen kapcsolatot tartott fenn, illetve aki tagja volt az SZKP-nak,¹⁵⁶ a későbbi Lett Kommunista Pártnak vagy a Népfrontnak.

A lett nemzetbiztonsági szolgálatok felügyeletét a parlament Nemzetbiztonsági Bizottsága látja el.

Kormányzati irányításukat, tevékenységük koordinálását a Nemzetbiztonsági Tanács végzi, amelynek összetételét és hatáskörét a nemzetbiztonsági törvény határozza meg. A Tanács tagjai: a köztársasági elnök, a parlament elnöke, a parlament Nemzetbiztonsági Bizottságának elnöke, a parlament Védelmi és Belügyi Bizottságának elnöke, a miniszterelnök, a nemzetvédelmi miniszter, a külügyminiszter és a belügyminiszter.

A Nemzetbiztonsági Tanács hatásköre:

- az állam nemzetbiztonsági tevékenységének koordinálása, az abban érintett szervezetek stratégiai együttműködésének biztosítása;
- a nemzetbiztonsággal kapcsolatos elvek, koncepciók, tervek kialakítása és naprakész állapotban tartása;

¹⁵² Saeima.

¹⁵³ Satversmes Aizsardzibas Birojs.

¹⁵⁴ Militaras Izlukosanas un Drosibas Dienests.

¹⁵⁵ Drosibas Policija.

¹⁵⁶ Szovjetunió Kommunista Pártja.

- javaslatétel a szolgálatok főigazgatóinak kinevezésére és felmentésére;
- információigény megfogalmazása a nemzetbiztonsági szervezetek és az Információelemző Szolgálat számára.

A Nemzetbiztonsági Tanács üléseire meghívást kaphatnak a nemzetbiztonsági szervezetek, valamint az Információelemző Szolgálat főigazgatói.

Az Információelemző Szolgálat (Informācijas Analīzes Dienests) a Minisztertanácsnak közvetlenül alárendelt intézmény. Feladatai: a nemzetbiztonsági szervezetek által megszerzett és feldolgozott információk értékelése, elemzése; tájékoztatók és előrejelzések készítése; javaslatétel az állami vezetés részére a nemzetbiztonság erősítésére.

Alkotmányvédelmi Iroda (SAB)

Lettül: Satversmes Aizsardzibas Birojs
 Angolul: Constitution Protection Office
 Székhely: a/k 286, Riga
 Internet: www.sab.gov.lv

Az Alkotmányvédelmi Iroda a polgári hírszerzés és elhárítás szervezete. Az igazságügyi miniszter alárendeltségébe tartozik. Felelősségi köre a hírszerzés, az elhárítás és a titokvédelem. Információkat gyűjt, elemz és szolgáltat olyan külföldi kormányokról, intézményekről, szervezetekről és magánszemélyekről, amelyek/akik aktuális vagy potenciális veszélyt jelentenek a lett állam vagy a lett nemzet érdekeire. Információival védi az ország alkotmányos rendjét, függetlenségét és területi integritását, valamint katonai, gazdasági, tudományos és technikai teljesítőképességét, illetve gondoskodik az államtitok védelméről. Tevékenységével közvetlenül az állami vezetés döntéshozatalát támogatja.

Tevékenységét az Alkotmányvédelmi Iroda jogállásáról szóló, 1994. május 4-én elfogadott törvény és a nemzetbiztonsági szervezetekről szóló törvény szabályozza.

Fő feladatai:

- a nemzetbiztonságra fenyegetést jelentő veszélyekkel és kockázatokkal (védelmi, gazdasági, ökológiai stb.) kapcsolatos információk megszerzése, gyűjtése, elemzése és feldolgozása;
- a hatáskörébe tartozó – közbiztonságot veszélyeztető – tényezők előrejelzése, megszüntetése, illetve semlegesítése;
- javaslatétel a hatáskörébe tartozó nemzetbiztonsági feladatok hatékony végrehajtására;
- a minősített információk védelme;
- együttműködés a MIDD-del és a DP-vel, valamint külföldi nemzetbiztonsági szervezetekkel;
- a hírszerzés és elhárítás kül- és belföldi feladatainak szervezése, irányítása;
- a Nemzeti Biztonsági Hatóság feladatkörének ellátása;

- külföldi biztonsági szolgálatok lettországi jelenlétének felfedése, tevékenységének megakadályozása;
- a nemzetbiztonságot érintő külföldi eredetű információk megszerzése és elemzése;
- a lett külképviseletek biztonságának szavatolása, a kiküldöttek nemzetbiztonsági védelme;
- nemzetbiztonsági ellenőrzések végrehajtása.

A SAB főigazgatóját – a parlament Nemzetbiztonsági Bizottságának javaslatára – öt évre nevezik ki.

Szervezeti keretein belül működik a Nemzetbiztonsági Ügynökség (NDI¹⁵⁷), amelynek feladata a NATO és az EU minősített adatai védelmére vonatkozó követelmények érvényesítése. Biztonsági akkreditációs jogkörrel is rendelkezik, valamint végzi a rejtjeltevékenység fejlesztését és ellenőrzését is.

Az Alkotmányvédelmi Iroda belső szervezeti felépítése, működési szabályzata, pénzügyi és technikai adatai államtitkok.

Katonai Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (MIDD)

Lettül: Militaras Izlukosanas un Drosibas Dienests
 Angolul: Defence Intelligence and Security Service
 Internet: www.midd.gov.lv

A Katonai Hírszerző és Biztonsági Szolgálat a katonai hírszerzés és elhárítás szervezete. A védelmi miniszter alárendeltségében működik. Tevékenységét a nemzetbiztonsági szervezetekről szóló törvény szabályozza. Működését – a SAB főigazgatójával együttműködésben – a védelmi miniszter szabályozza. Állománya hivatásos katonákból és polgári alkalmazottakból áll. Főigazgatóját a kormány a védelmi miniszter és a parlament Nemzetbiztonsági Bizottsága javaslata alapján nevezi ki.

Fő feladatai:

- megszerzi, elemzi, értékeli, feldolgozza és jelenti a Védelmi Minisztérium és intézményei, az állami szervezetek, továbbá a fegyveres erők számára a feladataik ellátásához szükséges hírszerzési és elhárítási adatokat, információkat;
- felfedi és (a többi nemzetbiztonsági szervezettel együttműködésben) megakadályozza külföldi titkosszolgálatoknak a Védelmi Minisztérium és a haderő szervezetei ellen irányuló tevékenységét;
- gondoskodik a minősített információk védelméről a Védelmi Minisztériumban és intézményeiben és a haderő alakulatainál, ellenőrzi az ezzel kapcsolatban hozott rendszabályok betartását;

¹⁵⁷ Nacionala drošības iestāde.

- rádióelektronikai felderítést folytat, betölti a SIGINT-hatóság szerepkörét;
- végzi a Védelmi Minisztérium és a haderő személyi állományának, valamint a velük kapcsolatban álló gazdálkodási szervezetek tagjainak nemzetbiztonsági ellenőrzését;
- együttműködik a NATO és az EU illetékes szervezeteivel, valamint a partnerországokkal.

Biztonsági Rendőrség (DP)

Lettül: Drosibas Policija

Angolul: Security Police

Székhely: Barona utca 99a, Riga

Internet: www.dp.gov.lv

A Biztonsági Rendőrség a Belügyminisztérium alárendeltségében működő szervezet. Rendeltetése kémelhárítási feladatok ellátása, az államtitok, az alkotmányos rend és a gazdasági biztonság védelme, terrorelhárító intézkedések koordinálása. Az egyetlen olyan lett nemzetbiztonsági szolgálat, amely nyomozati jogkörrel rendelkezik (már a vizsgálati szakaszban letartóztathat, illetve büntetőeljárást indíthat személyek ellen).

Fő feladatai:

- felderítő- és elhárítótevékenység végzése az emberiség elleni bűncselekmények, háborús bűncselekmények, népirtás, a szervezett és a gazdasági bűnözés, a terrorizmus, a szabotázsakciók és egyéb, a nemzetbiztonságot veszélyeztető bűncselekmények, a gengszterizmus, a korrupció, a hamisítás, valamint a nukleáris fegyverek alkotórészei, a kábítószeres és más kémiai és radioaktív anyagok, illetve kettős felhasználású termékek, fegyverek és robbanóanyagok engedély nélküli forgalmazása területét illetően;
- a Belügyminisztérium és háttérintézményeinek biztonsági védelme;
- hatáskörébe tartozó szervezeteknél az államtitok védelme;
- az állami intézmények, az önkormányzatok és más szervezetek terrorelhárítási feladatainak koordinálása;
- a katonai rendőrséggel együttműködésben személyi biztonsági ellenőrzési feladatok ellátása.

3.2.16. Litvánia

A litván nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységének jogi kereteit a litván parlament¹⁵⁸ által 2012. október 17-én elfogadott, a hírszerzésről szóló törvény módosítása szabályozza.¹⁵⁹ A törvény értelmében a Litván Köztársaságban két nemzetbiztonsági szolgálat működik: a hírszerzésért és elhárításért felelős polgári nemzetbiztonsági szolgálat, vagyis az Állambiztonsági Igazgatóság

¹⁵⁸ Seimas.

¹⁵⁹ Az eredeti törvényt 2000. július 17-én hagyták jóvá, de a megváltozott biztonsági környezet szükségessé tette annak módosítását.

(VSD¹⁶⁰), valamint a katonai hírszerzésért és elhárításért felelős Második Vizsgálati Igazgatóság (AOTD¹⁶¹).

A nemzetbiztonsági szolgálatok parlamenti felügyeletét a parlament (Seimas) Nemzetbiztonsági és Honvédelmi Bizottsága látja el. Ellenőrzi a szolgálatok törvények és rendeletek szerinti működését, kivizsgálja a tevékenységükkel kapcsolatos panaszokat, javaslatokat dolgoz ki a hírszerzés és az emberi jogok védelmével kapcsolatos jogszabályok összhangjára, továbbá felfedi a hírszerzési feladatok ellátásának hiányosságait, ajánlásokat tesz azok felszámolására.

A szolgálatok kormányzati felügyeletét és irányítását az Államvédelmi Tanács látja el. A Tanács jóváhagyja a hírszerzési igényeket, azok prioritásait és a nemzetbiztonsági szolgálatok stratégiáit. Összehangolja a szolgálatok működését, meghatározza a külföldi partnerekkel történő együttműködés kereteit, a szervezetek vezetőin keresztül gondoskodik azok átláthatóságáról. A Tanács elnöke az államfő. Tagjai a miniszterelnök, a parlament elnöke, a védelmi miniszter és a haderő főparancsnoka. A nemzetbiztonsági szolgálatok együttműködését érintően a nemzetvédelmi miniszter és a VSD igazgatója az illetékes vezetők.

A hírszerzési törvény értelmében a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatai:

- előre jelezni és meghatározni azokat a külső kockázati tényezőket és veszélyeket, amelyek hatással lehetnek az ország szuverenitására, területi integritására, alkotmányos rendjére és nemzeti érdekeire, illetve befolyásolhatják az ország védelmi és gazdasági képességeit;
- előre jelezni, azonosítani és kezelni azokat a belső kockázatokat, veszélyeket és fenyegetéseket, amelyek hatással lehetnek a belpolitikára, a gazdasági folyamatokra, sérthetik az ország szuverenitását, területi integritását, alkotmányos rendjét és nemzeti érdekeit, illetve befolyásolhatják az ország védelmi és gazdasági képességeit;
- azonosítani azon külföldi hírszerző szándékokat, szervezeteket és tevékenységüket, amelyek alááshatják az ország szuverenitását, területi integritását, alkotmányos rendjét, nemzeti érdekeit, védelmi és gazdasági képességeit, megszüntetni e kockázatokat, veszélyeket és fenyegetéseket;
- megszervezni és működtetni az állami és a hivatali titok kezelését, védelmét és ellenőrzésének rendjét (bel- és külföldön egyaránt).

A titkosszolgálati eszközök alkalmazásáról szóló törvény értelmében a két nemzetbiztonsági szolgálaton kívül a Különleges Nyomozószolgálat, a kormányőrség, a rendőrség, a határőrség, a Pénzügyi Nyomozószolgálat és a vámőrség is jogosult titkosszolgálati eszközök használatára.

¹⁶⁰ Valstybes Saugumo Departamentas.

¹⁶¹ Antrasis Operatyciniu Tarybu Departamentas.

Állambiztonsági Igazgatóság (VSD)

Litvánul: Valstybes Saugumo Departamentas

Angolul: State Security Department

Székhely: Vytenio utca 1., Vilnius

Internet: www.vsd.lt

Az Állambiztonsági Igazgatóság főigazgatóját a parlament jóváhagyásával a köztársasági elnök nevezi ki. Legalább öt éves szakmai tapasztalattal kell rendelkeznie. Kinevezése öt évre szól, és egy alkalommal meghosszabbítható.

A VSD feladatai:

- az állam biztonságát, stratégiai és gazdasági érdekeit fenyegető veszélyek felfedése és elhárítása;
- a nemzetbiztonságot érintő politikai, gazdasági, tudományos, technológiai és információs folyamatok figyelemmel kísérése, elemzése;
- terrorelhárítás;
- a kulcsfontosságú energetikai, hírközlési és más stratégiai fontosságú (kritikus) ipari infrastruktúra védelme;
- az államtitok védelme;
- kormányzati hírközlési hálózatok telepítése, üzemeltetése, titkosítási és egyéb biztonsági védelme;
- a Litvániában működő külföldi diplomáciai képviseltek és Litvánia külképviseletei biztonságának szavatolása.

A VSD az alábbi négy fő szervezeti egységből áll:

- Hírszerző Igazgatóság;
- Elhárító Igazgatóság;
- Titokvédelmi Főnökség (négy részlege: információvédelem, hírközlésvédelem, objektumvédelem, nemzetbiztonsági ellenőrzések);
- Elemző-értékelő Igazgatóság.

A fenti szervezetek munkáját adminisztratív és logisztikai támogatórészleg segíti.

A VSD a 2016-ra vonatkozó kockázatelemzésében legnagyobb nemzetbiztonsági kihívásként Oroszországot jelöli meg. Az orosz és a fehérorosz hírszerző szolgálatok az elmúlt évek során jelentősen növelték tevékenységük aktivitását, egyre nagyobb erőt fejtenek ki a véleményformálás befolyásolására. Az orosz katonai jelenlét közelsége jelentős kihívást jelent az ország számára.

Második Vizsgálati Igazgatóság (AOTD)

Litvánul: Antrasis Operatyciniu Tarnybu Departamentas

Angolul: Second Investigation Department

Székhely: Jankiskiu utca 50., Vilnius

Internet: www.kam.lt

A Második Vizsgálati Igazgatóság a Védelmi Minisztérium alárendeltségében működik, igazgatóját a védelmi miniszter nevezi ki. Kinevezése öt évre szól, és egy alkalommal meghosszabbítható. A Szolgálat elsősorban hivatásos katonákból áll, bizonyos beosztásokban közalkalmazottakat foglalkoztatnak.

Az AOTD feladatai:

- hírszerzési adatszerző és elemzőképessegek fejlesztése;
- katonapolitikai, hadigazdasági, haditechnikai és katonai információszerzés;
- kémelhárítás;
- kiberhírszerzés;
- együttműködés a nemzetvédelmi és a nemzetbiztonsági rendszer komponenseivel a titkos számítógépes hálózatok és informatikai rendszerek védelme érdekében;
- a nemzetvédelem területén foglalkoztatott személyek és vállalkozások nemzetbiztonsági ellenőrzése;
- a nemzetvédelemmel kapcsolatos államtitkok védelme;
- belföldi és külföldi együttműködés folytatása a litván nemzetbiztonság erősítése érdekében.

3.2.17. Luxemburg

A luxemburgi nemzetbiztonsági szolgálat felépítéséről, feladatairól az állami hírszerző szolgálat szervezetéről szóló, 2004. június 15-i törvény rendelkezik.

A Luxemburgi Nagyhercegségben egy nemzetbiztonsági szervezet működik, az Állami Hírszerző Szolgálat (SRE¹⁶²), amely a miniszterelnök alárendeltségébe tartozó polgári nemzetbiztonsági szervezet. Az országos hatáskörű szolgálat felügyelete állandó parlamenti bizottságon keresztül valósul meg.

Állami Hírszerző Szolgálat (SRE)

Franciául: le Service de Renseignement de l'État du Luxembourg

Angolul: Homeland Intelligence Agency

Székhely: 207–211 Route d'Esch, Luxembourg

Az Állami Hírszerző Szolgálat az ország nemzeti érdekeinek megfelelően információt gyűjt a terrorizmus, a proliferáció és a szervezett bűnözői körök tevékenységéről, valamint elhárítási feladatokat lát el. Megvalósítja Luxemburg állami vezetőinek biztonsági ellenőrzését, valamint felfedi és megakadályozza idegen hatalmak befolyásszerző kísérleteit. Létszáma 60 fő.

¹⁶² le Service de Renseignement de l'État du Luxembourg.

3.2.18. Macedónia

Macedóniában jelenleg három nemzetbiztonsági, egy polgári hírszerző, egy polgári elhárító és egy katonai hírszerző-elhárító szolgálat működik.

Hírszerző Ügynökség – Agencija za Razuznavanje (AR)

A Hírszerző Ügynökség a Macedón Köztársaság polgári hírszerző nemzetbiztonsági szolgálata. A szervezet 1995. április 1-jén jött létre az Állambiztonsági Hatóság egyik jogutódjaként. Működését az 1995. évi 19. törvény szabályozza. A Szolgálat a köztársasági elnök alárendeltségébe tartozik. Az Ügynökség feladata: gazdasági, politikai, biztonsági információk megszerzése, gyűjtése és elemzése az ország védelme és biztonsága érdekében, valamint harc a terrorizmus és a szervezett bűnözés ellen.

Az AR jelentéseket és tájékoztatókat készít a köztársasági elnök, a kormány és más állami szervezetek és intézmények részére. A szervezet feletti ellenőrzést a parlament „Hírszerző Ügynökség, valamint a Biztonsági és Elhárító Hatóság működését felügyelő bizottsága” gyakorolja. Évente legalább egyszer meghallgatja a Szolgálat igazgatóját, majd jelentést készít a parlament számára az AR éves szakmai tevékenységéről.

A Szolgálat székhelye Szkopjében található (1000 Skopje, ulica III Makedonska brigada 66.), létszáma nem ismert. A szervezet jóváhagyott költségvetése 2016-ban 179 millió macedón dénár (körülbelül 895 millió forint) volt, amelynek körülbelül 80%-át a műveleti kiadások tették ki. A Szolgálat igazgatója jelenleg Nakje Csulev.

A Hírszerző Ügynökség szervezeti felépítése:

- igazgatóság;
- az igazgató első helyettese;
- az igazgató stratégiai helyettese;
- az igazgató műveleti helyettese;
- az igazgató támogatásért felelős helyettese;
- Belső Ellenőrzési Osztály;
- Stratégiai Tervezőosztály;
- Személyügyi Osztály;
- Stratégiai Hírszerző Igazgatóság;
- Nemzetközi Terrorizmus és Szervezett Bűnözés Elleni Igazgatóság;
- Elemző és Értékelő Igazgatóság;
- Technikai Felderítő és Informatikai Támogató Igazgatóság;
- Biztonsági Igazgatóság;
- Jogi, Gazdasági és Pénzügyi Igazgatóság.

Biztonsági és Elhárító Hatóság – Uprava za Bezbednost i Kontrarazuznavanje (UBK)

A Biztonsági és Elhárító Hatóság Macedónia polgári biztonsági és elhárító nemzetbiztonsági szolgálata. A szervezet a Belügyminisztérium alárendeltségében 1995. április 1-jén jött létre az Állambiztonsági Hatóság egyik jogutódjaként. Megalakulásakor a Biztonsági és Elhárító Igazgatóság nevet viselte. A Hatóság jelenleg is a Belügyminisztérium szervezetében, a miniszter alárendeltségében működik. A szervezetet igazgató vezeti. Fő feladata az ország alkotmányos rendjének védelme, az azt fenyegető cselekmények/törekvések elhárítása, a „klasszikus kémelhárítás” feladatrendszere, valamint a terrorizmus és szervezett bűnözés elleni harc.

A szervezet tevékenysége feletti legfőbb ellenőrzést a macedón parlamentnek a „Hírszerző Ügynökség, valamint a Biztonsági és Elhárító Hatóság működését felügyelő bizottsága” gyakorolja. Évente legalább egy alkalommal meghallgatja a Szolgálat igazgatójának beszámolóját, majd jelentést készít a parlament számára az UBK éves szakmai tevékenységéről. A Hatóság központja Szkopjében található. Jelenlegi igazgatója Ljupeso Andonovski.

A Szolgálat az elmúlt években a macedóniai belpolitikai küzdelem részesévé vált. Vezetőjét az ügynevezett „lehallgatási botrány” egyik fő gyanúsítottjának nevezte meg az ellenzék. Az ellenzéki vádak szerint Nikola Gruevski korábbi kormányfő éveken át arra használta fel a szolgálatot, hogy bizalmi emberén, Szaso Mijalkov UBK-igazgatón keresztül törvénytelenül lehallgasson több mint 20 ezer macedón állampolgárt, valamint a diplomáciai testületek vezetőit és a nemzetközi szervezetek helyi képviselőit. Az ellenzék által nyilvánosságra hozott lehallgatási dokumentumok hatására Szaso Mijalkov lemondott beosztásáról, amit Gruevski elfogadott.

Katonai Biztonsági és Hírszerző Szolgálat – Sektor-Služba za Vojna Bezbednost i Razuznavanje (SZSZVBiR)

A Katonai Biztonsági és Hírszerző Szolgálat Macedónia katonai nemzetbiztonsági szolgálata. 1992-ben jött létre a Védelmi Minisztérium szervezetében, és a miniszter alárendeltségében működik. A Szolgálat az alkotmány, a védelmi törvény, valamint a nemzetbiztonsági és a védelmi koncepció előírásaival összhangban az ország területi egységének és szuverenitásának, valamint nemzeti érdekeinek védelme céljából gyűjti, feldolgozza, elemzi, majd az illetékes szervezeteknek megküldi az illetékességi körükbe tartozó hírszerzési információkat. Emellett gyűjti, feldolgozza és elemzi a válságkezelő, valamint a NATO által vezetett konfliktusmegelőző műveletekben történő részvételhez szükséges hírszerzési információkat. Hírszerző támogatást nyújt humanitárius és béketámogató műveletekhez, humanitárius válságok és természeti katasztrófák következményeinek felszámolásához. A Szolgálat élén igazgató áll, akit a védelmi miniszter nevez ki.

Fő feladatai: a haderő és a vezérkar igényei szerinti hírszerzési és elhárítási információk megszerzése, feldolgozása és elemzése; a haderő nemzetközi műveletekben részt vevő alakulatainak hírszerző támogatása; az ország fenyegetettségének értékelése; katonaföldrajzi és meteorológiai értékelések

készítése; „force protection” feladatokkal kapcsolatos elhárítási információk gyűjtése és feldolgozása; hírszerzési feladatok tervezése; katonai bűncselekmények felderítése és megelőzése. Szakmai tevékenységét összehangolja a Vezérkar (Szkopje) J-2, illetve az Összhaderőnemi Parancsnokság (Kumanovo) G-2 szervezeteivel.

A Szolgálat hírszerzési feladatai:

- tervezi, szervezi és biztosítja a haderő vezérkara döntéshozó folyamatához szükséges hírszerző támogatást a haderő hazai területen vagy külföldön folytatott műveleteinek időszakában;
- értékelt hírszerzési adatokat és információkat biztosít a haderő vezérkara igényei alapján a különböző műveletekre történő felkészülés, tervezés és a végrehajtás időszakában;
- tervezi, egyezteteti és összehangolja a hírszerző műveletek végrehajtását az alárendelt parancsnokságokkal és csapatokkal;
- tervezi, szervezi és végrehajtja a hadszíntér hírszerző előkészítését katonai és nem háborús műveletek esetén Macedóniában és külföldön.

A Szolgálat elhárítási és biztonsági feladatai:

- tervezi, szervezi és végrehajtja az elhárító rendszabályok foganatosítását a haderő szervezetén belül;
- felméri az ellenérdekelt hírszerző szolgálatok információszerző képességét;
- felfedi az ellenérdekelt hírszerző szolgálatok képességeit az ellenséges behatás megszüntetése céljából;
- elhárítóműveleteket hajt végre a saját erők védelme érdekében;
- azonosítja a fizikai biztonság kritikus pontjait;
- biztonsági vizsgálatokat és ellenőrzéseket és koordinációt végez.

Az SZSZVBiR szervezetét 2011-ben átalakították, aminek következtében három igazgatóságot (Hírszerző, Katonai Elhárító és Logisztikai), valamint két főosztályt (Tervező és Kiképző, Nemzetközi Együttműködést Koordináló) hoztak létre. A Hírszerző Igazgatóság szervezetében három osztály – a nemzetközi műveletekben részt vevő kontingensek részére hírszerző támogatást biztosító, a Délkelet-Európára vonatkozó információkat gyűjtő hírszerző, valamint elemző-értékelő – működik, de az Igazgatóság rendelkezik ügynöki hírszerzést irányító szervezeti komponensekkel is. A Katonai Elhárító Igazgatóság szervezetébe a Biztonsági Osztály, illetve a Fizikai Biztonsági Osztály tartozik.

3.2.19. Moldovai Köztársaság

A Szovjetunió felbomlását követően a moldovai nemzetbiztonsági szolgálatokat több alkalommal átszervezték. Jelenleg az országban működő, nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szervezetek feladatait és hatáskörét a moldovai parlament 619. számú (1995. 10. 31.), az Állambiztonsági Szolgálatokról szóló törvénye szabályozza, amelynek értelmében az országban nemzetbiztonsági jogkörrel négy szervezet rendelkezik:

- a Moldovai Köztársaság Információs és Biztonsági Szolgálata (SIS¹⁶³);
- Államvédelmi Szolgálat (SPPS¹⁶⁴);
- Határőrség (DTG¹⁶⁵);
- Vámşzolgalat (SV¹⁶⁶).

A Moldovai Köztársaság Információs és Biztonsági Szolgálata (SIS)

Székhelye: Ştefan cel Mare şi Sfint, 166., Kisinyov

Internet: www.sis.md

A SIS feladatrendszeréről a parlament 753. számú törvénye (1999. 12. 23.) rendelkezik. A szervezet hírszerző és elhárító tevékenységet folytat.

Fő feladatai az ország területi egysége megőrzéséhez szükséges információk, adatok megszerzése, valamint a társadalmi és a gazdasági életben tapasztalható kedvezőtlen jelenségek (korrupció, protekcionizmus, költségvetési visszaélések, ember- és kábítószer-csempészet stb.) felderítése és visszaszorítása. Feladatát képezi továbbá: a hazai és a külföldi szélsőséges csoportok szeparatista tevékenységének a visszaszorítása; az ország szuverenitása és területi integritása ellen irányuló fenyegetések felfedése és megakadályozása; harc az aszimmetrikus fenyegetésekkel szemben (határon átnyúló bűnözés, nemzetközi terrorizmus); fellépés az európai és a regionális biztonság erősítése érdekében. A SIS igazgatóját – az államfő javaslatára – a parlament öt évre nevezi ki. Jogosult a kormány ülésén is részt venni. A SIS igazgatóhelyetteseit – az igazgató javaslatára – az államfő nevezi ki.

A SIS terrorelhárító tevékenységének végrehajtásáért a közvetlen alárendeltségébe tartozó Terrorelhárító Központ felel, amelynek feladatrendszerét és hatáskörét a kormány 1295. számú határozata szabályozza. Működése során a központ széles körű nemzetközi együttműködést folytat külföldi államokkal, elsősorban Ukrajnával, Franciaországgal, Fehéroroszországgal és az Amerikai Egyesült Államokkal, és törekszik kapcsolatainak fejlesztésére a nemzetközi szervezetek terrorelhárításra szakosodott részlegeivel.

¹⁶³ Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova.

¹⁶⁴ Serviciul de Protecție și Pază de Stat.

¹⁶⁵ Departamentul Trupelor de Grăniceri.

¹⁶⁶ Serviciul Vamal.

Államvédelmi Szolgálat (SPPS)

Székhelye: Sfatul Tarli 26., Kisinyov

Internet: www.spps.md

Az Államvédelmi Szolgálat létrehozásáról az 1998. január 28-án elfogadott 1457. számú törvény rendelkezik. A szervezet jogelődje az Elnöki Testőrség volt.

A moldovai parlament 134/2008 számú törvénye (2008. 07. 08.) részleteiben szabályozza az SPPS feladatait, működésének kereteit és rendjét, állománya kiválasztásának és megbízhatóságuk ellenőrzésének szabályait, valamint a szervezet által alkalmazható módszereket és eszközöket.

Az SPPS feladata az állami vezetők, a kiemelten fontos beosztásokat betöltő személyek, valamint az ipari létesítmények és állami épületek védelme.

Határőrség (DTG)

Székhely: Petricani 19., Kisinyov

Internet: www.border.gov.md

A Határőrség 1992-ben a köztársasági elnök határozata alapján jött létre. Feladata a Moldovai Köztársaság államhatárának fizikai és adminisztratív eszközök alkalmazásával történő védelme, vasúti, közúti és légi közlekedési határátlépési helyek létrehozása, működtetése, feladatellátása során a törvényesség biztosítása. Létszáma körülbelül 2200 fő.

Vámszolgalat (SV)

Internet: www.customs.gov.md

A Vámszolgalat a Pénzügyminisztérium alárendeltségében működik. Adminisztratív szervezet, feladata az állam vámpolitikájának érvényesítése, a nemzeti vámeljárási szabályok betartatása.

Tevékenységének célja: a nemzetközi áruforgalom jogszabályi keretek közötti folytatásának biztosítása, vámilletékek beszedése az Államkincstár számára. Feladata továbbá szankciók foganatosítása és a szükséges adminisztratív intézkedések megtétele a vámszabályok megsértőivel szemben, a vámkezelés átláthatóságának biztosítása, adminisztrációjának egyszerűsítése, a nemzetközi kereskedelem elősegítése és a külföldi befektetések ösztönzése.

A Vámszolgalat központi szervezete mellett az ország területén nyolc regionális igazgatóság működik. A Vámszolgalat az ország valamennyi (összesen 76) határátkelőhelyén jelen van.

3.2.20. Montenegró

Montenegróban 2013. január óta két nemzetbiztonsági szolgálat van. Az ország NATO-csatlakozása, a haderő nemzetközi katonai műveletekben való részvétele szükségessé tette, hogy a polgári Nemzetbiztonsági Ügynökség (ANB¹⁶⁷) mellett megalakuljon a Védelmi Minisztérium Katonai Hírszerző és Biztonsági Főosztálya (OVOP¹⁶⁸).

A parlament 2014 márciusában fogadta el a nemzetbiztonsági területtel kapcsolatos törvényt, amellyel létrejött a nemzetbiztonsági szolgálatok munkáját koordináló és felügyelő, illetve a szervezett bűnözés és korrupció elleni harc irányításával megbízott testület, a Nemzetbiztonsági Tanács.

A Tanács tagjai: a kormányfő, a politikai rendszer irányításával megbízott mindenkori miniszterelnök-helyettes, a belügy-, a külügy-, az igazságügyi, a védelmi és a pénzügyminiszter, illetve az ANB vezetője (az államfő a Tanács munkájában nem vesz részt).

A szolgálatok parlamenti ellenőrzését a törvényhozás Védelmi és Biztonsági Bizottsága látja el, szakmai kontrollját pedig a Művelti Koordinációs Iroda végzi.

Nemzetbiztonsági Ügynökség (ANB)

A Nemzetbiztonsági Ügynökség 2005. május 5-én alakult meg. Feladata az ország védelmével kapcsolatos nemzetbiztonsági, hírszerzési és elhárítási feladatok végrehajtása.

Az ANB információkat szerez, elemez, értékkel, cserél és őriz az alábbi kérdésekben:

- Montenegró függetlensége, szuverenitása, biztonsága és alkotmányos rendje ellen irányuló tevékenységekről;
- Montenegró jelentős védelmi érdekeltségei elleni előkészületekről;
- az ország nemzetbiztonsági stratégiai céljainak teljesüléséről;
- terrortevékenységekről;
- szervezett bűnözésről és más kiemelt fontosságú bűnözői tevékenységekről;
- az ellenérdekelt titkosszolgálatok tevékenységéről;
- Montenegró gazdasági érdekeltségei elleni kísérletekről.

¹⁶⁷ Agencija za Nacionalnu Bezbednost.

¹⁶⁸ Odjelenje za vojno-obavještajne i bezbjednosne poslove u Ministarstvu odbrane.

Az ANB élén igazgató áll. Kinevezését – a miniszterelnök javaslatára, a parlament Védelmi és Biztonsági Bizottságával folytatott egyeztetést követően – a kormány hagyja jóvá. A montenegrói kormány 2015 márciusában Duško Markovićot nevezte ki az ANB megbízott vezetőjévé. 2015. március 12-től Dejan Peruničić lett a megbízott igazgató, akinek igazgatói kinevezésére 2015. július 23-án került sor. A NATO-csatlakozás egyik követelménye volt az ANB (a Szolgálat épülete a képen) átszervezése. Ebben Peruničić meghatározó szerepet játszott. A 2015 márciusában elfogadott új jogszabály rendelkezései alapján az 50 év feletti és 30 év munkaviszonnyal rendelkező nemzetbiztonsági tiszteket (szolgálati idejük felső határának elérése előtt) nyugdíjazták. A fenti rendelkezés miatt az 1958-ban született Peruničić is nyugállományú lett, de később – igazgatói kinevezése miatt – reaktiválták.

Katonai Hírszerző és Biztonsági Főosztály (OVOBP)

A 2009-ben elfogadott védelmi törvény nem tette lehetővé katonai nemzetbiztonsági szolgálat létrehozását a Védelmi Minisztérium szervezetén belül. A hadászati szintű védelmi (katonai) hírszerzést az ANB látta el. A törvény 41. paragrafusa ugyanakkor felhatalmazta a minisztérium szervezetében működő Katonai Biztonsági Osztályt a minisztérium és a haderő állományára kiterjedő elhárítótevékenység végzésére.

Az OVOBP megalakításáig a Katonai Biztonsági Osztály feladata volt a minisztérium és a haderő személyi állományával kapcsolatos köztörvényes, illetve szervezett bűncselekményekre vonatkozó információk gyűjtése, a minisztérium és a haderő objektumainak biztonsági védelme, a minősített anyagok és a védett személyek (miniszter, vezérkari főnök) személyi védelmének megszervezése, az állomány biztonsági ellenőrzése és a katonai rendszet irányítása.

A nemzetbiztonsági szolgálat létrehozásának törvényi és jogi háttérét a védelmi törvény 2013. évi módosításával biztosították, amelynek következtében 2013. január 24-én megalakult a Katonai Hírszerző és Biztonsági Főosztály.

A törvény előírása szerint a szervezet vezetője (igazgatója) polgári személy, akit a védelmi miniszter javaslatára a kormány nevez ki beosztásába. A védelmi miniszter közvetlen alárendeltje. A Főosztály állományának szakmai (műveleti) jogköre a Védelmi Minisztérium és a haderő állományára terjed ki. A Védelmi Minisztérium és a haderő hírszerzési, elhárítási és biztonsági tevékenységének törvényességi felügyeletét a kormány és a parlament Védelmi és Biztonsági Bizottsága gyakorolja. A Szolgálat belső ellenőrzése a védelmi miniszter közvetlen alárendeltségében lévő főszemlélő jogköre.

Az OVOBP megalakítását követően megkezdődött a működéshez szükséges feltételek megteremtése. Ebbe a tevékenységi körbe tartozik: a Főosztály működéséhez szükséges jogszabályi változtatások végrehajtása; az állami intézményekkel (elsősorban a Belügyminisztériummal és az ANB-vel) való együttműködés kialakítása; az OVOBP objektumaira vonatkozó biztonság- és építéstechnikai tanulmányok elkészítése; a személyi állomány kiválasztása, felvétele és szakmai felkészítése. A jogszabályi keretek kialakítása, esetleges módosítása azért is fontos, mert a katonák nemzetbiztonsági ellenőrzésének végzése (beleértve a Főosztály tagjait is) jelenleg az ANB jogköre.

A Szolgálat tervezett létszáma 30–40 fő, amelyet 2013 szeptemberéig kellett elérni. A személyi állomány felvételénél kizáró okként jelölték meg, ha a pályázó már teljesített szolgálatot nemzetbiztonsági szervezet állományában. Ez a szabály nem vonatkozott a szervezet vezetőjére, Goran Poleksić-re, aki korábban számos beosztást töltött be a montenegrói Állambiztonsági Szolgálatnál, később pedig az ANB-nél.

A jelenlegi koncepció szerint a Szolgálat vezetője (igazgatója) mindig polgári személy, az állomány pedig katonákból és polgári személyekből áll.

Az OVOBP megalakulásával a vezérkar alárendeltségébe tartozó J-2 szakmai irányítása is a Szolgálat hatáskörébe került. Szakmai szempontból ugyancsak a Szolgálat irányítja a J-2 alárendeltségében működő katonai rendészetet is.

3.2.21. Norvégia

Norvégiában a fegyveres erők főparancsnoka a király, jelenleg V. Harald. A norvég parlamentarizmus 1884-ben történt bevezetése óta az ország legfontosabb politikai szervezete a Storting, vagyis a parlament. A legfelsőbb végrehajtó szerv az Államtanács (Statsråd), amelynek tagjait a Storting képviselői közül választják. A nemzetbiztonsági szolgálatok jogszerű működését különböző parlamenti bizottságok ellenőrzik.

Norvégiában egy polgári és három katonai nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- Rendőrségi Biztonsági Szolgálat (PST¹⁶⁹);
- Fegyveres Biztonsági Osztály (FSA¹⁷⁰);
- Hírszerző Szolgálat (E-tjenesten¹⁷¹);
- Nemzetbiztonsági Hatóság (NSM¹⁷²).

Norvég Rendőrségi Biztonsági Szolgálat (PST)

Norvégul: Politiets sikkerhetstjeneste
Angolul: Norwegian Police Security Service
Székhely: Nydalen allé 35, 0484 Oslo
Internet: <http://www.pst.no/>

A Rendőrségi Biztonsági Szolgálat nyomozótevékenységet folytató polgári nemzetbiztonsági szolgálat, az igazságügyi miniszter irányítása alatt működik. 2001. június 2-ig Rendőrségi Felügyeleti Szolgálat (POT¹⁷³) néven volt ismert. Feladata az ország belső biztonságának garantálása, a biztonsággal kapcsolatos információk gyűjtése, elemzése, jelentése, valamint a szükséges ellenlépések foganatosítása. A királyi család tagjainak kivételével hatáskörébe tartozik a fontos beosztást betöltő állami vezetők védelme bel- és külföldön. A PST nem szervezeti komponense a Nemzeti Rendőrségnek, de irányításában az igazságügyi miniszter mellett a rendőrség vezetése is részt vesz. A szervezet tevékenységét a parlament Hírszerzést Felügyelő Bizottsága felügyeli. A szervezet Nydalenben (Oslo külső kerülete) található Központból (Den Sentrale Enhet) és vidéki regionális egységekből áll.

A PST a norvég rendőrségről szóló III/A törvény 17-b pontja alapján megelőző és nyomozótevékenységet folytat az alábbi területekre kiterjedően:

- az állam biztonsága és függetlensége ellen elkövetett bűntettek;
- Norvégia alkotmányának megsértése, az ország államfője ellen irányuló bűncselekmények;
- a katonai titkok védelmével és a biztonság garantálásával kapcsolatos törvények megsértése;
- külföldi titkosszolgálatoknak az ország elleni tevékenysége;
- a tömegpusztító fegyverek és alkatrészeik proliferációjával kapcsolatos ügyek;
- stratégiai nyersanyagok, technológiák stb. kiviteléhez kötődő törvények megsértése, az ENSZ BT által hozott határozatok megsértése.

A PST további főbb feladatai:

¹⁶⁹ Politiets sikkerhetstjeneste.

¹⁷⁰ Forsvarets Sikkerhetsavdeling.

¹⁷¹ Etterretningstjenesten.

¹⁷² Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

¹⁷³ Politiets overvåkningstjeneste (Police Surveillance Agency).

- az ország fenyegetettségének folyamatos értékelése;
- együttműködés más országok hírszerző, biztonsági és rendőrségi szolgálataival;
- terrorelhárítás;
- radikális csoportok megfigyelése, felszámolása.

Fontosabb részlegei:

- kémelhárítási részleg;
- terrorellenes részleg;
- proliferáció és szervezett bűnözés elleni részleg;
- szélsőséges csoportok elleni részleg;
- nyomozórészleg;
- felderítőrészleg;
- technológiai részleg;
- biztonsági elemzőrészleg;
- külföldi állampolgárokat felügyelő részleg.

Védelmi Biztonsági Osztály (FSA)

Norvégul: Forsvarets Sikkerhetsavdeling

Angolul: Norwegian Defence Security Department – NORDSD

Mottó: Tudás, Hozzáállás, Megbízhatóság (Knowledge, Attitudes, Credibility).

A Védelmi Biztonsági Osztály a Védelmi Minisztérium szervezetén belül működő katonai kémelhárító szolgálat. Az FSA is a parlament Hírszerzést Felügyelő Bizottsága ellenőrzése alá tartozik, hatásköre kizárólag a fegyveres erőkön belüli tevékenységek felügyeletére terjed ki.

A szervezet jelenlegi formájában 2003. január 1-jétől működik. Évente beszámolót készít a parlamentnek a szervezetek működéséről. Az FSA tevékenységéről a vezérkari főnök rendszeresen tájékoztatja a védelmi minisztert. Törvénytelenység feltárása esetén a bíróságok jogosultak eljárni.

Az FSA fő feladatai:

- biztonsági megelőző tevékenység folytatása a fegyveres erőkön belül;
- nyomozások lefolytatása a biztonsági törvények megsértése esetén;
- a belső biztonsági rendszer hatékony működtetése és betartatása a fegyveres erőkön belül;
- a haderő érdekeinek képviselése biztonsági ügyekben a többi nemzetbiztonsági szervezettel történő együttműködés során;
- bel- és külföldi szakmai együttműködés folytatása;
- a fegyveres erőkkel szembeni biztonsági kihívások folyamatos értékelése bel- és külföldön;
- katonai kémelhárítási tevékenység folytatása.

Az FSA a fegyveres erőkön belül a legmagasabb szintű biztonsági szervezet, hatásköre a teljes állomány biztonsági ellenőrzésére is kiterjed.

Hírszerző Szolgálat (E-tjenesten)

Norvégul: Etterretningstjenesten

Angolul: Norwegian Intelligence Service (NIS)

Székhely: Lutvan

Internet: <https://forsvaret.no/organisasjon/etterretningstjenesten>

A Hírszerző Szolgálat a Védelmi Minisztérium szervezetébe tartozik, a vezérkari főnök irányítja. A második világháború után hozták létre, kezdetben rejtve működött. Működését az 1998 szeptemberében elfogadott hírszerzési törvény szabályozza. Több székhelye van, valamennyi az Északi-sarkkörtől északra található. Ismert székhelyei: Andøya, Fauske, Kirkenes, Vardø, Vadsø.

A Szolgálat fő feladatai:

- információszerzés, elemzés és értékelés;
- Norvégia érdekeltségi körébe tartozó, biztonságára veszélyt jelentő szervezetek tevékenységének figyelemmel kísérése;
- nemzetközi terrorfenyegetettség elleni fellépés;
- a NATO felderítőtevékenységének a támogatása.

Nemzetbiztonsági Hatóság (NSM)

Norvégul: Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Angolul: National Security Authority (NSA)

Székhely: Rødkiferveien 20, 1352 Kolsås

Internet: <https://www.nsm.stat.no/>

A Nemzetbiztonsági Hatóság 2003. január 1-jén jött létre, és adatvédelmi feladatokat lát el. A katonai nemzetbiztonsági szolgálatokhoz tartozik. Tevékenységéről a védelmi miniszternek köteles beszámolni. Az NSM-et a védelmi miniszter alapította és irányítja, de polgári ügyekben az Igazságügyi Minisztériumnak és a rendőrségnek is felel.

Az NSM fő feladatai:

- nemzetbiztonsággal kapcsolatos megelőzőtevékenység folytatása;
- terrorelhárítás;
- különös védelmet igénylő intézmények körének meghatározása, fenyegetettségük mértékének csökkentése;
- titokvédelmi tevékenység folytatása, információvédelem;
- számítástechnikai hálózatok védelme.

Nemzetbiztonsági megelőző tevékenysége során együttműködik a Hírszerző Szolgálattal, a Rendőrségi Biztonsági Szolgálattal, valamint katasztrófák és terrorcselekmények elkövetése esetén a Katasztrófaelhárítási Igazgatósággal is.

3.2.22. Olaszország

A nemzetbiztonsági szolgálatok működését, szervezetét, feladatait, irányítási és ellenőrzési rendszerét, korszerűsítésük irányait a 2007. évi CXXIV. törvény (augusztus 3.) határozza meg.¹⁷⁴

A törvény szerint az Olasz Köztársaság miniszterelnöke egyszemélyi és teljes körű felelősséggel tartozik a nemzetbiztonsági szolgálatok irányításáért és törvényes működéséért. Kinevezi a szolgálatok vezetőit és azok helyetteseit. A számára biztosított jogkörön belül a napi operatív irányítási feladatokat átruházhatja egy tárca nélküli miniszterre (államtitkár) vagy a köztársaság biztonságáért felelős hivatalos személyre.¹⁷⁵ A kijelölt személy kizárólag csak ezzel a feladattal foglalkozhat.

A miniszterelnök nemzetbiztonsági szolgálatokkal kapcsolatos tevékenységét – kormányzati szinten, konzultációs testületként – a Köztársaság Biztonságáért Felelős Tárcaközi Bizottság (CISR¹⁷⁶) segíti, amely részt vesz a szolgálatok működésének összehangolásában, valamint az információigény meghatározásában. A kormányfő által vezetett Bizottság tagjai: a köztársaság biztonságáért felelős hivatalos személy, valamint a külügy-, a belügy-, a védelmi, az igazságügyi, illetve a gazdasági és a pénzügyminiszter. A CISR titkára a szolgálatok tevékenységét összehangoló Biztonsági Információs Igazgatóság (DIS¹⁷⁷) főigazgatója.

A nemzetbiztonsági ügynökségek parlamenti felügyeletét a Köztársaság Biztonságáért Felelős Parlamenti Bizottság (COPASIR¹⁷⁸) látja el, amelyet öt-öt szenátor és képviselő alkot. Vezetője mindig ellenzéki politikus.

A nemzetbiztonsági szervezetek költségvetése titkos.

Az elfogadott törvények szerint Olaszországban két nemzetbiztonsági szolgálat működik: a Külső Információs és Biztonsági Ügynökség (AISE¹⁷⁹) és a Belső Információs és Biztonsági Ügynökség (AISI¹⁸⁰). Emellett az olasz Miniszterelnöki Hivatal szervezetében létrehozták az ügynökségek tevékenységét összehangoló Biztonsági Hírszerző Főosztályt (DIS¹⁸¹). Az ügynökségek területi elv alapján végzik munkájukat. A hírszerző szolgálat külföldön, míg az elhárítást végző komponens belföldön tevékenykedik. Együttműködésüket és az esetenként egymás területén folytatott műveleteiket a DIS koordinálja.

Külső Információs és Biztonsági Ügynökség (AISE)

Olaszul: Agenzia Informazioni e Sicurezza Esterna

¹⁷⁴ Ezt megelőzően erre 1977-ben került sor. A reformra azért volt szükség, mert a korábbi katonai nemzetbiztonsági szolgálat vezetése több alkalommal komoly törvénytértést követett el.

¹⁷⁵ Autorità Delegata per la Sicurezza della Repubblica.

¹⁷⁶ Comitato Interministeriale per la Sicurezza della Repubblica.

¹⁷⁷ Dipartimento delle Informazioni per la Sicurezza.

¹⁷⁸ Comitato Parlamentare per la Sicurezza della Repubblica.

¹⁷⁹ Agenzia Informazioni e Sicurezza Esterna.

¹⁸⁰ Agenzia Informazioni e Sicurezza Interna.

¹⁸¹ Dipartimento delle Informazioni per la Sicurezza.

Angolul: External Intelligence and Security Agency
Székhely: „Casal Forte Braschi – Nicola Calipari” Laktanya
Via della Pineta Sacchetti, 73, 00167 Roma
Internet: www.sicurezza nazionale.gov.it/sisr.nsf/chi-siamo/organizzazione/aise.html

A Külső Információs és Biztonsági Ügynökség a külföldre vonatkozó, illetve külföldi eredetű, a nemzet biztonságára hatást gyakorló politikai, biztonság- és katonapolitikai, gazdasági és pénzügyi információkat gyűjti. Részt vesz az Olaszország elleni külföldi kémtevékenység, továbbá az ország érdekeit sértő egyéb tevékenységek felderítésében és az ellenük való fellépésben. Részt vesz a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák jogellenes forgalmának felderítésében, a terrorizmussal és a szervezett bűnözéssel kapcsolatos információszerzési feladatokban. Az AISE nemzeti érdekű rádióelektronikai felderítési és rejtjelezési feladatokat is ellát.

Az AISE igazgatóját a védelmi miniszter jelöli ki, bár nem tartozik az alárendeltségébe. A miniszterelnök az igazgatót négy évre nevezi ki, mandátuma egy alkalommal meghosszabbítható. Az AISE magas beosztású vezetői a fegyveres erők hivatásos állományú tagjaiból kerülnek ki. Az állomány döntő többsége hivatásos katona vagy csendőr.

Belső Információs és Biztonsági Ügynökség (AISI)

Olaszul: Agenzia Informazioni e Sicurezza Interna
Angolul: Internal Intelligence and Security Agency
Székhely: Roma
Internet: www.sicurezza nazionale.gov.it/sisr.nsf/chi-siamo/organizzazione/aisi.html

A Belső Információs és Biztonsági Ügynökség elhárító szervezetként védi az ország szuverenitását, működési rendjét és intézményeit mindennemű belföldi felforgató tevékenységgel, fenyegetéssel, támadással és más veszélyforrásokkal szemben. Felfedi az ország politikai, gazdasági, védelmi vagy más fontos érdekét sértő vagy veszélyeztető külföldi titkosszolgálati törekvéseket és tevékenységet. Részt vesz a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák jogellenes forgalmának felderítésében, a terrorizmussal és a szervezett bűnözéssel kapcsolatos belföldi információszerzési feladatokban.

Az AISI igazgatóját a miniszterelnök nevezi ki. Megbízatása négy évre szól, ami további négy évvel meghosszabbítható.

Biztonsági Hírszerző Főosztály (DIS)

Olaszul: Dipartimento delle Informazioni per la Sicurezza
Angolul: Security Intelligence Department
Székhely: Roma
Internet: www.sicurezza nazionale.gov.it/sisr.nsf/chi-siamo/organizzazione/dis.html

A Biztonsági Hírszerző Főosztályt az ügynökségek közötti átfedések kiküszöbölése, a kormányzati információigények elosztása, az egységes tájékoztatás, képzés és ügykezelés, valamint a titokvédelmi feladatok ellátása érdekében hozták létre az olasz Miniszterelnöki Hivatal szervezeti struktúráján belül.

A DIS-t – a miniszterelnök nevében – a szolgálatokat irányító államtitkár vezeti. Felelős az alárendeltségébe tartozó ügynökségek műveleti és tájékoztató feladatainak összehangolásáért, a törvényhozás, az állami és a katonai felső vezetés tájékoztatásáért. A szervezet titokvédelmi, ügykezelési, szakmai képzési, valamint továbbképzési feladatokat is ellát.

A DIS – feladatrendszerén belül – koordinálja az ügynökségek és a rendészeti szervezetek közötti információcserét. Tájékoztatási tevékenysége során az ügynökségektől érkező információkon kívül felhasználja a rendészeti szervezetektől (titkosszolgálati eszközök használatával szerzett) adatokat és információkat is.

A DIS főigazgatóját a miniszterelnök nevezi ki.

Az olasz információgyűjtő rendszer további résztvevői

A katonai hírszerzés (felderítés) fontos szervezete a véderő Vezérkara alárendeltségében működő **Információs és Biztonsági Főcsoportfőnökség (RIS¹⁸²)**. Elsősorban a harcászati és a hadműveleti szintű felderítést irányítja és vezeti, az ELINT-¹⁸³, az IMINT-¹⁸⁴ és a MASINT-képességei¹⁸⁵ felhasználásával viszont hadászati jellegű feladatokat is végez. Vezeti és irányítja a haderő külföldön egyéni beosztásokban szolgálatot teljesítő állományát, valamint a véderőattasé-hivatalokban szolgálatot teljesítőket is.

¹⁸² Reparto Informazione e Sicurezza.

¹⁸³ Electronic Intelligence – elektronikus hírszerzés.

¹⁸⁴ Imagery Intelligence – képfelderítés.

¹⁸⁵ Measurement and signature intelligence – technikai jellegű mérőműszeres hírszerzés / technikai jelfelderítés.

A **Terrorizmus Elleni Stratégiai Elemző Bizottság (CASA)**¹⁸⁶ a belügyminiszter kezdeményezésére 2004-ben jött létre. Feladata a nemzetbiztonsági szolgálatok és a bűnügyi rendőrség közötti szakmai együttműködés koordinációja. Hetente ülészik. Értékeli a szolgálatoktól beérkező információkat, és azok alapján feladatokat határoz meg a rendőrség, a csendőrség és a pénzügyőrség részére az ország területét érintő terrortevékenységek felderítése, megelőzése és elhárítása érdekében. Elnöke a rendőrség megelőzési részlegének központi igazgatója, tagjai a csendőrség főparancsnokság főosztályvezetője, a pénzügyőrség főosztályvezetője, valamint a DIS, az AISI és az AISE képviselői.

A **Szervezett Bűnözés Elleni Központi Nyomozóhivatal (SCICO)**¹⁸⁷ a Pénzügyőrség alárendeltségében végzi a pénzügyi, gazdasági és deviza-visszaélésekkel kapcsolatos nyomozati tevékenységet. Fő célja, hogy megakadályozza és visszaszorítsa a bűnözés beszívargását az olasz gazdaságba. Elsősorban elemzőtevékenységet végez. Szoros kapcsolatban áll a nemzeti maffiaellenes ügyéssel, nyomozói és tájékoztató jellegű kapcsolatot tart fenn a pénzügyőrség osztályaival, valamint a rendőrség meghatározott egységeivel. Végzi az illetékességi körébe tartozó, bűnszervezetekre vonatkozó elemzést, valamint kidolgozza a felszámolásukhoz szükséges hadműveleti terveket.

A **Maffia Elleni Nyomozó Igazgatóság (DIA)**¹⁸⁸ a maffia és a szervezett bűnözés elleni harcban a Belügyminisztérium alárendeltségében működő szervezet. Feladata az adott feladatokhoz kapcsolódó nyomozati munka, a vizsgálat és a megelőzés. A megelőző tevékenység célja a szervezetek közötti kapcsolatok és munkamegosztásuk felfedése, belső és nemzetközi összefonódásuk felderítése, céljaik és munkamódszereik megismerése. A DIA központi, koordináló szerepet lát el a bűnüldöző szervek és szervezetek között a maffia elleni harcban.

3.2.23. Örményország

A nemzetbiztonsági tevékenységgel kapcsolatos alapelveket és a nemzetbiztonsági szervezetek működését a parlament által 2001. december 28-án elfogadott törvény határozza meg. A törvényt 2004. december 14-én módosították, a belügyi csapatok elnevezését rendőrségre módosították.

A jogszabály meghatározza az Örmény Köztársaság nemzeti biztonságának fogalmát, valamint a nemzetbiztonsági szervezetek helyét és szerepét a nemzetbiztonság garantálásában, továbbá a nemzetbiztonsági szervezetek jogállását, tevékenységük rendjét, működésük alapelveit, valamint a szolgálatok által alkalmazható erőket és eszközöket.

A nemzetbiztonsági szervezetek állományával kapcsolatos jogszabályokat külön törvény tartalmazza, amelyet a parlament 2003. április 11-én fogadott el.

¹⁸⁶ Comitato di Analisi Strategica Antiterrorismo.

¹⁸⁷ Servizio Centrale di Investigazione sulla Criminalità Organizzata.

¹⁸⁸ Direzione Investigativa Antimafia.

A törvény szabályozza a nemzetbiztonsági szervezetek hivatásos állományának jogállását, a szolgálatteljesítés feltételeit, a szervezetek tagjainak kötelezettségeit és jogait, a beosztásokat és a rendszeresített rendfokozatot, a szolgálati időt, a pihenés és a szabadságolás rendjét. A törvény 2016-os módosítása szerint a katonai szolgálatot nem teljesített személyek is állományába vehetők (korábban ez kizáró ok volt), valamint a nemzetbiztonsági szolgálatok vezető tisztségviselői a 65 éves szolgálati korhatár elérését követően még további tíz évig állományban tarthatók.

Az örmény nemzetbiztonsági szolgálatokat a parlament Nemzetbiztonsági és Védelmi Bizottsága felügyeli. A szolgálatok vezetőinek rendszeresen be kell számolniuk szervezeteik tevékenységéről a Bizottságnak.

Örményországban egy nemzetbiztonsági szolgálat működik, az **Örmény Köztársaság Kormányának Nemzetbiztonsági Szolgálata**.

Örmény megnevezése: Ազգային Անվտանգության Ծառայություն

Orosz megnevezése: Служба Национальной Безопасности

Orosz megnevezés fonetikusan: Szluzsbá Nációnáloj Bezopásznosztyi pri právityelsztve

Angol nyelvű megnevezése: National Security Service – NSS).

Internet: www.sns.am

A Szolgálat felépítése az Oroszországi Föderáció Szövetségi Biztonsági Szolgálathoz (FSZB) hasonlít. Csak annyiban tér el attól, hogy a polgári hírszerzés is alárendeltségébe tartozik, míg Oroszország esetében ez a szervezet önálló.

A Nemzetbiztonsági Szolgálat szervezeti felépítése:

- központi apparátus;
- területi szervezetek;
- határőr csapatok.

A központi apparátus nemzetbiztonsági feladatokat végrehajtó komponense három főcsoportfőnökséget foglal magában: a hírszerző főcsoportfőnökséget, a polgári biztonsági és elhárító főcsoportfőnökséget, valamint a katonai biztonsági és elhárító főcsoportfőnökséget.

A Szolgálat sajátossága, hogy a katonai biztonsági és elhárító főcsoportfőnökség a Védelmi Minisztériumtól és a vezérkartól elkülönülten végzi feladatait.

A hírszerző főcsoportfőnökség alárendeltségébe tartozik két különleges rendeltetésű alakulat, amelyek közül az egyik csak belföldön, a másik csak külföldön tevékenykedhet. A különleges rendeltetésű egységnek nem feladata a közjogi méltóságok személyi védelme. Ezt a feladatot a Nemzeti Gárda látja el.

A Szolgálat feladatai:

- a terrorizmus elleni harc;
- a különösen veszélyes bűncselekmények üldözése;
- felderítés;
- határvédelem;
- információvédelem.

Az örmény–azeri befagyott válság elhúzódó, alacsony intenzitású fegyveres konfliktus, ami folyamatosan háború kirobbanásával fenyeget a két ország között. Az örmény katonai felderítés – a vezérkar alárendeltségében lévő katonai felderítő csoportfőnökség – ennek érdekében elsősorban harcászati és hadműveleti felderítést folytat. A hadászati szintű hírszerzés végzése a Nemzetbiztonsági Szolgálat feladatköre.

A Nemzetbiztonsági Szolgálat tevékenységének sajátosságai:

Örményország Azerbajdzsánt ellenségként kezeli, a felderítés egyik célországa. Örményország az Azerbajdzsán területén lévő örmény kisebbség által lakott úgynevezett hegyi-karabahi (Nagorno-Karabah) elszakadási törekvéseket katonailag is támogatta. Az 1990-es évek elején kirobbant örmény–azeri háború eredményeként elfoglalta Azerbajdzsán területének több mint 20%-át, amelynek visszaadásáról csak akkor lenne hajlandó tárgyalni, ha Azerbajdzsán lehetővé tenné Hegyi-Karabah önrendelkezési jogát (*de jure* elszakadását).

A nemzetbiztonsági együttműködés Oroszországgal magas szintű, folyamatos az örmény Nemzetbiztonsági Szolgálat és az orosz FSZB közötti munkakapcsolat.

3.2.24. Portugália

A portugál nemzetbiztonsági rendszer felépítését, irányítását, a nemzetbiztonságért felelős személyek, szervezetek, illetve a tevékenységüket felügyelő bizottságok felelősségi körét és feladatait a nemzetbiztonságról szóló 4/2004. számú törvény, az azt kiegészítő 9/2007. számú rendvédelmi szervezeti törvény, valamint az 53/2008. számú belbiztonsági törvény rögzíti.

A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységét a miniszterelnök irányítja, kinevezi, illetve felmenti azok vezetőit. A szolgálatok ellenőrzését és tevékenységük összehangolását a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat érintően az államtitkári besorolású főtitkár, míg a katonai nemzetbiztonsági szolgálat esetében a védelmi miniszter útján gyakorolja.

Az ország nemzeti függetlenségének és belső biztonságának egyik letéteményese a Portugália Nemzetbiztonsági Rendszere (SIRP¹⁸⁹) elnevezésű szervezet, amelynek csúcán a mindenkori miniszterelnök áll.

A nemzetbiztonsági szolgálatok törvényes működését a parlament¹⁹⁰ által megválasztott Portugál Köztársaság Hírszerző Rendszerét Felügyelő Tanács

¹⁸⁹ Sistema de Informacoes da República Portuguesa.

(CFSI¹⁹¹) kíséri figyelemmel. A Tanács három tagját a parlament választja meg minősített többséggel. Mandátumuk négy évre szól.

A nemzetbiztonsági szolgálatok a Nemzetbiztonsági Kabinet (GNS¹⁹²) által meghatározott személyi, fizikai, ipari, kommunikációs és informatikai biztonsági elvek, szabványok alapján végzik tevékenységüket. A szervezet egyben a Nemzeti Biztonsági Felügyelet (ANS¹⁹³) feladatait is ellátja. A kabinet főigazgatója a miniszterelnök közvetlen alárendeltségébe tartozik. A nemzetbiztonsági szolgálatok információgyűjtő tevékenységük során titkosszolgálati eszközöket alkalmazhatnak, nyomonzeti jogkörük nincs.

Stratégiai Védelmi Hírszerző Szolgálat(SIED)

Portugálul: Servico de Informacoes Estratégicas de Defesa

Angolul: Defence Strategic Intelligence Service

Székhely: Duke Alto Fort, Santa Maria de Belém, Lisszabon

Internet: www.sied.pt

A Stratégiai Védelmi Hírszerző Szolgálat a SIRP alárendeltségében működik, tevékenységével kapcsolatban közvetlenül a miniszterelnöknek tartozik felelősséggel.

A SIED feladata, hogy információkat szolgáltatson a nemzeti függetlenség védelméhez, a nemzeti érdekek és az ország külső biztonságának szavatolásához. A kormány döntéshozó tevékenységét külföldről származó hírszerzési adatokkal támogatja. Ezek kiterjednek: a terrorfenyegetések elemzésére és előrejelzésére; a nemzetközi szervezett bűnözés, a kábítószer-kereskedelem, az illegális migráció, az embercsempészet, a nukleáris, biológiai és vegyi fegyverek illegális kereskedelme figyelemmel kísérésére; a külföldön élő portugál közösségek biztonsági helyzetének folyamatos értékelésére; a nemzeti érdekeket veszélyeztető külső fenyegetésekre; a portugál külpolitika prioritásainak támogatására (politikai, energetikai, gazdasági és védelmi információk megszerzésére).

A Szolgálatot főigazgató és főigazgató-helyettes vezetik. Apparátusaik mellett műveleti osztályok, adminisztrációs osztály, valamint számítástechnikai eszközökkel támogató osztály működik.

¹⁹⁰ Assembleia da República.

¹⁹¹ Conselho de Fiscalização do Sistema de Informações da República Portuguesa.

¹⁹² Gabinete Nacional de Segurança.

¹⁹³ Autoridade Nacional de Segurança.

Biztonsági Hírszerző Szolgálat (SIS)

Portugálul: Servico de Informacoes de Seguranca
Angolul: Security Information Service
Székhely: Forte D. Carlos I, Lisszabon
Internet: www.sis.pt

A Biztonsági Hírszerző Szolgálat információkat szolgáltat a vezetői döntéshozatal támogatása érdekében. Előre jelez eseményeket, illetve értékeli azokat a veszélyeket, amelyek hatással lehetnek a kollektív biztonságra. Fő feladatai: az ország belső biztonságának garantálása; kémkedési tevékenység, szabotázsakciók és terrorcselekmények megelőzése; az alkotmányos rend megdöntésével vagy erőszakos megváltoztatásával kapcsolatos cselekmények elleni időbeni fellépés. Az ország belbiztonságának szavatolása, valamint a nemzetbiztonsági szempontból káros tevékenységek, jelenségek megakadályozása érdekében információkat gyűjt, dolgoz fel, valamint továbbít az illetékes szervezetek számára a szabotázsakciók, a terrorizmus, a kémkedés – beleértve a gazdasági, a tudományos és a technológiai kémkedést – és minden olyan egyéb cselekmény vonatkozásában, amely jellegénél fogva megváltoztathatja vagy megsemmisítheti a demokratikus jogállamiságot. Idetartoznak olyan vallási, politikai vagy sportrendezvények is, amelyek erőszakos cselekményekhez vezethetnek. Kiemelt figyelmet fordít a szervezett bűnözésre, különösen a tömegpusztító fegyverek kereskedelmére, a pénzmosásra, a kábítószer- és emberkereskedelmre, az illegális migrációra, a kiberbűnözés terjedésére, valamint az új típusú bűnözési formákra. A bűncselekmények megelőzése érdekében információkat oszt meg a bűnügyi nyomozati szervekkel és az igazságügyi hatóságokkal.

Szervezeti szempontból elkülönülten működnek az operatív részlegek, a SIED-del közös részlegek (humán erőforrás-menedzsment, pénzügy), valamint az egyes szakmai területek és a regionális hivatalok irányításával foglalkozó szervezetek.

Katonai Hírszerző és Biztonsági Központ (CISMIL)

Portugálul: Centro de Informacoes e Seguranca Militar
Angolul: Military Security and Informations Center (MSIC)
Internet: www.emgfa.pt/pt/organizacao/cismilitar

A Katonai Hírszerző és Biztonsági Központ feletti irányítási, felügyeleti jogköreit a védelmi miniszter az Egyesített Vezérkar főnöke útján gyakorolja. A CISMIL katonai jellegű információk megszerzésével, elemzésével, értékelésével támogatja a politikai és a katonai döntéshozókat annak érdekében, hogy szavatolja a katonai biztonságot és biztosítsa a fegyveres erők zavartalan működését. Katonai kérdésekben stratégiai fontosságú információkat szolgáltat döntéshozók

számára, részt vesz a katonai doktrína kidolgozásában. Információk biztosításával támogatja a katonai missziók, műveletek előkészítését és végrehajtását, ellátja a műveletek hírszerzési támogatását.

A katonai biztonság garantálása érdekében – a kialakított irányelvekkel összhangban, más szakágakkal együttműködésben – részt vesz a haderő technikai és humán erőforrásainak fejlesztésében, működtetésében. Gondoskodik a katonai hírszerzés naprakészességéről. Tervezi, összehangolja és irányítja a katonai biztonsággal összefüggő kiképzést és oktatást. Térinformatikai adatokat gyűjt, elemez és dolgoz fel a katonai műveletek tervezéséhez és vezetéséhez. Irányítja a külföldön akkreditált portugál véderőattasék munkáját, kapcsolatot tart a Portugáliában akkreditált külföldi attasékkal. Nemzeti képviseletet lát el különböző nemzetközi szervezeteknél. Feladatai közé tartozik a katonai és a köztörvényes bűncselekmények feltárása és átadása az illetékes, nyomozati jogkörrel rendelkező szervezetek részére. A birtokába került, feladatrendszeréhez nem tartozó adatokat és információkat ugyancsak az illetékes nemzetbiztonsági szervezetekhez továbbítja. Gondoskodik a feladatai végrehajtása során birtokába került minősített információk védelméről. Kidolgozza a katonai hírszerzési és biztonsági szabályzókat, valamint együttműködik a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokkal.

Szervezeti felépítését tekintve a Központ öt nagyobb és egy kisebb szervezeti egységre tagozódik: Tervezőiroda, Kutatási Koordinációs és Menedzsment Iroda, Gyártási Iroda, Biztonsági és Belbiztonsági Iroda, Véderő- és Katonai Attasé Összekötő Iroda, támogatórészleg.

Portugália Nemzetbiztonsági Rendszere (SIRP)

Portugálul: Sistema de Informacoes da República Portuguesa

Angolul: Informations System of the Portuguese Republic

Székhely: Prof. Gomes Teixeira utca 2, Lisszabon

Internet: www.sirp.pt

A Portugália Nemzetbiztonsági Rendszere elnevezésű szervezet az ország nemzeti függetlenségének és belső biztonságának egyik letéteményese, élén a mindenkori miniszterelnök áll. A SIRP ellenőrzi, felügyeli és értékeli az információs szolgálatok tevékenységét, biztosítva az alkotmányos jog és a törvényesség érvényesülését. Legalább kéthavonta ülésezik, amelynek keretében áttekinti a folyamatban lévő ügyeket, további információkat igényelhet, felvilágosítást kérhet a kormány információs rendszereinek aktuális helyzetéről és állapotáról. Negyedévente ellenőrző látogatásokat tesz az információs szolgálatoknál, ellenőrzi azok információszerző és szakmai tevékenységét. Szabálytalanság vagy jogsértés gyanúja esetén betekinthez adatbázisokba. Ellenőrzi a műveleti biztonsági eljárásokra vonatkozó rendeletek és belső szabályzók előírás szerinti alkalmazását. Félévente legalább egy alkalommal beszámol a parlamentnek a szolgálatok tevékenységéről.

A SIRP működteti azokat a közös adminisztratív szervezeteket, amelyek feladata, hogy támogassák a SIED-et és a SIS-t intézményi feladatainak ellátásában. Ilyen közös részlegek: a humánerőforrás-menedzsment, a pénzügyi és általános támogatóosztály, az információs technológia osztály, valamint a biztonsági részleg.

Jogi és adatvédelmi szempontból a Köztársasági Főügyészi Hivatal (PGR¹⁹⁴) alárendeltségében működő Adatfelügyelő Bizottság (CFD¹⁹⁵) illetékes a SIRP-hez tartozó szolgálatok felügyeletére.

3.2.25. Spanyolország

Spanyolországban a 2000. évi Védelmi Stratégiai Felülvizsgálat során fogalmazódott meg a nemzetbiztonsági szolgálatok átalakítása. A szolgálatokat tevékenységi körük alapján alakították meg, három területet foglalnak magukban: a külföldi, a belföldi és a katonai hírszerzést és elhárítást.

Spanyolország legfontosabb hírszerző és elhárító szervezete a Miniszterelnöki Hivatal alárendeltségébe tartozó és a Védelmi Minisztérium felügyelete alatt működő Nemzeti Hírszerző Központ (CNI¹⁹⁶). Működését a 2002. évi II. és XI. törvények határozzák meg, amelyek a CNI működésének alapjait, a Szolgálat működése feletti törvényességi felügyeletet, valamint a titkosszolgálati eszközök és módszerek alkalmazásának jogi hátterét tartalmazzák.

A katonai hírszerzést a Védelmi Minisztérium, azon belül is a Védelmi Vezérkar alárendeltségébe tartozó Fegyveres Erők Hírszerző Központja (CIFAS¹⁹⁷) végzi, amely elsősorban hadművelleti és harcászati szintű felderítést és elhárítást végez a CNI szakmai ellenőrzése mellett. A szervezetet a 1551/2004. számú királyi rendelettel hozták létre, jelenlegi szervezeti felépítését az 1076/2005. számú védelmi miniszteri rendelet szabályozza.

A belföldi hírszerzésért és elhárításért a Belügyminisztérium alárendeltségébe tartozó Teroellenes Nemzeti Koordinációs Központ (CNCA¹⁹⁸), a Csendőrség Információs Szolgálat (SIGC¹⁹⁹) és az Információs Főbizottság (CGI²⁰⁰) felel.

A bel- és külföldön folytatott nemzetbiztonsági tevékenység egyszemélyi felelőse a mindenkori spanyol kormányfő, aki ezt a tevékenységet a Miniszterelnöki Hivatalt (Ministerio de la Presidencia) vezető miniszteren, valamint a belügy- és a védelmi miniszteren keresztül felügyeli és irányítja.

¹⁹⁴ Procuradoria Geral da República.

¹⁹⁵ Comissao de Fiscalizacao de Dados.

¹⁹⁶ Centro Nacional de Inteligencia.

¹⁹⁷ Centro de Inteligencia de las Fuerzas Armadas.

¹⁹⁸ Centro Nacional de Coordinacion Antiterrorista.

¹⁹⁹ Servicio de Information de la Guardia Civil.

²⁰⁰ Comisaria General de Information.

A nemzetbiztonsági tevékenység jogszerűségével, gazdaságosságával és politikai indokoltóságával kapcsolatos kérdések parlamenti felügyeletét a Bizalmas Kiadásokra Szánt Pénzügyi Eszközök Ellenőrző Bizottság²⁰¹ látja el. A bizottság (az elnökkel együtt) hét tagból áll, minden parlamenti párt képviselteti magát a bizottságban.

A kormányfőt a legalább havi egy alkalommal ülésező Hírszerzési Tevékenység Felügyeletére Delegált Kormánybizottság (CDGAI²⁰²) helyettesíti. A szolgálatok munkájáról a bizottság tesz jelentést a kormányfőnek. A CDGAI elnöke a miniszterelnök-helyettes, tagjai a belügyminiszter, a védelmi miniszter, a külügyminiszter, a gazdasági miniszter, az állambiztonsági titkárságvezető (államtitkár), a nemzetbiztonságért felelős államtitkár, valamint a CNI igazgatója.

A CDGAI meghatározza a CNI tevékenységének céljait és irányait, javaslatot tesz a kormányfőnek a CNI éves feladataira, a Hírszerzési Direktíva tartalmi elemeire, ellenőrzi és értékeli a célok teljesítését és – amennyiben szükséges – korrigálja azokat. Felügyeli és koordinálja továbbá a CNI és a többi, a nemzetbiztonságának garantálásában érintett szervezet együttműködését.

Nemzeti Hírszerző Központ (CNI)

Spanyolul: Centro Nacional de Inteligencia

Angolul: National Intelligence Centre (NIC)

Székhely: Vía de Servicio 556, Madrid

Internet: www.cni.es

A Nemzeti Hírszerző Központ a Miniszterelnöki Hivatal alárendeltségében és a Védelmi Minisztérium szakmai felügyelete alatt működik.

Fő feladatai: az ország stratégiai, politikai, gazdasági, ipari és kereskedelmi érdekei védelmét, valamint érvényesítésüket szolgáló információk megszerzése, elemzése és értékelése, az állami és a katonai felső vezetés ezzel kapcsolatos tájékoztatása. Végzi a külföldi hírszerző szolgálatok, csoportok és személyek által az alkotmányos rendet, a spanyol állampolgárok alapvető szabadságjogait, jólétét, az ország szuverenitását, integritását, biztonságát, az állami intézmények stabilitását és a nemzeti gazdasági érdekeket veszélyeztető vagy azzal ellentétes tevékenységek felderítését, megelőzését, semlegesítésének lehetővé tételét. Megszerzi a válsághelyzetekkel kapcsolatos stratégiai jellegű információkat, elemzi és értékeli azokat, előre jelzi válságok kitörését, és mindezen kérdésekről tájékoztatja az illetékes vezetőket. Együttműködik más országok nemzetbiztonsági szolgálataival és a nemzetközi szervezetekkel.

²⁰¹ Comisión de Control de los Créditos destinados a Gastos Reservados.

²⁰² Comisión Delegada del Gobierno para Asuntos de Inteligencia.

Fő tevékenységi területe a minősített információk védelmével kapcsolatos feladatok ellátása, rejtjelfelügyeleti tevékenység végzése és koordinálása az államigazgatás egészére kiterjedően. Létesítményei és személyi állománya biztonsági védelmét saját hatáskörében látja el.

A CNI törvény által meghatározott feladatait és tevékenységének fő irányait az évente kiadott Hírszerző Direktíva határozza meg.

A szervezet vezetője – a védelmi miniszter előterjesztése alapján – a kormány által kinevezett államtitkár. Mandátuma öt év időtartamra szól. Beosztásából bármikor felmenthető.

A CNI szervezeti felépítését a 2002. évi 436. és a 2006. évi 612. számú királyi rendeletek határozzák meg. A feladatok hatékony végrehajtására öt fő szervezeti egységet hoztak létre. A főigazgatóság és a főtitkárság az eredményes működésért, míg három igazgatóság a szakmai tevékenység végzéséért felelős.

A CNI alárendeltségébe három terület tartozik:

- Nemzeti Rejtjelfelügyelet (Centro Criptológico Nacional – CCN)

A titkosítási eljárások terén koordinálja a közigazgatás különböző szervezetinek tevékenységét, hozzájárul az információs technológiák biztonságának szavatolásához, gondoskodik a minősített adatok védelméről, valamint speciális felkészítést biztosít a kormányzati szervezetek számára az információbiztonság témakörében.

- Nemzeti Biztonsági Felügyelet (Oficina Nacional de Seguridad – ONS)

Feladata a minősített adatok védelmének hatósági felügyelete, kezelésük hatósági engedélyezése és felügyelete, valamint a telephelyi, iparbiztonsággal kapcsolatos hatósági feladatok ellátása.

- Nemzeti Hírszerző és Elhárító Hivatal (Oficina Nacional de Inteligencia y Contrainteligencia – ONIC)

Feladata a nemzetközi együttműködés, valamint a belső koordináció.

A CNI Fenntartja és fejleszti az együttműködést a polgári és a katonai információs szolgáltató szervezetek között, a hírszerzés és az elhárítás nemzeti hatósági feladatainak fő hivatala. Alárendeltségében tevékenykedik a polgárőrség, illetve a csendőrség Információs Szolgálata is.

Fegyveres Erők Hírszerző Központja (CIFAS)

Spanyolul: Centro de Inteligencia de las Fuerzas Armadas

Angolul: Intelligence Center of the Armed Forces (ICAF)

Székhely: calle Joaquín Costa 6, Madrid

Internet: www.emad.mde.es/CIFAS/;

www.defensa.gob.es/ministerio/organigrama/emad/cifas

A Fegyveres Erők Hírszerző Központja a Védelmi Vezérkar alárendeltségébe tartozik, feladatainak végrehajtását, szakmai

ellenőrzését a CNI végzi. A CIFAS a katonai felderítésért és hírszerzésért felel. Feladatkörébe tartozik a katonai veszélyforrások, a külföldi potenciális válsághelyzetek előrejelzése, a missziók támogatása, továbbá a hadműveleti és a harcászati felderítés irányítása. A hadászati hírszerzést a CNI-vel együttműködve végzik, ahol az együttműködés fő irányait a CNI határozza meg.

Fő feladata a katonai jellegű információk megszerzése, elemzése és értékelése, valamint mindezekről a katonai felső vezetés tájékoztatása. Koordinálja az egyesített és a speciális hírszerző és információszerző rendszerek tevékenységét. Fenntartja és működteti a katonai telekommunikációs hálózatokat, információs rendszereket, a katonai hírszerzés, az elektronikai hadviselés, a rádióelektronikai és a technikai hírszerzés, a képfelderítés egyesített és önálló rendszereit, biztosítja a fenti forrásokból származó információk hasznosítását.

Nemzetközi szinten együttműködik a külföldi partnerszolgálatokkal, illetve feladat- és hatáskörén belül a nemzetközi szervezetek illetékes komponenseivel.

Szakmai irányítása alá tartoznak a szárazföldi csapatok, a haditengerészet és a légi erő alárendeltségében működő felderítőszervezetek, amelyek irányítását a CIFAS végzi. A CIFAS képviselőjét a CDGAI-ban a CNI látja el.

A szervezet igazgatóját minden esetben a szárazföldi csapatok vagy a légi erő tábormegvezetői közül nevezik ki. A szervezetben – a parancsokság/titkárság mellett – négy osztály található: tervezési és együttműködési osztály, információgyűjtő és -elosztó osztály, technikai támogatóosztály, elemző és fejlesztési osztály.

Nemzetbiztonsági Hivatal (DSN)

Spanyolul: Departamento de Seguridad Nacional
Angolul: Department of Homeland Security (DHS)
Székhely: Avenida Puerta de Hierro, 13, Madrid
Internet: www.dsn.gob.es

A Spanyol Nemzetbiztonsági Hivatal a 2012-ben elfogadott nemzetbiztonsági stratégia alapján a miniszterelnök közvetlen tanácsadó testületként hozták létre. A nemzetbiztonsági tevékenység koordinálása érdekében végrehajtói, döntéshozói, javaslattevői, konzultációs és ellenőrző jogosultságokkal ruházták fel. A csúcsszervezet közvetlenül a Miniszterelnöki Hivatal alárendeltségében tevékenykedik. Feladata: nemzetbiztonsági kérdésekben a kormány támogatása, valamint a teljes nemzetbiztonsági struktúra felügyelete. Korai előrejelző és kockázatelemző feladatokat lát el, koordinálja az érintett szervezetek és hatóságok veszély- és válsághelyzetekben történő feladatainak végrehajtását. Támogatja a Miniszterelnöki Hivatal igazgatójának nemzetbiztonsági kérdésekkel kapcsolatos munkáját, elemzéseket készít a kockázatokról és

fenyegetésekről (és azok változásáról), továbbá részt vesz a nemzetbiztonsági irányelvek kidolgozásában.

Válságkezelés során fő koordinációs és támogató szervezetként fenntartja és biztosítja a Válságkezelő Központ folyamatos működését, a miniszterelnökkel létesített kommunikációs csatornákat, illetve azok védelmét. Irányítja és koordinálja a válságkezelési gyakorlatok végrehajtását. Az illetékes szervezetekkel egyeztetve irányítja az aktuális fejlesztések és karbantartási-felújítási munkák kivitelezését, hozzájárul a válságforgatókönyvek kidolgozásához, valamint a készenléti tervek naprakész állapotban tartásához. Koordinálja a nemzeti biztonsági stratégia, valamint a második szintű stratégiai dokumentumok kidolgozását.

3.2.26. Svájc

Svájci Államszövetségen belül két nemzetbiztonsági szolgálat működik. A Szövetségi Hírszerző Szolgálat polgári hírszerző és elhárító, míg a Katonai Hírszerző Szolgálat katonai hírszerző és elhárító nemzetbiztonsági szervezet.

Szövetségi Hírszerző Szolgálat (NDB)

Németül: Nachrichtendienst des Bundes
Angolul: Federal Intelligence Service (FIS)
Székhely: Bundeshaus Ost, CH-3003 Bern
Internet: <https://www.nbd.admin.ch>

A Szövetségi Hírszerző Szolgálat a Svájci Államszövetség egyetlen stratégiai szintű hírszerzést és elhárítást végző nemzetbiztonsági szolgálata. 2010. január 1-jén a Stratégiai Hírszerző Szolgálat (SND²⁰³) és az Elemző és Megelőző Szolgálat (DAP²⁰⁴) összevonásával jött létre. Az NDB irányítását a Szövetségi Tanács²⁰⁵ a Szövetségi Védelmi, Polgárvédelmi és Sportminisztérium²⁰⁶ miniszterén keresztül gyakorolja. Az NDB a miniszter közvetlen szolgálati alárendeltségébe tartozik.

Az NDB tevékenységét jelenleg még a (két szolgálat összevonása előtt életbe lépett, a polgári hírszerző szolgálatok működését szabályozó) 2008. évi szövetségi törvény²⁰⁷ és az elhárító- és biztonsági tevékenységet végző szervezetek működését szabályzó 1997. évi szövetségi törvény²⁰⁸ szabályozza. A két szolgálat összevonása után megkezdődött az új nemzetbiztonsági törvény²⁰⁹ kidolgozása, amelyet a szövetségi parlament 2015-ben hagyott jóvá. Civil jogvédők és ellenzéki pártok népszavazást kezdeményeztek a törvényről.

²⁰³ Strategischer Nachrichtendienst.

²⁰⁴ Dienst für Analyse und Prävention.

²⁰⁵ Bundesrat, azaz a Svájci Államszövetség kormánya.

²⁰⁶ Eidgenössisches Departement für Verteidigung, Bevölkerungsschutz und Sport (VBS).

²⁰⁷ Zuständigkeiten im Bereich des zivilen Nachrichtendienstes (ZNDG).

²⁰⁸ Bundesgesetz über Massnahmen zur Wahrung der Inneren Sicherheit (BWIS).

²⁰⁹ Nachrichtendienstgesetz (NDG).

A 2016. szeptember 25-én lezajlott népszavazáson a törvényt a polgárok 65,5%-a támogatta, de az csak 2017 első felében léphetett hatályba.

Az új jogszabály életbe lépéséig az NDB honi területen csak korlátozott mértékben használható titkosszolgálati eszközöket és módszereket.²¹⁰ Az új típusú kihívások megjelenése jelentős kockázati tényezőt jelent Svájc biztonságára is.

Az NDB belföldön és külföldön megszerzi és elemzi a Svájc biztonságát érintő, a kormány cselekvési szabadságának megőrzéséhez szükséges információkat, korai előrejelző és riasztó feladatokat lát el. Az NDB elemzett és értékelt információkat biztosít a kormány, a szövetségi minisztériumok és a haderő vezetése, továbbá a kantonok közigazgatási és biztonsági szervezetei részére. Emellett tájékoztató- és felvilágosító tevékenységet végez az állampolgárok és a gazdasági társaságok körében is.

Az NDB fő felderítési irányait (négyéves időszakokra) a kormány határozza meg. A belföldön folytatott szakmai tevékenység fő irányai:

- terrorizmus;
- az ellenérdekelt külföldi szolgálatok kémtevékenységének felderítése;
- szélsőséges szervezetek tevékenységének azonosítása;
- a proliferáció elleni küzdelem;
- a kritikus infrastruktúra ellen irányuló támadások felderítése és elhárítása.

Külföldön:

- a terrorizmus és a proliferáció elleni küzdelem;
- a konfliktusok és a stratégiai jelentőségű katonai képességek felderítése;
- a hadiiparral és a katonai eszközök (felszerelések) kereskedelmével kapcsolatos információszerzés.

A kormány hagyja jóvá azt az évente frissített bizalmas minőségű listát, amelyen azok a szervezetek és csoportok szerepelnek, amelyek fenyegetést jelentenek az Államszövetség számára. A listán szereplő szervezetek és csoportok tevékenységének titkosszolgálati eszközökkel történő megfigyelése külön engedélyek kiadása nélkül végezhető.

Az NDB élén főigazgató áll, aki jelenleg Dr. Markus Seiler.²¹¹ A szervezet törzsből és az alábbi öt igazgatóságból áll: irányító/helyzetelemző; hírszerző; információmenedzser; elemző-értékelő; vezetés- és művelettámogató. A szervezet létszáma nem nyilvános. Sajtóinformációk szerint a létszám a jelenlegi 270 főről 2020-ig 300 főre emelkedik.

A partnerszolgálati együttműködést, valamint a külső és a belső kommunikáció koordinálását a főigazgató törzse végzi.

²¹⁰ Többek között az informatikai rendszerekbe történő behatolás, a hang- és videokommunikáció megfigyelése, a magánlakásokban történő adatgyűjtés.

²¹¹ Az államtudományi doktori vizsgával rendelkező, 1968-as születésű Seiler 41 évesen a védelmi, polgárvédelmi és sportminisztérium államtitkári pozícióból, egyben a szolgálatok összevonását felügyelő projektsoport vezetőjeként kezdte meg a főigazgatói beosztás ellátását.

Az Irányító/helyzetelemző Igazgatóság végzi az információigények és az információszerző tevékenység összehangolását, működteti a Szövetségi Helyzetelemző Központot (BLZ²¹²).

A Hírszerző Igazgatóság három fő részlegből áll: a belföldi és a külföldi hírszerző (HUMINT-) részlegekből, valamint az egyéb adatszerző képességeket – COMINT, IMINT, véderőattasé-hálózat – irányító részlegből.

Az Információmenedzsment Igazgatóság végzi a megszerzett információk fogadását, dokumentálását, adatbázisokban történő rendezését, a jelentések felhasználókhöz történő eljuttatását, valamint az OSINT-tevékenységet. Részt vesz a kritikus infrastruktúrák védelmét biztosító kibervédelmi tevékenységben is.

Az Elemző-értékelő Igazgatóság a feladatát regionális és funkcionális szervezetekkel végzi.

A Vezetés- és Művelettámogató Igazgatóság tevékenysége felöleli a Szolgálat működtetéséhez szükséges logisztikai, információtechnológiai, jogi, gazdasági, pénzügyi, személyügyi, biztonsági támogató területeket.

Az NDB információszerző tevékenysége során (gazdaságossági szempontok miatt) elsősorban a nyílt forrásból szerzett információkra támaszkodik. A HUMINT-, COMINT-, IMINT-adatszerzés irányítása mellett az NDB végzi a véderőattasé-hálózat szakmai irányítását is. A Szolgálat kiemelten támaszkodik a katonadiplomáciai tevékenységre, különösen fontosnak tarja a hálózat előrejelző képességét, valamint a bilaterális kapcsolatépítést és kapcsolattartást.

Méretéből adódóan az NDB önállóan nem képes valamennyi információigényt kielégíteni, ezért széles körű kétoldalú és multilaterális kapcsolatrendszer tart fenn. Az információcsere alapja az önkéntesség és a kölcsönösség. A partnerszolgálatokkal történő kapcsolatfelvételhez a kormány jóváhagyása szükséges. A partnerszolgálatok listáját a kormány évente hagyja jóvá.

A külföldi partnereken kívül az NDB kiterjedt hálózattal rendelkezik honi területen is. A kantonokban 82 összekötő irodát működtet, amelyek segítik a rendőrség és a Szolgálat együttműködését. Az összekötő irodákban szolgálatot teljesítők nem terhelik az NDB létszámát.

²¹² Bundeslagezentrum (BLZ).

Katonai Hírszerző Szolgálat (MND)

Németül: Militärischer Nachrichtendienst
Angolul: Military Intelligence Service (MIS)
Székhely: Papiermühlestrasse 20, CH-3003 Bern
Internet elérés: <https://www.vtg.admin.ch>

A Katonai Hírszerző Szolgálat felel a svájci haderőben a hadműveleti és harcászati felderítésért, valamint a hírszerzésért. Jelentéseivel elsősorban a haderő parancsnokának döntéseit támogatja, de információkat szolgáltathat a kormány számára is. Az MND tevékenységének törvényi háttérét a haderő hírszerző szolgálatáról szóló 2009. évi kormányrendelet biztosítja.²¹³

Az MND az NDB-vel szoros együttműködésben végzi tevékenységét. Az együttműködés keretében a katonai szolgálat üzemelteti a szövetségi szolgálat számára adatszerző tevékenységet végző COMINT-infrastruktúrát,²¹⁴ részt vesz a Szövetségi Helyzetelemző Központ működtetésében, illetve az NDB az MND-n keresztül irányítja a katonadiplomáciai hálózat információszerző tevékenységét.

Az MND – információszerző és elemzőtevékenysége mellett – tervezi és vezeti a haderő hírszerző és felderítőszervezeteinek a tevékenységét, kidolgozza működési elveinek és eljárásainak rendjét, technikai eszközeinek alkalmazását, azok fejlesztését. Ellátja a nemzetközi műveletekben részt vevő svájci haderőkontingensek felderítő- és térképészeti biztosítását, irányítja a nemzeti hírszerző csoportok tevékenységét.

Az MND – az NDB mellett – együttműködik a katonai biztonsági szervezetekkel és a katonai rendőrséggel. A partnerszolgálatokkal folytatott kapcsolattartás és együttműködés az NDB felelősségi területe, ugyanakkor annak igazgatója – kizárólag katonai kapcsolatok esetén – delegálhatja jogkörét az MND igazgatója részére is.

Az MND vezetését 2016. január 1-jétől Alain Vuitel dandártábornok²¹⁵ látja el. Az igazgató a J-2 vezetőjeként²¹⁶ a Haderő Vezetési Törzs²¹⁷ főnökének van alárendelve. A Vezetési Törzs a haderő parancsnokának alárendeltségében van.

Az MND hírszerző, elemző-értékelő, csapatfelderítő, valamint tervező és kiképző osztályokból, továbbá katonai térképészeti szolgálatból áll.

²¹³ Verordnung über den Nachrichtendienst der Armee (V-NDA).

²¹⁴ Ennek elemei többek között az „Achat” adatfeldolgozó és az „Onyx” műholdas felderítőrendszer.

²¹⁵ A korábbi igazgatót, Jean-Philippe Gaudin dandártábornokot a védelmi miniszter párizsi véderőattasénak nevezte ki. Az 1964-es születésű Vuitel a Vezetési Törzs főnöki beosztásból került az MND élére.

²¹⁶ Führungsgrundgebiet-2/Nachrichtendienst (FGG2).

²¹⁷ Führungsstab der Armee.

Szövetségi szinten a kémelhárítást az NDB végzi, a katonai elhárításért viszont a katonai rendőrség elhárító szervezete (MPAD²¹⁸) a felelős. A katonai elhárítás rendszere négy katonai rendészeti régióból és egy bünygyi területből²¹⁹ épül fel. Ez utóbbi végzi a katonai bünygyek kivizsgálását, a négy régió pedig kém- és szabotázselhárító tevékenységet folytat. A katonai rendészeti régiók – a hatékony együttműködés érdekében – a polgári rendőrség szervezetének megfelelő földrajzi eloszlásban működnek. A katonai rendőrség működésének jogi alapját a szövetségi katonai szolgálati törvény²²⁰ biztosítja.

A katonai rendőrség a svájci haderő része, vezetője 2016. január 1-jétől Hans Schatzmann dandártábornok, aki – az MND vezetőjéhez hasonlóan – a Haderő Vezetési Törzs főnökének van alárendelve.

3.2.27. Svédország

Svédországban három nemzetbiztonsági szolgálat működik. A szolgálatok civil kontrollját a Védelmi és Hírszerzési Allami Felügyelet (Statens inspektion för försvarsunderrättelse verksamheten – SIUN) látja el. Együttműködésüket, valamint tevékenységük koordinálását a 2005-ben megalakult, Teroelrhárítási és Együttműködési Tanács (CTCC²²¹) szervezi. A CTCC elsősorban Svédország külső, valamint terrorfenyegetettségét figyeli és elemzi. A testület elnöke a polgári nemzetbiztonsági szolgálat mindenkori főigazgatója. A svéd törvényhozás, a fenti testületen keresztül kap tájékoztatást a szervezetek tevékenységéről.

A polgári nemzetbiztonsági szolgálat az Igazságügyi Minisztérium alárendeltségébe tartozik, a Katonai Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (MUST²²²) pedig a Haderő Főparancsnoksága közvetlen alárendeltségében és szervezeti egységként látja el feladatát. A Nemzeti Védelmi Rádió Felügyelet (FRA) a svéd védelmi minisztérium önálló háttérintézményeként végzi tevékenységét. A FRA szakmai tevékenységének törvényességi vizsgálatát és felügyeletét, a fenti szervezetek mellett, a Védelmi Hírszerzési Bíróság²²³, valamint az Igazságügyi Minisztérium alárendeltségében működő Svéd Információvédelmi Hatóság végzi, illetve látja el. A bíróság a technikai adatszerzésre vonatkozó jogszabályi előírások betartását biztosítja, míg az információvédelmi hatóság a személyiségi jogok védelmét látja el.

Polgári Nemzetbiztonsági Szolgálat (SAPO)

Svédül: Säkerhetspolisen
Angolul: Swedish Security Service
Székhely: Bolstomtävågen 2, Solna
Internet: www.sakerhetspolisen.se

²¹⁸ Militärpolizei Abschirmdetachment.

²¹⁹ Kripo/MPAD.

²²⁰ Militärgesetz.

²²¹ Samverkansrådet mot Terrorism, angolul: Counter-Terrorism Co-operative Council.

²²² Militära Underrättelse- och Säkerhets Tjänsten.

²²³ Försvarsunderrättelsesdomstolen.

A Biztonsági Szolgálat önálló költségvetéssel rendelkező országos hatáskörű szervezet. Feladata az ország alkotmányos rendjének és nemzeti érdekeinek védelme. A szervezet feladatköre magában foglalja a terror-, a kém- és a belső elhárítást, az országba érkező bevándorlók ellenőrzését (ellenérdekelt szakmai tevékenységük megakadályozását), szélsőséges csoportok megfigyelését. A fentiekén túl a Szolgálat látja el a királyi család, valamint az állami vezetők és a külföldi diplomaták védelmét is.

A Szolgálat öt fő szervezeti komponensből áll:

- a Központi Támogatóosztály feladata a napi működés biztosítása;
- az Adatszerző Osztály műveleti tevékenységet végez HUMINT, SIGINT és egyéb rendelkezésre álló eszközök felhasználásával;
- a Felderítőosztály adatfeldolgozási és tájékoztatási tevékenységet lát el;
- a Biztonsági Intézkedések Osztály a szervezet működése elleni fenyegetések és biztonsági kockázatok felderítését végzi;
- a Titkárság feladata a Szolgálat általános támogatása az irányítási, auditálási, jogi, kommunikációs, személyügyi és fejlesztési területeken.

A megközelítőleg 1000 fős állomány jelentős hányada a stockholmi központi objektumban dolgozik, de a szervezet további öt helyen²²⁴ kirendeltségeket is működtet.

Katonai Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (MUST)

Svédül: Militära Underrättelse- och Säkerhets Tjänsten

Angolul: Intelligence And Security Service (ISS)

Székhely: Stockholm Lidingövägen 24

Internet: www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/hogkvarter/militara-unerrattelse-och-sakerhetstjansten/

A Katonai Hírszerző és Biztonsági Szolgálat a svéd vezérkar szervezeti egységeként a Védelmi Minisztérium alárendeltségében látja el feladatát. Előjárója a vezérkar főnöke. A szervezet két fő, hírszerző és elhárító komponensből áll. Feladatainak ellátása során együttműködik több hivattal, köztük a FRA-val is. Létszámadatairól, valamint költségvetéséről nem áll rendelkezésre információ.

A MUST feladata Svédország nemzetbiztonsági érdekeinek védelme, a biztonsági környezet folyamatos figyelemmel kísérése és értékelése, az ország (és nemzeti érdekei) ellen irányuló szándékok felfedése. A MUST feladatrendszere magában foglalja a haderő külföldi misszióinak felderítőtámogatását, Svédország fenyegetettségének folyamatos értékelését, valamint a haderő elhárító védelmét is.

Nemzeti Védelmi Rádiófelügyelet (FRA)

²²⁴ Umea, Uppsala, Örebro, Göteborg és Malmö.

Svédül: Försvarets Radioanstalt
Angolul: National Defence Radio Establishment (NDRE)
Székhely: Rörbyvägen 20, 178 93 Drottningholm
Internet: www.fra.se

A Nemzeti Védelmi Rádiófelügyelet technikai adatszerző és információvédelmi ügynökségként (egyben hatóságként és polgári háttérintézményként) a Védelmi Minisztérium közvetlen alárendeltségében végzi tevékenységét. Jogszabályi megkötések miatt a kommunikációk felderítése során nem végezhet megfigyelői tevékenységet akkor, ha az érintett felek mindegyike Svédországban tartózkodik. A szervezet négy osztályból áll: SIGINT, kibertevékenység elleni, technikai támogató és adminisztrációs. A központi objektum mellett az ország számos pontján üzemeltet létesítményeket, használ repülőeszközöket (Gulfstream IV) és hajóegységet (Orion).

Az adatszerzés célja: a svéd kül-, biztonság- és védelempolitika hatékony támogatása a szervezet rendelkezésére álló technikai eszközök felhasználásával. A szervezet fő feladatának tekinti az ország elleni támadó szándékok időbeni felfedését, valamint a környezetében elhelyezkedő (nem baráti) országok katonai képességeinek felderítését. Tevékenyen részt vesz a svéd haderő külföldi szerepvállalásának technikai támogatásában, a terrorizmus és a proliferáció elleni küzdelemben. Információvédelmi tevékenysége a kormányzati és egyéb – a védelmi ipar vagy a nemzetgazdaság számára – kritikus informatikai hálózatok biztonsági réseinek feltárására és megszüntetésére irányul. Alkalmazottainak száma körülbelül 700 fő. A szervezet 2014. évi költségvetése 860 millió svéd korona²²⁵ volt.

²²⁵ 1 SEK – 31,98 HUF, MNB, 2016.09.28.

4. EURÓPÁN KÍVÜLI ORSZÁGOK (SZERK. DR. BÉRES JÁNOS)

4.1. Afrika

4.1.1. Algéria

Ellenőrzési és Biztonsági Főosztály

Az Ellenőrzési és Biztonsági Főosztályt (DSS¹) a Hírszerző és Biztonsági Főosztály (DRS²) utódjaként hozták létre 2016-ban az Abdelaziz Bouteflika elnök által kezdeményezett alkotmányos reformokat követően.

Valójában inkább átnevezésről és átszervezésről volt szó, semmint a szervezet felszámolásáról, mivel az állomány nem változott. Az új szervezet – Bouteflika elnök rendelete alapján – a védelmi minisztérium helyett közvetlenül az elnök alárendeltségébe került. Az elnök ezzel saját hatalmát kívánta megerősíteni a katonai vezetéssel szemben.

A DSS alárendeltségébe három – korábban is létező – szolgálat tartozik:

- Belbiztonsági Főigazgatóság (DGSI³);
- Dokumentációs és Külbiztonsági Igazgatóság (DDSE⁴);
- Technikai Hírszerző Főigazgatóság (DGRT⁵).

A DSS szorosan együttműködik a csendőrséggel és a rendőrséggel, amelyek ugyancsak átkerültek az elnök közvetlen irányítása alá. Az így létrehozott szervezet székhelye nem a DRS központja, hanem a külügyminisztérium elnöki palota közelében lévő egykori székháza lett.

A szervezet jogelődjének a szerepe és a befolyása az 1992-ben kitört polgárháború alatt nőtt meg jelentősen, meghatározó szerepet játszott az iszlamista csoportok felett aratott győzelemben. Jogvédő szervezetek szerint ugyanakkor tevékenysége során rendszeresen túlkapasokat követett el.

Az ezredfordulóra jelentős befolyásra tett szert az ország politikai és gazdasági életében. A Szolgálat 1990 és 2015 közötti vezetőjét, Mohamed Mediénet az ország legbefolyásosabb személyének tartották. A DSS jelenleg kiemelt szerepet játszik a terrorizmus elleni harcban. Feladata a belső és a külső fenyegetések elleni fellépés. Ennek során kiemelten foglalkozik az észak-afrikai terrorszervezetek tevékenységének a nyomon követésével, nyílt és fedett eszközökkel fellép az ellen, hogy ezek a csoportok működési területeiket Algéria területére kiterjesszék.

¹ Département de Surveillance et de Sécurité.

² Département du Renseignement et de la Sécurité.

³ Direction Générale de la Sécurité Intérieure.

⁴ Direction de la Documentation et de la Sécurité Extérieure.

⁵ Direction Générale du Renseignement Technique.

A terrorizmus elleni harc során szoros kapcsolatot épített ki több külföldi hírszerző szolgálattal.

4.1.2. Dél-Afrikai Köztársaság

Jacob Zuma elnök 2009 májusában adott utasítást a Belügy-, a Védelmi, a Rendvédelmi, az Igazságügyi és a Belbiztonsági Minisztérium vezetőinek, hogy vizsgálják felül a polgári hírszerzés rendszerét és dolgozzanak ki egy hatékonyabb hírszerzési struktúrát.

Állambiztonsági Ügynökség (SSA⁶)

Az Állambiztonsági Ügynökség a felülvizsgálat eredményeként létrehozott egyik új, polgári hírszerzéssel foglalkozó szervezet. A belbiztonsági miniszter alárendeltségébe tartozik. Működési rendjét 2009–2011 között fokozatosan alakították ki. Feladata a bel- és külföldi hírszerzés, az állam biztonságát, alkotmányos rendjét és az ország állampolgárait fenyegető veszélyek (terrorizmus, szabotázsakciók, felforgató tevékenység stb.) megelőzése és elhárítása.

Az SSA alárendeltségébe az alábbi szervezetek tartoznak:

- Nemzeti Hírszerző Ügynökség (NIA⁷) – belbiztonságért felelős részleg;
- Dél-afrikai Titkosszolgálat (SASS⁸) – külföldi hírszerző részleg;
- Dél-afrikai Nemzeti Hírszerző Akadémia (SANAI⁹);
- Nemzeti Kommunikációs Központ (NCC¹⁰);
- Lehallgatási Központok Irodája (OIC¹¹);
- Elektronikus Kommunikációs Biztonság (COMSEC¹²).

Katonai Hírszerző Igazgatóság (DID¹³)

A katonai hírszerzésért a dél-afrikai védelmi erők Hírszerző Igazgatósága felel. A szervezet feladata: külföldre vonatkozó hírszerzési információk gyűjtése, elemzése, jelentések felterjesztése az állami és a katonai döntéshozók számára. Az igazgatóság látja el a haderőn belüli elhárítói feladatokat is. A szervezet fő feladata katonai információ- és adatszerzés, a katonai veszélyek előrejelzése. Vezetője 2013. április 1-jétől Jeremia Mduduzi Nyembe altábornagy.

⁶ State Security Agency.

⁷ National Intelligence Agency.

⁸ South African Secret Service.

⁹ South African National Academy of Intelligence.

¹⁰ National Communications Centre.

¹¹ Office for Interception Centres

¹² Electronic Communications Security.

¹³ Defence Intelligence Division.

A Nemzeti Hírszerzési Koordinációs Bizottság (NICOC¹⁴) egy 1994-ben elfogadott törvény alapján jött létre. Tagjai: az SSA főigazgatója, a DID igazgatója, az SSA belföldi és külföldi főcsoportfőnökségének vezetője, továbbá a rendőrség nemzeti nyomozóügynökségének vezetője. A NICOC feladata a nemzetbiztonsági szervezetek tevékenységének összehangolása, az országot fenyegető veszélyek azonosítása, valamint a Dél-afrikai Köztársaság nemzeti érdekeinek védelme.

A legfőbb állami szintű fórum a 2000-ben létrejött Nemzetbiztonsági Tanács (NSC¹⁵). A Tanács miniszteri/államtitkári szintű bizottság. Feladata: a nemzetbiztonsági stratégia kidolgozása, döntés-előkészítés a kormány számára nemzetbiztonsági kérdésekben, valamint válságkezelés.

4.1.3. Egyiptom

Nemzetbiztonsági Ügynökség (Qīṭā' al-‘Amn al-Waṭanī)

A Nemzetbiztonsági Ügynökség (NSA¹⁶), amely a Nemzetbiztonsági Nyomozó Szolgálat (SSIS¹⁷) utódjaként jött létre, elsősorban elhárítási, belbiztonsági, valamint határvédelemmel kapcsolatos feladatokkal, a terrorizmus elleni küzdelemmel és megfigyeléssel foglalkozik. A szervezet a belügyminisztérium alárendeltségébe tartozik, körülbelül 100 ezer alkalmazottat és legalább ugyanennyi külső munkatársat foglalkoztat. A 2011-ben létrehozott szervezet elődjének – a lakosság körében népszerűtlen és a forradalom után felszámolt Állambiztonsági Nyomozóhivatalnak – az intézményeit a forradalom alatt megostromolták, több tisztjét meglincselték. Az adatbázisok egy részét a tüntetők, illetve maguk a munkatársak megsemmisítették.

A forradalom győzelmét követően a Szolgálatot hivatalosan felszámolták, de gyakorlatilag csak átnevezték, tevékenységét pedig a korábbiaknak megfelelően folytatta. A 2013-ban történt katonai hatalomátvételt követően, Murszi elnök eltávolítása után azonnal megkezdődött a régi szervezeti rend helyreállítása, a korábbi állomány visszafoglalkoztatása.

Katonai Hírszerző és Felderítő Igazgatóság (‘Idāra al-Muḥābarāt al-Ḥarbiyya wa’l-‘Istiqlā‘)

A Katonai Hírszerző és Felderítő Igazgatóság (MIRS¹⁸) 1952-ben, a forradalom győzelmé után alakult meg. A Védelmi Minisztérium alárendeltségébe tartozó szervezet fő feladata a haderő felderítési igényeinek a kielégítése. Megalakulása óta fontos szerepet játszik az ország külső és belső biztonságának a garantálásában, honi területen és külföldön információkat gyűjt a hatáskörébe tartozó témákról. Működése során figyelemre méltó sikereket ért el, ugyanakkor

¹⁴ National Intelligence Co-ordinating Committee.

¹⁵ National Security Council.

¹⁶ National Security Agency.

¹⁷ State Security Investigations Service.

¹⁸ Military Intelligence and Reconnaissance Department.

két komoly kudarc felhívta a figyelmet a hírszerző szervezetek közötti együttműködés hiányosságaira: a MIRS 1967-ben nem jelezte előre a készülő izraeli támadást, 1981-ben pedig nem tudta megakadályozni a Szadat elnök elleni merényletet.

A szervezet jelenleg kulcsszerepet játszik a terrorizmus elleni harcban. A MIRS állománya Egyiptom területén jelen van a terrorcsoportok által veszélyeztetett valamennyi körzetben, információkkal látja el a haderőt, a rendőrséget és a biztonsági szolgálatokat. A terrorcsoportok felszámolása érdekében több ország titkosszolgálatával is szorosan együttműködik. 2010 és 2012 között az ország jelenlegi elnöke, Abdalfattáh asz-Szíszi volt a szervezet vezetője.

Általános Hírszerző Igazgatóság (Ġihāz al-muḥābarāt al-ʿĀmma)

Az Általános Hírszerző Igazgatóság (GID¹⁹) felel a külföldön folytatott polgári hírszerzésért és a kémelhárításért. Egyiptomban a lakosság a szervezetet egyszerűen csak mukhabara („az elhárítás”) néven emlegeti. Fontos szerepet játszik a terrorizmus elleni harcban. Az 1954-ben alakult szervezet működését legendák, túlkapások, visszaélések jellemzik, ugyanakkor a sajtóban megjelent információk valóságtartalma megkérdőjelezhető. A lakosság körében azonban mind a mai napig él az ellenszenv a szervezet iránt, mert őt tartják felelősnek az ellenzéki vagy rendszerellenesnek tartott aktivisták megkínzásáért és eltűnéséért, az országban elkövetett emberiség elleni bűncselekmények nagy részéért. A 2011-es forradalmat követően a hatalma jelentősen csökkent, ugyanakkor mára visszaszerezte korábbi befolyását, és a korábbi módszereit ismét alkalmazza a tevékenysége során.

Az állomány teljes fedésben tevékenykedik, hosszú ideig még a szervezet vezetőjének a neve is államtitoknak minősült. A GID egyik előtérbe került meghatározó vezetője 1986–2011 között Umar Szulajmán (1936–2012) vezérőrmagy volt, aki fontos szerepet játszott az arab–izraeli tárgyalások megszervezésében. A tábornok személye ugyanakkor rendkívül ellentmondásos, mert jogvédő szervezetek állítása szerint nevéhez köthető a szervezet által elkövetett túlkapások jelentős része, és személyesen is részt vett rabok megkínzásában.

4.1.4. Etiópia

Nemzeti Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (NISS²⁰)

A Nemzeti Hírszerző és Biztonsági Szolgálat 1994–1995-ben alakult meg Biztonsági, Bevándorlási és Nemzeti Ügyek Hatóság²¹ elnevezéssel. Nevét 2006–2007-ben változtatták meg. A Szolgálat célja Etiópia nemzeti szuverenitásának és alkotmányos rendjének védelme. A szervezet hírszerzést (információszerzést) folytat, továbbá biztonsági feladatokat lát el.

¹⁹ General Intelligence Directorate.

²⁰ National Intelligence and Security Service.

²¹ Security, Immigration and Nationality Affairs Authority.

A NISS-t 2013-ban átszervezték, pontosították a feladatait és a felelősségi területét. A Szolgálat minisztériumi státuszú önálló szövetségi kormányhivatal, amely közvetlenül a miniszterelnök alárendeltségébe tartozik. A Szolgálat főigazgatóját a miniszterelnök nevezi ki. A NISS központja Addisz-Abeában van. A szervezet hírszerző, biztonsági és támogató részlegekből áll.

4.1.5. Kenya

Nemzeti Hírszerző Szolgálat (NIS²²)

A Nemzeti Hírszerző Szolgálat Kenya kül- és belföldi hírszerző szervezete. Hét részlegből áll:

- adminisztrációs részleg;
- információtechnológiai részleg;
- belső hírszerzés;
- külföldi hírszerzés;
- elemzőrészleg és gazdasági ügyek részlege;
- műveleti részleg;
- Nemzeti Hírszerző Akadémia.

A NIS feladata:

- a Kenyával szembeni potenciális fenyegetések feltárása és azonosítása;
- a Kenyát érintő biztonsági kockázatokkal kapcsolatos tanácsadás az elnök és a kormány részére;
- az ország politikai, katonai és gazdasági jellegű biztonsági érdekeinek védelme;
- a személyi állományának kiválasztása, nemzetbiztonsági ellenőrzése.

A kenyai Nemzeti Hírszerző Szolgálatot főigazgató vezeti, beosztásába az ország elnöke nevezi ki. A kinevezést az ország parlamentjének is jóvá kell hagynia. A főigazgatói megbízatás öt évre szól, amely újabb öt évre meghosszabbítható (maximum két egymást követő ciklusban tölthető be). A jelenlegi főigazgató 2014 óta Philip Wachira Kameru vezérőrnagy. A főigazgatót általában a kenyai katonai hírszerzés magas rangú tisztjei közül választják ki. A részlegeket igazgatók vezetik, őket a főigazgató nevezi ki, a Nemzetbiztonsági Tanáccsal történt egyeztetést követően.

²² National Intelligence Service.

4.1.6. Kongói Demokratikus Köztársaság

Nemzeti Hírszerző Ügynökség (ANR²³)

A Nemzeti Hírszerző Ügynökség feladata az ország biztonságának külső fenyegetésekkel szembeni védelme. Az ANR 1997-ben alakult meg. 2002 októberében az ANR akkori vezetőjét (másokkal együtt) Laurent-Desiré Kabila elnök meggyilkolása miatt halálra ítélték. Az ANR élén főigazgató áll, közvetlenül az elnöknek van rendelve.

A szervezet felépítése:

- főigazgató;
- főigazgató-helyettes;
- főosztályok;
- központi és területi igazgatóságok;
- hírszerző állomások.

Az ANR-nek 12 ezer alkalmazottja van. Három nagyobb komponensből (főosztályból) áll, amelyek igazgatóságokból és kisebb szervezeti egységekből tevődnek össze.

A Külső Biztonsági Főosztály (DSE²⁴) a külföldi hírszerzésért felelős. Négy igazgatóságot foglal magában.

A Belbiztonsági Főosztály (DSI²⁵) feladata a belföldi hírszerzés. Szorosan együttműködik az ügyészséggel és a rendőrséggel. Több igazgatóságot és különleges részleget, például Nyomozói és Kutatási Különleges Részleg (DSIR²⁶) foglal magában:

- Általános Hírszerzési Igazgatóság;
- Műveleti Igazgatóság;
- Elhárítási Igazgatóság;
- Tanulmányok és Kutatások Igazgatósága;
- Azonosítási Igazgatóság;
- Technikai Igazgatóság;
- Nyomozási Igazgatóság.

A Támogató Főosztály logisztikai támogatást nyújt az ANR szervezeteinek.

²³ Agence Nationale de Renseignements.

²⁴ Département de la sécurité extérieure.

²⁵ Département de la sécurité intérieure.

²⁶ Département spécial Investigation et recherches.

4.1.7. Marokkó

A Marokkói Királyságban a nemzetbiztonsági rendszer összetett, számos szereplője van. Királyi intézményeknek minősülnek. Az országban hat olyan szervezet van, amely nemzetbiztonsági szolgáltatnak tekinthető:

- Kutatási és Dokumentációs Főigazgatóság (DGED²⁷);
- Területfelügyeleti Főigazgatóság (DGST²⁸);
- Nemzetbiztonsági Főigazgatóság (DGSN²⁹);
- Királyi Fegyveres Erők Második Irodája;
- Királyi Fegyveres Erők Ötödik Irodája;
- Bűnügyi Központi Nyomozóiroda.

Tanulmányok és Dokumentációs Főigazgatóság (DGED)

Franciául: Direction générale des études et de la documentation

Angolul: General Directorate for Studies and Documentation

Székhely: Rabat

A Kutatási és Dokumentációs Főigazgatóság Marokkó katonai hírszerző szolgálata, amely az ország határain kívül látja el feladatát. Vezetője Yassine Mansouri, VI. Mohammed marokkói király egykori osztálytársa. A Szolgálatot az egykori, még Charles de Gaulle által létrehozott Direction Générale des Études et Recherches, illetve annak utódja, a Service de Documentation Extérieure et de Contre-Espionnage mintájára hozták létre 1973-ban, az 1972-es sikertelen puccskísérletet követően.

A Szolgálat eredeti feladata a külső felforgató tevékenységek megfigyelése volt. A Szolgálat hivatalos létrehozását megelőzően ezt a tevékenységet a politikai rendőrség „Cab1” elnevezésű egysége végezte, amely jelenleg DGST néven működik.

A Szolgálat figyelemmel kíséri a külföldön élő marokkói állampolgárok politikai és gazdasági tevékenységét. Együttműködik a külföldi szolgálatokkal a nemzetbiztonságot és a terrorizmust érintő kérdésekben, beleértve a külföldi szolgálatok látókörébe kerülő marokkóiakkal kapcsolatos információcserét is. A DGED a marokkói külpolitikában is szerepet vállal. Korábban tárgyalásokat folytatott a Polisario Fronttal Nyugat-Szahara státuszának kérdésében, illetve a marokkói–mauritániai kapcsolatokra vonatkozóan. A DGED a marokkói külképviseleteken saját személyi állománnyal rendelkezik.

²⁷ Direction générale des études et de la documentation/General Directorate for Studies and Documentation.

²⁸ General Directorate de la surveillance du territoire.

²⁹ Direction générale de la sécurité nationale.

Területfelügyeleti Főigazgatóság (GDST)

Franciául: General Directorate de la Surveillance du Territoire

A Területfelügyeleti Főigazgatóság, korábbi nevén Területfelügyeleti Igazgatóság, 2013 óta a Nemzetbiztonsági Főigazgatóságtól független szervezeti struktúrával rendelkező elhárító szolgálat.

Marokkói Általános Hírszerzés

A Marokkói Általános Hírszerzés a DGSN alárendeltségébe tartozó hírszerző szolgálat. Feladata az információgyűjtés, az elemzés és a megfigyelés. A Szolgálat a Területfelügyeleti Általános Igazgatóság Jogi Rendőrségével közösen dolgozik.

Második Iroda

A Második Iroda Marokkó katonai hírszerző szolgálata. Feladata a külföldi haderőkkel kapcsolatos katonai hírszerzés, valamint a határátkelőhelyek megfigyelése.

Ötödik Iroda

Az Ötödik Iroda Marokkó katonai elhárító szolgálata. Az 1956-ban alapított Szolgálatot 1976-ban szervezetileg különválasztották a Második Irodától és önálló szervezetként a marokkói Királyi Haderő mellé rendelték.

Bűnügyi Központi Nyomozóiroda

A 2015-ben alapított nemzetbiztonsági szolgálat tagjai jogi végzettséggel rendelkező rendőrtisztek. A Szolgálat az amerikai FBI-hoz hasonló feladatrendszerrel rendelkezik. Fő feladata a terrorsejtek elleni küzdelem, az emberrablások, a fegyvercsempészet és az utakon elkövetett rablótámadások megakadályozása.

4.1.8. Nigéria

Állambiztonsági Szolgálat (SSS³⁰)

Az 1986-ban alapított Állambiztonsági Szolgálat Nigéria legfontosabb belföldi hírszerző szolgálata. Működését az 1986-os törvény (19. rendelete) és egy 1999-ben elfogadott rendelet szabályozza. A Szolgálatot az elnöki hivatal egyik részlege és a nemzetbiztonsági tanácsadó irányítja.

Feladata az országon belüli hírszerzés, a magas állami pozíciókat betöltő személyek – különösen az elnök, az alelnök és a tartományi kormányzók – biztonságának garantálása, valamint az ország védelme belső fenyegetésekkel szemben. Az SSS feladatköre az idők során a különböző biztonsági fenyegetésekhez igazodva folyamatosan változott. Napjainkban feladatát képezi a terrorizmus és az államellenes tevékenység elleni küzdelem is.

³⁰ State Security Service, DSS – Department of State Security néven is emlegetik.

Az SSS az 1986-ban feloszlott Nemzetbiztonsági Szervezet (NSO³¹) egyik utódszervezete. 1986-ban (az SSS-en kívül) létrejött még a Nemzeti Hírszerző Ügynökség (NIA³²), amelynek feladata a külföldi hírszerzés és elhárítás. A harmadik szervezet a Katonai Hírszerző Ügynökség (DIA³³), amely bel- és külföldön folytat katonai hírszerzést. Az SSS központja Abujában található. A jelenlegi főigazgató Lawal Musa Daura, akit Muhammadu Buhari elnök 2015-ben nevezett ki beosztásába.

Nemzeti Hírszerző Ügynökség (NIA)

A Nemzeti Hírszerző Ügynökség ugyancsak 1986-ban, az NSO felszámolását követően, annak egyik utódszervezeteként jött létre. Feladata a külföldi hírszerzés és elhárítás. A NIA rendeltetése és feladata hasonló a brit SIS (MI6), illetve a kanadai CSIS³⁴ hírszerző szervezetek feladatköréhez.

Katonai Hírszerző Ügynökség (DIA)

A Katonai Hírszerző Szervezet Nigéria katonai hírszerző szervezete. 1986-ban jött létre. A nigériai haderőt és a Védelmi Minisztériumot látja el hírszerzési adatokkal és információkkal. Feladata az ország védelempolitikájának támogatása, a külföldi katonai együttműködés kiterjesztésének segítése és az ország területének védelme. A katonai hírszerzés vezetőjét az ország elnöke nevezi ki. Az Ügynökség munkatársait a Katonai Hírszerző Főiskolán (DIC³⁵) képezik. A fedett beosztásba kerülő személyek az AFRICOM-mal³⁶ közösen szervezett 12 hetes képzésben vesznek részt az Amerikai Egyesült Államok Európai Regionális Hírszerző Képzési Létesítményében.³⁷

4.1.9. Szudán

Nemzeti Hírszerző és Biztonsági Szolgálat (NISS³⁸)

A Nemzeti Hírszerző és Biztonsági Szolgálat a szudáni kormány hírszerzési szervezete. 1956-ban alapították, széles jogkörrel rendelkezik. Működésének jogi alapját az 1999-es, majd a 2010-es Nemzetbiztonsági Törvény biztosítja.

A NISS – belföldi műveletein túl – a Közel-Keleten, Észak-Afrikában és Nyugat-Európában is végez műveleteket. A Szolgálat kiterjedt hírszerzői hálózattal rendelkezik Irakban, amelyet a Kartúmon keresztül Irakba tartó külföldi harcosok beszerzésével épített ki.

2004–2009 között Salah Gosh állt a szervezet élén, akit Al-Basír elnök eltávolított, és helyébe Mohammed Atta al-Moula-t nevezte ki.

³¹ National Security Organization.

³² National Intelligence Agency.

³³ Defence Intelligence Agency.

³⁴ Canadian Security Intelligence Service.

³⁵ Defence Intelligence College.

³⁶ United States African Command.

³⁷ European Regional Intelligence Training Facility of the United States.

³⁸ National Intelligence and Security Service / Jihaaz Al Amn Al Watani Wal Mukhaabaraat.

4.2. Ázsia

4.2.1. Dél-Korea

A Koreai Köztársaságban három nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- Nemzeti Hírszerző Szolgálat (National Intelligence Service – NIS);
- Védelmi Biztonsági Parancsnokság (Defence Security Command – DSC);
- Koreai Védelmi Hírszerző Ügynökség (Korean Defense Intelligence Agency – KDIA).

Nemzeti Hírszerző Szolgálat (NIS)

A Nemzeti Hírszerző Szolgálatot – jelenlegi formájában és név alatt – 1999-ben hozták létre. Közvetlenül az államfő alárendeltségébe tartozik. Polgári nemzetbiztonsági szolgálatként hírszerzéssel és elhárítással is foglalkozik.

A Szolgálat igazgatóságai:

- Nemzetközi Ügyek Igazgatósága;
- Hazai Ügyek Igazgatósága;
- Észak-koreai Ügyek Igazgatósága.

A NIS fő feladatai:

- a nemzetbiztonsággal kapcsolatos információk gyűjtése, elemzése-értékelése és jelentése;
- minősített dokumentumok és iratok nyilvántartása, az ezzel foglalkozó intézmények védelme;
- a Katonai Titokvédelmi Törvény és a Nemzetbiztonsági Törvény hatálya alá tartozó (nemzetbiztonsági jellegű) bűnügyek kivizsgálása;
- a NIS állományának nemzetbiztonsági védelme.

A Szolgálat létszáma körülbelül 60 ezer fő (az állomány a központban és a szervezet 39 kirendeltségén dolgozik).

Védelmi Biztonsági Parancsnokság (DSC)

A Védelmi Biztonsági Parancsnokság a Védelmi Minisztérium alárendeltségében látja el a katonai elhárítási feladatkört.

Fő feladatai: a terrorizmus elleni harc, a dél-koreai haderőn belüli kémelhárítás, valamint a katonai szervezeteket érintő számítógépes bűnözés elleni küzdelem. Az alakulatoknál szolgáló biztonsági tisztek – kémelhárítási feladataik mellett – belső biztonsági feladatokat is ellátnak (katonák erkölcsi helyzetének figyelemmel kísérése, titokvédelem, környezetvédelem, katonai létesítmények építésével és katonai beszerzésekkel kapcsolatos ügyek, lőszerrel és robbanóanyaggal történő visszaélések kivizsgálása stb.).

Koreai Védelmi Hírszerző Ügynökség (KDIA)

A Védelmi Hírszerző Ügynökség ugyancsak a Védelmi Minisztérium alárendeltségében működik. Az 1998-ban megalakult KDIA 1999-ben került ki a NIS alárendeltségéből. Szoros kapcsolatban áll az Amerikai Egyesült Államok nemzetbiztonsági szervezeteivel. 2009 óta (a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottsága helyett) közvetlenül a védelmi miniszter alárendeltségébe tartozik, és az alábbi ügynökségek munkáját irányítja:

- Külföldi Hírszerző Ügynökség (Foreign Intelligence Agency – FIA);
- Hírszerzési Tervező Ügynökség (Intelligence Planning Agency – IPA);
- Hírszerzést Támogató Ügynökség (Intelligence Support Agency – ISA).

A KDIA fő feladatai:

- katonai és biztonságpolitikai információk gyűjtése, elemzése-értékelése és jelentése;
- a katonadiplomáciai szolgálat irányítása, kapcsolattartás a Dél-Koreában akkreditált külföldi katonadiplomátákkal;
- belső elhárítási feladatok végzése.

A KDIA által irányított – fent említett – ügynökségek részleteiben:

Külföldi Hírszerző Ügynökség (FIA)

Személyi állománya 130 tisztből és 70 polgári személyből áll. A külföldön szolgálatot teljesítő katonadiplomáták is az Ügynökség alárendeltségébe tartoznak. A DIA-n belül a FIA feladata a külföldi partnerszolgálatokkal történő kapcsolattartás is.

A FIA-hoz főosztályok és egy összekötő iroda tartozik:

- Közel-Kelet–Afrika-főosztály;
- Amerikai Egyesült Államok – Amerika-főosztály;
- Oroszország–Európa-főosztály;
- Japán–Délkelet-Ázsia-főosztály;
- Kína-főosztály;
- Katonai Attasékat Irányító főosztály;
- Külügyi Összekötő Iroda, amely a Szöulban akkreditált külföldi katonadiplomátákkal tart kapcsolatot.

A FIA elsősorban elemzéssel és értékeléssel foglalkozik.

Hírszerzési Tervező Ügynökség (IPA)

Az IPA fő tevékenységi területe az Észak-Koreát érintő hírszerzés koordinálása, a műveleti munkát végző ügynökségek által megszerzett információk elemzése és értékelése. Az Ügynökség feladata a DIA-n belüli belső elhárítás végzése is.

Hírszerzést Támogató Ügynökség (ISA)

Az ISA feladata a műveleti munkát végző ügynökségek technikai és logisztikai támogatása.

A KDIA az Egyesített Vezérkar J-2 szervezetével közösen felügyeli az alábbi két ügynökséget:

- Katonai Hírszerző Ügynökség (Military Intelligence Agency – MIA);
- Stratégiai Tervező Ügynökség (Strategic Planning Agency – SPA).

A KDIA és az Egyesített Vezérkar közös irányítása alatt működő szervezetek egymással napi kapcsolatban, szorosan együttműködve végzik munkájukat.

Katonai Hírszerző Ügynökség (MIA)

Az Észak-Korea elleni katonai felderítőtevékenység, valamint elemző-értékelő munka fő felelőse.

Stratégiai Tervező Ügynökség (SPA)

Fő feladata a katonai műveletek tervezése, háborús alkalmazási tervek kidolgozása (főként Észak-Koreával foglalkozik).

A KDIA vagy az Egyesített Vezérkar alárendeltségébe a következő szervezetek tartozhatnak még:

- Stratégiai Hírszerző Ügynökség (Strategic Intelligence Agency – SIA): harcászati és hadműveleti szintű katonai hírszerzéssel, valamint a megszerzett információk elemzésével-értékelésével foglalkozik;
- Védelmi Hírszerző Parancsnokság (Defense Intelligence Command – DIC): titkos szervezeti egység, tevékenységi területe a HUMINT, az ELINT és az IMINT;
- Védelmi Elektronikai Hírszerző Parancsnokság (Defense SIGINT Command – DSC): titkos szervezeti egység, tevékenységi területe az elektronikai hírszerzés;
- Kiberparancsnokság (Cyber Command – CC): titkos szervezeti egység, a kiberhadviseléssel foglalkozik.

4.2.2. India

Az 1947-ben függetlenné vált India többször átalakított, számos szervezetet magában foglaló nemzetbiztonsági rendszert működtet. Központi szereplője a Nemzetbiztonsági Tanács (NSC³⁹), amelyet 1998-ban hoztak létre. A védelmi miniszter felügyelete alatt működő szervezet egyben a szövetségi Miniszterelnöki Hivatal tanácsadó testülete is biztonsági és stratégiai kérdésekben. Az NSC vezetője a szövetségi miniszterelnök (a kormány) nemzetbiztonsági tanácsadója. A Tanács tagjai: a kormány illetékes miniszterei (védelmi, külügy-, belügy- és pénzügyminiszter), illetve a tervezési bizottság alelnöke. A NSC egyik szervezeti komponense a Nemzetbiztonsági Testület, amelyhez az Egyesített Hírszerző

³⁹ National Security Council.

Bizottság (JIC⁴⁰) is tartozik. A JIC kormányzati elemző-értékelő szervezet, amely a döntés-előkészítéshez biztosít információkat. A JIC nem nemzetbiztonsági szolgálat státuszú.

Indiában az alábbi 12 (hét katonai és öt polgári) nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- Nemzeti Technikai Kutató Szervezet (NTRO⁴¹);
- Kutató és Elemző Szervezet (RAW⁴²);
- Hírszerző Iroda (IB⁴³);
- Kábítószer-ellenőrző Iroda (NCB⁴⁴);
- Pénzügyi Hírszerző Igazgatóság (DRI⁴⁵);
- Védelmi Hírszerző Ügynökség (DIA⁴⁶);
- Egyesített Kriptográfiai Iroda (JCB⁴⁷);
- Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság (SID⁴⁸);
- Szárazföldi Csapatok Hírszerző Igazgatósága (DMI⁴⁹);
- Légierő Hírszerző Igazgatósága (DAI⁵⁰);
- Haditengerészet Hírszerző Igazgatósága (DNI⁵¹);
- Képfeldolgozó és Elemző Központ (IPAC⁵²).

A nemzetbiztonsági szolgálatok a kormány alárendeltségben vannak, szorosan együttműködnek egymással.

Nemzeti Technikai Kutató Szervezet (NTRO)

Angolul: National Technical Research Organisation

Székhely: Új-Delhi

Internet: <http://ntro.gov.in/>

A Nemzeti Technikai Kutató Szervezet a nemzetbiztonsági tanácsadó, valamint a – Miniszterelnöki Hivatalban működő – Nemzetbiztonsági Tanács felügyelete alatt végzi munkáját. A 2004-ben létrehozott szervezet technikai adatszerző nemzetbiztonsági szolgálat. Információkat biztosít azoknak az indiai nemzetbiztonsági szolgálatoknak, amelyek nem rendelkeznek technikai felderítőképességekkel.

⁴⁰ Joint Intelligence Committee.
⁴¹ National Technical Research Organisation.
⁴² Research and Analysis Wing.
⁴³ Intelligence Bureau.
⁴⁴ Narcotics Control Bureau.
⁴⁵ Directorate of Revenue Intelligence.
⁴⁶ Defence Intelligence Agency.
⁴⁷ Joint Cipher Bureau.
⁴⁸ Signals Intelligence Directorate.
⁴⁹ Directorate of Military Intelligence.
⁵⁰ Directorate of Air Intelligence.
⁵¹ Directorate of Navy Intelligence.
⁵² Image Processing and Analysis Centre.

Feladatai: adatszerzés, adatfeldolgozás, kibervédelem, kriptológia, hardware- és software-fejlesztés. Az NTRO műholdas felderítőrendszereket működtet, alárendeltségébe tartozik a Nemzeti Kritikusinfrastruktúra-védelem Központja is.

Kutató és Elemző Szervezet (RAW)

Angolul: Research and Analysis Wing

Székhely: Új-Delhi

Internet: <https://www.facebook.com/INDIAN.RAW/>

A Kutató és Elemző Szervezet az ország fő polgári hírszerző szolgálata, 1968-ban hozták létre. A Miniszterelnöki Hivatal közvetlen alárendeltségében működik. Törvényi feladatainak teljesítése során – az információszerzés mellett – nagy hangsúlyt fektet a nem információszerző célú hírszerző műveletekre is. Rendeltetése: az ország nemzetbiztonsága szempontjából fontos országok politikai, katonai, gazdasági és tudományos tevékenységének figyelemmel kísérése, az indiai külpolitikai érdekek érvényesítésének támogatása. További feladata a külföldön élő indiai diaszpórák védelme, valamint a terrorellenes fellépés. A Szolgálat feladatai között prioritást képez Pakisztán, valamint a délkelet-ázsiai térség.

Hírszerző Iroda (IB)

Angolul: Intelligence Bureau

Székhely: 35 Sardar Patel Marg, New Delhi

Internet: <http://mha.nic.in/attached>

Az indiai Hírszerző Iroda a világ egyik legrégebbi nemzetbiztonsági szolgálata, 1887-ben alapították. Azóta számos alkalommal átszervezték. Az IB a belügyminiszter közvetlen alárendeltségében működő nemzetbiztonsági (elhárító) szolgálat. Rendeltetése a kémelhárítás és a terrorizmus elleni fellépés. Szoros kapcsolatban áll India rendőri szolgálatával. Az IB személyi biztonsági ellenőrzéseket is végez, valamint (bírói engedély nélkül) lehallgatásokat is folytathat. A Szolgálat jelentős számú kirendeltséggel rendelkezik az országban.

Kábítószer-ellenőrző Iroda (NCB)

Angolul: Narcotics Control Bureau

Székhely: West Block No. 1, Wing No. V, R.K. Puram, Új-Delhi

Internet: <http://www.narcoticsindia.nic.in/>

A Kábítószer-ellenőrző Iroda 1986-ban alakult. A rendvédelmi szervezetekhez tartozik, de Indiában polgári nemzetbiztonsági (elhárító) szolgálatnak tekintik. Rendeltetése a kábítószer és más illegális terjesztésű anyagok kereskedelme elleni küzdelem. A Szolgálat a belügyminiszter felügyelete alatt végzi tevékenységét. Létszáma körülbelül 1000 fő.

Pénzügyi Hírszerző Igazgatóság (DRI)

Angolul: Directorate of Revenue Intelligence

Székhely: 7th FLOOR, D BLOCK, I.P. BHAWAN, I.P. ESTATE Új-Delhi

Internet: <http://www.dri.nic.in/>

A Pénzügyi Hírszerző Igazgatóság elődszervezetét 1953-ban hozták létre az illegális kereskedelem, valamint a gazdasági bűncselekmények elleni harc érdekében. Rendvédelmi szervezet, de Indiában nemzetbiztonsági szolgálatnak minősül. A kereskedelmi és a vámügynökség alárendeltségébe tartozik. Tevékenysége során információszerzést folytat, valamint tájékoztatja a kormányt az illetékességi területén jelentkező veszélyekről.

Védelmi Hírszerző Ügynökség (DIA)

Angolul: Defence Intelligence Agency

Székhely: Új-Delhi

Internet: <http://www.mod.nic.in/>

A 2002-ben létrehozott DIA katonai hírszerző szolgálat, a védelmi minisztérium adminisztratív állományához tartozik. Feladata: a védelmi minisztérium felügyelete alá tartozó nyolc nemzetbiztonsági szervezet tevékenységének összehangolása. A DIA felelős az indiai haderőben a hírszerző-tevékenység koordinálásáért. Felügyeli a Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóságot (SID), valamint a Képfeldolgozó és Elemző Központot (IPAC), de hozzá tartozik a Védelmi Információs Hadviselési Ügynökség (DIWA) is, amely ugyan nem nemzetbiztonsági szolgálat, de fontos komponense az információs hadviselésnek. A DIA-t főigazgató vezeti, aki egyben a védelmi miniszter és az általános vezérkari főnök tanácsadója is.

सत्यमेव जयते

A szervezet az alábbi haderőnemi hírszerző szolgálatok tevékenységét is koordinálja:

- Szárazföldi Csapatok Hírszerző Igazgatósága;
- Légierő Hírszerző Igazgatósága;
- Haditengerészet Hírszerző Igazgatósága.

Egyesített Kriptográfiai Iroda (JCB)

Angolul: Joint Cipher Bureau

Székhely: Új-Delhi

Az Egyesített Kriptográfiai Iroda katonai nemzetbiztonsági szolgálat, rádióelektronikai felderítéssel és kriptoelemzéssel foglalkozik. Szorosan együttműködik a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokkal (IB, RAW), információkat biztosít számukra. A Védelmi Minisztérium közvetlen felügyelete alatt végzi tevékenységét.

4.2.3. Indonézia

Az ország kiterjedt, több elemből álló nemzetbiztonsági rendszerrel rendelkezik. Központi szervezeti komponense az 1998-ban létrehozott Jogért és Biztonságért Felelős Tanács (DPKN⁵³), amelynek elnöke az államfő. Tagjai a kormány miniszterei, valamint a végrehajtói hatalmi ág biztonsági kérdésekben illetékes vezetői. A DPKN koordináló feladatokat is ellát a nemzetbiztonsági, a rendvédelmi szolgálatok, valamint a haderő szervezetei között.

Indonéziában jelenleg az alábbi nemzetbiztonsági szolgálatok működnek:

- Állami Hírszerző Ügynökség (Badan Intelijen Negara – BIN);
- Stratégiai Hírszerző Ügynökség (Badan Intelijen Strategis – BAIS);
- Hírszerző és Biztonsági Ügynökség (Badan Intelijen Keamanan – BIK).

A nemzetbiztonsági szektor további szereplői (nem minősülnek klasszikus nemzetbiztonsági szolgálatoknak):

- Állami Kódintézet (Lembaga Sandi Negara – LEMSANEG);
- Nemzeti Kábítószer-ellenes Ügynökség (Badan Narkotika Nasional – BNN);
- Nemzeti Terrorellenes Testület (Badan Nasional Penanggulangan Terorisme – BNPT);
- Bizottság a Korrupció Felszámolásáért (Komisi Pemberantasan Korupsi – KPK);
- 88. Különleges Egység (Detasemen Khusus 88 – Densus88);
- Pénzügyi Tranzakciókat Jelentő és Elemző Központ (Pusat Pelaporan dan Analisis Transaksi Keuangan – PPATK).

Állami Hírszerző Ügynökség (BIN)

Eredeti: Badan Intelijen Negara

Angolul: State Intelligence Agency

Székhely: Jakarta

Internet: www.bin.go.id; <https://www.facebook.com/pages/Indonesian-State-Intelligence-Agency/109281882424448>

Az Állami Hírszerző Ügynökséget 1946-os megalakítása óta többször átszervezték. Legutóbb 2001-ben, amikor csökkentették a nemzetbiztonsági rendszerben játszott központi szerepét. A BIN jelenleg is a legjelentősebb indonéz nemzetbiztonsági szolgálat, a szolgálatok közötti koordináció feladatait is ellátja. Polgári hírszerző és elhárító nemzetbiztonsági szervezetnek tekinthető. Tevékenységéhez tartozik a külföldi és a belföldi hírszerzés, a kémelhárítás, a gazdasági hírszerzés, a technológiai hírszerzés, az információs-technológiai hírszerzés, valamint az elemző-értékelő tevékenység. Az állományában katonák és rendőrök teljesítenek szolgálatot. A BIN az elnök közvetlen irányítása alatt áll.

⁵³ Dewan Pemantapan Ketahanan Nasional.

Stratégiai Hírszerző Ügynökség (BAIS)

Eredeti: Badan Intelijen Strategis
Angolul: Strategic Intelligence Agency
Székhely: Jakarta
Internet: <http://www.tni.mil.id/>

A Stratégiai Hírszerző Ügynökség 1983-tól Indonézia katonai hírszerző és elhárító nemzetbiztonsági szolgálata. Külföldön és belföldön egyaránt folytat információszerzést. Elemzi-értékeli, jelenti a megszerzett információkat, illetve nemzetbiztonsági műveleteket is végrehajt. Az indonéz terrorellenes fellépés központi szereplője. A nemzeti fegyveres erők szervezeti komponense, a haderő főparancsnoksága közvetlen alárendeltségébe tartozik. Tíz műveleti szekcióból, adminisztratív szervezeti komponensekből, valamint öt hírszerző alakulattól áll. A műveleti szekciók az alábbiak: belföldi ügyek; külföldi ügyek; katonai ügyek; biztonsági ügyek; tervezés és kutatás-fejlesztés; elemzés-értékelés; vietnami ügyek. A Szolgálat az 1980-as években vált az indonéz nemzetbiztonsági rendszer meghatározó szervezetévé.

A haderőnemek és a haderő főparancsnoksága alárendeltségébe tartozó nemzeti rendőrség is rendelkezik saját hírszerző vagy elhárító szervezettel.

Hírszerző és Biztonsági Ügynökség (BIK)

Eredeti nyelven: Badan Intelijen Keamanan
Angolul: Intelligence Security Agency
Internet: <https://www.polri.go.id/>

A Hírszerző és Biztonsági Ügynökség Indonézia Nemzeti Rendőrségének kötelékében működő nemzetbiztonsági szolgálat, 1945-ben jött létre. Jelenlegi szervezeti formáját 2010-ben érte el. 2002-ben kivált a haderő állományából. A BIK polgári elhárító szolgálat, az indonéz hírszerző közösség tagja.

A BIK 2002 óta közvetlenül a Nemzeti Rendőrség parancsnokának alárendeltségébe tartozik. A Szolgálatot jelenleg háromcsillagos rendőrtábornok vezeti, munkáját egy helyettes segíti. A főbb szervezeti egységeihez tartozik:

- tervezési és adminisztrációs iroda;
- elemzőiroda;
- hírszerző technikai egység;
- humán hírszerző egység;
- együttműködési egység;
- politikai igazgatóság;
- gazdasági igazgatóság;
- társadalmi és kulturális igazgatóság;
- állami biztonsági igazgatóság.

4.2.4. Irak

A második öbölháborút követően a koalíciós erők 2003-ban megdöntötték Szaddám Huszein hatalmát. Az amerikai vezetésű nemzetközi közigazgatás újjászervezte az ország biztonsági rendszerét. 2004 januárjában az ideiglenes iraki kormány bejelentette az Általános Biztonsági Igazgatóság létrehozását. A szervezet csak 2004 márciusáig működött, mert az országot irányító Koalíciós Ideiglenes Hatóság 2004 áprilisában létrehozta az Iraki Nemzeti Hírszerző Szolgálatot (INIS⁵⁴). Az INIS mellett az iraki haderő is rendelkezik hírszerző és elhárítóképessegekkel, amelyek a vezérkari főnök alárendeltségében vannak. 2007-ben az iraki kormányon belül létrehozták a Biztonsági Minisztériumot. Az INIS jelenleg a Biztonsági Minisztérium közvetlen felügyelete alá tartozik.

Iraki Nemzeti Hírszerző Szolgálat (Ġihāz al-Muġābarāt al-Waṭānī al-ʿIrāqī)

Angolul: Iraqi National Intelligence Service (INIS)

Székhely: Bagdad

Internet: <http://www.inis-iraq.com/>

Az Iraki Nemzeti Hírszerző Szolgálat polgári hírszerző és elhárító nemzetbiztonsági szervezet. A kormány közvetlen irányítása alatt végzi munkáját. Rendeltetése az információszerezés és a kormányzat tájékoztatása. Feladatai: az ország nemzetbiztonságát veszélyeztető kihívások elleni fellépés; a terrorizmus- és a felkelésellenes harc; a tömegpusztító fegyverek proliferációjának megakadályozása; a kábítószer-termelés és -kereskedelem felszámolása; a szervezett bűnözés elleni harc; illetve kémelhárítás.

Iraki Katonai Hírszerző Igazgatóság (DIMI)

Angolul: Directorate of Iraqi Military Intelligence

Székhely: Bagdad

Az Iraki Katonai Hírszerző Igazgatóságot 2004 után, az iraki haderő újjászervezését követően a haderőn, illetve a Védelmi Minisztériumon belül hozták létre. Komponensei mindhárom haderőnemnél (szárazföldi csapatok, légierő, haditengerészet) működnek. Tevékenysége meghatározó az Iszlám Állam terrorszervezet elleni harcban. Mind hírszerző, mind pedig elhárítókomponensekkel rendelkezik, bel- és külföldön egyaránt folytat tevékenységet.

⁵⁴ Iraqi National Intelligence Service.

4.2.5. Japán

Az ország nemzetbiztonsági szolgálatai a kormány felügyelete alatt működnek. Szakmai tevékenységük koordinálását a Kormányzati Információs Tanács (NDK⁵⁵) végzi, amelyet 1998-ban hozták létre. Az NDK vezetője a kabinet főtitkára. Tagjai a szolgálatok vezetői, valamint kijelölt miniszterek. Az NDK évente két alkalommal ülésezik. A szolgálatok közötti operatív együttműködést az Egyesített Információs Tanács (TDK⁵⁶) koordinálja, amelyet a kabinet főtitkárának helyettese vezet. A TDK hetente ülésezik, amelyen – a kormányzat tagjai mellett – a szolgálatok vezetői és delegáltjai vesznek részt. Az országban az alábbi nemzetbiztonsági szolgálatok működnek:

- Kormányzati Információs és Kutatási Hivatal;
- Közbiztonsági Hírszerzési Hivatal;
- Védelmi Hírszerző Főparancsnokság;
- Légierő Hírszerző Szervezete;
- Katonai Hírszerző Parancsnokság;
- Flotta Hírszerző Parancsnokság;
- Parti Megfigyelőegység;
- Hírszerző és Elemzőszolgálat;
- Nemzetközi Teroellenes Hírszerző Egység;
- Rendőrség Biztonsági Hivatala.

Kormányzati Információs és Kutatási Hivatal (Naicho)

Japánul: Naikaku Dzsóhó Kaigi

Angolul: Cabinet Intelligence Research Office (CIRO)

Internet: <http://www.cas.go.jp/jp/gaiyou/jimu/jyouhoutyousa.html>

A Kormányzati Információs és Kutatási Hivatal Japán központi nemzetbiztonsági szolgálata. A Miniszterelnökség közvetlen irányítása alatt elsősorban polgári hírszerzést folytat, de rendelkezik elhárító szervezeti elemmel is (utóbbi központi feladata a terrorelhárítás). Az 1952-ben létrehozott szervezet végzi a miniszterelnök tájékoztatását, amelynek keretében a politikai döntések meghozatalához szükséges politikai, gazdasági és más fontos területeket érintő információkat biztosít. A szervezet az információszerzés során HUMINT-, OSINT- és IMINT-módszereket egyaránt használ. Műveleti szervezeti elemeihez tartozik a belföldi, a külföldi, a gazdasági, az elemzést és értékelést végző osztály, valamint a kormányzati információegyesítő központ, a múholdas információs központ, valamint az elhárítási központ. A Szolgálat létszáma körülbelül 200 fő körül van.

⁵⁵ Naikaku Dzsóhó Kaigi.

⁵⁶ Tógó Dzsóhó Kaigi.

Közbiztonsági Hírszerzési Hivatal (Kóancsó)

Japánul: Kóan Csószacsó

Angolul: Public Security Intelligence Agency (PSIA)

Internet: <http://www.moj.go.jp/psia/index.html>

A Közbiztonsági Hírszerzési Hivatal az Igazságügyi Minisztérium felügyelete alá tartozik, polgári elhárító nemzetbiztonsági szolgálatnak minősül. 1952-ben alapították. Fő feladata az Aum Sinrikjó elnevezésű szélsőséges buddhista szekta működésének megfigyelése, valamint a szélsőséges és terrorista csoportokkal kapcsolatos információszerzés. Elsősorban HUMINT és SIGINT adatszerző módszerekkel szerzi információit. A Szolgálat létszáma körülbelül 1500 fő. Fő műveleti komponense a két kutató igazgatóság.

Védelmi Hírszerző Főparancsnokság (DH)

Japánul: Dzsóhó Honbu

Angolul: Defence Intelligence Headquarters (DIH)

Internet: <http://www.mod.go.jp/dih/>

A Védelmi Hírszerző Főparancsnokság a legjelentősebb japán nemzetbiztonsági szolgálat. A Védelmi Minisztérium szervezetébe tartozik, katonai hírszerzést folytat. 1997-ben hozták létre a céllal, hogy egyesítse a korábban széttagoltan működő katonai hírszerző/felderítőszolgálatokat. Szervezetében a haderőnek hírszerző szolgálatai csak összekötőkkel vannak jelen. A Szolgálat létszáma körülbelül 2500 fő. Rendeltetése az új típusú fenyegetésekkel (kibertevékenység, nemzetközi terrorizmus, tömegpusztító fegyverek terjedése stb.) szembeni küzdelem. A szervezet HUMINT-, SIGINT-, IMINT- és OSINT-képességekkel rendelkezik.

Légierő Hírszerző Szervezete (SD)

Japánul: Szakuszen Dzsóhótai

A Légierő Hírszerző Szervezete a Légvédelmi Parancsnokság alárendeltségében működő hírszerző szervezet. 2001-ben hozták létre, a légierő számára gyűjt információkat, amihez felderítő-repülőgépeket használ.

Katonai Hírszerző Parancsnokság (CD)

Japánul: Csóu Dzsóhótai

Angolul: Military Intelligence Command (MIC)

A Katonai Hírszerző Parancsnokságot 2007-ben hozták létre, a szárazföldi önvédelmi erő kötelékébe tartozik. Elsősorban katonaföldrajzi információgyűjtést végez, de hírszerzési információkkal is ellátja a szárazföldi csapatok vezetését. Jelenleg 600 munkatársa van.

Flotta Hírszerző Parancsnokság (DG)

Japánul: Dzsóhó Gyómugun
Angolul: Fleet Intelligence Command

A Flotta Hírszerző Parancsnokság a japán haditengerészet kötelékébe tartozik, 1997-ben hozták létre. Rendeltetése a haditengerészet vezetésének információkkal és felderítési adatokkal történő ellátása.

Parti Megfigyelőegység (EK)

Japánul: Engan Kansitai
Angolul: Coast Observation Unit

A Parti Megfigyelőegység a szárazföldi csapatok katonai hírszerző szervezeteinek egyik komponense. Feladata a külföldi hajók japán felségvizeken folytatott tevékenységének megfigyelése és ellenőrzése.

Hírszerző és Elemzőszolgálat (KDTS)

Japánul: Kokuszai Dzsóhó Tókacukan Szosiki
Angolul: Intelligence and Analysis Service

A Hírszerző és Elemzőszolgálat a Külügyminisztérium polgári hírszerző szolgálata. Japán külképviseletein keresztül gyűjt külföldre vonatkozó információkat. SIGINT- és IMINT-képességekkel is rendelkezik. A 2004-ben létrehozott szervezetben közel 100 fő dolgozik. Szervezetét négy műveleti igazgatóság alkotja. Fő feladata a kormányzat tájékoztatása.

Nemzetközi Teroellenes Hírszerző Egység (KTDSJ)

Japánul: Kokuszai Tero Dzsóhó Súsú Junitto
Angolul: International Counter-Terrorism Intelligence Collection Unit

A Nemzetközi Teroellenes Hírszerző Egység a Külügyminisztérium felügyelete alatt működő polgári elhárító és hírszerző szolgálat. 2015-ben hozták létre a Japánban megrendezendő nemzetközi események, többek között a 2020-as tokiói olimpia biztonságának szavatolására. Fő feladata a terrorizmus elleni harc. Az egység jelenleg 20 főből áll, akiket a különböző japán nemzetbiztonsági szolgálatok állományából vezényeltek a KTDSJ-hez.

Rendőrség Biztonsági Hivatala (KK)

Japánul: Keiszacucsó Keibikjoku

A Rendőrség Biztonsági Hivatala az ország biztonságáért felelős rendvédelmi erő egyik komponense. 1954-ben hozták létre. Polgári elhárító nemzetbiztonsági szolgálatnak tekinthető. Jelenlegi fő feladata a kiberbűnözés, a terrorizmus, valamint a szélsőséges szervezetek elleni harc.

4.2.6. Jordánia

A Jordán Királyságban egy nemzetbiztonsági szolgálat működik. A szervezet a fegyveres erők állományába tartozik. A jordániai Általános Hírszerző Igazgatóság a Közel-Kelet egyik legnagyobb tekintéllyel rendelkező nemzetbiztonsági szolgálata.

Általános Hírszerző Igazgatóság (Dā'ira al-Muhābarāt al-Āmma)

Angolul: General Intelligence Directorate (GID)

Székhely: Amman

Internet. <http://gid.gov.jo/>

Elődszervezetét – az Általános Vizsgálati Főosztályt – a jordán király 1952-ben hozta létre. Az Általános Hírszerző Igazgatóság 1964-ben – a 24/1964. számú törvény alapján – alakult meg. Katonai hírszerző és elhárító szolgálat. Rendeltetése a királyság nemzetbiztonsági védelme bel- és külföldön. Szükség esetén külföldön hírszerzési műveleteket is végrehajthat. Feladata: információk biztosítása az ország döntéshozói számára, az ország biztonságát veszélyeztető ideológiai és fizikai támadások elleni fellépés, a terrorizmus elleni harc, kémelhárítás, az ország nemzetbiztonsági védelme. A GID a kormány alárendeltségébe tartozik, de tevékenységére jelentős befolyása van a királynak.

A GID vezetőjét (főigazgatóját) – a kormány javaslata alapján – a király nevezi ki.

A Szolgálat szoros együttműködést folytat az amerikai, a brit és az izraeli nemzetbiztonsági szolgálatokkal.

4.2.7. Kazahsztán

Kazahsztánban három szervezet lát el nemzetbiztonsági feladatokat:

- Nemzetbiztonsági Bizottság (kazah megnevezése: Қазақстан Республикасы Ұлттық Қауіпсіздік Комитеті; orosz megnevezése: Комитет Национальной Безопасности Республики Казахстан; orosz megnevezése fonetikusán: Komityet Nacionalnoj Bezopasznosztyi – KNB), honlap www.sgork.gov.kz;
- Külföldi Hírszerző Szolgálat (kazah megnevezése: Қазақстан Республикасының сыртқы барлау қызметі – rövidítve Сырбар; orosz megnevezése: Служба Внешней Разведки; orosz megnevezése fonetikusán: Szluzsba Vnyesnyej Razvedki – SZVR);
- Terrorelhárító Központ (kazah megnevezése: Қазақстан Республикасының Терроризмге қарсы орталығының құрылымы; orosz megnevezése: Антитеррористический Центр; orosz megnevezése fonetikusán: Antiterroriszticheszkij Centr – ATC), honlap www.atc.gov.kz.

A nemzetbiztonsági szervezetek rendeltetését és fő feladatait törvényerejű elnöki rendelet („Kazahsztán Köztársaság nemzetbiztonsági szervezetei”) határozza meg, az alábbiak szerint:

- részvétel az állampolgárok, a társadalom és az ország biztonságát garantáló állami szintű politika megvalósításában;
- Kazahsztán alkotmányos rendjének erőszakos megváltoztatására irányuló, annak területi egységét sértő és biztonságát fenyegető terrorista és más cselekmények időbeni felderítése, előrejelzése és megakadályozása;
- Kazahsztán biztonságát fenyegető vagy érdekeit sértő külföldi titkosszolgálatok és szervezetek, valamint személyek által folytatott felderítő és más provokatív cselekedetek időbeni feltárása, előrejelzése, megakadályozása;
- a nemzetbiztonsági szervezetek törvényes működését veszélyeztető bűncselekmények időbeni feltárása, azok megakadályozása, nyomozati cselekmények végrehajtása;
- hírszerzés folytatása;
- az államfő, az állami szervezetek, a fegyveres erők, illetve más fegyveres testületek híradásának biztosítása békében és háborúban;
- az állami és katonai szervezetek rejtjeltevékenységének szervezése;
- az ország államhatárainak oltalmazása és védelme.

A felsoroltakon kívül a nemzetbiztonsági szervezetek más feladatokat csak külön törvényi felhatalmazás esetén hajthatnak végre.

A kazah biztonság- és külpolitika egyetlen országot sem jelöl meg potenciális ellenfélként. A kazah vezetés (és a nemzetbiztonsági szolgálatok is) az Oroszországgal való együttműködés dominanciája mellett jó kapcsolatok kiépítésére és fenntartására törekszik Kínával és a nyugati államokkal is. A szolgálatok fő feladata Kazahsztán regionális középhatalmi státuszának érvényesítése, a gyengítésére irányuló törekvések feltárása és elhárítása. Tevékenységük során a szomszédos országok élveznek prioritást.

Nemzetbiztonsági Bizottság (KNB)

A Nemzetbiztonsági Bizottsága a Szovjetunió felbomlását követően, 1992. július 13-án alakult meg. Elődszervezete az Állambiztonsági Bizottság (Komitet Goszudarsztvennoj Bezopasznosztyi – KGB) volt. A KNB az államfő közvetlen alárendeltségében tevékenykedik. Pártoktól független, országos hatáskörű, különleges jogokkal felruházott állami szervezet. Tevékenységét az államfő utasításai szerint végzi, neki tartozik elszámolási kötelezettséggel.

A KNB a jogszabályi felhatalmazás keretein belül köteles szavatolni:

- az egyén és a társadalom biztonságát;
- az alkotmányos rendet;
- az ország szuverenitását és területi integritását;
- a gazdasági, a tudományos-technikai és védelmi potenciált.

Szervezeti felépítése:

- vezető szervek;
- igazgatóságok;
- regionális igazgatóságok;
- katonai elhárítás (a Védelmi Minisztériumtól és a vezérkartól elkülönítetten működik);
- oktatási intézmények.

A KNB-t az államfő által kinevezett elnök vezeti. Kinevezése és felmentése – a Szenátus (a törvényhozás felső háza) és a parlament (a törvényhozás alsó háza) formális egyetértésével – az államfő hatáskörébe tartozik.

A szervezet regionális igazgatóságai alárendeltségében a közigazgatási – megyei, városi, önkormányzati – struktúrához illeszkedő osztályok és alosztályok működnek.

A KNB oktatási intézményei a KNB Akadémia és a KNB Határőr Akadémia.

2013. június 24-ig a Terrorelhárító Központ és az úgynevezett Arystan különleges rendeltetésű egység is a KNB alárendeltségébe tartozott.

Külföldi Hírszerző Szolgálat (SZVR)

A Külföldi Hírszerző Szolgálat önálló szervezatként 2009-ben alakult meg. 1992–2009 közötti jogelődje a KNB alárendeltségébe tartozó Hírszerző Igazgatóság (rövidítve Барлау, fonetikusán Barlau) volt.

A szervezet felépítése:

- vezető szervek (törzs);
- Hírszerző Igazgatóság;
- Elhárító Igazgatóság;
- Anyagi-technikai Igazgatóság.

Kazahsztán és Oroszország 2010-ben kötött kétoldalú (nem nyilvános) megállapodást a hírszerzés területén folytatott együttműködés szabályozására. Az egyezmény hatálybalépése óta a kazah SZVR és az orosz testvérszervezete, a Külföldi Hírszerző Szolgálat (Szluzsba Vnyesnyej Razvedki – SZVR) együttműködése folyamatos és magas szintű.

Terrorelhárító Központ (ATC)

A Terrorelhárító Központ a kazah elnök 2013. június 24-i rendeletével alakult meg. Az államfő egyidejűleg elrendelte az országos hatáskörű szervezet területi-közigazgatási rendszerhez illeszkedő szervezeteinek létrehozását is. A szervezet konzultatív-tanácsadó testületként működik.

Szervezeti felépítése:

- központi apparátus (adminisztratív törzs);

A KNB elnöke és helyettese vezeti. Tagjai: az SZVR vezetője, a védelmi, a belügy-, a külügy-, a nemzetgazdasági, a befektetési és fejlesztési, az igazságügyi, az agrár-; a kulturális és sport-, az egészségügyi és az oktatási miniszter, valamint az államvédelmi szolgálat (elnöki testőrség) parancsnoka;

- köztársasági szintű, a közigazgatási struktúrához illeszkedő (megyei, köztársasági jelentőségű városi, valamint a járási szintű) terrorelhárító bizottságok és terrorelhárító operatív törzsek;
- különleges rendeltetésű terrorelhárító alakulat.

Az ATC fő feladatai:

- a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos állami politika alakítása, a jogszabályalkotással összefüggő javaslatok előkészítése az államfő részére;
- koncepciók és prioritások kidolgozása a terrorizmus elleni harchoz;
- gyakorlati intézkedések kidolgozása az állami szervezetek és a helyi önkormányzatok számára;
- az állami szervezetek és a helyi önkormányzatok terrorizmusellenes tevékenységének koordinálása;
- terrorcselekmények megelőzése, nyomozati eljárások lefolytatása;
- terrorfenyegetettség mértékének folyamatos figyelemmel kísérése, elemzése és előrejelzése;
- a köztársasági szintű terrorelhárító operatív törzs munkájának szervezése.

Az ATC alárendeltségében (az államfő közvetlen irányításával) hajtja végre feladatait az úgynevezett Arystan (fonetikusan Arisztan) terrorelhárító különleges rendeltetésű (mozgékony, gyorsreagálású) alakulat. Rendeltetése: különleges műveltek végrehajtása az ország határain belül, valamint terrorcsoportok lokalizálása és felszámolása.

A kazah biztonság- és külpolitika egyetlen országot sem jelöl meg potenciális ellenfélként. A kazah vezetés (és a nemzetbiztonsági szolgálatok is), az Oroszországgal való együttműködés dominanciája mellett, jó kapcsolatok kiépítésére és fenntartására törekednek Kínával és az úgynevezett nyugati államokkal is. A szolgálatok fő feladata Kazahsztán regionális középhatalmi státuszának érvényesítése, a gyengítésére irányuló törekvések feltárása és elhárítása. Tevékenységük során a szomszédos országok élveznek prioritást.

4.2.8. Kirgizisztán

A Szovjetunió felbomlását követően, az 1991-ben elnyert függetlenség óta a kirgiz nemzetbiztonsági szolgálatokat több alkalommal átszervezték. A szovjet időszakból megörökölt kirgiz Állambiztonsági Bizottság (Komitet Goszudarsztvennoj Bezopasznosztyi – KGB) szervezeti bázisán elsőként a Nemzetbiztonsági Minisztériumot hozták létre, majd ezt Nemzetbiztonsági Állambizottsággá szervezték át. Újabb átalakítás után (2009-ben) jött létre a

napjainkban is működő nemzetbiztonsági szervezet, a Kirgiz Köztársaság Nemzetbiztonsági Állami Bizottság (orosz megnevezése: Государственный комитет национальной безопасности Кыргызской Республики – ГКНБ КР; fonetikusán: Goszudarsztvennij Komityet Nacionalnoj Bezopasznosztyi Kirgizszkor Reszpubliki – GKNB KR; angol megnevezése: State National Security Service – SNSS).

A korábban önállóan működő Határőrizeti Szolgálatot 2010-ben – államfői rendelettel – a GKNB alárendeltségébe helyezték Határőr csapatok néven. (Ez az átalakítás az Oroszországi Föderáció Szövetségi Biztonsági Szolgálat szervezeti rendjéhez való igazodást tükrözi.)

Pontos szervezete nem ismert. Valószínű funkcionális komponensei az alábbiak lehetnek: hírszerzés, elhárítás, különleges műveletek, technikai biztosítás, elemzés-értékelés, támogatás.

A GKNB különleges (speciális) és rendvédelmi funkciókkal is rendelkezik.

Rendeltetése a Kirgiz Köztársaságot fenyegető belső és külső veszélyek időbeni feltárása (felderítése), előrejelzése, elhárítása.

Feladatait a belföldi rendvédelmi szervezetekkel együttműködésben, továbbá a FÁK (Független Államok Közössége) és a Sanghaji Együttműködés Szervezete keretében létesített kétoldalú kapcsolatain keresztül látja el. A közép-ázsiai régió biztonságát érintő területeken (a fentiekén túl) az úgynevezett „török nyelvcsaládhoz” tartozó országok csoportjával (Azerbajdzsán, Kazahsztán, Törökország, Türkmenisztán és Üzbegisztán) is folytat együttműködést.

Az Amerikai Egyesült Államok, Németország és Franciaország nemzetbiztonsági szolgálataival csak a nemzetközi terrorizmus és az illegális kábítószer-kereskedelem terén folytat együttműködést.

Állományának képzését hazai bázison, a GKNB alárendeltségében működő, Anarbekov Bakajev altábornagyról elnevezett Kiképzési Központban valósítja meg. Beiskolázhat hallgatókat az Oroszországi Föderáció Nemzetbiztonsági Szolgálatának (FSZB) Akadémiájára is. Rövidebb idejű speciális tanfolyamokra (Oroszország kivül) más országokban is sor kerülhet.

A szervezet alárendeltségébe tartozik az úgynevezett „Alfa” különleges rendeltetésű alegység, amely nemcsak a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemben, hanem más kutató-felszámoló műveletekben is részt vehet.

A Kirgiz Köztársaság Nemzetbiztonsági Állami Szolgálat vezetőjét az államfő nevezi ki és menti fel. Az államfő közvetlen befolyást gyakorol a szervezet fölött.

A kirgiz szolgálat tevékenységének fő erőfeszítése (a stratégiai fontosságú édesvízkészletekhez történő hozzáférés miatt) Tádzsikisztánra irányul. Belföldön elsődleges feladata a nemzetiségi (ujgur) szeparatizmus és a vallási szélsőségeség elleni fellépés.

4.2.9. Malajzia

Az ország biztonsági rendszerének központi szereplője Malajzia Nemzetbiztonsági Tanácsa (MKN⁵⁷), amely a kormányzat részét képezi. A Miniszterelnökség alárendeltségébe tartozik, elnöke a kormányfő.

Az MKN tevékenységét az 2016-ban elfogadott 310/2016. számú törvény szabályozza. Az MKN politikai irányító testület, a szakmai irányítás feladatait a Nemzetbiztonsági Osztály (BKN⁵⁸) gyakorolja, amely az ország biztonságának szavatolásában részt vevő szervezetek közötti koordinációt végzi.

Az országban a következő nemzetbiztonsági szolgálatok működnek:

- Miniszterelnöki Hivatal Kutatási Osztálya (BPJPM⁵⁹);
- Védelmi Hírszerző Osztály (BSPP⁶⁰);
- Királyi Hírszerző Hadtest (KRD⁶¹);
- Különleges Részleg (CK⁶²);
- Kormányfő Biztonsági Hivatala (CGSO⁶³).
- **Miniszterelnöki Hivatal Kutatási Osztálya (BPJPM)**
- Eredeti nyelven: Bahagian Penyelidikan Jabatan Perdana Menteri
- Angolul: Research Division Prime Minister's Department
- Székhely: Presint 1, Putrajaya, Selangor
- Internet: <http://www.pmo.gov.my/home.php>

A Miniszterelnöki Hivatal Kutatási Osztálya közvetlenül a miniszterelnök felügyelete alatt, a Miniszterelnöki Hivatal szervezetén belül működő polgári hírszerző szolgálat. Külföldön, elsősorban a délkelet-ázsiai térségben folytat tevékenységét.

Védelmi Hírszerző Osztály (BSPP)

Eredeti nyelven: Bahagian Staf Perisikan Pertahanan

Angolul: Defence Staff Intelligence Division (DSID)

Internet: <http://www.mod.gov.my/en.html>

⁵⁷ Majlis Keselamatan Negara Malaysia.

⁵⁸ Bahagian Keselamatan Negara.

⁵⁹ Bahagian Penyelidikan Jabatan Perdana Menteri.

⁶⁰ Bahagian Staf Perisikan Pertahanan.

⁶¹ Kor Risik Diraja.

⁶² Cawangan Khas.

⁶³ Chief Government Security Office.

A Védelmi Hírszerző Osztály a maláj fegyveres erők katonai hírszerző szervezete, külföldön folytat információszerezést. Alárendeltségébe tartoznak a haderőnemek hírszerző/felderítőszervezetei is. Jelentéseit a védelmi miniszternek és a haderő parancsnokának terjeszti fel. Megszerzett információiról tájékoztatja a Nemzetbiztonsági Osztályt is.

Királyi Hírszerző Hadtest (KRD)

Eredeti nyelven: Kor Risik Diraja
Angol: Royal Intelligence Corps (RIC)
Internet: <http://army.mod.gov.my/>

A Királyi Hírszerző Hadtest a maláj szárazföldi csapatok hírszerző alakulata. Katonai hírszerzéssel, felderítéssel és elhárítással foglalkozik, de feladatkörébe tartozik információs (propaganda-) műveletek és megfigyelőtevékenység folytatása is. A KRD-t 1969-ben – több hírszerző/felderítőszervezet összevonásával – hozták létre. Felelős a haderőnem személyi állománya nemzetbiztonsági védelméért is.

Különleges Részleg (CK)

Eredeti nyelven: Cawangan Khas
Angolul: Special Branch (SB)
Internet: <http://www.rmp.gov.my/infor-korporate/jabatan---jabatan/cawangan-khas>

A Különleges Részleg a rendőrség állományába tartozik. Polgári elhárító és bűnüldöző nemzetbiztonsági szolgálat. Az 1990-es években hozták létre a maláj biztonsági szolgálatokból. Rendeltetése az ország biztonságát fenyegető veszélyek (felforgató tevékenység, szélsőséges szervezetek, szabotázsakciók, kémkedés) elleni harc. A Szolgálat külföldre irányuló politikai, gazdasági, technikai és biztonsági hírszerzéssel foglalkozik.

Kormányfő Biztonsági Hivatala (CGSO)

Angol nyelven: Chief Government Security Office

A Miniszterelnöki Hivatal szervezeti eleme, amelynek feladata a kormányzati vezetők, valamint épületek nemzetbiztonsági és biztonsági védelme. A Szolgálat végzi a biztonsági tanúsítványok és a betekintési engedélyek kiadását is.

4.2.10. Mongólia

Az országban – a Közbiztonsági Minisztérium alárendeltségében – az 1920-as évektől működtek hírszerző szervezetek. Az 1990-es évek demokratikus átalakulási folyamataival párhuzamosan megkezdődött a polgári hírszerzés reformja is. A Közbiztonsági Minisztérium megszűnt, és 1994-ben – a Nemzetbiztonsági Konceptió keretében – megalapították az első hivatalosan működő hírszerző ügynökséget.

A mongol titkosszolgálatok tevékenységét – az államelnöki hivatal alárendeltségében működő – Nemzetbiztonsági Tanács (elnöke az államelnök) titkársága koordinálja. A szervezetek parlamenti felügyeletét a körülbelül 20 fős Külpolitikai és Nemzetbiztonsági Bizottság látja el. A Bizottság 3–4 főből álló állambiztonsági albizottsága a szolgálatok minősített irataiba is betekinhet.

A mongol nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységét az 1999 júliusában elfogadott nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény szabályozza, amelyet már több ízben módosítottak.

Mongóliában 2015-ig az alábbi három nemzetbiztonsági szolgálat működött:

- Általános Hírszerző Ügynökség (General Intelligence Agency – GIA);
- Katonai Hírszerző Ügynökség (Military Intelligence Agency – MIA);
- Határfelderítő Szolgálata (Border Intelligence Service – BIS).

Általános Hírszerző Ügynökség (GIA)

Az Általános Hírszerző Ügynökség Mongólia 1994-ben elsőként létrehozott, legmagasabb szintű polgári nemzetbiztonsági szolgálata volt. Hírszerzéssel és elhárítással foglalkozott. A Miniszterelnöki Hivatal alárendeltségében, országos hatáskörű szervezatként látta el feladatát. Mongólia mind a 21 megyéjében voltak kirendeltségei. Felelt az elhárítás teljes spektrumáért, beleértve a Védelmi Minisztériumhoz kapcsolódó elhárítási feladatokat is.

A GIA fő feladatai:

- a nemzetbiztonsággal kapcsolatos információk gyűjtése, elemzése és értékelése;
- minősített dokumentumok és anyagok nyilvántartása, az ezzel foglalkozó intézmények védelme;
- a Szolgálat személyi állománya által elkövetett bűncselekmények kivizsgálása.

A GIA vezetőjét a miniszterelnök nevezte ki, megbízatása hat évre szól. A szervezet tevékenységéről rendszeresen beszámolt a Nemzetbiztonsági Bizottságnak.

Katonai Hírszerző Ügynökség (MIA)

A Katonai Hírszerző Ügynökség a honvédelmi miniszter alárendeltségében működött, de napi kérdésekben a mongol haderő általános vezérkarának jelentett.

A MIA hadászati hírszerző, hadművelleti hírszerző, harcászati felderítő, elemző, továbbá technikai és rádiófelderítő igazgatóságokat, valamint önálló támogató szervezeteket foglalt magában. Az igazgatóságokat ezredesi rendfokozattal rendelkező katonák vezették. A MIA felügyelte a mongol haderő felderítőcsapatainak tevékenységét is. A Harcászati Hírszerző igazgatóság alárendeltségében működött a mongol haderő 084-es számú speciális műveleti zászlóalja, amely terrorellenes beavatkozó és speciális műveleti alegységeket foglalt magában. A Technikai és Rádiófelderítő Igazgatóság alárendeltségébe két alegység, egy rádiófelderítő zászlóalj és egy technikai felderítőszázad tartozott. Az előzőekben felsorolt szervezetek a fővárosban, Ulánbátorban települtek, de a rádiófelderítő részleg két kirendeltséget működtetett a kínai, illetve az orosz határ körzetében.

Határfelderítő Szolgálat (BIS)

A Határőrség Hírszerző Szolgálat a határ menti térségben lát el hírszerzési és elhárítási feladatokat. A rendőrséggel együttműködve részt vesz a bűnüldözésben is. Tevékenységét az Igazságügyi és Belügyi Minisztérium felügyeli.

Mongóliában a közös igazságügyi és belügyi tárca irányítása alatt működő terrorizmusellenes rendőri egység, illetve a parlament alárendeltségében működő Korrupcióellenes Hivatal is használhat titkosszolgálati eszközöket tevékenysége során.

Nemzeti Hírszerző Akadémia (NIA)

A Nemzeti Hírszerző Akadémiát 1997-ben alapították. Négyéves főiskolai, továbbá mesterképzést is biztosít hallgatói számára. A képzéseket az Oktatási, Kulturális és Tudományos Minisztérium támogatja. A képzésben részt vesznek a GIA szakemberei is.

Titkosszolgálatok átszervezése

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény 2015. július 9-én elfogadott módosítása értelmében a Katonai Hírszerző Szolgálat (MIA) és a Határfelderítő Szolgálat (BIS) az Általános Hírszerző Szolgálat (GIA) szervezetébe integrálódva látják el jelenleg feladataikat.

4.2.11. Pakisztán

Az 1947-ben függetlenségét kikiáltó Pakisztán brit intézményrendszert örökölt. Az 1950-es években az Amerikai Egyesült Államokkal megkötött katonai és gazdasági együttműködés ismét angolszász befolyást eredményezett az országban. A kialakított pakisztáni nemzetbiztonsági rendszer szoros kapcsolatban állt az Amerikai Egyesült Államokkal, amely nemcsak a pakisztáni szolgálatok állományának kiképzésében vállalt szerepet, hanem információszerző központokat is üzemeltetett az ország területén. Az ország nemzetbiztonsági szolgálatainál az 1970-es évek elején jelentős átalakítást hajtottak végre. Pakisztánban a nemzetbiztonsági rendszert jelenleg a pakisztáni hírszerző közösség tagjai alkotják, amelyek a szövetségi kormány – végrehajtó hatalom – felügyelete és irányítása alá tartoznak. Az országban az alábbi polgári és katonai nemzetbiztonsági szolgálatok működnek:

- Belső Hírszerző Szolgálat (ISI⁶⁴);
- Hírszerző Iroda (IB⁶⁵);
- Szövetségi Nyomozó Ügynökség (FIA⁶⁶);
- katonai hírszerző szervezetek:
 - Katonai Hírszerző Igazgatóság (MI⁶⁷);
 - Légi Hírszerző Igazgatóság (AI⁶⁸);
 - Haditengerészeti Hírszerző Igazgatóság (NI⁶⁹).

A fenti szolgálatokon kívül egyes rendvédelmi szervezetek is jogosultak különleges titkosszolgálati eszközök alkalmazására (például a Kábítószer-ellenőrző Szervezet). A szövetségi szervezeteken kívül az országban titkos információszerzéssel foglalkozó tartományi intézmények is működnek.

Pakisztánban a tartományi kormányzatok is rendelkeznek felderítő, hírszerző és elhárító szervezetekkel.

Belső Hírszerző Szolgálat (ISI)

Angolul: Inter-service Intelligence

Székhely: Iszlámábád

A Belső Hírszerző Szolgálat 1948-ban alakult, Pakisztán legnagyobb és legjelentősebb nemzetbiztonsági szolgálata. A kormány felügyelete alatt végzi tevékenységét. Állománya a pakisztáni haderő hivatásos katonáiból kerül ki. Hírszerzési és elhárítási feladatai vannak. Információkat gyűjt Pakisztán stratégiai érdekeinek megfelelően, ennek során fedett hírszerzést is folytat. Ez magában foglalhat nem információszerző célú, támadólagos hírszerző műveleteket, szabotázsakciókat és

⁶⁴ Inter-Service Intelligence.

⁶⁵ Intelligence Bureau.

⁶⁶ Federal Investigation Agency.

⁶⁷ Military Intelligence.

⁶⁸ Air Intelligence

⁶⁹ Naval Intelligence.

pszichológiai hadviselési műveleteket is. Az ISI kémelhárítási feladatokat is ellát.

Az ISI főigazgatója a pakisztáni haderő altábornagy rendfokozatú tábornoka. Munkáját három helyettes támogatja. A Szolgálat feladatrendszere három fő részre tagolható:

- belföldi ügyek (elhárítás, belpolitikai helyzet);
- külföldi ügyek (hírszerzés);
- nemzetközi kapcsolatok, elemzés-értékelés.

A Szolgálat szervezetét feladatcentrikusan, illetve regionális szempontok alapján alakították ki. Így szervezetében működik például fedett műveletek főosztálya, egyesített kémelhárító iroda, rádióelektronikai felderítőiroda, illetve a Dzsammu/Kashmir tartományért felelős egyesített északi iroda. A Szolgálat létszáma nem nyilvános. Becslések szerint állománya eléri a 10 000 főt.

Hírszerző Iroda (IB)

Angolul: Intelligence Bureau
Székhely: Iszlámábád

A Hírszerző Iroda 1947-ben alakult polgári nemzetbiztonsági szolgálat, hírszerzési és kémelhárító feladatokat lát el. A Szolgálat korábban a Belügyminisztériumhoz tartozott, de jelenleg a kormányfő közvetlen felügyelete alatt végzi tevékenységét. Nem rendelkezik nyomozóhatósági jogkörrel, a gyanúsítottak kihallgatását a Szövetségi Nyomozó Ügynökség végzi. Az IB szorosan együttműködik a

többi pakisztáni

nemzetbiztonsági szolgálattal, valamint a rendvédelmi erőkkel. A Szolgálatot főigazgató vezeti, akit a miniszterelnök (az államfő jóváhagyásával) nevez ki. A főigazgató lehet rendőr, nyugállományú katona vagy civil személy is.

Szövetségi Nyomozó Ügynökség (FIA)

Angolul: Federal Investigation Agency
Székhely: Iszlámábád

A Szövetségi Nyomozó Ügynökség feladatköréhez határellenőrzés, nemzetbiztonsági elhárítási feladatok ellátása, valamint a klasszikus biztonsági szolgálattal kapcsolatos feladatok végzése tartozik. Nyomozóhatósági jogkörökkel rendelkezik. Feladata még: a terrorizmus elleni harc, a kémelhárítás, a szövetségi bűnügyek kivizsgálása, a szélsőséges ideológiák elleni fellépés, az illegális kereskedelem elleni küzdelem, valamint más jellegű jogsértések felfedése.

A FIA az 1974-es alkotmánymódosítást követően, 1975-ben alakult meg. A Szolgálat a Belügyminisztérium felügyelete alá tartozik. Széles körű nemzetközi együttműködést folytat, többek között az Interpollal.

A Szolgálatot főigazgató vezeti, beosztásába a miniszterelnök nevezi ki. Elhárító szervezeti jellege ellenére 39 külföldi képvisellel rendelkezik. Szervezetét terrorellenes, korrupcióellenes, gazdasági bűncselekmények elleni, menekültügyi, technikai, jogi és illegális kereskedelem elleni komponensek alkotják.

A **Katonai Hírszerző Igazgatóság** (MI) a pakisztáni Szárazföldi Csapatok Főparancsnokságán (Rawalpindi) települ a főparancsnokság egyik szervezeti komponenseként. Hírszerzést és elhárítást végez, állományában katonák teljesítenek szolgálatot. Rendeltetése az ország biztonságát veszélyeztető államok állományára, katonai képességeire és tervezett alkalmazására vonatkozó adatok gyűjtése, valamint a haderő elleni kémtevékenység megakadályozása. Szorosan együttműködik a többi katonai nemzetbiztonsági szolgálattal.

A **Légi Hírszerző Igazgatóság** (AI) a pakisztáni légierő nemzetbiztonsági szolgálata, a légierő vezérkarának szervezeti komponense. Székhelye Iszlámábádban van, személyi állományát a légierő biztosítja. A Szolgálat rendeltetése: információszerezés a légierő, valamint a légierő vezérkara számára, valamint – a pakisztáni hírszerző közösségen belül – az IMINT-képesség működtetése. Feladatköréhez tartozik a világ katonai repülőgépgyártásának és fejlesztési terveinek figyelemmel kísérése is. Tevékenysége során számos pilóta nélküli felderítő-repülőeszközt alkalmaz, elsősorban az Afganisztánnal közös határa körzetében.

A **Haditengerészeti Hírszerző Igazgatóság** (NI) a haditengerészet nemzetbiztonsági szolgálata, Rawalpindiben települ. Feladata: a haditengerészet vezérkarának ellátása hírszerzési adatokkal és információkkal. A Védelmi Minisztérium alárendeltségébe tartozik. Előrejelző és riasztó feladatainak ellátása mellett fellép a tengeri terrorizmus ellen is. Hírszerzési műveleteibe bevonja a tengerészgyalogságot, valamint a haditengerészet különleges erőit is. Feladatait emberi erővel folytatott hírszerzéssel, valamint hidrográfiai felderítés folytatásával végzi.

4.2.12. Tádzsikisztán

Tádzsikisztán első nemzetbiztonsági szolgálata, a Nemzetbiztonsági Bizottság az ország függetlenné válását követően, 1991-ben alakult meg a Szovjetunió Állambiztonsági Bizottság (KGB) tádzsikisztáni szervezetének bázisán. A Nemzetbiztonsági Bizottság (tádzsik megnevezése: Кумитаи амнияти миллӣ; orosz megnevezése: Комитет национальной безопасности; fonetikusán Komityet nacionalnoj bezopasznosztyi) négy éven át működött, majd 1995-ben átszervezték és a Biztonsági Minisztérium nevet kapta. 2006. november 30-án a minisztériumot feloszlatták, és helyébe létrehozták a Nemzetbiztonsági Állambizottságot. Szervezetébe integrálták a határrendészetért és védelemért felelős önálló szervezetet, a Határvédelmi Állambizottságot is.

Nemzetbiztonsági Állambizottság

A Nemzetbiztonsági Állambizottság (tádzsik megnevezése: Кумитаи давлатии амнияти миллӣ; orosz megnevezése: Государственный комитет национальной безопасности; angol megnevezése: State Committee for National Security – SCNS) felépítése, feladatrendszere és működése a szovjet időszak KGB szervezetéhez hasonlít.

A szervezet működését a Tádzsikisztán Köztársaság Nemzetbiztonsági Testületeiről szóló, 2008. március 20-án elfogadott törvény szabályozza. Felügyeletét formálisan a Főügyési Hivatal látja el, a gyakorlatban azonban ellenőrzés nélkül működik, az államfő utasításai szerint végzi tevékenységét. A KDAM vezetőjét az államfő nevezi ki és menti fel beosztásából.

Szervezeti felépítése:

- központi apparátus;
- regionális szervezetek (régiók és megyék szintjén);
- kirendeltségek (a haderőben és a fegyveres testületeknél, a Belügyminisztériumban, az államvasutaknál és a nemzeti légitársaságnál);
- „Alfa” különleges rendeltetésű egység;
- a Nemzetbiztonsági Állambizottság főiskolája.

A központi apparátus az alábbi csoportfőnökségekből áll: külföldi hírszerzés; elhárítás; terrorelhárítás és szélsőséges szervezetek elleni harc; határrendészet és védelem; kiemelt fontosságú személyek védelme; belső biztonság; nyomozati tevékenység.

Az „Alfa” különleges rendeltetésű egység szovjet mintára alakult meg, az egyedüli szervezet, amely bevethető belső zavargások esetén.

A KDAM potenciális veszélyforrásnak Üzbegisztánt és Kirgizisztánt tekint. Üzbegisztán esetében feladata az ott élő tádzsik kisebbség (elsősorban a Fergana-völgyben lévő enklávék) érdekeinek védelme, valamint a Fergana-völgyön keresztül folytatott ember- és kábítószer-csempészet megakadályozása, továbbá a szélsőséges iszlám tanok terjesztését végző személyek figyelemmel

kísérése, illetve fellépés ellenük. Kirgizisztán esetében a vízmegosztás okoz biztonságpolitikai szintű problémát, ami fegyveres incidenshez is vezethet.

4.2.13. Törkmenisztán

Az ország egyetlen, a nemzetbiztonság kérdéseivel is foglalkozó szervezete, a Nemzetbiztonsági Minisztérium (nem nemzetbiztonsági szolgálat!). Az ország függetlenné válását követően, 1992-ben hozták létre a Szovjetunió Állambiztonsági Bizottság (KGB) törkmenisztáni szervezetének bázisán.

Törkmenisztán, az 1990-es évek elején deklarálta az ország semleges státuszát, amit az ENSZ Közgyűlés 1995 decemberében ismert el.

A Nemzetbiztonsági Minisztérium állományában megtalálhatók a hírszerzés és az elhárítás szervezetei, továbbá a nemzetbiztonsági tevékenység végzéséhez szükséges különleges műveleti, speciális technikai biztosítást végző, információ elemző-értékelő, illetve támogató szervezeti komponensek.

Az ország elégtelen védelmi képességei miatt Törkmenisztán korábban együttműködött Oroszországgal a határvédelem és a légtérvédelem terén (az orosz alakulatok 2000 végéig állomásoztak Törkmenisztánban). Az együttműködés kiterjedt a nemzetbiztonsági feladatrendszerre is. Valószínű, hogy a törkmén–orosz nemzetbiztonsági együttműködés a mai napig magas szintű, elsősorban a különleges rendeltetésű erők kiképzése terén.

A Nemzetbiztonsági Minisztériumot közvetlenül az államfő irányítja. A minisztereket és a fontosabb beosztást ellátó vezetőket személyesen nevezi ki.

A szervezet feladatai:

- az államfő és családtagjai személyi védelme, a belbiztonság fenntartásához szükséges nemzetbiztonsági feladatok végzése;
- a nemzetgazdaság fő bevételi forrását adó gázexport biztonságának szavatolása.

A Nemzetbiztonsági Minisztérium a közép-ázsiai régió biztonságát érintő kérdésekben korlátozott együttműködést folytat az úgynevezett „török nyelvcsaládhoz” tartozó országokkal (Azerbajdzsán, Kazahsztán, Kirgizisztán, Törökország és Üzbegisztán).

4.2.14. Üzbegisztán

Üzbegisztánban jelenleg két szervezet rendelkezik nemzetbiztonsági jogkörökkel, a Nemzetbiztonsági Szolgálat és a Külföldi Hírszerző Szolgálat.

Az üzbég nemzetbiztonsági szolgálatok lényegében törvényi korlátozások nélkül működnek. Csak az államfőnek tartoznak beszámolási kötelezettséggel. Vezetőiket az államfő nevezi ki és menti fel.

Belföldi kiemelt fontosságú feladatuk a terrorizmus elleni harc (sajátosság, hogy a politikai ellenzék tevékenységét is terrorizmusnak minősítik, aktivistáit pedig terroristaként kezelik). A két legveszélyesebbnek tartott, a nemzetközi közösség által is terroristának tartott szervezet az Üzbegisztáni Iszlám Mozgalom (Islamic Movement of Uzbekistan – IMU) és a Hizb-ut-Tahrir terrorszervezet. Az iszlám szélsőséges csoportok és személyek döntő hányada a biztonsági szervezetek által nehezen ellenőrizhető területen, a Fergana-völgyben talál menedéket.

Nemzetbiztonsági Szolgálat (MXX)

Üzbegisztán Nemzetbiztonsági Szolgálata (üzbég megnevezése: Uzbek Milliy Xavfsizlik Xizmati; orosz megnevezése: Служба национальной безопасности, ЧНБ; angol megnevezése: National Security Service – NSS) a Szovjetunió felbomlását követően, 1991-ben alakult meg a korábbi szovjet tagköztársaságban működő Állambiztonsági Bizottság (KGB) bázisán. A szervezetben 25 éves fennállása során két alkalommal hajtottak végre jelentősebb átalakítást. 1996-ban a Felderítő Főcsoportfőnökség (orosz megnevezése: Glavnoje Razvedivatyelnoje Upravlenyje – GRU) néhány szervezeti komponensét átcsoportosították⁷⁰ a Szolgálathoz, 2005-ben pedig a Határőrizeti Szolgálatot, a Határőrsapatokat és a Vámvizsgálót is az MXX irányítása alá helyezték. A szervezet struktúrája jelentős mértékben hasonlít az orosz Szövetségi Biztonsági Szolgálat (FSZB) szervezeti felépítéséhez.

A szervezet megalakításakor az orosz nemzetiségű (kettős állampolgárságú) szakállományt megőrizték. Ennek következtében kezdetben jelentős mértékű volt az orosz befolyás. Ez csak akkor csökkent, amikor Üzbegisztán 2000-ben kilépett a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetéből. Az orosz és az üzbég nemzetbiztonsági szolgálatok közötti együttműködés azonban továbbra is szoros.

A Szolgálat megyéenként csoportfőnökség szintű szervezeti komponenseket működtet. Alárendeltségükbe 2004 óta különleges rendeltetésű alegységek is tartoznak.

A Nemzetbiztonsági Szolgálat alaprendeltetése az ország szuverenitásának és területi integritásának a védelme, az alkotmányos rend, valamint a védelmi és a gazdasági, illetve tudományos-technikai potenciál megóvása, más államok hírszerző tevékenységének megakadályozása. Feladata még:

- a terrorizmus és a bűnözés elleni küzdelem;
- a határrendészet és a határvédelem;
- az államtitkok és a bizalmas információk védelme;
- nyomozati cselekmények végrehajtása;

⁷⁰ A Felderítő Főcsoportfőnökség állományába tartozó felderítőközpontot, a különleges rendeltetésű hírközpontot, az ügynöki és speciális híradóosztályokat 1996-ban megszüntették, az állomány bizonyos hányadát áthelyezték a Nemzetbiztonsági Szolgálathoz. Azóta a főcsoportfőnökség irányítási jogköre csak a csapatfelderítésre terjed ki.

- katasztrófák megelőzése az atomenergetikai létesítményekben és a védelmi ipari objektumokban;
- háborús időszakban a nemzetbiztonsági szervezetek mozgósításának a biztosítása.

A Nemzetbiztonsági Szolgálat különleges rendeltetésű csapatai az alábbiak: az 5000 fős 15. különleges dandár, az „Alfa”, a „Kobra” és a „Skorpió” különleges rendeltetésű alegységek. A különleges rendeltetésű alakulatok személyi állománya egyenruhát visel.

Külföldi Hírszerző Szolgálat

A Külföldi Hírszerző Szolgálat (orosz megnevezése: Служба внешней разведки – СВР) szervezeti felépítése és működési rendje az Oroszországi Föderáció Külföldi Hírszerző Szolgálatához (orosz megnevezése: Служба внешней разведки – СВР) hasonló.

Rendeltetése: emberi erőforrás felhasználásával folytatott hírszerzés külföldön. Feladata: Üzbegisztán középhatalmi törekvései és biztonsága szempontjából fontos információk⁷¹ megszerzése és feldolgozása.

4.2.15. Vietnam

A jelenlegi nemzetbiztonsági rendszer komponensei a vietnami háború 1975-ös lezárását követően alakultak ki. Az egy katonai és egy polgári nemzetbiztonsági szolgálat a Vietnami Kommunista Párt iránymutatása alapján végzi tevékenységét.

Katonai Hírszerző Főcsoportfőnökség (Második Főigazgatóság)

Eredeti nyelven: Tổng cục Tình báo (Tổng cục 2)

Székhely: Hanoi, Nguyen Tri Phoung 7

Internet: <http://www.mod.gov.vn/>

A Katonai Hírszerző Főcsoportfőnökség a Védelmi Minisztérium egyik szervezeti komponense. A Vietnami Kommunista Párt és a köztársasági elnök közvetlen irányítása alatt működik. A párton belül a szolgálat tevékenységét a Katonai Hírszerző Bizottság felügyeli. A szervezet Vietnam meghatározó nemzetbiztonsági szolgálata, amely stratégiai szintű katonai hírszerzési és elhárítási feladatokat is végrehajt. Az országon belül és kívül egyaránt folytat tevékenységet. Katonai jellege ellenére nemcsak katonai kérdésekkel foglalkozik, hanem gazdasági, bűnügyi, pénzügyi, információs és tudományos területen is folytat tevékenységet. Rendeltetése az állam és a párt támogatása. A Főcsoportfőnökség irányítja a vietnami haderő felderítő- és hírszerző alakulatait. Létszáma eléri a 25 000 főt.

⁷¹ Üzbegisztán vezetése, legalábbis Karimov államfő 2016-ban bekövetkezett haláláig, egyfajta regionális középhatalmi státuszra törekedett a közép-ázsiai régióban, ez a hasonló ambíciójú Kazahsztánnal érdekellentétet okozott.

Közbiztonsági Hírszerző Főcsoportfőnökség

Eredeti megnevezés: Tổng cục Tình báo, Bộ Công an

Székhely: Hanoi, Pham Van Dong

Internet: <http://www.mps.gov.vn/>

A Közbiztonsági Hírszerző Főcsoportfőnökség a Közbiztonsági Minisztérium egyik szervezeti komponense. A Vietnami Kommunista Párt közvetlen irányítása alatt tevékenykedik. A Főcsoportfőnökség főigazgatója a párt Központi Bizottságának politikai biztosa. A szervezet rendeltetése hírszerzés folytatása a közbiztonság területén, valamint a rendőrség hírszerző szervezetei tevékenységének koordinálása és irányítása.

4.3. Észak-, Közép- és Dél-Amerika

4.3.1. Argentína

Argentínában a legmagasabb szintű hírszerző szervezet, a Hírszerző Titkárság (SI⁷²) az Elnöki Hivatal alárendeltségében tevékenykedik. Alárendeltségébe tartozik a Nemzeti Hírszerző Iskola (ENI⁷³), az Igazságszolgáltatási Felderítő Igazgatóság (DOJ⁷⁴), a Szövetségi Kábítószer-kereskedelem elleni Szolgálat (SEFECONAR⁷⁵) és az Argentin Nemzeti Csendőrségi Hírszerzése (SIGN⁷⁶).

A Védelmi Minisztérium legmagasabb szintű hírszerző szervezete a Katonai Stratégiai Hírszerzés Nemzeti Igazgatósága (DNIEM⁷⁷). A vezérkar és a haderőnek az alábbi felderítőszervezetekkel rendelkezik:

- Fegyveres Erők Egyesített Vezérkara Hírszerző Igazgatósága (J-2);
- Katonai Hírszerzési Adatgyűjtő Központ (CRIM⁷⁸);
- Szárazföldi Csapatok Hírszerző Szolgálata (SIE⁷⁹);
- Haditengerészeti Hírszerző Szolgálat (SIN⁸⁰);
- Légierő Hírszerző Szolgálata (SIFA⁸¹).

Az Igazságügyi Minisztérium két hírszerző szervezete a Szövetségi Büntetés-végrehajtás Hírszerzése⁸² és a Repülőtéri Biztonsági Rendőrség Hírszerzése.⁸³

A Belügyminisztérium alá az alábbi hírszerző szervezetek tartoznak: a Bűnügyi Hírszerzés Nemzeti Igazgatósága (DNIC⁸⁴), az Argentin Szövetségi Rendőrségi Hírszerzés,⁸⁵ Buenos Aires Rendőrségének Hírszerzése (SIPBA⁸⁶) és az Argentin Tengerészeti Prefektúra Hírszerzése (SIPN⁸⁷).

A Gazdasági Minisztérium alárendeltségébe a Pénzügyi Hírszerző Egység (UIF⁸⁸) tartozik.

⁷² Secretaría de Inteligencia.

⁷³ Escuela Nacional de Inteligencia.

⁷⁴ Dirección de Observaciones Judiciales.

⁷⁵ Servicio Federal de Lucha contra el Narcotráfico.

⁷⁶ Inteligencia de la Gendarmería Nacional Argentina.

⁷⁷ Dirección Nacional de Inteligencia Estratégica Militar.

⁷⁸ Central de Reunión de Inteligencia Militar.

⁷⁹ Servicio de Inteligencia del Ejército.

⁸⁰ Servicio de Inteligencia Naval.

⁸¹ Servicio de Inteligencia de la Fuerza Aérea.

⁸² Inteligencia del Servicio Penitenciario Federal.

⁸³ Inteligencia de la Policía de Seguridad Aeroportuaria.

⁸⁴ Dirección Nacional de Inteligencia Criminal.

⁸⁵ Inteligencia de la Policía Federal Argentina.

⁸⁶ Inteligencia de la Policía Bonaerense.

⁸⁷ Inteligencia de la Prefectura Naval Argentina.

⁸⁸ Unidad de Inteligencia Financiera.

A Hírszerző Titkárság (SI) az Argentin Köztársaság fő hírszerző szervezete, a nemzeti hírszerző rendszer vezető komponense.

Elnöke a miniszteri kabinet tagja. A Hírszerző Titkárság fő feladata hírszerzés és elhárítás folytatása bel- és külföldön, a megszerzett adatok elemzése és értékelése, hírszerzési stratégia kidolgozása.

A szervezet – amely az ország bűnüldöző szervezeteinek munkáját is támogatja – a köztársasági elnök alárendeltségébe tartozik, közvetlenül az elnöknek jelent.

A Titkárság alá tartozó Nemzeti Hírszerző Iskola végzi az SI hírszerző munkatársainak toborzását, képzését, más hírszerző vagy rendvédelmi szervezetek személyi állományának felkészítését. Elemzi az ország hírszerzési doktrínáját, továbbá speciális posztgraduális képzéseket tart különböző szervezeteknél.

A Titkárság három igazgatóságból áll:

- Külföldi Hírszerző („A”) Igazgatóság;
- Belföldi Hírszerző („B”) Igazgatóság;
- Támogató („C”) Igazgatóság.

Feladatai:

- a társadalmi jólét támogatása, az egyéni és a kollektív jogok védelme a törvények előírásainak betartatásával;
- az ország területét, az egyéni és a kollektív biztonságot fenyegető veszélyek folyamatos azonosítása, értelmezése, előrejelzése;
- az állami döntés-előkészítő folyamat támogatása a különböző országok és nemzetközi szereplők képességeinek és sebezhetőségének feltárásával;
- hírszerzés folytatása a nemzeti érdekek figyelembevételével;
- a külföldi társszolgálatokkal meglévő kapcsolatok fenntartása és erősítése, hírszerzési adatok cseréje;
- a Nemzeti Hírszerzési Terv elkészítése;
- a Nemzeti Hírszerző Rendszer működtetése, az egyes szervezetek tevékenységének összehangolása;
- a terrorcselekmények felderítése és megelőzése;
- az ország biztonságát veszélyeztető (regionális, kontinentális vagy világméretű) események és folyamatok időbeni felfedése, jelentése;
- a transznacionális kihívások előrejelzése (terrorizmus, fegyvercsempészet, szervezett bűnözés stb.);
- a Nemzeti Kongresszus hírszerző szervezeteinek és tevékenységének ellenőrzése;
- kedvezőtlen nemzetközi eseményekre történő reagálás forgatókönyveinek kidolgozása;
- együttműködés az igazságszolgáltatási rendszer komponenseivel a szervezett bűnözés (csempészet, pénzmosás, adócsalás stb.) terén;
- igazságügyi szervezetek vizsgálataiban való részvétel (például zsarolás, emberrablás, csempészet, kábítószer-kereskedelem, az informatikai programok szerzői jogainak megsértése, pénzhamisítás stb.);

- a Hírszerző Titkárság, a Nemzeti Hírszerző Rendszer állománya és más polgári kormányzati szervezetek alkalmazottainak minősítése, képzése és továbbképzése;
- kapcsolatok építése különböző állami, magán és nem kormányzati kutatóintézetekkel bel- és külföldön.

A Titkárság tevékenységének fő területei:

- nemzetközi terrorizmus elleni harc;
- harc a vallási fundamentalizmus ellen;
- a szervezett bűnözés különböző megnyilvánulási területei (maffiák, kábítószer-csempészet, fegyvercsempészet stb.) elleni fellépés;
- a nemzetközi gazdasági szervezetek és a szabadkereskedelem fejlődési tendenciáinak figyelemmel kísérése (például észak-amerikai szabadkereskedelmi megállapodás, MERCOSUR,⁸⁹ amerikai szabadkereskedelmi övezet, ázsiai–csendes-óceáni térség gazdasági együttműködése, EU stb.);
- a legális és az illegális migráció követése;
- a tömegpusztító fegyverek (nukleáris, kémiai és biológiai) proliferációja elleni harc;
- a nemzetbiztonságra veszélyt jelentő környezetvédelmi problémák feltárása;
- a tudományos fejlődés hazai és külföldi eredményeinek figyelemmel kísérése;
- a nemzetvédelem és a biztonság kérdéskörének elemzése;
- a dél-atlanti térség figyelemmel kísérése, beleértve az Antarktisz Argentínához tartozó részét és a Malvin (Falkland)-szigeteket;
- a főbb latin-amerikai és európai országok politikai helyzetének elemzése, instabilitás, konfliktusok, válságok előrejelzése.

Külföldi Hírszerző Igazgatóság (Subsecretaría de Inteligencia Exterior – SIE)

Feladata a külföldre vonatkozó hírszerzési információk gyűjtése, elemzése, jelentése.

Szervezeti komponensei:

- Külföldi Adatgyűjtő Osztály (Dirección de Reunión Exterior);

A külföldre vonatkozó hírszerzési információk gyűjtésért és jelentéséért felelős. Technikai és műveleti adatszerzést folytat, kapcsolatot tart külföldi partnerszervezetekkel is.

⁸⁹ Mercado Común del Sur – dél-amerikai közös piac, Brazília, Argentína, Uruguay, Paraguay és Venezuela kereskedelmi szövetsége.

- Külföldi Hírszerző Osztály (Dirección de Inteligencia Exterior);

Feladatrendszerének megfelelően – különböző országokra és régiókra kiterjedően – világméretű hírszerzést folytat. Alosztályai az alábbi kérdésekkel foglalkoznak: nemzetközi politika, biztonságpolitika; gazdasági és társadalmi folyamatok; nemzetközi bűnözés és terrorizmus; tömegpusztító fegyverek proliferációja.

- Hírszerzést Támogató Osztály (Subsecretaría de Apoyo de Inteligencia);

A szervezet felelős a logisztikai támogatás és a személyi utánpótlás megszervezéséért, továbbá a kommunikációért és az adatfeldolgozásért.

A Titkárság országos hatáskörű szervezet, ezért az ország minden tartományában vannak irodái és létesítményei. 24 külföldi képviselote megtalálható a világ fontosabb országaiban.

A Titkárság központja a fővárosban, Buenos Aires központjában található. Személyi állománya 2500–3000 fő. Csak a szervezet vezetője és helyettese jelenik meg a közvélemény előtt, a többi alkalmazott fedett státuszú.

A személyi állomány 80%-a belföldön végzi munkáját. A külföldön dolgozók külügyi diplomáciai fedésben tevékenykednek.

Belső hírszerző igazgatóság (Subsecretaría de Inteligencia Interior)

Feladata: hírszerzési információk gyűjtése, elemzése, jelentése a belföldön történt, az állam biztonságát veszélyeztető eseményekről. Több, speciális feladatokra szakosodott osztálya van.

Szervezeti komponensei:

- Belső Hírszerző Osztály (Dirección de Inteligencia Interior);

Belföldi információkutatást és gyűjtést végez.

- Belső Adatgyűjtő Osztály (Dirección de Reunión Interior);

A belföldre vonatkozó információk gyűjtéséért és jelentéséért felelős.

- Igazságügyi Felderítőosztály (Dirección de Observaciones Judiciales);

Bírói engedély alapján telefonlehallgatást, levéllenőrzést és más összeköttetési rendszerek ellenőrzését végzi.

- Elhárító Osztály (Dirección de Contrainteligencia);

Operatív és technikai-műveleti alosztályaival kémelhárítási feladatokat lát el.

- Kommunikációs/OSINT-osztály (Dirección de Comunicación Social);

Nyílt forrású információszerzést és elemzést végez.

Nemzeti Hírszerző Iskola (Escuela Nacional de Inteligencia – ENI))

Az Argentín Köztársaság nemzeti hírszerző akadémiája. A Hírszerző Titkárság alárendeltségébe tartozik.

Feladata:

- hírszerző munkatársak toborzása és felkészítése (kiképzése);
- a nemzeti hírszerzési doktrína tartalmának elemzése, értelmezése, véleményezése, javaslatok kidolgozása.

A tanulmányukat befejezett hallgatók szakirányú végzettséget és diplomát kapnak, amelyet a La Plata-i Nemzeti Egyetem állít ki. Az Iskola épülete Buenos Airesben, a Calle Libertad 1235. szám alatt található.)

Igazságszolgáltatási Felderítő Igazgatóság (Dirección de Observaciones Judiciales – DOJ))

Az igazságszolgáltatás feladatrendszeréhez kapcsolódóan végez hírszerzői tevékenységet (például telefonlehallgatást). A köznyelv 84. osztálynak vagy Ojotá-nak⁹⁰ hívja. Épülete Buenos Aires-ben, az Avenue de los Incas 3834. szám alatt található.

Szövetségi Kábítószer-kereskedelem elleni Szolgálat (Servicio Federal de Lucha contra el Narcotráfico – SEFECONAR)

Feladatrendszeréhez kapcsolódóan különleges rendőri feladatokat lát el.

Az Argentín Nemzeti Csendőrség Hírszerzése (Inteligencia de la Gendarmería Nacional Argentina – IGNA)

Feladata a Csendőrség munkájához szükséges információk megszerzése.

A Katonai Stratégiai Hírszerzés Nemzeti Igazgatósága (Dirección Nacional de Inteligencia Estratégica Militar – DNIEM)

Katonai hírszerző szervezet, a 25.520 számú hírszerzési törvény alapján 2001-ben hozták létre. A Védelmi Minisztérium alárendeltségébe tartozik. Fő feladata: hadászati szintű katonai hírszerzés végzése, valamint a megszerzett információk értékelése és elemzése, a hadászati szintű katonai tervezés és műveletek információkkal történő támogatása, a hadászati felderítés és hírszerzés tervezése.

A Fegyveres Erők Egyesített Vezérkarának Hírszerző Igazgatósága (Jefatura de Inteligencia del Estado Mayor Conjunto de las Fuerzas Armadas)

J-2 szervezetként funkcionál, irányítja a haderőnemi felderítőerőket.

Katonai Hírszerző Központ (Central de Inteligencia Militar – CIM))

Feladata a katonai hírszerző/felderítőszervezetek tevékenységének és feladatainak koordinálása.

⁹⁰ OJ spanyolul kiejtve: O-Jota.

Szárzsföldi Csapatok Hírszerző Szolgálata (Servicio de Inteligencia del Ejército – SIE)

A J-2 alárendeltségébe tartozik. Szervezetében 11 felderítőszázad, 30 önálló felderítőszakasz, egy támogató-zászlóalj, egy adatgyűjtő központ, három hadosztályszintű hírszerző/felderítő adatgyűjtő központ, két harcfelderítő különítmény és két különleges felderítő műveleti egység van.

Haditengerészeti Hírszerző Szolgálat (Servicio de Inteligencia Naval – SIN)

Az argentin Haditengerészet felderítőszervezete, a J-2 és a haditengerészeti vezérkar alárendeltje. Feladata: haditengerészeti vonatkozású felderítési adatok gyűjtése, feldolgozása és jelentése.

Légierő Hírszerző Szolgálata (Servicio de Inteligencia de la Fuerza Aérea – SIFA)

Az argentin Légierő felderítőszervezete, a J-2 és a légierő vezérkar alárendeltje. Feladata: a légi helyzetet, a légierő tevékenységét befolyásoló felderítési adatok gyűjtése, feldolgozása és jelentése.

4.3.2. Brazília

A Brazíliai Nemzetbiztonsági Rendszert (SISBIN⁹¹) egy 2002-ben elfogadott jogszabály⁹² alapján hozták létre. A rendszerhez 13 szervezet tartozik. Közülük három önálló szervezet, a többi tíz különböző minisztérium szervezetében található. Az önálló szervezetek az elnök közvetlen felügyelete alatt működnek. A fontosabb szervezetek az alábbiak:

- Brazil Hírszerző Ügynökség (ABIN⁹³);
- Szövetségi Rendőrség Hírszerző Koordinációs Hivatala (CID⁹⁴);
- Védelmi Minisztérium Stratégiai Hírszerző Hivatal (DSI⁹⁵);
- Kabinet Biztonsági Intézete (GSI⁹⁶).

A fentiekén túl a haderő három haderőneme is rendelkezik önálló hírszerző és elhárító szervezetekkel: Szárzsföldi Csapatok Hírszerző Központja – CIE, Haditengerészet Hírszerző Központja – CIN, Légierő Hírszerző Központja – CIA.

A szolgálatok ellenőrzését (a végrehajtói és a törvényhozói hatalmi ág részéről) több szervezet végzi. Átláthatóságukat törvény garantálja.

⁹¹ Sistema Brasileiro de Inteligencia.

⁹² A 2002. szeptember 13-án elfogadott 2002/4376. számú törvény.

⁹³ Agencia Brasileira de Inteligencia.

⁹⁴ Coordenacao de Inteligencia do Departamento de Policia Federal.

⁹⁵ Departamento de Inteligencia Estrategica de Ministerio da Defensa.

⁹⁶ Gabinete de Seguranca Institucional.

Brazíliai Hírszerző Ügynökség (ABIN)

Eredeti megnevezés: Agencia Brasileira de Inteligencia

Székhely: Setor Policial Sul, Área 5, Quadra 1, Brasília

Internet: <http://www.abin.gov.br/>

A Brazil Hírszerző Ügynökség az ország nemzetbiztonsági rendszerének központi szervezete. Polgári hírszerző és elhárító szolgálat, az elnök felügyelete alatt működik. 1999-ben hozták létre a Nemzeti Információs Szolgálatból, amely jelentős szerepet játszott a katonai diktatúrát követő demokratizálódási folyamatban. Az ABIN rendeltetése az ország elleni aktuális és potenciális fenyegetések feltárása, azonosítása, az ország szuverenitásának, állami berendezkedésének védelme. Fő feladata az ország biztonságához szükséges információk gyűjtése, elemzése-értékelése és jelentése. Információkat gyűjt a határvédelem, a migráció, a környezetvédelem, a proliferáció, a pénzmosás, a kémkedés, a terrorizmus és a szervezett bűnözés területein. Nyomozhatósági jogkörrel nem rendelkezik. Tevékenységét a Nemzetbiztonsági Tevékenységet Ellenőrző Kongresszusi Közös Bizottság (CCAI⁹⁷) felügyeli. Az ABIN jelen van az összes brazíliai szövetségi államban, valamint Argentínában, Kolumbiában, Venezuelában és az Amerikai Egyesült Államokban is. A Szolgálatot főigazgató vezeti. A szervezet éves költségvetése 250 millió dollár.

Szövetségi Rendőrség Hírszerző Koordinációs Hivatala (CID)

Eredeti megnevezés: Coordenacao de Inteligencia do Departamento de Policia Federal

Internet: <http://www.pf.gov.br/>

A Hírszerző Koordinációs Hivatal a Szövetségi Rendőrség kötelékébe tartozik, nemzetbiztonsági szolgálatnak minősül. Bűnügyi hírszerzést folytat, az igazságügyi miniszter közvetlen felügyelete alatt működik. A szervezetet igazgató vezeti, akinek alárendeltségében négy osztály és két szolgálat tartozik. A Bűnügyi Hírszerző Osztály és a Bűnügyi Hírszerző Kiképzési és Oktatási Osztály alkotja az Integrált Bűnügyi Hírszerző és Stratégiai Elemzőközpontot. Önálló részlegként működik az Elhárító Bűnügyi Osztály és a Terrorellenes Osztály. A CID szolgálatai a Hírszerzési Műveletek Szolgálata és a Stratégiai és Statisztikai Elemzőszolgálat. A CID-nek minden brazíliai szövetségi államban van képvisellete. A Hivatal költségvetése és létszáma nem ismert.

⁹⁷ Comissão Mista de Controle das Atividades de Inteligência.

Védelmi Minisztérium Stratégiai Hírszerző Hivatala (DIE)

Eredeti megnevezés: Departamento de Inteligencia Estrategica de Ministeria de Defensa

Internet: <http://www.defesa.gov.br/>

A Stratégiai Hírszerző Hivatal a védelmi miniszter felügyelete alatt működő hadászati hírszerző szervezet. Tevékenységét a védelempolitikai, stratégiai és nemzetközi együttműködésért felelős államtitkár közvetlenül irányítja. Rendeltetése: Brazília stratégiai és katonai érdekeinek megfelelően információk gyűjtése országokról, régiókról és azok katonai és biztonságpolitikai vonatkozású eseményeiről. A szervezet stratégiai elemzéseket és értékeléseket készít a Védelmi Minisztérium és a haderő vezetése részére. Szoros kapcsolatot tart a vezérkar és a haderőnemi parancsnokságok felderítőszervezeteivel.

Kabinet Biztonsági Intézete (GSI)

Eredeti megnevezés: Gabinete de Seguranca Institucional

Internet: <http://www.gsi.gov.br/>

A Kabinet Biztonsági Intézete az elnöki hivatalban működő, az elnök felügyelete alá tartozó nemzetbiztonsági szolgálat. Törvény által meghatározott feladata a szövetségi hírszerző tevékenység koordinálása. A szervezetet miniszteri rangú vezető vezeti.

Fő feladatai: az államfő munkájának információkkal történő támogatása; az országgal szemben jelentkező potenciális veszélyek azonosítása, elemzése, figyelemmel kísérése; válságok eseményeinek nyomon követése, elemzése; a szövetségi szintű nemzetbiztonsági tevékenység koordinálása, az infokommunikációs rendszerek biztonságának garantálása.

4.3.3. Kanada

A kanadai hírszerző közösséget öt nemzetbiztonsági szolgálat (három polgári és két katonai) alkotja:

- Kommunikációs Biztonsági Szervezet (CSE⁹⁸);
- Kanadai Biztonsági Hírszerző Szolgálat (CSIS⁹⁹);
- Királyi Kanadai Lovasrendőrség (RCMP¹⁰⁰);
- Kanadai Bűnügyi Hírszerző Szolgálat (CISC¹⁰¹);
- Kanadai Fegyveres Erők Hírszerző Szervezete (IB¹⁰²).

A polgári szervezetek kormányzati szintű felügyeletét a Titkos Tanácsosi Iroda (PCO¹⁰³) gyakorolja. A hírszerző közösség ügynökségei a külső és a belső hírszerzési feladatokat egymással szoros együttműködésben végzik.

⁹⁸ Communications Security Establishment.

⁹⁹ Canadian Security Intelligence Service.

¹⁰⁰ Royal Canadian Mounted Police.

¹⁰¹ Criminal Intelligence Service Canada.

¹⁰² Intelligence Branch – Canadian Forces.

¹⁰³ Privy Council Office.

Titkos Tanácsosi Iroda (PCO)

A Titkos Tanácsosi Iroda politikai pártoktól független szervezet, a miniszterelnök tanácsadó testülete. Lényegében a szövetségi kormányzat titkárságaként működik, amely a szükséges munkafolyamatok és egyeztetések előkészítésével, koordinálásával támogatja a miniszterelnököt és kabinetjét a biztonságpolitikai és a hírszerzési ügyekkel kapcsolatos döntések meghozatalában, továbbá segíti és összehangolja a minisztériumok és az ügynökségek munkáját. Gazdasági és szociális témákban konzultációkat folytat a kormányon belüli és azon kívüli szereplőkkel, egyeztetési feladatok végrehajtását. Felügyeli a kanadai hírszerző közösséget, felelős a külföldi partnerszolgálatokkal – elsősorban az amerikai, a brit, az ausztrál és az új-zélandi nemzetbiztonsági szolgálatokkal – fenntartott hírszerző együttműködésért. Központja Ottawában található.

A nemzetvédelmi miniszterhelyettessel együtt felel a Kommunikációs Biztonsági Szervezetért a védelmi miniszternek, valamint felügyeli a hírszerzési elemző-értékelő tevékenységet (különös tekintettel a miniszterelnök, a miniszterek és más kormányzati hivatalnokok számára készülő jelentéseket illetően). A Munkáját a Biztonsági és Hírszerzési Titkárság¹⁰⁴ és a Nemzetközi Értékelő Törzs¹⁰⁵ támogatja.

Kommunikációs Biztonsági Szervezet (CSE)

A Kommunikációs Biztonsági Szervezet nemzeti kriptológiai ügynökség, a Védelmi Minisztérium alárendeltségében tevékenykedik. Elsősorban külföldi forrásokból származó rádióelektronikai felderítési (SIGINT-) információkat (rádióüzenetek, radarok és egyéb elektronikai eszközök által kibocsátott információk) szolgáltat a kormányzat és a Védelmi Minisztérium számára. Ellátja továbbá a kormányzati felhasználók információs és kommunikációs hálózatainak védelmét, valamint végzi az azzal kapcsolatos felkészítést, tanácsadást és útmutatást. Technikai és műveleti támogatást nyújt a Királyi Kanadai Lovasrendőrség, valamint szövetségi bűnüldöző és biztonsági szervezetek számára.

A kanadai kormány által 2001 decemberében beterveztett és a parlament által elfogadott terrorizmusellenes törvény szerint a CSE-nek három fő feladata van:

- a globális információs hálózatból kinyerhető és felhasználható információkból – a kanadai kormány hírszerzési prioritásainak megfelelően – külső hírszerzési információkat biztosít;
- ellátja a kanadai kormányzat számára kiemelt fontosságú elektronikus információk és információs hálózatok védelmének biztosításával kapcsolatos tanácsadást, útmutatást és szolgáltatást;
- technikai és műveleti támogatást ad a szövetségi bűnüldöző és biztonsági szervezetek számára törvényes munkájuk elvégzéséhez.

¹⁰⁴ Security and Intelligence Secretariat.

¹⁰⁵ International Assessment Staff.

A Szervezet törvényi felhatalmazás alapján részt vesz a terrorizmus elleni harcban is. Tevékenysége során nem hallgathat le hazai kommunikációs hálózatokat vagy gyűjthet azokból információkat. Külföldi és kanadai személyek (szervezetek) közötti kommunikáció esetén a kanadai fél információit meg kell semmisítenie. A 2001. szeptember 11-i terrortámadást követően a CSE lehetőséget kapott arra, hogy az illetékes miniszter engedélye alapján külföldre irányuló összeköttetéseket is lehallgasson.

A CSE létszáma körülbelül 1900 fő. A szervezet szoros együttműködést folytat az amerikai, a brit, az ausztrál és az új-zélandi partnerszolgálatokkal. Törvényességi felügyeletét a kormány által 1996-ban létrehozott Főbiztosi Hivatal¹⁰⁶ látja el.

Kanadai Biztonsági Hírszerző Szolgálat (CSIS)

A Kanadai Biztonsági Hírszerző Szolgálat az ország fő polgári hírszerző szervezete. 1984. június 21-én kezdte meg tevékenységét a közbiztonsági miniszter irányítása alatt. Tevékenységét a Szövetségi Bíróság és a kormány Biztonsági Hírszerző Felülvizsgálati Bizottsága¹⁰⁷ felügyeli.

Feladatai: információk gyűjtése, elemzése, értékelése az ország aktuális nemzetbiztonsági kockázatairól, a lehetséges fenyegetésekről (terrorizmus, ellenséges titkosszolgálati tevékenység, proliferáció, információbiztonság); jelentések és tájékoztatók készítése a kormányzat, a minisztériumok és az ügynökségek számára; nyílt és fedett műveletek végrehajtása belföldön és külföldön.

A CSIS nyomozati jogkörrel nem rendelkezik. Ha szükséges, akkor a Királyi Kanadai Lovasrendőrség (tartományi, regionális vagy helyi) szervezetei folytatják le a nyomozati eljárást.

A szervezet tevékenységének fő erőfeszítése a transznacionális kihívásokra, a terrorizmus elleni harcra, valamint az ország biztonságát és állampolgárait fenyegető kihívások felfedésére és elhárítására irányul. A CSIS végzi a bizalmas és fontos beosztásokba jelölt személyek biztonsági ellenőrzését is.

A Szolgálat az ország és állampolgárai fenyegetettségével kapcsolatos információkat jogszabályi megkötés nélkül gyűjtheti. Személyek vagy csoportok megfigyelésére, fedett akciók végrehajtására a CSIS Célpontjövahagyó és Felülvizsgáló Bizottsága¹⁰⁸ ad engedélyt. Az információszerzést hazai bázison is folytatja.

A CSIS – az UKUSA-megállapodás¹⁰⁹ (Five Eyes) alapján – szoros együttműködést folytat az amerikai, a brit, az ausztrál és az új-zélandi partnerszolgálatokkal.

¹⁰⁶ Office of the Communications Security Establishment Commissioner.

¹⁰⁷ Security Intelligence Review Committee.

¹⁰⁸ Target Approval and Review Committee.

¹⁰⁹ Az UKUSA-megállapodást 1941 és 1943 között dolgozták ki a rádióhallgatási információk cseréjéhez. 2010-ben hozták a szerződés szövegét először nyilvánosságra Nagy-Britanniában és az Amerikai Egyesült Államokban.

A Szolgálat központja Ottawában található, regionális kirendeltségei Halifax, Montreal, Toronto, Edmonton és Burnaby városokban működnek. A CSIS terrorfenyegetést előrejelző központja a 2004-ben létesített Integrált Fenyegetést Értékelő Központ (ITAC¹¹⁰), amelynek fő feladata a kanadai nemzetbiztonsági érdekekre, a Kanadában rendezett nemzetközi eseményekre kockázatot jelentő külső és belső veszélytényezők azonosítása és értékelése.

A CSIS létszáma körülbelül 2450 fő.

Királyi Kanadai Lovasrendőrség (RCMP)

A Királyi Kanadai Lovasrendőrség az ország szövetségi, állami és tartományi szintű belügyi bűnüldöző szervezete. Tevékenységét a közbiztonsági miniszter felügyeli. Ontario és Québec tartományok kivételével a hírszerző közösség fő polgári/rendőri szervezete. Létszáma körülbelül 30 ezer fő hivatásos rendőr és polgári alkalmazott, valamint 2400 önkéntes rendőr. Személyi állományának fele közösségi, körzeti rendőri feladatokat is ellát. Nemzetbiztonsági kérdésekben a CSIS-sel, gazdasági bűnügyek, korrupció és a szervezett bűnözés elleni harc terén pedig a CISC-vel működik együtt.

Kanadai Bűnügyi Hírszerző Szolgálat (CISC)

A Kanadai Bűnügyi Hírszerző Szolgálat fő feladata a bűnözés és a korrupció elleni harc. Központja Ottawában van. 400 fős állományának jelentős hányadát az RCMP biztosítja. Regionális irodái minden kanadai tartományban – tartományonként tíz – megtalálhatók.

A Szolgálathoz az alábbi, funkcionális feladatokat ellátó szervezetek tartoznak:

- saját bűnügyi hírszerző képességekkel rendelkező szövetségi és tartományi szintű rendőri erők;
- különleges hatósági jogkörrel rendelkező ügynökségek (például a határőrség);
- ügynökségek, amelyeknek hatósági vagy a hatóságokat támogató kiegészítő feladatai vannak.

A fenti szervezetek, ügynökségek hírszerző erői hírszerzési adatokkal látják el a CISC tartományi hivatalait, ahol az adatokat az Automatizált Bűnügyi Hírszerzési Információs Rendszerben (ACIIS¹¹¹) rögzítik. Az adatbázis működtetéséért a CISC ottawai központja felelős.

¹¹⁰ Integrated Threat Assessment Centre.

¹¹¹ Automated Criminal Intelligence Information System – ACIIS.

A Szolgálat elméleti kidolgozó, kutató- és fejlesztőtevékenységet is folytat, valamint feladatköréhez tartozik a hasonló rendeltetésű hazai és külföldi szervezetekkel történő kapcsolattartás is. A Szolgálat minden évben jelentést készít a kanadai szervezet bűnözés helyzetéről.

Kanadai Fegyveres Erők Hírszerző Szervezete (IB)

A Katonai Hírszerző Szervezet a kanadai fegyveres erők önálló hírszerző szervezeteként 1982 óta tevékenykedik. Azt megelőzően a hírszerzés és az elhárítás egy szervezeti egységet alkotott. Az IB hagyományos információszerző, elemző és tájékoztató feladatot lát el a haderő szervezeti keretei között. Munkatársai bel- és külföldön egyaránt tevékenykednek. Feladatuk: aktuális, értékelt és elemzett információkkal támogatni a haderő különböző szintű parancsnokainak döntéshozatalát, valamint a hazai (például katasztrófaelhárítás) és külföldi (például válságkezelő műveletek) műveleti tervezőmunkát. A kanadai katonai titkosszolgálat aktívan részt vesz hazai, kiemelt fontosságú rendezvények biztosításában is. A szervezet nagy hangsúlyt fektet a katonai HUMINT-képesség folyamatos fejlesztésére.

A Kanadai Haderő Katonai Hírszerző Iskolája¹¹² 2000-ben jött létre, miután a Kanadai Haderő Hírszerző és Elhárító Iskolája¹¹³ kettévált. Az iskola Kingston városban (Ontario állam) található. A város egyben a Kanadai Haderő Hírszerző Kiképző Kiválósági Központjának is helyet ad. A kiképző központban – a haderőnemek aktív állománya mellett – alapszintű és speciális felkészítést tartanak a tartalékos állomány részére is.

A kanadai katonai hírszerzés jelentős mértékben épít a tartalékos állomány képességeire. Ezen a téren több évtizedes tapasztalattal rendelkeznek. A tartalékosok bel- és külföldön egyaránt bevethetők.

4.3.4. Mexikó

Mexikó az ország geostratégiai elhelyezkedéséből adódóan (északról az Amerikai Egyesült Államok, délről Guatemala és Belize határolja) kevés külső fenyegetéssel számol. Elsősorban a belső társadalmi, szociális, demográfiai problémák, a szervezett bűnözés, a bűnözői csoportok tevékenysége, a kábítószer-kereskedelem, az illegális ember- és fegyvercsempészet stb. jelentenek veszélyforrásokat.

A mexikói nemzetbiztonsági szolgálatokat az Elnökség Koordinációs Hivatala fogja össze. Ez a szervezet koordinálja a hírszerzési feladatokat, összegzi a beérkező jelentéseket. A legnagyobb polgári hírszerző szervezet a Nemzeti Biztonsági és Vizsgálati Központ (Centro de Investigación y Seguridad Nacional – CISEN). Feladata: hírszerzés, elhárítás, elemzés-értékelés és a Nemzetbiztonsági Tanács tájékoztatása az országot érintő fenyegetésekről.

¹¹² Canadian Forces School of Military Intelligence.

¹¹³ Canadian Forces School of Intelligence and Security.

A CISEN mellett – feladatrendszerüknek megfelelően – az alábbi ügynökségek folytatnak hírszerző tevékenységet:

- Hírszerző és Nemzetbiztonsági Főigazgatóság (DISEN);
- Nemzetbiztonsági Szövetségi Igazgatóság (Dirección Federal de Seguridad Nacional – DFSN);
- Védelmi Minisztérium Titkársága (Secretaría de la Defensa Nacional – SEDENA);
- Közbiztonsági Minisztérium (Secretaría de Seguridad Pública – SSP);
- Szövetségi Nyomozó Iroda (Agencia Federal de Investigación – AFI);
- Szövetségi Rendőrség Hírszerző Igazgatósága (Division de Inteligencia de la Policia Federal –DIPF);
- Egészségkárosító anyagok elleni Különleges Ügyész Irodája (FEADS);
- Kábítószer-ellenes Nemzeti Intézet (INCD);
- Kábítószer-ellenőrzési Tervezőközpont (CENDRO);
- Kábítószer-kereskedelem Felderítőközpont;
- Nemzeti Bűnüldözési Tervező, Elemző és Információs Központ (Centro Nacional de Planeación, Análisis e Información para el Combate a la Delincuencia – CENAPI);
- Főügyész Szervezett Bűnözés elleni Különleges Vizsgálati Irodája (Subprocuraduría Especializada en Investigación de Delincuencia Organizada – SEIDO).

A katonai felderítés legfelsőbb szervezete a Védelmi Felderítőerős Titkárságának Második Részlege (Sección Segunda de La Secretaría de la Defensa Nacional – SEDENA). Fő feladata a haderőnemek felderítési adatainak gyűjtése, értékelése-elemzése és jelentése, feladatszabás a felderítőerők részére. Alárendeltségébe tartozik a Mexikói Védelmi Minisztérium Szárazföldi Csapatának és Légierőjének Katonai Felderítése (Ejército y Fuerza Aérea Mexicanos) és a Haditengerészeti Minisztérium Felderítése (Inteligencia de la Secretaría de Marina Armada de Mexico).

Nemzeti Biztonsági és Vizsgálati Központ (CISEN)

A Nemzeti Biztonsági és Vizsgálati Központ a belügyminiszter alárendeltségébe tartozik, 1989-ben alapították. A nemzeti hírszerzés vezető szervezete. Fő tevékenységi területei: hírszerzés, elhárítás, elemzés-értékelés, a Nemzetbiztonsági Tanács tájékoztatása az országot érintő fenyegetésekről.

Feladata: Mexikó területét, függetlenségét, alkotmányos rendjét, szabadságát és demokratikus intézményeit, valamint az ország gazdasági, társadalmi és politikai fejlődését veszélyeztető kockázatok feltárása, azonosítása, megelőzése és elhárítása.

A szervezet a fenti feladatok ellátása érdekében hatékony hírszerzési rendszert működtet és jól felkészített személyi állományt alkalmaz. Fő erőfeszítését napjainkban az ország közvetlen környezetére, a terrorizmus elleni harcra és a kiberfenyegetések elhárítására összpontosítja. Széles körű együttműködést folytat külföldi partnerszolgálatokkal. Folyamatosan törekszik a szervezet átláthatóságának biztosítására, a törvények és rendeletek betartására.

A nemzetbiztonsági szervezetek általános feladatai a 2005-ben elfogadott Nemzetbiztonsági Törvény szerint:

- az ország védelme a biztonsági kockázatoktól és fenyegetésektől;
- az ország szuverenitásának, függetlenségének, területi épségének és a Föderáció egységének a biztosítása;
- az alkotmányos rend és a demokratikus intézményrendszer védelme;
- az ország védelme más államok vagy nem állami szereplők fenyegetéseitől;
- az ország demokratikus társadalmi berendezkedésének, gazdasági és politikai érdekeinek védelme.

A CISEN és más nemzetbiztonsági szervezetek feladatait a Nemzetbiztonsági Koncepció határozza meg és foglalja keretbe.

Katonai hírszerző szervezetek

A Védelmi Minisztérium Titkárságának Második Részlege (Seccion Segunda de La Secretaria de la Defensa Nacional – SEDENA) a katonai felderítés legfelsőbb szervezete, irányítja a katonai hírszerzést. A haderőnemek felderítési adatait és információit a J-2 (a második részleg) összesíti, rendszerezi és dolgozza fel. Fő erőfeszítését a potenciális ellenség állományára, szervezetére, elhelyezésére, képességeire, alkalmazásuk valószínű elgondolására stb. összpontosítja.

A CISEN és a katonai hírszerzés egyaránt folytat elhárítási tevékenységet is, valamint tevékenységével hozzájárul a nemzetközi kábítószer-kereskedelem és a terrorizmus elleni harchoz is.

Haditengerészeti Minisztérium (Secretaria de Marina Armada de Mexico)

A haditengerészet nemcsak a tengeri határok, a halászat és az olajkitermelés védelmét biztosítja, de részt vesz a kábítószer-csempészet elleni harcban is. Ez a feladat, főként az 1980-as évektől kezdődően, egyre nagyobb terheket ró a haditengerészetre. Ebben a feladatban a haditengerészet és a parti őrség több mint száz hajóegysége, valamint 80 merev- és 70 forgószárnyas repülőgépe vesz részt.

A haditengerészeti légierő repülőgépei és helikopterei részt vállalnak kutató-mentő és felderítési feladatokban, valamint korlátozottan a felszíni/felszín alatti ellenséges célok megsemmisítésében is.

4.4. Ausztrália és a Csendes-óceán térsége

4.4.1. Ausztrália

Ausztrália a brit Nemzetközösség tagjaként önálló nemzetbiztonsági rendszert működtet az Ausztrál Hírszerző Közösség (AIC¹¹⁴) részeként. A rendszer központi szereplője a kormány Nemzetbiztonsági Bizottsága (NSC¹¹⁵). Elnöke a miniszterelnök, tagjai a kijelölt miniszterek és a főügyész, aki a korona fő jogi képviselője az országban. Az NSC kormányzati döntéshozó testület nemzetbiztonsági és védelmi kérdésekben, így a nemzetbiztonsági szolgálatok legfelsőbb irányító testülete is. A bizottság tevékenységét (kormányközi koordináló szerepet is betöltve) a Nemzetbiztonsági Bizottság Titkársága támogatja.

A nemzetbiztonsági rendszert, így a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységét is, a 2001-ben elfogadott, majd többször módosított 2001/152. számú, a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény¹¹⁶ szabályozza.

Az országban hat nemzetbiztonsági szolgálat működik. Felügyeletüket a kormány kijelölt tagjai látják el. A szolgálatok az alábbiak:

- Ausztrál Titkos Hírszerző Szolgálat (ASIS¹¹⁷);
- Ausztrál Biztonsági Hírszerző Szervezet (ASIO¹¹⁸);
- Védelmi Hírszerző Szervezet (DIO¹¹⁹);
- Ausztrál Térinformatikai Hírszerző Szervezet (AGO¹²⁰);
- Ausztrál Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság (ASD¹²¹);
- Nemzeti Értékelő Hivatal (ONA¹²²).

A fenti szervezeteken kívül az országban titkos információszerezést folytatnak, de nem tekinthetők nemzetbiztonsági szolgálatoknak: az Ausztrál Haderő Hírszerző Hadteste (AUSTINT), az Ausztrál Szövetségi Rendőrség (AFP), az Ausztrál Bűnügyi Hírszerző Bizottság (ACIC), az Ausztrál Vámügyi és Határvédelmi Szolgálat (ACBPS), az Ausztrál Védő és Proliferációellenes Hivatal (ANSO), a Szállítási Biztonsági Hivatal (OTS), a Védelmi Biztonsági Hatóság (DSA), az Ausztrál Tranzakciójelentő és -Elemző Központ (AUSTRAC).

A szolgálatok ellenőrzése többszintű. A törvényhozói hatalmi ág részéről a parlament Hírszerző és Biztonsági Közös Bizottsága végzi az ellenőrzést. A kormányzattól független ellenőrző fórumok közé tartozik a Nemzeti Ellenőrzési Hivatal, az Emberi Jogok Bizottsága, valamint a nemzetközösségi ombudsman, továbbá a hírszerző és biztonsági főszemlélő.

Ausztrál Titkos Hírszerző Szolgálat (ASIS)

¹¹⁴ Australian Intelligence Community.

¹¹⁵ National Security Committee.

¹¹⁶ <https://www.legislation.gov.au/Details/C2016C00596>; letöltés: 2016.09.01.

¹¹⁷ Australian Secret Intelligence Service.

¹¹⁸ Australian Security Intelligence Organisation.

¹¹⁹ Defence Intelligence Organisation.

¹²⁰ Australian Geospatial-Intelligence Organisation.

¹²¹ Australian Signals Directorate.

¹²² Office of National Assessments.

Eredeti megnevezés: Australian Secret Intelligence Service
Székhely: Locked Bag 41, Kingston ACT 2604, Canberra
Internet: <https://www.asis.gov.au/>

Az Ausztrál Titkos Hírszerző Szolgálat 1952 óta az ország nemzeti hírszerző szolgálata. Rendeltetése: külföldre vonatkozó információk megszerzése, amelynek célja az ország érdekeinek védelme és politikai céljai érvényesítésének támogatása. Elsősorban hírszerzési feladatokat lát el, de elhárítási feladatrendszerrel is rendelkezik. Együttműködik más ausztrál és külföldi nemzetbiztonsági szervezetekkel. Ausztrália területén kizárólag külön kormányzati felhatalmazás alapján és területeken tevékenykedhet. A kormányzat irányítása alatt áll, a külügyminiszter közvetlen felügyelete alatt végzi munkáját. A szervezet élén főigazgató áll.

Az ASIS létszáma nem ismert. Éves költségvetése eléri a 450–500 millió ausztrál dollárt.

Ausztrál Biztonsági Hírszerző Szervezet (ASIO)

Eredeti megnevezés: Australian Security Intelligence Organization
Székhely: 70, Constitution Ace, Parkes ACT, 2600, Canberra
Internet: <https://www.asio.gov.au/>

Az Ausztrál Biztonsági Hírszerző Szervezet 1949 óta az ország egyik meghatározó nemzetbiztonsági (elhárító) szolgálata. Felelős: az ország és állampolgárai nemzetbiztonsági védelméért; a kémelhárításért; a szabotázsakciók, a külföldi befolyásolás, a politikailag motivált erőszak és a terrorizmus elleni fellépésért; az ország védelmi rendszere elleni támadások megakadályozásáért. A Szervezet szorosan együttműködik a szövetségi, a tartományi és az önkormányzati rendőrségekkel. Az ASIO kormányzati irányítás alatt működik, tevékenységét a legfőbb ügyész – aki a kormányban a királynőt képviselő miniszter – felügyeli. A Szervezetet főigazgató vezeti. Munkáját három helyettes (stratégiai, műveleti, terrorizmus elleni) segíti.

A Szervezet létszáma 1800–1900 fő. Éves költségvetése meghaladja az 500 millió ausztrál dollárt.

Védelmi Hírszerző Szervezet (DIO)

Eredeti megnevezés: Defence Intelligence Organisation
Székhely: Russel Office, Russell drive, ACT 2610, Canberra
Internet: <http://www.defence.gov.au/dio/index.shtml>

A Védelmi Hírszerző Szervezet 1990 óta tagja az ausztrál hírszerző közösségnek. Katonai hírszerző ügynökség. Rendeltetése: a kormányzat és a katonai vezetés döntéseinek információkkal történő támogatása és az ausztrál haderő

műveleteinek tervezéséhez szükséges információk biztosítása. Felelősségi körébe az alábbi kérdések tartoznak: globális biztonság; tömegpusztító fegyverek és terjedésük, valamint alkatrészeik kereskedelme; külföldi államok katonai képességei; hadigazdasági potenciálok elemzése; a nemzetközi terrorizmus kérdésköre.

A Szolgálat a védelmi miniszter felügyelete alatt végzi munkáját. Integrált (több felderítési nem információin alapuló) információszerzést és elemzés-értékelést folytat.

A Szolgálatot vezérőrnagyi rendfokozatú igazgató vezeti. A DIO költségvetése a Védelmi Minisztérium előirányzatában szerepel.

Ausztrál Térinformatikai Hírszerző Szervezet (AGO)

Eredeti megnevezés: Australian Geospatial-Intelligence Organisation

Székhely: Russel Office, Russell drive, ACT 2610, Canberra

Internet: <http://defence.gov.au/AGO/>

Az 1982-ben létrehozott Védelmi Kép- és Térinformatikai Felderítő Szervezetet (DIGO) 2013-ban nevezték át Ausztrál Térinformatikai Hírszerző Szervezetté. Az AGO végzi a képi (IMINT) és a térinformatikai (GEOINT) hírszerzést Ausztráliában, amelynek során nemcsak adatszerzést, hanem elemző-értékelő munkát és tájékoztató tevékenységet is végez.

A Szolgálat rendeltetése az állami és a katonai vezetés térinformatikai információkkal történő támogatása. Tevékenységét a 2010-ben elfogadott Védelmi Térinformatikai Stratégia alapján végzi.

A Szolgálat a védelmi miniszter felügyelete alá tartozik. A fővároson kívül, központokat működtet Bendigoban és Victoriában is. Az AGO-t civil személy vezeti. A szervezet létszáma és költségvetése nem nyilvános.

Ausztrál Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság (ASD)

Eredeti megnevezés: Australian Signals Directorate

Székhely: Russell drive, ACT 2610, Canberra

Internet: <http://www.asd.gov.au/>

Az Ausztrál Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság a Védelmi Minisztériumon belül 1947-ben létrehozott rádióelektronikai felderítő szervezet jogutódja, amelyet azóta több alkalommal átszerveztek és átneveztek. Jelenlegi nevét 2013-ban kapta. A Szolgálat a Védelmi Minisztérium közvetlen irányításával végzi tevékenységét, a minisztérium szervezetébe tartozik. Rendeltetése: rádióelektronikai felderítés (SIGINT) végzése; külföldi rádióadások felfedése és lehallgatása; információk biztosítása a nemzetbiztonsági szolgálatok és a kormányzat számára. A Szolgálat az ország számos részén működtet felderítőközpontokat. Tevékenységét az amerikai partnerszolgálatokkal együttműködésben végzi, így részese a globális lehallgatási rendszernek. Szorosan együttműködik az ausztrál

haderő rádióelektronikai harc elleni szervezeteivel is. Az ASD az ország kibervédelmének fontos szereplője. Létszáma és költségvetése nem nyilvános.

Nemzeti Értékelő Hivatal (ONA)

Eredeti megnevezés: Office of National Assessments
Székhely: Locked Bag 6310, Kingstone ACT 2604, Canberra
Internet: <https://www.ona.gov.au>

A Nemzeti Értékelő Hivatalt 1977-ben önálló szervezetként a miniszterelnök közvetlen alárendeltségében hozták létre. A miniszterelnök (és a kormány) számára végez integrált elemző-értékelő tevékenységet. A biztonság összes dimenziójában készít elemzéseket. Korlátozott adatszerző képességekkel rendelkezik, a többi nemzetbiztonsági szolgálat által megszerzett információkat használja fel munkájához. Saját OSINT-központot is működtet. Ausztrálián kívül az Amerikai Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában működtet összekötő hivatalokat.

A Szolgálat létszáma 215 fő, éves költségvetése 55 millió ausztrál dollár. Az ONA-t főigazgató vezeti. Tevékenységét két helyettes segíti, akik öt-öt szakterület irányításáért felelnek.

4.4.2. Új-Zéland

Új-Zélandon a nemzetbiztonsági rendszert az ország 1947-es függetlensége elérését követően alakították ki. Azóta több alkalommal módosították. Az országban jelenleg négy nemzetbiztonsági szolgálat működik. Mellettük számos olyan szervezet létezik, amely jogosult titkos információszerzés folytatására. Az új-zélandi hírszerző közösséget¹²³ három polgári nemzetbiztonsági szolgálat alkotja.

A szolgálatok irányítását és felügyeletét (az illetékes minisztereken keresztül) a kormány, ellenőrzésüket a parlament, továbbá a hírszerző és biztonsági főszemlézők látják el. A parlamenti ellenőrzés testülete a Hírszerző és Biztonsági Bizottság. Tagjai: a miniszterelnök, az ellenzék vezetője, valamint három parlamenti képviselő (közülük egy ellenzéki). A főszemlézők nyugállományú bírók, akik felügyelik a szolgálatok tevékenységét. Évente egy alkalommal jelentést készítenek a miniszterelnöknek és a parlament ellenzéki vezetőjének a szolgálatok működéséről.

Új-Zéland nemzetbiztonsági szolgálatai:

- Új-zélandi Biztonsági Hírszerző Szolgálat (NZSIS¹²⁴);
- Kormányzati Kommunikációs Biztonsági Iroda (GCSB¹²⁵);
- Nemzeti Értékelési Iroda (NAB¹²⁶);

¹²³ <http://www.nzic.govt.nz/>

¹²⁴ New Zealand Security Intelligence Service.

¹²⁵ Government Communications Security Bureau.

– Védelmi Hírszerző és Biztonsági Igazgatóság (DDIS¹²⁷).

A rendőrség szervezetében működő, titkos információszerzést folytató szervezetek: Szervezett Bűnözés elleni Hírszerző Egység (OCIU), Pénzügyi Hírszerző Egység (FIU), Stratégiai Hírszerző Egység (SIU), Nemzeti Drogellenes Hírszerző Iroda (NDIB), Nemzeti Bűnügyi Hírszerző Iroda (NBCI), Veszélyértékelő Egység (TAU), Különleges Vizsgáló és Hírszerző Csoport (SIG).

Új-zélandi Biztonsági Hírszerző Szolgálat (NZSIS)

Eredeti megnevezés: Te Pa Whakamarumaru
Székhely: Defence House, 2-12 Aitken Street, Wellington
Internet: <http://www.nzsis.govt.nz/>

Az Új-zélandi Biztonsági Hírszerző Szolgálat 1956 óta az ország fő polgári hírszerző és elhárító nemzetbiztonsági szolgálata. Azt követően hozták létre, hogy jelentősen megnőtt az ellenérdekelt szovjet titkosszolgálatok aktivitása az országban. A Szolgálatot a nemzetbiztonságért felelős miniszter vezeti, működését egy 1969-ben elfogadott törvény szabályozza.

Rendeltetése: információk biztosítása a kormányzat részére a nemzet biztonságát és érdekeit veszélyeztető tényezőkről; javaslattétel a rendvédelmi szervezetek által fogantató belső biztonsági intézkedésekre vonatkozóan; személyi biztonsági tanúsítványok kiadása. Fő feladatai: a biztonságot befolyásoló veszélytényezők vizsgálata; külföldre vonatkozó információk gyűjtése, elemzése-értékelése, jelentése; javaslatok, ajánlások kidolgozása a kormányzat részére a biztonság témakörében.

A Szolgálat a fővároson kívül, Aucklandben és Christchurchben tart fenn központokat. A szervezetet igazgató vezeti, létszáma 200 fő. Éves költségvetése 45–50 millió új-zélandi dollár.

¹²⁶ National Assessments Bureau.

¹²⁷ Directorate of Defence Intelligence and Security.

Kormányzati Kommunikációs Biztonsági Iroda (GCSB)

Eredeti megnevezés: Te Tira Tiaki

Székhely: Pipitea House, 1-15 Pipitea Street, Wellington

Internet: <http://www.gcsb.govt.nz/>

A Kormányzati Kommunikációs Biztonsági Iroda 1977-től Új-Zéland polgári nemzetbiztonsági szolgálata. Rádióelektronikai felderítéssel, a kormányzat infokommunikációs eszközeinek védelmével és kiberbiztonsággal foglalkozik. Információszerzése során rádióelektronikai felderítési adatokat biztosít a többi nemzetbiztonsági szolgálat számára.

A kibervédelem területén elemző-értékelő tevékenységet is folytat. 2011-től a Szolgálat részét képezi a Nemzeti Kiberbiztonsági Központ (NCSC) is. A Szolgálat tagja az Amerikai Egyesült Államok által vezetett globális lehallgatási rendszernek.

A Szolgálatot a nemzetbiztonsági ügyekért felelős miniszter, továbbá a főállamügyész felügyeli. Működését a szolgálatról szóló 2003-as törvény szabályozza.

A fővároson kívül két SIGINT-központot működtet Tangimoanában és Palmerstonban, míg két műholdas felderítőközpontot Waihopaiban és Blenheimben. A GCSB vezetését igazgató látja el. A Szolgálat létszáma 350 fő, éves költségvetése 95–100 millió új-zélandi dollár.

Nemzeti Értékelési Iroda (NAB)

Eredeti megnevezés: Te Ranga Tatari Take

Székhely: Parliament Buildings, Wellington

Internet: <http://www.dpmc.govt.nz/nab/>

A Nemzeti Értékelési Iroda elődszervezetét 1949-ben hozták létre, amelyet az elmúlt évtizedekben öt alkalommal (legutóbb 2010-ben) alakítottak át. A Szolgálat (1975-től) az ország fő polgári nemzetbiztonsági szolgálata. Információk elemzésével és értékelésével foglalkozik, elsősorban a miniszterelnök és a kormány tagjai részére készíti jelentéseit. Adatszerző képességekkel nem rendelkezik. Információit a többi nemzetbiztonsági szolgálattól és Új-Zéland külképviseleteitől kapja, vagy nyílt forrásokból szerzi be.

NATIONAL
ASSESSMENTS
BUREAU
TE RANGA TĀTARI TAKE

A NAB a Miniszterelnöki Hivatalon belül működik, felügyeletét a miniszterelnök látja el. A Szolgálatot igazgató vezeti, aki a szolgálatok közötti szakmai koordinációt ellátó Nemzeti Hírszerzési Koordinációs Bizottságot is vezeti. A Szolgálat létszáma 30 fő, éves költségvetése 3–4 millió új-zélandi dollár (585–780 millió forint).

Védelmi Hírszerző és Biztonsági Igazgatóság (DDIS)

Eredeti megnevezés: Directorate of Defence Intelligence and Security

Székhely: Defence House, Stout Street, Wellington

Internet: <http://www.dpmc.govt.nz/dpmc/publications/securingoursafety/ddis>

A Védelmi Hírszerző és Biztonsági Igazgatóságot 1967-ben hozták létre, az új-zélandi haderő szervezeti komponense. Katonai nemzetbiztonsági szolgálat, hírszerzést és elhárítást egyaránt folytat. Fő feladata: külföldi országok katonai képességeivel, szándékaival kapcsolatos információk szerzése, az adatok és információk értékelése-elemzése, jelentése. Hatáskörébe tartozik biztonsági tanúsítványok kiadása és egyes (érzékeny) katonai objektumok nemzetbiztonsági védelmének felügyelete is. A szervezet információkat biztosít a haderő műveleti tervező tevékenységéhez, továbbá koordinálja a hadiipar biztonsági programját is.

A DDIS tevékenységét az új-zélandi haderő parancsnoka irányítja, felügyeletét a védelmi miniszter látja el. A Szolgálatot igazgató vezeti. A Szolgálat létszáma 32 fő, éves költségvetése közel kétmillió új-zélandi dollár (390 millió forint).

5. NEMZETKÖZI SZERVEZETEK

(DR. HABIL. KIS-BENEDEK JÓZSEF – DR. KENEDLI TAMÁS)

Jelen fejezet a külföldi nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló jegyzetben sajátos helyet foglal el, mert célja nem egy ország, hanem nemzetközi szervezetek bemutatása, ahol az együttműködés – formáját tekintve – egyszerre multilaterális és bilaterális. Ez azt jelenti, hogy a tagállamok egyrészt kétoldalú együttműködést folytatnak a szervezetekkel, információt adnak és kapnak, ugyanakkor a NATO és az EU – főként „hozott anyagokból” – értékeléseket készít, amelyeket megküld a tagállamok illetékes szolgálatainak. Mindkét szervezet korlátozott információszerző és elemzőképességgel rendelkezik, ezért e téren a tagállamokra van utalva.

5.1. NATO

A NATO hírszerzési rendszere

Általános elvek

A NATO békében nem rendelkezik saját felderítő-, hírszerző erővel.¹ Hadművelési területen ugyanakkor egységes, összehangolt hírszerző, illetve felderítőrendszert működtet. A Szövetség hírszerző és felderítőképesége a tagállamok önkéntes hozzájárulásán, információmegosztásán alapul. Ezek az egyes országok által megosztott hírszerzői információk biztosítják a NATO-ban a politikai döntéshozatal és a katonai tervezés alapját.

Alapelv a NATO-ban, hogy a hírszerzési adatokat csak a Szövetség tagállamaival osztják meg. Nem vonatkozik ez arra az esetre, ha közös műveletekben vesznek részt nem NATO-tagállamokkal. Ilyenkor velük csak a művelettel kapcsolatos adatokat osztják meg. A NATO-n belül sem osztanak meg minden adatot, mivel a nemzeti érdekek nem hagyhatók figyelmen kívül. Az is természetes, hogy például az Amerikai Egyesült Államok összehasonlíthatatlanul nagyobb képességekkel, és ebből adódóan több információval rendelkezik, mint a többi tagállam.

A NATO mai hírszerző rendszere a Szövetség kezdeti időszakára nyúlik vissza. Ekkor még az volt a felfogás, hogy az erők nemzeti irányítás alatt maradnak, így a hírszerzés is nemzeti szintű lesz. Ebből adódóan a stratégiai hírszerzés megegyezik a nemzeti hírszerzéssel. A Szövetség 1949-es megalakulását követően minden nemzet egymástól függetlenül gyűjtött adatokat a Varsói Szerződés országairól, elsősorban azok fegyveres erőiről. Ezt a hibát az 1980-as években kezdték el kijavítani, amikor rájöttek, hogy a meglévőnél sokkal több és részletesebb adatokra van szükség.

¹ Bizonyos értelemben a többnemzeti NATO Korai Előrejelző és Riasztó Erők (NATO Airborne Early Warning and Control Force – NAEW&CF), valamint az amerikaiak által vezetett többnemzeti Szövetséges Katonai Hírszerző (HUMINT) Zászlóalj (Allied Military Intelligence Battalion – AMIB) tekinthető ilyen, békében is felderítési és hírszerzési adatokat biztosító erőnek.

A hidegháború időszakában a NATO elsősorban a Szovjetunió és a Varsói Szerződés tagállamainak katonai, védelmi és hadigazdasági képességeit elemezte, különös tekintettel a vezetésre, a hadiiparra, a fegyveres erők állományára, szervezeti felépítésére, fegyverzetére, harcászultságára, mozgósítási lehetőségeire és képességeire, kiképzésére, logisztikai biztosítására stb. A hírszerzés jól működött, mert a szemben álló felek számára a potenciális ellenség földrajzi és szervezeti szempontból is jól azonosítható és kiszámítható volt.

1990 után a hírszerzés fő erőfőjtése a válságövezetekre, a gazdaságra és a terrorizmusra összpontosult. Napjainkban a hírszerzés újabb kihívásokkal találja magát szemben. Globális hálózatban működő lehetséges terroristák ezrei, tömegpusztító eszközök, robbanóanyagok csempészete (többnyire bombák előállítására céljából), szervezett bűnözés és pénzmosás, kibertevékenység, hogy csak néhányat említsünk a kihívások közül. Széles körű, főként orosz és kínai kémtevékenység (beleértve a kiberkémkedést is), amely ellen a biztonsági szolgálatok és a rendőrség fellépését nem minden esetben veszik jó néven a kormányok, mivel a kémelhárítás nem zavarhatja meg a „jó diplomáciai kapcsolatokat és a perspektivikus üzleti tevékenységet”.

A NATO legmagasabb szintű döntései – a tagállamok bevonásával – Brüsszelben, az Észak-atlanti Tanácsban (NAC²) születnek. A NAC a NATO legmagasabb szintű politikai döntéshozó testülete, amely magában foglalja az államfőket és a védelmi minisztereket is. A NAC több szinten ülésezhet. Az államfői szintű ülés összehívását nevezik NATO-csúcstalálkozónak, amelyet általában két évente tartanak. A külügyminiszterek és a védelmi miniszterek találkozási gyakoribbak, általában évente két-két alkalommal kerül rájuk sor. Fontos megemlíteni még a tagállamok állandó képviselői, a NATO-nagykövetek (PERMREP³) hetente egy alkalommal összehívott üléseit. Ez a fórum igény esetén (például válsághelyzetben) akár naponta többször is összehívható.

A legmagasabb szintű katonai, katonapolitikai döntéseket a Katonai Bizottság (MC⁴) hozza. Az MC a tagállamok vezérkari főnökeiből (CHOD⁵) áll. A vezérkari főnökök szintjén az MC évente három alkalommal ülésezik. Az MC-nek is van állandó testülete, amely a nemzeti NATO-képviselők katonai képviselőiből (MILREP⁶) áll. A képviseleti szinten ülésező MC-t MC/PS-nek⁷ „hívják”. Az MC/PS általában heti rendszerességgel ülésezik, de akár naponta többször is összehívható. Az MC a NAC politikai irányítása alatt dolgozik, végrehajtja a Védelmi Tervező Csoport és az Atomtervező Csoport döntéseit is. A Nemzetközi Katonai Törzs (IMS⁸) a Katonai Bizottság állandó katonai törzse. Az IMS állományát a NATO-tagországok tartósan vezényelt tisztjei, tiszthelyettesei

² North Atlantic Council.

³ Permanent Representative.

⁴ Military Committee.

⁵ Chief of Defence.

⁶ Military Representatives.

⁷ Permanent Staff.

⁸ International Military Staff.

alkotják. Az IMS egyik igazgatósága a Hírszerző Igazgatóság (Intelligence Division), amely a legmagasabb szinten felelős a hírszerzés megszervezéséért.

Ha a NATO stratégiájáról beszélünk, úgy meg kell különböztetnünk egyrészt a politikát és a stratégiát, másrészt a katonai stratégiát és a katonai műveleteket. Napjainkban a NATO stratégiai szintje megoszlik a norfolki Transzformációs Parancsnokság (ACT⁹) – amely egy átalakítási és tanácsadói intézmény – és az európai intézmények (Észak-atlanti Tanács és törzsei, valamint a Műveleti Parancsnokság (SHAPE¹⁰) között. (Megjegyzendő, hogy az ACO¹¹ maga a parancsnokság megnevezése, míg a SHAPE a „rég” parancsnokság megnevezése, amelyet az objektum megnevezésére még ma is használnak.)

A NATO korlátozott mértékben rendelkezik adatszerző képességgel, ezért a tagállamok információira van utalva. Egyedüli adatszerző képesség a Repülőgépfedélzeti Riasztó és Irányító Rendszere (AWACS¹²), amely jelenleg 17 db E-3C típusú repülőgépből, a brit légierő 6 db E-3D típusú és a francia légierő 4 db E-3F típusú repülőgépből áll. A flotta harcászati szintű, valós idejű adatokat biztosít. Részét képezi egy légi telepítésű légvédelmi központ is. Az AWACS 250–400 km-es sugarú körön belül képes a célok felderítésére 200 ezer négyzetkilométeres területen, a repülési magasságtól függően. A képeket földi állomásokra továbbítják, amelyek alapján tűztámogatás megszervezéséhez is képesek adatokat biztosítani. A rendszert az utóbbi években pilóta nélküli felderítő-repülőgépekkel (Global Hawk/Eurohawk), műholdakkal (német SAR-Lupe, francia Helios 2A/B), valamint Boeing repülőgépekre szerelt radarokkal is kiegészítették. A radarok álló és mozgó célok felderítésére egyaránt képesek, és jelentős szerepük van a világ válságkörzetei eseményeinek nyomon követésében. Tevékenységüket a JISR¹³ koordinálja.

A NATO oldaláról vizsgálva – hadászati, műveleti szempontból – a nemzeti hírszerző szervezetek tevékenysége hézagpótlónak minősül. Harcászati szinten a műveleti területeken ugyanakkor a szolgálatok főszereplőnek számítanak. A Szövetség (tagállamain keresztül) az elmúlt időszakban érdeklődését és adatszerző képességét kiterjesztette a Közel-Keletre, a Nyugat-Balkánra, Közép-Ázsiára, az Oroszországi Föderációra, Afganisztánra, Afrikára. Részt vesz a terrorizmus és a proliferáció elleni küzdelemben, a felkelések elleni műveletekben, a kibertvékenység elleni harcban és a kémelhárításban is.

A NATO-hírszerzés komponensei az integrált szervezeti struktúrák szerves részét képezik. A politikai és a katonai döntéshozatalt támogatják, de el kell látniuk információval az alacsonyabb szintű parancsnokságokat és törzseket, valamint a tagállamok hírszerző szervezeteit is.

A NATO 2010-ben elfogadott stratégiájának előkészítésével párhuzamosan az Amerikai Egyesült Államok Hírszerző Közössége – tanulva a tapasztalatokból –

⁹ Allied Command Transformation.

¹⁰ Supreme Headquarters Allied Powers Europe.

¹¹ Allied Command Operation.

¹² Airborne Warning and Control System.

¹³ Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance.

stratégiát dolgozott ki az információk megosztására. Külön stratégiát készítettek a hírszerzésre vonatkozóan, amelyet 2009-ben adtak ki. Ennek hangsúlyozása azért fontos, mivel a NATO-ra nagy hatással vannak az amerikai Hírszerző Közösség által alkalmazott módszerek és eljárások, ugyanakkor a NATO hírszerzési rendszere is meghatározó az Amerikai Egyesült Államok számára.

A NATO hírszerzési struktúrája

2010-ben jelentős változtatások történtek a NATO hírszerzési rendszerében. Ezek lényege, hogy a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat a korábbi időszakhoz viszonyítva nagyobb mértékben vonták be az információszerzési feladatok teljesítésébe.

A NAC, illetve az MC alatt a korábbi struktúrák átalakításával létrehoztak egy Polgári Hírszerző Bizottságot (CIC¹⁴) és egy Katonai Hírszerző Bizottságot (MIC¹⁵). Ezzel sikerült megvalósítani a szolgálatok együttműködését, ezáltal korszerűsödött az adat-, illetve információszerzés. Emellett a NATO hírszerzési területen kapcsolatot épített ki az EU-val, az Interpollal, az Europollal, valamint a fontosabb amerikai parancsnokságokkal (SOCOM, FORCECOM, CENTCOM, SOUTHCOM és AFRICOM). A NATO és az EU együttműködését a Berlin Plusz megállapodás¹⁶ részletesen tartalmazza. A kooperáció elsősorban a műveleti területen folytatott válságkezelésre vonatkozik.

NATO Nemzetközi Katonai Törzs Hírszerző Igazgatósága

A Hírszerző Igazgatóság felelős a *stratégiai hírszerzés valamennyi formájáért*, a hírszerzés irányításáért („policy” meghatározása). Vezetője amerikai tábornok. Az Igazgatóság a hírszerzéssel kapcsolatban elveket dolgoz ki, adatbázisokat kezel, elektronikus és adminisztratív nyilvántartásokat vezet, összesíti és feldolgozza a tagországoktól kapott információkat, azokat megosztja a tagállamokkal. Fontos feladata a stratégiai előrejelzés és a válságkezelés. Ellátja katonai hírszerzési információkkal és adatokkal a Nemzetközi Törzset és az Észak-atlanti Tanácsot, a Nemzetközi Katonai Törzset és a Katonai Bizottságot, valamint hírszerzői tevékenységgel támogatja a szövetséges műveleteket. Rendszeres üléseket szervez a tagállamok hírszerző szolgálatainak vezetői részére. A NATO hírszerző és felderítőtevékenységével kapcsolatos szövetségi szintű döntéshozatalban fontos szerepet játszik a NATO Hírszerző Testülete (NATO Intelligence Board – NIB). Évente kétszer ülésezik. Tagjai a tagállamok hírszerző, illetve felderítőfőnökei, a műveleti parancsnokságok felderítésének vezetői, valamint a Hírszerző Igazgatóság vezetője. A Hírszerző Igazgatóság adminisztratív támogatást nyújt a MIC-nek, esetenként a Békepartnerségi Programban részt vevő országoknak is. Koordinálja a tagállamok információszerzését, részükre követelményeket határoz meg, de nincs joga beleszólni a tagállamok hírszerzési ügyeibe. Biztonságpolitikai előrejelzésekkel és prognózisokkal látja el a Katonai Bizottságot és az ACO-t.

¹⁴ Civilian Intelligence Committee.

¹⁵ Military Intelligence Committee.

¹⁶ „Berlin Plus” arrangements 2002.

A Hírszerző Igazgatóság által készített értékeléseket megküldik a Nemzetközi Katonai Törzs főosztályainak és a Katonai Bizottságnak, támogatja a Helyzetértékelő Központ (SITCEN¹⁷), a Védelmi Tervező Bizottság és a Transzformációs Parancsnokság munkáját.

A Hírszerző Igazgatóság koordinálja a NATO hírszerzési alapidokumentumainak (éves hírszerzői értékelés, adattárak, összefoglaló kiadványok stb.) kidolgozását, amelyek tartalmát (fejezetenként) az egyes tagállamok dolgozzák ki, majd közös konferencián állítják össze és fogadják el. Ezek közül (jelentőségénél fogva) kiemelkedik a NATO éves hadászati hírszerzői értékelése (NATO Strategic Intelligence Estimates), amely a Szövetség előtt álló legfontosabb veszélyeket, kockázatokat és kihívásokat összegzi. Ezt a dokumentumot a nemzeti hírszerző szolgálatok és a haderők vezetése saját kormányaik előtt lobbycélokra (érdekérvényesítésre) is felhasználja.

A Hírszerző Igazgatóság három fő szervezeti egységből áll:

- értékelő részleg;
- napi hírszerzési és korai riasztási részleg;
- dokumentációs és hírszerzést szervező részleg.

Az aszimmetrikus kihívások lényegesen megváltoztatták a hadászati, a hadműveleti és a harcászati szintű hírszerzés feladatait és kapcsolatát. Az utóbbi időben – elsősorban a műveleti területeken – a három fő terület feladatrendszere összemosisodik, a korábbiakhoz képest nehezebben különíthető el. Békeműveletek során például a hadászati hírszerzés erői is hajthatnak végre harcászati szintű felderítési feladatokat, miközben a harcászati felderítés erői is – tevékenységük során – hozzájuthatnak hadászati fontosságú információkhoz.

Bármilyen szintű katonai vezetés számára (békeidőben és háborúban egyaránt) a legnagyobb kihívást az események folyamatos követése jelenti, ami az alábbiakat foglalja magában:

- a rendelkezésre álló ismeretek és a napi helyzet összehangolását;
- az előrelátást;
- valamennyi ellenséges tevékenység figyelemmel kísérését;
- az események folyamatos követését.

Valamennyi parancsnok meghatározza a hírszerzési igényeit, ezt a NATO-ban a „Parancsnok kritikus információs igényei”-nek (CCIR¹⁸) nevezik. A J-2, a G-2 és az A-2 törzsek fogalmazzák meg a parancsnok hírszerzői prioritásait (PIR¹⁹).

¹⁷ Situation Center.

¹⁸ Commander's Critical Information Requirement.

¹⁹ Commander's Priority Intelligence Requirement.

A harcászati szintű hírszerzés (felderítés) a csapatok szintjén a fontos információk összegyűjtését, az adatok kezelését, az illetékesekhez történő eljuttatását végzi. A NATO-n belül minden adatszerzés alapja a hírszerzési követelmények alapján végzett adatgyűjtés.²⁰ A NATO a hírszerzési igényeket három formában fogalmazhatja meg:

- a NAC által kiadott információs igények (SIR²¹) – évente adják ki, a NAC hagyja jóvá;
- az MC által megfogalmazott igények (SMIR²²);
- a NATO Hírszerző Igazgatósága által megfogalmazott igények és információmenedzsment (CCIRM²³), amelynek kezelése egy számítógép alapú nyilvántartási rendszer működtetésével valósul meg; az adatokat a tagállamok hírszerző szolgálatai biztosítják a Hírszerző Igazgatóság által meghatározott igény szerint és az általa előírt formában, az információk a hadszíntéri parancsnokságokon keresztül jutnak el a műveleti területen telepített csapatokhoz; a CCIRM segítségével az adatkezelés egységes, könnyen kezelhető és bővíthető, a rendszer kezeli azokat az információkat és adatokat, amelyek a harctevékenységek megvívásához szükségesek (fegyverzet, repülőgépek, hajók, objektumok, készenlét, elektronikus berendezések, doktrínák, kiképzés, szervezeti struktúrák, vezetés stb.).

Korábban a hírszerzés fő erőfeszítése a háborús alkalmazási és mozgósítási tervek megszerzésére és megismerésére irányult. Mára ez a tevékenység veszített jelentőségéből. A „hibrid” háború ma egészen más, a korábbinál sokkal szerteágazóbb igényeket támaszt a hírszerzéssel szemben.

A NATO-hírszerzést támogató számítógépes hálózatok

A NATO az 1970-es évek végén fejlesztette ki a műveletek támogatását biztosító hírszerzői számítógépes hálózatait, illetve a hálózatokon futó, hírszerzést támogató speciális felhasználói programokat.

Számítógépes hálózatok:

- a legismertebb komponens a Harctéri Információgyűjtési és Felhasználási Rendszer (BICES²⁴), amelynek működtetését külön szervezet (NATO BICES Ügynökség) látja el; a NATO-hírszerzés területén ez a legfontosabb számítógépes hálózat; a rendszer nevében ugyan a harctéri szó szerepel, de a műveletek mellett a NATO állandó parancsnokságainak támogatására is szolgál, „Szigorúan Titkos!” minősítésű információk továbbítására is használható;
- a NATO Kommunikációs és Információs Rendszerek és Szolgáltatások Ügynöksége (NCSA²⁵) által üzemeltetett „SIGINT COINS” hálózat a

²⁰ Collection Coordination.

²¹ Strategic Intelligence Requirements.

²² Strategic Military Intelligence Requirement.

²³ Intelligence Requirements Management.

²⁴ Battlefield Information Collection and Exploitation System.

²⁵ NATO Communication and Information Systems Services Agency.

- legmagasabb minősítési fokozattal rendelkező SIGINT-információk továbbítására szolgál, az információk cseréjét részletes utasítások szabályozzák;
- az elhárító szolgálatok kapcsolattartását a THUMBA hálózat biztosítja;
 - a Szövetség számos más speciális, hírszerzést támogató felhasználói programokkal is rendelkezik.

Információegyesítő Központ – IFC²⁶

Az Információegyesítő Központot amerikai kezdeményezésre 2006-ban, 21 NATO-tagállam által aláírt Együtműködési Megállapodás (MOU²⁷) alapján hozták létre Molesworthben (Nagy-Britannia). Megalakításáról a prágai NATO-csúcsértekezleten döntöttek. Létrejöttkor elsődleges feladata a SHAPE (ACO), illetve a NATO Reagáló Erők (NRF²⁸) hírszerző információkkal történő támogatása volt.

Az IFC *nem* NATO-szervezet. A nevében nem is használhatja a NATO kifejezést. Címerében az „In support of NATO” kifejezés áll, ami jól kifejezi a lényegét: NATO-tagállamok által létrehozott elemzőközpont a Szövetség támogatására. A RAF (a brit Királyi Légierő) légibázisa eredetileg az Amerikai Egyesült Államok Európai Parancsnoksága Elemzőközpontjának (JAC²⁹) is helyet biztosított. Ezen a bázison jött létre az IFC. A Központ 24 órás működési rendben biztosít több forrás adatai alapján stratégiai és harcászati szintű hírszerzési információkat a NATO különböző szervezetei és a tagállamok számára.

A NATO elhárítási rendszere

A NATO-nak nincs integrált elhárító szolgálata, de belső biztonsági szolgálatot tart fenn, amely az intézményeken belül (Brüsszel, Mons, Norfolk, Brunssum, Nápoly stb.) működik. Az elhárítási feladatokat nemzeti szinten végzik. NATO szintén fontos komponense az amerikai 650. hírszerző csoport, amely a SHAPE keretében működik, és az elhárítás területén szinte minden képességgel rendelkezik. (Megjegyzés: az elhárítás elsősorban nemzeti feladat. Ennek oka, hogy a törvényeket is nemzeti szinten hozzák és az egyes tagállamok törvénykezése eltérő.)

²⁶ Intelligence Fusion Centre.

²⁷ Memorandum of Understanding.

²⁸ NATO Response Force.

²⁹ Joint Analysis Center.

Az elhárítás tekintetében az az elfogadott elv, hogy az adott parancsnokság „külső” elhárítását a parancsnokságot befogadó nemzet biztosítja. Az adott objektumon (parancsnokságon) belül ugyanakkor a szóban forgó szervezet elhárító szolgálatáé a fő felelősség. A teljes ACO-ért felelős elhárító „CI Organization”³⁰ több éve multinacionális szervezetként működik. 2000 körül az Amerikai Egyesült Államok kezdeményezte, hogy minden NATO-tagállam biztosítson elhárító szakembert a szervezet állományába. Ezek a CI-tisztek nemcsak nemzeti összekötői feladatot láttak volna el, de részt vettek volna a „CI Organization” esetleges kémelhárító akcióiban is. A közel 15 éve megfogalmazott elvek teljes körűen még nem működnek.

NATO Biztonsági Hivatal (NOS)³¹

A NATO Biztonsági Hivatal a Nemzetközi Törzs része, feladata a NATO belső biztonsággal kapcsolatos politikájának megvalósítása, koordinálása és folyamatos figyelemmel kísérése. A NOS igazgatója a NATO-főtisztár biztonsági ügyekben illetékes legfőbb tanácsadója. A NOS szervezeti felépítése részben megfelel a biztonság részterületeinek. Ezek között kiemelt helyet foglal el a NATO-tagállamok és a NATO-val biztonsági megállapodást kötött országok részére átadott NATO minősített információk kezelésének időszakos ellenőrzése, amelyet a NOS inspektori részlege végez. Ez a folyamat a nemzeti biztonsági hatóságokkal való szoros együttműködésben, a velük történő rendszeres koordináció mellett történik. Az ellenőrzések szerves része a tanácsadás és a tapasztalatok országjelentés formájában történő rögzítése.

A NOS felel a NATO vezető szervezeti kémelhárításáért, terrorelhárításáért és belső biztonságáért. Ez utóbbi magában foglalja a brüsszeli központ fizikai védelmét (őrzés-védelem, tűzvédelem, beléptetés, biztonsági területek felügyelete), a személyi biztonságot, a belépők meglétét, a látogatók beléptetésének, mozgásának kontrollját, az elektronikus biztonságot és a vészhelyzettel kapcsolatos intézkedési rendszert.

A NOS fontos feladata a titokvédelmi előírások betartásának ellenőrzése. A szervezet nagy figyelmet fordít a NATO-tagországok brüsszeli képviselőin szolgálatot teljesítő biztonsági vezetőkkal és kémelhárító tisztekkel való folyamatos együttműködésre. Kapcsolatot tart a NATO-tagállamok polgári hírszerző és kémelhárító szolgálataival is. Az esetleges terrortámadások elleni hatékony védelem megszervezése érdekében szoros együttműködést folytat a befogadó nemzetek titkosszolgálataival és rendőri vezetésével is.

³⁰ Counter Intelligence.

³¹ NATO Office of Security.

5.2. Európai Unió

Az EU – a NATO-hoz hasonlóan – *nem rendelkezik saját információszerző képességgel*. A hírszerző szervezetek elsősorban a tagállamoktól érkező hírszerzési információkat dolgozzák fel. A „hírszerző közösség” tagjai az EU Hírszerző Elemzőközpont (INTCEN³²), az EU Katonai Törzs Hírszerző Igazgatósága (EUMS INT DIR³³) és az EU Műholdközpont (EU SatCen³⁴). E szervezetek közül egyedül az EU Műholdközpont képes – korlátozottan – kielégíteni az EU információs igényeit. A másik két szervezet elsősorban a tagállamok hírszerző szolgálataitól érkező, előzetesen értékelt (finished intelligence) jelentéseket és információkat dolgozza fel.

Az Egységes Hírszerző Elemzőképesség (SIAC³⁵) kialakításával a katonai és a polgári hírszerző szolgálatok által közösen biztosított, előzetesen értékelt hírszerzési információk egységes formában jutnak el az EU vezetőihez és döntéshozóihoz. A közös munka legfőbb produktumát az Európai Biztonsági Stratégia által prioritásként kezelt fenyegetésértékelés képezi. Ez a dokumentum egyesíti a tagállamok és a partnerek, a polgári és a katonai hírszerző szervezetek információit. A SIAC jelenti az utóbbi évek legfontosabb, legnagyobb jelentőségű újítását a polgári és a katonai hírszerzés egymáshoz történő közelítése szempontjából.

Az Európai Unió hírszerzéséért is felelős Külügyi Szolgálatának a vezetője kettős szerepet tölt be. Egyrészt képviseli a kül- és biztonságpolitikát a Tanácsban, másrészt a Bizottság külügyekért és külkapcsolatokért felelős alelnöki tisztét látja el. A főképviselő egyben a Külügyek Tanácsának is elnöke, ezen felül ő képviseli nemzetközi szinten az Uniót a közös kül- és biztonságpolitika (CSDP³⁶) területén. Munkáját a Tanács és a Bizottság tisztviselőiből, valamint a nemzeti diplomáciai szolgálatok tagjaiból álló Európai Külügyi Szolgálat (EEAS³⁷) segíti. Az EEAS legfőbb feladata az EU külpolitikai tevékenységének az összehangolása.

Az EEAS, a Politikai és Biztonsági Bizottság, a Tanács és a Bizottság döntéseire folyamatosan szükség van időszerű, pontos hírszerzési információkra. Az utóbbi időben, a stratégia jellegű előrejelzések mellett, egyre nagyobb szükség van időszerű hadműveleti, esetenként harcászati szintű felderítési adatokra is.

³² EU Intelligence Analysis Centre.

³³ EU Military Staff Intelligence Directorate.

³⁴ EU Satellite Centre.

³⁵ Single Intelligence Analysis Capability.

³⁶ Common Security and Defence Policy.

³⁷ European External Action Service. A név magyar fordítása sajnos nem pontos, nem fedi le pontosan a szervezet valós tevékenységét.

EU Hírszerző Elemzőközpont

Az EU INTCEN korábban EU Situation Centre (SITCEN³⁸) néven volt ismert. A szervezet nevét 2012-ben megváltoztatták, mert az EEAS válságkezelő struktúrájában megalakult az úgynevezett Helyzetelemző Központ³⁹ (noha a funkciók különböznek, a névhasználat problémát jelentett volna). Az új név, EU Hírszerző Elemzőközpont a régi névvel ellentétben sokkal jobban kifejezi a szervezet tevékenységét.

Az INTCEN a főképvisező közvetlen irányítása alatt, az EEAS egyik igazgatóságként működik. Fő szervezeti egységei:

- elemző-értékelő osztály;
- általános ügyek osztálya;
- külső kapcsolatok osztálya.

Az elemző-értékelő osztály a legnagyobb létszámú. Tagjait a tagállamok hírszerző és belbiztonsági szolgálataitól meghatározott időszakokra (általában 3–4 évre) vezénylik. Az osztály négy földrajzi térséget felölelő, továbbá két, úgynevezett horizontális szekcióból áll. A földrajzi térségekkel a következő részlegek foglalkoznak:

- Ázsia–Latin-Amerika-részleg;
- Balkán–FÁK-részleg;
- Afrika-részleg;
- Közel-Kelet–Észak-Afrika-részleg.

Az úgynevezett horizontális részlegek a következők:

- terrorizmusellenes részleg;
- non-proliferációs részleg.

Időről időre felmerül az igény egy olyan részleg megalakítására, amely globális problémákkal foglalkozna. A földrajzi térségekkel és a non-proliferációs kérdésekkel foglalkozó elemző-értékelő szekciókban hírszerző szakemberek, míg a terrorizmusellenes szekcióban belbiztonsági szakemberek dolgoznak.

Fontos megemlíteni, hogy 2005-től folyamatos munkakapcsolat alakult ki az EU-tagállamok, továbbá Svájc és Norvégia belbiztonsági szolgálataiból alakult Terrorizmusellenes Csoport (CTG⁴⁰) és az INTCEN között. Ez lehetővé teszi, hogy az INTCEN a terrorizmusellenes területtel kapcsolatban is időszerű hírszerzési információkkal lássa el az EU döntéshozóit.

³⁸ Joint European Union Situation Centre – Helyzetelemző Központ.

³⁹ Situation Room.

⁴⁰ Counter Terrorism Group.

Az INTCEN állományában kis számban állandó munkatársak és vezetők is dolgoznak elemzői beosztásokban. Az INTCEN korlátozott nyílt információszerző (OSINT-) képességgel rendelkezik. Messzemenően támaszkodik a tagállamoktól és más szervezetektől beérkező nyílt információkra is.

Az INTCEN legfontosabb feladata, hogy pontos, megbízható és időszerű információkkal lássa el az EU döntéshozóit, mindenekelőtt a főképviselőt, annak kabinetjét, valamint a közös kül- és biztonságpolitika, a közös biztonság- és védelmi politika, továbbá a terrorizmus elleni küzdelem területén tevékenykedő döntéshozó szervezeteket.

A fentiek alapján az EU INTCEN fő feladatai a következők:

- az EU érdekszférájába eső térségek eseményeinek nyomon követése;
- a korai előrejelző és helyzetértékelő⁴¹ feladat keretében (elsősorban hírszerző beszámolók formájában) az EEAS illetékeseinek rendszeres tájékoztatása;
- válsághelyzetben – speciális munkacsoportok megalakításával – a hírszerző információk időbeni feldolgozásának biztosítása és illetékesek részére történő továbbítása;
- rendszeres helyzetértékelések és kockázatelemzések készítése azokról az országokról, térségekről, ahol EU-műveletek folynak;
- jelentések, összefoglalók készítése különböző válsághelyzetekről;
- hírszerzési kérdésekben közvetlen kapcsolattartás az EU külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjével (HR⁴²).

EU Katonai Törzs Hírszerző Igazgatósága⁴³

A Hírszerző Igazgatóság a Katonai Törzs egyik igazgatóságaként működik. Állományát az EU-tagállamok katonai hírszerző szolgálatai biztosítják. Az igazgatóság három osztályból áll. A legnagyobb létszámú és legfontosabb szervezet az elemző-értékelő osztály. Az osztály az INTCEN szervezeti felépítéséhez hasonlóan épül fel. Négy földrajzi térséget felölelő és további egy, úgynevezett horizontális szekciót foglal magában. Utóbbi a transznacionális kihívásokat elemzi.

A földrajzi térségekkel a következő részlegek foglalkoznak:

- Ázsia–Latin-Amerika-részleg;
- Balkán–FÁK-részleg;
- Afrika-részleg;
- Közel-Kelet–Észak-Afrika-részleg.

⁴¹ Early warning and situation assessment.

⁴² High Representative.

⁴³ EU Military Staff Intelligence Directorate (EUMS INT DIR).

Az EUMS INT DIR alaprendeltetése az EU Katonai Törzs és az EU Katonai Bizottság (EUMC⁴⁴) munkájának hírszerző, illetve felderítőtámogatása az alábbiak szerint:

- az Igazgatóság a korai előrejelző és helyzetértékelő feladat keretében (elsősorban hírszerző beszámolók formájában) rendszeresen tájékoztatja mind az EUMC, mind az EUMS vezetését egyes régiók, országok aktuális katonai, katonapolitikai és biztonsági helyzetéről, beleértve a transznacionális kihívásokat is;
- részt vesz az EU katonai és egyéb jellegű műveleteinek előkészítésében, igény esetén úgynevezett „tényfeltáró” feladatokhoz szakértőt delegál;
- rendszeres helyzetértékeléseket és kockázatelemzéseket készít azokról az országokról, térségekről, ahol különböző uniós műveletekre kerül sor.

Jelentéseket készít különböző válsághelyzetekről, végzi az EUMS által tervezett és vezetett gyakorlatok hírszerző és felderítőtámogatását.

Az EU Hírszerző Elemzőközpont és az EU Katonai Törzs Hírszerző Igazgatósága a következő forrásokból származó információkat dolgozza fel:

- az EU-tagállamok hírszerző és belbiztonsági szolgálatainak jelentései;
- nyílt információk;
- diplomáciai jelentések;
- nemzetközi szervezetek információi;
- nem kormányzati szervezetek információi;
- az EU SATCEN által biztosított nyílt vagy minősített jelentések;
- hivatalos látogatások és tényfeltáró utazások során szerzett információk.

Az EU Hírszerző Elemzőközpont és az EU Katonai Törzs Hírszerző Igazgatósága a következő jelentéseket készíti és terjeszti fel a döntéshozókhöz:

- kockázatelemzések;
- helyzetelemzések;
- nyílt információkból készült összefoglaló vagy tematikus jelentések;
- azonnali (soron kívüli) tájékoztatók;
- előre tervezett vagy eseti előadások.

Európai Műholdközpont (SatCen)

A Tanács 2001-ben döntött az Európai Műholdközpont létrehozásáról. A SatCen a spanyolországi Torrejonban működik. Míg az INTCEN, illetve a Katonai Törzs Hírszerző Igazgatósága kizárólag elemző-értékelő képességekkel rendelkezik, addig a SatCen-nek saját műholdas képi felderítő- (IMINT⁴⁵) és adatszerző képessége is van. Ez a képesség annyiban korlátozott, hogy az EU saját felderítőműholdakkal nem rendelkezik, ezért a kereskedelmi műholdak felvételeit vásárolja meg és elemzi jól felkészült állományával.

⁴⁴ European Union Military Committee.

⁴⁵ Imagery Intelligence.

A SatCen legfontosabb szervezeti egysége a műveleti osztály, amely a következő alosztályokból áll:

- adatfeldolgozó és adattovábbító;
- válsághelyzet-támogató és helyzetértékelő;
- térképfeldolgozó;
- non-proliferációs.

A SatCen-től érkező információk legfontosabb felhasználói az EEAS különböző szervezetei, mindenekelőtt az INTCEN és a EUMS INT DIR, valamint az EU-tagállamok IMINT-képességekkel nem vagy csak korlátozott mértékben rendelkező hírszerző szolgálatai.

Az EU-hírszerzés működési sajátosságai és főbb kihívásai

A klasszikus hírszerzési ciklus folyamata:

- tervezés, irányítás, hírszerzési feladatok és igények meghatározása;
- adatszerzés;
- adatfeldolgozás, elemzés-értékelés;
- az információk megosztása;
- feladatszabás, visszacsatolás.

Az EU-hírszerzés legfontosabb sajátossága, hogy az említett (korlátozott IMINT- és OSINT-) képességet leszámítva nem rendelkezik adatszerző képességgel. A szükséges információk megszerzése a tagállamok hírszerző és belbiztonsági szolgálatainak feladata.

A hírszerző szervezetek vezetését és irányítását a főképviselő és kabinetje alárendeltségébe tartozó speciális munkacsoport végzi. A munkacsoporttól az intézkedések és a döntéshozói (válságkezelői) hírigények (a megfelelő csatornákon keresztül) az INTCEN és az EUMS INT DIR-hez érkeznek. Ha a felmerülő információigény a rendelkezésre álló adatbázisból vagy nyílt (OSINT-) forrásokból megválaszolható, akkor az elemző munkatársak összeállítják a jelentést. Ellenkező esetben a nemzeti összekötőkön keresztül a tagállamok hírszerző és belbiztonsági szolgálataihoz fordulnak. Hírigényt fogalmaznak meg és küldenek ki, amelyre a tagállamok szolgálatai a megadott határidőn belül válaszokat küldenek. A válaszok rövid időn belül beérkezhetnek, de felterjesztésük eseténként több hetet is igénybe vehet.

Az EEAS megalakulása új kihívásokat is hozott a hírszerző szervezetek számára. A régi, hagyományos hírszerző támogatási rendszer, amelyet az EU-tagállamok szolgálatai biztosítottak, már nem felel meg napjaink követelményeinek, megújításra szorul. Válságok kirobbanásakor például a politikai döntések meghozatalához azonnali információkra van szükség. Ez azt jelenti, hogy az EU döntéshozóinak és az EU-tagállamok politikai és katonai döntéshozóinak egy időben kell az információk birtokába kerülniük.

5.3. Brit–amerikai hírszerzési, kommunikációs megállapodás (UKUSA)⁴⁶

A brit–amerikai hírszerzési, kommunikációs megállapodás tagjai az Egyesült Királyság Kormányzati Kommunikációs Parancsnoksága (GCHQ), az Amerikai Egyesült Államok Nemzetbiztonsági Ügynöksége (NSA), a kanadai Hírközlési Biztonsági Szervezet (CSE), az Ausztrál Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság (ASD) és az új-zélandi Kormányzati Kommunikációs Biztonsági Iroda (GCSB).

Az együttműködés alapját képező, a hírszerzési információk megosztására vonatkozó megállapodást 1946. március 5-én írta alá az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok.⁴⁷ Elfogadását az 1946 február–március hónapban titokban megtartott, rádióelektronikai felderítéssel foglalkozó konferencia készítette elő. A megállapodás és az azt követően elfogadott függelékek⁴⁸ az elkövetkező években pontosították és részleteiben rögzítették a munkakapcsolatokat a felek között, továbbá kijelölték az együttműködés fejlesztésének további irányait. A megállapodás végleges szövegét 1948 júniusában fogadták el. Az együttműködés és a közös tevékenység alapját az Echelon⁴⁹ globális megfigyelőrendszer képezi. Működtetésével az együttműködésben részt vevő országok illetékes szervezetei figyelemmel kísérik és feldolgozzák (egyebek között) a távközlési műholdak nemzetközi kommunikációját, az interneten továbbított üzeneteket, a víz alatti kábeleken és rádióadók által továbbított információkat és jeleket.

A rendszer üzemeltetése során a tagállamok között vita keletkezett a megszerzett információk tulajdonjogával és felhasználási jogosultságával kapcsolatban. A kérdést és a szervezet működését 2001-ben az Európai Parlament ideiglenes vizsgálóbizottsága⁵⁰ is áttekintette, és megfogalmazta azzal kapcsolatos aggályait. Megállapította, hogy a rendszer üzemeltetése nem sérti a közösségi jogot, mivel az államok biztonsága érdekében végzett műveletek nem tartoznak az Európai Unióról szóló szerződés hatálya alá. Ugyanakkor felhívta a figyelmet arra, hogy ha a rendszer üzemeltetői visszaélnék a megszerzett adatokkal, az ellentétes a tagállamok harmonikus együttműködése követelményével, és sérti a közös piac alapjait, a szabad versenyt.

⁴⁶ UKUSA Agreement – Five Eyes alliance.

⁴⁷ British-U.S. Communication Intelligence Agreement. Declassified and approved for release by NSA on 04-08-2010. pursuant to E.O. 12958, as amended, ST56834. (5 March 1946.)

⁴⁸ Például APPENDIX A to BRITISH-U.S. C.L AGREEMENT, British-U.S. Communication Intelligence Security and Dissemination Regulations, valamint az APPENDICES to U.S –BRITISH COMMUNICATION INTELLIGENCE AGREEMENT, Declassified and approved for release by NSA on 04-08-2010 pursuant to E.O. 12958, as amended. ST56834. (26 February 1946).

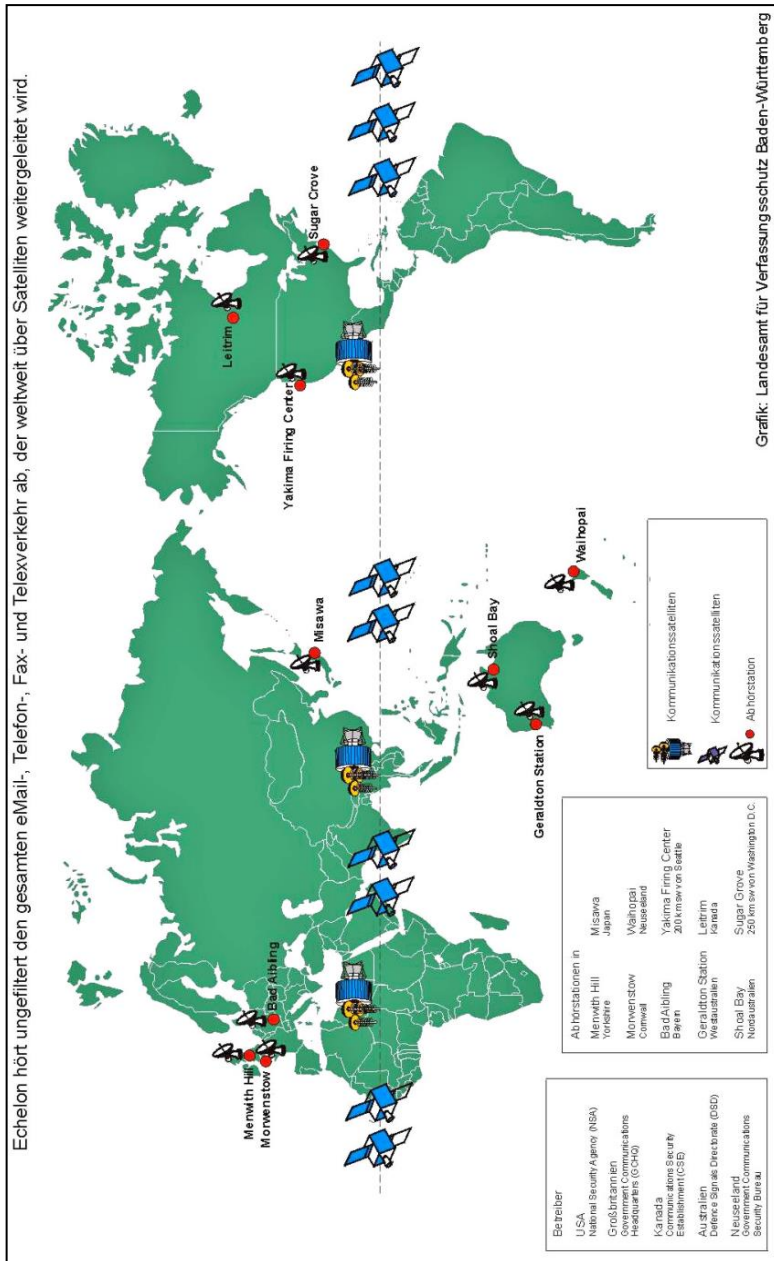
⁴⁹ Echelon: globális elektronikus megfigyelőrendszer.

⁵⁰ REPORT on the existence of a global system for the interception of private and commercial communications (ECHELON interception system) (2001/2098(INI)) FINAL A5-0264/2001 PARI.

A megállapodásban részt vevő szervezetek megosztják információikat és elfogadják az egyes szervezetek működési elveit és gyakorlatát. Tevékenységük fő erőfeszítése a nemzetközi terrorszervezetekre, a tömegpusztító fegyverek terjedésére és alkatrészeik illegális kereskedelmére, valamint a szervezett bűnözésre irányul. Feladatrendszerükben megjelenik egyes országok diplomáciai kommunikációjának, katonai terveinek megismerése, valamint a kereskedelmi tevékenységhez kapcsolódó adatszerzés is.

Az UKUSA-együttműködésben részt vevő országok (egyebek között múholdak adatainak felhasználásával) a föld szinte valamennyi régiójában képesek információszerzésre. A rendszer naponta több millió információt rögzít, amelyek nagy sebességű információfeldolgozásra alkalmas számítógépekre kerülnek, ahol kulcsszavak és előre betáplált kifejezések alapján csoportosítják őket.⁵¹ A hasznosítható információkat elemzésre és feldolgozásra a nemzetbiztonsági szolgálatok részére továbbítják, a fontos információtartalommal nem rendelkezőket pedig törlik.

⁵¹ Mathews BRENDAN: London calling, the NSA listening. Bulletin of the Atomic Scientists, 00963402, Mar/Apr1999, Év. 55, 2. szám p. 10.

1. ábra. Echelon globális elektronikus megfigyelőrendszer⁵²

⁵² <https://heliotropodeluz.wordpress.com/2008/06/19/haarpantenasbases-subterraneaspiramidescem/>;
letöltés: 2016.09.12.

2. ábra. A Menwith Hill jelfelderítő (SIGINT) hírszerző bázis, UK⁵³

* * *

⁵³ http://www.space4peace.org/articles/secret_target.htm; letöltés: 2016.09.12.

A fejezet további részében olyan jelentős nemzetközi szervezetekkel foglalkozunk, amelyek földrajzi elhelyezkedésüknél, nemzetközi szerepvállalásuknál, kialakított együttműködői hálózatuknál fogva dominánsan befolyásolhatják egy-egy régió biztonsági viszonyait. Nem nemzetekhez kötődő titkosszolgálatok, de az általuk megvalósított tevékenység, a felépített kapcsolatrendszer, illetve az általuk működtetett adatbázisok miatt potenciális együttműködőként jelenhetnek meg a titkosszolgálatok számára.

5.4. Sanghaji Együttműködési Szervezet (SCO)⁵⁴

A Sanghaji Együttműködési Szervezet olyan kormányközi szervezet, amely a közép-ázsiai országok együttműködésének ösztönzését szolgálja. Az SCO-t 2001. július 15-én alapították a térségben tapasztalható feszültségek enyhítése, valamint bizalomerosztó intézkedések meghozatala céljából. „Sanghaji Ötök” elnevezéssel 1996. április 26-tól már működött hasonló rendeltetésű szervezet.⁵⁵ Tevékenysége az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) munkamódszeréhez hasonló. Az országok közötti bizalom erősítésével, együttműködésük erősítésével kíván hozzájárulni konfliktusok megelőzéséhez. Az SCO alapítónyilatkozatát a 2001. június 15-i sanghaji csúcstalálkozón ratifikálták. „A dokumentummal hivatalosan is megszüntették az addigi Sanghaji Ötöket, s a korábbi, laza együttműködést egy magasabb, intézményesített szintre emelték.”⁵⁶

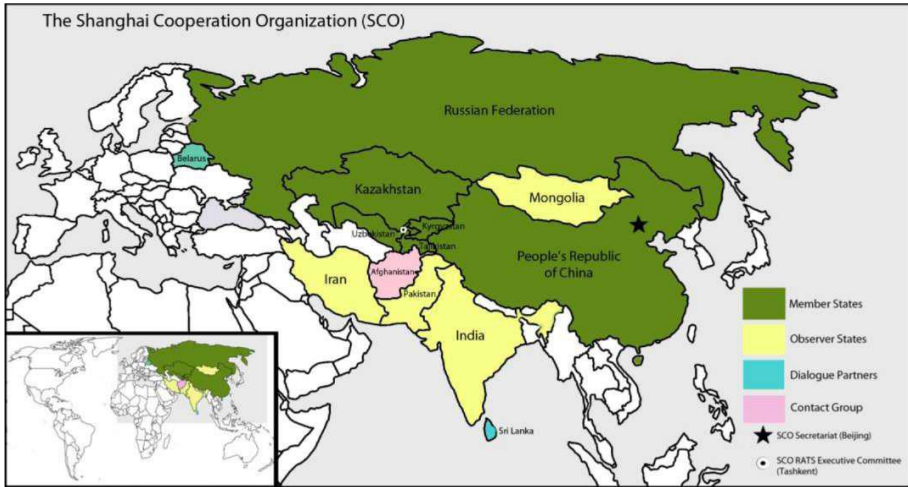
A Szervezet az alábbi országokból áll: Oroszország, Kína, Kazahsztán, Üzbegisztán, Kirgizisztán és Tádzsikisztán. A hivatalos tárgyalási nyelv az orosz és a kínai. A mintegy 1,5 milliárd fő lakosságot tömörítő szövetség a térségben jelentős érdekérvényesítő képességgel rendelkezik. A 2004-től – megfigyelői státuszban – Mongólia, Pakisztán, India és Irán is részt vesz az együttműködésben. Az SCO fontos szerepet tölt be Kazahsztán, Kirgizisztán, Tádzsikisztán és Üzbegisztán kül-, védelmi és biztonságpolitikájának alakításában is.⁵⁷ 2008-ban a Szervezetben bevezették a partnerségi státuszt, amelyet eddig két ország, Fehéroroszország és Sri Lanka kapott meg. Fehéroroszország bekapcsolódásával az SCO „interkontinentális” jelleget öltött.

⁵⁴ Shanghai Cooperation Organisation – SCO.

⁵⁵ Az 1996-ban aláírt Sanghaji Egyezményvel („Bizalomerosztás a határterület katonai kérdéseiben” című megállapodással) jött létre az elődszervezet Oroszország, Kína, Kazahsztán, Kirgizisztán és Tádzsikisztán részvételével. Fő céljuk Oroszország, Kína és a közép-ázsiai köztársaságok közös határainak demilitarizálása volt.

⁵⁶ NAGY László: A Sanghaji Együttműködési Szervezet. Felderítő Szemle, 2012/1. szám. p. 5.

⁵⁷ MCDERMOTT, Roger N.: The Shanghai Cooperation Organization’s Impact on Central Asian Security, Problems of Post-Communism, vol. 59, no. 4, July-August 2012. p. 56.

3. ábra. A Sanghaji Együttműködési Szervezet, 2011⁵⁸

A Szervezet legfelsőbb vezetési szintjén az Államfői Tanács található, amely meghatározza a prioritásokat, valamint a működés legfontosabb elveit. A Tanács évente ülésezik. Az aktuális csúcstalálkozón mindig a vendéglátó ország vezetője elnököl. A Szervezet éves költségvetését a Kormányfők Tanácsa hagyja jóvá. A napi (operatív) tevékenységet a Külügyminiszterek Tanácsa irányítja és felügyeli. Feladatai között szerepel az Államfői Tanács üléseinek előkészítése és koordináció a tagországok között felmerülő problémák esetén. A Titkárság a legfontosabb adminisztratív szerv, amely Pekingben található. Feladata adminisztratív és technikai támogatás biztosítása a szervezet működéséhez. Élén a főtitkár áll, akit a Külügyminiszterek Tanácsának javaslatára az Államfői Tanács nevez ki. Személyét három évre választják (az orosz ábécé szerint haladva) a tagállamok jelöltjei közül. Az SCO funkcionális szervezetei által meghozott döntéseket a tagállamok nemzeti törvényeikkel összhangban kötelesek végrehajtani. A végrehajtás ellenőrzését mindig a témában illetékes szervezet látja el. Ilyen lehet például a Regionális Terroristaellenes Központ, amelyet a tagállamok „A sanghaji szerződés a terrorizmus, szeparatizmus és extrémizmus elleni harcról” elnevezésű dokumentummal⁵⁹ hoztak létre. Ez a szervezet felügyeli a stratégiaiilag legfontosabb szakmai feladatok végrehajtását.

Az SCO legfontosabb stratégiai céljai:

- a béke, a biztonság és a stabilitás megőrzése és erősítése a régióban;
- közös fellépés a terrorizmus, a szeparatizmus és az extrémizmus ellen;
- koordináció a fegyverzetkorlátozások és a leszerelés terén;
- küzdelem az illegális kábítószer- és fegyverkereskedelem, valamint az illegális migráció ellen;

⁵⁸ http://ccprcentre.org/doc/HRC/Kazakhstan/Kazakhstan_102_HRIC_Annex1.pdf; letöltés: 2015.07.06.

⁵⁹ The Shanghai Convention on Combating Terrorism, Separatism and Extremism, Shanghai, 15 June, 2001.

- közös fellépés a természeti katasztrófák megelőzése, illetve elhárítása érdekében;
- együttműködés a nemzetközi konfliktusok megakadályozásában, illetve azok békés úton történő rendezésében.

Az SCO megalakításkor elfogadott dokumentumban a tagállamok vállalták, hogy a megjelölt három témakörben együttműködnek a cselekmények megelőzésében, felderítésében, elfojtásában és felszámolásában. Mindez magában foglalja a rendszeres és a soron kívüli véleménycserét is. Az SCO tagjainak lehetőségük van kölcsönös technikai vagy anyagi segítségnyújtásra és egymás kommunikációs csatornáinak a használatára. A kölcsönös támogatás konkrét területei a következők:

- információcsere a tagállamok hírszerző és biztonsági intézményei között;
- azon jogszabályok egyeztetett végrehajtása, amelyekkel megelőzhető, felderíthető és megakadályozható a terrorista, szeparatista és/vagy extrémista szervezetek pénzügyi finanszírozása, hadianyagokkal történő ellátása.

Az egyezmény meghatározza azt a listát, amely rögzíti, hogy a tagállamok illetékes hatóságai mely területeken kötelesek információcserét folytatni. Egyidejűleg tiltja a terrorista, a szeparatista és a szélsőséges csoportoknak és magánszemélyeknek mérgező, radioaktív és robbanóanyagok, robbanószerkezetek, lőfegyverek, lőszer, nukleáris, biológiai vagy egyéb tömegpusztító fegyverek előállítását, beszerzését, tárolását, szállítását, eladását és használatát. Meghatározza továbbá a védendő személyek körét.

Az elképzelések érvényre juttatása érdekében 2004. június 11-én Taskentben megkezdte működését a tagállamok által életre hívott Regionális Terroristaellenes Szervezet (RATS⁶⁰), amelynek fő feladatai:

- a tagállamok illetékes állami intézményei, valamint a terrorizmus, a szeparatizmus és az extrémizmus elleni harccal foglalkozó nemzetközi szervezetek közötti együttműködés biztosítása;
- részvétel nemzetközi jogi dokumentumok közös megfogalmazásában;
- részvétel a tagállamok közös hadgyakorlatainak előkészítésében és megtartásában;
- a terrorizmus, a szeparatizmus és az extrémizmus elleni felderítőműveletek indítása;
- információk gyűjtése és elemzése, adatbázisok létrehozása és folyamatos feltöltése;⁶¹
- az információcsere támogatása a tagállamok között.

2009. április 29-én Moszkvában az SCO-tagországok védelmi miniszterei elfogadták a „Tervezet a Sanghaji Együttműködési Szervezet tagállamainak védelmi miniszteri együttműködéséről a 2010–2011-es évekre” elnevezésű

⁶⁰ SCO Regional Anti-Terrorist Structure.

⁶¹ 2010. áprilisi adatok szerint a RATS 42 szervezetet és több mint 1100 személyt tartott nyilván. A Parallel NGO Submission by Human Rights in China. Implementation of the International Covenant on Civil and Political Rights in Kazakhstan, June 3, 2011. p. 3.
http://ccprcentre.org/doc/HRC/Kazakhstan/Kazakhstan_102_HRIC_Annex1.pdf; letöltés: 2015.07.06.

dokumentumot.⁶² Abban a tagállamok megerősítik korábbi törekvéseiket, elmélyítik együttműködésüket közös munkacsoportok létrehozásával a terrorizmus elleni harcot és a közös hadsereg fejlesztési feladatait illetően.

Az együttműködés további fontos lépcsőfoka volt a 2009-ben elfogadott „Terrorizmus elleni egyezmény”,⁶³ amely jogi alapot biztosított arra, hogy a tagállamok (konkrét ügyekben, előzetes megkeresés és jóváhagyás után) kölcsönösen engedélyezzék ügynökeik másik országban történő tevékenységét gyanúsítottak üldözése során.⁶⁴ Ez a dokumentum kiadási kérdésekkel, a kényszervisszatérők ügyeivel, valamint a menekültügyi elutasítások különféle formáival is foglalkozik.

A terrorizmus, szeparatizmus és extrémizmus elleni fellépés egyik legfontosabb együttműködési formájának értékelhető a 2010. évi taskenti csúcstalálkozón az Egyesült Nemzetek Szervezetével aláírt közös nyilatkozat.⁶⁵ A két szervezet vezetője egyetértett abban, hogy a nemzetközi béke és biztonság legfőbb letéteményese az ENSZ Biztonsági Tanácsa. Ennek megfelelően a jövőben felmerülő fenyegetéseket, illetve kihívásokat a nemzetközi közösség különböző intézményeinek – tekintettel saját érdekeikre – közösen kell megoldaniuk.

Az SCO stratégiai szempontból egyik kiemelt feladata a kábítószer-kereskedelem elleni közös fellépés. Ezen a területen fontos dokumentum az SCO-tagállamok és az Afgán Iszlám Köztársaság terrorizmus, kábítószer-kereskedelem és szervezett bűnözés visszaszorítására irányuló szándéknyilatkozata és cselekvési terve.⁶⁶ A Szervezet súlyos problémának minősíti az Afganisztán és szomszédjai térségére jellemző kábítószer-termesztést és -kereskedelmet. Felszólítja az országokat az SCO-n belüli együttműködésre, továbbá a nemzeteket katonai és rendvédelmi szervezeteik megerősítésére. Elvárást fogalmaz meg az ENSZ BT megállapításaival kapcsolatban,⁶⁷ miszerint az ENSZ és más nemzetközi és regionális szervezetek segítsék elő a meglévő nemzetközi kábítószer-ellenes stratégiák végrehajtását a térségben. A Szervezet a nemzetközi, valamint a regionális együttműködést és támogatást – Afganisztán és Közép-Ázsia vonatkozásában – az ENSZ, a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete, a Független Államok Közössége, az EU és az EBESZ által felügyelt programok és projektek vonatkozásában tartja fontosnak. Afganisztán 2012-ben megfigyelői státuszt kapott az SCO-ban.⁶⁸ Ez arra enged következtetni, hogy a

⁶² <http://www.sectsc.org/EN123/show.asp?id=182>; letöltés: 2015.07.06.

⁶³ SCO Convention on Counter-Terrorism.

⁶⁴ A Parallel NGO Submission by Human Rights in China. Implementation of the International Covenant on Civil and Political Rights in Kazakhstan, June 3, 2011. p. 2.

http://ccprcentre.org/doc/HRC/Kazakhstan/Kazakhstan_102_HRIC_Annex1.pdf; letöltés: 2015.07.06.

⁶⁵ Az ENSZ Közgyűlése 2009. december 18-án egyhangúlag fogadta el.

<http://www.sectsc.org/EN/Yolder.asp>; letöltés: 2015.07.06.

⁶⁶ <http://www.sectsc.org/CN11/show.asp?id=209>; letöltés: 2015.07.06.

⁶⁷ Security Council, Concerned at Smuggling of Chemical Compounds in Afghanistan used to Refine Heroine, Tightens Global, Regional Controls on Their International Trade. United Nations, SC/9352 11 JUNE 2008. <http://www.un.org/press/en/2008/sc9352.doc.htm>; letöltés: 2015.07.06.

⁶⁸ A Sanghaji Együttműködési Szervezet tanácsának sajtóközleménye, 2013.06.07.

<http://www.sectsc.org/CN11/show.asp?id=606>; letöltés: 2015.07.06.

nemzetközi érdekeket ténylegesen érvényesíteni kívánják a térségben, ami hozzájárulhat a szervezet erősödéséhez.

Az SCO további kiemelt tevékenységi területe az atomfegyverek által jelentett fenyegetések és kockázatok csökkentése. Ennek érdekében még 2007. augusztus 15–16-án csúcstalálkozót tartottak Biskekben (Kirgizisztán). A fórumot a „Szerződés a hosszú távú jó szomszédsági, baráti viszonyról és együttműködésről a Sanghaji Együttműködési Szervezet részes államai között” elnevezésű konzultáció keretében tartották. A megbeszélésen az ENSZ Közgyűlése által támogatott, az öt közép-ázsiai ország (Kazahsztán, Kirgizisztán, Tádzsikisztán, Türkmenisztán és Üzbegisztán) által 2006. szeptember 8-án aláírt „Szerződés az atomfegyvermentes közép-ázsiai térségről” című dokumentumot vitatták meg. Az egyezményben a részes államok lemondanak az atomfegyverek birtoklásáról, előállításáról, beszerzéséről, az azzal történő fenyegetésről, ugyanakkor támogatják a non-proliferációs rezsimet és az atomenergia békés célú felhasználását. A fenti szerződés másik lényeges pontja az Afganisztánból a részes államokba illegálisan becsempészett narkotikumokat érinti. Ennek megakadályozására a tagállamok a kábítószer-ellenes együttműködés megerősítését javasolják.

Az SCO-tagállamai a biztonság szélesebb értelmezése során a kiberterrorizmus,⁶⁹ illetve az információbiztonság és annak technológiai kérdéseit is napirendre tűzték. Ugyancsak behatóbban foglalkoztak gazdasági, pénzügyi, energetikai, kereskedelmi, egészségügyi, belügyi (katasztrófavédelmi) témákkal. Az SCO egyre inkább véleményformáló tényező a világpolitika alakításában. „Az utóbbi évek csúcstalálkozóin rendszeresen kiadtak olyan közös nyilatkozatokat, amelyek foglalkoztak a tagállamok közvetlen területén kívüli térségekkel és azok történéseivel. Például Észak-Korea atomhatalmi ambícióival, a grúz–orosz konfliktussal, a START-3 szerződéssel, Sri Lankával, az amerikai rakétavédelmi rendszerrel, vagy éppen legutóbb az észak-afrikai helyzettel.”⁷⁰

A közelmúlt legfontosabb történése volt, hogy a szervezet tagjai 2015. július 15-én az oroszországi Ufában megvitatták és elfogadták az SCO fejlesztésének stratégiáját, amely 2025-ig meghatározza a szervezet fejlesztésének céljait, a főbb elveket és értékeket.⁷¹ Főbb témakörei a globális és a területi fejlesztés, a politikai, a biztonsági, a kereskedelmi és a gazdasági együttműködés, valamint az információs és partnerségi politika, illetve a nemzetközi együttműködés.⁷²

⁶⁹ Az SCO 2010. április 23-i taskenti ülésének egyik témája volt. Chronicle of main events at SCO in 2010. <http://www.sectsc.org/EN123/show.asp?id=255>; letöltés: 2015.07.13.

⁷⁰ NAGY László: A Sanghaji Együttműködési Szervezet. Felderítő Szemle, 2012/1. szám. p. 21.

⁷¹ SCO starts expansion, ratifies 10-year development strategy Xinhuanet, http://news.xinhuanet.com/english/2015-07/11/c_134402104.htm, 2015.07.11., letöltve: 2016.02.17.

⁷² DEVELOPMENT STRATEGY OF THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION UNTIL 2025, <https://eng.sectsc.org/load/200162/>, letöltve: 2016.02.17.

5.5. Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (ASEAN⁷³) – ASEANAPOL

A Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége kormányközi szervezet, amelyet 1967. augusztus 8-án elsősorban azért alapítottak, hogy csökkentsék az ASEAN-államok tőkekiadásait és a közöttük meglévő konfliktusokat. Az alapító tagállamok Indonézia, Fülöp-szigetek, Malajzia, Szingapúr és Thaiföld voltak. Később az országok száma tízre bővült Brunei, Vietnam, Laosz, Mianmar és Kambodzsa csatlakozásával (utóbbi 1999-ben, utolsóként csatlakozott a szervezethez). A régió lakossága mintegy 600 millió fő (ennek 65%-a muzulmán),⁷⁴ ami a világ népességének 8,8%-át teszi ki. Az ASEAN működése szempontjából a legfontosabb dokumentum a 2007 novemberében valamennyi együttműködő ország által ratifikált ASEAN Charta.⁷⁵ Ez a dokumentum meghatározza a működés jogi és intézményi kereteit, egyúttal jogi eszközökkel támogatja a regionális biztonságot megteremtését.⁷⁶

Délkelet-Ázsia stratégiai fontosságú a nagyhatalmak számára. A térségben igyekeznek érvényt szerezni katonai és gazdasági érdekeik érvényesülésének. Ebből adódóan elengedhetetlen a Szövetség számára, hogy regionálisan erősítse közös érdekeinek megvalósulását. Az ASEAN arra törekszik, hogy – más szövetségek mellett – vezető szerepet töltsön be a régióban.

Fontosnak tekinti, hogy az ASEAN Regionális Fórum (ARF⁷⁷) és az ASEAN Plus Three⁷⁸ szövetségek érdekeit is szem előtt tartva érdekérvényesítőként lépjen fel a nagyhatalmakkal (Kína, Amerikai Egyesült Államok) történő tárgyalások során. Az ASEAN Charta által biztosított jogi keretek között – a regionális felépítés megőrzése érdekében – lehetőség nyílik a regionális célok és érdekek képviselésére, a közös álláspont érvényesítésére. Célként olyan stabil hatalmi egyensúly kiépítése és fenntartása szerepel, ahol a nagyhatalmak nem avatkoznak be a térség biztonsági viszonyainak és gazdasági integrációjának a folyamatába.

Kína különleges kapcsolatokat ápol az ASEAN tagállamaival. Együttműködésének célja, hogy a jó kapcsolatok fenntartása mellett érvényesíteni tudja érdekeit. Az ASEAN-országok számára Kína az első számú gazdasági és kereskedelmi partner (fő támogatói Kambodzsa, Laosz és Thaiföld). A régió egyes országaival ugyanakkor területi vitái vannak. Ez a kettősség kihat Kínának az Amerikai Egyesült Államokkal és Japánnal fenntartott kapcsolatára is. Utóbbi országok a biztonság- és a védelempolitika terén kiemelt kapcsolatokra törekszenek az

⁷³ Association of Southeast Asian Nations (ASEAN).

⁷⁴ Foreign Affairs Training: ASEAN Unit.

<http://www.eduinitiatives.org/sites/default/files/ASEAN%20Unit.doc>. p. 4.

⁷⁵ Foreign Affairs Training: ASEAN Unit.

<http://www.eduinitiatives.org/sites/default/files/ASEAN%20Unit.doc>. p. 8. Hatályba lépett: 2008.12.15.

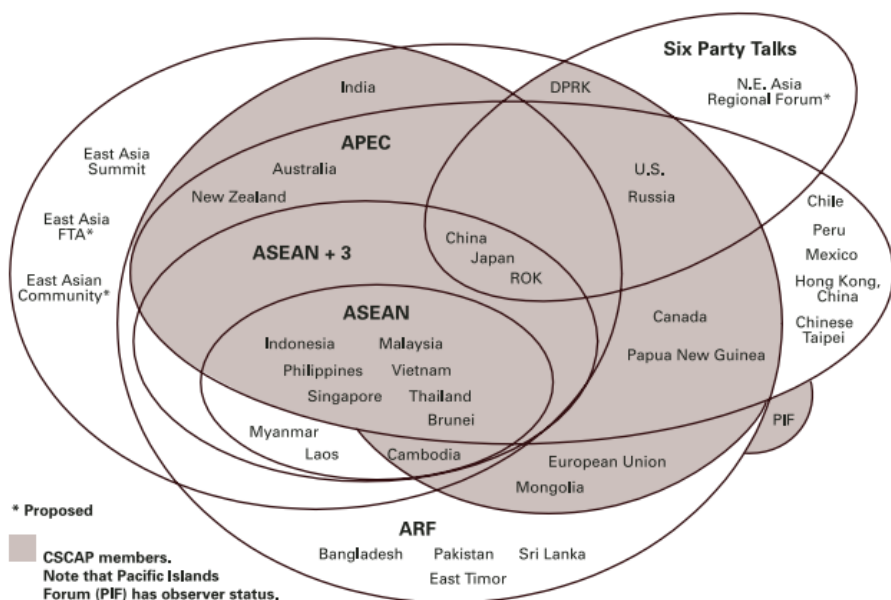
⁷⁶ Surin PITSUWAN: „A New Miracle for Tigers and Dragons” in *The World in 2008*, Economist, Plymouth, St Ives PLC, 2007. p. 94.

⁷⁷ ASEAN Regional Forum – 1994-ben alakult, 27 tagállama van.

⁷⁸ ASEAN + 3 – Kína, Japán és Dél-Korea – szövetsége.

ASEAN-államokkal, amit Kína nem néz jó szemmel. Az együttműködésben részt vevő államok ugyanakkor gondoskodnak arról, hogy az ASEAN nehogy Kína-ellenes szervezetté alakuljon.

Az ASEAN működését jelentős mértékben befolyásolja az orosz–kínai kapcsolatok aktuális helyzete. A két nagyhatalom stratégiai partnersége elsősorban azért működik, mert kölcsönös előnyökkel járó együttműködést folytatnak. Orosz oldalról ez a fegyver- és az energiaexportban jelenik meg, amit Kína a fogyasztási cikkek exportjával és „kemény valutával” ellentételez. Mindez egy olyan hosszú távra szóló stratégiai együttműködés része, ami a politikai és a katonai területekre is kiterjed.⁷⁹

4. ábra. Ázsiai multilaterális intézmények⁸⁰

⁷⁹ LIPUSZ Éva: Az orosz–kínai fegyverkereskedelem a XXI. század elején. Biztonságpolitika, 2015/4. szám. pp. 3–4. <http://biztonsagpolitika.hu/wp-content/uploads/2015/04/Lipusz-Eva-Az-orosz-kinai-fegyverkereskedelem.pdf>; letöltés: 2015.07.13.

⁸⁰ Dick K. NANTO: East Asian Regional Architecture: New Economic and Security Arrangements and U.S. Policy, CRS Report for Congress, September 18, 2006.

A biztonsági helyzet Ázsia csendes-óceáni részén viszonylag stabil, a kormányok és a lakosság képes megbirkózni a mélyreható változásokkal. A társadalmi, politikai és gazdasági átmenet a régióban stabilitást és jólétet eredményezett.⁸¹ Összességében megállapítható, hogy a régió nagyhatalmai (Kína, Japán, India) és az Amerikai Egyesült Államok mára szilárd alapját képezik a kapcsolatoknak.

Az ASEAN együttműködése, külső partnerekkel folytatott párbeszéde és partnerkapcsolatai az utóbbi években szélesedtek. A „külkapcsolati szabályzat” 2014. évi elfogadását követően növekedett a külső együttműködők száma. Ezek közé önálló, szuverén államok, illetve regionális vagy nemzetközi szervezetek tartoznak. A mai napig 83 önálló állam – beleértve 10 ASEAN-partnert – és egy regionális szervezet akkreditálta nagyköveteit az ASEAN-hoz. Harmadik országokban 47 ASEAN-bizottságot (Committees in Third Countries – ACTC) hoztak létre.

Az ASEAN Külügyminiszterek Bizottságának állandó képviselői (CPR⁸²) rendszeres üléseket tartanak a párbeszédben részt vevő partnerekkel és informális találkozókat más külső együttműködők akkreditált nagyköveteivel (ilyen például a Csendes-óceáni Közösség – Pacific Community). A CPR elkészítette a 2016–2020 közötti évekre vonatkozó akciótterveket Kanadát, Indiát, Új-Zélandot, Dél-Koreát, Oroszországot és az Amerikai Egyesült Államokat érintően. Az együttműködést e dokumentumok alapján szervezik.

Az előzőekben említett ARF-et 1994-ben hozták létre az ASEAN keretén belül. Céljai: a bizalomépítés, a diplomáciai kapcsolatok fejlesztése, a konfliktusok megoldásának elősegítése, valamint a terrorizmus elleni harc. Ennek érdekében az Amerikai Egyesült Államokkal 2002 júliusában kötött egyezmény alapján kibővítették az adatcseré kereteit. A fórum tagállamai hírszerzési adatokat cserélnek egymással a terrorizmus és a nemzetközi bűnözés elleni harcban. Emellett figyelmet szentelnek más fontos területekre is (kiberterrorizmus, pénzmosás stb.). Ezen a téren összehangolt rendőri fellépésre van szükség, amelynek egyik fontos szervezete a Délkelet-ázsiai Nemzetek Rendőrségi Vezetőinek Szövetsége (ASEANAPOL⁸³).

Az ASEANAPOL 1981. október 21-én alakult meg Manilában, a Fülöp-szigeteken. Állandó székhelye (2009-től) Malajziában, Kuala Lumpurban van. Jelenlegi tagjai Brunei, Kambodzsza, Indonézia, Laosz, Malajzia, Mianmar, a Fülöp-szigetek, Szingapúr, Thaiföld és Vietnam rendőri szervezetei. Az együttműködők tevékenységét 2010-től Titkárság koordinálja. A szervezet vezetőit a tagállamok delegáltjaiból 2–3 évente váltják.

⁸¹ Erin E. WILLIAMS – Brian L. JOB: The Imperative of Multilateral Security Cooperation, (Security Through Cooperation, Furthering Asia Pacific Multilateral Engagement), Council for Security Cooperation in the Asia Pacific, 2007. p. 1.

⁸² Foreign Ministers, the Committee of Permanent Representatives of ASEAN.

⁸³ Association of Southeast Asian Nations Chiefs of Police.

A Titkárság fő tevékenységi területe a tagállamok rendőri bűnügyi szervezetei közötti kommunikáció és koordináció, valamint a tevékenységek összehangolása és ellenőrzése.

Az ASEANAPOL munkaprogramja – egyebek mellett – magában foglalja a nemzetközi szervezett bűnözés elleni harc⁸⁴ feladatrendszerét, valamint az erre vonatkozó cselekvési terv végrehajtását is. Ennek keretében erősíteni kívánják az érintett bűnüldöző hatóságok közötti együttműködést a bűnözők kiadatása és a bűnügyi jogsegély tekintetében.

A kábítószer-ellenes ASEAN-2015 programot a kábítószeres és az előállításukhoz szükséges egyes komponensek illegális kereskedelmének (tagállamok együttműködése keretében történő) visszaszorítására dolgozták ki. Részét képezi – két- és többoldalú megállapodások keretében – az információk megosztása, kábítószeres azonosítására képes laboratóriumok fejlesztése, valamint az e téren felgyülemlett hasznosítható tapasztalatok átadása. Tájékoztató kiadványokat állítanak össze és adnak ki a kábítószeres illegális előállítását végző szindikátusok tevékenységéről. Céljuk között szerepel az egyes országok igazságszolgáltatási rendszerének fejlesztése is.

A kézi lőfegyverek és a könnyűfegyverek tiltott kereskedelme ugyancsak jellemző a térségre. Visszaszorítása az ENSZ cselekvési programjával⁸⁵ összhangban történik. A program részeként lehetőség van a fegyverkereskedők azonosítására és (nemzetközi együttműködés keretében) a nyomon követésükre. A régióban jelentkező kiberbűnözést az egyes országok jogi szabályozásának egységesítésével, valamint a bűnüldöző szervezetek közötti együttműködés elmélyítésével kívánják visszaszorítani.

A terrorizmus elleni harc hatékonyságának növelése érdekében erősítik az együttműködést az ASEAN, az Interpol, a regionális központok, különösen a Kuala Lumpurban működő Délkelet-ázsiai Regionális Terrorizmuseellenes Központ (SEARCCT⁸⁶), a Bangkokban és Jakartában működő Nemzetközi Rendészeti Akadémia (ILEA⁸⁷), valamint a Semarangban működő Jakarta Rendészeti Együttműködési Központ (JCLEC⁸⁸) között. Az ASEANAPOL tevékenysége szorosan kapcsolódik az Interpol bűnüldöző tevékenységéhez. Az ASEANPOL elektronikus adatbázisa (E-ADS⁸⁹) elérhető az Interpol számára is. Az együttműködést hatékony információcsere segíti.

⁸⁴ United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and The Protocols Thereto, UN, New York, 2004. https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/united_nations_convention_against_transnational_organized_crime_and_the_protocols_thereof.pdf, letöltés: 2015.07.12.

⁸⁵ Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, (UN Document A/CONF.192/15). <http://www.poa-iss.org/Poa/poahtml.aspx>; letöltés: 2015.07.11.

⁸⁶ Southeast Asia Regional Centre for Counter-Terrorism.

⁸⁷ International Law Enforcement Academy.

⁸⁸ Jakarta Centre for Law Enforcement Cooperation.

⁸⁹ ASEANAPOL Electronic Database System.

Az ASEANPOL mindent megtesz annak érdekében, hogy érvényt szerezzen a Kuala Lumpurban 2004. november 29-én aláírt jogi és bűnügyi jogsegély-egyezménynek.⁹⁰ Ebben a részes államok vállalták, hogy a lehető legnagyobb mértékű segítséget nyújtanak egymásnak nyomozati, vádemelési és az ezekből adódó eljárások során (például bizonyítás, házkutatások, lefoglalások, bizonyítékok beszerzése stb.).

A legutóbbi, 2016. évi 36. ASEANAPOL-konferencia jelentős előrelépést hozott az együttműködésben. Tíz évig tartó vitát követően mind a tíz ország aláírta a Válságkezelési Kommunikációs és Koordinációs Jegyzőkönyvet (ACCPCM⁹¹). Az ACCPCM célja a hírszerzési adatok és információk cseréjének felgyorsítása. A jegyzőkönyv tartalmazza azt is, hogy terrorcselekmény bekövetkezésekor az egyes országok segítséget nyújtanak egymásnak (például nyomozók, robbantási szakértők rendelkezésre bocsátása). Napirenden van az Europollal történő együttműködés elmélyítése, amelynek érdekében szándéknyilatkozatot írtak alá.⁹²

Az ASEAN 2020-ig azt tervezi,⁹³ hogy – szorosabb együttműködés és gazdasági integráció segítségével – csökkenti a szakadékot a térség országai között. Bizik abban, hogy a területi és más viták békés úton megoldhatók. A régió mentes a nukleáris és más tömegpusztító fegyverektől. A gazdaságot fejlesztő stratégiák középpontjában a fenntartható és kiegyensúlyozott növekedés megteremtése, valamint a nemzeti és a nemzetközi reagálóképesség, alkalmazkodás fokozása áll. Célja olyan gazdasági régió kialakítása, amelyben az áruk, a szolgáltatások és a beruházások szabadabb áramlása valósul meg, továbbá csökken a szegénység és a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenség. Ennek érdekében az ASEAN (köztük az ASEANAPOL) intézményeit és működési mechanizmusát folyamatosan fejlesztik.

⁹⁰ 2004 Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, Adopted by the Ministers of Justice/Law, Attorneys-General in Kuala Lumpur, Malaysia, on 29 November, 2004. <http://www.aseansec.org/17363.pdf>; letöltés: 2015.07.11.

⁹¹ Communication and Coordination Protocol for Crisis Management – ACCPCM.

⁹² PRASHANTH PARAMESWARAN: ASEAN Police Chiefs Ink New Pact Amid Islamic State Fears, Agreement on crisis management a boost for intelligence-sharing and assistance during attacks. <https://thediplomat.com/2016/07/asean-police-chiefs-ink-new-pact-amid-islamic-state-fears/> letöltés: 2016.09.09.

⁹³ ASEAN Vision, Kuala Lumpur, December 15, 1997. <http://www.asean.org/news/item/asean-vision-2020>; letöltés: 2015.07.11.

5.6. Interpol

A Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete (ICPO⁹⁴) 1914 áprilisában jött létre Monacóban 24 ország rendőri (igazságügyi) képviselőinek részvételével. Legfontosabb céljai között szerepelt a különböző országok bűnügyi rendőrségeinek összekapcsolása a nemzetközi bűnüldözés megkönnyítése érdekében. Elfogadták, hogy az együttműködők ingyenesen használhatják a nemzetközi postai, távirat- és telefonszolgáltatást a bűnözők üldözése során. Megállapodtak a francia nyelv közös használatában, továbbá abban, hogy a felsőoktatási intézmények jogi karain kriminalisztikai ismeretek oktatását vezetik be. Nemzetközi iroda létrehozásáról és kiadási egyezmény elkészítéséről is döntöttek, valamint megfogalmazták az ideiglenes letartóztatás kölcsönösen elfogadott szabályrendszerét. Központi bűnügyi nyilvántartási rendszert is kialakítottak, amelyet napjainkban 190 ország bűnüldöző szervei használnak. Az első világháború kirozása 1923-ig gátat szabott a szervezet továbbfejlődésének.

INTERPOL

1923-ban Bécsben 20 ország részvételével megalakították a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Bizottságot (ICPC⁹⁵). A szervezet székhelyének Bécsot választották. A második világháborút követően az ICPC Párizsba költözött, a Főtitkárság állományát francia rendőrökkel töltötték fel. A szervezet új alkotmányát 1956-ban ratifikálták, neve a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete (Interpol) elnevezésre változott. 1966-ban az Interpol Főtitkársága Párizson kívülre, Saint Cloudba költözött. 1984-ben a szervezet központját Lyonba helyezték át, de tényleges beiktatására csak 1989. november 27-én került sor.

Az Interpol a következő szervezeti elemekből áll:⁹⁶

- Közgyűlés;
- Végrehajtó bizottság;
- Főtitkárság;
- nemzeti központi irodák;
- tanácsadók;
- információs fájlokat ellenőrző bizottság.

Az Interpol tevékenységének irányítását a Közgyűlés és a Végrehajtó Bizottság végzi. A legfelsőbb irányító szervezet a Közgyűlés, tagjait a tagországok delegálják. Évente egyszer ülésezik. Döntései a szervezet stratégiájára, a rendelkezésre álló erőforrások felhasználására, új munkamódszerek és szakmai programok bevezetésére, valamint pénzügyi kérdésekre terjednek ki. A szervezet tisztviselőit a delegált tagok közül választják. A Közgyűlés

⁹⁴ International Criminal Police Organization.

⁹⁵ International Criminal Police Commission.

⁹⁶ Constitution of the ICPO-INTERPOL, I/CONS/GA/1956(2008.) p. 3.

egyszerű többséggel hozza meg a határozatait, minden tagállam képviselője egy szavazattal rendelkezik.

A 13 tagból álló Végrehajtó Bizottság évente három alkalommal ülésezik. Tevékenysége során meghatározza a szervezet működésének fő irányait. A tagokat olyan rendőri felső vezetők alkotják, akik jelentős szakmai tudás birtokában vannak. A Végrehajtó Bizottság elnökét négy évre választják, aki a Közgyűlésen és a Végrehajtó Bizottság ülésein is elnököl. Munkája során szoros kapcsolatot tart a főtitkárral. Az elnök munkáját három alelnök és kilenc rendes tag segíti, akiknek megbízatása három évre szól. A Végrehajtó Bizottság felügyeli a Közgyűlés határozatainak végrehajtását, előkészíti annak napirendjét, illetve előterjeszti a programjavaslatokat.

A szervezet napi, operatív irányítását a főtitkár és az általa vezetett Főtitkárság – a nemzeti irodákkal⁹⁷ együttműködve – látja el. A Főtitkárság székhelye 1989-től Lyonban található, 24 órás munkarendben végzi feladatát. Végrehajtói irodából és öt igazgatóságából áll, amelyek a hozott döntések megvalósításáért felelnek. Hét regionális iroda üzemel az alábbi országokban: Argentína, Kamerun, Elefántcsontpart, Salvador, Kenya, Thaiföld, Zimbabwe. A sikeres kapcsolattartást és a Főtitkárság működését technikai és adminisztrációs személyzet segíti. A főtitkárt a Közgyűlés öt évre választja. Egy személyben felel a Közgyűlés, a Végrehajtó Bizottság és a szervezet általános, valamint pénzügyi irányításáért. A Főtitkárság állománya nemzetközi tisztviselőkből áll, akik a szervezet kizárólagos érdekeit szem előtt tartva kötelesek eljárni hivatali munkájuk során. A nem vezetői tisztségeket a nemzeti hatóságok által delegált rendőrök, valamint egyéni szerződések alapján foglalkoztatott hivatalnokok töltik be.

A szervezeten belüli hatékony együttműködés érdekében az egyes tagországok nemzeti irodákat tartanak fenn. Fő feladatuk a kapcsolattartás:⁹⁸

- a tagországon belüli egyes szervezeti egységei között;
- a tagország irodája és a más országokban működő nemzeti központi irodák között;
- a Nemzeti Központi Iroda és az Interpol Főtitkársága között.

Az Interpol tanácsadóit elismert szakemberek közül a Végrehajtó Bizottság nevezi ki három év időtartamra. Kinevezésüket a Közgyűlés előtt be kell jelenteni. Feladatkörük kizárólag tudományos kérdések tanulmányozására terjed ki. Megbízatásuk alól a Közgyűlés mentheti fel őket.

Az információs fájlokat ellenőrző bizottság független testületként működik a hivatalon belül. Feladata a személyes adatok feldolgozása szabályszerűségének biztosítása és ellenőrzése a szervezet tevékenysége során.

⁹⁷ National Central Bureau – NCB (Magyarországon az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóságának részeként működik).

⁹⁸ Constitution of the ICPO-INTERPOL, I/CONS/GA/1956(2008.) p. 6.

Az Interpol működésében részt vevő országok száma 1997-re elérte a 177-et, az együttműködésben jelenleg 190 ország rendőrhatalósága vesz részt.

A folyamatos fejlődés eredményeként 2015-re a nemzeti irodák váltak az együttműködés motorjává. Ezek az irodák az országos rendőr-főkapitányságok szervezetén belül találhatóak, és összekötő kapocsként működnek a helyi rendőri szervezetek és az Interpol között. Együttműködnek egymással a határokon átnyúló bűncselekmények felderítésében, a letartóztatásokban, a fontos rendőrségi információk napi cseréjében. Hazánk vonatkozásában, más szabályzók mellett, a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló 2002. évi LIV. törvény⁹⁹ előírásai az irányadók.

Fontos megjegyezni, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok a nemzeti jog alapján nem jogosultak bűncselekmények felderítésére és megelőzésére. Ugyanakkor a magyar bűnüldöző szervezetek a határon átnyúló megfigyeléseik során jogosultak igénybe venni a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat szolgáltatásait.

Az együttműködés formái az alábbiak lehetnek:¹⁰⁰

- közvetlen információcsere;
- információcsere az Európai Unió valamely tagállamának bűnüldöző szervezetével;
- ellenőrzött szállítás;
- közös büntelődő csoport létrehozása;
- a bűnüldöző szervvel együttműködő személy igénybevétele;
- fedett nyomozó alkalmazása;
- határon átnyúló megfigyelés;
- üldözés forrányomon;
- összekötő tiszt alkalmazása;
- titkos információgyűjtés nemzetközi együttműködés alapján;
- tanúvédelmi program alkalmazása nemzetközi együttműködés alapján;
- együttműködés az Európai Unió valamely tagállamának különleges intervenció egységével.

⁹⁹ 2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről 2. § rendelkezései szerint.

¹⁰⁰ 2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről 8. § (1) alapján.

Az Interpol jelenleg az alábbi kérdésköröket tartja a legfontosabbaknak szakmai munkája során:

1. A nemzeti rendőrhatalások közötti kapcsolatok fejlesztése

A szakmai tapasztalatok cseréje érdekében közvetlen és személyes kapcsolattartási fórumokat (munkacsoportok, operatív értekezletek, konferenciák stb.) alakítottak ki a szakértők és a rendőrtisztviselők között.

2. Nemzetközi rendőri összeköttetés és kommunikáció

A nemzeti irodák és az Interpol központja között közvetlen összeköttetési rendszert hoztak létre, amely 24 órás munkarendben üzemel, és folyamatosan biztosítja a biztonságos, webalapú kommunikációt, valamint az adatbázisok elérését.

3. Bűnözők azonosítása

A bűnözők azonosítása érdekében a szervezet továbbra is fenntartja ujjlenyomat- és DNS-profil nyilvántartását, amelynek elérhetőségével lehetővé teszi az egyes bűncselekmények elkövetőinek a felkutatását. Az ujjlenyomat-adatbázis 2013-ban több mint 198 ezer bejegyzést, a DNS-nyilvántartás pedig 140 ezer DNS-profil tartalmazott.¹⁰¹ Ezeket a nyilvántartásokat a jövőben az együttműködők által támogatott arcfelismerő szoftver fejlesztése, majd rendszerbe állítása egészítheti ki.

4. Nemzetközi nyilvántartás (archívum)

Az együttműködő tagországok folyamatos online hozzáférést biztosítanak bűnügyi adatbázisaikhoz (például gyermekbántalmazások; eltulajdonított vagy elvesztett úti okmányok; lopott műalkotások és gépjárművek; DNS-minták; ujjlenyomatok; eltűnt lőfegyverek és veszélyes anyagok; szervezett bűnözői hálózatok) az Interpol és rajta keresztül más tagországok bűnüldöző szervezetei számára.

5. Kiadatás

A kiadatással kapcsolatos kérdésekben a szervezet egyik leghatékonyabb eszköze az úgynevezett „Red Notice” (vörös figyelmeztetés) közlemények. Segítségével a tagországok nemzeti irodái közzétehetik az ügyészi elfogatóparancs vagy bírói határozat alapján keresett személyeket. A tagországok keresést végezhetnek a közzétett adatok között, ezáltal lehetőség nyílik bűnözők azonosítására, elfogására¹⁰² és kiadatására. 2013-ban közel 9000 „Red Notice” közleményt adtak ki.¹⁰³ Miközben a közlemények elektronikus úton gyorsan eljutnak az Interpol központjába, azokat írásban (hagyományos postai úton és/vagy diplomáciai

¹⁰¹ <http://www.interpol.int/About-interpol/interpol-1914-2014/12-wishes-then-and-now>; letöltés: 2015.07.02.

¹⁰² Az európai elfogatóparancs alkalmazási körét a Tanács 2002. június 13-i 2002/584/IB Kerethatározata az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló 2. cikk (1) (2) tartalmazza.

¹⁰³ <http://www.interpol.int/About-interpol/interpol-1914-2014/12-wishes-then-and-now>; letöltés: 2015.07.02.

küldeményben) is meg kell erősíteni, ami hatékonyságcsökkentő tényező. Ennek az eljárásnak az egyszerűsítése jelenleg is szerepel a szervezet céljai között.

6. Képzések

A tagországok számára a szervezet széles körű képzési és továbbképzési lehetőségeket biztosít. Az oktatás központi eleme az Interpol Global Learning Centre által létrehozott online (e-learning) tanulási lehetőség a bűnüldöző szervek tisztségviselői számára.

Az INTERPOL fő funkciói:

- egyedi, globális rendőrségi kommunikációs rendszer alkalmazása;
- bűnügyi adatbázisok és információs szolgáltatások rendelkezésre bocsátása;
- a rendőri műveletek proaktív támogatása az egész világon.

Magyarországon Nemzeti Központi Irodaként (összekötő szervezetként) a jogalkotó a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központot (NEBEK) jelölte ki. *„A magyar együttműködő szerv a nemzetközi bűnügyi együttműködés céljából létrehozott szervezettel és nemzeti egységeivel, az Európai Unió jogi aktusával létrehozott információs rendszerhez betekintés céljából történő hozzáférés során, valamint a két- és többoldalú nemzetközi szerződésben részes állammal folytatott együttműködése során ... a NEBEK útján továbbít adatot, információt, illetőleg kezdeményez adat-, illetve információigénylést vagy egyéb intézkedést.”*¹⁰⁴ Az Interpolon belüli együttműködés kereteit tovább erősíti az Európai Unió bűnüldözési, határellenőrzési, valamint a külföldiek beutazásának és tartózkodásának ellenőrzését szolgáló információs rendszere alkalmazásával megvalósuló adat- és információcsere rendjének 2007. évi megállapítása és rögzítése a feladatrendszerben.¹⁰⁵

*„Az Interpollal történő együttműködés során a Rendőrség a szervezet alapszabálya és működési elvei szerint folytat információcserét a tagországokkal és az Interpol Főtitkárságával. Az Interpol-tagság nemzetközi kötelezettségvállalásnak minősül.”*¹⁰⁶

A NEBEK jogosult mindazon személyes és bűnüldözési adatnak – beleértve a titkos információgyűjtéssel szerzett adatot és információt is – átvételére, kezelésére és továbbítására:

- amely a nemzetközi bűnügyi együttműködés céljából létrehozott szervezet és nemzeti komponensei hatáskörébe tartozik;

¹⁰⁴ 1999. évi LIV. törvény az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről, 3. § (1). A törvény hatálya kiterjed az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol), a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete (Interpol), a Schengeni Információs Rendszer (SIS), a Vízuminformációs Rendszer (VIS), az EURODAC, az Európai Csalásellenes Hivatal (OLAF), valamint a bűnüldöző szervek együttműködését szabályozó két- és többoldalú nemzetközi szerződések keretében, továbbá az európai közösségi jogi normák alapján megvalósuló együttműködésre és információcserére.

¹⁰⁵ 2007. évi CV. törvény a Schengeni Végrehajtási Egyezmény keretében történő együttműködésről és információcseréről, 22. §.

¹⁰⁶ 1999. évi LIV. törvény az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről, 3. § (2).

- amelyre a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködését szabályozó nemzetközi szerződés, külön törvény vagy az Európai Unió jogi aktusának hatálya kiterjed.

Ha az adatok:

- a szervezett bűnözéssel;
- a terrorizmussal;
- a kábítószer-bűnözéssel;
- a nukleáris és a radioaktív anyagok illegális kereskedelmével;
- az embercsempészettel és az emberkereskedelemmel;
- gépjárművekkel;
- az euróval kapcsolatos bűncselekményekkel;
- az Európai Unió határainak őrizetével és az illegális migráció elleni küzdelemmel függnek össze.¹⁰⁷

Az Interpol 2002-ben létrehozott egyik legfontosabb szervezeti egysége a Fusion Task Force, amelynek munkatársai a kiemelt bűnügyekkel, kábítószer-bűnözéssel, bűnszervezetekkel, szökevények azonosításával, pénzügyi és high-tech bűnözéssel, valamint emberkereskedelemmel foglalkoznak. Ezek mellett proaktív módon, multidiszciplináris megközelítést alkalmazva segítik a tagországok terrorizmussal kapcsolatos vizsgálatait is.

A szervezet elsődleges célja, hogy:¹⁰⁸

- azonosítsa az aktív terrorista csoportokat és azok tagjait;
- fokozza az információgyűjtést, az információk megosztását és a hírszerzést;
- erősítse a kölcsönös elemzői támogatást;
- növelje a tagországok képességét a terrorizmus elleni harcban.

A Fusion Task Force keretében működő Eseményreagáló Csoport (Incident Response Team) – a nyomozás folyamatába történő beavatkozás nélkül – a bűncselekmény elkövetése színhelyére vonatkozó elemzéseivel valós támogatást nyújt a nemzeti hatóságok részére, illetve támogatja a válsághelyzet megoldását. A Csoport számos terrortámadás során nyújtott már segítséget és közreműködött a Délkelet-Ázsiában 2004-ben pusztító szökőár következményeinek felszámolásában is. A támogatás lehetséges formái: információcsere (adatbázis használatának lehetővé tétele), szakértők, elemzők biztosítása, speciális szoftverek rendelkezésre bocsátása (például a katasztrófa áldozatainak azonosításához).

Az Interpol 2004 októberében intézményes kapcsolatot létesített az ENSZ New York-i irodájával a Biztonsági Tanács terrorizmus kérdéseivel foglalkozó bizottságaival történő szorosabb együttműködés érdekében. További fontos partnere a brüsszeli székhellyel működő Europol, amelynek szervezeti

¹⁰⁷ 1999. évi LIV. törvény az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcsereéről, 4. § (1).

¹⁰⁸ HURST, Jennifer: Interpol – Providing Support and Assistance to Combat International Terrorism, IOS Press 2007. p. 4.

egységeivel közösen léphetnek fel a nemzetközi bűnözés megelőzése és elhárítása, valamint a regionális és globális biztonság megteremtése érdekében.

A globális jelenlét példaként említhető az Interpol washingtoni szolgálata, amely az Amerikai Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériumának részeként működik, és hozzájárul a rendőrségek közötti bűnügyi nyilvántartási hálózat működéséhez. A Boston Marathon futóversenyen elkövetett bombamerénylet vizsgálata során a washingtoni iroda támogatta a helyi rendőri erőket és a Szövetségi Nyomozó Iroda (FBI) munkáját.¹⁰⁹ A globális jelenlét további példája az Interpol Global Complex for Innovation Szingapúrban 2015-ben megnyitott irodája, amely a bűncselekmények és bűnözők hatékony felderítésén, az innovációalapú kapacitásbővítésen és a 24 órás, folyamatos elérhetőség megvalósításán dolgozik.

Az Interpol működésének fontos alapelve, hogy a partnerkapcsolatok elengedhetetlenek a nemzetközi bűnözés által jelentett kihívások leküzdéséhez. A tagállamok önállóan nem képesek olyan hatékonyságú fellépést megvalósítani, mint amelyet – a szakértelem, a technológia és az erőforrások megosztásával – az Interpol lehetővé tesz számukra.

Az Interpol 2014 novemberében tartotta legutóbbi, 83. Közgyűlését Monacóban, amelynek középpontjában „*A 100 éves a nemzetközi rendőri együttműködés*” kampány szerepelt. Dokumentumot fogadtak el azzal kapcsolatban, hogy lakosságösztönző kampányba kezdenek határaikon belül a terrorizmus és a szervezett bűnözés megelőzése és visszaszorítása érdekében. Hangsúlyozzák a felelősség megosztásának fontosságát a rendőrség, az állami szereplők, a kormány és a magánszektor között. Miniszteri nyilatkozattal erősítették meg azt a szándékot, hogy a jelenkori bűnözés és a terrorizmus megfékezése érdekében új technológiák bevezetésére és tudományos módszerek alkalmazására van szükség. Ezek elősegíthetik a nemzetközi együttműködés, valamint a rendőrségek teljesítményének erősítését.

A globális stratégiai partnerség keretében 2016. május 23-án az ENSZ Kábítószer és Bűnözés Elleni Hivatala (UNODC¹¹⁰) és az Interpol közös cselekvési tervet¹¹¹ írt alá, amely 11 területet foglal magában.

¹⁰⁹ HASSON, Judi: Inside Interpol Washington, Homeland Security Today Magazine, August 2013. p. 19.

¹¹⁰ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC).

¹¹⁰ UNODC-INTERPOL JOINT ACTION PLAN: Making a strategic global partnership operational. 23 May 2016.

¹¹¹ <http://www.interpol.int/content/download/32749/422108/version/1/file/INTERPOL-UNODC.PDF>

5.7. Europol

Az Európai Rendőrségi Hivatal¹¹² az Európai Unió rendvédelmi szervezete. Fő feladata: közreműködés egy biztonságosabb Európa megteremtésében. A szervezet az európai belső biztonsági struktúra központi eleme. Székhelye a hollandiai Hágában található. Munkája során folyamatosan együttműködik a 28 EU-tagállam rendvédelmi szervezeteivel, valamint azokkal az országokkal és szervezetekkel, amelyekkel műveleti vagy stratégiai megállapodásokat kötött.

Az Europol megalakításáról 1992. február 7-én az Európai Unióról szóló szerződésben született megállapodás, amelyet az Európai Tanács 1993. október 29-i határozata követett. Az Europol 1999. július 1-jén kezdte meg működését az 1997. október 2-án aláírt Amszterdami Szerződésben megerősített hatáskörökkel.

A tagállamok közötti rendőri együttműködés már 1976-ban kezdetét vette az úgynevezett „Trevi Csoport”¹¹³ életre hívásával. Az Europol megalakítását megelőző fontos eseménynek tekinthetjük Helmuth Kohl német kancellár 1991-ben, a luxemburgi csúcson bejelentett igényét, miszerint az amerikai FBI mintájára célszerű lenne létrehozni egy európai rendőrségi hivatalt, amely a bűnüldözéssel foglalkozik, és koordinálja az európai szintű rendőrségi együttműködést.

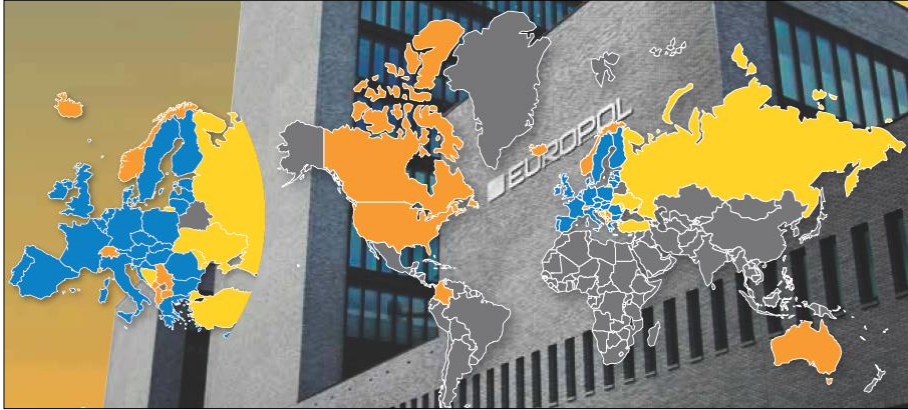
Ezt követően a Maastrichti Szerződés határozta meg azokat a területeket, amelyekben indokolt a közös rendőrségi együttműködés. Ugyanez a dokumentum tartalmazta az „európai rendőrségi hivatal” létrehozásának elgondolását, ami kezdetben az Europol Kábítószeregység (EDU¹¹⁴) formájában valósult meg. Az Europol-egyezményt 1995. július 26-án írták alá. A Szerződés K.1. cikkének 9. pontja szerint a tagállamok közötti együttműködés keretében: *„a felsorolt intézkedések révén javítsa a tagállamok illetékes hatóságainak eredményességét és együttműködését a terrorizmus, a tiltott kábítószer-kereskedelem és a nemzetközi bűnözés egyéb súlyos formáinak megelőzése és leküzdése terén.”*¹¹⁵ A működés és az információcsere szempontjából fontos kritériumként jelölték meg, hogy konkrét jeleknek kell utalniuk arra, hogy szervezett bűnözői struktúráról van szó, és hogy a bűnözési formák két vagy több tagállamot érintenek, továbbá a bűncselekmények súlyossága és következményei a tagállamok közös fellépését teszik szükségessé.

¹¹² European Police Office.

¹¹³ Az Igazságügyi és a Belügyminisztérium képviselőinek kormányközi hálózata.

¹¹⁴ Europol Drugs Unit.

¹¹⁵ 2006. évi XIV. törvény az Európai Unióról szóló Szerződés K.3. cikkén alapuló, az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról szóló, 1995. július 26-án kelt Egyezmény (Europol Egyezmény) és Jegyzőkönyveinek kihirdetéséről, valamint a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény módosításáról 2. cikk (1).

5. ábra. Növekvő együttműködés a szervezett bűnözés és a terrorizmus ellensúlyozására¹¹⁶

- 28 EU-tagállam
- Műveleti megállapodások: Albánia, Ausztrália, Kanada, Kolumbia, Macedónia, Izland, Interpol, Liechtenstein, Monaco, Montenegró, Norvégia, Szerbia, Svájc, Amerikai Egyesült Államok, valamint az Eurojust Ügynökség
- Stratégiai megállapodások: Bosznia és Hercegovina, Moldova, Oroszország, Törökország, Ukrajna, CEPOL, ECP, ECDC, EMCDDA, ENISA, Frontex, OHIM, OLAF, UNODC, Vámigazgatások Világszervezete

Az Europol vezető szerve az Igazgatótanács.

Az Igazgatótanács részt vesz az Europol céljainak meghatározásában. Egyéb feladatok ellátása mellett részt vesz az igazgató és az igazgatóhelyettesek kinevezésében (felmentésében), felügyeli az igazgató feladatainak ellátását, egyhangúlag meghatározza az összekötő tisztviselők Europollal szembeni jogait és kötelezettségeit, jóváhagyja az adatfájlok létrehozására irányuló utasításokat.

Az évente két alkalommal ülésező Igazgatótanácsba a tagállamok egy-egy képviselőt delegálnak. Minden tag egy szavazattal rendelkezik. Az elnöki tisztelet mindig annak a tagállamnak a képviselője tölti be, amely a Tanács soros elnökségét adja. Az Igazgatótanács üléseire az Európai Közösségek Bizottságának képviselőit is meghívják, de szavazati joguk nincs.

A szervezet igazgatóját – az Igazgatótanács javaslata alapján, egyhangú határozattal – az Európai Unió Tanácsa nevezi ki négyéves időtartamra (a kinevezés egy alkalommal meghosszabbítható). Az igazgató felelős az Europol feladatainak ellátásáért, a napi ügyek intézéséért, a személyügyi igazgatásért. Egyúttal az Europol törvényes képviselőjét is ellátja. Munkáját igazgatóhelyettesek segítik, akiket négyéves időszakra neveznek ki (mandátumuk egy alkalommal meghosszabbítható).

¹¹⁶ Europol Review, General Report on Europol Activities 2014. p. 4.
https://www.europol.europa.eu/annual_review/2014/intelligence-and-analysis.html; letöltés: 2016.08.06.

Az Europol pénzügyi ellenőrzését az Európai Közösségek Számvevőszéke által a Számvevőszék elnökének javaslata alapján kinevezett, három tagból álló közös Pénzügyi Ellenőrző Bizottság végzi. A tagok hivatali ideje három év (minden évben azt a tagot váltják, aki már letöltötte mandátumát a bizottságban).

Az Europol legfontosabb szakmai szervezeti egységeit az információelosztó központ, a súlyos bűncselekmények és a szervezett bűnözés, továbbá az európai kiberbűnözés elleni központok, valamint a terrorizmussal és a pénzügyi hírszerzéssel kapcsolatos szakterület képezi.

Az EUROPOL hivatala több mint 900 főt foglalkoztat. Közülük 205 fő a tagországok által delegált Europol összekötő tiszt (ELO¹¹⁷). A bűnügyi elemzők száma mintegy 100 fő. A szervezet fő feladata az információk értékelése-elemzése és menedzsmentje. Egyik fő szervezeti eleme az elemzőegység, amely stratégiai és műveleti elemzéssel is foglalkozik.

Az Europol hírszerzői tevékenysége elsősorban a tagállamok rendvédelmi szervezetei által szolgáltatott információkon alapul. Az információkat az Europol információs rendszerében tárolják. A specifikus műveleti projektekre vonatkozó adatok elemzői munkafájlban (AWF¹¹⁸) található. Felhasználásukra specifikus adatkezelési és felhasználási szabályok vonatkoznak. A munkafájlban az Europol hatáskörébe¹¹⁹ tartozó bűncselekményekkel kapcsolatos adatokat helyezhetnek el a tagállamok.

A fájlokat elemzés céljából hozzák létre, tartalmuk a bűnügyi nyomozás elősegítését szolgáló adatok gyűjtését, feldolgozását és felhasználását segíti elő. A munkafájlok információihoz történő hozzáférést szigorúan korlátozzák, közvetlenül csak az Europol elemző-értékelő szakemberei férnek hozzájuk.

„Egy elemzői munkafájlban való részvétel önkéntes (beleértve az adatszolgáltatást is), a tagállam kezdeményezésén múlik. A célcsoportok azonosítása történhet a tagállamok javaslatára vagy a feldolgozás eredményeként. Az Europol a központban keletkezett információk alapján elemző munkafájlok megnyitását kezdeményezheti a tevékenységével kapcsolatos bűncselekmények kezelése érdekében. Ezenkívül a tagállamok is javasolhatják újabb elemzőfájlok megnyitását, ha legalább két tagállamot érintő bűncselekménnyel vagy bünszervezettel kapcsolatban folytatnak nyomozást, és ezzel összefüggésben keletkeznek információk. Ennek segítségével olyan bűnelemzői támogatásra tehetnek szert, amelynek igénybevétele saját nemzeti nyomozásaikat közvetlenül is támogatja.”¹²⁰

A mindennapi együttműködés megkönnyítése érdekében a tárolt adatokhoz (a rájuk vonatkozó mértékben) az Europol más státuszú tisztviselői is

¹¹⁷ Europol Liaison Officer.

¹¹⁸ Analysis Work File.

¹¹⁹ Részletesen lásd: 2006. évi XIV. törvény az Európai Unióról szóló Szerződés K.3. cikkén alapuló, az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról szóló, 1995. július 26-án kelt Egyezmény (Europol Egyezmény) és Jegyzőkönyveinek kihirdetéséről (melléklet).

¹²⁰ KENEDLI Tamás: Az Europol elemző munkafájl (AWF) szerepe a nemzetközi belügyi információcserében és műveleti együttműködésben. Szakmai Szemle, 2008/1. szám. pp. 110–111.

hozzáférhetnek egy adatindexáló rendszeren (index system) keresztül. Mindez összhangban van az Europol szabályaival és céljaival. Az elemző-értékelő egység kellőképpen rugalmas ahhoz, hogy kiszolgálja a folyamatosan változó igényeket.

Az elemző-értékelő egység általában az Europol központjában végzi a munkáját, de esetenként szükség lehet arra is, hogy az elemző-értékelő szakemberek egyes bűncselekmények helyszínére utazzanak, és ott működjenek együtt helyi kutatócsoportokkal. Ilyen esetekben előzetesen megkéri az érintett országok illetékes szervezeteinek a hozzájárulását.

Az Europol Információs Rendszerének (EIS¹²¹) fő célja, hogy az Europol hatáskörébe tartozó adatokat és információkat kezeljen. A rendszer 2015-ben több mint 250 ezer bejegyzést tartott nyilván, és 86 ezernél több gyanúsított adatait kezelte.¹²² Utóbbi 40%-os emelkedést mutat az előző év adataihoz képest. A rendszert a tagállamok egyre gyakrabban használják priorálásra is.

Az EIS részét képezi egy biztonságos információcsere-hálózati alkalmazás is (SIENA¹²³), amely segíti az adatkommunikációt a tagállamok, az együttműködő partnerek és az Europol között. Célja, hogy gyors, biztonságos, felhasználóbarát kommunikációt és információcserét tegyen lehetővé operatív és stratégiai bűnözéssel kapcsolatos információk és hírszerzési adatok cseréje tekintetében.

Magyarországon a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK) – az Europol kérésére vagy saját kezdeményezés alapján – továbbít információkat az Europolnak. A NEBEK Magyarország hatáskörrel rendelkező, közvetlen kapcsolattartásra feljogosított tagja, a kért adatokat közvetlenül is eljuttathatja az elemzési munkafájlokba.

Az Europol szakértői minden elemzői munkafolyamat során figyelembe veszik az együttműködő országok vagy szervezetek információit, illetve azokat az adatokat, amelyek nyílt forrásból származnak. Az Europol törekszik a párhuzamos munkafolyamatok megszüntetésére, a tagállamok közötti szakmai koordináció erősítésére, az egyes országok technikai fejlesztéseinek és munkamódszereinek felhasználására.

Az előzőekben ismertetett képességek szemléltetésére példa a Brit Nemzeti Bűnügyi Ügynökség¹²⁴ irányításával 2014. szeptember 15–23. között végrehajtott EUROPOL Archimedes Művelet,¹²⁵ amelynek során több mint 1000 szervezett bűnözéshez köthető elkövetőt tartóztattak le Európában. A műveletben a 28 EU-tagállam, valamint Ausztrália, Kolumbia, Norvégia, Nagy-Britannia, Szerbia és Svájc 20 000 rendőre vett részt. Az akcióorozat több mint 300 város kikötőjét, repülőterét és határátkelőjét érintette. A fellépés eredményeként (egyebek között) azonosították az emberkereskedelem

¹²¹ Europol Information System.

¹²² Europol Information System (EIS) (JANUARY 2016).
<https://www.europol.europa.eu/content/page/europol-information-system-eis-1850>; letöltés: 2016.08.06.

¹²³ Secure Information Exchange Network Application.

¹²⁴ Britain's National Crime Agency – NCA.

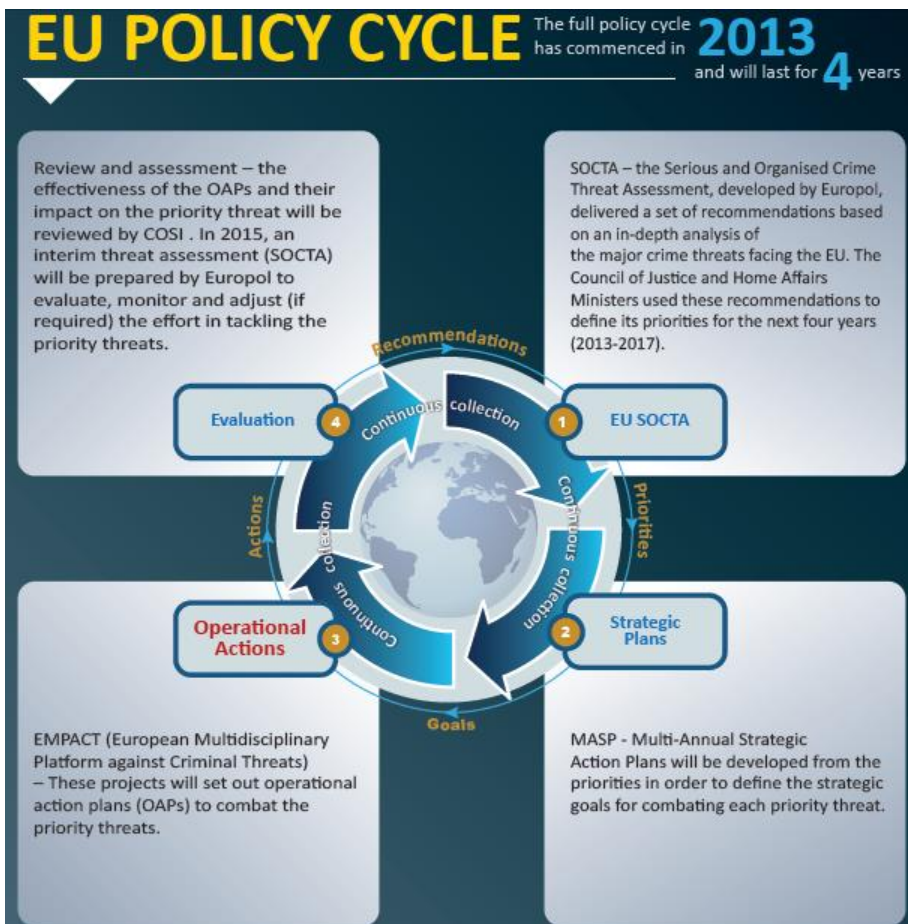
¹²⁵ Europol Review, General Report on Europol Activities 2014. p. 8.
https://www.europol.europa.eu/annual_review/2014/intelligence-and-analysis.html; letöltés: 2016.08.06.

200 áldozatát (köztük 30 kiskorúét), lefoglaltak 599 kg kokaint, 200 kg heroint és 1,3 tonna kannabiszt.¹²⁶ Az EUROPOL nagyszabású műveletében nyolc különböző területen 300 elemző és összekötő tiszt vett részt a szervezet központjában. Munkájukat az EUROPOL 24 órás munkarendben dolgozó operatív központja segítette.

Az összehangolt akció következetes végrehajtását az EU-ban 2010-ben létrehozott, több évre szóló szakmapolitikai ciklus alapozta meg. Fontos részét képezi a határozott operatív fellépés, ami a Bűnügyi Fenyegetések Elleni Európai Multidiszciplináris Platform (EMPACT¹²⁷) prioritásai alapján történik. Az egyes akciótervek az alábbi veszélytényezőkre terjednek ki: illegális bevándorlás; emberkereskedelem; hamisított árucikkek kereskedelme; jövedéki csalás; szintetikus drogok, kokain és heroin terjesztése; lőfegyverek tiltott kereskedelme; szervezett bűnözés lehetséges helyszínei; kiberbűnözés.

¹²⁶ Daily Mail. 1,000 gangsters rounded up, 30 children saved from human trafficking and massive haul of drugs seized in Europe-wide crackdown on organised crime.
<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2768111/1-000-gangsters-rounded-30-children-saved-human-trafficking-massive-haul-drugs-seized-Europe-wide-crackdown-organised-crime.html>;
letöltés: 2016.08.06.

¹²⁷ European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats.

6. ábra. Európai Unió szakmapolitikai ciklus 2013–2017¹²⁸

Az Europol leghatásosabb „fegyvere”¹²⁹ az információs kapacitása és az információszerző tevékenysége. Legfontosabb „termékei” a terrorizmus helyzetéről készített jelentés és a szervezett bűnözés által jelentett fenyegetettség értékelése.¹³⁰ Mindkét dokumentum a tagállamok és az együttműködő szervezetek információinak felhasználásával készült az európai döntéshozatal támogatására.

¹²⁸ Lásd: <https://www.europol.europa.eu/content/eu-policy-cycle-empact>.

¹²⁹ Europol, Data Protection at Europol 6 (2012).
https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/europol_dpo_booklet_O.pdf; letöltés: 2016.08.06.

¹³⁰ BALLASCHK, Julia: In the Unseen Realm: Transnational Intelligence Sharing in the European Union – Challenges to Fundamental Rights and Democratic Legitimacy. *Stanford Journal of International Law*, L. 19 (2015) p. 37.

IRODALOMJEGYZÉK

1. A nemzetbiztonsági rendszer elméleti alapjai

- BÖRCŐK András – DR. VIDA Csaba: A nemzetbiztonsági szolgálatok rendszere. Nemzetbiztonsági Szemle, MMXIV, II/1. szám, pp. 63–100. ISSN 2064-3756
- KOBOLKA István (szerk.): Nemzetbiztonsági alapismeretek. Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó, 2013., ISBN 9786155344329
- DR. VIDA Csaba: A biztonság és a biztonságpolitika katonai elemei. Nemzetbiztonsági Szemle, MMXIII, I/1. szám, pp. 87–105. ISSN 2064-3756

2. Magyarország szempontjából releváns országok

- <http://agentura.ru> – orosz nemzetbiztonsági szolgálatokkal foglalkozó honlap
- <http://base.garant.ru> – orosz jogi adatbázis
- <http://fas.org/irp/world/china/> - a kínai Állambiztonsági Minisztérium elérhetősége
- <http://fskn.gov.ru> – az orosz Kábítószert-forgalmat Ellenőrző Szövetségi Szolgálat hivatalos honlapja
- <http://mil.ru> – az orosz Védelmi Minisztérium hivatalos honlapja
- <http://nac.gov.ru> – az orosz Nemzeti Terrorellenes Bizottság hivatalos honlapja
- http://structure.mil.ru/structure/ministry_of_defence/details.htm?id=9711@egOrganization – az orosz Felderítő Főcsoportfőnökség hivatalos oldala a Védelmi Minisztérium honlapján
- <http://svr.gov.ru> – az orosz Külső Hírszerző Szolgálat hivatalos honlapja
- <http://www.bia.gov.rs/index-rsl.html> – a szerb Biztonsági Információs Ügynökség honlapja
- http://www.bmi.gv.at/cms/bmi_verfassungsschutz/
- <http://www.bmlv.gv.at/cms/artikel.php?ID=4737>
- http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/milizinfo/ausgabe0212.pdf#page=5
- http://www.bundesheer.gv.at/organisation/beitraege/n_dienste/pdf/kontrolle_ndienste.pdf
- <http://www.consultant.ru> – orosz jogi adatbázis
- http://www.focus.de/politik/ausland/tid-32425/cia-mossad-bnd-die-geheimdienste-der-welt-oesterreich_aid_1047681.html
- <http://www.fsb.ru> – az orosz Szövetségi Biztonsági Szolgálat hivatalos honlapja

- <http://www.fso.gov.ru> – az orosz Védelmi Szövetségi Szolgálat hivatalos honlapja
- <http://www.geheimdienste.org/oesterreich.html>
- <http://www.globalsecurity.org/intell/world/china/mss.htm> - kínai hírszerző szolgálatok
- <http://www.mod.gov.rs/> – a szerb Védelmi Minisztérium honlapja
- <http://www.morh.hr/hr/> – a horvát Védelmi Minisztérium honlapja
- <http://www.mup.gov.rs/> – a szerb Belügyminisztérium honlapja
- <http://www.mup.hr/> – a horvát Belügyminisztérium honlapja
- <http://www.parlament.gov.rs/> – a szerb parlament honlapja
- http://www.parlament.gv.at/PERK/KONTR/POL/6STAEND_UNTERAUSSCHUESSE/index.shtml
- <http://www.profil.at/articles/1328/560/362038/hna-heeresnachrichtenamt-was-us-geheimdienste>
- <http://www.scrf.gov.ru> – az Oroszországi Föderáció Biztonsági Tanácsának hivatalos honlapja
- <http://www.srbija.gov.rs/> – a szerb kormány honlapja
- <http://www.vba.mod.gov.rs/> – a szerb Katonai Biztonsági Ügynökség honlapja
- <http://www.voa.mod.gov.rs/> – a szerb Katonai Felderítő Ügynökség honlapja
- http://www.vzcr.cz/shared/clanky/18/z%e1kon%20%e8.%20153_1994.pdf – 153/1994.
- <http://www.zakon.co.rs/> – a szerb jogtár honlapja
- <https://ru.wikipedia.org>
- <https://vlada.gov.hr/> – a horvát kormány honlapja
- <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20001749>
- <https://www.soa.hr/> – a horvát Biztonsági és Hírszerző Ügynökség
- isap.sejm.gov.pl – a lengyel Szejm internetes jogszabálygyűjteménye
- Törvény az ukrán elhárítótevékenységről, 2002. december 26. (#374-IV)
- Törvény az ukrán Katonai Felderítő Főcsoportfőnökségről, 1993. július 6.
- Törvény Ukrajna Biztonsági Szolgálatának szervezeti felépítéséről, létszámáról, 2005. október 20. (#3014-IV)
- Törvény Ukrajna Biztonsági Szolgálatáról, 1992. március 25. (#2229-XII)
- Törvény Ukrajna határőrségéről, 2003. április 3.
- Törvény Ukrajna hírszerző szervezetéről, 2001. március 22. (#2331-III)
- Törvény Ukrajna Külső Hírszerző Szolgálatáról, 2005. december 1. (#3160-IV)
- Törvény Ukrajna nemzetbiztonságáról, 2003. június 19. (#964-IV)
- Törvény Ukrajna önálló katonai hírszerzéséről, 1992. szeptember 7.

- www.601skss.cz – a cseh 601. különleges műveleti csoport honlapja
- www.abw.gov.pl – a lengyel Belbiztonsági Ügynökség honlapja
- www.af.mil
- www.army.mil
- www.aw.gov.pl – a lengyel Hírszerző Ügynökség honlapja
- www.bis.cz – a cseh Biztonsági Információs Szolgálat honlapja
- www.cba.gov.pl – a lengyel Központi Korrupcióellenes Iroda honlapja
- www.cia.gov
- www.dea.gov
- www.dhs.gov
- www.dia.mil
- www.dpsu.gov.ua – az Ukrán Állami Határőrszolgálat honlapja
- www.dz-rs.si – a szlovén parlament honlapja
- www.energy.gov
- www.fas.org/irp/world/china/facilities/pla.htm - kínai hírszerző szolgálatok
- www.fbi.gov
- www.gov.cn/banshi/2005-08/21/content_25096.htm - kínai titokvédelmi törvény
- www.hqmc.marines.mil
- www.kmu.gov.ua – az ukrán Minisztertanács honlapja
- www.mil.gov.ua – Ukrán Védelmi Minisztérium honlapja
- www.mnz.gov.si – a szlovén Belügyminisztérium honlapja
- www.mors.si – a szlovén Védelmi Minisztérium honlapja
- www.mosr.sk – a szlovák Védelmi Minisztérium honlapja
- www.mps.gov.cn/English/index.htm - a kínai Közbiztonsági Minisztérium honlapja
- www.mvs.gov.ua – az ukrán Belügyminisztérium honlapja
- www.nbusr.sk
- www.nga.gov
- www.nro.gov
- www.nsa.gov
- www.oni.navy.mil
- www.policija.si – a szlovén rendőrség honlapja
- www.premier.gov.pl – a lengyel kormány honlapja
- www.president.gov.ua – Ukrajna elnökének honlapja
- www.psp.cz – a cseh parlament honlapja
- www.rada.gov.ua – az ukrán Legfelsőbb Tanács honlapja

- www.rnbo.gov.ua – az ukrán Nemzetbiztonsági és Védelmi Tanács honlapja
- www.sabor.hr/ – a horvát parlament honlapja
- www.sejm.gov.pl – a lengyel parlament, a Szejm honlapja
- www.sis.gov.sk
- www.sova.gov.si – a Szlovén Hírszerző és Biztonsági Ügynökség honlapja
- www.state.gov
- www.sww.gov.pl – a lengyel Katonai Hírszerző Szolgálat honlapja
- www.treasury.gov
- www.uradni-list.si – szlovén jogszabálygyűjtemény
- www.uscg.mil
- www.uzsi.cz – a cseh Külföldi Kapcsolatok és Információs Hivatal honlapja
- www.vlada.si – a szlovén kormány honlapja
- www.vs.mosr.sk
- www.vzcr.cz – a cseh Katonai Hírszerzés honlapja
- www.zakon.hr/ – a horvát jogtár honlapja
- wwwswk.gov.pl – a lengyel Katonai Elhárító Szolgálat honlapja

3. Európai országok

- *Agenten Zwischen Den Fronten: Der Bundesnachrichtendienst Zwischen Auftrag, Rechtslage Und Historie. Beiträge Zur Politikwissenschaft, Erleben, Sebastian, 2015. Utz Verlag GmbH., München*
- aivd.nl – a holland AIVD honlapja
- comiteri.be – a belga Felügyeleti Bizottság honlapja
- defense.gouv.fr – a francia Védelmi Minisztérium honlapja
- defense.gouv.fr/dgse – a francia DGSE honlapja
- defense.gouv.fr/interarmees/la-direction-du-renseignement-militaire/la-drm – a francia DRM honlapja
- defensie.nl – a holland Védelmi Minisztérium honlapja
- *Der Geheimdienst hat keine Freunde mehr, Die Zeit, 2012.09.14., url: <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2012-09/geheimdienst-mad-verfassungsschutz-kritik-abschaffung>*
- *Die guten Agenten des MAD, Y-Das Magazin der Bundeswehr, 2012/3., 28. oldal, Akademie der Bundeswehr für Information und Kommunikation, Berlin*
- fas.org – amerikai tudósok szövetségének honlapja
- gouvernement.fr – a francia kormányzat honlapja
- gouvernement.lu – a luxemburgi kormány honlapja
- <http://army.gov.cy> – a ciprusi Nemzeti Gárda honlapja

- <http://cylaw.org> – a ciprusi törvénytár
- <http://cyprus-mail.com> – vezető ciprusi napilap
- <http://defencenews.gr> – a vezető görög katonai hírportál
- http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Politi/Politiets_Efterretning_stjeneste
- <http://direzioneeinvestigativaantimafia.interno.gov.it/page/direttore.html>
- <http://dis.mod.bg> – a bolgár Katonai Hírszerző Szolgálat honlapja
- <http://en.academic.ru/dic.nsf/enwiki/11802130>
- <http://gardasochna.weebly.com/special-detectives-unit.html>
- <http://likumi.lv/doc.php?id=57257> Satversmes aizsardzības biroja likums
- <http://likumi.lv/ta/id/48207-grozijumi-valsts-drosibas-iestazu-likuma-Grozijumi-Valsts-drosibas-iestazu-likuma>
- <http://likumi.lv/ta/id/87242-grozijumi-satversmes-aizsardzibas-biroja-likuma-Grozijumi-Satversmes-aizsardzibas-biroja-likuma>
- <http://parlament.al> – az albán parlament honlapja
- <http://president.al> – az albán Köztársasági Elnöki Hivatal honlapja
- <http://puolustusvoimat.fi/tietoa-meista/tiedustelulaitos>
- <http://puolustusvoimat.fi/yhteystiedot>
- http://research.omicsgroup.org/index.php/Special_Detective_Unit
- http://self.gutenberg.org/articles/eng/Garda_National_Surveillance_Unit
- <http://varusmies.fi/erityistehtavat/viestinta-media-ja-tietotekniikka-ala>
- <http://vp.mod.bg> – a bolgár Katonai Rendőri Szolgálat honlapja
- <http://www.army.gr> – a görög haderő honlapja
- <http://www.bta.bg> – a Bolgár Nemzeti Hírügynökség honlapja
- <http://www.cifit.it/lintelligence-italiana/>
- <http://www.dans.bg> – a bolgár Állami Nemzetbiztonsági Ügynökség honlapja
- <http://www.dar.bg> – a bolgár Állami Hírszerző Ügynökség honlapja
- <http://www.defensa.gob.es/ministerio/organigrama/emad/cifas>
- http://www.difesa.it/SMD_/Staff/Reparti/II/Pagine/default.aspx
- <http://www.dp.gov.lv>
- <http://www.dsn.gob.es/es/sistema-seguridad-nacional/departamento-seguridad-nacional>
- <http://www.emad.mde.es/CIFAS/>
- <http://www.emgfa.pt/pt/organizacao/cismilitar>
- <http://www.emgfa.pt/pt/organizacao/cismilitar/cismilmissaoatrib>
- <http://www.fmn.dk/eng/Pages/frontpage.aspx>
- <http://www.geetha.mil.gr> – a görög Vezérkar honlapja
- <http://www.government.bg> – a bolgár kormány honlapja
- <http://www.intelpage.info/centro-de-inteligencia-de-las-fuerzas-armadas-cifas.html>

- <http://www.intelpage.info/finlandia.html>
- <http://www.kdgm.gov.tr/>
- <http://www.mbrojtja.gov.al> – az albán Védelmi Minisztérium honlapja
- <http://www.mgk.gov.tr/en/>
- <http://www.midd.gov.lv>
- <http://www.mod.gov.al> – az albán kormány honlapja
- <http://www.novinite.com> – a Novinite független bolgár hírügynökség honlapja
- <http://www.panoramio.com/photo/102929245>
- <http://www.parliament.bg> – a bolgár parlament honlapja
- <http://www.police.gov.cy> – a ciprusi rendőrség honlapja
- <http://www.poliziaedemocrazia.it/live/index.php?domain=rubriche&action=articolo&idArticolo=2612>
- <http://www.president.bg> – a bolgár köztársasági elnök honlapja
- <http://www.primeminister.gov.gr> – a görög miniszterelnök honlapja
- <http://www.rieas.gr> – a Research Institute for European and American Studies (RIEAS) nevű kutatóintézet honlapja
- <http://www.sab.gov.lv>
- <http://www.shish.gov.al> – az albán Állami Hírszerző Szolgálat honlapja
- http://www.supo.fi/about_supo
- http://www.supo.fi/counterterrorism/terrorism_threat_assessment
- http://www.vittimologia.it/rivista/articolo_sirico_2009-03_2010-01.pdf
- http://www.worldlibrary.org/articles/eng/special_detective_unit
- http://www1.interno.gov.it/mininterno/export/sites/default/it/assets/files/14/0765_casa.pdf
- https://books.google.hu/books?id=57xkCgAAQBAJ&pg=PA71&lpg=PA71&dq=Turkey+National+Intelligence+System&source=bl&ots=9TMgO5orPD&sig=g_Wczd9TfEpfD4iYBbDuEqS3J8c&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwiY7rqg3dXPAhVhDsAKHbQKDMI4ChDoAQhIMAk#v=onepage&q=Turkey%20National%20Intelligence%20System&f=false
- https://books.google.hu/books?id=NOENCgAAQBAJ&pg=PA49&lpg=PA49&dq=turkey+intelligence+system&source=bl&ots=ubPUnfh3Gi&sig=aDXytWbIMuy0GMnvcI7bXJd1SRE&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwi5_pyIntPPAhWJlcAKHesNAIgQ6AEIQzAF#v=onepage&q=turkey%20intelligence%20system&f=false
- https://en.wikipedia.org/wiki/Army_Intelligence_Center
- <https://en.wikipedia.org/wiki/CISMIL>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Danish_Defence_Intelligence_Service
- https://en.wikipedia.org/wiki/Danish_Security_and_Intelligence_Service
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Directorate_of_Military_Intelligence_\(Ireland\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Directorate_of_Military_Intelligence_(Ireland))
- [https://en.wikipedia.org/wiki/E_14_\(Norway\)](https://en.wikipedia.org/wiki/E_14_(Norway))
- https://en.wikipedia.org/wiki/Finnish_Security_Intelligence_Service

- https://en.wikipedia.org/wiki/Garda_National_Surveillance_Unit
- [https://en.wikipedia.org/wiki/National_Security_Authority_\(Norway\)](https://en.wikipedia.org/wiki/National_Security_Authority_(Norway))
- https://en.wikipedia.org/wiki/Norwegian_Intelligence_Service
- https://en.wikipedia.org/wiki/Norwegian_Police_Security_Service
- https://en.wikipedia.org/wiki/Special_Detective_Unit
- https://eos-utvalget.no/english_1/services/the_eos_services/nsm_the_national_security_authority/
- https://eos-utvalget.no/english_1/services/the_eos_services/pst_the_norwegian_police_security_service/
- https://es.wikipedia.org/wiki/Centro_de_Inteligencia_de_Las_Fuerzas_Armadas
- <https://et.wikipedia.org/wiki/J2>
- <https://fe-ddis.dk/eng/Pages/English.aspx>
- https://fi.wikipedia.org/wiki/Puolustusvoimien_tiedustelulaitos
- <https://hu.wikipedia.org/wiki/Norv%C3%A9gia>
- https://it.wikipedia.org/wiki/Direzione_Investigativa_Antimafia
- https://no.wikipedia.org/wiki/Forsvarets_sikkerhetsavdeling
- https://pt.wikipedia.org/wiki/Servio_de_Informacoes_Estratgicas_de_Defesa
- https://pt.wikipedia.org/wiki/Servio_de_Informaes_de_Seguran
- <https://www.boe.es/buscar/pdf/>
- <https://www.cni.es>
- <https://www.dato.bg> – a bolgár Operatív Eszközök Állami Ügynöksége honlapja
- <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bndg/gesamt.pdf> – törvény a német BND-ről
- <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bverfschg/gesamt.pdf> – törvény a német VfS-ről
- <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf> – Németország Alaptörvénye
- <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/madg/gesamt.pdf> – törvény a német MAD-ről
- <https://www.kapo.ee/en.html>
- <https://www.nsm.stat.no/english/>
- <https://www.pet.dk/>
- https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/pol_iisiwwwstructure/27358_2014-Supo_Annual_Report_web.pdf?d113e69e4d2ad288

- <https://www.riigiteataja.ee/akt/844361>
- <https://www.sicurezzaZIONALE.gov.it>
- <https://www.sied.pt>
- <https://www.sirp.pt/>
- <https://www.sis.pt>
- <https://www.teabeamet.ee>
- <https://www.verfassungsschutz.de>
- justice.belgium.be – a belga Igazságügyi Minisztérium honlapja
- legifrance.gouv.fr – francia online jogtár
- legilux – luxemburgi online jogtár
- loc.gov – az amerikai Kongresszus könyvtárának honlapja
- mil.be – a belga haderő honlapja
- riksdagen.se – a svéd parlament honlapja
- senat.fr – a francia törvényhozás honlapja
- service-public.fr – a francia közzolgálati szféra információs honlapja
- www.defense.gouv.fr/dpsd – a francia DPSD honlapja
- www.douane.gouv.fr – a francia DNRED honlapja
- www.economie.gouv.fr/tracfin – a francia TRACFIN honlapja
- www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/hogkvarter/militara-unerrattelse-och-sakerhetstjansten/ – a svéd MUST honlapja
- www.fra.se – a svéd FRA honlapja
- www.interieur.gouv.fr – a francia Belügyminisztérium honlapja
- www.kam.lt
- www.sakerhetspolisen.se – a svéd SAPO honlapja
- www.vsd.lt

4. Európán kívüli országok

- <http://defence.gov.au/AGO/>
- <http://intelligencebriefs.com/nis-kenya-kenya-national-intelligence-service-command-structure/>
- <http://nautilus.org/wp-content/uploads/2011/12/Chapter-8.pdf>
- <http://www.asd.gov.au/>
- <http://www.defence.gov.au/dio>
- <http://www.encyclopedia.com/politics/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/indonesia-intelligence-and-security>
- <http://www.eth-niss.info/>
- <http://www.globalsecurity.org/military/world/indonesia/dpkn.htm>

- <http://www.mod.gov.vn/>
- <http://www.mps.gov.vn/>
- <http://www.ssa.gov.za/>
- <http://www.watchindonesia.org/11776/indonesias-new-intelligence-agency-how-why-and-what-for?lang=en>
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Defence_Intelligence_Agency_\(Nigeria\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Defence_Intelligence_Agency_(Nigeria))
- https://en.wikipedia.org/wiki/Direction_g%C3%A9n%C3%A9rale_des_%C3%A9tudes_et_de_la_documentation
- [https://en.wikipedia.org/wiki/National_Intelligence_Agency_\(Nigeria\)](https://en.wikipedia.org/wiki/National_Intelligence_Agency_(Nigeria))
- https://en.wikipedia.org/wiki/National_Intelligence_Co-ordinating_Committee
- [https://en.wikipedia.org/wiki/State_Security_Agency_\(South_Africa\)](https://en.wikipedia.org/wiki/State_Security_Agency_(South_Africa))
- [https://en.wikipedia.org/wiki/State_Security_Service_\(Nigeria\)](https://en.wikipedia.org/wiki/State_Security_Service_(Nigeria))
- https://fr.wikipedia.org/wiki/Bureau_central_d%27investigation_judiciaire
- [https://fr.wikipedia.org/wiki/Cinq%27me_Bureau_\(Maroc\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Cinq%27me_Bureau_(Maroc))
- [https://fr.wikipedia.org/wiki/Deux%27me_Bureau_\(Maroc\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Deux%27me_Bureau_(Maroc))
- https://fr.wikipedia.org/wiki/Direction_g%C3%A9n%C3%A9rale_de_la_surveillance_du_territoire_du_Maroc
- https://fr.wikipedia.org/wiki/Renseignements_g%C3%A9n%C3%A9raux_marocains
- https://id.wikipedia.org/wiki/Badan_Intelijen_dan_Keamanan_Kepolisian_Negara_Republik_Indonesia
- https://vi.wikipedia.org/wiki/T%E1%BB%95ng_c%E1%BB%A5c_T%C3%ACnh_b%C3%A1o_C%C3%B4ng_an_Nh%C3%A2n_d%C3%A2n_Vi%E1%BB%87t_Nam
- https://vi.wikipedia.org/wiki/T%E1%BB%95ng_c%E1%BB%A5c_T%C3%ACnh_b%C3%A1o_Qu%C3%A2n_%C4%91%E1%BB%99i_Nh%C3%A2n_d%C3%A2n_Vi%E1%BB%87t_Nam
- <https://www.asio.gov.au/>
- https://www.facebook.com/National-Intelligence-Service-Kenya-1493622310927272/about/?entry_point=page_nav_about_item&tab=page_info
- <https://www.legislation.gov.au/Details/C2016C00596>
- <https://www.ona.gov.au>

5. Nemzetközi szervezetek

- 1999. évi LIV. törvény az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről
- 2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről

- 2006. évi XIV. törvény az Európai Unióról szóló Szerződés K.3. cikkén alapuló, az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról szóló, 1995. július 26-án kelt Egyezmény (EUROPOL-Egyezmény) és Jegyzőkönyveinek kihirdetéséről, valamint a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény módosításáról
- 2007. évi CV. törvény a Schengeni Végrehajtási Egyezmény keretében történő együttműködésről és információcseréről
- 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről
- Actes du Congrès, Premier Congrès de Police Judiciaire Internationale, Monaco, Avril 1914.
- ANKOMAH, Baffour: 'AN UNENCRYPTED EMAIL IS LIKE A LETTER WITHOUT AN ENVELOPE' NEW AFRICAN October 2004.
- APPENDICES to U.S. – BRITISH COMMUNICATION INTELLIGENCE AGREEMENT, Declassified and approved for release by NSA on 04-08-2010 pursuant to E.O. 12958, as amended. ST56834. (26 February 1946)
- APPENDIX a to BRITISH – U.S. C.I. AGREEMENT, British – U.S. Communication Intelligence Security and Dissemination Regulations, Declassified and approved for release by NSA on 04-08-2010 pursuant to E.O. 12958, as amended. ST56834. (26 February 1946)
- ASEAN Declaration on Transnational Crime. Manila, Philippines, 20 December 1997.
<https://humanrightsinasean.info/system/files/documents/ASEAN%20Declarations%20on%20Combating%20Transnational%20Crime%201997.pdf?download=1>
- ASEAN Vision, Kuala Lumpur, December 15, 1997.
<http://www.asean.org/news/item/asean-vision-2020>; letöltés: 2015.07.11.
- BALLASCHK, Julia: In the Unseen Realm: Transnational Intelligence Sharing in the European Union—Challenges to Fundamental Rights and Democratic Legitimacy. *Stanford Journal of International Law*, L. 19 (2015)
- Beschlüsse des Internationalen Polizeikongress in Wien, 3-7. September 1923.
- British – U.S. Communication Intelligence Agreement. Declassified and approved for release by NSA on 04-08-2010. pursuant to E.O. 12958, as amended, ST56834. (5 March 1946.)
- BRUSA Planning Conference 1953. Final Report, Declassified and approved for release by NSA on 04-08-2010 pursuant to E.O. 12958, as amended. ST56834
- BUSSE, Els De: EU data protection in transatlantic cooperation in criminal matters Will the EU be serving its citizens an American meal? *Utrecht Law Review*. Volume 6, Issue 1 (January) 2010. <https://www.utrechtlawreview.org/>
- CAMPBELL, Duncan: Shhh...they're listening. *UNESCO Courier*. Mar 2001, Vol. 54 Issue 3

- CARRAPIÇO, Helena – TRAUNER, Florian: Europol and its Influence on EU Policy-making on Organized Crime: Analyzing Governance Dynamics and Opportunities. *Perspectives on European Politics and Society*, 2013. Vol. 14, No. 3, pp. 357–371. <http://dx.doi.org/10.1080/15705854.2013.817804>
- CHAMBERS, Michael R.: *South Asia in 2020: Future Strategic Balances and Alliances*. November 2002. Strategic Studies Institute, U.S. ARMY WAR COLLEGE, ISBN 1-58487-108-3.
- Constitution of the ICPO-INTERPOL, INTERPOL, Office of Legal Affairs, I/CONS/GA/1956(2008.)
- Council Act establishing the Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union (2000.) (2000/C197/01)
- Cybercrime: Improving international cooperation GCCS2015 – Parallel session 4 Document Reference [765004] Europol Public Information, The Hague, 12/06/2015
- Daily Mail. 1,000 gangsters rounded up, 30 children saved from human trafficking and massive haul of drugs seized in Europe-wide crackdown on organised crime
- DEEKS, Ashley: *An International Legal Framework for Surveillance*. *Virginia Journal of International Law*, Vol. 55:2.
- Degree Structures in the ASEAN. Region State of Play Report, February 2016. <http://www.share-asean.eu/wp-content/uploads/2016/05/Degree-Structures-in-the-ASEAN-Region-.pdf>; letöltés: 2015.07.11.
- DEVELOPMENT STRATEGY OF THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION UNTIL 2025, <https://eng.sectesco.org/load/200162/>
- DOBOLYI Alexandra:
Egy új világpolitikai igazodási pont: A sanghaji együttműködés szervezete. http://www.dobolyi.hu/userfiles/image/sanghaji_egyuttmukodesi_szervezet.pdf; letöltés: 2015.07.06.
- EU Policy Cycle – Empact. <https://www.europol.europa.eu/content/eu-policy-cycle-empact>
- European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters (Strasbourg, 1959.) (European Treaties, ETS No. 30.), as amended by the Second Additional Protocol in 2001.
- Europol Information System (EIS) (JANUARY 2016)
- Europol Review, General Report on Europol Activities 2014.
- Europol Strategy 2016-2020. European Police Office, Netherlands, 2016. https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/europol_strategy_2016-2020_0.pdf
- Europol, Data Protection at Europol 6 (2012), available at https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/europol_dpo_booklet_0.pdf.

- GHERMAN, Alin Ciprian: Cross-border police cooperation in the European Union. *Analele Universității din Oradea, Seria Relații Internaționale și Studii Europene*, TOM VII, pag. 203-216.
- GREGORY, Frank: Policing Transition in Europe: The Role of EUROPOL and the Problem of Organized Crime. *Interdisciplinary Centre for Comparative Research in the Social Sciences, Innovation*, Vol. 11, Mo. 3, 1998.
- HASSON, Judi: Inside INTERPOL Washington, *Homeland Security Today Magazine*, August 2013.
- <http://search.proquest.com/docview/236651002?accountid=42933>; letöltés: 2015.06.04.
- <http://www.aseanapol.org/>
- <http://www.sectsko.org/>; letöltés: 2015.07.06.
- <https://www.europol.europa.eu/content/page/europol-information-system-eis-1850>
- <https://www.europol.europa.eu/content/page/siena-1849>
- HURST, Jennifer: *INTERPOL – Providing Support and Assistance to Combat International Terrorism*, IOS Press 2007.
- *Information Exchange Via Siena In 2014*.
- *Inter-American Convention against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Ammunition, Explosives and Other Related Materials (Washington, 1997.) (AG00784.E.)*
- *International Convention on terrorist financing (1999.) (UNTS, vol. 2178)*
- *INTERPOL's Rules on the Processing of Data, INTERPOL, Office of Legal Affairs, III/IRPD/GA/2011(2014.)*
- KENEDLI Tamás: Az Europol elemző munkafájl (AWF) szerepe a nemzetközi belügyi információcserében és műveleti együttműködésben. *Szakmai Szemle*, 2008/1. szám
- KHANDEKAR, Gauri: *MAPPING EU–ASEAN Relations*. Fidge A European Think Tank for Global Action, 2015.
<http://www.sectsko.org/>; letöltés: 2015.07.06.
- LIPUSZ Éva: Az orosz–kínai fegyverkereskedelem a XXI. század elején. *Biztonságpolitika*, 2015/4. szám. pp. 3–4.
<http://biztonsagpolitika.hu/wp-content/uploads/2015/04/Lipusz-Eva-Az-orosz-kinai-fegyverkereskedelem.pdf>; letöltés: 2015.07.13.
- MARICA, Andreea: *El sistema de tratamiento de la información en Europol*. WP n.º 309. *Institut de Ciències Polítiques i Socials*, Barcelona, 2012.
- MATHEWS, Brendan: London calling, the NSA listening. *Bulletin of the Atomic Scientists*, 00963402, Mar/Apr1999, Évf. 55, Szám 2.
- MCDERMOTT, Roger N.: *The Shanghai Cooperation Organization's Impact on Central Asian Security*, *Problems of Post-Communism*, vol. 59, no. 4, July–August 2012. pp. 56–65.

- MCGOLDRICK, Dominic: *The International and Comparative Law Quarterly*, Cambridge University Press, UK, 2009. pp. 197–212.
- NAGY László: *A Sanghaji Együttműködési Szervezet. Felderítő Szemle*, 2012/1. szám. pp. 5–22.
- NOBLE, Ronald K.: *The World's Top Cop*, World Policy Institute, *World Policy Journal*, Vol. 27, No. 1 (Spring 2010), pp. 51–56.
- NURGALIYEV, Bakhyt Moldatjaevich: *Euraspol as an additional mechanism for transnational crime control*, *Life Science Journal* 2014;11(9s), http://www.lifesciencesite.com/ljsj/life1109s/087_25630life1109s14_421_425.pdf; letöltés: 2015.07.11.
- *Our People Our Community Our Vision. Annual Report 2014-2015*, Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Secretariat, Jakarta, 2015.
- PAOLI, Letizia: *How to Tackle (Organized) Crime in Europe? The EU Policy Cycle on Serious and Organized Crime and the New Emphasis on Harm*. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 22 (2014)
- PITSUWAN, Surin: „A New Miracle for Tigers and Dragons” in *The World in 2008*, Economist, Plymouth, St Ives PLC, 2007. p. 94. *A Compilation of ASEAN Declarations, Joint Declarations, and Statements on Combating Transnational Crime and Terrorism*, The ASEAN Secretariat Public Outreach and Civil Society Division, April 2012. ISBN 978-602-8411-97-4
- PLACHTA, Michael: *Controversies around INTERPOL Red Notices Continue*, *International Enforcement Law Reporter*, Volume 29, Issue 12, December 2013,
- *Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects*, (UN Document A/CONF.192/15), <http://www.poa-iss.org/Poa/poahtml.aspx>; letöltés: 2015.07.11.
- PURKAYASTHA, Prabir – BAILEY, Rishab: *U.S. Control of the Internet, Problems Facing the Movement to International Governance*, *Monthly Review*, July/August 2014.
- *Remarks by Jürgen STOCK UNODC-INTERPOL JOINT ACTION PLAN: Making a strategic global partnership operational*. 23 May 2016.
- *REPORT on the existence of a global system for the interception of private and commercial communications (ECHELON interception system) (2001/2098(INI)) FINAL A5-0264/2001 PAR1*
- RICHELSON, Jeffrey: *Desperately Seeking Signals*, *Marborough Express*, March/April 2000.
- *Rules of Procedure of the Executive Committee, INTERPOL, Office of Legal Affairs, II.B/RPEC/GA/1994*.
- *Rules of Procedure of the ICPO-INTERPOL General Assembly, INTERPOL, Office of Legal Affairs, II.A/RPGA/GA/1996(2004)*
- *Rules on the Control of Information and Access to INTERPOL's Files, INTERPOL, Office of Legal Affairs, II.E/RCIA/GA/2004(2009)*
- *SCO starts expansion, ratifies 10-year development strategy* *Xinhuanet*, http://news.xinhuanet.com/english/2015-07/11/c_134402104.htm, 2015.07.11.

- Security Council, Concerned at Smuggling of Chemical Compounds in Afghanistan used to Refine Heroine, Tightens Global, Regional Controls on Their International Trade. United Nations, SC/9352 11 JUNE 2008. <http://www.un.org/press/en/2008/sc9352.doc.htm>; letöltés: 2015.07.06.
- SETTY, Sudha: Surveillance, Secrecy, and the Search for Meaningful Accountability, *Stanford Journal of International Law*, 51 *Stan. J. Int'l L.* 69 (2015)
- SEVERINO, Rodolfo C.: ASEAN Faces The Future, The Asean Secretariat, Jakarta. <http://www.asean.org/archive/pdf/sgbook01.pdf>
- SOCTA 2013 – EU Serious and Organised Crime Threat Assessment. European Police Office, 2013.
- Ten years of Europol, 1999-2009. European Police Office, Netherlands, 2009.
- The Council Decision establishing the European Police Office (Europol) (2009/371/JHA) (2009.)
- The European Convention on Extradition (Paris, 1957.) (European Treaties, ETS No. 24.)
- The United Nations Convention against Transnational Organized Crime (A/55/3823), adopted in 2000, entered into force by the General Assembly in 2003.
- United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances (Vienna, 1988.) (Registration No. 27627)
- United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and The Protocols Thereto, UN New York 2004. https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf; letöltés: 2015.07.12.
- UNODC-INTERPOL JOINT ACTION PLAN: Making a strategic global partnership operational. 23 May 2016.
- WILLIAMS, Erin E. – JOB, Brian L.: The Imperative of Multilateral Security Cooperation, (Security Through Cooperation, Furthering Asia Pacific Multilateral Engagement), Council for Security Cooperation in the Asia Pacific, 2007. p. 1.
- ZAGARIS, Bruce – PLACHTA, Michael: International Police Cooperation, Fair Trials International Issues Report with Recommendations on Improving the Operation of INTERPOL, *International Enforcement Law Reporter*, Volume 30, Issue 2, February 2014.
- ZHRATULHAYAT, Mat Arif: Aseanapol members sign landmark protocol, 10 years in the making. 28 JULY 2016. <http://www.nst.com.my/news/2016/07/161424/aseanapol-members-sign-landmark-protocol-10-years-making>

Napjaink dinamikusan változó világában egyre nagyobb szerepet játszanak a nemzetbiztonsági szolgálatok. Ez tény, de:

- mik azok a nemzetbiztonsági szolgálatok?
- mitől nemzetbiztonsági egy szolgálat?
- mivel foglalkoznak ezek a szervezetek?
- hányféle van belőlük?
- minden országban vannak?
- ki irányítja, ki ellenőrzi őket?

Ilyen és hasonló kérdések vetődnek fel az emberekben, akik nem ismerik a nemzetbiztonsági szolgálatok világát. Sokan csak a regényekből, filmekből szerzett ismeretek, mások hallomások alapján alakítanak ki véleményt.

A kötet hiánypótlónak tekinthető, hasonlóan széles kitérítésű mű az elmúlt évtizedben Magyarországon nem készült. Ajánljuk főként a társadalomtudományokkal és a nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó egyetemi hallgatóknak, újságíróknak, a döntés-előkészítésben dolgozóknak és a döntéshozóknak, illetve mindazoknak, akik a téma iránt érdeklődnek.